
SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
VE RI TAS
CHRISTO ET ECCLESIAE

EDITIONUM COLLEGII HISTORICI ACADEMIÆ LITERARUM CRACOVIENSIS N. 35.

ACTA HISTORICA

RES GESTAS POLONIAE ILLUSTRANTIA.

TOMUS X

continet:

LAUDA CONVENTUUM PARTICULARIUM TERRAE DOBRINENSIS.

WYDAWNICTWA KOMISYI HISTORYCZNEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE N. 35.

AKTA HISTORYCZNE

DO OBJAŚNIENIA RZECZY POLSKICH SŁUŻĄCE.

ed. Fr. Kluczycki

TOM X

zawiera:

LAUDA SEJMIKÓW ZIEMI DOBRZYŃSKIEJ.

W KRAKOWIE,
W DRUKARNI «CZASU» FR. KLUCZYCKIEGO I SP.
pod zarządem J. Łakocińskiego.
1887.

EDITIONUM COLLEGII HISTORICI ACADEMIAE LITERARUM CRACOVIENSIS
Nr. 35.

ACTA HISTORICA

RES GESTAS POLONIÆ ILLUSTRANTIA

AB ANNO 1507 AD ANNUM 1795.

TOMUS X.

CONTINET:

LAUDA CONVENTUUM PARTICULARIUM

TERRAE DOBRINENSIS.

CRACOVIAE
SUMPTIBUS ACADEMIAE LITERARUM CRACOVIENSIS.
E TYPOGRAPHIA „CZAS“, FRANCISCI KLUCZYCKI ET SOC.
Provisore Josepho Łakociński.
1887.

WYDAWNICTWA KOMISYI HISTORYCZNEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE
Nr. 35.

LAUDA

SEJMIKÓW ZIEMI DOBRZYŃSKIEJ.

Wydał

FRANCISZEK KLUCZYCKI
Członek Komisyi historycznej Akademii Umiejętności w Krakowie.

W KRAKOWIE
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI KRAKOWSKIEJ.
W DRUKARNI „CZASU“ FR. KLUCZYCKIEGO I SP.
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.
1887.

PRZEDMOWA WYDAWCY.

Oddajemy-ż nakoniec na ogólny użytek badaczów historyi ojczystej »*Lauda Ziemi Dobrzyńskiej*«, t. j. szereg uchwał Sejmików tejże Ziemi, ile ich ocalonych jeszcze z dawnych a obecnie w Płocku zachowywanych aktów grodzkich zasiądz można było, odpowiadając przez to choć w maluczkiej części życzeniom wyrażonym przez szanowne grono uczonych historyków na zjeździe Długosza, i dając (jakby na próbkę) okruszynę spełnienia ogromnego wówczas postawionego zadania. Ziemia bowiem Dobrzyńska, jakkolwiek podobnie jak całe Mazowsze przez bardzo liczną szlachtę zamieszkana, stanowiła w swym trzy tylko powiaty obejmującym obszarze bardzo drobną cząstkę obszaru Rzptej; a potém szereg aktów zachowanych Ziemi tej poczyna się dopiero od roku 1658, bo wszystko, co z czasów dawniejszych istniéć mogło, przepadło podczas wojny Szwedzkiej w roku 1656 w pożarze zamku Bobrownickiego i kościoła Lipieńskiego, jak na to Sejmik w laudum swojém (na str. 3 §. 15) utyskuje.

Ztąd też pochodzi, że zbiór niniejszy z jednej strony nie więcej podaje aktów jak tylko 195, a z drugiej strony co do treści swej, choć pod względem samorządu, podatków, stanu zamożności, i wszystkich spraw miejscowych, ile ich P. Jarochowski w sprawozdaniu swém z aktów grodzkich Województw Kaliskiego i Poznańskiego wylicza, równie pouczające daje wyjaśnienia, pod względem jednak wpływów na tok spraw ogólnych Rzptej, i rozgłośność osób działających, o wiele skromniejszym tylko wymaganiom, odpowiednio do ważności swej Ziemi, zadość czynić może.

Nie od Ziemi Dobrzyńskiej też, gdyby to od naszego wyboru zależało, rozpoczynali-byśmy wydawnictwo Laudów Sejmikowych; lecz pierwszeństwo to dla Ziemi swej osiągnął zacny jej obywatel i patryota ś. p. Gustaw Zieliński, przesyłając Akademii umiejętności do wydania odpisy uchwał Sejmików Lipieńskich, i dostarczając zarazem funduszu na druk ich.

O autentyczności i wartości tych odpisów wyraził się szanowny nakładca w liście swym do Akademii umiejętności z dnia 5 stycznia 1881 jak następuje: »Co się tyczy rękopismu, objaśnić winienem, że są to prawie półurzędowe wypisy »z dawnych ksiąg Grodu Bobrownickiego, z niemałym trudem i kosztem osiągnięte, »a pomimo to dosyć wadliwe; bo przepisywacze przy Sądach tutejszych są to zwy»kli wyrobnicy pióra, a Archiwiści bez należytego naukowego wykształcenia; ztąd »nieraz omyłki, szczególniej w przepisywaniu wyrazów łacińskich. Ponieważ jednak »w tych wypisach nie tyle chodzi o język, ile o treść i ważność uchwał, więc są»dzę, że pod umiejętnym kierunkiem którego z członków Akademii te uchybienia »z łatwością sprostować się dadzą«.

Nie mylił się Szanowny Mecenas w pierwszej części swego zdania: rękopis rzeczywiście przepełniony jest bezmyślnemi błędami i usterkami; ale co do łatwości sprostowania, to ta nie wszędzie tak łatwą była. Próbki tej wadliwości znajdzie baczny czytelnik w dość znacznej ilości wskazywane przezemnie w uwagach, znaczniejszą jednak o wiele część, gdzie sprostowanie było rzeczywiście »łatwem« a niewątpliwém, poprawiałem bez nużącego wykazywania studenckich usterek. Wielka też nad zwykłą miarę mnogość tych poprawek, (a nad każdą z nich przecież zastanowić i namyśléć się koniecznie potrzeba było), jest powodem tak znacznego stosunkowo opóźnienia niniejszego wydawnictwa. Mozolność też i żmudność składania i poprawiania druku według rękopisu gęsto pokreślonego niech wyjedna wybaczenie przeoczonych jeszcze 44 usterek i błędów drukarskich, jakie się pomimo usilnej pilności zakradły, a o których poprawienie według podanego na str. 410 spisu, przed rozpoczęciem czytania, łaskawego czytelnika uprzejmie proszę.

Gdzie w miejscu luk, lub i bez nich dla zrozumiałości textu jaki wyraz z własnego domysłu wstawiłem, tam dodatek taki zawsze w nawias węgłowaty [ ] został zamknięty; a wyrazy lub ustępy bądź dziwacznością pierwotnej pisowni, bądź niesktadnością stylistyczną uderzające, pozaopatrywałem gwiazdkami *, na znak, że się tak w rękopisie znajdują.

Zamiast jakiegokolwiek sprawozdania z treści, n. p. takiego, jakie P. K. Jarochowski z laudów Wdztw Kaliskiego i Poznańskiego z czasów Saskich w pomienionej już rozprawie swojej zestawił, a któreby z Ziemi Dobrzyńskiej o wiele drobniejszém wypaść musiało, lepiej przysłużyć się przyszłym czytelnikom niniejszej książki mniemałem ułożeniem wyczerpującego »Indexu spraw i imion«. Index ten tuszę, że znacznie ułatwi badaczom odszukanie wiadomości o najrozmaitszych sprawach w zakres działalności Sejmików wchodzić mogących, a prócz tego przydać się może w poszukiwaniach rodowodowych, podając choć rozstrzelone dane dotyczące 279 rodzin szlacheckich, których imiona w tym zbiorze przy najrozmaitszych sposobnościach są wspominane.

Pisałem w Krakowie, w grudniu 1886.

Fr. Kluczycki.

LAUDA ZIEMI DOBRZYŃSKIÉJ.

1.

Instrukcyja poselska z sejmiku w Lipnie d. 21 czerwca 1658 r.

Z księgi Bobrownickiéj grodzkiéj relacyjnéj Nr. 1, str. 162.

My Rady dygnitarze, obywatele i wszystko rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiéj, zgromadzeni na sejmik w Lipnie pro die XXI Iunii Uniwersałem JEgo K. M. Pana Naszego Miłościwego nam przed blisko następującym sejmem złożony: Na który zjachawszy się Posłowie JEgo K. M. P. N. M. i instrukcyi do nas przysłanéj z należytą wiernym poddanym przesłuchawszy rewerencyą, posłów naszych z pośrodka siebie zgodnie obranych, urodzonych Ich Mościów Panów Jakóba Zboińskiego, pisarza Ziemi Dobrzyńskiéj, i Mikołaja Orłowskiego, żupnika Dobrzyńskiego, na ten blisko następujący sejm wysyłamy, którym taką dajemy instrukcyją.

§ 1. Naprzód, iżby przy powitaniu i pocałowaniu ręki JEgo K. M. P. N. M. za ojcowskie JEgo K. M. P. N. M. około całości ojczyzny naszéj staranie, prace, fatygi i niewczasy, które nietylko nostram wiernych poddanych debitam gratitudinem, ale i potomnych czasów dignam merentur w téj ojczyźnie memoriam, podziękowali.

§ 2. Nadzieja pożądanego pokoju, jako zawsze cieszyła nas i życzyliśmy tego sobie po tak ciężkich paroxyzmach, aby kiedyżkolwiek respublica nostra suae restituatur integritati, tego i teraz optamus, aby pacta wszystkie z postronnymi zawarte pany, osobliwie z Carem Jego Mością Moskiewskim aprobowane były. To jednak serio inviligabunt panowie posłowie nasi, ne quid de provinciis et partibus regni nostri detrahatur; ani téż czego sławni przodkowie nasi szablą krew swoję hojnie tocząc, rozprzestrzeniając ojczyźnie swojéj nabywali, alienetur ab ea.

§ 3. Lubo to jednostajne wszystkich nas wiernych poddanych JEgo K. M. vota, ut quam longissimam przy szczęśliwém panowaniu swojém JEgo K. M. P. N. M. ducat vitam, jednakże humana natura JEgo K. M. Boskiemu wyrokowi kiedyżkolwiek podlegać musi, w tém jeżeliby consensus omnium trium ordinum nastąpił, zabieżeć etiam post sera fata JEgo K. M. zazdrościwym postronnych panów, a zatem strzeż Boże szkodliwym Reipublicae nostrae concurentiom; jeżeliby powszechna na to stanęła zgoda obierać sukcessora JEgo K. M. P. N. M., tedy przestrzegamy tego sobie, aby iuxta morem et consuetudines przodków naszych antiquas, wolno było każdemu viritim szlachcicowi stawać i obierać Pana. O czém powinni będą panowie posłowie nasi denuntiare nam braci swoim. Ażebyśmy zaś u świata całego przez tę elekcyją, wysokiéj, z dotrzymanéj przez wolne głosy obranym panom naszym wiary, nienaruszyli staropolskiéj sławy, tedy przestrzegać tego et in pactis conventis obranemu Sukcessorowi JEgo K. Mości podać panowie posłowie nasi powinni będą, aby się, electus będąc, ani koronować nie chciał, ani się w żadne regimen państwa JEgo Królewskiéj Mości niewdawał, ażeby tym sposobem wcale szczęśliwe panowanie i dostojeństwo JEgo K. M. P. N. M. zachowane było.

§ 4. Zarówno baczemy tę powinność naszę, abyśmy aequaliter téj ojczyźnie służyli i onę labentem wszystkiemi siłami naszemi ratowali. Jednakże cięższe ponosząc w ziemi naszéj ruiny przez ustawiczne z fortec pruskich mieczem i ogniem inkursyje nieprzyjacielskie, a teraz jeszcze in hostico zostając, wyprawie takowéj dosyć uczynić niemożemy, w czém jako za pierszymi uniwersałami JEgo K. M., przez posły nasze suplikowaliśmy JEgo K. M., tak i teraz petent panowie posłowie nasi Paternum w téj mierze JEgo K. M. P. N. M., całéj zaś Rzeczypospolitéj fraternum curabunt respectum, i przy tém starać się będą powinni, ażebyśmy przy uwolnieniu od takowéj wyprawy, nam z woli JEgo K. M. i ex senatus consulto w Poznaniu danéj, obywatele ziemi Dobrzyńskiéj zostawali.

§ 5. Zasługi krwawe przeciwko Panu i Ojczyźnie i wysokie wszystkiego wojska w téj Rzeczypospolitéj merita, omnem zaprawdę merentur gratitudinem i ukontentowanie, którą w tém samém uzna, kiedy condignam zasług swoich odniesie mercedem. Przeto inibunt communi omnium ordinum consilio panowie posłowie nasi modos, aby quam citissimum każdego virtus ku ojczyźnie i odważne dzieła consequatur praemium.

§ 6. A iż do ukontentowania zasług wojska JEgo K. M. i Rzeczypospolitéj i zapłaty, ze dwóch sposobów jeden nam podaje w instrukcyji JEgo K. M. P. N. M., to jest albo podatki, jako przedtém bywały, albo akcyzy i czopowe generalne: Ten pierwszy sposób, jako rzecz niepodobna, bo tylko cineres et incultos agros mając, abyśmy wykonać mogli, tak to serio fidei panów posłów naszych zlecamy, aby od nas żadnych podatków nie pozwalali i nam ich nie przywozili, i owszem hoc omnimodo instabunt, aby nam retenta i wszystkie na przeszłych sejmach od nas pozwolone podatki odpuszczone były, i panowie poborcy nasi, aby ze wszystkich kondemnat o te retenta, które nie przy nich, ale przy nas samych zostają, uwolnieni byli, i do wybierania tych retent od nas, nie byli pociągani. W czém jeżeliby contrarium prośbie naszéj braterskiéj uznali Rzeczypospolitéj affectum, tedy aperient panowie posłowie in facie Reipublicae paupertatem nostram, i te [cineres] [1]) conflagratorum et desolatorum agrorum in censuram podadzą. — Akcyzę zaś i czopowe generalne, jako słuszniejszy do nieprzebranego skarbu Rzeczypospolitéj środek, i prędszy zapłaty wojsku sposób, ad consensum Rzeczypospolitéj w moc panom posłom naszym dajemy. Ażeby jednak każdemu z województwa i ziemi, a zatém i Rzeczypospolitéj pomienionéj intrata akcyzy pateret facilius, tedy przy tém serio stawać będą panowie posłowie nasi, ażeby administratora albo kollektora do wybierania téj akcyzy i czopowego, szlachcica dobrze w swojéj ziemi położonego, nam samym wolno obierać było, który województwu albo ziemi swojéj wprzód, a potém i skarbowi koronnemu calculum czynić powinien będzie.

§ 7. A lubo disciplina militaris wielą konstytucyjami jest obostrzona, i dobra nasze szlacheckie od wszelakich stacyj, chlebów i stanowisk żołnierskich są uwolnione, jednakże na to niektóry swawolny żołnierz niedba, i zagraża bezpieczeństwo domu szlacheckiego tak, że już nie tylko z codziennego wydzierstwa krwawe ubogich ludzi wołanie niebiosa przenika, ale i wylana zabitych niewinnie krew szlachecka pomsty od Boga clamat, i prawie już do tego przychodzi, że nietylko bezpiecznie agros colere niemożemy, ale i z zdrowiem jak przed nieprzyjacielem chronić się już przyjdzie: przeto serio zlecamy to panom posłom naszym, aby

---

[1]) Rkp. ma niezrozumiały tu wyraz: »czynione«.

po przywitaniu JEgo K. M. P. N. M. suppliciter upraszali o uniwersały do Imci Pana regimentarza wojsk w Prusiech będących, i do panów komendantów na fortecach zostających, aby takowe excessa impune nie poszły, i żeby luźni, którzy nie są w służbie Rzeczypospolitéj, od wojsk JEgo K. M. relegowani byli, bo się przy chorągwiach dla łupu tylko ubogich ludzi, non in bonum et defensionem reipublicae, sed in summam perniciem, bawią.

§ 8. Wakancyje, aby ante omnia były benemeritis rozdane, et ratio senatus consultorum uczyniona po odprawieniu wot senatorskich, instabunt panowie posłowie nasi.

§ 9. Niemałe krzywdy Rzeczpospolita odnosi przez zaniedbanie mennicy; inibunt tedy panowie posłowie modos cum Replica, jakoby w tém dosyć się stało dawnym prawom.

§ 10. Doświadczona z dawnych lat stateczna fides przeciwko Rzeczypospolitéj i Królom Panom Naszym, a osobliwie pod tę teraźniejszą wojnę z królem Szwedzkim P. P. Gdańszczan, iż meretur debitam od JEgo K. M. P. N. M. gratitudinem, committimus to panom posłom naszym, aby in desideriis panów Gdańszczan, do zgody Rzeczypospolitéj się stosowali.

§ 11. Zlecamy i to panom posłom naszym, aby podług dawnych i świeżych konstytucyj na prolongacyją sejmu nie pozwalali, i w nocy sejmu aby nie konkludowali, bo te nocne konkluzyje i prolongacyje sejmów, często bywają cum praeiudicio et iactura Reipublicae.

§ 12. Respectu Lemburku i Bytowa, lubo to była rzecz słuszna nagrodzić, którzy dla potrzeby Rzeczypospolitéj ustąpili, ale patrząc na takie ciężkie zniszczenie przez wojnę i insze walniejsze potrzeby Rzeczypospolitéj, obligamus panów posłów naszych, aby respectu tych starostw żadnego długu na Rzeczypospolitéj nie zaciągali; może to JEgo K. M. łaską swą tym Ichmościom recompensare, nie onerując w tém utrapionéj Rzeczypospolitèj.

§ 13. Baczemy i w tym laesionem libertatum nostrarum, że czasu niedawnego, gdyśmy do Poznania do Jego K. M. P. N. M. posłów z uniżoną supliką utrapionéj ziemi naszéj wyprawili, jednemu z nich, urodzonemu JegoMości Panu podczaszemu Dobrzyńskiemu, audientia denegata; zaczém zlecamy to panom posłom naszym, aby uniżenie lubo publice lubo privatim upraszali JEgo K. M. P. N. M., aby nas in posterum takowe od JEgo Królewskiéj Mości nie potykały levipensiones, gdyż zawsze przodkom naszym i nam liber aditus do Panów patebat.

§ 14. Quantum należy indigenatu cudzoziemców dobrze Ojczyźnie naszéj zasłużonych i w tém byle* satisfiat prawu pospolitemu, żeby deducant, że są genere nobiles, iuramentum fidelitatis Reipublicae praestent, nec sint capaces ad triennium quarumvis vacantiarum et dignitatum in regno, i w tém ad unanimem consensum, życzymy, aby się posłowie nasi stosowali.

§ 15. A iż w ziemi naszéj iniquitate temporum wojny teraźniejszéj akta ziemskie i grodzkie, tak w zamku Bobrownickim, jako i w kościele Lipińskim zostające, przez ogień od nieprzyjaciela evanuerunt, i akta grodzkie dla niepodania od JEgo K. M. P. N. M. starosty w ziemi naszéj osiadłego i rezydującego vacant: tedy wszystkie zapisy i recognitiones wszelakie, które in iudiciis causarum fisci et in positione actorum terrestrium Dobrinensium in vigilia Festi Nativitatis S. Ioannis Babthistae celebratorum zeznane są, także i Laudum sejmiku die undecima Aprilis in Anno praesenti de unanimi consensu wszystkich obywatelów ziemi Dobrzyńskiéj

uchwalone, żeby lege et constitutione publica ratificarentur, serio zlecamy panom posłom naszym.

§ 16. A iż się pod ten zamieszany ojczyźnie czas wojny szwedzkiej znajdowało wiele takich equestris et plebeiae conditionis ludzi, którzy zapomniawszy Pana Boga, sumienia i poczciwości swojej, cnoty i powinności ku Ojczyźnie, w wojsku niepolskim, dobra Rzeczypospolitéj i szlacheckie rabowali, tedy ktoby takowych, to jest szlachcica [czy] plebeium inquisitione i decreto ex inquisitione przekonał; tedy żeby Urzędy ziemskie, grodzkie i miejskie takowych convictos, ad carceres przyjmowali, executionem indilatam, nobilium jednak personarum za informacyją JEgo K. M. iuxta antiqua iura et constitutiones regni czynili; refusionem damnorum, żeby successores takowych zdrajców iniuriatis et damna passis z pozostałych dóbr ich, żeby czynili; starać się będą o takowe prawo panowie posłowie nasi.

§ 17. A ktoby miał assekuracyją od Rzeczypospolitéj na zaciąg ludzi, i onych ex proprio sumptu zaciągnął i stawił na usługę Rzeczypospolitéj, za pewnym i słusznym dowodem, żeby successorom jego albo jemu takowe expensa pro bono publico erogata, respublica rependat, cavebunt panowie posłowie nasi.

§ 18. Przy przywilejach i prawach dawnych, żeby wszyscy osobliwie stanu rycerskiego ludzie przez JEgo Królewską Mość Pana Naszego Miłościwego, żeby byli cale zachowani, jeśliby nowe jakie privilegia in laesionem dawniejszych przywilejów z kancelaryji JEgo K. M. wydane były, żeby nullitati subiacerent, i dawni possessores, żeby się przy nich zostali, starać się omnimodo panowie posłowie nasi powinni.

§ 19. Także i possessores fundorum in bonis regalibus census et proventus debitas z dóbr takowych non persolvendo, żeby privatione bonorum byli karani, i o to starać się powinni panowie posłowie nasi.

Które artykuły i instrukcyją naszę dla tém większéj wagi i pewności zleciliśmy urodzonemu Michałowi Mazowieckiemu, pisarzowi grodzkiemu Bobrownickiemu, marszałkowi na ten czas sejmiku naszego, przy podpisie jego i deputatów na to z sejmiku deputowanych, do akt ziemskich Dobrzyńskich vacantibus protunc actis castrensibus, podać. Datum w Lipnie die XXI Iunii anno millesimo sexctmo quinquagesimo octavo.

(podpisano) Michał Mazowiecki, pisarz grodzki Bobrownicki, marszałek na ten czas sejmiku Lipińskiego, obywatel na Ziemi Dobrzyńskiéj. Jakób Zboiński, pisarz Ziemi Dobrzyńskiéj, deputat. Ludwik Borzewski, starosta Lipiński, deputat do spisowania artykułów.

2.

Uniwersał królewski, zwołujący sejmik w Lipnie na dzień 28 lutego 1659 r.

Z ks. Bob. gr. r. Nr 1, str. 122. (Porównano i popr. według odpisu akt gr. krak.).

Jan Kazimierz, z Bożej łaski król Polski, Wielkie Xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflandzkie, Smoleńskie, Czerniechowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny król.

Wszem wobec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy, mianowicie

Wielebnym Wielmożnym urodzonym dygnitarzom, urzędnikom, starostom i wszystkiemu rycerstwu Obywatelom ziemi Dobrzyńskiéj i powiatów jéj, uprzejmie i wiernie nam miłym, oznajmujemy, jakośmy to stanom koronnym na przeszłym sejmie zgromadzonym przyobiecali, żeśmy dla nawalności spraw Rzpltéj, które się na nim żadną miarą zmieścić niemogły, sejm drugi per legem publicam in februario złożyć mieli. Tak dosyć czyniący naszéj w téj mierze intencyji i prawu o tém wyraźnie napisanemu, lubo już nie in februario, ponieważ oblężenie i expugnacyja toruńska, a przytem i komisyja lubelska na zapłatę wojsku jeszcze nieodprawiona, tego Nam niepozwalała; tedy, jako najprędzéj będzie tylko mogło być za zdaniem idąc Wiernych Panów Rad Naszych przy boku Naszym natenczas będących, sejm przyszły sześćniedzielny w Warszawie na dzień XVII miesiąca marca złożyliśmy. Ażebyśmy niwczém prawu i zwyczajowi pospolitemu nie uchybiwszy, sejmik zaraz na dzień XXVIII lutego w Lipnie uprzejmościom i wiernościom W. P. na dzień miesiąca lutego na miejscu zwyczajném naznaczamy, nic w tém niewątpiąc, że Uprzejmości i Wierności WP. nietylko intencyji Naszéj, ale i prawu na przejszłym* sejmie wyraźnie napisanemu dość czyniąc, na sejmik naznaczony stawić się zechcecie, i tam jako o dobru pospolitém, tak téż i o wszystkich Rzpltéj zachodzących sprawach, według instrukcyji Naszéj od Nas podanéj radzić będziecie. Króry Uniwersał nasz, aby tém prędzéj wszystkich wiadomości doszedł, rozkazujemy Urzędom grodzkim Uprzejmościom i Wiernościom WP. na miejscach zwyczajnych publikować, na co dla lepszéj wiary przy podpisie ręki naszéj pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy.

Dan w Toruniu dnia XI mca stycznia, roku Pańskiego MDCLIX.

Jan Kazimierz.

3.

Instrukcyja poselska z sejmiku w Lipnie d. 28 lutego 1659 r.

Z ks. Bob. gr. r. Nr 1, str. 132.

Instrukcyja IchMościom Panom Wojciechowi Tholibowskiemu, staroście Bobrownickiemu, Jakóbowi Zboińskiemu, sędziemu ziemskiemu Dobrzyńskiemu, od IchMościów Panów senatorów, dygnitarzów, urzędników i wszystkiego rycerstwa Ziemi Dobrzyńskiéj, na sejmik poselski do Lipna pro die vigesima octava Februarii anni praesentis millesimi sexcentesimi quinquagesimi noni, przez Uniwersał JMość Pana Naszego Miłościwego złożony zgromadzonych, zgodnie na sejm blisko następujący obranym posłom.

§ 1. Naprzód powinni będą IchMość panowie posłowie nasi przy pocałowaniu ręki J. K. Mci Pana Naszego Miłościwego starać się, aby było oddane należyte podziękowanie imieniem całéj Rzeczypospolitej J. Królewskiéj Mości Panu Naszemu Miłościwemu, za wszelakie odwagi, trudy i ojcowskie obmyśliwanie o całość ojczyzny naszéj.

§ 2. Odważne merita wojska Rzeczypospolitéj debitam merentur od Rzeczypospolitéj mercedem et gratitudinem, inibunt tedy Ichmć panowie posłowie modos cum republica, któremiby wojsko dobrze zasłużone odniosło swoje ukontentowanie; jednak, iż ziemia nasza do wyższego płacenia podatków Rzeczypospolitéj jest dekretem komisyji lubelskiéj przymuszona, i mając po części sterilem terram, iniuste

do równych z inszemi pociągniona jest ciężarów, miasteczka mając małe i wniwec obrócone, zkąd czopowego nulla quota, zaczém lubo praetenduntur niejakie od skarbu retenta, gdy wedle waloru łanów wyższych województw trzy łany najmniéj nasze w jeden łan Wielkopolski będzie rachowany, jako sama aequalitas każe, więcéj wydaliśmy, niżeli Ichmść inni, którzy i czopowemi pieniądzmi swoje zakładali pobory; niesłusznie tedy, abyśmy się mieli z inszémi równać w wydawaniu tych retent, województwy; praeviabunt tedy IchMość panowie posłowie, aby in posterum nie byliśmy taliter aggravati w wydawaniu podatków.

§ 3. A iż teraźniejszą wojną przez te lat kilka in dies ziemia nasza tak od nieprzyjaciela jako i swawolnego żołnierza depraedatur i do ostatniego przychodzi zniszczenia, i żadnéj w tych czasach nie spodziewa się fortuny, tylko deteriora mala, témbardziéj ostrzegać będą Ichmość panowie posłowie, aby większe województwa insze żadnych niewyciągały od nas podatków, ani ich też pozwalać będą, gdyż już sine cultura ziemia nasza zostawa, ale starać się będą, aby żołnierze nad prawo i słuszność zabieraniem ostatka żywności ubogich, nie gubili głodem ludzi, i uskarzą się oraz opressyi żołnierskiéj, którzy nie wedle prawa, ale secundum suum prowianty i stacyje wyciągali od nas arbitrium; i teraz chorągiew ludzi Jego Mości pana starosty Przemyskiego gwałtownie sobie zabiera nasze dobra, szlachtę w domach najeżdża i krew rozlewa, i tak undique i od nieprzyjaciela wypadającego, i od żołnierza ad ultimum przychodzimy interritum. Quaerent tedy IchMość panowie posłowie medelam avertendorum istorum malorum nostrorum u Króla JEgo M. i Rzeczypospolitéj, życząc, aby żołnierz ex visceribus regni ab* extra był wyprowadzony, mianowicie cudzoziemscy sine consensu Reipublicae do ojczyzny naszéj in majorem aggravationem wprowadzony, nieprzyjaciel zaś w Prusach zostawający consilio potius i traktatami był uspokojony.

§ 4. Docent exempla wszystkie, że sine disciplina militari nie może być Rzeczypospolitéj pożyteczny żołnierz; znosić się będą IchMość panowie posłowie z IchMościami panami posłami inszymi, aby się téj swywoli żołnierskiéj zabieżeć gruntownie mogło, starając się o to, aby non numero ale robore constaret exercitus noster, któremu proviant lege naznaczony przeszłą konstytucyją Ichmć Panowie prowiant magistrowie i sukkollektorowie ich, indebito wyciągali modo, aggrawując ludzi z innych województw do odwozów, od pobliższych zaś praetia aby nie wieźli, in usum suum biorąc, obviabunt IchMć panowie posłowie takowym ubogich poddanych oppressyjom. Dana jest od Króla JegoMości i Rzeczypospolitéj wodzom suprema potestas vitae et necis na każdego żołnierza; providebunt tedy lege żołnierzom securitatem, aby żaden, który ex mandato wodza swego w czém [wykroczył], nie żołnierz ale wódz, którego rozkazanie wykona, odpowiadał za to; ciż IchMość panowie wodzowie, aby uniwersałami swymi contra legem wydanymi, nie aggrawowali stanu szlacheckiego, i żeby żaden żołnierz w dobrach szlacheckich niestawał ani stacyj wybierał. A że cudzoziemskie wojska i inszy żołnierze często się skarżą, że od offcerów swoich debito pro meritis frustrantur precio, takowéj tedy niesprawiedliwości lege obviabunt iusta.

§ 5. Ordynowane dobra Rzeczypospolitéj ad distributivam bene meritis iustitiam Jego Królewskiéj Mości Pana Naszego Miłościwego, aby in haereditatem dawane nie były, serio temu zabiegać będą.

§ 6. Prawo także de bonis terrestribus nullo iure receptis, aby wcale zachowane zostawało.

§ 7. Łany osiadłe, że w ziemi naszéj ta calamitas spustoszyła belli, dabunt pleniorem Ichmość panowie posłowie nasi Rzeczypospolitéj eo in passu informationem et minuent ultima mala nostra.

§ 8. Coniunctia armorum z Tatarami ukontentowaniem od Jego Królewskiéj Mości Pana Naszego Miłościwego podanym, aby była zatrzymana, mutua cum Reipublica inibunt consilia.

§ 9. Pacta z Kozaki Zaporozskimi; uważając teraźniejszy Ojczyzny naszéj status, gdzie nam umniejszać nie przyczyniać nieprzyjaciół potrzeba, w tym punkcie do zgody inszych województw IchMościowie panowie posłowie nasi referować się powinni.

§ 10. Desideria nagrody expens Jego Królewskiéj Mości Pana Naszego Miłościwego na teraźniejsze potrzeby wojenne uczynionych, słuszne być rozumiemy, jednak upraszać nisko Jego Królewską Mość Pana Naszego Miłościwego, aby nam eam do szczęśliwszych czasów prorogari raczył gratitudinem.

§ 11. A iż na artileryji siła należy Rzeczypospolitéj, aby w swoim zostawała porządku, inibunt modos IchMość panowie posłowie z inszemi Województwy, żeby na expensa podług potrzeby od Rzeczypospolitéj obmyślone były pieniądze pewne dalsze; strony dalszego wojny z nieprzyjacielem poparcia, do zgody całéj Rzeczypospolitéj Jego Mość panowie posłowie nasi stosować się będą.

§ 12. Co strony Rezydentów, baczemy to pernecessarium Reipublicae, mieć onych u różnych Panów, mianowicie apud Colligatos, od których Rzeczpospolita zawsze może mieć swoje informacyje, życzymy cale, aby koszt naszych rezydentów był od Rzeczypospolitéj podług dawnych zwyczajów obmyślony.

§ 13. Co należy do eliberowania żup wielickich, pytać się o tém będą Ich Mość panowie posłowie, dla czego te żupy sine consensu tertii ordinis są podane Cesarskim, i w tym punkcie jeśli jaki sposób Rzeczpospolita znajdzie sine aggravatione Rzeczypospolitéj podtenczas zniszczonéj, i w tém zgody całéj Rzeczypospolitéj IchMość panowie posłowie nasi odbiegać niepowinni.

§ 14. Desideria Gdańskie, że merentur debitam od Rzeczypospolitéj gratitudinem, co deducetur commissione, życzymy, aby sortiantur effectu.

§ 15. W inszych punktach od Jego Królewskiéj Mości Pana Naszego Miłościwego w instrukcyji podanych, do zgody całéj Rzeczypospolitej stosować się Ich Mościom panom posłom committimus.

§ 16. A że panowie poborcy tak dawnych jako i świeżych podatków uczynili nam dostateczną kalkulacyją, co i kwitami skarbowymi i assygnacyami weryfikowali, że to wszystko co wybrali wnieśli do skarbu, i już Lauda Ziemi naszéj retenta niemałe i kondemnaty na nie otrzymane na sądach retentowych produkowali*, tedy starać się serio będą IchMość panowie posłowie, żeby panowie poborcy a poenis peculatus et banitionibus in quovis subselio super ipsis obtentis eliberowani byli, i assignacyje do nich wydane, żeby nazad się do skarbu powróciły, i żeby do płacenia sum in retentis nie przy nich zostających dekretami radomskimi i komissarskimi nakazanych, ponieważ i per executionem, te retenta z pusto leżących gruntów i miasteczek bez ludzi zostających, wybrane być nie mogły, amplius pociągani nie byli; w tém niech Ichmość panowie posłowie nasi [dadzą] informacyją Rzeczypospolitéj, że kwartalnych podatków trzydziestu i półosmu żaden poborca nie wybierał, ani tych poborów zatrzymanych retent per ipsam impossibilitatem ex defectis et incultis agris et funditus igne sublatis villis, wydać nie możemy.

§ 17. A iż starostwo nasze Bobrownickie per privilegium Jego Królewskiéj Mośc. Pana Naszego Miłościwego, lubo zdawna nad kilka tysięcy [niosące], jest obnażone z dochodów, także i starostwo jurydiki nie ma o czém sądzić, starać się o to będą IchMość panowie posłowie, aby podług dawnych praw toż starostwo przy wszystkich dawnych wioskach i dochodach zostawało; na rewizyją zamku i wiosek wszystkich, ogniem od nieprzyjaciela zniesionych, aby kommissarze byli naznaczeni, i wszystkich dóbr Króla JegoMości Pana Naszego Miłościwego w ziemi naszéj leżących i dóbr szlacheckich.

§ 18. A że sławnéj pamięci JegoMość Pan Olbrych Czerski, kasztelan Chełmieński za assekuracyją Króla JegoMości Pana Naszego Miłościwego zaciągnął pewne ludzi kosztem swoim, i sam przy tych ludziach gloriose pro Patria occubuit, starać się o to będą IchMość panowie posłowie, aby koszt na te ludzi przez nieboszczyka wydany, przed komisarzami naznaczonymi był likwidowany i onże od Rzeczypospolitéj powrócony.

§ 19. Wniosą gorącą instancyją IchMość panowie posłowie nasi za dobrze zdawna zasłużonym rotmistrzem Jego Królewskiéj Mości Pana Naszego Miłościwego JegoMością Panem Rokitnickim, aby przy starostwie Rypieńskiém sobie pierwszym przywilejem nad teraźniejszego possesora JegoMości Pana Bileńskiego przez Jego K. Mość Pana Naszego Miłościwego konferowanym, był zachowany.

§ 20. A iż pod ten czas zamieszany w Ojczyźnie naszéj, znajdowało się dosyć takich, którzy do nieprzyjaciela się sami przeciwko cnocie i powinności szlacheckiéj przywiązawszy, z tym nieprzyjacielem Ojczyznę najeżdżali, cives patriae zabijali, na zgubę Ojczyzny nieprzyjaciela nawodzili, jeśli który z takowych jest zabity, a takowemu zdrady dowiodą po śmierci, żeby takowego caput jako perduellis invindicabile było, także i ci, którzy ex civibus patriae, ex plebeis conditionis civilis et holandis,* jako przedtém, i drudzy do tego czasu zostają przy nieprzyjacielu, żeby pro perduelibus declarati i dobra ich żeby były konfiskowane, którzy palili, zabijali, rabowali równo z nieprzyjacielem, najeżdżając dostatki szlacheckie brali.

§ 21. Dawne przywileje cum lege się zgadzające, żeby wcale zachowane były, teraz privilegia impossesionatis dane, żeby nullius zostawały valoris, instabunt IchMościowie panowie posłowie.

§ 22. Za Pannami Toruńskiémi Zakonnémi gorącą wniosą instancyją IchMość panowie posłowie, aby im klasztor przez Toruńców zniesiony, był przez nich zmurowany i damna wszystkie żeby im były nagrodzone, także żeby było lege cautum, żeby rzeczy szlacheckie, które lubo sami mieszczanie, lubo niektóre osoby prywatne in fideli deposito zostające pobrali, żeby tym którym de iure należą były powrócone, i konstytucyja sejmu przeszłego, o tém napisana, żeby na miasta pruskie była reasumowana; pod tęż konstytucyję podpadać mają ci, którzy ze Szwedami z mieszczan Toruńskich, Brodnickich, Gołąbskich, dwory, wsi szlacheckie palili, rabowali, szlachtę zabijali i do więzienia brali, także i żydzi.

§ 23. A iż także Kościół Dobrzyński przez Żydy spalony, aby téż przez nich był zbudowany, instabunt IchMość panowie posłowie.

§ 24. Kwity partykularne od Jaśnie Wielmożnego Imci pana podskarbiego pewnym osobom dane na podatków zapłacenie, aby były ważne, curabunt IchMość panowie posłowie i wcale zachowane.

§ 25. Zboża w Nieszawie tak szlacheckie, jako i mieszanów zabrane, żeby z skarbu były zapłacone wniosą prośbę IchMość panowie posłowie. Te zaś zboża

szlacheckie, które sami mieszczanie Nieszawscy udawają być sine quovis documento od Szweda zabrane, żeby się ciż mieszczanie w grodzie praevia inquisitione sprawowali, i zaraz absque apellatione płacili.

§ 26. A iż deklaracyja na sejmie przeszłym od Ichmościów panów posłów attestante ich protestatione, jest w konstytucyjach odmieniona, starać się będą, aby za deklaracyją, którą podali ręką swoją podpisaną IchM. PP. posłowie nasi, na swém zostawała miejscu.

Którą instrukcyją i artykuły nasze zleciliśmy, urodzonemu Andrzejowi Chełmickiemu, podsędkowi Dobrzyńskiemu, marszałkowi sejmiku natenczas naszego, do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Lipnie die vigesima octava mensis Februarii anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono. Andrzej Chełmicki, podsędek Ziemi Dobrzyńskiéj, marszałek natenczas sejmiku Lipieńskiego.

4.

Laudum sejmiku [1]) w Lipnie d. 10 czerwca 1659 r.

Z ks. Bob. gr. r. N. I, str. 173.

My Rady dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiéj na sejmik relacyjny do Lipna, tam przez konstytucyją sejmu blisko przeszłego pro die decima Junii anni currentis złożony zgromadzeni, wysłuchawszy przód relacyji Ichmościów panów posłów naszych, lubo gruntownie przez nieprzyjaciela i od wojsk Cesarza Imci, i naszych koronnych pół roku w obozie pod Toruniem zostających, zniszczeni tak dalece, że dwie prawie części dóbr tak Jego K. M. jako Ichmościów Księży duchownych i naszych szlacheckich z gruntu od nieprzyjaciela ogniem i mieczem zniesionych, bez ludzi, sine agricultura quavis zawojowanych zostaje, gdyż i teraz przez codzienne inkursyje i okrutne zaboje od nieprzyjaciela z fortecy Brodnickiéj nas wiele braci takowych zostaje, którzy codziennie z żałością na popioły swoje patrząc, w ciężkich żyją troskach, żebyśmy dosyć uczynili woli Jego K. M. i Rzeczypospolitéj, niemając żadnych w ziemi naszéj contribuendi sposobów, bo i ludzi niewiele, bydeł mało co w ziemi naszéj zostaje, a chcąc się uiścić w specyfikowanéj assekuracyji J. K. M. P. N. M. i Rzeczypospolitéj do skarbu koronnego, zgodnie i jednostajnie uchwaliliśmy.

§ 1. Ze wszystkich dóbr tak J. K. Mci, duchownych i naszych szlacheckich, także i zniszczonych jako i popalonych, jakotéż i w jakiéjkolwiek całości zostających, sześć poborów sine abiuratis; do których poborów wybierania z gorącém naszém uproszeniem obraliśmy: Imci pana Wojciecha Orłowskiego, pisarza ziemskiego Dobrzyńskiego, który Imci pan poborca zaraz na rokach przyszłych ziemskich w Dobrzyniu w tydzień po sejmiku przypadających, te pobory wybierać ma począć, które pobory wszyscy zarówno nemine excepto wydać obowiązują się sub poenis contra retentores contributionum publicarum sancitis.

§ 2. A jeżeliby się takowy znalazł, któryby podług téj uchwały naszéj tych

[1]) Był to sejmik relacyjny, po Sejmie walnym w marcu r. 1659 odprawionym; patrz Vol. Leg. IV, 585.

sześć poborów wydawać nie chciał, po otrzymaniu na takowym kondemnaty od Imci pana poborcy naszego, gorąco Imci pana starostę naszego Bobrownickiego upraszamy, aby z powinności urzędu swojego podług dawnych i teraźniejszych praw i konstytucyji nikomu niefolgując, egzekucyją czynił nieodwłoczną sub poena contra negligentes officiales sancita.

§ 3. A jeżeliby Imci pan poborca propter suorum aegestatem ex impossibilitate tych sześciu poborów wybrać nie mógł, czego i sami wielkie niepodobieństwo widzimy, onego in fidem nostram bierzemy, i byle nam słuszną uczynił kalkulacyją co od kogo wybierze, onego in quovis termino zastępować praesenti laudo nostro obligujemy się.

§ 4. A że [z akcyzy], jako nam to dobrze constat, żaden albo mały jest prowent po wszystkich miasteczkach i miejscach gdziekolwiek targi jakie bywają, tedy laudo w ziemi naszéj postanawiamy, żeby przez subcollectory przysięgłe podług opisania konstytucyji sejmu przeszłego wybierana była, ordynujemy; contra contravenientem laudo nostro około wybierania téj akcyzy poenas w konstytucyji przeszłego sejmu descriptas reassumujemy, securitatem succollectorum, podług téjże konstytucyi warujemy; także i czopowe, lubo jego kwota bardzo licha, w pozycyji naszéj zostawujemy podług dawnego prawa, i cokolwiek także z akcyzy jako z czopowego succollectum będzie, to wszystko na zapłacenie sumy dziesiątkom poborom korespondującéj przez posłów naszych iuxta resonantiam rescripti sacrae Regiae Maiestatis et Reipublicae przez posłów naszych pozwolonéj, do przyszłego sejmu obracamy i ordynujemy.

§ 5. Do administracyji i dispensacyji tego czopowego i akcyzy uprosiliśmy z pośrodku siebie Ichmościów: Imci pana Jakóba Zboińskiego, sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego, Imci pana Jana Ludwika Borzewskiego, podstolego Dob., starostę Lipieńskiego, którzy Ichmościowie z regestrów succollectorów poprzysiężonych, nikomu inszemu tylko lub nam samym na sejmiku, lub deputatom naszym od nas obranym, z prowentu akcyzy i czopowego rachować się powinni, i to wszystko cokolwiek wybiorą do rąk wyżéj mianowanego Imci pana poborcy naszego za kwitem ręcznym Imci na wypłacenie tych dziesięciu poborów oddać powinni, których to administratorów naszych praesenti laudo nostro assekurujemy, że gdy się nam słusznie wyrachują i kwit od nas otrzymają, owych na każdym terminie zastępować powinniśmy. Salarium w konstytucyji opisane, grosz od złotego, tym panom administratorom postępujemy.

§ 6. A żeśmy na sejmiku dla krótkości czasu rachunku z czopowego i akcyzy Imci pana administratora, także i Imci pana poborcy z rogowego i pogłównego nie wysłuchali, tedy deputatów do przesłuchania doskonałego i odprawienia tego rachunku obieramy i naznaczamy: Wielmożnego Imci pana Piotra na Działyniu Działyńskiego, kasztelana Dobrzyńskiego, Imci pana sędziego ziemskiego, Imci starostę Dobrzyńskiego, Imci pana podstolego, Imci pana łowczego, Imci pana Michała Mazowieckiego, sędziego grodzkiego Bobrownickiego, Imci pana Jakóba Sieradzkiego, Imci pana Jana Kłokockiego, Imci pana Wojciecha Dąmbrowskiego, którzy unius vel alterius absentia non obstante, na sądy ziemskie do Lipna zjachać się powinni, i tam wysłuchawszy doskonałego rachunku wyżéj mianowanych Ichmościów panów administratora i poborcy, tychże obydwu Ichmościów za uczynieniem przez nich doskonałego rachunku, i oddaniem sum pieniężnych, którekolwiek przy nich najdą się, do skarbu naszego, powinni będą tamże coram iudicio terrestri przedkwitować;*

kwitowe z nich panu poborcy zwyczajne po groszy dwa nasze postępujemy, salarium na odwoz pieniędzy temuż Imci panu poborcy florenos trzysta naznaczamy.

§ 7. Także Imci panu staroście naszemu Bobrownickiemu, komisarzowi do Lwowa na zapłacenie wojsku z sejmu naznaczonemu, ponieważ ze skarbu zdawna należyte salaria komisarzom odcięła konstytucyja, florenos sześćset na te koszta, żeby Imość na komisyją zjachał i sam, jako będzie mógł, spraw ziemi naszéj ratował, postępujemy.

§ 8. Mieszczanków Rypińskich we dwie mile tylko od Brodnicy mieszkających, od czopowego i akcyzy tak zatrzymanego przez onych, jako i teraz od onych przynależącego, ad primum septembris uwalniamy.

§ 9 A że sądy retentowe według konstytucyji sejmu blisko przeszłego w ziemi naczéj, częścią dla ustawicznych z obozu pod Toruniem zostającego cesarskich i naszych wojsk najazdów, częścią dla powietrza, a przytém inkursyj nieprzyjacielskich, lubo po kilka razy na miejsce deputaci zjachali, doskonale odprawić się nie mogły, życząc tego, żeby te sądy, jako najporządniéj odprawiały się, i żeby z nich defekta ziemi naszéj na przyszłym da Pan Bóg sejmie Rzeczypospolitéj pateant, te to sądy retentowe vigore constitucyji, tak sejmu przeszłego, jako i teraźniejszego, żeby doszły, praesenti laudo cavemus, do których deputatów sąd ziemski grodzki także Ichmościów: Imci Pana Jana Kłokockiego, Imci Pana Krzysztofa Murzynowskiego, Imci Pana Wojciecha Dąmbrowskiego obieramy; miejsce do sądzenia tych sądów w Lipnie, jako in meditulio, naznaczamy.

§ 10. Assygnacyją jeszcze na przeszłym sejmie regimentowi świętéj pamięci Imci Pana wojewody Malborskiego, na teraźniejsze świeżo uchwalone podatki ze skarbu wydaną, w rachunkach na teraźniejszym sejmie nam za gotowiznę położoną, żeby Imci pan poborca, jako może uspokoił, onemu zlecamy.

Które to laudum nasze jednostajnie przez nas na tak gwałtowną Rzeczypospolitéj potrzebę, aby jak najprędzéj do wszystkich wiadomości przyszło, zleciliśmy Imci Panu Wojciechowi Orłowskiemu, pisarzowi ziemskiemu Dobrzyńskiemu, marszałkowi sejmiku tego, z podpisem ręki jego, aby to laudum nasze do akt grodzkich Bobrownickich lub też ziemskich podał.

Działo się w Lipnie na sejmiku relacyjnym die decima Junii anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. Wojciech Orłowski, marszałek natenczas sejmiku Lipińskiego.

5.

Laudum sejmiku w Lipnie d. 8 stycznia 1660 r.

Z ks. Bob. gr. N. I, ...

My Rady dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo, obywatele ziemi Dobrzyńskiéj, na sejmik do Lipna nam przez Jego K. M. P. N. M. die octava Januarii in anno praesenti złożony, zgromadzeni, postanawiamy:

§ 1. Życzyliśmy sobie z miłości ku ojczyźnie, jako in aequali Republica nati cives, zarówno z inszémi województwy, pobory, które na przeszłym sejmie posłowie nasi sine quavis assecuratione w ziemi do nas na sejmik relacyjny na asygnacyje skarbu koronnego, lubo ex lege publica nie jesteśmy do tego obligowani, zapłacić.

Ale, że zaraz na przeszłym sejmie ciężka plaga morowego powietrza wszystkie prawie te wioski i miasteczka, które w jakiéjkolwiek całości od ręki nieprzyjacielskiéj Pan Bóg zachować raczył, z woli i z dopuszczenia Bożego nawiedziła, téż pars ziemi naszéj, powiat Rypiński, bliski fortecy Brodnickiéj zawojowany et in hostico zostający, sine quavis agricultura i bez ludzi wsie hucusque prawie zostawały; teraz zaś po nowém lecie zgłodzone wojsko cesarskie z pod Malborga wracające, w ziemię naszę zniszczoną et per belli incommoda in magnum damnum ogniem i mieczem zniszczoną wszedłszy, wszystko cokolwiek jeszcze z pokątnych zbóż i bydła i wszystkich inszych dostatków zostawało, przez niedziel niemal dwie w téjże ziemi naszéj odpoczywając, potłumiło. Toż wojsko kościoły Boże, domy szlacheckie złupiło, konie, owce pozabierało i insze tylko Bogu samemu wiadome krzywdy poczyniło, którego iustitia w ciężkich krzywdach naszych i na tych wkrótce padnie, którzy z woli J. K. M. P. N. M. i Rzeczypospolitéj indemnitatem nostram przestrzegać powinni byli, na których przed Bogiem już tylko samym płaczliwymi głosy protestować możemy. W takim stanie całych trzech poborów non ex ulla temeritate, ale per ipsam impossibilitatem et extremam aegestatem, w czém sobie bierzemy na świadectwo strasznych zastępów Boga, pozwolić, ani wydać żadnym sposobem nie możemy, ale tego na przyszłym da Pan Bóg sejmie iustissimas damy rationes.

§ 2. Ponieważ sobie Ichmość panowie deputaci wojskowi extra debitum ius et decretum komisyji lwowskiéj z urodzonym panem Wojciechem Orłowskim, pisarzem i poborcą ziemi naszéj po części, do których wszech poborów, jako od nas nieprzyjętych wybierania nie należał, którego z domu wziąwszy i do znaczku przywiódłszy, przymusili assekuracyję dać na się i dobra swoje, i do ksiąg Bobrownickich invite ad faciendam huius assecurationis approbationem przywiedli, i onéj lubo publico nomine proszeni od nas, powrócić niechcą, tedy ratione tego bezprawia onemu i całéj ziemi naszéj uczynionego, tunc et [in posterum] de indemnitate zdrowia i substancyji pana poborcy, a zatém i całéj ziemi naszéj szkody solemniter protestamus.

§ 3. Summam jednak restantem siedmnastu tysięcy bez dwóch set złotych polskich Ichmościom panom deputatom wojskowym za niedziel cztéry od daty sejmiku dzisiejszego wypłacić, praesenti laudo obowięzujemy się, hoc tamen custodiendo, żeby egzekucyje z retentorów podług opisania konstytucyji i sejmu blisko przeszłego i podług dekretu komisyji lwowskiéj, przez urząd grodzki odprawione były, i żeby dobra retentorów in defectu zapłaty przez nich poborów sine abiuratis, Imciom panom wojskowym podane były.

§ 4. Ażeby Jego Mość panowie deputaci żadnych opressyj i szkód przez te kilka niedziel ubogim ludziom nieczynili, postępujemy do traktamentu złotych pięćset, na który traktament powinna każda wieś do rąk Jegomości pana poborcy we dniach czterech po groszy piętnaście, miasteczko zaś każde po talarów dwóch oddać i realnie zapłacić sub poenis contra retentores contributionum publicarum sancitis.

§ 5. A jeżeliby się na większe jakie bezprawie, lub częstsze i dalsze szkody od Ichmościów panów deputatów z assygnacyjami do nas zasłanych, od chorągwi albo znaczku Ichmościów, dziać miały, tedy jako in libera Republica urodzeni cives unanimi voce protestamur, że takowych opressyj, bezprawia i szkód, cierpieć nie będziemy, i w takowym razie, jako wolna szlachta wszelakich środków, które nam z prawa i swobód naszych przystoją, zażywać będziemy.

§ 6. A ponieważ sądy o dawne jeszcze przed wojną retenta secundum mentem universalium Króla Jegomości P. N. M. et secundum constitutionem propter incommoda belli, do tych czas nie są odprawione, tedy przychylając się ad mentem legis, regulujemy te sądy, i czas do odprawowania ich w Lipnie, po dokończeniu zaraz sądów ziemskich blisko przyszłych naznaczamy, na który czas i sądy panowie deputaci już przedtem obrani, zjachać się powinni będą, i przeto według prawa one odprawić, do których przydajemy jeszcze i obieramy urodzonych panów: Wawrzyńca Koszowskiego, cześnika łęczyckiego, Jana Balińskiego, Stefana Moszczyńskiego, Łukasza Grochowskiego, Jana Karskiego.

Które to laudum przez nas uczynione, zleciliśmy urodzonemu panu Michałowi Mazowieckiemu, sędziemu grodzkiemu ziemi Dobrzyńskiéj, marszałkowi sejmiku na ten czas naszego, z podpisem ręki jego, do akt grodzkich Bobrownickich lub ziemskich podać.

Działo się w Lipnie na sejmiku dnia ósmego miesiąca stycznia roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiątego. Michał Mazowiecki, sędzia grodzki ziemi Dobrzyńskiéj, marszałek na ten czas sejmiku Lipińskiego.

6.

Laudum sejmiku w Lipnie d. 6 kwietnia 1660 r.

Z ks Bob. gr. r. str. 213.

My Rady dygnitarze, urzędnicy, obywatele ziemi Dobrzyńskiéj i wszystkiego koła rycerskiego, sejmiku Lipińskiego uniwersałem Jego Królewskiéj Mości P. N. M. pro die sexta mensis aprilis złożonego, upatrując commoditatem temporum et causas, które nas impedierunt, że żadnym sposobem dnia szóstego aprilis ten sejmik conclusionem wziąć nie może, a mianowicie, że Jegomość pan pisarz ziemski Dobrzyński i poborca calculum exactionis, tak pogłównego, rogowego i sześciu poborów laudo sejmików Lipińskich uchwalonych, nieuczynił, sine quo calculo nullam informationem do zniesienia i wyłączenia assygnacyj wojskowych do ziemi naszéj Dobrzyńskiéj z skarbu Rzeczypospolitéj wydanych, mieć nie możemy, tedy ad diem vigesimam mensis aprilis ten sejmik limitujemy, zachowując in suo robore wszystkie punkta na teraźniejszym sejmiku umówione.

§ 1. Jmość pan pisarz ziemi Dobrzyńskiéj, a poborca nasz sub tempus eiusdem limitationis faciat calculum exactorum tak pogłównego, rogowego i sześciu poborów, do którego wysłuchania naznaczamy tych Ichmościów, których obowiązujemy, aby tamże iuxta dignitatem Ichmościów wysłuchawszy, nam na konkluzyją przyszłego sejmiku naznaczoną reddant et referant rationem calculi, oto jest: Ieomość pana sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego, Jegomości pana łowczego Dobrzyńskiego, Ieomci pana Mazowieckiego, sędziego grodzkiego Bobrownickiego, Ieomości pana pisarza grodzkiego Bobrownickiego, Ieomości pana Kossowskiego, cześnika łęczyckiego, Ieomości pana Łukasza Grochowskiego, Imci pana Jana Balińskiego, Imci pana Kłokockiego, Imci pana Dąmbrowskiego.

§ 2. Także i sądy retentowe wszystkich Ichmościów panów poborców sądzić mają ci Ichmościowie, którzy laudo przeszłego sejmiku obrani i deputowani są; na tych sądach successores nieboszczyka Imci pana Działyńskiego, podkomorzego

Dobrzyńskiego i successores Jegomości pana Chełmińskiego nieboszczyka, reddant calculum czopowego, i ci, którzy się tylko tykali skarbu naszego Rzeczypospolitéj, które sądy ci Ichmościowie secundum mentem constitutionis odprawować mają.

§ 3. A iż wielka remora sprawiedliwości świętéj w ziemi naszéj przez to się dzieje, że Jegomość pan starosta nasz grodzki Bobrownicki nullam sustentationem niema w starostwie Bobrownickiém, i victum et amictum do jurydyki należącego, Jego Królewska Mość P. N. Miłościwy odebrał i komu inszemu kondonować raczył, tedy zlecamy to Jegomości panu marszałkowi, żeby imieniem naszém do Króla Jegomości suplikował przez list, żeby Królewska Mość Pan Nasz Miłościwy albo przywrócić raczył majętność tę, albo téż nowym opatrzyć raczył Jegomość pana starostę chlebem.

§ 4. Ponieważ Ichmość panowie deputaci wojskowi jako invitati do koła naszego sejmiku teraźniejszego non secundum leges, jakie mają być zachowane na sejmikach, sentencyje swoje dawali, ale owszem armis nam chcieli rozerwać na zgubę ziemi naszéj Dobrzyńskiéj, zachodząc huic malo zlecamy Jegomości panu marszałkowi, żeby imieniem naszém w protestacyi opisał wszystkie szkody od Ichmościów poczynione.

§ 5. A sposób wypłacenia tych assygnacyj od skarbu Rzeczypospolitéj do ziemi naszéj wydanych, uchwalimy da Pan Bóg vigesima mensis aprilis iuxta mentem sejmikowéj limitacyji, która stanęła w Lipnie die sexta mensis aprilis millesimo sexcentesimo sexagesimo anno.

Podpisano: Stanislaus Rutkowski, pisarz grodzki Bobrownicki, marszałek koła sejmiku Lipińskiego.

7.

Uniwersał królewski, zapowiadający pospolite ruszenie przeciw Moskwie, podpisany w Warszawie 5 czerwca 1660 r.

Z ks. Bob. gr. r. N. I, str. 232. (Popr. podług odp. akt. gr. krak.).

Jan Kazimierz, z Bożéj łaski Król Polski, Wielkie książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflanckie, Smoleńskie, Czerniechowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu wiedzieć należy, mianowicie wielmożnym urodzonym dygnitarzom, urzędnikom, starostom, dzierzawcom i wszystkiemu rycerstwu województwa Inowrocławskiego i powiatów jego, uprzejmie i wiernie nam miłym, oznajmujemy:

Skończywszy szczęśliwie za łaską Bożą wojnę Szwedzką, a zjednawszy tak potrzebny i pożądany państwom nam od Pana Boga powierzonym od tamtéj strony pokój, nie zostało nam nic prócz tego tylko, żebyśmy i tę drugą ścianę od nieprzyjaciela północnego i swawoleństwa kozackiego z nim złączonego, prędzéj uspokoić mogli; na co gdy wespół z wiernymi Panami Radami przy boku naszym zostającémi omni cura et sollicitudine incumbimus, ustawicznie o tém myśląc i pieczołując, jakobyśmy pacem et tranquilitatem pristinam Rzeczypospolitéj restituere mogli. Uważając jednak z drugiéj strony potęgę i chytrość wiarołomnego Moskwicina,

który przeszłéj zimy natenczas właśnie, gdyśmy wojną, a potém traktatami pruskimi rozerwani byli, zdradliwym sposobem na państwa nasze potężném nastąpiwszy wojskiem, mimo postanowionego armisticium, ostatek prawie księstwa Litewskiego posiadł, a przytém i Ukrainę wojsk naszych destitutam ad sui subiectionem pertraxit, a co większa, że i teraz gromadnemi wojskami, tak w Litwie ostatnich dobywać fortec, jako i w Ukrainie, w Podolu i Wołyniu miast i zamków osadzać nieprzestaje, nic inszego jedno extremam państwom naszym chcąc inferre perniciem; tedy my takową tego nieprzyjaciela uważając zawziętość, a niechcąc, aby do ostatniéj zguby Rzeczpospolita przyszła, Pana Zastępów na pomoc wziąwszy, extremis malis extremum téż przychodzi nam adhibere remedium, to jest pospolitego ruszenia, którego i przodkowie nasi i my sami toties już periculossimis temporibus, szczęśliwych skutków zażyliśmy. A jako sami osobą naszą ruszyć przeciwko temu nieprzyjacielowi tam gdzie największa necessitas postulabit, postanowiliśmy, tamże universam nobilitatem, idąc za zdaniem Panów naszych kupić umyśliliśmy, abyśmy tém snadniéj nieprzyjaciela w polu przełamawszy, to cokolwiek naszego jest, jako najprędzéj odebrać mogli.

Inhaerendo tedy prawu o pospolitém ruszeniu napisanemu, które nam cale Rzeczpospolita w moc dała, już (quod felix faustumque reipublicae sit) teraźniejsze jedne za dwoje wici z kancelaryji naszéj wydać rozkazaliśmy. Żądając pilnie i chcąc to mieć po uprzejmości i wierności waszych, abyście uważywszy magnitudinem periculorum et Patriae salutem, tak się na tę wojnę nagotowali, jakobyście zgubione prowincyje, odebrane zamki, bracią przytém swoję w niewoli jęczących vindicare i z rąk nieprzyjacielskich, jako najprędzéj in libertatem mogli asserere. Przypominając przytém i to, abyście uprzejmości i wierności wasze na dobrze uzbrojonego i ognistego nieprzyjaciela non levem armaturam chcieli sumere, ale raczéj starożytnym chwalebnym polskim zwyczajem po usarsku na tę ekspedycyją i siebie i poczty swoje wyprawowali w dobrych zbrojach, z kopiami i porządną strzelbą, jako to rynsztunek usarski potrzebować zwykł. Więc że odległość miejsca jest wielka, kiedy ku Kijowu albo Smoleńsku ciągnąć przyjdzie, życzymy tedy i ojcowsko napominamy, żebyście uprzejmości i wierności wasze tak w żywność jako i insze necessaria bellica dobrze przysposobili, niezasłaniając się zaś niegotowością albo niewiadomością, jeno tak we wszystkiém postępowali, jako prawa o pospolitém ruszeniu napisane po uprzejmościach i wiernościach W. W. wyciągają.

Idque sub poenis de expeditione bellica sancitis; co się zaś tyczy miejsca, na którebyście się Uprzejm. i Wiern. WW. ściągnąć mieli, w trzecich da Pan Bóg wiciach, które wprędce wydać nie omieszkamy, Uprzejm. i Wiern. WW. mianować będziemy, gdzie, że się z miłości ku Ojczyźnie i powinności stanu swego stawić zechcecie, nic niewątpiąc, rozkazujemy ten uniwersał nasz, aby témprędzéj wszystkich wiadomości doszedł, urzędom wszelakim na miejscach zwyczajnych publikować, na co dla lepszéj wiary przy podpisie ręki naszéj pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy.

Dan w Warszawie, dnia 5 miesiąca czerwca, roku Pańskiego 1660.

(podpisano) Jan Kazimierz król (Locus sigilli). Andreas Miaskowski, regens cancellariae regni.

8.

Uniwersał królewski z Warszawy 9 lipca 1660, wzywający do składania czterech poborów z powodu zbliżającéj się wojny.

Z ks. Bob. gr. r. N. I, str. 236.

Jan Kazimierz, z Bożéj łaski Król Polski, Wielkie książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflanckie, Smoleńskie, Czerniechowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny Król, Wielmożnym urodzonym, uprzejmie, wiernie nam miłym.

Stawa przytomna sprawiedliwa ręka Boska przy wszystkich staraniach naszych około całości Rzeczypospolitéj, i gdziekolwiek siłami naszemi w przyzwoitym porządku obrócimy, upadają zawziętości nieprzyjacielskie, tak zgoła, że cokolwiek cierpieć przychodzi państwom naszym, nie może się żadna postronna złość i moc chlubić; bo saméj surowości Pańskiéj to jest dzieło, która animusze domowe starą confidentią napełnia. Aleć bierzemy za łaską Bożą nieomylną nadzieję, że naszych nostris ipsis malis, toż oświeci remedium, i pokaże, jakobyśmy et internis malis, które per ipsam iniquitatem temporum irrepserunt in rem publicam, mederi i zajęte państw naszych przez nieprzyjaciela prowincyje jakobyśmy prędzéj vindicare i one nam znowu Reipublicae corpori redintegrare mogli.

Jakoż bardzo dobrą tego daliśmy próbę zawarciem pożytecznego w Prusiech pokoju, ścisnąwszy razem wszystkie Rzeczypospolitéj siły, tak teraz po uspokojeniu ku księstwu Litewskiemu i Ukrainie omnes animi ingeniique vires przychodzi nam obracać. Snadnie każdy uważać może, jako znaczne tak od księstwa Litewskiego, jako i od Ukrainy imminent pericula, jakiéj potęgi nieprzyjacielskiéj w polu i po zamkach stawają pęty,* tak dalece, że i sami prałatowie proporcyją biorąc naszych dotąd ociągających wojsk, ziębnieć jakoś w ochocie swéj poczynają; kozaków zaś w buncie nie tak smak panowania moskiewskiego, jako bojaźń sama, a przy tém zdesperowana obiecanych posiłków naszych otucha, dotychczas trzyma w oporze. Chcąc tedy antevertere te pericula, któreby z difidencyji tatarskiéj, i z desperacyji kozackiéj, i moskiewskiéj potencyi [groziły], przyszło do tego celu rady i wszystkie obrócić sposoby, jakoby przy łasce Bożéj nie ostał w zawziętości swojéj wiarołomny Moskal.

A że niedostatek skarbowy numerum tylko wojska z prowincyji, a nie pożądane onego dzieło ztąd przychodzi, że go ruszyć tak niepodobna jak trzeba, obmyślenie zaś podatków przez sejm (czegobyśmy życzyli) non superest tyle czasu instante periculo, bo pory wojennej usus i obrada sejmowa oraz non conveniunt; ponieważ tedy obecności naszéj wojska i saméj Rzeczypospolitéj ruszenia potrzebują, przeto zacząć sejmować nam i wojować vi, simul nie podobna. Przyszło tedy te środki brać przed się, które się na obiedwie strony najwygodniejsze pro nunc zdają być; więc recurrendo do stanów Rzeczypospolitéj, na sejmiki gotowe przynosząc media et remedia, któreśmy cum numerossimo senatu przy konwokacyji wynaleźli et accomodatissima tempori być uznali, rozumiejąc o każdym bacznym, że studium nasze dobrze osądzi, i w nim uzna zawsze zdrowie Rzeczypospolitéj.

Te tedy są takowe: Ponieważ regimentarze wszystkie piesze z tem się deklarowali, że bez munderunku zostając i bez oręża i prowiantu do obozu sposobu nie widzą, posiłku także ze skarbu żadnego nie mając, do obozu iść nie mogą; ponieważ

na artyleryję sumptu niemasz, ponieważ Tatarom, a osobliwie Hanowi Jego Mci dać pieniędzy, które omnino mieć chce, nie najdujemy środka, ponieważ komisarzom do Moskwy, pieniądze na ekspedycyje różnych poselstw, gońców, tłumaczów i inne codzienne ekspensa sumptu wymagają, którym ordynarii Reipublicae proventus sufficere nie mogą, a to wszystko miliona najmniéj całego redolet impensam; tedy zostawać nam przychodzi in initio intencyji naszéj [w wątpliwości o] sposoby prowadzenia wojny, albo cale pospolitém ruszeniem, czego mniéj życzymy, patrząc na czasów samych incommoda, albo wojsk i armat wyprawą, które bez kosztu być nie mogą. Zastąpienie zaś tych środków rozumiemy tak: Naprzód, aby akcyza przykładem województw Wielkopolskich ad ultimam decembris szła e comestibilibus et utensilibus, które się u nas rodzą i tuż consumuntur, exotica omnia i domowe, które za granicę idą od akcyzy wolne, to na tych cło dwiema złotych od sta podwyższa się, czopowe zaś zwyczajne, a nadto kollekta z piwowarów w miastach naszych za uniwersałami naszymi publikowana będzie; która téż aby w duchownych dobrach także i ziemskich uchwalona była od uprzejmości i wierności WW. pilnie żądamy. Akcyza od zamorskiéj soli, et ultra accisam dwa złote na beczce, uchwała akcyzy od win węgierskich po sześć złotych do skarbu naszego koronnego, aby płacone były, eodem senatus consulto deklarujemy.

A iż i ztąd niemała konfuzyja i zamięszanie w wojsku, że niektóre województwa miasto trzech poborów na przeszłym sejmie na defecta cofnionych podatków uchwalonych na sejmie, akcyzę i czopowe improportionatissimum subsidium pozwoliwszy, assygnacyj dotąd żadnych niepopłacili, drugie zaś przez komisarzów swoich we Lwowie, ani się ozwali ani skarbu informowali, wiele im Rzeczpospolita z podatków dwudziestu pół szosta indulsit, zaczém skarb kommisyją lwowską przyciśniony, wydawać assygnacyje musiał, którym także non satis factum, przetoż Uprzejm. i Wiern. W. W. pilnie żądamy, abyście na teraźniejszych sejmikach inire rationes chcieli, jakobyście te wszystkie długi, każdy co je winien oddać, realiter złożyli, i deputatów dłużéj u siebie niebawili, których przytomność w obozie potrzebniejsza. Dajemy przytém rozkaz uprzejmościom i wiernościom W. W. uchodząc, ile teraz, niewczasu pospolitego ruszenia, żeby województwa i powiaty miasto ruszenia się samych, regimenty nasze cudzoziemskie tak, jako je na województwa Wielmożny podskarbi koronny podzieli, każdy od swego województwa, albo powiatu z dóbr tych, które subsunt oneri expeditionis bellicae, ludzi sobie naznaczonych od skarbu mundurowali i prowizyją wozów z prowiantem do obozów dając, wyprawowali. Jakoż in felicis determinationis Uprzejm. i Wiern. W. W. propositum Wielmożny podskarbi koronny naznacza ludzi na mundurowanie ad propositionem czterech poborów, fundując się na teraźniejszym senatus consultum; co jednak Uprzej. i Wiern. W. W. wolno będzie wydawać tak pieniądzmi, jako téż suknami, odzieżą i wszelką żywnością, jako assignatarii oficerowie potrzebę regimentów swych ukażą; które to cztery pobory regimentom w zapłatę, a Uprzejm. i Wiern. W. W. circa calculum thesauri przy regimentowych rachunkach przyjęte będą.

A gdy to wszystko z obrady życzliwéj skutek swój weźmie, dobra nadzieja zaszczepienia bezpieczeństwa i [ograniczenia][1]) na wyprawie samego pospolitego ruszenia nam przychodzi, które to pospolite ruszenie in defectu środków podanych przez nas trzeciemi wiciami obwieszczać rozkazaliśmy, którego porządek i sposób, jeżeli to

[1]) Rkp. ma tu niezrozumiałe: »wkroczenia«.

inaczéj nie będzie mogło być, abyście Uprzejm. i Wiern. W. W. na tym zjeździe opatrzyli, wszystkie swoje usiłowania do tego kierując, aby przez nie wieczyście pożądany pokój mógł być przywiedziony do skutku. Nic przy tém nie wątpimy, że Uprzejm. i Wiern. W. W. na tychże sejmikach deliberationes sobie i Ojczyźnie proficuas zechcecie formare, o co i powtóre pilnie żądając i napominając, życzymy Uprzejm. i Wiern. W. W. dobrego od Pana Boga zdrowia.

Dan w Warszawie dnia dziewiątego miesiąca Lipca, roku Pańskiego MDCLX panowania naszego polskiego XII, szwedzkiego XIII roku. Jan Kazimierz, Król.

9.

Uniwersał królewski zwołujący pospolite ruszenie do obozu pod Hrubieszów na dzień 16 sierpnia 1660 r.

Z oryginału w aktach Bobr. zachowanego. Popr. według Akt. Grodz. Krak.

Jan Kazimierz, z łaski Bożéj Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflanckie, Smoleńskie, Czerniechowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny król.

Wszem wobec i każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy, mianowicie: Wielmożnym, Urodzonym, Dygnitarzom, Urzędnikom, Starostom, Dzierżawcom i wszystkiemu rycerstwu województwa Płockiego, ziemi Dobrzyńskiej, uprzejmie wiernym Wmościom nam miłym oznajmujemy: iż jakośmy w blisko przeszłym czasie intuitu periculorum na ojczyznę następujących, chcąc nieprzyjacielskie molimina antevertere, jedne za dwie wici z kancelaryji naszéj do wszystkich grodów wydać rozkazali, nic nie wątpiąc, że dotychczas ad notitiam wszystkich uprzejmych i wiernych WW. przyszły; tak już teraz, gdy widzimy, że car moskiewski w zawziętości swojéj nietylko nie ustawa, ale i owszem postpositis mediis et conditionibus pacis, wziąwszy pod protekcyją swawoleństwo kozackie, extrema quaeque nam samym i państwom naszym iactat et minatur, przychodzi nam do tego, że idąc za zdaniem wiernych PP. rad naszych na tę przeszłą konwokacyją, jako na sejm jaki in frequentissimo numero zgromadzonych, już te trzecie wici na pospolite ruszenie insistendo prawu o nim napisanemu, i nam na przeszłym sejmie w moc danemu, wydać i po grodach publikować rozkazaliśmy. Żądamy przeto, i ojcowsko Uprzejm. i Wiern. WW. upominamy, abyście pod ostrością praw dawnych i świeżych de expeditione bellica napisanych, chcieli się wyprawować na tę wojnę ea celeritate et eo apparatu, jako i prawo i zwyczaj, a przytém magnitudo periculorum po Uprzejm. i Wiern. WW. potrzebują. Brać bowiem potrzeba przed oczy naprzód potęgę nieprzyjacielską, jako i w Litwie i w Ukrainie ogromne w liczbę i porządek wojska swoje wylicza, i lubo to za pomocą Bożą od wojsk naszych koronnego i litewskiego znacznie niedawno pod Lachowicami przełomany został, atoli przez to nie jest jeszcze debellatum, bo zamki i miasta różne dotąd przy nim zostają, które od tak mocnego nieprzyjaciela non nisi summa vi odbiérać przyjdzie. Uważać i powtóre potrzeba, jaka jest odległość miejsc tych, które possidet nieprzyjaciel, że to nie na dwie niedziele, jako niektórzy ridicula interpretatione conficiendi belli tempus prescribere sobie zwykli, wybierać się potrzeba, ale jako sors et occasio belli postulabit. Cośmy tedy

Uprzejm. i Wiern. WW. w pierwszych wiciach ad considerationem podali o potędze nieprzyjacielskiéj i odległości miejsc, w które nam ciągnąć będzie potrzeba, tak i teraz znowu serio hortari nieprzestajemy, abyście się przeciwko nieprzyjacielowi, w ogień i żelazo dobrze przybranemu, non dissimili armatura przybierali, to jest w dobrych zbrojach, z strzelbą porządną i rynsztunkiem usarskim, a zgoła more maiorum z kopiami, abyście niemi nieprzyjacielskiéj rajtaryji robur tém snadniéj przełomać mogli, jako się to i w teraźniejszéj bitwie na oko pokazało. Ażebyśmy Uprzejm. i Wiern. WW. tém snadniéj do téj imprezy przychęcić mogli, tedy jako w inszych przeszłych, tak i w teraźniejszéj okazyji praeeundo exemplo, sami osobą swoją do obozu ruszamy się; gdzie, abyście téż Uprzejm. i Wiern. WW. na dzień XVI miesiąca sierpnia stawili się cum omnibus requisitis bello idoneis do obozu naszego pod Hrubieszów, idque sub poenis in legibus descriptis iterato żądamy i napominamy.

Który uniwersał, aby tém prędzéj wszystkich Uprzejm. i Wiern. WW wiadomości doszedł, rozkazujemy go urzędom wszelakim województwa Uprzejm. i Wiern. WW. na miejscach zwyczajnych publikować, na co dla lepszéj wiary przy podpisie ręki własnéj pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy.

Dan w Warszawie dnia IX miesiąca lipca roku Pańskiego MDCLX, panowania królewskiego naszego polskiego XII, a szwedzkiego XIII roku.

(Podp.) Jan Kazimierz, król. — Po prawéj stronie obok wyciśniętéj pieczęci podpisano: Andreas Miaskowski, regens cancellariae.

10.

Uniwersał komisyji lwowskiéj, delegowanéj przez sejm do zapłaty wojsku, ogłoszony we Lwowie 16 grudnia 1660 r. [1]

Z księgi Bob. gr. r. Nr. 1, str. 488.

My Rady dygnitarze i urzędnicy, komisarze od J. K. Mości i Rzeczypospolitéj na teraźniejszą komisyją płacy generalnéj wojskowéj, sejmem blisko przeszłym deputowani:

Wszem wobec i każdemu z osobna, a mianowicie panom starostom sądowym i urzędnikom grodzkim, tudzież IMciom exaktorom i ich pomocnikom wszelkich kontrybucyj do płacy teraźniejszéj wojska należącéj, wiadomo czynimy: iż wielu Imci panów poborców i exaktorów znajduje się takich, którzy na wzgardę prawa pospolitego, pieniędzy z kontrybucyj publicznych wybranych, tu do Lwowa albo nic do tego czasu nie przywieźli, albo przywiózłszy z onemi nazad do domów swoich powrócili, albo zostawiwszy one tu we Lwowie, skarbowi Rzeczypospolitéj i sądowi komisarskiemu o nich nieopowiedzieli. Ponieważ jednak dobro Rzeczypospolitéj wy-

[1]) Chcąc wojsku rzetelną i jak najskuteczniejszą podług umowy obmyśleć zapłatę, ustanowiono w myśl konstytucyji walnego sejmu extraordynaryjnego, odbytego w Warszawie d. 17 marca 1659 r., komisyją »eo solo intuitu, pro die 15 Julii we Lwowie, na którą komisarze naznaczeni zjechawszy i przepisaną przysięgę wykonawszy, przy wielmożnych Hetmanach i podskarbim koronnym, według postanowienia sejmu tę komisyją odprawować mieli«. Sposób odprawowania komisyji lwowskiéj, podany w »Volumina Legum«, IV, 586. Z ziemi Dobrzyńskiéj delegowano do komisyji Wojciecha Tholibowskiego, starostę Bobrownickiego.

maga zgromadzenia pieniędzy na miejsce tuteczne, prawem pospolitém postanowione, a determinacyja komisyji naszéj następuje, przeto przywodząc in effectum pierwsze uniwersały nasze i dekreta przeciwko panom poborcom i exaktorom ferowane, na tych wszystkich, którzy cokolwiek pieniędzy wybranych przy sobie mając, tu być [omieszkali], i one przed świętami Narodzenia Pańskiego nie zwieźli, do ostatniego rygoru dekretów naszych i publikacyji kar, przystąpić nam przychodzi.

Obwieszczamy tedy Imci panów starostów sądowych i urzędy, aby z tych wszystkich, którzyby do świąt pomienionych pieniądze publiczne przez nich wybrane odebrawszy, tu do Lwowa, jako najprędzéj z niemi się nie stawili, [niezwłocznie sprawiedliwość czynili]; declarując iż według prawa pospolitego in casu contraventionis poenas, z samych Imci panów starostów pro solutione earum contributionum* de poenis in iure descriptis sub poena peculatus, to jest infamiae et confiscationum omnium bonorum sądzić, publikować i przez asygnacyje nasze i skarbu koronnego na dobra ich własne wydane exekwować każemy; o co już ex nunc pozwy wysłać rozkazaliśmy.

Który uniwersał nasz, aby do wiadomości wszystkich doszedł, on ręką JW. IMci Pana marszałka komisyji naszéj podpisany, do grodów jako najprędzéj z pozwami wespół, rozsyłamy.

Dan we Lwowie na komisyji die decima sexta Decembris Millesimo sexcentesimo sexagesimo anno. (L. s.) Stanisław Potocki, wojewoda krakowski, hetman wielki koronny, marszałek komisyji lwowskiéj.

11.

Instrukcya na sejm walny warszawski, dana posłom ziemi Dobrzyńskiéj na sejmiku w Lipnie d. 28 marca 1661 r.

Z księgi Bob. gr. r. Nr. I, str. 334.

My Rady dygnitarze, urzędnicy, obywatele i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiéj na sejmik pro die XXVIII martii anni praesentis nam uniwersałem Jego Królewskiéj Mości P. N. M. złożony, zgromadzeni, posła J. K. M. P. N. M. ochotnie przyjąwszy, cum debita wiernych poddanych przeciwko J. K. M. P. N. M. reverentia, instrukcyji wysłuchaliśmy. Do téj instrukcyji przychylając się in eo maxime consilia nasze fundamento collocavimus, aby wprzód chwała Najwyższego Pana, która jest certissimum całości państwa i monarchiji świata firmamentum, dostojeństwo przytém majestatu J. K. M. P. N. M. w niczém nienaruszone zostawało, integritati etiam ojczyzny naszéj, a państwom J. K. M. P. N. M. provideatur, libertatesque nostrae, które za szczęściem i ojcowskiém J. K. M. P. N. M. staraniem z wielkim zazdrościwych narodów żalem codziennie magis recrescere poczynają, w swojéj mocy zachowane były. W czém na blisko przyszły sejm walny całéj od J. K. M. P. N. M. Rzeczypospolitéj w Warszawie die secunda Maii in anno praesenti złożony, posłów z pośrodka koła naszego Imci panów Wojciecha na Tholibowie Tholibowskiego, starostę bobrownickiego, Michała Mazowieckiego, podskarbiego, sędziego grodzkiego ziemi Dobrzyńskiéj obraliśmy, którym panom posłom naszym, owych fide honore et conscientia obowiązując, takową naszą dajemy instrukcyją.

§ 1. Najprzód gratissimi zostając niewyliczonych ojcowskich beneficyjów J. K.

M. P. N. M. ku nam wiernym poddanym w różnych i ciężkich ojczyzny naszéj paroksyzmach wyświadczonych, których życzymy, aby przy nieudolności w zarównym J. K. M. odsłużeniu naszym życzliwe niebiosa same, jako najdłuższymi przy dobrém zdrowiu płaciły laty; tedy to ante omnia zlecamy panom posłom naszym, aby przy powitaniu J. K. M. P. N. M. uniżone nasze poddaństwo oddawszy pod nogi majestatu J. K. M., za ojcowskie pieczołowanie J. K. M., pracc i starania, które z osobliwéj łaski swéj pańskiéj około swobód i całości ojczyzny naszéj z uszczerbkiem często zdrowia swego et sine respectu należytego stanowi królewskiemu wczasu ponosić raczył, jako najniżéj podziękowali.

§ 2. Widzimy to dobrze, jako wprzód wielkiéj fatygi J. K. M. P. N. M. przyczyną, jest długa consiliów i sejmów prolongacyja, multum praeiuditiosa zostaje prawu; tedy życzymy tego, aby tak proficuus concludendorum consiliorum i sejmów modus, jako najskuteczniejszy obmyślany był. To jednak zlecamy panom posłom naszym, ut sedulo curent, aby ten proponowany modus concludendorum consiliorum non per deputatos tantum, ale dawnym obyczajem przodków naszych in frequentia omnium nuntiorum obmyślany był i same concludant sejmy.

§ 3. Zarówno wszyscy szczycąc się swobodą, jako aequales sibi nati cives w téj Rzeczypospolitéj, baczymy to ex ipso naturae ku ojczyźnie debito, abyśmy jako vivente ipso felicitate cieszymy się, tak téż onéj et proprio bronić pectore et aequali in necessitate ratować aere. Jednak serio curabunt panowie posłowie nasi, aby wprzód porachowaną była każdego województwa, ziemi i powiatu intrata, która z czopowego i inszych akcydencyj przychodząca, wielką, a ledwie niecałą w uchwalonych na sejmach podatkach, czyni niektórym województwom folgę. Także, aby była zbadana quantitas et qualitas agrorum i łanów, które i szerszą daleko od naszych włók mające rozległość i z saméj natury swej lepsze są w urodzajach; daléj, aby uwzględniono, czego niektóre województwa, a osobliwie ziemia nasza neutrum ma i mieć może, bo jeśli i w czasie pokoju mało co z czopowego percepimus, i z szczupłych włók naszych jeszcze na ten czas sianych, małe pracy swojéj ledwie do pożywienia wystarczające owoce zyskiwaliśmy, to teraz, kiedy miasteczka w ziemi naszéj same popalone, i browary pustkami stoją, grunta téż i włoki nasze gęsto zarastają lasy i bez żadnego zostają pożytku, a przeto żadnego nam w ciężarach i podatkach Rzeczypospolitéj nie czynią posiłku, a mimo to zawsześmy musieli i musimy de proprio podatki persoluere peculio. Wczém recursent panowie posłowie nasi osobliwie do Majestatu J. K. M. P. N. M. i nisko suplikować będą, aby J. K. M. huic modo expediendae coequationis, jako primus ordo et supremus in hac Republica, i najsprawiedliwszy państwa swego arbiter benigne annuere raczył.

§ 4. Także ratione dwudziestu półszostu poborów na blisko przeszłym sejmie uchwalonych, ponieważ summam correspondentem dziesięciom poborom iuxta referentiam i assekuracyji, J. K. M. Rzeczypospolitéj skarbowi zapłaciliśmy (mało co bywszy już panom assygnatorom winni, na co ma jeszcze a retentoribus comportari hoc debitum i wkrótce oddane być musi), nadzieją mocną et hisce rescriptis utwierdzeni, że od półszesnastu poborów wolni być mamy; tedy stando firmiter circa easdem assecurationes przez panów posłów naszych datas et missas [comittimus to panom posłom naszym, aby] [1]) upomnieli się u Rzeczypospolitéj, by już od tych półszesnastu poborów uwolnieni zostaliśmy.

[1]) Zamiast tej mojej konjectury Rkp. ma tu niezrozumiałe dla mnie wyrazy: »in referi szło nam«. Może kto lepiej wyrozumié.

§ 5. Produkowany przy instrukcyji J. K. M. P. N. M. komport długu Rzeczypospolitéj objaśnia to, iż potrzeba hoc modo curare, aby satisfactio onego we wszystkiém obmyślana była, w czém tuszymy, że przy spólnej radzie poda Pan Bóg sposoby Rzeczypospolitéj, quibus mederi może ciężarom swoim bez cięższych poborów. Jednak, jeżeliby do jakichkolwiek przyszło podatków, osobliwie poborów albo podymnego, tedy nequaquam onych panowie posłowie nasi pozwalać mają, aż to wprzód efficient u Rzeczypospolitéj, ażeby te iuramenta per desolationem et conflagrationem, któreśmy teraz przed sejmami cztery składając wedle uniwersałów J. K. M. P. N. M. sobie uchwalili, one czynili, były aprobowane, abyśmy wedle tych abiurat dalsze pobory płacili; a na podymne, żeby nam także, jeżeliby kiedy uchwalone było, juramenta super desolationem przez wojnę i powietrze szły, i według tychże abyśmy płacili; w czém jeżelibyśmy tak słusznego u Rzeczypospolitéj respectu mieć nie mogli, tedy ut magis pateat non simulata calamitas ziemi naszéj całéj Rzeczypospolitéj, simul et virtus nostra, że nie chcemy tylko szczerze iść z ojczyzną, tedy na ostatek przytém mocno stawać będą panowie posłowie nasi, aby per commisarios a Republica missos przy sądzie naszym ziemskim i grodzkim fiat revisio ziemi i dóbr naszych eo permisso, quod maxime praecavemus sobie, aby pro hac tantum vice, semel pro semper, nobismet ipsis consentientibus ta rewizyja odprawowana była.

§ 6. Merita i odwagi wojska Rzeczypospolitéj całemu światu wiadome nietylko in limitibus ojczyzny naszéj curando i dobijając się integritatem inique ablatarum od różnych nieprzyjaciół provinciarum regni, ale téż et extra fines regni in longinquis hostium partibus staropolską przodków swoich pomnażając sławę, umierając przy krwawo nabytéj swobodzie, merentur tę od ojczyzny gratitudinem, aby jako najdoskonalsze virtutis suae odwagi i dzielności odebrało praemium, aby tém więcéj do dalszéj Rzeczypospolitéj usługi zachęcone zostało. Dług wojska tak wielki uznawamy być słuszny, a w tém per contributiones podczas takiego zniszczenia Rzeczypospolitej ziścić się i satisfacere wojsku koronnemu rzecz jest niepodobna, tedy inibunt panowie posłowie modos cum tota Republica, quibus satis fieri poterit wojskom Rzeczypospolitéj; osobliwie haec proponent media, aby pańską munificientią, to jest rozdawaniem wakancyj, starostw i inszych dóbr i dzierżaw J. K. M. P. N. M. pułkownikom i rotmistrzom płacono, ea lege ipsis imposita, aby owi ducta proporcione intraty ze starostwa i dzierżaw chorągwiom swoim i towarzystwu zatrzymane płacili zasługi; tymże sposobem i długi ad fidem Reipublicae zaciągnione, które dla dalszego zatrzymania kredytu, aby effective et realiter zapłacone były, przez konferowania wakancyj, starostw i dóbr J. K. M. ducta proporcione długu każdego i intraty [by] ze starostwa płacone były originales summae creditae. A jeżeliby reales summae tym sposobem albo inszym de consensu Reipublicae zapłacone być nie mogły, tedy ad instar provisionis licitae, aby dzierżawy jakie onym aż do oddania ptincipalis summae puszczone były.

§ 7. Szczególniéj przypisujemy Boskiéj prowidencyji, za któréj zrządzeniem to szczęście J. K. M. P. N. M. nad hardymi i wiarołomnymi poddanymi J. K. M. domowymi całéj Ojczyzny nieprzyjaciołmi, rebellizantami Kozakami stanęło, iż czego przedtem z łaski J. K. M. i całéj Rzeczypospolitéj wdzięcznymi nie byli, teraz poświęconą już od Boga samego na pomstę i Bogu samemu i J. K. M. przez krzywoprzysięstwo niedotrzymanéj wiary szablą polską przyciśnieni, że pokoju szukając proszą łaski J. K. M. i u Rzeczypospolitéj amnestyji, tedy życząc tego miłéj ojczyźnie,

aby kiedykolwiek wieczny z Ukrainą mógł być pokój, tedy na aprobacyją paktów zawartych z Ukrainą pozwolą panowie posłowie nasi, z tém jednak zastrzeżeniem, ut haec sint pacta sine laesione libertatis, ecclesiae et Reipublicae.

§ 8. A iż z wiarołomnym często nieprzyjacielem Moskwicinem dalsza zostaje wojna, nad którym Pan Bóg szczęśliwie J. K. M. i wojskom naszym odnieść concessit victorias, których ulterior za powodem uporczywości nieprzyjacielskiéj być ma prosecutio, tedy ulteriorem modum bellandi prosequendo victorias et fortunas J. K. M. P. P. M., qualem tota Respublica optimum videbit, na to téż panowie posłowie nasi pozwolą; to jednak instabunt, aby nie przez pospolite ruszenie, na które żadnym sposobem jako iść tak ciężko zrujnowani, tak i pozwolić nie możemy.

§ 9. Legacyje do postronnych monarchów i narodów, bez których obejść się Rzeczypospolitéj rzecz niepodobna, że wielki de aerario publico, które per contributiones comportatur, biorą expens, a że te według akt Rzeczypospolitéj pilniejszych, nie znoszą remoram, tedy życzymy tego, aby amplius non fiant de aerario reipublicae na żadne legacyje expensa, lecz żeby legaci za prace i wydatki przyjmowali wakancyje od J. K. M. P. N. M. Rezydenci zaś od panów chrześcijańskich in quantum by Rzeczpospolita in residentiam w ojczyźnie naszéj przy boku J. K. M. P. N. M. być potrzebniejszych, aniżeli na potém, przez to strzeż Boże szkodliwszych Rzeczypospolitéj, i panowie posłowie nasi pozwolą, ut resideant; nasi zaś . . . . panom chrześcijańskim residentes* (aby nowych w skarbie Rzeczypospolitéj nie przybywało). Życzymy wreszcie, aby każdy z nich miał ordynowane starostwo albo dzierżawę, z których intraty będzie żył na rezydencyji, która intrata i starostwo albo dzierżawa tak długo tylko w używaniu ma być każdego rezydenta, jak długo ten na rezydencyji mieszkać będzie; większe zaś ich praemium sit in gratia et munificentia J. K. M. P. N. M.

§ 10. Elbląga eliberacyji od xiążęcia Imci kurfürsta takim Rzeczypospolitéj życzymy sposobem, aby honestam wyprawić do xiążęcia Imci legationem expostulując, aby nie wyciągał po Rzeczypospolitéj hoc debitum in calamitate Reipublicae concessum, ale takiéj się summy exolucyją kontentował, jaką sam per se Elbląg wypłacić xiążęciu Imci powinien.

§ 11. Osady w pruskich fortecach, aby zawsze zostawały, lubobyśmy tego życzyli, ale żeby to z wielkim kosztem Rzeczypospolitéj być musiało, tedy more antiquo w potrzebniejszych tylko fortecach, jako najwarowniejsze praesidia niechaj zostają, to jednak rzeczą słuszną bacząc, aby starostowie z połowicy intraty ze starostwa swego, swoje na zamkach mieli czaty; miasta zaś, które bez starosty zostają, tych jako im takowa najmiléj complacet libertas etiam non officiat onus hoc . . . . bardzo i sprawiedliwa i potrzebna, aby de propris obmyślały sobie i omnino miały słuszne praesidia.

§ 12. Upominki tatarskie dla potrzebnéj bardzo Rzeczypospolitéj z nimi zatrzymanéj przyjaźni, aby były more antiquo jednak oddawane, życzymy.

§ 13. Eliberacyja żup jako znacznéj i potrzebnéj Królowi Imci P. N. M. intraty, aby jako najprędzéj stanęła, uprzejmie życzymy i wszelkie do zapłacenia sumy na żupach egzystujące Rzeczpospolita obmyśli i panowie posłowie nasi na to pozwolą.

§ 14. Dulcis ipsa recordatio szczęśliwego panowania Najjaśniejszego Króla Imci świętéj pamięci Władysława IV, jako u nas żyjących, tak i w potomności u następujących wieków polskiéj nieśmiertelnéj sławy nieomylnym zostawać będzie powodem, (którego szczęśliwość panowania merita i dobroczynności ojczyźnie naszéj wy-

świadczone najlepiéj znamy), ut quam iustissimo etiam post fata munerent modo. Tedy i w tém życzymy, aby prędka stała się króla Jmci kredytorom satysfakcyja, tym osobliwie sposobem, aby retenta promissa a Repbca et lege sancita gratitudo królowi Jmci Władysławowi exoluta była, która w tych województwach albo u obywatelów, u których się in retentis pokaże i zostaje, aby si non redderent benevole intra certum tempus, tedy życzymy etiam par executionem takowe ściągnąć et sine mora, exacta summa, exolvantur debita creditoribus Króla Jmci świętéj pamięci Władysława, i serio to zlecamy panom posłom naszym.

§ 15. Nie tylko cum debita reverentia, ale i cum summa admiratione przyjęliśmy takową J. K. M. P. N. M. łaskawość gdy [postposito] naturali affectu, który ad nomen successionis mianowicie inter regnantes inhorrescere zwykł, nie to co jego, ale co pospolitemu dobru należało, nam proponować J. K. M. P. N. M. raczył. My jednak, że i na samą wzmiankę successoris (życząc, gdyby rzecz można była, aby J. K. M P. N. M. do sądnego samego dnia nam panował), sine gemitu wspominać sobie nie możemy. Więc, że multae gravissimae obstant rationes, a ku temu zwyczaj i prawo, które nam arctissimum do życia panów naszych imposuit silentium, co lubo J. K. M. P. N. M. de persona sua odstąpił, my jednak nie mamy tak wiele śmiałości, abyśmy w tém prawu i zwyczajowi dawnemu od przodków naszych sanctissime observato contravenire mieli, skłaniać się do tego bezpiecznie nie możemy, i na tę elekcyję successoris J. K. M. P. N. M. nie pozwalać rozumiemy, i dla tego panom posłom naszym serio zlecamy, aby do takowego traktamentu ostrożnie bardzo postępowali.

§ 16. Specyfikowani przy instrukcyji J. K. M. P. N. M. do przypuszczenia do klejnotu szlachectwa polskiego, których że sam J. K. M. P. N. M. zasłużonych majestatowi swemu pańskiemu i Rzpltéj przedstawił, tedy zgodzą się panowie posłowie nasi, aby byli nobilitowani, eo jednak praemisso, aby ad decursum lat siédem nullum habeant accessum ad quosvis honores in regno et vaccantias dóbr J. K. M. i Rzeczypospolitéj, co ich jednak nie uwalnia od równych ku usłudze J. K. M. i Rzeczypospolitéj zabiegów. A jeżeliby który ante decursum praedicti temporis ważył się co uprosić u Króla Jegomości, tedy wolno być ma starożytnemu szlachcicowi toż de manibus, uti nullo iure possessoris, uprosić u J. K. M. P. N. M. et pro vacanti reputare.

§ 17. Wojnę turecką w bliskiém sąsiedztwie odprawującą się, że nam jako vigilantissimus całości państw sobie od Pana Boga powierzonych, J. K. M. P. N. M. proponit mieć in consideratione, tedy i my życzymy, ut quam fortissimis muniantur praesidiis pograniczne fortece, a do cesarza tureckiego życzymy, ut expediatur legatio, aby między nami i nim dawne pacta pokoju confirment i tak zabezpieczoną będzie obrona ojczyzny naszéj.

§ 18. Wygnańcy obywatele inflantcy słusznie mieć mają calamitatis suae od Rzeczypospolitéj kondolencyją i ukontentowanie w żalu i szkodach swoich z utracenia dziedzicznych substancyj, a że inszy modus nam non patet facilior, tedy w tém życzymy panom posłom recurere do łaski J. K. M. P. N. M. i nisko prosić, aby J. K. M. tym utrapionym wiernym poddanym swoim raczył munificencyją swoją Pańską i wakancyją dzierżaw owych w żalu i niedostatku ich ukontentować [1]).

[1]) Sprawa obmyślenia nagrody Inflantczykom z powodu »konkurencyi gravissimarum materiarium« na sejmie z r. 1661 nie przyszła do skutku, lecz odłożono takową do sejmu następującego. Ob. Vol. Legum, IV, 381.

§ 19. Merita miasta Gdańska, które in servata J. K. M. et Reipublicae fide wyświadczyło, słusznie mieć ma in desideriis suis ukontentowanie, ale że to pod tenczas in toto satisfieri onemu nie może, tedy życzymy, aby przez podziękowanie od Rzeczypospolitéj swoje na tym sejmie odebrali gratitudinem nie bez nadziei, że tym jego desideriis, które być iusta uzna, na dalszym potém sejmie satisfacere Respublica może, a teraz libere utatur hoc, quod ipsi od J. K. M. P. N. M. i Rzeczypospolitéj concessum [1]).

§ 20. Curabunt i to panowie posłowie nasi, aby kościół w Dobrzyniu przez żydów tamecznych z nienawiści ich ku chrześcijaństwu podczas wojny spalony, przez tychże żydów Dobrzyńskich restaurowany został; ażeby im to było iniunctum constitutione, gdyż to krzywda samego Pana Boga, którego kara na nas pewnieby padała, gdyby przez żydów chwała Boża upadać miała.

§ 21. Że w dzień elekcyji deputatów sposobne rachunki czopowe z administratorami odprawić się nie mogą, i obieranie inszych administratorów sposobnie stać się nie może, tedy starać się będą panowie posłowie, aby nazajutrz po sejmiku deputackim czas tych rachunków i obierania administratorów per constitutionem naznaczony był.

§ 22. A iż tych czterech poborów, któreśmy za uniwersałem J. K. M. P. N. M. cum abiuratis złożyli, niektórzy Ichmć księża duchowni płacić nie chcą, tedy proponent to Reipublicae panowie posłowie nasi, aby tam fraterne z Jchmościami idąc, deklaracyja Jchmościów na sejmie stanęła, jeżeli tenentur Imciowie te pomienione cztery pobory oddawać.

§ 23. Ponieważ ex decreto wprzód komisyji lwowskiéj, a potém i trybunału koronnego in bonis haereditariis et summis Imci Pana Andrzeja Chełmickiego, podsędka ziemi naszéj, w summie per assignationem ante ipsum ingressum hostis patriae, Sveci, datam od skarbu koronnego Imci Panu Czarneckiemu, kawalerowi maltańskiemu zleconey (któréj on summy przed wojną był nie wybrał i teraz apud retentores zostaje), tedy pilnie panowie posłowie nasi starać się będą, aby kondemnaty in quocunque subselio et iudicio regni ex instantia JMci Pana kawalera otrzymane były, de persona Jmci Pana podsędka per constitutionem zniesione [były]; przy tém curabunt, ażeby i do takiego długu w skarbie koronnym nie był pociągany, jaki na niego skarb kładzie, gdyż pan Podsędek cum abiuratis iuxta lauda nostra wybierał pobory, i z tych tylko iuxta abiurata perceptis contributionibus, żeby się skarbowi rachował, ponieważ jako przed wojną rzecz nam ta była bardzo trudna zarówno z inszémi województwy podatki contribuere, tak i teraz niepodobna nam to uczynić, a zatém i eliberare nowymi podatkami Imci Pana podsędka. * A cobykolwiek pokazał Imci pan podsędek nadto, co wybrał, tedy aby likwidata per ipsum skarbowi koronnemu de proprio extradita aere et bonis summa, onemu od skarbu Rzeczypospolitéj jako słuszna rekompenzowana była.

§ 24. Spustoszone z gruntu starostwo nasze Bobrownickie dosyć przez wojnę et infortunium suum w bliskości nieprzyjaciela koronnego na ten czas zostające, żadnéj nie czyni intraty, a także i . . . jurydyki et officio suo fungi Imci pan starosta nie ma, a jeszcze nad prawo uproszone u J. K. M. P. N. M. ledwie nie wszystkie wsie (iż całe ogołocone starostwo zostaje), trzymają donatury J. K. M. P. N. M.,

---

[1]) Reces ukontentowania miasta Gdańska odłożono do przyszłego sejmu. Ob. Vol. Legum, tom IV, str. 337.

aby J. K. M. donatariis suis, to jest: Imci panu Jakóbowi Rokitnickiemu, Dobrzyńskiemu i Rypieńskiemu staroście i Imci panu Pozowskiemu, rotmistrzowi J. K. M., ich merita ku ojczyźnie hojnie w krwawym wyświadczone boju, inszémi z łaski Swojéj Pańskiej dobrami nagrodzić raczył, ażeby te privilegia contra legem uproszone, były cassata, i na potém według prawa w całości swojéj starostwo Bobrownickie zostawało.

§ 25. Lubo to laudum de vagabundis personis przez niektóre województwa przyjęte, sejmem aprobowane jest, jednak że mało co na to niektórzy dbają, i owszem takowego wagabundę przyjąwszy, uporczywie i w prawie samém diffugis utendo, wydawać nie chcą, przez co in licentiam poddaństwo chłopów i ludzi obraca się, przeto zlecamy to panom posłom naszym ut curent, aby koło tych zbiegłych poddanych famulos et vagabundos stanęła konstytucyja, ażeby każdy, któryby takowego vagabundam personam seu subditum utriusque sexus cuiuscunque sit, sine literis domini proprii commorantem przyjął, ut intra decursum unius haebdomadae takowego reddat ad castrum proximum; tantisper in turri detineatur, donec ipsius haereditarius dominus ipsum eliberare possit, a jeżeliby quis w czém contraveniret huic tali constitutioni, tedy aby in primo citationis termino cum poena ducentarum marcarum sub poena aliarum ducentarum actor [i aut domino] profugi, praevio iuramento, quod sit subditus aut famulus, actori extradat in instantia, sine quovis, (etiam ab ipso si fuerit obtentus) processu, appellatione et eius prosecutione.

§ 26. Constitutio anni 1635 alienationem bonorum terrestrium dosyć ostrożnie i surowo zabroniła, jednak iż contra praescriptum eiusdem constitutionis stanęła rezygnacyja JchMciom OO. Jezuitom kollegium płockiego w metryce koronnej na majętność Nadarzyńską w ziemi warszawskiéj od nieboszczyka Imci Pana Michała Karnkowskiego, starosty Wyssogrodzkiego, tedy znosić się będą panowie posłowie nasi z inszemi województwy w téj materyji i gorąco urgebunt, aby ta sprawa na sejmie przyszłym decydowaną była, i constitutio aby in suo vigore zostawała [1]).

§ 27. Nie możemy tylko na to ciężko boleć, iż coby miała magis augeri chwała Boga Najwyższego, to luboć i per infortunium ojczyzny naszéj, ale quod magis podobno i z innych powodów po wielu miastach podczas wojny terazniejszej diminuta zostawała. Przedewszystkiém zaś powinne Bogu przez zakony święte nie dzieją się modły do ubłagania gniewu Boskiego nad nami, a to dla tego, że klasztory i kościoły zrujnowane, nie mają przystojnego Bogu i sobie do chwały Bogu czynienia miejsca i rezydencyji. Jako to panny zakonne Toruńskie dotychczas nie w należytym sobie i zakonowi swemu rezydując miejscu, bez swego kościoła i klasztoru zostają. Tedy panowie posłowie nasi inibunt modos na sejmie, aby kościół i klasztór przez Szwedów zrujnowany Panien zakonnych Toruńskich, tych kosztem i sumptem panów Toruńczan był zmurowany, albo który kościół w Toruniu osobliwie świętego Jakuba (który traditur per memoriam fuisse panien zakonnych) był im oddany, i bez wielkiej odwłoki in possessionem puszczony [2]).

---

[1]) De consensu omninm ordinum regni aprobowano uchwałą sejmu koronnego z roku 1661 fundacyją M. Karnkowskiego na dziedzicznych dobrach Nadarzynie, Walentowie i Wolicy w ziemi warszawskiej leżących, de nova radice uczynioną, i takową za wieczną i nieodmienną deklarowano. Praecavendo, aby z tych dóbr, jako ziemskich, expeditionis bellicae podległych, zwyczajne onera reipublicae nie ustawały. Ob. Vol. Legum, T. IV, str. 331.

[2]) Przywilej Panien zakonnych Toruńskich, potwierdzony przez Jana Kazimierza i uchwałą sejmu koronnego z roku 1661 postanowiono, aby temuż klasztorowi, pod wojnę przeszłą funditus

§ 28. Ponieważ nam co dalej to mniejszą beczek soli kwotę przysyła Imci Pan Starosta Samborski, z której ledwie się komu albo dziesiątemu tylko tej łaski J. K. M. dostanie, tedy upomną się panowie posłowie, aby nam zatrzymana przez obliczenie dawnéj kwoty sól była oddana od Imci Pana statosty Samborskiego i na potém iuxta quotam antiquam et consuetudinem do ziemi naszéj oddawana. Cena zaś soli własnéj J. K. M. P. N. M., że na nas zniszczonych po czerwonemu złotemu bardzo ciężka i wielka, tedy suplikować będą J. K. M. P. N. M. panowie posłowie nasi, aby tę cenę i kwotę zapłaty soli swojej królewskiej zmniejszyć rozkazał, i abyśmy tej soli tak małe beczki po złotych cztery przynajmniéj płacili, o co pilnie starać się będą panowie posłowie.

§ 29. Wnosimy przytém do Rzeczypospolitej instancyją naszą za miastem Nieszawą, bardzo podupadłém, któremu Imci ksiądz Różycki, komisarz wojskowy na ten czas, z inszemi pod Toruniem wojsku będącemu na prowiant, zboża miejskie i szlacheckie zsypane ze spichrzów zabrał (o które w trybunale koronnym mają od różnych panów szlachty braci naszéj akcyje i trudności), aby iuxta assecurationes tychże Jchmościów PP. komisarzów, były jako słuszny dług zapłacone, zlecamy panom posłom naszym.

§ 30. Inter bene meritos w ojczyźnie naszéj, przypomną Imci Pana Andrzeja Gąsiorowskiego, który kosztem swoim zaciągnąwszy chorągiew, pobliższych fortec pruskich krajów podczas nieprzyjaciela koronnego mężnie bronił, i wniosą panowie posłowie nasi instancyją, aby virtus jego ex munificentia J. K. M. P. N. M. suum consequatur praemium. Koszta zaś, które de proprio na tę chorągiew spendował aere, aby ze skarbu koronnego były nagrodzone i zapłacone.

Którą to instrukcyją naszą i artykuły zgodnie napisane dla tém większej pewności i wiary zleciliśmy Imci panu marszałkowi na ten czas koła i sejmiku naszego, aby one ręką własną swoją podpisał i ad acta castrensia Bobrovnicensia podał.

Działo się w Lipnie dnia dwudziestego ósmego miesiąca Marca roku Pańskiego 1661.

Michał Mazowiecki, podstoli i sędzia grodzki ziemi Dobrzyńskiéj, marszałek na ten czas sejmiku Lipieńskiego.

12.

Uchwała zjazdu obywatelskiego w Lipnie dnia 21 października 1661 roku.

Z ks. Bob. gr. r. Nr. 1, str. 385.

My Rady dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo obywatele ziemi Dobrzyńskiéj, na dzień dzisiejszy do Lipna zgromadzeni, uważywszy to, iż ten podatek na sejmiku blisko przeszłym uchwalony, sumy korespondującej półczwartu poborów, na pierwszą ratę wystarczyć żadnym sposobem nie może, który podatek lubo z wielką

zniesionemu, ze wszystkiemi budynkami do tegoż kościoła przynależącemi dla mieszkania, in realem possessionem przez urząd miasta Torunia puszczony był sub poena decem milium Hungaricalium; in casu contraventionis forum w sądzie nadwornym ad instantiam instigatoris regni, naznaczono. Obacz Vol. Legum, T. IV, str. 339.

zniszczonych nas obywatelów ziemi naszej ciężkością składaliśmy, jednak pilnej Rzeczypospolitej potrzebie wygadzając, i chcąc eliberare fidem panów posłów naszych w postąpionych od nas na sejmie podatkach, i wyświadczyć według możności naszej powinność naszą ku ojczyźnie, tedy aby tém prędzej et efficacius na tę ratę pierwszą należyta suma komportowana była i oddana, tedy uchwalamy:

§ 1. Znowu tenże i takiż podatek z pługów, handlów i rzemieślników, urzędów miejskich, chłopów luźnych i z inszych, jaki jest na pierwszym sejmiku uchwalony i wybierany, takiż znowu uchwalamy, i panom poborcom naszym zlecamy, aby jako najprędzej zasiadłszy każdy w powiecie swoim, wedle pierwsze lauda i podług juramentów przed pany komisarzami uczynionych, ten podatek wybierali, nikomu nie czyniąc folgi, ale i owszem takowych retentores podawszy in delatis na sądach czém prędzej od Jmci pana starosty exekucyją affektowali, i per executionem poena triplicis pensionis, ten podatek od każdego sine mora wyciągali i odbierali. A jeżeli kto juramentu jeszcze nie czynił, i nie oddał na pierwszym sejmiku namówionego podatku, ten jurament lubo i w domu taki przed panem komisarzem każdy powiatu swego odprawić, i zapłacić tak pierwszy, jako teraz uchwalony podatek powinien będzie.

A gdy wybiorą panowie poborcy i mieć będą całe na tę ratę pieniądze, powinni będą mieć one in loco securo aliquo, aż ordinatio skarbowa, albo jako insze województwa sobie postąpią w tym razie, że komisyja we Lwowie na czas naznaczona sejmem nie doszła.

Obligamus téż i w tém tak panów komisarzów, jako i panów poborców naszych fide et iuramento Ichmściów, aby serio animadvertant, żeby się krzywoprzysięstwa w tych uchwalonych podatkach nie działy, i gdyby takowego kogo postrzegli, tedy aby go inter retentores citatione literali pozwali na sądy skarbowe, i takowe każdy aby cum triplici pensione tego, czego zataił, oddał, sub poena contra retentores sancita.

Wybranych zaś podatków rachunek panowie poborcy tu w Lipnie in medio wszystkich braci nas w kole czynić powinni będą, ut pateat nobis, kto z nas szczérze powinne oddaje podatki, a kto obłudnie idzie z ojczyzną, i nie chce jej jak może ratować, i żebyśmy wiedzieli, co się nam z tych namówionych podatków z tej pierwszej raty na drugą okroi ratę. Tedy propter has et alias rationes zjazd sobie braterski znowu za niedziel cztéry od dnia dzisiejszego składamy, na który tak panowie komisarze, jako i panowie poborcy stawić się powinni będą.

§ 2. A że baczemy sądy komisarskie z wielu miar być potrzebne, tedy one, skłaniając się do konstytucyji sejmu przeszłego reasumujemy, i Ichmściów panów komisarzów bratersko prosimy et obligamus, aby na te sądy umówiwszy się z sobą w sposobnym czasie, o którym przez uniwersał Imci pana marszałka sądów komisarskich po powiatach rozesłanych, wszystkim obywatelom ziemi naszéj wiadomość dana wcześnie być ma, zjachali się, i tak panów poborców dawnych podatków, przy których jeszcze zostają pieniądze, jako i retentores sądzili, i te retenta podług uchwały sejmowej exekwowali.

§ 3. A ponieważ Imci pan poborca powiatu Rypińskiego i z tych ogrodników od wielu, którzy iuxta laudum ad solutionem tego podatku nie powinni byli, brał, nie wyrozumiawszy doskonale essentiam laudi, tedy to każdemu ktoby się upomniał wrócić albo w terazniejszy podatek potrącić powinien będzie.

Którą to zgodę i laudum nasze zleciliśmy Imci panu marszałkowi na ten czas

koła i zjazdu naszego ręką własną podpisać i do ksiąg grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Lipnie dnia dwudziestego piérwszego octobris anno domini millesimo sexcentesimo sexagesimo primo.

Seweryn Żelski, miecznik Dobrz., marszałek na ten czas sejmiku Lipieńskiego.

13.

Taxa rerum vendibilium.

Z ks. Bob. gr. r. Nr. 1, str. 386.

Ad officium actaque praesentia capitanealia castrensia Bobrovnicensia personaliter veniens nobilis Stanislaus Wolęcki obtulit nomine generosi Alberti Świeżawski, vicepallatini Dobrinensis, taxam rerum vendiblium, manu eiusdem vicepallatini et ceterorum nobilium pro tunc congregatorum conscriptam, et ad acticandum et actis hisce ingrossandum, quam petiit ab officio praesenti suscipi et actis connotari, quod obtinuit; huius taxae tenor sequitur talis:

Actum in Dobrzyń feria secunda proxima post festum sancti Francisci Confessoris [10 października] anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo primo.

In praesentia generosi Alberti Świeżawski, vicepallatini terrae Dobrinensis inhaerendo legibus regni iurisdictionem vicepallatinalem fundavit, et per ministerialem generalem regni eam fundationem publicare fecit; in praesentia generosorum Johannis Jeżewski, Mathiae Sudraski, Jacobi Jaroszewski, Stekleński, vicecapitanei Dobrinensis, famatorum proconsulis, consulum, viceadvocati, scabinorum, arcimagistrorum, variorum artificum oppidi Dobrinensis, przy bytności Imci pana Wojciecha Zakrzewskiego, komornika ziemi Dobrzyńskiej, na ten czas bawiącego przy Imci panu podwojewodzim ziemi Dobrzyńskiej.

a) Korzec. Korzec ma być sprawiedliwy, z starodawna postanowiony, na którym korcu zawsze Imci pana Dobrzyńskiego insignija przyciśnione być mają. Na który korzec każdemu ma być mierzone zboże wszelakie. Też korce we wszystkich miasteczkach ziemi Dobrzyńskiéj, to jest w Dobrzyniu, Lipnie, Bobrownikach, Nieszawie, w Skąpem, w Rypinie, w Gorznie, według konstytucyji szczęśliwie teraźniejszego Króla Imci Pana N. M. być mają, aby jednaka miara była.

b) Beczka. Beczka sprawiedliwa być ma, która w sobie ma mieć garncy sześćdziesiąt i dwa.

c) Piwo. Beczka piwa po złotych sześć, półbeczek złotych trzy, wielkie półczwarcie * po groszy dwanaście, małe półczwarcie po groszy sześć, garniec piwa groszy cztery, stof groszy dwa, półstofek grosz jeden.

d) Miód. Beczka miodu, która w sobie ma mieć garncy sześćdziesiąt i dwa, garniec po groszy dwanaście.

e) Gorzałka. Stof prostéj gorzałki groszy szesnaście, a przeplatanéj * dobrej, korzeniem ujętej anyżowej, po złotemu i groszy dwa; kwarta groszy szesnaście, półkwarty groszy ośm, półkwatercze groszy cztéry. Wolno jednak będzie panu burmistrzowi głównego miasta podnieść na gorzałkę taxę, podług sumienia i samej

słuszności; także i insze miasteczka za powodem głównego miasta, powinny sobie postąpić.

f) Rzemiosło kowalskie. Kowale wszyscy in genere do ustawy pierwszej we wszystkich punktach stosować się powinni sub poena quatuor decem marcarum.

g) Rzemiosło świeckie. Skórnie rybackie wielkie złotych trzy, skórnie jałowicze wielkie nad kolana złotych dwa. Skórnie wielkie woźnicy groszy pięćdziesiąt, skórnie pomniejsze z rzemienia dobrego złoty jeden groszy piętnaście. Trzewiki zawięzowane chłopu urosłemu groszy dwadzieścia sześć. Podszycie skórniów o dwóch podeszwach groszy trzydzieści, dobrego rzemienia podszycie wyrostkowi groszy dwadzieścia. Trzewiki na białągłowę rosłą groszy ośmnaście z dobrego rzemienia. Buty niemałemu chłopcu długie groszy dwadzieścia i cztery, buty kowane długie niemałe dorosłemu pachołku złotych dwa. Cyzmy urosłemu z dobrego rzemienia proste groszy dwadzieścia i sześć. Od wyprawy skóry wołowéj złoty jeden, od mniejszéj skóry groszy ośmnaście, od krowiéj skóry wyprawnéj groszy ośmnaście, od robienia skóry safianowéj groszy dwadzieścia, i cztery od butów.

Na każdy dzień targowy każdy świec do jatek stanąć powinien z trzewikami dziesięcią par, pod winą grzywien czternastu pomienionych. A do tego nie mają przedawać szewcy jeno na targu na rynku podług postanowienia wyżéj pomienionego, a nie inaczéj tylko pod winą czternastu grzywien polskich, którą winę byle ilekroć był przeświadczony we wszystkiém, żeby nad ustawę teraźniejszą przedawał którykolwiek rzemiosła tego, instygatorowi zapłacić powinien, albo téż z tychto szewców przed urząd podwojewodzi wina była dana, powinien się sprawić. A gdzieby drożéj, niż postanowiono przedał, sine quavis appellatione karan być ma. A gdzieby téż z tych rzemieślników wszelakiemu człowieku na jego żądanie robić nie chciał i wymawiał się, a nań słuszny dowód był, taki od rzemiosła odpada.

Nadto niniejszą ustawą wkłada się, iż jeżeliby żyd albo jakakolwiek osoba na rynku w targ skóry kupować się ważył, a szewcowiby·w kupowaniu przeszkadzał, tedy takowy w niebytności Imci pana podwojewodziego przed burmistrza od szewca pozwany, i winą czternastu grzywien bez wszelakiej apelacyji karany być powinien.

h) Rzemiosło kuśnierskie. Kuśnierze wszyscy in genere do ustawy pierwszej we wszystkich punktach stosować się powinni sub poena quatuor decem marcarum. Przy rozsprzedawaniu roboty swej tak się zachować mają: od wyprawy kuny grosz jeden, od gronostaja grosz jeden, od lisa cztery grosze.

i) Waga. Stojce mają mieć funt jeden, a trzydzieści funtów mają mieć jeden kamień, a pięć kamieni takowych mają ważyć cetnar, a to jest starodawny zwyczaj na sprawiedliwą wagę, która także na ratuszach ma być chowana i każdemu do miary ma być pozwolona.

j) Rzeźnia. Rzeźnicy wszelacy do dawniejszej ustawy referować się mają, excedentes powinności powinni być karani poena quatuor decem marcarum.

k) Rzemiosło piekarskie. Najprzód, aby tak sposobni piekarze byli począwszy z rana aż do wieczora. W miejskich jatkach aby był zawsze chleb naleziony. Ażeby był pieczony po kwartniku, po szelągu, po półgroszku, po groszu, tak rzany jako i pszenny, ażeby zawsze było dostatek tak człowieku pospolitemu jako i gościowi; jednak aby nie pieczono chleba tylko po groszu albo po półtoraku. A tak aby urząd miejski dojrzał tego, żeby takowy chleb pieczony był jako żyto i pszenica w targu ceny wielkiej, czego gdyby urząd miejski nie dojrzał, tego urząd wojewody dojrzéć ma, i transgressores winą quatuor decem marcarum skarać ma,

i pobraniem chleba; urząd miejski w tém niedbały sto grzywien karany być ma. Każdemu wolno chleb rzany i pszenny ze wsiów i miasteczek przywozić, przedawać; co tylko w targ być ma.

l) Rzemiosło zduńskie. Zduni wszyscy in genere do ustawy pierwszej, we wszystkich punktach stosować się powinni sub poena quatuor decem marcarum.

Contra transgressores starej pierwszéj ustawy, którą to ustawą pomienioną wszyscy in genere którzykolwiek do tej ustawy należą, powinni onę zachować, sub poena quatuor decem marcarum sine quavis appellatione et ipsius prosecutione.

Wojciech Świeżawski, podwojewodzi Dobrzyński, Wojciech Zakrzewski, komornik polny ziemi Dobrzyńskiéj. Jan Jeżewski, Maciéj Sudrawski, Jakób Jaroszewski, Mikołaj Baniecki.

14.

Uniwersał królewski, zwołujący sejm walny w Warszawie i sejmik w Lipnie, wydany w Bilsku 7 stycznia 1662 r.

Z ks. Bob. gr. r. Nr. 1, str. 406.

Jan Kazimierz, z Bożéj łaski król Polski, Wielkie Xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Wołyńskie, Inflanckie, Kijowskie, Smoleńskie, Czernichowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny król, Najwielebniejszemu, Wielebnym, Jaśnie Wielmożnym, Wielmożnym, Urodzonym, Szlachetnym i Sławetnym dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim obywatelom Województwa Ziemi Dobrzyńskiéj uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską.

Nigdyśmy od początków samych panowania naszego ojcowskiego tej Rzeczypospolitej około dobra i całości nie umniejszali pieczołowania, jawno to zawsze być mogło każdemu, nie tajne i na blisko przeszłym sejmie, z niewczasem i uszczerbkiem naszego zdrowia, tak wiele dni albo tygodni strawiliśmy na usilne studia nasze, któremi negotium ukontentowania borgowego wojska promovimus velocissime, jakoby za obmyśleniem od Rzeczypospolitéj rocznego długu, do obrony ojczyzny własnéj matki tém prędzej pospieszyć chciało. Lecz kiedy pracowita ta nasza lukubracyja, uchwała sejmowa obmyślnych podatków, podział na raty dla prędszego wypłacenia wojsku, effectum, to jest uśmierzenia zabierającej się burzy sprawić nie mogły, kiedy jedno i drugie poselstwo i zesłanie komisarzów plenariis facultatibus tractandi z wojskiem non valuit tyle, żeby się dać ująć i nie postępując daléj in viscera ojczyzny, raczéj do obrony jej powrót uczynić chciało, in eo statu miserando bacząc utrapioną tę ojczyznę, inszego zaś do ratunku jej i wdźwignienia od upadku nie najdując remedium nad powszechną sejmową konsultacyję, odebrawszy zgodne zdania wielu Panów Senatorów i Rad Naszych, sejm dwuniedzielny na samo to ugaszenie pożaru złożyliśmy w Warszawie na dzień XX miesiąca lutego Roku Pańskiego MDCLXII, który Uprzejm. i Wiern. Waszym obwieszczamy i ogłaszamy. Sejmik zaś na miejscu zwykłem w Lipnie dnia XXX miesiąca stycznia Uprzejm. i Wiern. Waszym naznaczamy, na który zjachawszy się Uprzejm. i Wiern. Wasze że zgodnemi suffragiis accurrere zechcecie, i solito modo stosując się do

podanej na tenże sejmik przez posła naszego instrukcyji modos conquirere skuteczniejszego ratunku ojczyzny, nie wątpimy, i oto miłością ojczyzny obowiązując przy ofiarowaniu wszystkim wobec i każdemu z osobna łaski naszej królewskiej. Ażeby zaś łaska nasza królewska, jako najprędzej wszystkich wiadomości dojść mogła, niniejszy Nasz uniwersał na miejscach zwyczajnych dwiema niedzielami przed sejmikami publikować rozkazaliśmy.

Dan w Bilsku dnia VII miesiąca stycznia, roku Pańskiego MDCLXII, panowania królestw naszych Polskiego i Szwedzkiego XIV roku. — Jan Kazimierz.

15.

Instrukcyja na sejm walny warszawski, dana posłom ziemi Dobrzyńskiéj na sejmiku w Lipnie dnia 30 stycznia 1662 r.

Z księgi Bobrownickiéj grodzkiéj Nr. 1, str. 411.

My Rady dygnitarze, urzędnicy, obywatele i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiéj, zjachawszy się na sejmik nam pro dia trigesima praesentis, uniwersałem J. K. M. P. N. M. złożony, posła J. K. M. P. N. M. cum debita przyjąwszy reverentia, instrukcyją cum ea, quae decet nam wiernym poddanym submissione wysłuchaliśmy. Do instrukcyji tej tak nasze stosowaliśmy consilia, aby woli et desiderio J. K. M. od nas wiernych poddanych satisfieri mogło, et necessitati ojczyzny integritatique consulatur na tym blisko przyszłym sejmie. Na sejm ten z pośrodka siebie zgodnie obranych posłów Ichmściów panów Jakuba Rokitnickiego, Dobrzyńskiego, Rypińskiego starostę, rotmistrza J. K. M. i Wawrzyńca Kossowskiego, cześnika Łęczyckiego posyłamy, którym taką naszą bratérską dajemy instrukcyją:

§ 1. Najprzód przy powitaniu J. K. M. P. N. M., jako monarsze imieniem nas wiernych poddanych oddadzą dzięki za ojcowskie circa integritatem ojczyzny i swobód naszych pieczołowanie, [za] które aby Pan Bóg najwyższy długoletniém przy szczęśliwém panowaniu zdrowiem, obdarzył J. K. M. P. N. M.; o co codziennie Pana Boga prosimy i gorące prośby zanosimy.

§ 2. Lubo przy tej pewnej zostajemy nadziei, że wojsko w związku zostające dobra i ekonomije J. K. M. P. N. M., które tot legibus et sancitis przodkowie nasi immunes chcieli mieć od wszelkich w intracie przeszkód, na blisko przyszłym sejmie de toto od Rzeczypospolitéj ukontentowanie ..... tę należytą z sekwestru intratę i dobra J. K. M. P. N. M. Jednak, jeżeliby uchowaj Boże, nie stało się secundum leges regni J. K. M. od wojska w związku zostającego, tedy nie chcemy być ingrati poddani przeciwko tak dobremu panu, za J. K. M. P. N. M. codzienne prace i fatygi około całości téj Rzeczypospolitej, lubo w ciężkim niedostatku zostający. Tedy do [zdania] [1]) w tém inszych województw panowie posłowie nasi stosować się będą; to jednak pilno mieć będą na pamięci, ne promissa gratitudo sit ultra posse nostrum.

§ 3. Infelicitas ziemi naszéj ogniem i mieczem od nieprzyjaciela koronnego spustoszonej, jako nam jest przeszkodą, że według instrukcyji J. K. M. hic et nunc

---

[1]) Rpk. ma tu wyraz »żołdu.«

dalszych rat podatków na przeszłym sejmie uchwalonych, contribuere nie możemy, a zatém paratas summas na sejmie do skarbu wnieść nie możemy, to jednak declarabunt panowie posłowie nasi, iż według konstytucyji przeszłego sejmu wydamy tę ratę et liberabimus fidem panów posłów naszych. Jeżeliby zaś do jakich nowych przystąpiła Rzeczpospolita podatków, tedy has maximas summae desolationis et calamitatis nostrae dawszy rationes, petent paternam J. K. M. P. N. M. commiserationem nad utrapieniem naszém, et a tota Replca fraternam discretionem, abyśmy od nowych podatków wolni być mogli. W czém jeżeliby zaś tak słuszna prośba nasza miejsca u Rzeczypospolitej mieć in toto nie mogła, tedy obowiązujemy w tém fide et conscientia panów posłów naszych, aby więcéj nad trzy pobory niedeklarowali, gdyż zawiedliby w tém skarb Rzeczypospolitej, gdyby więcéj pozwolili, bo impossibilitas ipsa na oko każdemu patet, i przyszłoby nam już exulare z pustych kątów naszych, to do tego panów posłów naszych potrzebujemy, aby się z tymi niedeklarowali inaczej poborami, tylko solius abiurati.

§ 4. Na oko każdemu cierpliwość patet wojsk koronnych w należytych sobie i krwawo zasłużonych zasługach swoich; życzymy tedy tego, aby kiedykolwiek in toto emerita zapłacone były stipendia, do czego mamy nadzieję w Bogu, że przyjdzie do skutecznej zapłaty i ukontentowania wojska J. K. M. Praecustodient jednak panowie posłowie nasi, aby iuxta liquidationem komisyji lwowskiej i lubelskiej płacono wojsku Rzeczypospolitej.

§ 5. Lubo to o werbunkach nowych niedawno stanęło prawo, przecie jednak summa cum oppressione wszelkiego stanu ludzi dzieje się, że już płacz krwawy niebiosa przebija, praecustodient panowie posłowie nasi tego, aby przepowiednie listy z antidatą z kancelaryj koronnych nie wychodziły.

§ 6. Ażeby czasu dłuższego nad naznaczony, sejm dwuniedzielny nie brał, tedy nullas materias panowie posłowie nasi, któreby nie należały wedle instrukcyji J. K. M. do terazniejszego sejmu, traktować nię pozwolą.

§ 7. Alienationes bonorum J. K. M. in bona haeriditaria, nullo modo pozwolą panowie posłowie nasi; ex multis rationibus tego nie życzymy i serio w tém fide et conscientia obowiązujemy panów posłów naszych, aby na takie alienacyje nie pozwalali.

§ 8. Patuit to każdemu, jakie przeszłego sejmu szkodliwe Rzeczypospolitej fakcyje postronnych monarchów posłowie i rezydenci czynili. Tedy życzymy tego i zlecamy panom posłom naszym, aby o to upraszali króla Imci, aby podczas sejmów gdzie indzie nie w Warszawie wszyscy posłowie postronnych panów i rezydenci swoję naznaczoną mieli rezydencyją.

§ 9. Lubo to już aprobowane sejmem sądy komisarskie te, które po województwach ratione retentarum contributionum ante ingressum hostis laudatarum, lecz że na tém siła ziemi naszej nam obywatelom należy, tedy specialiter curabunt hoc panowie posłowie nasi, aby decreta cum executionibus nostris były per constitutionem aprobowane, to jest dekretem sądów komisarskich ziemi naszej.

§ 10. A że niektórzy z posłów tych, którzy pieniędzy Rzeczypospolitej tykali się, et nondum satisfecerunt skarbowi koronnemu, nec sunt quietati, a zasiadają w poselskiej izbie, quod fit przeciwko prawu, tedy praecustodient i tego panowie posłowie nasi, aby takowi nie zasiadali w izbie poselskiej.

§ 11. Nobilitacyji nec indigenatus ullos pozwolą, a te do dalszego sejmu, si et quantum bene meriti zaleceni zostawaliby na ten czas, aby deferowane były, życzymy.

§ 12. Jura emphitheutica, jako w poprzedniéj wojnie szwedzkiéj, tak i teraz, aby były renowowane, o to upomną się mocno panowie posłowie nasi. Inter bene meritos przypomną panowie posłowie nasi zasługi w skarbie zostające sławnéj pamięci Imci Pana Zygmunta Denhoffa, starosty Sokalskiego, także Imci Pana Henryka Denhoffa, aby merita doszły stipendya Jchmościów. Także Jejmość panią podkomorzynę Parnawską, poddadzą w ojcowski respekt J. K. M. i Rzeczypospolitej. Wniosą także petitum za panem Ryką, mieszczaninem Gdańskim, który drzewa swego na mosty pod Grudziądzem i Malborgiem nie bronił, i insze swoje łożył spezy, aby iuxta liquidationem długu swego był ukontentowany. Także za miastem Nieszawą, aby iuxta liquidationem zboża im pod Toruniem na potrzebę Rzeczypospolitej zabrane, były zapłacone ze skarbu; wniosą przy tém instancyją i za pannami zakonnemi Toruńskiemi panowie posłowie nasi, aby kiedykolwiek od mieszczan Toruńskich w krzywdach swoich satisfactae zostawały. Lubo to surowość praw bardzo ostro contra infames napisana, vetat patrocinium takowym, jednak mając braterski respekt, na prośbę tak wielu krewnych pana Franciszka Czerskiego, podczaszego Dobrzyńskiego, tedy wniosą prośbę panowie posłowie nasi przy suplice krewnych jego, aby mu gleyt mógł być dany, pod którymby cum parte componere i tak do uczciwego przyjść mógł [1]).

Którą zgodę i instrukcyją naszę zlecieliśmy panu marszałkowi sejmiku na ten czas naszego, aby ręką swą podpisał i do ksiąg grodzkich bobrownickich podał.

Działo się w Lipnie 30 stycznia 1662 r.

Władysław Łoś, Stolnik Płocki, marszałek na ten czas sejmiku Lipieńskiego.

16.

Uniwersał królewski wzywający do zapłacenia uchwalonych podatków, podpisany we Lwowie dnia 11 listopada 1662 roku.

Z księgi Bobrownickiéj grodzkiéj r. I, str. 487.

Jan Kazimierz, z Bożéj łaski Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflanckie, Smoleńskie, Wołyńskie, Czerniechowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny król.

Wszem wobec i każdemu zosobna, komu o tém wiedzieć należy, a mianowicie Wielebnym w Bogu, Wielmożnym, Urodzonym i Szlachetnym Dygnitarzom, Urzędnikom i wszystkim województwa Płockiego Ziemi Dobrzyńskiej i jej powiatów stanu rycerskiego Obywatelom, uprzejmie i wiernie Nam miłym, także sławetnym burmistrzom, rajcom i pospólstwu w miastach i miasteczkach, więc uczciwym w dobrach naszych królewskich, duchownych i ziemskich sołtysom, oznajmujemy: jako szczególna i my widzimy sami i każdemu jawnie patere musi zwleczonej w tak późny czas komisyji tuteczńéj przyczyna niezwiezienia do Lwowa sejmem uchwalonych podatków, a przez to remora w uspokojeniu wojska, tak i oraz co ztąd dimanat in Republicam już ipsam, malorum exprimit sensus. Czują to dobrze w ostatnim już swoim upadku dobra stanowiskom terazniejszym podległe, którym

[1]) Stósownie do wniesionego życzenia, udzielony został na sejmie gleyt F. Czerskiemu za pozwoleniem stron powodowych, ad componendum cum partibus. Ob. Vol. Leg. IV, 407.

że wystarczyć nulla possibilitas, ze zniszczenia zaś powstać adimitur spes. Przez to ludzie ubodzy ipsa sua aegestate są miseriores.

Aleć przydaje jeszcze zwykłéj około dobra pospolitego sollicitudini angoris, więcéj następujące za tém wojskiem na Rzeczpospolitą niebezpieczeństwo od Ukrainy, która przez niedodanie posiłków z wojsk naszych zostających jeszcze dla nieotrzymania zapłaty extra officium, in summo jest i z nią cała Rzeczpospolita discrimine. Teraz tedy, gdy za nieustającém staraniem naszém toż wojsko w związku będące skłania się może ad iusta media pacificandi z Rzecząpospolitą przystąpić, byle namówione podatki zupełnie wydane, i pieniądze wszystkie zwiezione były.

Napominamy Uprzejmych i Wiernych ojcowsko, i salute publica (jeśli jest cordi) zobowiązujemy, abyście wszystkie rationes, i które być mogą, mieć do jako najprędszego wydania tych podatków, i zwiezienia do Lwowa (na czém rzecz wszystka zawisła) wziąć przedsię normy Reipublicae, z wojska własnego praesidium sposobić, oraz i utrapionych colonos z ucisku wielkiego uwolnić chcieli.

My oświadczamy się zastępów Bogiem, że godnych nieopuszczamy środków uspokojenia Rzeczypospolitéj, i winni nie mogliśmy być (strzeż Boże jeszcze jakiego na nię nieszczęścia), którego uchronić się za pobłogosławieniem nieba, gdy wojsko obmyśloną ukontentowane i przywiedzione ad obsequium debitum ojczyzny swojéj zapłatą będzie. Do czego, abyście Uprzejm. i Wiern. W. szczerze i unanimiter concurrere chcieli, i powtóre napominamy i żądamy pilno, rozkazując grodom, by ten nasz uniwersał publikować nieomieszkały, który ręką naszą podpisany, pieczęcią koronną zapieczętować rozkazaliśmy.

Dan we Lwowie dnia XI miesiąca listopada roku Pańskiego MDCLXII, panowania królestw naszych polskiego XIV, a szwedzkiego XV roku.

Jan Kazimierz, król.

17.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 29 marca 1663 roku.

Z księgi Bobrownickiéj grodzkiéj r. I, str. 410.

My Rady dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo obywatele Ziemi Dobrzyńskiéj, zgromadzeni na sejmik pro die XXIX martii od J. K. M. P. N. M. nam w Lipnie złożony, takowe między sobą stosując się do uniwersałów J. K. M. P. N. M. zgodnie [laudum] [1]) namówiliśmy.

§ 1. Najprzód, usiłując zarówno pro viribus nostris w wydaniu podatków na sejmach pozwolonych z inszemi województwy równo dźwigać ojczyznę naszę, które podatki deklarowane przez Imci panów posłów naszych, żeśmy już przeszłemi laudami naszemi przyjęli i sposób wydawania ich namówili, trzymając o tém zapewne, że suma korespondująca tym deklarowanym podatkom hisce modis et mediis cała komportowana będzie, gdy tylko wszyscy nemine excepto iuxta lauda nostra zapłacimy: Tedy, aby w tém remora w komportowaniu sum do skarbu koronnego nie działa się, o to Imci pana starosty naszego Bobrownickiego bratersko upraszamy, aby Jmość nullo habito respectu personarum ex retentoribus indilatam

[1]) Rkp. ma tu wyraz »tandem.«

capiat executionem; panów poborców zaś obligamus, aby czémprędzej Imci panu staroście, albo officio castrensi Imci, de se prout retentores żadnego nieochraniając ani tając, prędką urgeant executionem. Także i z podymnego dwojga, które aby nieomieszkanie odesłali do skarbu na komisyją lwowską, fide, honore et conscientia onych obligujemy.

§ 2. A ponieważ dotychczas dawném laudum namówione przez obranych panów deputatów nie są odprawione rachunki z panami poborcami, tedy etiam praesenti laudo one reassumujemy, i w tém fide fraterna Ichmość panów deputatów obowiązujemy, którzy są primo laudo obrani, aby pro die decima mai anno praesenti zjachawszy się do Lipna, dostateczny rachunek uczynili z panami poborcami, tak pługowego obojga, jako i pogłównego z panem Murzynowskim, ponieważ laudo na relacyjnym sejmiku obowiązaliśmy się, aby tu w ziemi naszéj przed Imci pany deputaty naszymi czynił nam z pogłównego calculationem.

A gdy ten zaczną rachunek i odprawować będą, tedy upomną się Jchmość panowie deputaci u panów poborców regestrów w grodzie poprzysiężonych autentycznych, u tych panów poborców, którzy absque abiuratis pobory wybierali, i z tych regestrów egzekwować pilnie będą juramentum. Tymi-że sposobami juramentum z regestrów panów komisarzów powiatowych na pługowe, także téż i na pogłówne inkwirować powinni będą na każdą wieś według poborowych regestrów.

§ 3. A ponieważ różne tam in medio nostro wchodzą żale, jako niektórzy Jchmość panowie bracia do płacenia tak pługowego, jako i pogłównego, jakotéż i inszych podatków, nad prawo i powinność więcéj płacić byli necessitati od panów poborców, tedy, aby się stało dosyć w tém ipsi aequitati i braterskiej każdego ukrzywdzonego obywatela ziemi naszej affektacyji, obieramy z pośrodka siebie komisarzów do powiatów: A najprzód do powiatu Dobrzyńskiego: Imci panów Wojciecha Orłowskiego, pisarza ziemskiego Dobrzyńskiego; Stanisława Żelskiego, Melchiora Grochowskiego, Łukasza Chełmickiego, Jana Suskiego, komornika ziemskiego, i Stanisława Kłokockiego. Do Rypieńskiego IM. panów: Jakóba Rokitnickiego, Dobrzyńskiego i Rypińskiego starostę; Seweryna Żelskiego, miecznika; Michała Mazowieckiego, podstolego i sędziego grodzkiego Ziemi Dobrzyńskiéj, Jana Balińskiego, Chrystofora Murzynowskiego; których Ichmościów panów komisarzów fide fraterna et conscientia obowiązujemy, aby zjachawszy się do miast powiatowych swoich, unius et alterius absentia non obstante, za niedziel cztery ab actu praesenti, to jest dwudziestego szóstego kwietnia roku terazniejszego, i tam z produkowanych kwitów, i z każdego obywatela, seriam czynili, i powinni czynić będą inquisitionem. Badać mianowicie będą, który obywatel wiele któremu poborcy i kiedy dał, a jeśli dał co nad prawo i powinność, to osobliwie i wszystko pilno porachować i zapisać, a potém na czas pomieniony do Lipna na rachunki do Imciów panów deputatów odesłać to wszystko. Na który czas, to jest pro die vigesima sexta aprilis anno praesenti, każdego z obywatelów Ziemi naszéj fide fraterna, honore et conscientia obowiązujemy, aby się z kwiatami tak z pługowego obojga, jako i pogłównego, i inszych, przed pomienionych Imciów panów komisarzów do powiatów swoich miast stawili, i tam każdy bona conscientia zeznał, co dał któremu poborcy tych pomienionych podatków. Które to laudum i zgodę naszę dla tém większéj wagi i pewności zleciliśmy Imci panu Michałowi Mazowieckiemu, podstolemu i sędziemu grodzkiemu Ziemi naszej, marszałkowi natenczas sejmiku naszego, aby ręką swą własną podpisawszy do ksiąg grodzkich Bobrownickich podał.

Datum w Lipnie dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca marca roku pańskiego tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiątego trzeciego (1663).

Michał Mazowiecki, podstoli i sędzia grodzki Ziemi Dobrzyńskiéj, marszałek sejmiku Lipieńskiego.

19.

Uniwersał królewski zwołujący sejm walny warszawski i sejmik w Lipnie.

Z księgi Bobrownickiéj grodzkiéj r. I, str. 548.

Jan Kazimierz, z Bożéj łaski Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Kijowskie, Wołyńskie, Inflanckie, Smoleńskie, Czernichowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny król.

Wszem wobec i każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy, a mianowicie Najprzewielebniejszym i Wielebnym w Bogu, Jaśnie Wielmożnemu, Wielmożnym, urodzonym i szlachetnym dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu rycerstwu województwa Płockiego Ziemi Dobrzyńskiéj uprzejmie i wiernie nam miłym łaskę Naszę królewską.

Po wojennych trudach i niewczasach, któreśmy sub aspero coelo za łaską Bożą przy dobrém zdrowiu i szczęśliwych sukcesach podejmowali i ponieśli chętnie z miłości ku tej Rzpltej, chcąc onymże radą i czujném obmyśliwaniem dobra i całości succurere, powrót nasz, jako mógł być spieszny uczyniliśmy, i widząc sami, tudzież z żądania panów Rad naszych wyrozumieliśmy dla Rzpltéj potrzebę prędkiego złożenia sejmu walnego. Ponieważ dotąd mała nadzieja pokazuje się uspokojenia Rzpltej, lubo wszystkimi usiłujemy sposobami hardego naszego nieprzyjaciela cara moskiewskiego, częścią łamiąc po wielekroć siły onego, częścią przez chrześcijańskie środki wiodąc do uspokojenia; gdy [jednak] tak w Ukrainie z czernią buntowną, jako i w Księstwie Litewskiém po wielu fortecach i w polu po wielkich częściach państw naszych rozpościerającemu się z potęgą wojsk zebranych, temuż nieprzyjacielowi [zabiegać przychodziło], szczupłe i pracą wojenną znużone są wojska nasze, a ztąd następujące wielkie i nagłe niebezpieczeństwa. Gdy na zaszczyt i poparcie wojny, któraby tandem przyniosła pokój, desunt media, i inne wielkie publicznej obrady potrzebują sprawy, aby i prawu pospolitemu stało się dosyć, sejm ordynaryjny złożyć umyśliliśmy.

Jakoż tym uniwersałem naszym składamy w Warszawie i obwieszczamy Uprzejm. i Wiern. Waszym przypadający dnia XXVI miesiąca listopada roku teraźniejszego MDCLXIV, który sejm, aby według zachowanego prawa zwyczajny sejmik poprzedził, naznaczając go Uprzejm. i Wiern. Waszym podług zwyczaju w mieście Lipnie dnia XV miesiąca października roku tegoż MDCLXIV. Dokąd Uprz. i Wier. wasze zjachawszy się bonum et salutem publicam mając cordi, jako miłujący matkę swoję synowie, że téż swoje consilia do obrony i ratunku jej stosować będziecie i mature uważycie, co ma w sobie z kancelaryji naszej dana instrukcyja, nie wątpimy, i ojcowsko żądając, abyście Uprz. i Wier. W. wspólnie z nami i zgodnie do podźwignienia a calamitoso statu, w którym jeszcze ojczyzna zostaje, przyczynić się chcieli, i jejże miłością do tego zagrzewamy.

Ażeby ten nasz uniwersał wszystkich doszedł wiadomości, rozkazujemy go

starostom naszym, lub przy grodach zostającym urzędnikom, do akt przyjąć i wpisać i na miejscach zwyczajnych publikować; który dla lepszéj wiary ręką naszą podpisawszy, pieczęcią koronną stwierdzić rozkazaliśmy.

Dan w Warszawie 22 sierpnia 1664 panowania królewskiego naszego polskiego i szwedzkiego 17 roku.

Jan Kazimierz, król (L. S.). — Stephanus Hankiewicz, sekretarz.

19.

Instrukcyja na sejm walny Warszawski, dana posłom Ziemi Dobrzyńskiej na sejmiku w Lipnie dnia 16 października 1664 roku.

Z księgi Bobrownickiéj grodzkiéj r. I, str. 553.

Poniższą instrukcyją dano Ipanom Jakóbowi Zboińskiemu, sędziemu ziemskiemu Dobrzyńskiemu, podwojewodziemu Chełmińskiemu, i Sewerynowi Żelskiemu, miecznikowi Dobrzyńskiemu, zgodnie i jednostajnie obranym posłom.

§ 1. Debetur to majestati principis, którego periculis securi . . . . et laboribus bezpiecznie rzeczom swoim attendere możemy, abyśmy nie inaczej consilia publica zaczynali, jedno od najniższego podziękowania i najwierniejszej poddaństwa naszego wdzięczności. Należy się to Jego Królewskiéj Mości P. N, M., który tot lustra a prawie integram aetatem panowania swego w pracach najwyższego i najmniejszego żołnierzà przechodzących przepędził, którego victorie i tryumfy, jako wszystkich inszych superarent, tak to wszystko co albo ręka polska, albo libera ad iura nostra tot provinciarum accessio szerokości państwa polskiego aggregavit, calamitate temporum et inundationum ze wszystkich stron hostilitatis zgubione, Boską a swoją restituit ręką, i ad praesens nic więcéj curat, jedno jakoby państwa i poddani J. K. M. P. N. M. quieta et secura cieszyli się pace et libertate. Zaczém panowie posłowie nasi sedulo o to starać się będą, aby jako największą wdzięczność, najniższe podziękowanie publica voce niejednego, ale corde wszystkich odebrał J. K. M.

§ 2. Baczy to Ziemia Dobrzyńska, iż takowa jest principis cum Republica coniunctio, że jako prospera jego nostrae sunt letitiae et nostra bona, tak najmniejsza państwa tego calamitas ciężką musi być na sercach wiernych poddanych raną. Że tedy J. K. M. proponit to nam, iż za swoje prace, za takowe zdrowia swego fatygi i odwagi, które toties pro salute publica tak potężnie opposuit nieprzyjaciołom, żadnéj wdzięczności, raczéj fremitum populi sui odbiera; tedy lubo nierozumiemy przez coby kto tak iuris aequi zapamiętały, tak od dawnych przodków swoich wierności (którą się bardziéj panowie nasi in conspectu regum zaszczycali) oddalony znajdować miał, iniungimus Ichmciom panom posłom naszym, aby ineant rationem cum Republica, i szukać będą media, któremiby żal J. K. M. ukontentowanym był; praecustodita i dobrze praevisa iurium et libertatum immunitate.

§ 3. Prosić przytém będą J. K. M. P. N. M., aby te diffdencyje nieuszczuplały ojcowskiego J. K. M. około dobra pospolitego pieczołowania, ale żeby w zwykłej suae clementiae et lenitatis [łaskawości] parcat infirmitati populi, a naśladując tego, którego miejsce na ziemi zasiada, który facit oiriri solem suum super bonos et malos, słońca dobroczynności swojéj, którą nie my tylko, ale najpóźniejsza praedicabit

i venerabit posteritas, zasłaniać nie chciał, a jako iustitia tak i clementia, gratum, amabilem, i na wszystkie saecula laudabilem, chciał się praestare panem.

§ 4. Stosując się do punktów instrukcyji J. K. M. i do tak wielu praw de conclusione sejmów in spatio sześciu niedziel postanowionych, bacząc szkodliwe być przez upłynienie tak wielu dobra pospolitego okazyji tak długie sejmu przedłużenie, (w czém nam tej Rzeczypospolitej capitis, J. K. M. P. N. M. zdanie w instrukcyji wyjawione), fide et honore obowiązujemy Imci panów posłów naszych, ażeby na żadną prolongacyją sejmu nie pozwalali, i żeby zaraz z tym artykułem naszym po obraniu marszałka i wotach Imci panów senatorów, całej się Rzeczypospolitej opowiedzieli.

§ 5. Widzimy i honoramur zawsze czułą, paternam Ojca Świętego sollicitudinem, pilnie intentam na konserwament państw i królestw prawdą Ducha Przenajświętszego w kościele świętym zjednoczonych. Propinatam tedy sejmikowi naszemu praecustoditionem przez list Imci księdza nuncyjusza o tak znacznych teraz świata potencyji in propinquo progressach spólnego chrześcijaństwu i wolności nieprzyjaciela, filiali przyjąwszy affectu, zalecamy Imciom panom posłom naszym, aby serio incumbant temu, jakoby ojczyzny i inszych państw chrześcijańskich całość, tudzież pogranicze i cała bliższa periculi ściana, cale in omnem casum opatrzona zostawała; w ukontentowaniu zaś dalszych dezyderyjów Ojca Świętego do powszechnej całej Rzeczypospolitej będą się akkomodować zgody.

§ 6. A że w tym oczywistym niebezpieczeństw pożarze zawziętego nieprzyjaciela imprezie, inakszego okkurencyji niebaczemy sposobu, oprócz żołdem zaciągnionego żołnierza, providebunt i to Ichmć panowie posłowie nasi, aby wojska Rzeczypospolitej za służby swoje w zupełności wypłacone były; to jednak serio zlecamy panom posłom naszym, aby ciężkiej ruinie ziemi naszej za pilném staraniem swojém i Rzeczypospolitej zjednali respekt, aby na nas in dispari z inszemi województwy zostających sorte, nierówny spadał podatek. Dalej i o to starać się będą, aby wprzód rewizyją zdezelowanych dóbr naszych, niżli jakie podatki na ziemię naszę przynieśli, poborów sine abiuratis nie pozwalali, ale raczéj sposób zaratowania aerarii et necessitatis publicae podymném salvis jednak abiuratis, fide et honore oneramus.

§ 7. Co względem czterech poborów, ponieważ nie wiemy co w tém na drugich sejmikach postanowiono będzie, tedy zlecamy panom posłom naszym, aby na początku sejmu wyrozumiawszy wszystkich w tém posłów, jaki będzie po ziemiach i województwach konsens, do niego [się] akkomodowali z tém zastrzeżeniem, aby był respectus desolationis nostrae, i sposób podania taki, jakiśmy pierwszym artykułem opatrzyli. W czém nie czekając konkluzyji sejmu, sejmik na obranie poborców u J. K. M. uproszą, aby wojsko J. K. M. succursum miało, i Rzeczpospolita non damnificaretur.

§ 8. A że się to dzieje cum damno Reipublicae, że skarb koronny na extraordynaryjne expensa ultra mentem legis dispenzuje summas Reipublicae et opes tali sudore populi contractas, committimus to panom posłom naszym, aby praecaveant temu, tym osobliwie sposobem, ażeby wojsko płacę swoję od samych województw i ziemi iuxta proportionem postąpionych podatków odbierało, w czém ad unanimem consensum Reipublicae Imci panowie posłowie stosować się będą.

§ 9. A że do wypłacenia długów Rzeczypospolitej należy wiedzieć, kędy się tak obficie złożone, na przeszłym sejmie uchwalone, in reali wydane, podziały

podatki, tedy Ichmć panowie posłowie nasi serio instabunt, aby najprzód kalkulacyja tych podatków oddana była, w której jeżeliby jaki mankament znalazł się, extunc satisfiat Rzeczypospolitej.

§ 10. Chleby zimowe wojsk J. K. M., że dobrom duchownym i J. K. Mości przy tak częstych różnych regimentów potrzebach calamitate belii znacznie we wszystkiém uszczuplonemi baczyć musimy, zlecamy tedy Imciom panom posłom naszym, aby attendant sposobów, któreby eo in passu tych ciężarów dobrom mianowanym allevare mogły, jednak bez aggrawacyji najmniejszej dóbr stanu szlacheckiego i uszczerbienia prawa.

§ 11. I o to starać się będą powinni panowie posłowie nasi, aby przechodzące suplementa wojsk J. K. M. iuxta antiquas immunitates, dobra stanu szlacheckiego od stanowisk wolne zachowywali.

§ 12. Pewna liczba wojska, żeby na sejmie namówiona była. Wołowskich chorągwi, aby nad potrzebę wiekszy numerus non augeatur. Listy przypowiednie tak polskiego jako i cudzoziemskiego zaciągu chorągwi rotmistrzów, aby szlachcie dobrey osiadłey, i którzyby z przodków swoich meritis in Republica insignes byli, dawane bywały.

§ 13. Curabunt panowie posłowie nasi quantum attinet punctum instrukcyji J. K. M. położonego o przyłączeniu długu Książęcia Imci Brandeburskiego, żeby abunde Rzeczpospolita obmyślała na przyszłym sejmie cło generalne na ten dług. Inquirent Ichmć panowie posłowie nasi, gdzie się obrócily sumy za cła generalne zebrane, i o tém sedulo cum Republica zniesą się, jeżeli pactis z kurfirsztem JM. conclusis dosyć się stało.

§ 14. Szkodliwą rzecz widzimy in regno catholico, gdy codzienną experiencyją i wiadomością na to żałośnie patrzymy, iż tak wiele ludzi szlacheckiego, jako i innej kondycyji stanu, lubo światłem prawdy i speciali Ducha Świętego vocatione do wiary świętej katolickiej rzymskiej umysł i wolę skłaniają, tedy per alienationem bonorum per parentem et propinquos, od tak świętej intencyji deterrentur. Promovebunt to Ichmć panowie posłowie, aby nikt, cuiuscunque status, dla przyjęcia wiary katolickiéj od dóbr dziedzicznych i ruchomych onemu prawem naturalném należących, nie był alienowany i takowe alienacyje, aby per legem publicam za nieważne deklarowane były.

§ 15. Konstytucyja anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi noni ratione depositionum, jako sum zaciągnionych na dobra Rzeczypospolitej, serio zalecamy Imciom panom posłom naszym, aby nietylko tę konstytucyją in dubium vocare nie pozwalali, ale raczej urgeant, aby in ulteriori zostawała executione [1]).

§ 16. Baczy to ziemia nasza z wielką być szkodą Rzeczypospolitéj, że lustrowanie dóbr J. K. M. tylko de proventibus w tych dobrach inkwirują, żadnych zaś inwentarzów aedificiorum nie piszą, serio tedy iniungimus Imciom panom posłom, aby się o to starali, jakoby subsequentibus temporibus (gdy da Bóg lustracyja bonorum J. K. M. per legem publicam uchwalona będzie) huic detrimento Reipublicae lege publica provideatur.

§ 17. Życzy i tego ziemia Dobrzyńska, aby tandem aliquando correctura

---

[1]) W myśl powołanej konstytucyji, sumy wypożyczone przez dzierzawców dóbr Rzpltej, miały być powagą sejmu asekurowane z tym dokładem, że potomkowie tychże dzierzawców nie pierwej z dzierzaw i dóbr w sumach zawiedzionych ustąpić powinni będą, ażby asekurowane sumy rzetelnie onym oddane były. Vol. Legum IV, 283.

iurium i skrócenie procesów et in dilatione rei iudicatae executio nastąpiła, serio iniungimus Imciom panom posłom, aby proponant całej Rzeczypospolitej.

§ 18. A iż się częste z obrazą majestatu Bożego w Koronie zagęściły homicidia, zlecamy to Imciom panom posłom naszym, aby się o takowe prawo starali, aby in speciali regestro na trybunale koronnym, przed wszystkimi innemi sądami, sądy o zaboje sądzone były.

§ 19. Więc że na przeszłym sejmie niektóre osoby nobilitacyje otrzymawszy, a żadnego meritorum, dexteritatis, fidei, należycie nie wyświadczywszy dowodu consortio charakteru szlachectwa polskiego aggregati zostając, osobliwie pan Razański, który że nie był propositus sejmików antecomitionalium, zaszła protestacyja całej ziemi naszej, krórą zlecamy promovere Imci panom posłom naszym.

§ 20. Committimus i to Imciom panom posłom, aby się znieśli cum ordinibus regni, jakoby okrutny zabój godnej pamięci Imci pana Gąsiewskiego, hetmana polnego litewskiego, meritissimi w ojczyznie senatoris, impune zabójcom nie poszedł.

§ 21. Summo praeiudicio ziemi Dobrzyńskiej dzieje się, która ex ordine województw in volumine legum zostających, wyższe daleko przed województwem Płockiém, za znaczne in Republica przodków naszych merita w Rzeczypospolitej zasiadła miejsce. Gdy zaś kancelaryja J. K. M. województwu nas incorporat płockiemu, uskarżą się tedy o to panowie posłowie nasi J. panom pieczętarzom, i serio instabunt, aby in posterum maiori animadversione attendant cancellariae J. K. M. wydaniu podobnych expedycyj, gdyżby się rwać przez to musiały sejmiki.

§ 22. Prawom dawnym rozdawania soli ziemi naszej ut satisfiat, i aby sól in tanto numero beczek dochodziła ziemię naszę, serio domówić się tego powinni panowie posłowie.

§ 23. A że in tantum crevit ambicyja ludzka, że contra vetitum legum importune ludzie odlegli i nieosiadli dygnitarstwa po różnych województwach i ziemiach sobie u J. K. M. P. N. M. i dobrotliwego uzyskali, mieć to chcemy po panach posłach naszych, aby o to gorąco J. K. M. upraszali, aby podług dawnych praw i konstytucyj bene meritis personis wszelkie dygnitarstwa i urzędy rozdawać raczył, a Imci panowie pieczętarze podług powinności swojej, żeby żadnych rozdanych wakancyj przeciwko prawu nie pieczętowali.

§ 24. Wiele i w tém derogatur prawom koronnym et institutis patriae, że starostwa jurydyczne ad petitum ludzi ambitnych z swych intrat ogołocone zostały, w czém największe patitur praeiudicium Imci pan starosta Bobrownicki, gdy przy samém tylko miasteczku bez żadnej intraty i folwarku, jurydykę i wszelakie munia brachio regali incumbentia odprawować musi. Zlecamy tedy Imciom panom posłom naszym, aby się omnibus modis o to starali, aby dawne wioski od starostwa Bobrownickiego odcięte, przyłączone znowu przez J. K. M. P. N. M. i Rzeczpospolitą do starostwa były, i ażeby largitione sua J. K. M. P. N. M. moderno tych wiosek possessori, Imci panu Małogoskiemu inne za to dobra konferować raczył.

§ 25. Ponieważ czasy terazniejsze tak wiele nam braci i synów z wojsk Jego K. M. zwinionych in gremium acclamarunt, tak wiele téż jeszcze in opere belli zostając, swoje oczy obliterant, miłość tedy wszystkich jako ad bonum publicum promovens, tak ad opera matris zachowując, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby wojska wszystkiego J. K. M. honori et securitati prospiciat.

§ 26. Immunitati przy tém legum publicarum, jeżeliby jakie praeiudicia i novitates wniesione były, na któreby zgoda powszechna nie była, praecavebunt

Ichmć panowie posłowie nasi, żeby Rzeczpospolita żadnego nie powzięła detrimentu.

§ 27. Ciężka krzywda panien zakonnych Toruńskich od miasta Torunia, ponieważ officit religii świętej katolickiej, gdyż kościół i klasztór wielkim sumptem zbudowany i murowany przez pobożnych ku chwale Boskeij zniosło, i inszego im murować klasztoru, a także i kościoła świętego Jakuba, onym wszelakiém należącego prawem oddać, nie chcą, zlecamy tedy Ichmciom panom posłom naszym, aby zaraz na początku sejmu gorąco upraszali J. K. M. P. N. M., aby sprawę tę sine mora summario osądzić raczył.

§ 28. O ciężkiej krzywdzie, przez najazd pana Jakuba Gize, rotmistrza rajtarskiego J. K. M., jaką poniósł Imci pan Wawrzyniec Sierakowski, wojski ziemi Dobrzyńskiej, w którejże przeprawie żadnej dotąd nie odniósł świętej sprawiedliwości, wspominając, aby impunitas malorum nie rozszerzała się, o to panowie posłowie prosić będą J. K. M. P. N. M.

Którą to instrukcyją i artykuły zgodnie od nas pozwolone Imci panom posłom, zleciliśmy urodzonemu Imci panu marszałkowi naszemu ręką swą podpisać i do akt grodzkich Bobrownickich wpisać.

Jan Sierakowski, marszałek koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego.

20.

Instrukcyja poselska z sejmiku w Lipnie dnia 19 lutego 1665 roku.

Z księgi Bobrownickiéj grodzkiéj r. II, str. 4.

Następującą instrukcyją na sejm dwuniedzielny, zwołany przez króla Jana Kazimierza na dzień 12 marca 1665 roku w Warszawie, dano zgodnie i jednostajnie wybranym posłom Ziemi Dobrzyńskiej Imć panom: Jakóbowi Zboińskiemu, sędziemu ziemskiemu Dobrzyńskiemu, podwojewodziemu Chełmińskiemu, i Władysławowi Łosiowi, stolnikowi Płockiemu.

§ 1. Baczą to dobrze obywatele ziemi Dobrzyńskiej, jako wierni i życzliwi poddani Jego Królewskiéj Mości Pana Naszego Miłościwego, że J. K. M. po wszystkie dni panowania swego, osobliwie jednak hisce calamitosis temporibus, jako dobrotliwy pan omni cura et sollicitudine, często z odwagą et cum iactura zdrowia swego pańskiego, wszystkie mala et ruinas ojczyzny naszej tempestive amovet, co widzimy na oko i w złożeniu sejmu terazniejszego tak potrzebnego; zlecamy tedy Imciom panom posłom naszym, aby ante omnia starali się o to, jakoby majestatowi J. K. M. należyta gratitudo i podziękowanie imieniem całej Rzeczypospolitej przez Imci pana marszałka poselskiego, za codzienne prace i pieczołowanie około dobra i całości ojczyzny naszej były oddane.

§ 2. Condolescit * ziemia Dobrzyńska z powodu rozerwania tak potrzebnego sejmu, a najbardziej z powodu trudów i niewczasów na nim zdrowia pańskiego J. K. M. P. N. M. ojczyźnie bardzo potrzebnego; nie rozumie jednak tego, aby który poseł tak cnoty swej zapamiętały miał się na tym sejmie znaleźć, któryby nad prawo i artykuły sobie od braci podane, ważył się impedire consilia Reipublicae. Uważając jednak to najbardziej, że się ten sejm metu derogationis prawu pospolitemu

citra liberam vocem, na czém wszystkie iura et libertates nostrae fundandae, rozerwał, zlecamy to panom posłom naszym, aby o to gorąco J. K. M. P. N. Miłościwego upraszali, aby nas przy dawnych prawach, wolnościach i instytutach ojczyzny naszej zachowując, mandatów żadnych posłom ziemi naszej ziemskim praetextu rozerwania sejmu i zaniesionej ad acta protestacyji nie wydawano, ani sądzono, i owszem, jeśliby którym wydane były, fide et honore obowiązujemy panów posłów naszych, aby w osobie ich indemnitatem iurium et libertatum nostrarum na tym sejmie, jako najpilniej przestrzegali.

§ 3. A że ta jest maxyma sejmu tego, obronę Rzeczypospolitej dostateczną i ukontentowanie wojska obmyśleć i postanowić, committimus tedy panom posłom naszym, aby habita ratione gruntownego zniszczenia ziemi naszej, która nierówne z innemi województwy poniosła od nieprzyjaciela ruiny, zarówno od Rzeczypospolitej w podatkach pociąganą być nie może. Zlecamy tedy posłom naszym, aby jako najmniejszą kwotę podatków cum modo contribuendi do nas przywieźli; postąpione zaś podatki żeby już do skarbu wnoszone nie były, ale iuxta proportionem pozwolonych od województw, wojsko podzielone od województw i ziem płace swoje brało. A jeżeliby ciężkie nad możność naszę podatki od nas Rzeczpospolita wyciągała, obligamus Imci panów posłów, aby onych nie pozwalali i satius dawną Rzpltej obronę, pospolite ruszenie, od nas iuxta antiquas leges et consuetudines deklarowali.

§ 4. A że do tego czasu non constat Reipublicae, jako tak wielka suma ex subsidio generali i inszych podatków zebrana i na komisyją lwowską komportowana, dispensowana zostaje, tedy requirent o to panowie posłowie, aby tak od panów komisarzów, jako i od skarbu Reipublicae sufficienter informata Respublica per factam calculationem była; do której kalkulacyji non nisi iurati deputati rota juramentu trybunału koronnego accedant, o to pilno starać się będą panowie posłowie nasi.

§ 5. A iż ultra mentem sejmiku naszego Ichmć panowie posłowie komisarzom lwowskim w Izbie poselskiej zasiadać pozwolili, tedy serio w tém fide et conscientia Imci panów posłów naszych obowiązujemy, aby na terazniejszym sejmie żadnemu sine respectu personarum w Izbie poselskiej zasiadać nie pozwalali, gdyż tego summas advertimus rationes.

§ 6. Wspominamy i o tém, że za przykładem iudicati et expulsi civis, non sine gravi metu zostawać musimy, gdy tantus w ojczyznie civis Imci pan marszałek koronny, contradicentibus jeszcze a principio comitiorum et protestantibus nunciis terrestribus sądzony i proscriptus extra patriam zostawa; obligamus Imci panów posłów naszych, aby się o to omnibus modis starali, jakoby . . . * ad mandatum J. K. M. P. N, M. za to clementissimum, tak summe amabilem populi sui patrem.

§ 7. A iż nowo w tej Rzeczypospolitej exemplo per constitutionem regni pro perduelli pan Radzieiowski declaratus, nie będąc restitutus antiquo more per constitutionem regni, do uczciwego przywrócony, nie wiemy quo usu et praetextu w ojczyznie przy boku pańskim commoratus, praecavebunt Imci panowie posłowie nasi, aby się w tem gwałt prawu pospolitemu nie dział.

§ 8. Mennica aby cale na początku sejmu zaraz zawarta była, i żeby takowych pieniędzy, których nietylko extranei, ale etiam interni w takowej cenie brać się strzegą, i tą złą monetą dobre pieniądze wyginęły, więcej robiona nie bywała, ale dawna złota i śrebrna moneta iuxta dispositionem legum. Wołowskich zaś

pieniędzy do państw J. K. M. wejścia, kto jest autorem, serio panowie posłowie urgeant, aby takowi summario processu sądzeni byli. A te wołowskie pieniądze, aby na nich nikt nie szkodował, przeto ażeby nowi mennicarze od ludzi brali i na nową monetę przerabiali.

§ 9. Również zlecamy panom posłom, dyplomata wszystkie, które się znajdują in archivo regni, żeby ordinibus regni przeczytane były; dyploma zaś wojsku związkowemu we Lwowie dane, aby lege perpetua było aprobowane, curabunt panowie posłowie nasi.

§ 10. A jeżeliby per aliquam infelicitatem kilku województw znacznych, które plus subveniunt Reipublicae, posłów swoich na sejm terazniejszy nie wysyłali, in tali dismembratione sejmować nie życzymy.

§ 11. Ogołocenia starostwa Bobrownickiego jurydycznego ze wszystkich prowentów ex antiquo do niego należących, zlecamy serio dobrotliwej łasce J. K. M. i promotioni Imci panów posłów naszych.

§ 12. Na prolongacyją sejmu, jako tot legibus zatwierdzoną et cum malo Reipublicae tych czasów praktykowaną, aby panowie posłowie nasi nie pozwalali, fide, honore et conscientia obowiązujemy.

§ 13. A że obywatelów naszych sól podług dawnych praw nie dochodzi, aby się tém nie działo praeiudicium ziemi naszej, instabunt panowie posłowie nasi.

Którą instrukcyją i zgodę naszę zleciliśmy Imci panu Malchrowi Ludwikowi Grochowalskiemu ręką swą podpisać i do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Lipnie na sejmiku poselskim die decima nona Februarii, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto.

Malcher Ludwik Grochowalski, marszałek koła rycerskiego obywatelów ziemi Dobrzyńskiéj [1]).

21.

Uniwersał królewski, zwołujący sejmik w Lipnie na dzień 6 maja 1666 r.

Z księgi Bobrownickiéj grodzkiéj r, II, str. 56.

Jan Kazimierz, z Bożej łaski Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflanckie, Smoleńskie, Czernichowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny król.

---

[1]) Poniżéj w téjże księdze na stronie 51 wpisano następujące wiersze:

1. Daremne okna które przeźroczyste,
Są zdrady wielkie i zguby ojczyste.
2. Kto jest poczciwy bez wszelkiéj wady,
Upewniam, że ojczyznie nie uczyni zdrady.
3. Nie zawsze (twierdzę) do skutku przychodzą
Ludzkie mniemania, bo okna nie szkodzą;
I owszem, jako perła w wodzie czystej,
Tak ludzka cnota miłości ojczystej
Ukazuje się, gdy bez zdrady służy
Ojczyznie; taki niech żyje najdłużej.
4. Są tu wyraźne trzech imion zdania,
Które to im czwarty to wszystko nagania.

Wszem wobec i każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy, mianowicie: Wielebnym w Bogu, Wielmożnym, Urodzonym, Dygnitarzom, Urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej obywatelom uprzejmie Wiernym WMościom nam miłym łaskę królewską przesyłamy.

Powziąwszy wiadomość nie bez żalu naszego o rozerwanym sejmiku przedsejmowym przez Uprzejm. i Wiern. W. per dissensiones animorum onychże, z czułości i starania naszego nieustawającego, w zbywającym jeszcze przedsejmowym czasie, powtórnie Uprzejm. i Wiernościom Waszym tenże sejmik na dzień VI miesiąca maja na miejscu zwyczajném w Lipnie składamy, żądając od Uprzejm. i Wiern. Waszych i amore ojczyzny obowiązując, abyście się znowu na tenże akt i miejsce publicznej obrady zgromadziwszy, od dawnych swoich kontrowersyj ustąpili, one publico bono darowawszy, niebezpieczeństwom i potrzebom ojczyzny wedle przedłożonej na przeszłém zgromadzeniu instrukcyji naszej, zgodnémi radami mederi chcieli, aby pomocy której a consiliis Uprzejm. i Wiern. Waszych oczekiwa i potrzebuje, frustrata nie zostawała Respublica, a zatém posłów z pośrodka siebie na nadchodzący blisko sejm wysłali.

Który to uniwersał nasz, aby do wiadomości Uprzejm. i Wiern. Waszych doszedł témprędzej, onże nieomieszkanie urzędowi grodzkiemu publikować rozkazujemy.

Dan w Warszawie dnia XV miesiąca lutego roku Pańskiego millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto; panowania naszego polskiego siedemnastego, szwedzkiego ośmnastego roku.

Jan Kazimierz, król polski.
Franciszek Prażmowski, rejent kancelaryji wielkiéj koronnej.

22.

Instrukcyja poselska z sejmiku w Lipnie odbytego dnia 6 maja 1666 roku.

Z księgi Bobrownickiéj grodzkiéj r. II, str. 57.

Instrukcyja od Imci panów senatorów, dygnitarzów, urzędników i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej na sejmik powtórny za szczególną łaską i dobrotliwością J. K. M. P. N. M., po zerwanym pierwszym ordynaryjnym sejmiku pro die 6 maii anni praesentis millesimi sexcentesimi sexagesimi sexti do Lipna zgromadzonych, Imci panom Jakóbowi Rokitnickiemu, chorążemu i staroście Dobrzyńskiemu i Rypińskiemu, rotmistrzowi J. K. Mości, i Michałowi Mazowieckiemu, podstolemu i sędziemu grodzkiemu Dobrzyńskiemu, zgodnie i dobrowolnie na sejm walny warszawski blisko przypadający obranym posłom.

§ 1. Jako zawsze ziemia nasza codziennej pracy, trudów i niewczasów wojennych pracowitego około dobra Rzeczypospolitej pieczołowania J. K. M. P. N. M., cuius cura et vigiliis securi w domach naszych zostawamy, gratissima zostawała, tak teraz ante omnia commitit to panom posłom swoim, aby zaraz po powitaniu J. K. M. P. N. M. cum debita veneratione oświadczeniem poddaństwa naszego podziękowali J. K. M. przez usta pana marszałka poselskiego, za wszelakie niewczasy i ojcowskie staranie około dobra ojczyzny naszej. A że widzimy ultimis prawie

viribus laborantem ojczyznę naszę, i bliską ostatniéj zguby i upadku, przeto ante omnia gorąco instabunt panowie posłowie nasi do majestatu J. K. M. P. N. M., ut parcat infirmitati populi sui, aby te nastąpione w ojczyznie motus clementia sua uspokoić, i pacatam reddere Rempublicam raczył.

§ 2. A że zawsze sejmy antiquo legum instituto in circumscripto numero ludzi wojennych, mianowicie gwardyji pro custodia corporis J. K. M. P. N. M. ordynowanych odprawowały się, przeto i teraz ostrzegą tego panowie posłowie nasi, aby sejm terazniejszy more solito przy ordynaryjnej gwardyi J. K. M. P. N. M. pacate sine quovis tumultu et strepitu .... odprawował się. Jeżeliby zaś czyjekolwiek wojska pod Warszawą sub celebratione comitiorum nastąpiły, instabunt gorąco Ichmć panowie posłowie nasi, aby a loco consiliorum publicorum, to jest od Warszawy zwiedzione były.

§ 3. A po szczęśliwém zaczęciu sejmu, powinni panowie posłowie nasi trzymając się prawa pospolitego quam attentissime senatus consulta excipere. Jeżeliby zaś które znajdowały się, któreby vim legis saperent vel autoritatem comitialem sobie usurparent, promovebunt w tém panowie posłowie nasi legem publicam, aby tak owe senatus consulta żadnej wagi nie miały. A iż po wojnie pruskiej nie mało skryptów ad archivum podano, które suspicionem et metum in populo faciunt, curabunt omnimodo panowie posłowie nasi, aby takowe skrypta wszystkie ad archiwum oddane, publice na sejmie czytane były, ut pateat wszystkim województwom, co w nich continetur.

§ 4. A że zawsze przodkowie nasi sollicite jako unicam pupillam oculi, integritatem legum, prerogativarum, privilegiorum tam ecclesiasticorum, quam secularium przestrzegali, serio zlecamy panom posłom naszym, aby do tego omnem curam przyłożyli, jakoby tak prawa, wolności i swobody nasze po części nam nadwątlone ullam laesionem nie ponosiły, i ażeby nic na terazniejszym sejmie nie pozwalali, coby było przeciwko prawom i swobodom ojczystym. Constitutio na blisko przeszłym sejmie około umorzenia factionum około elekcyji nowego pana, aby nullis coloribus et mediis wznowiona nie zostawała.

§ 5. A że na sejmie terazniejszym bez uchwalenia podatków na ukontentowanie zasług wojskowych być nie może, zniosą się panowie posłowie nasi z górnémi województwy, którym wojskom płaca iść powinna. Przy deklaracyji jednak podatków, powinni mieć respectum panowie posłowie nasi gwałtownej dezolacyji i zniszczenia ziemi naszej, aby nam podatków, którymbyśmy wystarczyć nie mogli ob summam desolationem, nie przynosili, onych fide, honore ex conscientia obowiązujemy. Tychże podatków, aby się jednak Imci pan podskarbi, jeśliby na województwa wojska podział nie stanął, nie tykał, ale per assignationem żołnierzom te podatki pateant. Także z przeszłych podatków praecavebunt panowie posłowie nasi, aby Imci panu podskarbiemu nie pozwalali, ażby sufficienter calculationem uczynił, w którychby się województwa wprzód przejrzały na terazniejszym sejmie, z którego sejmu kalkulacyje albo taryfy wydanych podatków na postkomicyjonalny przywiozą nam panowie posłowie nasi sejmik.

§ 6. Lubo jest tak wiele praw i konstytucyi, aby żołnierz tak polski jako i cudzoziemski żadnemi stanowiskami, noclegami, stacyjami, podwodami dóbr szlacheckich nie aggrawował, iż w tém wielkie praeiudicium obywatele ziemi naszej od przechodzących wojsk ponoszą, które tylko stacyje z dóbr J. K. M. i duchownych biorą, a noclegi licentiose w dworach i wsiach szlacheckich z ostatnią zgubą

i ruiną ubogiéj szlachty odprawują, stacyje i podwody z dóbr szlacheckich biorą, i magnas violentias w domach szlacheckich bez bojaźni Bożej czynią. Obligamus w tém panów posłów naszych, aby na tak swywolnych i prawa pospoliego zapamiętałych żołnierzów formale iudicium na sejmie primitus stanęło, na którymby ukrzywdzonym durantibus comitiis inductu sprawiedliwość uczyniona była, gdyż inaczej huic malo zabieżeć się nie może..

§ 7. Nieoszacowaną szkodę patitur Rzeczpospolita nasza przez napełnienie całego królestwa polskiego aliena et adulterina moneta, których tak wiele milionów przeciwko dawnym prawom i statutom et ultra consensum Reipublicae panowie mennicarze z nienagrodzoną wszystkich stanów Rzeczypospolitej szkodą wysłali; serio zlecamy panom posłom, aby na terazniejszym sejmie specialiter stanęło tak na administratorów mennic, jako i na samych mennicarzów, aby się ad instantiam cuiusvis o tak wielką szkodę Rzeczypospolitej na trybunale inter causas fisci perempte sprawili.

§ 8. Wielkie się w tém praeiudicium dzieje stanowi szlacheckiemu, że lubo się znajduje w ojczyznie naszej ludzi ćwiczonych i sposobnych do służby cudzoziemskiej, niewiele jednak, nescitur quo consilio, generałów, obersztérów i inszych oficerów z Polaków w wojsku znajduje się, tylko Francuzów, Niemców, ludzi niewiedzieć jakiego rodzaju i nieosiadłych. Starać się o to będą panowie posłowie nasi, aby to było lege cautum, żeby in posterum zaraz po szczęśliwie da Bóg skończonym sejmie, generalstwa, obersztérstwa i insze officia praecipua w wojsku cudzoziemskiém szlachta polska osiadła otrzymywała; pewna liczba wojska, tak polskiego jako i cudzoziemskiego zaciągu, aby per legem publicam ordynowana była i do zapłaty ad proportionem podatków, aby wojsko na województwa i ziemie do zapłaty podzielone było. Rajtarskie chorągwie, które są niepożyteczne, i wołoskie, tatarskie, aby zaraz po sejmie pozwijane były, antiqua zaś militia, to jest usarskie, kozackie chorągwie, dragońskie, piesze postanowione były.

§ 9. Długów i sum przez Króla JMości wydanych i likwidowanych, ponieważ dla ciężkiego spustoszenia Rzeczpospolita wypłacić nie może, przeto zlecamy panom posłom, aby serio upraszali Króla Jego Mości, aby patrząc na takową ruinę naszę, łaskawy ojciec i dobrotliwy pan odpuścić to raczył Rzeczypospolitej, czego wieczne i nieśmiertelne monumentum post sera daj Boże fata w tej Rzeczypospolitej pozostawi.

§ 10. Cło generalne, tak lądowe, jak i wodne, gdzie się obróciło, aby exquisitissime panowie administratorowie reddant rationem, ponieważ to cło miało się obrócić na zapłatę Książęciu Brandenburskiemu.

§ 11. Niemało się w ojczyźnie naszej znajduje obywatelów tak equestris, jako i plebeae conditionis, a osobliwie w miastach pruskich, w czém się diminutio wiary katolickiej rzymskiej dzieje, iż będąc lutheranae religionis, gdy potomstwo onych accedit ad fidem catholicam romanam, wydziedziczają tychże sukcesorów swoich, i od wszelakiej fortuny po sobie oddalają; promovebunt omnimodo panowie posłowie nasi, aby lege publica caveatur, aby takoweż alienacyje in posterum nie stawały, które a fide catholica avocant.

§ 12. Ludzie stanu szlacheckiego w księstwie kurlandzkiém zostający, a osobliwie w powiecie Piltyńskim, aby gaudeant antiquis iuribus et praerogativis, promovebunt panowie posłowie, i żeby ten powiat nie był avolutus a corpore regni.

§ 13. Wakancyje także, które przez śmierć się zdarzą, i te, na których, jako

przeciwko prawu oddanych, protesty stanęły, aby J. K. M. P. N. M. bene possesionatis et meritis oddać raczył.

§ 15. A iż się to zagęściło per ambitionem ludzi, że wiele dóbr od starostw jurydycznych oderwano tak dalece, że starostowie nie mają o czém exekwować munia sobie należących, a osobliwie starostwo Bobrownickie ze wszystkiej intraty jest ogołocone, curabunt omnimodo panowie posłowie nasi, aby oderwane dobra od starostwa Bobrownickiego przywrócone były modernis possesoribus.

§ 15. Konstytucyja 1659 roku o dochodzeniu krzywd [1]) cum consensu ordinum omnium regni postanowiona, aby publicis coloribus et exquisitis modis zniesiona nie zostawała. Starać się będą i mają panowie posłowie, aby dekreta wszystkie trybunalskie do niéj otrzymane sacrosancte et inviolabiliter obserwowane et per officia quaevis exekwowane były. Exekucyje zaś względem otrzymanych do tej konstytucyji dekretów, aby in dubium nie były uważane, i owszem, aby ad debitam executionem przywiedzione były, omnibus modis curabunt et promovebunt panowie posłowie.

§ 16. A iż jest wyraźne prawo o dobrach przez obozy zniesionych, serio panom posłom zlecamy, aby się omnimodo starali, jakoby podług tegoż prawa recompensa stanęła: Wielmożnemu Imci panu kasztelanowi Słońskiemu, za zniesione funditus wprzód przez wojska cesarskie na most przez Wisłę, a potém obóz J. K. M. pod Toruniem leżący, wieś Olenderską Czerniewice, milę od obozu zostającą, także i drugą wieś Grabionowo przez wojsko z oboza pod Toruń zniesione, aby także recompensa aequivalens szkodzie stanęła, promovebunt panowie posłowie nasi.

§ 17. Słuszną rzecz być baczemy in regno catholico, aby panowie posłowie nasi gorąco upraszali J. K. M. P. N. M., jakoby dekret między pannami zakonnemi Toruńskiemi świętobliwie ferowany, a mieszczany Toruńskimi, jako najprędzej do exekucyji przyjść mógł.

§ 18. Edocti tot exemplis, jako zawsze ojczyznę naszę afficiebant, ponieważ Imci pan Lubomirski omnibus garnie się do łaski J. K. M. P. N. M., a obawiając się, aby wnętrzne motus ad extremum interitum ojczyzny nie przywiodły, obowiązujemy Imci panów posłów naszych, aby uniżoną suplikę i instancyją wnieśli do J. K. M. P. N. M., aby pro benignitate et clementia regia ojczyznę uspokoić et civem integrum restituere raczył.

§ 19. Gwardyja J. K. M. P. N. M., aby do płacy Rzeczypospolitej nie należała, ponieważ fundowana jest ab antiquis temporibus ekonomia pewna, z której gwardyji circa praesidium J. K. M. zostającej, zapłata currere zawsze powinna.

§ 20. Serio i to zlecamy panom posłom naszym, aby o tém zapytali, quo consilio Ichmć panowie hetmani regimentarze wojsk przeszłego roku od województw do województw chodząc, wiele dóbr szlacheckich Króla Imci i duchownych funditus poznosili.

§ 21. Jeżeliby aliquo oculto et iniquo tej Rzeczypospolitej fato, sejm terazniejszy

[1]) Konstytucyja, o któréj mowa, zezwala każdemu z jakiejbykolwiek okazyji był ukrzywdzony, wszystkich swoich szkód i krzywd dochodzić, także mieszczanie wszyscy, mieszkający po miastach fortece mających, o wszelkie krzywdy, szkody, zgwałcenie, utracenie, wydanie depozytów i excessy, nietylko ante, ale i post ingressum Sveticum popełnione, sprawować się powinni, o które im forum w trybunale koronnym ex cruda citatione inter causas fisci ad instantiam cuiusvis iniurati, powagą tego sejmu naznaczono.« Vol. leg. T. IV, str. 278.

per malos cives tej ojczyzny rozerwany został, instabunt panowie posłowie nasi, aby J. K. M. P. N. M. uniwersały do wszystkich województw wysłał, aby skupiwszy się do J. K. M., nie dali ginąć ojczyźnie swojej.

§ 22. Ponieważ według prawa sól obywatelów ziemi Debrzyńskiej nie dochodzi, instabunt panowie posłowie nasi, aby sól ta quodammodo ziemi naszej dochodziła.

§ 23. Jeżeliby posłowie ze wszystkich województw przysięgli byli, tenebuntur panowie posłowie nasi takoweż złożyć iuramentum.

§ 24. Dawne prawo o skaleczonych żołnierzach w okazyjach wojennych, aby opatrzenie mieli z osobliwej łaski od J. K. M.; unizoną wnieść instancyją za JM. panem Mikołajem Sumińskiem, żołnierzem skaleczonym, aby za to kalectwo swoje od J. K. M. P. N. M. odniósł wdzięczność.

Którą to instrukcyją zleciliśmy marszałkowi natenczas koła naszego podpisać.

Kazimierz Tomasz Rutkowski, marszałek natenczas sejmiku Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej.

28.

Uniwersał królewski, zwołujący sejmik w Lipnie na dzień 16 lipca 1666 r.

Z księgi Bobrownickiéj grodzkiéj r. II, str. 86.

Jan Kazimierz, z Bożej łaski Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Wołyńskie, Inflanckie, Kijowskie, Smoleńskie, Czerniechowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny król. Najwielebniejszemu, Wielebnym, Jaśnie Wielmożnym, Wielmożnym, Urodzonym, Szlachetnym i Sławetnym dygnitarzom, Urzędnikom i wszystkim obywatelom Województwa Ziemi Dobrzyńskiej, Uprzejmie i Wiernie nam miłym, do wiadomości podajemy:

Iż jakośmy przez wszystkie przeszłe czasy żadnej pacificandae Reipublicae civilia nie opuszczali media, tak gdy te żale tej ojczyzny nieuchodziły, nawet sejmy na to samo złożone po trzykroć zerwane były, nie inszą pewnie intencyją powodowani z rezydencyji naszej zwykłej ruszyliśmy się, abyśmy post tot tempestates, miłej tej ojczyźnie pożądaną przywrócili tranquillitatem, która teraz, że tandem za łaską Bożą affulsit. Gdy przeto wojska dotąd w związku zostające rozwiązały się, i do posłuszeństwa naszego i Wielm. wodzów koronnych przyszły, a równo z wojskami drugiemi przy boku i dostojeństwie naszem zostającemi (do dalszej naszej i Rzeczypospolitej sposobiąc się usługi), posiłku potrzebują, przeto życzylibyśmy sobie, aby temuż wojsku obojgu zapłata generalna z powszechnej sejmowej obrady obmyślona była. Iż jednak samiż obywatele województw: to jest Krakowskiego, Poznańskiego, Sandomierskiego, Kaliskiego, Sieradzkiego, Łęczyckiego in unum zgromadzonych, przez Urodzonych dygnitarzów swoich do nas wysłanych, chcą jakożkolwiek oboje wojska posilić, nie czekając sejmu o sejmiki ad eum solum finem suplikowali, zaczém i my chcąc w skutku samym uspokojoną mieć ojczyznę, na usilną przerzeczonych województw obywatelów do kupy zgromadzonych prośbę, idąc przytém za zdaniem panów Rad naszych, przy boku natenczas naszym in magno numero zostających, consulendo całości dobra pospolitego, a przytém traktat

z temiż wodwództwy zgromadzonemi i całém wojskiem związkowém przez Wielmożnych i Urodzonych komisarzów naszych na to wysadzonych, z deklaracyji naszej wyraźny spisany przysięgą ab utrinque stwierdzony do skutku przywodząc, Uprzejm. i Wiern. W. sejmik w Lipnie na dzień XVI miesiąca lipca roku terazniejszego składamy i naznaczamy, na to tylko samo, a nie na co inszego, abyście Uprzejm. i Wiern. W. czyniąc sobie i poddanym zawczasu folgę ad rationem generalne wojsku powinnej zapłaty, poborów pięć sine abiuratis uchwalili. One zaś pobory albo też summę pięciu poborom korrespondującą, jako najprędzej być może złożyli, i one do rąk exaktorów z pośrodka siebie obranych nieomieszkanie oddali, a potém za asygnatami Wielmożnego podskarbiego koronnego chorągwiom naznaczonym wyliczyli.

Na który to sejmik wyżej naznaczony powinni będą stawić się, i pieniądze publiczne województwa jakimkolwiek sposobem przy sobie zatrzymane przywieść poborcy, administratores proventuum publicorum, et exactores sub poena peculatus. Żądamy przeto Uprzejm. i Wiern. WW., abyście na ten sejmik gromadno zjechać chcieli, i na nim żadnej innej materyji nie traktując, z miłości ku dobru i uspokojeniu pospolitemu powinnej, te pięć poborów sine abiuratis na rachunek podatków przyszłych generalnym wojskom koronnym zapłaty ochotnie złożyli, a przez to wojska też ad operationes bellicas na granice przeciwko nieprzyjacielowi wyprawiali. Wszakże na bliskim da Pan Bóg sejmie (który wkrótce umyśliliśmy złożyć), w podatkach przyszłych potrąconém będzie, cokolwiek tylko pacificandae Reipublicae causa contributum erit.

Urodzonych tedy poborców, administratorów i wszystkich pieniędzy publicznych retentorów wzywamy, aby z pieniądzmi i rachunkami przy sobie zostającemi lub jakkolwiek zatrzymanemi, na tenże sejmik stanęli i sprawili się. O czém nie wątpimy, że Uprzejm, i Wiern, WW.., widząc tak wielką potrzebę publiczną amore tranquilitatis publicae, skłonią się do tego, i concurrent hoc medio do dalszego uspokojenia tej ojczyzny, nie dając okazyji, aby wojska zwątpiwszy o tym małym posiłku in viscera państwa powracać i wchodzić miały.

Który to uniwersał ręką naszą podpisany i pieczęcią koronną stwierdzony w grodzie publikować rozkazujemy.

Dan w obozie naszym pod Nowém Miastem nad rzeką Pilicą, dnia trzeciego miesiąca lipca, roku Pańskiego MDCLXVI, panowania królestw naszych polskiego i szwedzkiego XVIII roku.

Jan Kazimierz.

24.

Uniwersał królewski, zwołujący sejm walny warszawski, i sejmik w Lipnie.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej, r. II, str. 92.

Jan Kazimierz, z Bożej łaski Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Kijowskie, Wołyńskie, Inflanckie, Smoleńskie, Czerniechowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski, dziedziczny król.

Wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tém będzie wiedzieć należało, osobliwie jednak Wielebnemu w Bogu, Wielmożnym, Urodzonym i Szlachetnym,

dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej obywatelom Uprzejmie i Wiernie nam miłym do wiadomości podajemy:

Lubo to trzeci raz sejm zwołać nam przychodzi, jednakoż nie widzimy żadnego innego sposobu do gruntownego uspokojenia ojczyzny, nad obradę sejmową z stanami Rzpltej, która zawsze bywała .... ex omnium malorum .... A oto szczęśliwie za łaską Bożą związek rozwiązawszy, i domowe zamięszania uspokoiwszy, w Warszawie na dzień IX miesiąca listopada roku terazniejszego sejm walny, a sejmik sejm tenże poprzedzający Uprzejmościom i Wiernościom W. na zwyczajném miejscu w Lipnie na dzień XXIV miesiąca września tegoż roku naznaczamy, na który i posła naszego z instrukcyją naszą wyprawujemy.

Przeto gorąco od Uprzejm. i Wiern. WW. per amorem patriae żądamy, abyście wcześnie się na dzień pomieniony zjachali, i zjachawszy się i porzuciwszy na stronę wszystkie prywaty, i wszystkie krzywdy pro bono publico sobie darowawszy, same tylko obrady gruntownego uspokojenia Rzpltej, i sposób zapłaty wojsku na zaszczyt ojczyzny i dla skończenia wojny z carem moskiewskim przedsięwzięli. Również stosując się do instrukcyji naszej, abyście posłów z pośrodka siebie, ludzi probatae fidei et dexteritatis, na sejm cum plenaria facultate wyprawili. Co nie wątpimy, że Uprzejm. i Wiern. WW. mając politowanie nad utrapioną ojczyzną, wszyscy iunctis animis ratione uspokojenia ojczyzny inibitis.

A, żeby ten uniwersał témprędzéj wszystkich wiadomości doszedł, rozkazujemy go urzędom grodzkim na miejscach zwyczajnych publikować.

Dan w Warszawie dnia XXXI miesiąca sierpnia roku pańskiego MDCLXVI panowania królestw naszych polskiego i szwedzkiego XVIII roku.

Jan Kazimierz.

25.

Instrukcyja poselska z sejmiku w Lipnie dnia 24 września 1666 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 95.

Instrukcyja od Ichmć panów senatorów, dygnitarzów, urzędników i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej na sejmik ordynaryjny antekomicyjonalny za uniwersałem J. K. M., pro die 24 septembris anni 1666 do Lipna zgromadzonych Imciom panom Pawłowi Sierakowskiemu, stolnikowi Dobrzyńskiemu i Michałowi Mazowieckiemu podstolemu i sędziemu grodzkiemu Dobrzyńskiemu, zgodnie i dobrowolnie na sejm walny warszawski blisko przyszły obranym posłom.

§ 1. Spólnej matki naszej ojczyzny opłakanej i do ostatniej prawie nachylonej zguby, et regum et regnorum opatrzności, * za którą imieniowi jego powinne oddajemy dzięki, tak niemniej ex sollicitudine J. K. M. P. N. M., cura i ojcowskiego jego około dobra pospolitego pieczołowania, pożądana Rzpltej effulsit facies. Nietylko bowiem różnych na majestat swój pański, a potém na zniszczenie ojczyzny naszej nieprzyjaciół męstwem i dzielnością pańską poskromił sevitiam, ale i czasy tymi już bello civili strapioną, i już prawie konającą złotą wolność naszę, skłoniwszy królewskie ad clementiam serce uratował ab [extremo exitio] [1) .... Są i teraz

[1]) Rkp. ma tu tylko wyraz niestosowny »externo«, i lukę.

aby nie okrywała religionum, ecclesiarum i domów szlacheckich invasores, i wszelkich przeciwko wojskowym artykułom excessores.

§ 13. Ponieważ Rzplta i J. K. M. P. N. M. maiori suo commodo w lepszy usiłuje wprawić wojska porządek, z którego szczęśliwie da Pan Bóg praelucebit J. K. M. i Rzpltej fructus, i to utile et gloriosum być genti nostrae baczem, aby extranei et impossessionati żadnemi odtąd w wojsku nie byli generałami, kapitanami, i inszych żadnych w wojsku prerogatyw nie mieli prawa, gdyż ciż, (ze skarbu na to wielkie errogowawszy summy), na ten czas, kiedy Rzpltej żołnierza potrzeba, zupełnych regimentów i kompanij nigdy nie stawią, ale przez wybieranie prowiantu zniszczywszy żołnierza, ciężkiemi suplementami ciemiężą i niszczą Rzpltą, a siebie samych bogacą nullo Rzpltej fructu. Gdy jednak Rzplta z łaski Bożej nie jest destituta w ludzi rycerskich, ćwiczonych, sposobnych do służby cudzoziemskiej, starać się będą panowie posłowie nasi, aby to było lege cautum, żeby in posterum zaraz po szczęśliwie da Pan Bóg ukończonym sejmie, wszystkie w wojsku cudzoziemskiém oficerstwa szlachcie polskiej i bene possessionatis konferowane były.

§ 14. Po zmarłych albo też fortuna belli zeszłych żołnierzach w wojsku cudzoziemskiém, zwyczajnie sukcessyja zasług cedit oficerom contra omnem iustitiam; takowy zwyczaj, aby lege prohibeatur i przy podziale wojska do zapłaty, aby tam iniqua successio cedat bono całej Rzpltej, non privatis, serio imponimus panom posłom naszym.

§ 15. Przejrzawszy się dobrze pod te czasy, że pułkownicy i rotmistrze nie zwykli praesentes bywać w wojsku i stawać do potrzeby z nieprzyjacielem, na czém ordo et ius rei bene gerendae zawisły; zaczém kiedy wojsko podzielone po województwach będzie, pułkowników, rotmistrzów, ludzi do wojny sposobnych i umiejętnych, aby sama sobie obierała Rzplta, którzy [ut] supra immunitatem legum et servandam fidem J. K. M. i Rzpltej invigilent, per rotam de hoc conscriptam, panowie posłowie nasi starać się będą, i firmissimas dadzą tego rationes.

Na zaszczyt ojczyzny ktokolwiek tak ex saecularibus jako spiritualibus książąt, Ichmć paniąt, biskupów, nad komput ordynowany wojska, chciałby mieć chorągiew, non praecludimus Ichmciom viam bene merendi ojczyznie, i owszem o taką upraszamy ochotę, committendo posłom naszym, aby takim chorągwiom Rzplta nie należała do zapłaty, i żeby złączywszy się z wojskiem fidelitatem iurent.

§ 16. Długów i sum przez Króla Imci wydanych i likwidowanych, ponieważ dla ciężkiego spustoszenia Rzplta wypłacić nie może, zlecamy panom posłom naszym, aby gorąco upraszali J. K. M., żeby patrząc na taką ruinę naszę, jako łaskawy ojciec i pan dobrotliwy odpuścić to raczył Rzpltej, czego wieczne i nieśmiertelne momentum post sera daj Boże fata sua pozostawi.

§ 17. Cło generalne, tak lądowe jako i wodne, gdzie się obróciło, aby exquisitissime panowie administratorowie reddant rationem. Także administrator akcyzy pan Kożuchowski, aby się sprawił, ponieważ to cło i akcyza miała się obrócić na zapłatę długów kurfirsztowi Brandenburskiemu.

§ 18. Ordynowana kwarta na artyleryją, na którą J. K. M. w instrukcyji swojej więcej potrzebuje sumptu, jako się obraca, reddat skarb rationem, ponieważ Rzplta czasów tych imparem się takim kosztom baczy. I ze wszystkich innych ordynaryjnych Rzpltej podatków, którekolwiek dotąd currebant od ostatniego sejmu, sufficientem od skarbu posłowie nasi odbiorą rationem. Na kwit Imci panu podskarbiemu pozwalać nie będą, ale kalkulacyją albo taryfę wydanych podatków

i prowiantów innych Rzpltej, aby na sejmiki relacyjne posłowie wszyscy do województw i ziem poprzynosili, z którychby Rzplta zupełną wzięła informacyją, i w nich się przejrzała, co i posłowie nasi przywieść nam powinni.

§ 19. Szoci, Żydzi, Ormianie, i inni kupcy cudzoziemscy, aby się znacznie według zgody stanów koronnych do wypłacenia długów Rzpltej przyłożyli, przypomną posłowie nasi.

§ 20. W sprawie wprowadzenia wojska litewskiego do korony, zlecamy posłom naszym, aby inquirerent cuius consilio wojska te wprowadzono, przez które Rzplta takie ciężary poniosła, aby motores tego sądzeni byli, i unia znowu. z W. X. Litewskiém stwierdzoną.

§ 21. Widząc ziemia nasza, że init modos Rzplta, aby wojsko płatne i w dobrym zostawało porządku, żadnych nie zda się pozwalać poborów, z inszemi jednak zniosłszy się województwy in quantum-by do podziału wojsk na województwa przyjść nie mogło, respekt słuszny mając gruntownej dezolacyji i zniszczenia ziemi naszej, w czém fide, honore et conscientia posłom zostawiamy, aby nam takich nie przynosili podatków, którychbyśmy ob summam desolationem, wystarczyć nie mogli, sine abiuramento na nie nie pozwalając, i modum contribuendi do braci biorąc. Co addito, aby tych podatków skarb się nie tykał, ale żeby je sobie przez deputatów swoich za asygnacyją od Rzpltej wojsko odbierało. Nie wprzód jednak na podatki pozwolą, aż prawem opisana soli kwota, która obywatelów ziemi Dobrzyńskiej tak dawno nie dochodziła, asekurowana będzie, że nas plenus numerus soli dojdzie i quotannis dochodzić będzie, o co się, jako najpilniej postarają.

§ 22. Więc że ziemia nasza przez przeszłą wojnę szwedzką do takiej przyszła ruiny i dezolacyji, że ledwie in tertia parte agricultura exercetur, Rzplta jednak quantitatem podatków według dawno ordynowanej sumy od ziemi naszej wyciąga, przez co skarbowi w długi wielkie zachodzi, nie mogąc się ex bonis desolatis uiścić, curabunt posłowie nasi, aby tej sumy per legem diminutio nastąpiła, na co o rewizyją prosić będą, ut pateat Rzpltej, że ziemia nasza w tém sobie szczerze cum Rpca postępuje.

§ 23. Gwardyja J. K. M., aby do zapłaty Rzpltej nie należała, ponieważ ordynowana jest ekonomia pewna ab antiquis temporibus, z której tej gwardyji zapłata zawsze currere powinna.

§ 24. Nie mało się takich w ojczyznie znajduje obywatelów, tak equestris, jako i plebeae conditionis, a osobliwie w miastach pruskich, w czém się diminutio wiary katolickiej rzymskiej dzieje, iż będąc lutheranae religionis, gdy potomstwo onych accedit ad fidem catholicam romanam, wydziedziczają tychże sukcesorów swoich od wszelakiej fortuny po sobie; promovebunt omnimodo posłowie nasi, aby lege publica caveatur, aby takowe alienacyje in posterum nie stawały, które a fide catholica avocant, i żeby w trybunale koronnym ex speciali regestro peremptorie sprawić się, forum naznaczono.

§ 25. Słuszną rzecz być baczemy in regno catholico, aby posłowie nasi gorąco upraszali J. K. M., jakoby dekret między pannami zakonnemi Toruńskiemi a mieszczany Toruńskimi świętobliwie ferowany, jako najprędzej durantibus comitiis do egzekucyji przyjść mógł, do czego posłowie nasi pilnego i czułego przyłożą starania.

§ 26. Konstytucyja z 1659 roku o dochodzeniu krzywd cum consensu ordinum omnium regni postanowiona, i dekreta wszystkie do niej otrzymane, aby

sacrosancte et inviolabiliter obserwowane, et per officia quaecunque egzekwowane były. Egzekucyje zaś względem otrzymanych dekretów do tej konstytucyji, aby in dubium nie były uważane, i per iudicata sejmowe nie zostawały kasowane, i owszém, aby ad debitam executionem przywiedzione były, omnibus modis promovebunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 27. Wyraźne mając prawo o dobrach przez obozy zniszczonych, zlecamy serio posłom naszym, aby się o to omnimodo starali, jakoby podług tego prawa recompensa stanęła W. Imci panu kasztelanowi Słońskiemu, za zniesienie funditus wprzód przez wojska cesarskie na most przez Wisłę, a potém obóz J. K. M. pod Toruniem leżący, wieś olenderską Czerniewice, milę od obozu zostającą, także drugą wieś Grabionowo przez wojsko J. K. M. z obozu pod Toruniem zniesionych, aby recompensa aequivalens szkodzie stanęła, serio panowie posłowie promovebunt pilno.

§ 28. A iż się zagęściło per ambitionem ludzi, że wiele dóbr od starostw jurydycznych oderwano tak dalece, że starostowie nie mają o czém egzekwować munia sobie należących, osobliwie starostwo Bobrownickie ze wszystkiej penitus intraty jest ogołocone, curabunt omnibus modis posłowie nasi, aby oderwane dobra od starostwa Bobrownickiego przywrócone były modernis possessoribus.

§ 29. Lubo prawem w ręce J. K. M. dała Rzplta potestatem distributivam dóbr i officiów, to jednak upomną się tego serio Ichmć panowie posłowie nasi, aby distributiva łaski królewskiej in ordinem reduci mogła, żeby jeden przywilej na każde officium wychodził, i żeby bene possessionatis et bene meritis, ale nie nobilitowanym świeżo ludziom, wakanse rozdawane były podług prawa, ponieważ ci samym tylko szczycą się tytułem.

§ 30. Na nobilitacyje żadne pozwalać nie będą panowie posłowie nasi, ponieważ w instrukcyji swojej J. K. M. na sejmikach stanów się w tém Rzeczypospolitej nie pyta.

§ 31. Państw, królestw, i porządnej Rzeczypospolitej każdej, na tém stanowieniu świętobliwych praw i ich konserwacyji fortitudo consistit, iudicia zaś dla sprawiedliwości są postanowione, jeżeli tedy iudices na konserwacyją stanowionych praw i supra exequendam iustitiam przysięgają, czemuż i tam, gdzie prawa conduntur, posłowie equestris ordinis przysięgać nie mają supra statuendas rectas et iustas z bojaźnią Bożą leges, et super conservationem et propagationem dobra Rzeczypospolitej; wszelkiego tedy starania posłowie nasi przyłożą, aby abhinc na tym sejmie stanęło o tém wyraźne prawo, żeby posłowie rotam iuramenti na sejmikach antekomicyonalnych braci przysięgali.

§ 32. Komisyje na dobrach Rzeczypospolitej legitime et sine diminutione dóbr Rzeczypospolitej odprawione, aby autoritate sejmu aprobowane były, starać się będą panowie posłowie nasi.

§ 33. Ludzie stanu szlacheckiego w Księstwie kurlandzkiém zostający, a osobliwie w powiecie Piltyńskim, aby gaudeant antiquis iuribus et praerogativis, promovebunt panowie posłowie nasi, i żeby nie był ten powiat avolutus a corpore regni.

§ 34. Intrata officio wojskich należąca i prawem opisana, jako po inszych województwach currit, tak aby i wojskiego z ziemi Dobrzyńskiej dochodziła i konstytucyją opisana była, ułożą się panowie posłowie.

§ 35. Jeżeliby aliquo, iniquo et occulto tej Rzpltej fato sejm terazniejszy,

w którym reponimus spem salutis, przez niechętnych ojczyznie cives rozerwany został, instabunt panowie posłowie nasi, aby J. K. M. P. N. M. uniwersały do wszystkich województw wysłał, żeby skupiwszy się do boku J. K. M. nie dali ginąć ojczyznie swojej.

§ 36. Jako wszystkie królestwa i państwa concordia et conservatione in posteritatem illorum magnorum in Republica virorum, którzy po sobie Reipublicae jako praeclara merita et prout meritis claram zostawili gloriam, stare zwykły, tak oto wniesioną słyszymy do koła naszego prośbę Jaśnie Oświeconej Księżnej Imci Korybutowej Wiśniowieckiej, wojewodziny ziemi Ruskiej i syna Imci Michała Tomasza Korybuta, książęcia Wiśniowieckiego, wojewodzica ruskiego, także Imci pana Stanisława Koniecpolskiego, wojewodzica Sandomierskiego, magni in Republica civis. Prośba zaś księżnej Jejmci podana z tego powodu, że Imci pana Jana Zamoyskiego, kanclerza i hetmana wielkiego koronnego, dzielnością i meritis in Rpca praeclari, dalsze wnuki i prawnuki Ichmć panowie Zamoyscy, praetextu cuiusdam ordinationis przez tegoż kanclerza i hetmana (ex sola desperatione o potomstwie z trzema żonami Ossolińską, Radziwiłłówną i Batorówną improles żyjąc, uczynionej), pragną excludere ich własnych de lumbis procedentes successores od dóbr dziada, pradziada i rodziców; gdyż tenże kanclerz i hetman pojąwszy Tarnowską, spłodził z nią Tomasza, a Tomasz Jana Zamoyskiego, wojewodę sandomierskiego i Księżnę Jejmość Wiśniowiecką. Instabunt przeto serio panowie posłowie nasi, aby ta dyspozycya albo ordinatio, jako żadnego pożytku Rzpltej nie czyniąca, jedno ranę praw ojczystych przynosząca et aequalitatem status znosząca, cale skasowaną była, a legitimi successores przy sukcesyji zachowani zostali; w czém Ichmciów fide, honore et conscientia obligamus, non derogando drugim ordynacyjom, które ex observatione legis cum commodo Reipublicae stanęły.

§ 37. Godne są wspomnienia w oczach wojsk i swobód Rzpltej wyświadczone i mężnie z nieprzyjacielem czynione dzieła Imci pana Chorążego Dobrzyńskiego, który w usłudze Rzeczypospolitej pokazując, jak wielce w wojennych zostawa opałach; za zasługi jego skarb dał . . . assygnacyji i na wypłacenie dwóch tysięcy złotych, czemuśmy ob desolata bona i dla sumptu wojsk, sufficere nie mogli; pilno panowie posłowie nasi wniosą instancyją, aby jemu ta suma ze skarbu wypłaconą była.

§ 38. Nie tajno Rzpltej i J. K. M. jak od początku lat młodszych swoich zacząwszy, zasługiwał się ojczyznie Imci pan Hieronim Lanckoroński, podkomorzy podolski hucusque . . . co raz ojczyznę naszę spraw odważnych zaszczyca dziełami, zaczém za tak znaczne i pilne przysługi et fervores Ichmć panowie posłowie nasi do J. K. M. i stanów Rzpltej pilną wniosą prośbę, aby starostwo Skalskie, na którém per constitutionem ma na dwudziestu siedmiu tysięcy assekurowaną sumę, jeżeliby lenném być nie mogło konferowane prawem, przynajmniej od wszelkich konsystencyj i chlebów żołnierskich, powagą sejmu terazniejszego, aby libertowane było; ad persolutionem summae Imci panu Franciszkowi Pawalskiemu, od tegoż Imci pana podkomorzego cedowana trzech tysięcy suma za zasługi jego Rzpltej, aby także ze skarbu zapłaconą być mogła, pilno prosić będą.

§ 39. Zapomnieć nie może ziemia nasza odważnych przez te wszystkie lata spraw i odwag Imci pana Mikołaja Sumińskiego, które a primariis J. K. M. i Rzpltej pokazował, i za całość ojczyzny zastawiając się w wojennych okazyjach za Dnieprem, wiecznym został kaleką; suplikować będą pilno panowie posłowie nasi, aby i według prawa i osobliwej łaski swojej weneracyją J. K. M. kalectwo wywdzięczyć raczył.

§ 40. Meretur od ziemi naszej dexteritas w sprawach Rzpltej i przysługach jej Imci pana Andrzeja Chełmickiego, podsędka Dobrzyńskiego wdzięczność, który belli calamitate lacessitus w wypłaceniu skarbowi poborów satisfacere nie mógł, za co dobra własne jego per executionem odebrane, aby a poena peculatus autoritate sejmu tego był uwolniony, włożą się pilno panowie posłowie, ponieważ per receptionem bonorum satisfecit.

§ 41. Eluxit niemniej modestia, virtute et dexteritate w ziemi naszej Imci pan Wojciech Zakrzewski, komornik polny, który czyniąc dosyć muneri suo w wybieraniu podatków pewnych, iustam uczynił calculationem i kwit realny i dostateczny od ziemi naszej otrzymał, aby także powagą sejmu tego a poena peculatus uwolniony został, prośbę pilną wniosą.

Poleca się panom posłom naszym, aby żadnego postanowienia, któreby prawu pospolitemu i uchwale niniejszej przeciwném było, na sejmik relationis nie przywozili; w czém fidem, honorem et conscientiam Ichmciów wiążem.

Które to punkta wyrażone w instrukcyji naszej marszałkowi na ten czas koła rycerskiego naszego podpisać zleciliśmy.

Kazimierz Łochocki, marszałek na ten czas sejmiku Lipieńskiego, ziemi Dobrzyńskiej.

26.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 28 września 1666 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 98.

My Rady dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejmik terazniejszy antekomicyjalny na dzień dwudziesty ósmy miesiąca września anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto, za uniwersałem J. K. M. do Lipna zgromadzeni; wszem w obec i każdemu z osobna donosim do wiadomości:

Ponieważ laudo przeszłego sejmiku deputackiego uchwalonemu nie dosyć się stało w sprawie rachunków panów exaktorów różnych podatków, którzy ob temeritatem z regestrami do Lipna nie zjachawszy na czas naznaczony, żadnych nie czynili rachunków, zgodnymi głosami postanawiamy praesenti laudo, aby na dzień jedenasty octobris anni praesentis z porządnymi rachunkami i regestrami wybieranych poborów, et cum iuramento z dóbr zdezelowanych specificis, do Lipna zjachawszy, przed deputowanymi do rachunków laudo przeszłego deputackiego sejmiku Ichmciami, zupełne i realne uczynili rachunki. Którzy Ichmć panowie poborcy, jeżeliby terazniejszej uchwale naszej dosyć nie uczynili, imponimus to na deputowanych ex gremio nostro Ichmciów, aby qualitatem debiti et temeritatis panów poborców uznawszy, sądzili. Tychże panów poborców relationem uczynionych rachunków do sejmiku postkomicyjalnego odkładamy, i naznaczamy Imci panu Pawłowi Sierakowskiemu, stolnikowi, i Imci panu Michałowi Mazowieckiemu, podstolemu i sędziemu grodzkiemu Dobrzyńskiemu, zgodnie na sejm przyszły obranym posłom in vim gratitudinis, lubo jest taka impar meritis Ichmciów, sine ulla contradictione złotych polskich sześćset z czopowego, które im jak najprędzej Imci pan administrator czopowego wyliczyć powinien; Imci zaś panu Janowi Suskiemu

erogowanych de proprio peculio za dobra pewne dezolowane zakładając złotych sto i dwanaście z tegoż czopowego naznaczamy.

Które to laudum zgodnie postanowione Imci panu marszałkowi koła naszego podpisać zleciliśmy.

Dan w Lipnie dnia 28 miesiąca września roku pańskiego 1666.

Kazimierz Łochocki, marszałek koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego, ziemi Dobrzyńskiej.

27.

Uniwersał królewski z Warszawy 22 listopada 1666 roku, wzywający wszystkich obowiązanych do wydania wojsku chleba zimowego, by takowy w oznaczonym dniu do Łucka zwieźli.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 385.

Jan Kazimierz, z Bożej łaski Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflanckie, Smoleńskie, Czerniechowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny król.

Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tém wiedzieć należy, tym listem uniwersałem naszym autentycznym praesenti conventu generali regni wydanym, do wiadomości podajemy.

Chcąc stany wszystkie na terazniejszym sejmie zgromadzone, nie czekając konkluzyji, zaraz na początku tegoż sejmu jawnie i oczywiście pokazać, w jakiém staraniu i pieczy mają potrzeby wojska w służbie Rzeczypospolitej będącego, za powszechną zgodą uchodząc ciężkiego wszystkich obywatelów uciążenia, które ponosić zwykli, kiedy wszystko wojsko na stanowiska zimowe in viscera regni powraca, albo deputatów do wybierania chleba posyła, przeto zabiegając temu wszystkiemu i nie życząc ojczyznie, aby tamta jej ściana ukrainna tak wieloliczným niebezpieczeństwom podległa, ogołocona i opuszczona została, tudzież zachęcając same wojsko do prac wojennych, które tamże excubationes ponosić musi, postanawiamy i mieć chcemy, aby wszyscy ci, którzy do ciężaru wydawania wojsku chleba zimowego należą, tenże chleb z łanu osiadłego cum abiuratis według ostatnich w grodach uczynionych abjurat, we czterech niedzielach od daty terazniejszej rachując, przy pomienionych abjuratach autentice z grodu wyjętych, (które z sobą przywieść powinni), po złotych czterdzieści polskich wydali, i pieniądze sami lub przez swoich wszyscy dóbr większych i mniejszych posesorowie do Łucka odwieźli, i tam do rąk pisarza skarbu koronnego na to naznaczonego, za kwitem jego rzetelnie et fideliter oddawali. Do odbierania tego chleba tak tenże pisarz skarbowy, jako i urodzeni deputaci od wojsk naznaczeni, tamże w Łucku czekać będą.

Co wszyscy posesorowie mają i powinni będą skutecznie wykonać, takowy chleb na czas naznaczony do Łucka stawić, pod winami niewydania kwarty w prawie pospolitém opisanemi; takoż jeżeliby którykolwiek z dóbr temu ciężarowi podległych posesor na czas naznaczony tego chleba zimowego nie odwiózł do Łucka, takowych dobra pro vacanti ex nunc deklarowane i między wojskowych rozdane będą. Wszakże wolno będzie na ten odwóz kilkom albo kilkunastom posesorom złożyć się, i przez plenipotenta albo przyjaciela kwity od pisarza skarbowego otrzymać.

Deklarujemy przy tem, iż gdy takowe chleby wydane i odwiezione będą, złotych 20 podług prawa pospolitego loco hibernorum samemu wojsku koronnemu polskiego zaciągu cedere powinne, a drugie złotych 20 w zasługach albo w żołd kwarciany potrącone być mają. A pogotowiu tym, którzy te złotych 20 (nad chleb zimowy ad rationem zasług) wydadzą, w przyszłych podatkach Rzeczypospolitej, które na tym sejmie uchwalone będą, przyjąć obiecujemy.

Który uniwersał za zgodą i zezwoleniem wszech stanów Rzeczypospolitej na ten sejm zgromadzonych napisany, ręka naszą podpisany i pieczęcią koronną utwierdzony, aby tem prędzej wszystkich wiadomości doszedł, nie tylko po grodach lecz i po parafiach publikować i ogłaszać rozkazujemy.

Dan w Warszawie na sejmie walnym koronnym dnia XXII miesiąca listopada roku Pańskiego MDCLXVI, panowania królestw naszych polskiego i szwedzkiego XVIII roku.

Jan Kazimierz, król.

Andrzej Trzebicki, biskup krakowski, imieniem senatu. — Marcin z Obor Oborski, starosta Liwski, koła poselskiego marszałek. — Franciszek Prażmowski, proboszcz krakowski, regent kancelaryji wielkiej koronnej.

28.

Manifest Jana Kazimierza w sprawie rokoszu Lubomirskiego.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 71.

Jan Kazimierz, z Bożej łaski Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Kijowskie, Wołyńskie, Inflanckie, Smoleńskie, Czerniechowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny król.

Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tém wiedzieć należy, a osobliwie Przewielebnym, Wielebnym w Bogu, Jaśnie Wielmożnemu, Wielmożnym i urodzonym obojga stanu senatorom, dygnitarzom, urzędnikom koronnym, ziemskim i grodzkim i wszystkiego stanu rycerskiego województw, powiatów i ziem wszystkich obywatelom, Uprzejmie i Wiernie nam miłym, wiadomo czynimy:

Lubośmy już przed kilkunastu dniami, niektóre województwa i powiaty, osobliwemi uniwersałami naszemi, o niezwyczajnym, prawu et instituto ojczyzny tej przeciwnym, sejmu tego progressie uwiadomili, jednak i teraz, ponieważ już ugruntowana w złości swej malignitas, trzeci sejm prywatnemi kontradykcyjami zerwała, zdało się nam, zapobiegając opacznym relacyjom, (których się temi czasy nazbyt namnożyło), iterato Uprzejm. i Wiern. WW. donieść i do wiadomości podać, iż jako nie innym respektem ten już trzeci sejm, w tak krótkim czasie, i prędko jeden po drugim złożyliśmy, tylko abyśmy zdrowemi stanów radami i postronnym zabieżeć niebezpieczeństwom, i domowe uciszyć mogli rozruchy, tak żałośni zostawać musimy, gdy tak zupełne usiłowania nasze, pożądanego ojczyznie nie przynoszą skutku. Gdy albowiem zawistna pokojowi i dobru pospolitemu zawziętość, snadź od tych, którzy z mięszczaniny domowej zyski miewać zwykli, instructa, animo praeiudicato na tém była od początku sejmu tego, aż do końca onegoż, jakoby czas ten sejmowy sprawom samym publicznym poświęcony, niepotrzebnemi

altercationum dyskursami i zasadzeniem się przy prywatach niesłusznych wlokła i utrudniła, różne a coraz nowe w pośrodek Izby poselskiej wnosząc materyje, aż tandem post monita nostra przez Wielmożnych senatorów, skłonili się dziesiątego dnia od początku sejmu do obrania Izby poselskiej dyrektora, a potém do słuchania propozycyji naszej sejmowej.

Po odprawionej propozycyj, et post vota senatoria, powróciwszy do Izby, gdy moris patrii et legum tenaces, niektórzy posłowie cives emeriti, sejm tenże od upomnienia się rationis senatus consultorum, tudzież wakancyj zacząć radzili, i tego im pozwolić nie chcieli ci, którzy uspokojenia publicznego jawnie nie życzą; lecz mutuis altercationibus dwa niemal zupełne tygodnie dawszy znowu mimo zwyczaj i prawo, acerrime domagali się, aby opuściwszy sollennitates sejmu prawem opisane, i poniechawszy spraw Rzeczypospolitej publicznych, prywatę urodzonego Lubomirskiego, ogółem wszystka izba poselska promoveret, żeby przez takowy sposób co przedsięwzięli, dopięli. W czém, że większa część Izby assensum dać nie chciała, to na ostatek wymogli, że Urodz. marszałek poselski upominał się terminibus generalibus pacificationem ojczyzny. Jakoż odniósł od nas deklaracyją dość ojcowską, byle się sami do tego szczerze przyłożyć chcieli i media do uspokojenia podali, zwłaszcza te, które w instrukcyji naszej, na sejmiku podanej, namieniliśmy, to jest do obmyślenia zapłaty wojskom w borgowej służbie zostającym, do sposobów rozwiązania konfederacyji, do obrady, jako in futurum wojska Rzpltej ordynować, czyli przez podział na województwa, czyli przez jaki snadniejszy sposób, i do inszych Rempublicam attinentes przystąpili materyj.

Lecz i to nic nie pomogło. Powróciwszy do Izby poselskiej, znowu inutiles materias wtrącali, osobliwie dopominając się colloquium jakiegoś z senatem bez osoby naszej, któremu że potior pars Urodzonych posłów ziemskich przeczyła, ani usum ani potrzeby tego bacząc, czas tak drogi wzięty jest. A gdy zaledwie dawszy się do tego przywieść panów senatorów instancyją i upomnieniem naszém, że oto wżdy ostatniego dnia sejmu sześćniedzielnego, przed samym prawie zachodem słońca, na górę do nas comparuerunt, na samą tylko do środy po świętach (większa część sine regressu do Izby poselskiej, daleko zaś mniejsza cum regressu), zgodzili się prolongacyją.

A po skończonych dniach świętych, gdy do boku naszego większa część stawiła się posłów z marszałkiem swoim, gdy w Izbie senatorskiej według prawa i zwyczaju, oraz z nami zostawali niektórych województw posłowie, do Izby poselskiej, novo inaudito exemplo, secesionem od drugich uczyniwszy powrócili, i tam bez dyrektora cały dzień zostawali, chcąc koniecznie wciągnąć do tego powrotu drugie województwa, z marszałkiem wespół. Te zaś mając przed oczyma prawo, iż piątego dnia przed konkluzyją sejmową, nie w poselskiej Izbie, lecz na górze przy nas i senacie znajdować się powinni, powrócić nie chcieli, i vetante lege et instituto Rzpltej nie mogli. Przeciwna wzajem strona, więcej swoim prywatnym interesom, aniżeli prawu i dobru pospolitemu dogadzając, uporczywie niemal dwa dni nad tém samém strawiła; aż tandem ku schyłkowi dnia piątkowego stawiwszy się przed majestat nasz, a że dni święte następowały, na powrotną sejmu prolongacyją do wtorku zezwoliwszy, oraz na deputacyją tak od nas, z senatu, jako też z koła rycerskiego zgodzili się, która jakąkolwiek nadzieję nam uczyniła była uspokojenia trudniących tych materyji, gdyśmy rzeczy ułagadzając, ojcowskie dość deklaracyje in materia restitutionis urodzonego Lubomirskiego publice dali, trzy-

mając się we wszystkiém Rawskiego i Palczyńskiego traktatów, ukazując, nie tylko temiż traktatami, lecz i własném pismem ręki tegoż urodzonego Lubomirskiego, że interesa jego spraw Rzeczypospolitej nie miały trudnić, a daleko bardziéj sejm rozrywać. Toż nie tylko na sesyjach, od całego sejmu naznaczonych, ale potém i przy obecności wszystkich stanów tej Rzeczypospolitej, po uczynionej publicae deputationis relacyji, [conciliando] [1]) voces dissonas i uspakajając rzeczy, palam przez Wielebnego w Bogu księdza biskupa Łuckiego, kanclerza wielkiego koronnego deklarowaliśmy, że urodzonego Lubomirskiego do czci i dóbr jego własnych per constitutionem publicam restituere gotowiśmy, do dalszych łask i faworów naszych królewskich czyniąc mu aditum, do tego przy niektórych królewszczyznach chcieliśmy go conservare, oprócz buławy i laski, Krakowskiego i Chmielnickiego starostw, które już jako wakancyja legitime dobrze zasłużonym oddane dawno przedtém są, et sine alio demerito odbierane być nie mogą. Nawet i województwo Sandomierskie, dotąd wakujące, onemuż ofiarowaliśmy.

A w ostatku słowem królewskiém zelantibus pro eo magis, quam pro bono publico przyobiecaliśmy, że ex primis, które się pokażą na potém vacantibus, tak z honorów i dygnitarstw, jako i z urzędów koronnych, onemuż conferre obiecaliśmy, byle on sam mereri na to chciał.

Więc że około elekcyji, niepotrzebna z opacznego udania trudność, tak w poselskiej Izbie, jako i na sesyjach zachodziła, i w tém, lubo niesłuszna, kwerela nas potykała, bo po napisanej w roku 1662 konstytucyji, ani przez nas, ani przez panów senatorów i urzędników naszych, in contrarium nihil attentatum est, owszem samże urodzony Lubimirski przez syna swego urodzonego starostę Spiskiego, i przez urodzonego Niemierzyca, podkomorzyca kijowskiego, tęż elekcyją wznowił, wysławszy swoim i wojska imieniem do Najjaśniejszej królowej Jejmości Pani małżonki naszej plenipotentów tychże do traktowania tej materyji, ofiarując się z wojskiem jej dopinać, i miliona i dwakroćstotysięcy na korrumpowanie szlachty potrzebując, co authenticis instrumentis dowiedliśmy, i w nich się każdemu przejrzeć, kto tylko tego potrzebował, daliśmy.

A przecież bez wstydu na nas i nasz dwór te calumnie składa, jakoby już po sejmie anni 1662 dwanaście senatorów na nową jakąś elekcyją mieli się podpisać, co nigdy in rerum natura nie było, i żaden dowieść nie może.

Lubo tedy jest około tej elekcyji jawna impostura, jednak z miłości ku tej ojczyznie, na nową reassumpcyją legis publicae zezwoliliśmy, a w ostatku jeżeliby tego stany potrzebowały, pacta conventa raz zaprzysiężone, nowo iuramento firmare gotowiśmy byli, że za żywota naszego o żadnej elekcyji nie myślimy.

Praesidia też w miastach i fortecach będące, ex nunc po rozwiązaném wojsku związkowém zwieść, i one zaraz z wojskami temiż rozwiązanemi, na zaszczyt ojczyzny ordynować deklarowaliśmy. Na ostatek ponieważ nie tylko w Izbie poselskiej przez kilka niedziel, lecz i na górze gorąco amnestyji generalnej domagali się, i na tę stosując się i do prośby panów Rad naszych i do spólnej zgody stanów Rzeczypospolitej ochotnie zezwoliliśmy, która nie tylko urodzonego Lubomirskiego, ale i wszyskich comprehendere miała. Jakoż na sesyji przez deputatów z całego sejmu naznaczonych, już była spisana, lecz i tam przez kilka tylko osób, jawnie zamięszania domowego pragnących, cale odrzucona.

---

[1]) Rkp. ma tu niezrozumiałe »coaudiendo.«

A pomogłyż co tak łaskawe ku ojczyznie i afektu naszego pełne deklaracyje nasze, toties publice et privatim powtórzone? A zmiękczyłoż zakamieniałe serca tych, którzy z tém przyjechali, z tém się wydawali, na to kontradykcyje bez prawa, bez słuszności w każdym punkcie zanosili, aby tylko sejm ten był rozerwany? Bynajmniej, i owszem, gdy we wtorek za powrotem deputatów urodzony marszałek Izby poselskiej napisaną na sesyji amnestyją, non in vim legis, lecz tylko dla informacyji nas i tych, którzy deputowanymi nie byli, chciał czytać, wolną każdemu facultatem immutandi, addendi, minuendi zostawując, i na to nas samych, senatu całego, i większej części posłów ziemskich zgoda zachodziła, niektórzy lubo widzieli, że ztąd żadne praeiudicium urość nie mogło, czytać nie pozwolili. Nawet gdy za spóźnieniem czasu prawie przed północkiem na prolongacyję do jutra wszystkich niemal assensus nastąpił, jeden tylko poseł województwa Poznańskiego, urodzony Adryan Miaskowski przeczył, i tej krótkiej dilacyji assensum, przeciwko zdaniu samychże kolegów swoich i usilnemu naleganiu na niego całej Rzeczypospolitej wszystkich stanów, praebere uporczywie nie chciał. A tak zaniosłszy protestacyją przeciwko własnemu koledze swemu, z Izby wyszedł, za którego wyjściem, gdy już wszystka activitas ustać musiała stanów Rzeczypospolitej, solvere i nam sessionem przyszło już z północnych godzin schylonego czasu, dając i tę pernoctatę do rekollekcyj na zgubę ojczyzny nasadzonemu; jąkoż nazajutrz wyprawiliśmy do niegoż Wielebnego księdza biskupa Poznańskiego, aby obtestationibus et obsecrationibus swemi pasterskiemi flecteret animum, nad opokę twardszego.

Ale i te pasterskie adhortationes przy wielu innych kolegach płaczliwie go o to proszących, aby na duszę swoję, tak wiele dusz nie brał, nic wymódz nie mogły, apud surdas aures i prywatami tak jawnie się powodującemu. Przyszło tedy, jeśli kiedy, teraz żałosne pożegnanie od urodzonego marszałka nam odebrać, i tak miłą ojczyznę naszę, in incertam aleam szczęścia puścić bez steru i rady.

A jakośmy na ten czas wszystkim wobec stanom oświadczali się, że z nas żadna przyczyna do tak niepożądanego skończenia sejmu tego nie była, owszem wszystkie nasze studia i conatus eo direxeramus, choć i z ubliżeniem własnego honoru naszego, aby się było dogodziło importunis instantiis et desideriis. Lecz żadnemi nasycić się nie mogła chciwa mieszania zawziętość ukontentowaniami et satisfactionibus, ten wziąwszy cel spraw swoich i intencyj przewrotnych, żeby w zamięszaniu i odmęcie ad fata nostra trzymała ojczyznę przez konfederacyje i związki wojska w nieposłuszeństwie, umykając im powinnej zapłaty i nagrody; a wszystkie te przewrotne machinationes i zawziętości, na rozerwanie jedności tych państw nasadzone, pokrywając studio libertatis, i obtentu assumptae ex materia electionis, prawem umorzonej i nigdy w intencyji naszej post latam legem niepozostałej.

Abyście się tedy kiedyżkolwiek Uprz. i Wiern. W. w przewrotności tej spostrzegli, fałsz od prawdy rozeznali, kto dobrze albo źle ojczyznie tej życzy, statecznie się przejrzeli, przez miłość tej ojczyzny, per cara pignora, samychże żądamy i prosimy, w tém upewniając i wiarą naszą poprzysiężoną w tém każdego Uprz. i Wiern. W. ubezpieczając, że ani w myśli, ani w intencyji naszej, nic się takiego nie znajduje, coby przeciwnego być miało swobodom i wolnościom WW., które integre et sacrosancte, tak jakośmy je od przodków naszych wzięli, zachować do ostatniego życia i panowania naszego momentu chcemy.

Ale w tym zawodzie naszym, który obronie i zaszczytowi zdrowia i dosto-

jeństwa naszego gotujemy, nic innego przed się nie bierzemy, chyba obronę i zasłonę naszę przeciwko nieprzyjacielskim zamysłom i następstwom. Przeto każdego w pokoju zachowującego się, przy témże pokoju zachować upewniamy, przestrzegając i upominając, abyście Uprzejmości i Wierności Wasze ad hos motus civiles nie mieszali się, rebelii Lubomirskiemu i jego adherentom, tudzież i wojskom związkowym żadnej przychylności et adhaesionem nie wyświadczali, zgoła spokojnie w domach swych zachowali się. Ktoby zaś pomimo to napomnienie nasze praebere chciał complexum temuż Lobomirskiemu i wojskom związkowym, tego pro rebelli mieć będziem musieli, i surowości prawa na takowych zażyć sobie i władzy naszej podległym wojskom pozwolimy.

Co do wiadomości każdego podając, ten manifest nasz po grodach i parafiach publikować rozkazujemy. A ktoby go z starostów naszych złośliwie zataił, z takim jako cum inobedienti officiali et ipso facto complice czynić instygatorowi naszemu każemy, chcąc, aby do wszystkich wiadomości manifest pomieniony przyszedł, który ręką naszą podpisawszy, pieczęcią koronną stwierdzić rozkazaliśmy.

Dan w Warszawie dnia XI miesiąca .... [1]) roku Pańskiego MDCLXVI, panowania królestw naszych polskiego i szwedzkiego XVIII roku.

Jan Kazimierz, król.

29.

Instrukcyja poselska uchwalona na sejmiku w Lipnie dnia 7 lutego 1667 r.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 120.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rykerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik antekomicyjonalny nam przez uniwersał J. K. M. P. N. M. pro die septima februarii anno praesenti millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo złożony, do Lipna zgromadzeni, takową instrukcyją i artykuły Ichmciom panom Jakubowi Zboińskiemu, sędziemu ziemskiemu Dobrzyńskiemu, podwojewodziemu Chełmińskiemu, i Michałowi Mazowieckiemu, podstolemu i sędziemu grodzkiemu Dobrzyńskiemu, zgodnie i jednostajnie od nas obranym posłom na sejm przyszły dwuniedzielny w Warszawie pro die septima Martii in anno praesenti złożony, dajemy i zlecamy.

§ 1. Najprzód, aby to widział Bóg i wszystek świat, że gratissimi zostajemy wszystkich curarum et sollicitudinum paternarum, które J. K. M. P. N. M. indefesso studio około zatrzymania całości Rzpltej naszej, praw i swobód naszych ojczystych, jako i pobożny król i monarcha, częstokroć z uszczerbkiem zdrowia swego pańskiego podejmować raczy; starać się będą panowie posłowie, aby należyte podziękowanie za te wszystkie J. K. M. żarliwe około dobra pospolitego pieczołowanie, przez usta Imci pana marszałka poselskiego przy powitaniu J. K. Mości, oddane było.

[1]) Data uniwersału tego przez opuszczenie w rękopisie nazwy miesiąca stała się niepewną. Lecz wydanym mógł być uniwersał ten tylko po zerwaniu drugiego w roku 1666^{m} sejmu, ponieważ ten sejm zerwał Miaskowski; a że to się stało 21° grudnia, (we wtorek przed świętami b. nar.), więc uniwersał wydano albo ostatnich dni grudnia 1666, albo jeżeli dzień 11^{ty} nie mylny, 11° stycznia ale roku już następnego 1667.

§ 2. Terret to bardzo obywatelów ziemi naszej, gdy doszło do uszu ich, że J. K. M. P. N. M., nad insze zgodne i sposobne do legacyji tureckiej subjecta, naznaczyć raczył za posła wielkiego do Turek Imci pana Radziejowskiego, personam w ojczyznie ingratam i difidencyji pełną; zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby cum submissione J. K. M. upraszali, aby J. K. M. odmienić to raczył, i osobę inszą, populo gratam, na tak wielką legacyją, z której dependet et salus Rzpltej, naznaczyć raczył.

§ 3. Widząc też w ziemi naszej ciężką, a prawie gruntowną dezolacyją, tak wielu braci szlachty zniesionych i zubożonych, że ob meram paupertatem na pospolite ruszenie iśćby nie mogli, zlecamy panom posłom naszym, jeśli przyjdzie do pospolitego ruszenia, aby w ziemi naszej more instituto podlaskiego województwa, a to quam commodissime videbitur, wyprawowano pospolite ruszenie, które per legem publicam postanowioném ma być.

§ 4. Instrukcyją i artykuły na blisko przeszły sejm nie doszły reassumujemy, i obowiązujemy panów posłów naszych, aby te artykuły wszystkie Ichmciom panom posłom naszym na przeszły sejm zlecone, quam ferventissime promowowali, wyjąwszy jeden punkt z tej instrukcyji, to jest, aby na żadne alienationes bonorum regalium per comissiones et exquisitos modos wymyślone, nie pozwalali.

§ 5. O ileby téż to całej videretur Rzpltej, aby marszałek poselski zostawał przysiężny, obligamus panów posłów naszych, aby quam cautissime sine involutione quatenus difficultatum około sejmowania, ta przysięga marszałkowska formowana była.

§ 6. A że nam J. K. M. P. N. M. w instrukcyji swojej zalecać raczy antiquam militiam polonam, to jest usarza; zlecamy Imciom panom posłom naszym, aby iuxta possibilitatem virium, et facultatem ojczyzny naszej pewna liczba usarza i inszego wojska wszystkiego, tak polskiego jako i cudzoziemskiego zaciągu per legem publicam ordynowana, postanowiona była, i żeby więcej przypowiednich listów nad postanowioną kwotę wojska w konstytucyi opisaną z kancelaryji J. K. M. nie wydawano, hoc praecauto w konstytucyji, że ktoby sobie nad postanowiony od Rzpltej komput, przypowiedni list wyjednał, takowy do zapłaty należeć nie będzie.

§ 7. Baczy to dobrze ziemia nasza, że dobrze zasłużonemu wojsku u Rzpltej za krwawe jego zasługi powinna być na tym sejmie obmyślona zapłata. Obowiązujemy w tém fide et honore panów posłów naszych, aby nam podatków takich, którymby to dla gruntownego zniszczenia ziemi naszej, w której większa część wsi pustych, miasteczek bez ludzi et sine agricultura zostaje, wystarczyć nie mogli, nie pozwalali ani przywozili; tych zaś podatków, które według możności naszej nie chcąc deesse patriae pozwolą, modum contribuendi, aby do nas przynieśli. O to téż, żeby się omnibus modis starali, aby podatki na tym sejmie pozwolone do skarbu nie dochodziły, ale żeby wojska ad proportionem podatków na województwa podzielone były.

§ 8. Wielką w tém szkodę i niesławę ponosi Rzplta, gdy w wielu potrzebach i okazyjach wojennych przez absentowanie się od wojska Ichmciów hetmanów, pułkowników, oficerów, rotmistrzów, towarzystwa, wojsko wielekroć do klęski i przegranych bitew przychodzi; committimus tedy to serio Ichmciom panom posłom naszym, aby to było severissime lege cautum, żeby tak Ichmć panowie hetmani, pułkownicy, oficerowie, rotmistrze, towarzystwo, zawsze przy pułkach i chorągwiach swych, excepto legali impedimento, praesentes byli, zaś rotmistrze,

porucznicy, towarzystwo, którzy pod teraźniejsze zniesienie i rozprószenie wojska od Tatarów absentes od chorągwi byli, i w domach rezydowali, żeby podług artykułów wojskowych o to sądzeni i karani byli.

§ 9. Wielkie w tém praeiudicium nie tylko ziemia nasza odnosi, ale i insze województwa, [że] na komorach J. K. M. solnych depaktują stan szlachecki, beczkę soli po czterdzieści złotych przedawając, z czego się arendarze żupy i pisarkowie bogacą, osobliwie pisarz Dobiegniewski, Baptysta nazwany. Curabunt tedy omnibus modis Ichmć panowie posłowie nasi, aby te depaktacyje ustały, a tak wielkie zyski z przedawania soli po żupach zebrane, aby na zapłatę wojska obrócone były, na co gotowa inkwizycyja w każdém województwie.

A iż się prawom i konstytucyjom o rozdawaniu soli dorocznej obywatelom ziemi naszej nie dosyć dzieje, obligamus Ichmciów panów posłów naszych, aby serio inquirant, gdzie się ta sól obraca i obracała, in posterum, aby corocznie kwota soli, w konstytucyi opisana, obywatelów ziemi naszej dochodziła, upraszać będą J. K. M.

§ 10. Dzieje się i to z wielkiém uciążeniem i zniszczeniem państw J. K. M., że deputaci od regimentów, pułków i chorągwiów* pod znakami na wybieranie chlebów, po kilkadziesiąt koni stanowiskami, noclegami, pobornemi pieniężnemi stacyjami dobra J. K. M. duchowne i szlacheckie aggrawują i niszczą; inibunt tedy modos panowie posłowie nasi, aby ci deputaci na trybunale inter causas militares sądzeni byli, i wszystkie szkody, aby przy zapłacie generalnej ukrzywdzonym nagrodzili, które excessus osobliwie robili deputaci Ichmciów panów wojewodów kijowskiego i ruskiego, Imci pana pisarza polnego, a osobliwie niejaki Jaworski z regimentu Imci pana pisarza polnego, na które regimenty, aby publicam querelam in facie Reipublicae, albo tam, gdzie będzie należało, panowie posłowie nasi uczynili, serio ich obowiązujemy [1]).

§ 11. Z nieznośną i to Rzpltej dzieje się szkodą, że oficerowie, kapitani po zmarłych i pobitych w potrzebach żołdatach zasłużone biorą; inibunt modos panowie posłowie nasi cum Republica, aby się huic malo zabieżało.

§ 12. A iż starostwo Bobrownickie contra praescriptam legum constitutionem regni ze wszystkich dochodów intraty jest ogołocone, wsi wszystkie i Olendry do niego ex antiquo należące odjęte i różnym osobom rozdane, przy samém tylko miasteczku starosta, które złotych sta intraty nie uczyni, zostaje, i jurydiki i inszych powinności staroście należących nie ma o czém odprawować, curabunt omnibus modis panowie posłowie, aby amissa od starostwa Bobrownickiego przywrócone zostały.

§ 13. Merentur to u Rzeczypospolitej znaczne i krwawe zasługi, dotrzymana fides i cnota ku królom i panom naszym i całej Rzpltej Imci panów obywatelów inflanckich, aby za dotrzymanie wiary, odstąpienie i stratę substancyj swych, tandem aliquando tot constitutionibus asekurowaną nagrodę od J. K. M. i Rzpltej odnieść mogli; serio tedy zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby na terazniejszym sejmie o to się starali, aby ciż Ichmć panowie obywatele Inflantcy na terazniejszym sejmie ukontentowani zostali [2]).

---

[1]) Sejm walny z r. 1667 »zabiegając abusibus postanowił, aby sprawy ex regestro militari w trybunale z samymi tylko żołnierzami o exakcyje i szkody przez nich poczynione, sądzone były.« Vol. leg. IV, str. 444.

[2]) Skrypt służący obywatelom inflanckim, dany im dawniej, in toto autoritate sejmu 1667 r. został aprobowany, ze względu na singularem in fide et obsequio perseverantiam tychże obywateli ku królowi i Rzeczypospolitej. Vol. leg. IV, str. 432.

§ 14. Zniesione wsi funditus Czernichowo i Grabionowo przez obóz J. K. M. pod Toruniem zostáiący, Wielmożnego Imci pana kasztelana Słońskiego, aby podług dawnych praw i konstytucyj słusznie za takową szkodę Imć pan Słoński odniósł rekompenzę, curabunt panowie posłowie nasi.

§ 15. Konstytucyja ratione depositorum postanowiona, aby zniesiona nie zostawała, także i dekreta do tej konstytucyji w trybunale koronnym otrzymane, aby per iudicata sejmowe i zadworne wzruszone nie były, i to providebunt panowie posłowie nasi.

§ 16. Widzi i w tém wielkie praeiudicium ziemia nasza, że należyty prowent Imci pana wojskowego terazniejszego dobrze Rzpltej przez wiele lat w wojskach koronnych meriti, i odważnemi dziełami zasłużonego kawalera, nie dochodzi; obligamus w tém panów posłów naszych, aby terazniejszy Imć pan wojski Dobrzyński i urząd Imci przy téjże intracie i dochodach, jako i insze wojstwa zostawał, i aby to było lege cautum.

§ 17. Szlachta powiatu Piltyńskiego i powiat ten cały Piltyński, jako ad corpus Rzeczypospolitej należący, aby przy dawnych wolnościach zostawały, aby od Książęcia Imci Kurlandzkiego libertowany został, inibunt modos et rationes cum Republica Ichmć panowie posłowie nasi [1]).

§ 18. Dekret J. K. M. P. N. M. między przewielebnemi Pannami Toruńskiemi a magistratem całym miasta Torunia o kościoł świętego Jakuba ferowany, aby ad debitam executionem był przywiedziony, omnibus modis instabunt panowie posłowie nasi [2]).

§ 19. Za sukcesorami Jaśnie Wielmożnego niegdyś Imci pana Jerzego Lubomirskiego, marszałka wielkiego i hetmana polnego koronnego, aby dekret sejmowy [de] confiscatione bonorum haereditariorum niegdyś rodzica ich był zniesiony, i autoritate legis publicae annihilowany [3]).

§ 20. Traktat pacyfikacyi pod Łęgonicami zawarty, także aby był lege publica aprobowany, i dobra wszystkie dziedziczne sukcesorom, aby przywrócone zostały [4]).

§ 21. Wiadome dobrze wszystkiemu światu odważne dzieła i zasługi w Rzpltej

---

[1]) Przychylając się do instancyji posłów ziemskich koronnych i W. Księstwa Litewskiego za obywatelami powiatu Piltyńskiego, sejm z roku 1667 wyznaczył komisarzów z grona obudwu narodów, którzy w oznaczonym czasie i na umówionym miejscu zjechawszy się z Księciem Kurlandzkim, we wszystkie, tak obywateli powiatu Piltyńskiego, jako też Księcia Kurlandzkiego pretensyje wejrzeć mieli. Ażeby zaś to nie prejudykowało iuribus ecclesiae cath. rom., przeto ciż komisarze w prawa o biskupstwo Piltyńskie in ordine ad eximendum wejrzeć i decyzyji żadnej nie czyniąc, relacyją przyszłemu sejmowi rei gestae zdać mieli. Vol. leg. IV, str. 472.

[2]) W myśl instancyji posłów ziemskich, wyznaczył sejm z roku 1667 komisarzy, którzy dnia 18 lipca t. r. zjechać się i kościół św. Jakuba ze wszystkiemi rekwizytami w realną posesyją pannom zakonnym oddać mieli, nie oglądając się na żadne opozycyje. Do komisyji tej należał także: Jakób Zboiński, poseł ziemi Dobrzyńskiej. Vol. leg. IV, str. 454.

[3]) Na sejmie z roku 1667 udzielił król amnestyji generalnej wszystkim, którzy jakimkolwiek sposobem kiedy go urazili, skondemnowanych do czci i dóbr dziedzicznych przywrócił, a wydane kondemnaty autoritate publica skasował i annihilował. Vol. leg. IV, str. 429.

[4]) Pragnąc państwo ex diffidentiis et dissensionibus mięszaniny uspokoić i wiernych poddanych in unionem animorum reducere, udzielił król Jan Kazimierz na sejmie 1667 r. aprobaty in omnibus punctis et clausulis traktatowi pacyfikacyi z województwy i wojskiem Rzpltej przez komisarzy z obu stron pod Łęgonicami postanowionemu i poprzysiężonemu, i z naznaczeniem zapłaty wojsku exekwowanemu. Vol. leg. IV, str. 430.

naszej in toga et sago nieśmiertelnej pamięci Jana Zamoyskiego, hetmana i kanclerza wielkiego koronnego, także i Tomasza Zamoyskiego, podkanclerza koronnego, dziada i rodzica Księżnej Jejmości Wiśniowieckiej, także Jaśnie Wielmożnego niegdyś Księcia Jeremiego Wiśniowieckiego, wojewody ruskiego, znaczne także w dziele rycerskiém merita i podjęta w obozie śmierć, godnego od nas wyciągają respektu in postulato Księżnej Jejmości, pozostałej małżonki tak wielkiego kawalera; zlecamy tedy panom posłom naszym, aby tego postrzegli, ne quid detrimenti w sprawie Księżnej Imci leges et institutiones patriae patiantur.

§ 22. Committimus i to panom posłom naszym, aby się o takowe prawo postarali, aby ci wszyscy, którzy poenis perduellionis et infamiarum będąc innexi, nie zniosłszy ich z siebie, księżą zostali, aby biskupami, prałatami, pieczętarzami, deputatami z kapituł na trybunał nie bywali, obligamus panów posłów naszych.

§ 23. A że pod wojnę przeszłą szwedzką, zawzięta złość żydowska przeciwko chrześcijanom na jaw wyszła, gdy żydzi w miasteczku Dobrzyniu mieszkający, przywiązawszy się do Szwedów, nie tylko całe miasto Dobrzyń, ale i kościół farski, wielkim kosztem z dawnych czasów zmurowany, z gruntu spalili, którzy żydzi inszych wielu do siebie przybrawszy i teraz rezydują w Dobrzyniu; instabunt Imci panowie posłowie nasi, aby ciż żydzi Dobrzyńscy tenże kościół przez nich spalony, restaurowali.

§ 24. Committimus i to Ichmciom panom posłom naszym, aby wszystkich dobrze zasłużonych żołnierzów, a osobliwie Imci Pana Wawrzyńca z Starego Sierakowa Sierakowskiego, wojskiego Dobrzyńskiego, który począwszy od młodych lat swoich, aż do dojrzałego wieku, służbę wojenną traktował, więzienia tatarskie i szwedzkie wycierpiał, w związkach wojskowych nie zostawał, osobliwemu respektowi i łasce J. K. M. zalecili.

§. 25. Pretensyją Imci pana rotmistrza koronnego względem starostwa Sieraskiego, zlecamy curae et dexteritati Ichmciom panom posłom naszym.

§. 26. Iż uboga szlachcianka pani Kicka w krzywdzie swojej lat kilka sprawiedliwości z pana Jarochowskiego odnieść nie może, zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby gorące petitum za tą ubogą szlachcianką wnieśli do J. K. Mości; także, aby w pretensyi swojej Imci pan Niewieścieński w skarbie koronnym był uspokojony. Instabunt gorąco Ichmć panowie posłowie nasi także i za Imci panem Mikołajem Sumieńskim, pokaleczonym w wojsku J. K. M., aby mu podług prawa należyta od J. K. M. danina konferowana była.

Zresztą wszystkie sprawy Rzpltej fidei et dexteritati Ichmciom panom posłom naszym zlecamy.

Którą instrukcyją naszę zleciliśmy Imci panu Wawrzyńcowi Sierakowskiemu, wojskiemu Dobrzyńskiemu, marszałkowi na ten czas koła naszego, z podpisem ręki Imci do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Lipnie na sejmiku poselskim die septima mensis februarii, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo.

Wawrzyniec Sierakowski ze Starego Sierakowa, wojski ziemi Dobrzyńskiej, marszałek na ten czas sejmiku Lipieńskiego.

30.

Laudum sejmiku deputackiego, odbytego w Lipnie dnia 12 września 1667 r.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 175.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejmik electionis deputata na dzień 12 września in anno praesenti zgromadzeni:

§ 1. Najprzód czyniąc dosyć prawu pospolitemu, zgodnie obrawszy deputata na trybunał koronny, to jest Wielmożnego Imci pana Jakuba na Zbojnie Zboińskiego, kasztelana Dobrzyńskiego, przystąpiliśmy do obrania administratorów albo szafarzów czopowego. Na ten rok przyszły, a data sejmiku niniejszego ad diem przyszłego da Pan Bóg sejmiku deputackiego, obraliśmy na administratorów Wielmożnych Ichmciów panów: pana Jakuba na Zbojnie Zboińskiego, Dobrzyńskiego kasztelana, i Wojciecha na Tholibowie Tholibowskiego, kasztelana Kamieńskiego, Bobrownickiego starostę, którzy Ichmć panowie szafarze podług opisania prawa pospolitego, powinni będą to czopowe za ćwierć roku, zjachawszy się obadwaj wspólnie do Lipna, od burmistrzów i ich sukkollektorów, o czasie obwieściwszy ich przez uniwersały swoje, odbierać praevio w grodzie przez tych burmistrzów iuramento, i wybrane pieniądze mieć gotowe in depositione, na żadne prywatne swoje vel suorum amicorum usus i potrzeby tych pieniędzy nie obracać, ale one według dyspozycyji laudorum ziemi naszej obracane i oddane, i wydanych iuxta lauda nostra pieniędzy et perceptam na przyszłym da Bóg sejmiku deputackim za rok przypadającym rachunek ma być rozłożony przed deputatami na ten czas obranymi, albo w kole braterskiém na sejmiku dostatecznie takowy uczynić powinni będą.

§ 2. A iż baczymy tego potrzebę, nie derogując jednak w niczém laudo na relacyjnym sejmiku sancito, naznaczamy z prowentu tego czopowego Imci panu chorążemu Dobrzyńskiemu, komisarzowi na przeszły trybunał lwowski, zawdzięczając prace i koszta Imci, złotych pięćset, a Imci zaś panu Wawrzyńcowi Sierakowskiemu, wojskiemu Dobrzyńskiemu, komisarzowi, (do płacy i popisu chorągwi tej, która się nam z nowej służby a die prima augusti ex ordinatione legis publicae commissionis seu tribunalis regni Leopoliensis [dostanie]), od nas na sejmiku relacyjnym obranemu, także złotych pięćset.

§ 3. A że dla szczupłości czasu dnia dzisiejszego nie doszedł rachunek czopowego, tedy powinien będzie Imć pan szafarz przeszły czopowego, uczynić rachunek w Lipnie na sądach ziemskich blisko przyszłych, a data ultimae quietationis ad diem praesentem sejmiku, przed Ichmć pany deputatami, których tych Ichmć do tego obraliśmy: Wielmożnego Imci pana Wojciecha Tholibowskiego, kasztelana Kamieńskiego i Bobrownickiego starostę, Imci pana Jakóba Rokitnickiego, chorążego i starostę Dobrzyńskiego, Imci pana Michała Mazowieckiego, sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego, Imci pana Pawła Sierakowskiego, stolnika Dobrzyńskiego, Imci pana Wojciecha Gembarta, podczaszego Dobrzyńskiego, Imci pana Wojciecha Orłowskiego, pisarza ziemskiego Dobrzyńskiego, Imci pana Andrzeja Chełmickiego, podsędka Dobrzyńskiego, Imci pana Seweryna Żelskiego, miecznika Dobrzyńskiego, Imci pana Kazimierza Łochockiego, Imci pana Stanisława Żelskiego,

Imci pana Stefana Moszczyńskiego, Imci pana Franciszka Sumieńskiego, Imci pana Krzysztofa Murzynowskiego, którzy Ichmć zjachawszy się na czas i miejsce naznaczone, będą powinni unius pluriumve absentia non obstante, sufficientem uczyniwszy calculationem, dać następnie kwit Imci panu szafarzowi imieniem całej ziemi naszej, tego dokładając, iż jeśliby kto z inszych Ichmć braci naszych tu nie mianowanych, chciał adesse temu rachunkowi, tedy wolno będzie każdemu być i słuchać tych rachunków na tychże sądach Lipieńskich ziemskich blisko przyszłych przed temiż Ichmć pany deputatami, do których przydajemy Imci pana kasztelana Dobrzyńskiego.

Powinien będzie Imci pan Jan Orłowski, poborca terazniejszy podymnego ziemi naszej, sufficientem calculationem exactionis suae uczynić, si et quantum wszystkie na ten czas wybierze retenta, jeżeliby zaś jeszcze nie wybrał i egzekucyji nie skończył, tedy potém zniósłszy się o czasie między sobą Ichmć panowie deputaci mianowani, tamże w Lipnie zjadą się, i o tym czasie oznajmią Imci pana poborcę, na który stawić się powinien będzie i tamże dostateczny rachunek uczynić.

§ 4. A lubośmy laudo relacyjnego sejmiku deklarowali półpięta podymnego na nową służbę wojsku, i te miał w tych czasach wybierać Imci pan poborca nasz, jednak, żeśmy z pewnych prowentów ziemi naszej na te półpięta podymnego już summam correspondentem dwójnym podymnym zastąpili, o półtrzeciu zaś podymnym summam correspondentem z wybranych dziewiętnastu podymnych dla prędszej expedycyji Imci pana komisarza naszego do wojska, Imć pan poborca nasz oddaje, i całą już sumę półpiętu podymnym korrespondującą oddaje do rąk Imci pana wojskiego komisarza naszego, tedy nie półpięta podymnego, jako pierwsze laudum kazało, ale tylko półtrzecia podymnego praescripto priori laudo tempore wybierać powinien będzie Imci pan poborca nasz, aby tę sumę na nową płacę wyliczoną z sumą dziewiętnastu podymnych wybranych i odesłaną przez Imci pana wojskiego komisarza naszego założył i zapłacił assignatariis iuxta mentem legis. Które półtrzecia podymnego inhaerendo legi publicae et priori laudo, powinien będzie każdy z obywatelów ziemi naszej zapłacić i oddać descripto tempore do rąk Imci pana poborcy sub poenis in legibus descriptis contra retentores publicarum contributionum, z których także półtrzecie podymnych, jako i z dziewiętnastu powinien będzie pan poborca sufficientem uczynić calculationem, i jeżeliby się co z sumy zostawało przy panu poborcy, tedy ten remanent circa summam powinien będzie tenże Imć pan poborca nasz in deposito u siebie mieć do dalszej dyspozycyi ziemi naszej.

A że baczymy być nie małe expensa circa executionem tych podymnych Imci pana poborcy naszego, na które salarium kwitowe niepodobna, aby wystarczyć mogło, tedy praesenti laudo deklarujemy Imci panu poborcy i obiecujemy dać od każdego złotego po groszu jednym, które grosze z sumy półtrzecia podymnych wybrane, odebrać sobie powinien będzie Imci pan poborca et in calculatione wzięte przez się to salarium położy.

Które to laudum i zgodę naszę zleciliśmy Imci panu Sewerynowi Żelskiemu, miecznikowi Dobrzyńskiemu, marszałkowi sejmiku dzisiejszego, ręką własną podpisać i ad acta castrensia Bobrovnicensia podać.

Działo się w Lipnie na sejmiku deputackim dnia 12 września roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiątego siódmego.

Seweryn Żelski, miecznik ziemi Dobrzyńskiej, marszałek sejmiku Lipieńskiego deputackiego.

31.

Uniwersał królewski, zwołujący pospolite ruszenie pod Lublin na dzień 25 listopada, i sejmik w Lipnie na dzień 31 października 1667 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 177.

Jan Kazimierz, z Bożej łaski Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflanckie, Smoleńskie, Czerniechowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny król.

Wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy, a mianowicie Wielmożnym, Urodzonym, Szlachetnym, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego wszystkich in genere województw ziem i powiatów koronnych obywatelom, tudzież miastom i miasteczkom naszym Uprzejmie i Wiernie nam miłym, do wiadomości podajemy:

Skoro tylko powzięliśmy w Krakowie pewną wiadomość od Wielmożnego marszałka wielkiego i hetmana [polnego] [1]) koronnego o postępujących hostiliter in viscera regni ordach tatarskich z kozakami, za radą tegoż Wielmożnego marszałka i hetmana, wydaliśmy już in procinctu uniwersały nasze nakazując, aby się województwa i ziemie niebezpieczeństwom pobliższe, przykładem anni millesimi sexcentesimi trigesimi quinti, celem obrony województw wielkopolskich do kupy gromadzili, i na granicach swoich każde województwo stanąwszy, in omnes casus excubent z gotowością do dania wstrętu nieprzyjacielowi. Teraz kiedy za nieubłaganą gniewu Bożego coraz większe ingravescunt pericula, kiedy pomienionego marszałka i hetmana wojsk kupiącego siły, wiarołomni nieprzyjaciele pod Podhajcami osadzili i oblężeniem ścisnęli, kiedy przez kilka wyprawionych do hana krymskiego poselstw i listów naszych . . . . jesteśmy w tak ciężkim i gwałtownym razie, przychodzi nam udać się do tego extremum remedium, które na sejmie przeszłym Rzplta do rąk naszych pozwoliła, to jest do pospolitego ruszenia.

Wydajemy tedy trzecie i ostatnie wici, żądając per salutem patriae, i rozkazując powagą królewską vigore legis publicae Uprzejmościom i Wiernościom Waszym, abyście litując się nad ginącą od szabli pogańskiej bracią swoją i niewinną krwią chrześcijańską, non desperando de Republica, ale ochotnie i odważnie rzuciwszy się do jej ratunku, jako najprędzej etiam non servatis omnibus solemnitatibus, pospolitém ruszeniem według prawa sine divisione belli pod dyrekcyją Wielmożnych i Urodzonych wojewodów i kasztelanów swoich, pro die decima quinta mensis novembris, na miejsce pod Lublinem stawili się, sub poenis de expeditione bellica sancitis.

Miasta także i miasteczka i ci wszyscy, którzy do wyprawy na pospolite ruszenie należą, aby powinności swojej dosyć uczynili sub vigore tegoż prawa. Concurrite cives! Już bowiem niezatrząśnione, ale prawie wywalone ręką nieprzyjaciela, ciężko upadają ściany i mury Rzeczypospolitej, już przerwawszy te groble, któremi jeszcze dotąd nieprzyjacielska tamowała się nawalność, inundabit strzeż Boże, wszystką ojczyznę barbaries, już pożarem i ogniem srogiej wojny, by

[1]) Rkp. ma »wielkiego«. Wielkim bowiem został dopiero 5 lutego 1668. Patrz Pisma do wieku i spraw Jana Sobieskiego, I pag. 337, i por. pag. 288.

najdalsze kraje i kąty ojczyste zapali, jeżeli go prędkim ratunkiem i dodaniem odsieczy nie ugasimy.

A że dla ordynowania pospolitego ruszenia more maiorum i według prawa, sejmiki praecurrere mają, termin sejmiku w tak ścisłym czasie, na miejscach zwyczajnych na dzień trzydziesty pierwszy mensis praesentis octobris postanawiamy, żądając, abyście popis odprawili, porządek wojenny namówili, i we wszystkiém według urzędu swego, stosując się w tém do prawa o pospolitém ruszeniu pisanego, sobie postąpili.

Którą to intencyją i ostatnie wici, dla prędszej wszechwiadomości, do grodów podać, publikować i po parafiach rozesłać rozkazujemy, sub poenis contra negligentes officiales sancitis.

Dan w Warszawie dnia siedemnastego (XVII) miesiąca października, roku Pańskiego millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, panowania naszego polskiego i szwedzkiego XIX roku.

Jan Kazimierz.
Jan Wołowski, kanonik Chełmiński, sekretarz.

32.

Instrukcyja poselska z sejmiku w Lipnie dnia 12 grudnia 1667 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 180.

Instrukcyja Ichmć panów senatorów, dygnitarzów, urzędników i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej na sejmik za uniwersałem J. K. M. P. N. M. pro die duodecima decembris anni millesimi sexcentesimi sexagesimi septimi do Lipna zgromadzonych, dana Imci p. Jakóbowi Rokitnickiemu, chorążemu, staroście Bobrownickiemu i Rypińskiemu, rotmistrzowi J. K. M. i Michałowi Mazowieckiemu, sędziemu ziemskiemu Dobrzyńskiemu, zgodnie na sejm walny warszawski sześcioniedzielny blisko przypadający obranym posłom.

§ 1. Jako zawsze ziemia nasza wdzięcznym a poddanym, pracę około dobra Rzeczypospolitej odbierała afektem, i gratissima zostawała J. K. M. P. N. M., który cum admiratione obcych państw temu wdzięcznemu królestwu przewodzi, tak i teraz ante omnia zlecamy to Ichmciom panom posłom naszym, aby zaraz po powitaniu J. K. M. P. N. M., cum debita submissione et iustificatione poddaństwa naszego podziękowali J. K. M. P. N. M. ore Imci pana marszałka poselskiego, za wszelkie trudy, fatygi około dobra tej Rzeczypospolitej tot innexae periculis, a prawie in vigiliis J. K. M. P. N. M. wspierającej się.

§ 2. Uznała to Rzeczpospolita, jako ciężkie niedawnymi czasy zdrowia i substancyj swoich na siebie, przez diffidencyje Króla Jegomości a poddanych, zaciągnęła periculum; dla czego serio instabunt Ichmć panowie posłowie nasi po powitaniu Króla Imci i wysłuchaniu rationem senatus consultorum, aby poseł francuski, który zda się być okazyją diffidencyji między Królem JM. a poddanymi J. K. M., aby był expediowany sine mora quavis swojej legacyji, cuius contenta, ut pateant Rzeczypospolitej, curabunt panowie posłowie.

§ 3. Nie małe na Rzeczpospolitą od cesarza tureckiego imminet periculum, co seria omnium statuum Rzeczypospolitej indiget deliberatione, tedy w wyprawie

posła, i w daniu responsu na jego respons przez Imci pana Wysockiego temuż cesarzowi tureckiemu, znosić się będą Ichmć panowie posłowie nasi, coby było cum bono tej ojczyzny i zatrzymania całości sławy narodu naszego, z inszemi województwy.

§ 4. Jeżeli co królestwo zatrzymywa i wspiera, jako nervus belli, który od kilku lat Rzeczpospolita nasza exviscerując samych siebie wydaje, i zaszczyca przez ciężkie podatki ojczyznę swoję, i teraz intuitu periculorum nię chce ziemia nasza deesse; jednak obligamus w tém Ichmciów panów posłów naszych, aby proponant całej Rzeczypospolitej circa declarationem podatków summam desolationem *ziemi, aby i folgę nam przynieśli podatków.

§ 5. Widzi ziemia nasza, że cum bono totius Rzeczypospolitej, podział wojska na przeszłym sejmie stanął, tedy urgebunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby tymże sposobem w województwach i ziemiach, płaca żołnierza dochodziła, na przeszłym sejmie Rzeczypospolitej ordynowana.

§ 6. Ponieważ magnum periculum na Rzeczpospolitą od ukraińskich krajów imminet, tedy instabunt Ichmć panowie posłowie nasi do J. K. M. P. N. M., aby raczył z fortec pruskich osady znieść, i one in hosticum ordynować.

§ 7. Jeżeli J. K. M. P. N. M. consumptus curis Reipublicae i tak deficeret viribus, i dla tej słabości swojej przeciwko nieprzyjacielowi, któryby na tę następował Rzeczpospolitę, nie mógł zaszczycać osobą swoją pospolitego ruszenia i wymawiać się raczył, przestrzegać w tém będą Ichmć panowie posłowie nasi prawa i zwyczaju starożytnego, aby z pośrodka siebie wodza idoneum do wojny et bene meritum zgromadziwszy się obrali de medio suo, i prawo przy namówieniu pospolitego ruszenia, aby stanęło około tej elekcyji wodza, starać się będą.

§ 8. Summa gratitudo należy czułości i pracy Jaśnie Wielmożnego Imci pana marszałka wielkiego i hetmana polnego koronnego, który torem wielkich wodzów i swych przodków domu swego, tej ojczyznie synowski, w krótkim lubo czasie władzy swej hetmańskiej afekt hojnie wyświadczył, gdy in reprimendo hostis incurrentis*, sam siebie lubo nierównemi siłami, zdrowie i fortuny swoje w zaszczycie Rzeczypospolitej stawiając, całość sławy narodu wolnego naszego et fortunam Rzeczypospolitej, męstwem, dzielnością i rozumem swym zatrzymał, pokój tak z hanem krymskim i hordami, jako i z kozakami pożyteczny Rzeczypospolitej zawarł, (który aby długi i wieczny mógł być, Majestatu Pańskiego prosimy); tedy iniungimus to Ichmciom panom posłom naszym, aby nie tylko sami Imci panu marszałkowi za pomienione dzieło podziękowali, ale i o to się starali, ut a tota Republica similem przez podziękowanie odniósł gratitudinem.

§ 9. Deklarował J. K. M., że w długu swoim, który sobie J. K. M. pretenduje, miał wziąć w tymże długu starostwo Grodeckie i insze proporcyjonalne wakanse, a że jest komu inszemu oddane, tedy nie przystąpią Ichmć panowie posłowie nasi do niczego, ażby toż starostwo pro vacanti dane było; także, aby J. K. M. P. N. M. intuitu zniszczenia tej Rzeczypospolitej, dług sobie pretendujący starostwem uspokoił wakującém.

§ 10. Videtur téż gravaminosum ex certis rationibus, że J. K. M. dobra swoje ekonomiczne minus iusto contractu, osobom pewnym do lat dwunastu arendował, inconsultu* Rzeczypospolitej na sejmikach przedsejmowych; sollicitabunt Ichmć panowie posłowie, aby te kontrakty kassowane były per constitutionem sejmu przyszłego.

§ 11. Jeżeli co magis corrodit status tej Rzeczypospolitej, jako długie sejmowanie: tedy fide et honore obligamus Ichmć panów posłów naszych, aby nad sześć niedziel dłużej non protrahant conclusionem sejmu.

§ 12. Niepomału się zagęściło, że ludzie non meriti accedunt do nobilitacyji, czego przodkowie nasi chyba sanguine effuso u Rzeczypospolitej petere non erubescebant, chyba za słusznêm Jaśnie Wielm. Imci pana hetmana zaleceniem; przestrzegać tedy będą Ichmć panowie posłowie nasi, aby ten szlachectwa polskiego klejnot nie spowszechniał, i nikomu, chyba ktoby go krwią zafarbował, nie dany na tym sejmie był, ponieważ nam J. K. M. P. N. M. nie raczy subjecta do tej nobilitacyji namieniać specialiter w instrukcyji swojej.

§ 13. Nietylko dobra J. K. M. dla ustawicznych wojennych przechodów, żołnierskich stanowisk, i inszych nieznośnych aggrawacyj, do ostatniej prawie przyszły zguby, ale têż i to nie pomału do zniszczenia pomogło, kiedy J. K. M. P. N. M. raczy pozwalać puszcze, lasy, bory per liberam incisionem na spusty wyrębywać; imponimus to tedy na Ichmciów panów posłów naszych, aby lege caveatur, takowa incisio borów i lasów nie pozwalana była Ichmciom panom dzierżawcom.

§ 14. A iż się to zagęściło per ambitionem ludzi, że wiele dóbr od starostw jurydycznych oderwano tak dalece, że starostowie nie mają o czém exequi munia sobie należących, a osobliwie starostwo Bobrownickie ze wszystkiej intraty jest ogołocone; przeto curabunt omnibus modis panowie posłowie nasi, aby oderwane dobra od starostwa Bobrownickiego moderno possessori przywrócone były. A co większa i nad słuszność samą aggravatur Imć pan Kamieński kasztelan i starosta Bobrownicki płaceniem kwarty z całego starostwa Bobrownickiego dawno przez panów dzierżawców tychże do starostwa należących antiquitus dóbr zatrzymanej; dopomną się tedy Ichmć panowie posłowie nasi, aby z tych dóbr od tegoż starostwa ujętych, moderni possessores płacili, lubo per antecedaneos zatrzymana jest kwarta.

§ 15. Dla krótszego czasu Ichmciom panom deputatom do kwarty, wiele Rzeczpospolita szkody ma, że się w pożytkach onych przejrzeć na krótkim czasie nie mogą: domówią się tego Ichmć panowie posłowie, aby per legem więcej prolongowano czasu Ichmciom panom deputatom do kwarty cum melioratione gratitudinis in vim sustentamenti tymże Ichmciom panom deputatom.

§ 16. Wielki się gwałt konsultacyjom sejmowym dzieje, w czém fides Ichmciów panów posłów na sejmy wyprawionych enervatur, kiedy przy spisowaniu konstytucyj, pozwalają Ichmć panowie deputaci do konstytucyji instancyje privatorum nie tylko konkludowane by miały być na sejmie, ale i nie wspomnione, w konstytucyji wpisywać, obligamus w tém Ichmciów panów posłów naszych, aby się starali przy tém, żeby przysięgli byli deputaci do konstytucyj sejmowych.

§ 17. Curabunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby komisyja do efectu przyszła względem powiatu Piltyńskiego i biskupstwa Kurońskiego.

§ 18. Wiadomo jest całej Rzeczypospolitej zgubienie całych substancyj i fortun swoich Ichmciów panów inflanckich, dla zatrzymania wiary Królowi Imci i całej Rzpltej: zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby ukontentowani byli od Rzeczypospolitej intuitu straconych substancyj.

§ 19. Wielka się dzieje inkonweniencyja i krwi rozlanie, zatém tamowanie spraw Rzeczypospolitej na sejmach przez ordynacyje, co temi czasy patuit każdemu, między Księżną Jejmcią Wiśniowiecką Wdzną Ruską, a onej konsukcessorami; tedy

curabunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby ta sprawa należycie i według słuszności uspokojona była, i takowe ordynacyje, lege caveatur, aby nie pozwalane były.

§ 20. Poselstwa, któreby temi czasy do różnych państw były expedyjowane, aby zaraz post rationes senatus consultorum, dent rationem poselstw swoich Ichmć panowie posłowie.

§ 21. Niepomału się publica negotia tamują i długa sejmów rośnie prolongacyja, kiedy się podczas publicznych spraw całej Rzeczypospolitej, wnoszą sprawy prywatne prawem pospolitém ukoloryzowane; zaczém na serio animadvertent Ichmć panowie posłowie nasi, aby takowe sprawy nullo excogitato colore wnoszone były, ażby wprzód sprawy Rzeczypospolitej, które publico concertant bono, uspokojone były.

§ 22. Wielkie się ukrzywdzenie i protrakcyja sprawom w sądach ziemskich i grodzkich dzieje, kiedy sędziowie ukrzywdzonym gravamen czynią, a to dla małej na onych peny; curabunt Ichmć panowie posłowie, aby na sędziów cuiusvis subsellii sowicie większa założona była poena (kara), aby tém prolongacyja sprawom ukrzywdzonych nie była per legem publicam, a z témże prawem et salarium a decretis onymże augeatur iuxta sensum Reipublicae.

§ 23. Jeżeli które sprawy w trybunale koronnym indilatam powinnyby odnosić iustitiam, jako causae homicidiorum, które dla regestru nie rychło odnoszą cognitionem: providebunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby lege publica celeriorem cursum takowych spraw osobny regestr specyjalny stanowił homicidiorum, severiorique poena in homicidas, osobliwie, którzy z rusznic po tyrańsku zabijają.

§ 24. Jeżeliby Pan Bóg od nas nieprzyjaciela non averteret, a przyszło nam ultimam sitim pospolite ruszenie w pole wywieść, w którém dla ubóstwa swego niektórzy bracia nasi niewojennie et nullo fructu belli stawaćby musieli: za czém providebunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby takowi per constitutionem wyprawiali sposobniejszego iuxta fortunam suam possessorem, albo aby tę ich expedycyją w moc województwom i ziemiom Rzeczpospolita dała.

§ 25. Wiele należy na porządku dobrym w wojsku, kiedy praesentes Ichmć panowie rotmistrze i porucznicy bywają, per absentiam zaś ich przez częste clades w niesławę wojska przychodzą, a zatém periclitatur Rzeczpospolita: obstringimus Ichmciów panów posłów, aby prawa dawne i artykuły wojskowe reassumowane były na Ichmciów, et severior poena iniuncta.

§ 26. Lubo to prawo obostrzyło, aby impossesionati w województwach i ziemiach żadnych dygnitarstw nie ważyli się upraszać, a że kasztelania Rypieńska impossessionato w tej ziemi jest oddana, tedy committimus Ichmciom panom posłom, aby possessionato w ziemi naszej oddana była, usilnie się starali.

§ 27. Uciążenie i w tém cierpią dobra szlacheckie, kiedy żołnierze przechodzący, mianowicie piechoty, dragonie, przymuszają sobie poddanych i młodzież pod chorągiew; niech przeto przyłożą starania Ichmć panowie posłowie nasi, aby na takowych żołnierzów prawo stanęło pospolite, żeby poddanego szlacheckiego nie ważył się oficer werbować i zawerbowanego żeby wydał sine mora.

§ 28. Jeśliby podatki stanęły, tedy obstringimus Ichmciów panów posłów naszych, aby na żadne nie pozwalali, ażby Król Imć P. N. M. według dawnych zwyczajów soli ziemi naszej udzielić pro sua benignitate raczył, i aby panowie żupnicy nad zwyczaj dawny pieniężnej nie wyciągali za nią sumy.

§ 29. A że ziemia nasza nie mając na przeszłym sejmie taryfy dla nieracho-

wania się poborców tejże ziemi i podymnego, tedy dopomną się Ichmć panowie posłowie circa coaequationem województw, aby ziemi naszej w przyszłe podatki potrącono, co nazbyt nad taryfę podymnego ziemia Dobrzyńska na żołnierzów wydała komisyji terazniejszej lwowskiej.

§ 30. Słabieje stanu szlacheckiego do rycerskiego stanu ochota, kiedy za odważne czyny oraz okaleczenia, żadnej od Rzeczypospolitej nie odnoszą wdzięczności. Wiadome jest nietylko całemu wojsku, ale też i ziemi naszej, jako obywatela onej, Imci pana Mikołaja Sumieńskiego całe w potrzebie zadnieprskiej z Królem Imcią okaleczenie; zlecamy to Ichmciom panom posłom naszym, aby onego J. K. M. inter bene meritos na sejmie commendent, aby z łaski J. K. M. chlebem był opatrzony.

§ 31. Co do instancyji zaś za Imci panem Wysockim, Cześnikiem Ciechanowskim, Ichmć panowie posłowie nasi zgadzać się będą z inszemi województwy.

§ 32. Lubo prawo dawne jest, aby personae vagabundae nie tułały się, promovebunt jednak Ichmć panowie posłowie nasi, aby toż prawo przez świętą konstytucyją ponowione było, aby takowych wolno było imać tułaczów i do grodów oddawać, i aby żaden z obywatelów sine literis testimonialibus ich nie przyjmował, i owszem takiego imał i w grodzie prezentował et praesentator u siebie zatrzymał, ażby się pan jego o nim u niego dowiedział, i ażeby in secus facientes in duplo poena in laudo Sredensi iniuncta, per legem sine appelatione naznaczoną była.

§ 33. A że znaczne i wielkie nonnullis occassionibus wyświadczone merita Imci pana Koryckiego, Podkomorzego Chełmińskiego, tej ojczyznie, merentur omnem od Rzeczypospolitej gratitudinem, tedy i to committimus bratersko Ichmciom panom posłom, aby omnia cura et diligentia starali się, jakoby zasług swoich mógł a Republica swoję słuszną odnieść satysfakcyję, i virtutum suarum ex distributiva łask J. K. M. P. N. M. praemium.

§ 34. Większe dzieją się inkonweniencyje in praeiudicium legis, kiedy z metrykami chodzą do chorych, i tam contra iura naturae et mentem constitionum, osobliwie 1635, et illusis successoribus zapisy przejmowane bywają, co się i teraz świeżo stało, kiedy do metryki zapis alienationis oddalający successores, od zmarłego Imci pana starosty Wieluńskiego, który już extremis laborabat, przyjęty jest; zaczém instabunt Ichmć panowie posłowie, aby takowa alienatio przeciwko prawu do metryki przyjęta, wagi swej nie miała, a legitimi successores dobrami po nieboszczyku Imci panu staroście Wieluńskim integre się cieszyli. O to się serio post rationes senatus consultorum Ichmć panowie posłowie upomnieć powinni będą, i do niczego nie przystępować, ażby wprzód ta alienatio ex actis metryki usunięta była.

§ 35. Iż się tego wiele zagęściło, że contra iura naturae obcy do opieki kuratoryji, nie będąc żadnymi pokrewnymi wdzierają się, i opieki sobie u J. K. M. wyjednywają, przeto aby kuratorowie albo kuratoryje żadnej wagi nie miały, ponieważ prawo samym consanguineis tylko opiekować się pozwala de linea paterna proximioribus; czego domówić się serio powinni Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 36. Wiele się takowych ex dissidentibus znajduje, tak ex equestri nobili statu jako i ex plebeio, a mianowicie w różnych miastach in regno zostawających, którzy ex spiritu sancto religionem romanam catholicam amplecti et ab haeresi revocare chcą, do czego per alienationem patrimonii terrore parentum, tutorum, przyjść nie mogą, i takowych ob hanc rationem et occassionem siła ginie. Aby tedy faciliorem ad religionem romanam additum mieli, a potém mogli vindicare sibi

successionem et patrimonii sui portionem, takowę forum aby per constitutionem naznaczono inter causas mixti fori spiritualis ex cruda citatione ante omnia iudicandas. A iż w Prusiech najwięcej herezyji, aby i z tych miast tamże stawali ad requsitionem bonorum successorum.

§ 37. Constitutio anni 1659 aby reasumpta była o dochodzeniu krzywd, w której ponieważ eadem wiele dekretów trybunalskich et praeiudicata executionis stanęły, aby téż te dekreta tribanalitia in suo robore et executione zostawały nullis obstantibus mandatis ratione evocationis, a jeżeliby się takowa na sejmie sądzić sprawa miała, tedy Ichmciów panów posłów fide et conscientia obligamus, aby tej konstytucyji nie dopuszczali znosić żadnemi dekretami sejmowemi, i gdyby wiadomość o takiej sprawy sądzeniu powzięli, aby Ichmciów panów posłów od Izby poselskiej do Króla Imci posłali de medio sui cum protestatione, gdyż sine consensu omnium ordinum to prawo, które in voluminibus legum już lat dziewięć zostaje, zniesione być nie może; idzie o powagę dekretów trybunalskich, które per constitutionem przeszłego sejmu są approbowane.

§ 38. Wniosą Ichmć panowie posłowie intercessyją do Króla Pana Naszego Miłościwego za Wielmożnym Imci panem Mikołajem Tholibowskim, kasztelanem Słońskim, któremu przez obozy dwa razy wieś Czerniewice w województwie Inowłocławskiém pod Toruniem zniesiono, raz cesarscy do mostu pobudowania funditus znieśli i bór wycięli, drugi raz gdy obóz pod Podgórzem stał.

Także drugą wieś Grabionowo w województwie Brzeskiém, gdzie na półtora tysiąca dorocznej intraty ma szkody Imci pan Słoński, aby J. K. M. P. N. M. w tak znacznej ruinie miał miłosierny respekt i na restauracyją tych wiosek sua regia ratował munificentia, i Rzeczpospolita miała respekt według prawa.

§ 39. Wielką chwała Boża cierpi ujmę, kiedy kościół dla zniszczenia pospolitego w tém państwie ludzi w Dobrzyniu w dobrach J. K. M. nie może być na tęż wystawiony chwałę, który jest przez żydów Dobrzyńskich grassante bello Svetico spalony; prosić będą tedy Ichmć panowie posłowie nasi o komisyją w tej sprawie kościoła Dobrzyńskiego i jego spalenia J. K. M. ad agnoscendum illicitum factum przez niewierność narodów popełniony.

Którą to instrukcyją sejmiku naszego Lipieńskiego, zleciliśmy marszałkowi naszemu podpisać i do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Kazimierz Tomasz Rutkowski, marszałek na ten czas sejmiku Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej.

33.

Uniwersał królewski, zwołujący sejmik w Lipnie na dzień 26 kwietnia 1668 r.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 208.

Jan Kazimierz, z Bożej łaski Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflanckie, Smoleńskie, Czerniechowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny król.

Wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy, a mianowicie Wielebnym, Wielmożnym, Urodzonym, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim

obywatelom stanu rycerskiego województwa Inowłocławskiego ziemi Dobrzyńskiej Uprzejmie i Wiernie nam miłym, łaskę naszę królewską. Wielebni, Wielmożni, Urodzeni, Uprzejmie i Wiernie nam mili!

Ten jeden cel, jako wszystkich praw i odwag na zaszczyt państw sobie od Boga powierzonych, tak i złożeniem sejmu nam zostawał, aby zawzięte w tej ojczyznie diffidencyje, przez które najwspanialsze zwykły upadać monarchie, już tandem z serc wiernych, tak złożeniem sejmu poddanych wykorzenione, wnętrzny per unionem animorum stabilire mogli pokój, a skuteczna przeciw czuwającym nieprzyjaciołom, aby się miłej ojczyznie obmyśliła obrona. Lecz fata tej ojczyzny tak disponunt, że miasto uśmierzenia onych, ledwie nie większą górę brać poczęła złość, co z niepohamowanym nam przychodzi ponosić żalem.

Nie mniejsze i z tego Rzpltej przypisujemy nieszczęście, gdy wszystkie prawa o sejmach napisane, na terazniejszym sejmie nie zachowane, gdy vota senatoria nie przesłuchane, gdy senatus consulta, carmen [1]) libertatis, kędy dwa stany de gestis Reipublicae trzeci informować zwykły, nie odebrane, gdy święta sprawiedliwość, asylum oppressorum, exantlavit, gdy na ostatek sejmu, nie zacząwszy pisać przyszłych konstytucyj .... na tém niezwyczajném sejmu tego odprawowaniu, gdyż, jak się począł in confuso, tak się skończył in confusionem.

Nie byliśmy in relegationem posłów cudzoziemskich, i są tego przykłady, że bez ordynansów panów swoich odjeżdżać nie zwykli; przecie jednak wygadzając desiderio stanu rycerskiego, curam regiam interponere deklarowaliśmy za zniesieniem się pro dignitate nostra et Reipublicae z Ichmć panami, jako najprędzej, żeby odjechali. Nadto pokazując stanom tej Rzeczypospolitej i światu wszystkiemu, jako szczerością materiam electionis sepultam i wolnemu narodowi wolną, ut pupillam oculi zachowaną mieć chcemy elekcyją, warunek onej przez spisek pozwoliliśmy i promowali. Jako to nie tajny jest ten warunek elekcyji dla doskonałej stanów informacyji i przejrzenia się Uprzejm. i Wiern. WW. nie mieliśmy* i in vigore warunku tego eximere cudzoziemców, jakokolwiek nazwanych, coby się było i na posłów sine offensa ściągnęło owo zgoła.*?

Gdy w tém dowód nasz ku wiernym poddanym łaskawości sine passione uważy i roztrząśnie, przyznać musi, że nic doskonalszego na uśmierzenie i wykorzenienie diffidencyji wymyślić się nie mogło. Czemu jednak ten sposób nieprzyjęty, czemu odroczony? Niech się tkną w sumienia, kto tego przyczyną.

Pozwoliliśmy na pospolite ruszenie wici jedne za dwie ex nunc publikować et ut eximeremus metum z przytrzymania trzecich albo omieszkania onych .... do ręku Wielmożnego marszałka, jako hetmana bliskiego niebezpieczeństwa, a od nas odległego, trzecie wydać deklarowaliśmy byli. Więc jeżeli w tém wszystkiém spędzona do konfuzyji sejmu konkluzyja zrozumieć się nagle nie pozwoliła, czy nie lepiej było prolongacyją na kilka dni zezwolić, niż extra formam et usum na sesyjach prywatnych strawić czas.

Z rozerwanego tedy tym sposobem sejmu, jako ciężki żal odnosimy, tak on in filialem Uprzejm. i Wiern. WW. affectum deponimus, a nie odbiegając miłej ojczyzny in omnem casum, aby rycerstwo na zaszczyt Rzeczypospolitej .... w pole wyszło, z zwykłej dobroci naszej, sejmiki za zdaniem panów Rad naszych i na usilną posłów ziemskich instancyją i prośbę wojska, pro die XVI aprilis roku

---

[1]) Tak ma rkp.; może raczej powinno być »cardo«?

niniejszego na miejscu zwyczajném w Lipnie składamy, na którym aby się Uprzejm. i Wiern. WW. nie wdawając się w insze żadne materias status, sposób tylko przy porachowaniu się z poborcami zatrzymania w służbie pułków chorągwi podług propozycyji na województwa podzielonych namówić mogli. Sejm nadto w nagrodę rozerwanego do uleczenia razów Rzeczypospolitej prędko nieomylnie złożymy; wici przytém jedne za dwoje ex nunc z kancelaryji wydać rozkazaliśmy, trzecie in casum gwałtownego niebezpieczeństwa za obwieszczeniem przez Wielmożnego marszałka i hetmana koronnego wydać gotowiśmy, nic więcej nie życząc in nostra orbitate, tylko jako ostatni a w nieodrodzonym ku tym państwom afekcie zostawający domu Jagiellońskiego potomek to jedno in pectoribus civis na potomne wieki zostawić dziedzictwo, integritatem praw, przyczynienie swobód, i wykorzenienie defidencyj z państw sobie od Pana Boga powierzonych.

Który uniwersał ręką naszą podpisany i pieczęcią koronną stwierdzony, aby tém prędzej wszystkich wiadomości doszedł, grodom na miejscach zwyczajnych publikować rozkazujemy.

Dan w Warszawie dnia XXVII miesiąca marca roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiątego ósmego, panowania naszego polskiego i szwedzkiego XX roku. Jan Kazimierz, król.

Spytek z Buzenina Pstrokoński, podkomorzy Brzesko Kujawski, regent kancelaryji wielkiej koronnej.

34.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 16 kwietnia 1668 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 212.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo obywatele ziemi Dobrzyńskiej na sejmik do Lipna za uniwersałem J. K. M. P. N. M. pro die decima sexta aprilis anni praesentis zgromadzeni, wszem w obec i każdemu z osobna, komu na tem zależy, do wiadomości podajemy i donosimy, iż z publicznej koła naszego obrady, ob augendum bonum publicum ziemi naszej, z różnych rationum respektów, zgodnemi koła naszego głosami viritim dawanemi, sejmik terazniejszy pro et ad diem septimam mai anni praesentis limitujemy, i na tamten czas tu na miejsce zwyczajne sejmików zjachawszy się, stosując się do uniwersału terazniejszego J. K. M., stanowić et communi nostrum omnium bono consulere będziem chcieli.

Więc, że anteriora lauda nostra, któreśmy o odebraniu rachunków od sukcessorów pana Kędzierzeńskiego, niegdyś poborcy powiatu Rypińskiego i pana Niedrowskiego, poborcy powiatu Lipieńskiego, stanowili, ad effectum nie przyszły, uprosiliśmy tedy Imci pana Michała Mazowieckiego, sędziego ziemskiego, Pawła Sierakowskiego, stolnika i marszałka terazniejszego, Seweryna Żelskiego, miecznika Dobrzyńskiego, Stanisława Żelskiego, Wojciecha Sumieńskiego, Wojciecha Dobrowskiego, Jana Suskiego, Kazimierza Łochockiego, Tomasza Rutkowskiego, Dadźboga i Tomasza Sudrawskich, za komisarzów, aby pro die quinta mai anno praesenti tu do Lipna zjachawszy się, te rachunki non obstante quorum etiam absentia, z pomienionymi poborcami odprawili, i nam na przyszłym da Bóg ex limitatione moderna zjezdzie naszym, relacyją funkcyji swojej uczynili.

Które to laudum nasze zleciliśmy JW. Imci panu marszałkowi koła naszego podpisać ręką jego własną i ad acta authentica ziemi naszej podać.

Dan w Lipnie dnia 16 aprilis anno millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo.

Jan Paweł Sierakowski, stolnik ziemi Dobrzyńskiej, marszałek koła naszego sejmiku Lipieńskiego.

35.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 7 maja 1668 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 220.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo obywatele ziemi Dobrzyńskiej ex vi limitationis sejmiku przez uniwersały J. K. M. pro die decima quinta aprilis złożonego, do Lipna na dzień dzisiejszy zgromadzeni, uchwalamy.

§ 1. Lubo strasznych wielkiemu zastępów Bogu widome są nostra pro conservando et augendo bono publico studia, które zawsze i nie w ostatniej fortun naszych ruinie, miłej obtulimus ojczyznie, aby jednak i teraz in hoc necessitatis situ ta wolna Rzeczpospolita nasza uznała chęć naszę, aby to pateat odważnie w dziełach marsowych opierającemu się wojsku braci naszej, iż krwawych zasług ich grati, jako debitores tak i remuneratores zostawamy: stosując się tedy do uniwersału J. K. M. na zapłacenie ćwierci dwóch, które się a prima februarii w roku terazniejszym poczynają chorągwi Imci pana Piwa, rotmistrza J. K. M., która z podziału wojska, a ordynacyji komisyji lwowskiej do ziemi naszej emergitur et praestolatur stipendia, laudo et publico nas wszystkich asensu, troje podymnego w ziemi naszej pozwalamy, i pro hac vice uchwalamy, to sobie ostrzegłszy, a bratersko przyrzekłszy, iż na potém w tej mierze chwalebnemu przodków naszych zwyczajowi, który to jako kazali antiquitatem in se venerabilem in rebus *.... baczymy i najmniéj ubliżać nie będziemy, owszem jego momentum servando téż sejmowej i uniwersalnej wszystkich tej korony stanów uchwały, *? żadnych na potém podatków nie postąpimy. Do których trzech podymnych wybierania, poborcę Imci pana Stefana Moscieńskiego, zgodnie i jednostajnie obraliśmy, mieć to chcąc po wszystkich ziemi naszej cuiuscunque status et ordinis obywatelach, którzy do kontrybucyji tej należą, aby podatek ten sub rigore poenarum executionis, która się irreverenter * in retentores ex vi laudi praesentis extendi będzie powinna, nieomieszkanie do rąk Imci pana poborcy obranego oddali; Imci zaś pan poborca sesyje swoje a die praesenti za niedziel dwie w Dobrzyniu zacząwszy, more solito po powiatach kontynuować i [przy] zwyczajném kwitowaniu exakcyje podług regestrów przez Ichmiów panów komisarzów na to uproszonych sobie oddanych, odbierać będzie powinien. A iż nam citata bonorum virorum śmierci curicula (jak to często optimi prima ferre manibus rapiuntur avaris) usługę Imci pana Orłowskiego, poborcy naszego immature proripuerunt, że nam tak exekucyją ex retentoribus dziewiętnastu na dawne zasługi podymnego, i półtrzecia podymnego w ręku naszym, podymnego w roku przeszłym na suplement chorągwi Imci pana starosty Żydaczewskiego pozostałej reszty, pozwolone, nie zupełnie wybrane zostawił, iniungimus tedy i wkładamy na Imci pana poborcę obranego, aby te półtrzecia podymnego

przy perceptarzu nieboszczykowskim od Ichmciów panów komisarzów na przejrzenie regestrów pozostałych po nieboszczyku świętej pamięci panu poborcy naszym uproszonych sobie oddanych, podpisanym dostatecznie dobrał, i exekucyje tak z tych półtrzecia, jako i dziewiętnastu zatrzymanych podymnych adiuncto sibi officio brachii regalis podług prawa ad effectum przywiódł; ztąd zaś resztę pozostałą zasług kompanii Imci pana starosty Żydaczewskiego za kwitem zupełnym i odebraniem asygnacyji wypłacił; superfluum wszystko na dokład trojga teraz podymnych pozwolonych dla wypłacenia ćwierci wyżej wspomnionych chorągwi Imci pana Piwa obrócił, i nam rationem z tego, coby na zapłatę chorągwiom pomienionym zostawało pieniędzy, na sejmiku da Pan Bóg przyszłym oddał.

§ 2. A iż żydzi, gens perfida nullique frui w tutecznych miasteczkach mieszkający, na mocy dekretu trybunału lwowskiego, trzydzieści podymnego do poborów ziem i województw contribuere mają, i dotąd podatku tego nie wypłacili, przeto zlecamy to Imci panu poborcy naszemu terazniejszemu, aby wszystkich żydów kędykolwiek w ziemi naszej będących, do sądów grodzkich Bobrownickich przypozwał, i iurisdictionem executionis na nich uczynił; przy tém cavemus sobie praesenti laudo roborationem omnem et indubitabilem dekretu pomienionego lwowskiego valorem.

§ 3. A ponieważ Imci pan Orłowski, przeszły poborca nullo facto wybranych dziewiętnastu i zaczętych półtrzecia podymnych calculo decessit, successores zaś jego i exakcyji, i żadnej rzeczy skarbowej tykać się nie chcą, obligamus Ichmciów, aby na przyszłych da Bóg ziemskich Lipieńskich lub grodzkich Bobrownickich sądach corporali iuramento stwierdzili, jako żadne pieniądze skarbowe po nieboszczyku przy nich nie zostały, ani na swój pożytek nie obrócili. Na odebranie zaś, konfrontowanie i porachowanie regestrów nieboszczykowskich, obraliśmy Wielmożnego Jmci Pana Wojciecha na Tholibowie Tholibowskiego, kasztelana Kamienieckiego, starostę Dobrzyńskiego i marszałka na ten czas, Stefana Mościeńskiego, Kazimierza Sochockiego, Stanisława Żelskiego, Wojciecha Sumieńskiego, Tomasza Kłokockiego, Tomasza Szudrowskiego, którzy octavo praesentis tu do Lipna zjachawszy się, perceptę z wypłaconemi likwidować będą asygnacyjami.

§ 4. Bacząc wreszcie na ojczyznę naszę, na nieprzyjacielskiej imprezy pericula ciągle wystawioną, przyrzekamy verbo militari pro communi Reipublicae bono et libertate w każdej okazyji non desse ojczyznie, owszem równo z inszemi pectora nostra każdemu na wolność i ojczyznę naszę impetowi in armis pospolitém ruszeniem stanąwszy opponere. Jeżeliby tedy gwałtowna nastąpiła potrzeba, i insze województwa w pole wychodziły, obligamus w tém fidem Ichmciów panów senatorów i dygnitarzów naszych, aby absente vel negligente uno aliove nas przez uniwersały swoje awizowali i zgromadzili.

Które to laudum i powszechną a zgodną nas wszystkich namowę, zleciliśmy Imci panu marszałkowi na ten czas naszemu, ręką swoją podpisawszy do akt grodu Bobrownickiego podać.

Działo się na sejmiku limitationis w Lipnie die septima mensis maii anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo.

Paweł Jan Sierakowski, stolnik ziemi Dobrzyńskiej, marszałek na ten czas sejmiku Lipieńskiego.

36.

Uniwersał królewski z Warszawy z dnia 27 maja 1668 roku, wzywający do takiej gotowości wojennej, aby się wszyscy za wydaniem trzecich wici, na miejscu później oznaczyć się mającém, zbrojno stawili.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 207.

Jan Kazimierz, z Bożej łaski Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflanckie, Smoleńskie, Czerniechowskie, a Szwedzki, Gocki, Wandalski dziedziczny król.

Wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy, a mianowicie Wielmożnym, Urodzonym, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego obywatelom województwa Inowłocławskiego ziemi Dobrzyńskiej, tudzież Szlachetnym, Sławetnym i Uczciwym miast i miasteczek naszych burmistrzom, wójtom i rajcom i innym wszelakiej kondycyji ludziom, do pospolitego ruszenia służby albo wyprawy należącym, Uprzejmie i Wiernie nam miłym, łaskę naszę królewską. Wielmożni, Urodzeni, Szlachetni, Sławetni i Uczciwi Uprzejmie nam mili! Abyśmy pospolitemu i całemu światu oświadczyli, iż gdy zawistne fata tej ojczyzny przez domowych diffidentibus .... nie pozwalają skutecznego dokończenia potrzebnym o całości jej obradom, a i sejm blisko przeszły tristes pokazał eventus, nie opuszczamy ojcowskiego starania ku odwracaniu albo wczesném zabieżeniu tym, które na nią in genere uderzyć mogą, jako bez rady zostającą, niebezpieczeństwom. Tedy, jako na tymże sejmie wniesionej od posłów ziemskich dogadzając instancyji, wici na pospolite ruszenie jedne za dwoje wydać ex nunc deklarowaliśmy, trzecie zaś imminentibus periculis nieomieszkanie wychodzić miały, tak rzeczą samą wyświadczając i zupełną poufałość naszę in animis cnych synów koronnych zatrzymując, stosując się do konstytucyji sejmu blisko przeszłorocznego ex consilio zgromadzonego przy boku naszym senatu, umyśliliśmy teraz zarazem wydać na pospolite ruszenie wici jedne za dwoje.

Jakoż wydajemy niniejszym uniwersałem naszym z władzy naszej królewskiej po Uprzejm. i Wiern. WW. potrzebując, abyście za publikowaniem terazniejszego uniwersału naszego, we wszelakiej gotowości i porządku wojennym byli, a za wydaniem trzecich wici, które za pokazaniem się et iuxta exigendi* niebezpieczeństw wydamy, do boku naszego tam, gdzie naznaczymy Uprzejm. i Wiern. WW. wcześnie przybywali; co aby jako do najprędszej wiadomości wszystkich przyszło, po urzędach grodzkich mieć chcemy i onym rozkazujemy, aby ten uniwersał nasz podług zwyczaju publikować i obwołać kazali.

Dan w Warszawie XXVII miesiąca maja roku Pańskiego MDCLXVIII, panowania królestw naszych polskiego i szwedzkiego XX roku.

Jan Kazimierz, król (L. S. m. C. r.).

Spytek z Buzenina Pstrokoński, podkomorzy Brzesko Kujawski, regens kancelaryji wielkiej koronnej.

Bezkrólewie po Janie Kazimierzu.

37.

Uniwersał arcybiskupa gnieźnieńskiego, donoszący o abdykacyji Jana Kazimierza.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 275.

Mikołaj na Prażmowie Prażmowski, z Bożej łaski Arcybiskup Gnieźnieński, stolicy Apostolskiej na zawsze poseł, Królestwa polskiego i Wielkiego Xięstwa Litewskiego prymas i pierwsze Książe.

Wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy, osobliwie Jaśnie Wielmożnym, Wielmożnym, Ichmci panom senatorom, duchownym i świeckim, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego obywatelom koronnym i Wielkiego Xięstwa Litewskiego, moim miłościwym panom i braci, przy zaleceniu służb moich i chęci do wiadomości przywodzę:

Jako z prymacyjalnej powinności mojej na sejmiki przedsejmowe o przedsięwzięciu J. K. M. Pana mego miłościwego abdykowania, dałem WPanom przestrogę, tak teraz tąż powagą prymacyjalną do wiadomości podaję i obwieszczam, że to już Jego Królewska Mość rzeczą samą dnia szesnastego miesiąca września, przy obecności stanów Rzeczypospolitej ziścił, nie dawszy się usilnym obydwóch stanów prośbom użyć, aby przepędziwszy już chwalebnie dwudziestoletni panowania swego przeciąg, ostatek dni swoich na tym świątobliwym przodków swoich tronie zostawając, ojczyzny sobie i nam wspólnej w osieroceniu nie zostawił. Ale i wszystkich prawie chrześcijańskich monarchów począwszy od najwyższej kościoła Bożego głowy, namiestnika Chrystusowego Ojca Świętego petita, nie wzruszyły w intencyji swojej umysłu.

Złożył tedy Jego Królewska Mość ten ciężar królewski, i wolnymi nas przez osobliwe dyploma od wszelkiej poddanych powinności ku Panu uczyniwszy, dał nam moc i władzę podług praw i swobód naszych ojczystych, na swe miejsce obrać Pana, jako szerzej i wyraźniej dane na to dyploma ogłasza i objaśnia, a Ichmć panowie posłowie aktowi temu przytomni jaśniejszą Wiel. Panom zdadzą sprawę. Wolę tedy w tém Boską dalej mieć chcąc, przyczyn i gwałtu wolnie obranemu Panu w tém nie czyniąc, zrzeczenie tej świętej korony polskiej przyjęliśmy i wzajemném pismem, idąc za powszechném Rzeczypospolitej zdaniem toż utwierdziliśmy [1]), co do wiadomości wszystkim w obec i każdemu donoszę i ogłaszam, że to nasze królestwo bez Pana i Króla zostaje w starodawnej ojczystej swojej swobodzie i wolności obrania sobie pana, coby ku chwale Boga w Trójcy Świętej Jedynego pomnożeniu wiary świętej katolickiej, i zatrzymania całości tych naro-

[1]) Treść dyplomatu Jana Kazimierza, jak również diploma reversale imieniem stanów wydane, obacz w Vol. legum IV, str. 478—482.

dów, które wielkie * ta okrywa korona, wyszło; a o co niegodny ze wszystkiém duchowieństwem proszę Boskiego majestatu.

A jako najprzedniejszą nas senatorów powinno się znajdować pieczą to, co dotyczy opatrowania i postrzegania całości i bezpieczeństwa, tak wewnętrznego jako i od postronnych, żeby ojczyzna nasza pod ten czas w najprzedniejszej twierdzy swojej poruszona, niskąd uszczerbku nie poniosła, tak w odwłoki drogiego nie puszczając czasu, nazajutrz zaraz po przerzeczonej od J. K. M. abdykacyji z sobąśmy przytomni senatorowie i urzędnicy tak koronni, jako i Wielkiego Xięstwa Litewskiego, przy obecności Ichmciów panów posłów ziemskich obojga narodów się porozumieli, i zgodnieśmy to postanowili:

Najprzód, aby wszystkie Rzeczypospolitej stany de interregno wiadomość powziąwszy, torem i zwyczajem już po takowe czasy praktykowanym, sejmiki na miejscach zwyczajnych intimowane miały in ordine do przyszłej konwokacyji, którym to sejmikom diem października 15 województwu Mazowieckiemu, partykularne sejmiki na dzień 5 tegoż miesiąca, a generalny na dzień pomieniony 15 w Warszawie, w województwach zaś pruskich, poprzedzające sejmiki partykularne wedle zdania Ichmciów panów wojewodów tamtecznych złożone, a generalny na dzień . . . miesiąca października; konwokacyją zaś na dzień 8 listopada w Warszawie za powszechném zdaniem naznaczam i składam. Na których to sejmikach bezpieczeństwo domowe przez postanowienie sądów kapturowych ma być umówione, które zaraz nazajutrz po obraniu sędziów podług prawa sobie postępując, ażeby każdemu ukrzywdzonemu nie odwołalna czynioną była sprawiedliwość, a złość ukaranie i pohamowanie miała, a bezpieczeństwo każdemu stanowi zachowane było.

A że wojsk koronnych zapłata constitutione anni 1667 na województwa podzielona zostaje, i cursus onej ustawać nie powinien, przeto wielce proszę i z urzędu prymacyjalnej zwierzchności przestrzegam, aby taż zapłata punctualiter wojska, jeżeli kiedy to teraz dochodziła. Najwięcej bowiem pod ten czas posłusznego i ochotnego żołnierza mieć potrzeba, jakim go ziszczona zapłata i wcześnie wydane chleby zimowe z dóbr temu ciężarowi podległych, uczyni. Jakoż i teraz z tąż ochotą swoją do przysługi Rzeczypospolitej przez posłów swoich wojsko się obecnie deklarowało.

Wiedzieć i to państwu się należy, że tu nie od małego czasu, na wielkim skarbu koronnego koszcie Dedes Aga, poseł hana Imci krymskiego zostaje, dla nieodebranych od lat pięciu upominków, na których wypłacenie, że skarb koronny żadnego nie ma sposobu, więc i na insze potoczne wydatki, których się tém większe teraz podają okazyje, im większe zachować potrzeba ostrożności przeciwko wszelkim niebezpieczeństwom, którym częścią poselstwy, częścią inszymi, jako najskuteczniejszymi sposobami zabiegać należy. Więc gdy WW. Państwo do dobrego postanowienia rządu samej nadchodzącej elekcyji, naznaczenia onej czasu i miejsca, na przyszłą konwokacyją posłów z pośrodka siebie wyszlecie, abyście onym i na to zupełną moc dali, aby gdy potrzebę uważą założenia jakiego skarbu na pomienione wydatki ex consilio Reipublicae et asensu communi, podatki jakie zezwolić mogli, o co umyślnie proszę.

Ci Ichmość, którzy za przeszłego Imci pana podskarbiego koronnego jeszcze na komisyji lwowskiej w pewnym kredycie 300.000 złotych wojsku posłom przez niego delegowanym assekurowali, aby hac obligatione za dostateczném w tej sumie uiszczeniem uwolnieni zostali.

Należy to ad securitatem publicam, aby Ichmość panowie starostowie, osobliwie pograniczni, żadnych cudzoziemców, którzyby suspecti byli i doskonałych paszportów nie mieli, do korony nie puszczali. A jeżeliby się poseł od którego pana cudzoziemskiego trafił, aby o nim do mnie znać dawali, a samego, póki odemnie informacyja do Ichmościów nie przyjdzie, na granicy zatrzymali.

Który uniwersał za zdaniem Jaśnie Wielmożnych panów senatorów, na ten czas w Warszawie będących, duchownych i świeckich obojga narodów, ręką moją podpisuję z przyciśnięciem pieczęci mojej, i do grodów odsyłam, aby go publikowali.

Dan w Warszawie dnia 19 miesiąca września roku Pańskiego millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo.

Mikołaj Prażmowski, Arcybiskup Gnieźnieński. Adam Sarnowski, kanonik i sekretarz.

38.

Laudum sejmiku poselskiego elekcyjnego, odbytego w Bobrownikach dnia 15 października 1668 roku.

Z księgi Bobrownickiéj grodzkiéj r. II, str. 280.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik nam przez uniwersał Jaśnie Oświeconego Jmci X. Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, prymasa korony polskiej, podczas terazniejszego interregnum, konwokacyją poprzedzający, pro die decima quinta octobris w roku terazniejszym złożony zgromadzeni, postanawiamy:

§ 1. Lubo nam non sine suspicionibus i nie bez ciężkiego żalu naszego hanc impracticabilem w ojczyznie naszej abdicationem państwa przez Jego Królewską Mość, i orbitatem nostram acceptare przychodzi, wdzięcznie jednak od Pana Boga, in cuius manu omnis terenna zostaje potestas, przyjmując, i Jego świętej opiece i prowidencyji ojczyznę naszę i nas wszystkich w tém osieroceniu naszém oddając, najpród utrzymując instytucyje świątobliwych przodków naszych, propter omnimodam securitatem Rzpltej naszej, przeciwko wszelakim i pod ten czas terazniejszego interregnum na Rzeczpospolitę następującym, których nas Panie Boże zachowaj, niebezpieczeństwom, pospolite ruszenie podług praw dawnych, osobliwe iuxta praescriptum constitutionis anni 1621 sobie zgodnie i jednostajnie uchwalamy i postanawiamy. Praesenti laudo obowiązujemy się fide et conscientia i staropolską cnotą, zarówno z inszemi województwy, przeciwko każdemu nieprzyjacielowi coniunctim nec non divisim, jako necessitas belli będzie wyciągała, osobami swemi stawać, pectoribusque nostris wprzód wiarę świętą katolicką, prawa i swobody nasze, osobliwie liberam electionem nastepującą przyszłego Pana zaszczycać, i przeciwko wszystkim, którzyby nad zgodę i wolne obranie totius Reipublicae Pana, przez jakie illicitas i szkodliwe praktyki, lub przez gwałt, Pana nam podawać chcieli, wszystkiemi siłami, zdrowiem i dostatkami naszemi, nemine excepto, ktokolwiek szlachcicem się urodził, sese opponere, wkładając to na Wielmożnego Pana

kasztelana Dobrzyńskiego, aby za wzięciem wiadomości z inszych województw, uniwersały swoje do powiatów wydał, za któremi uniwersałami pomienionego Wielmożnego Imci pana kasztelana naszego, powinni my będziem sub poenis de expeditione bellica stanąć, i more militari być, i tam pod znakami swemi, gdzie będzie potrzeba Rzeczypospolitej pokazowała, ruszyć się, lub też w gotowości nie rozjeżdżając się do domów, zostawać.

§ 2. Chcąc tedy między sobą pacem internam i sprawiedliwość świętą, gdyż praemiis et poena, każde państwo w swojej całości zatrzymywane bywa, conservare, reassumując wszystkie dawne prawa, statuta i konstytucyje terazniejszemu czasowi służące, dobrym ludziom ku pociesze, złym zaś i występnym na surowe pohamowanie, sądy kapturowe w ziemi naszej postanawiamy. Do których sądów, sędziów unanimi voce obraliśmy z powiatu Dobrzyńskiego: Wielmożnych Ichmciów panów, Imci pana Jakuba Zboińskiego, kasztelana Dobrzyńskiego, i pana Mikołaja Tholibowskiego, kasztelana Słońskiego, i Imci pana Wojciecha Tholibowskiego, kasztelana Kamieńskiego, starostę Bobrownickiego, Imci pana Franciszka Chełmickiego, sędziego Dobrzyńskiego, Imci pana Pawła Sierakowskiego, stolnika Dobrzyńskiego, Imci pana Jana Orłowskiego, Imci pana Kazimierza Łochockiego; z powiatu Rypieńskiego Imci pana Hyacentego Tholibowskiego, podkomorzego Brzeskiego, Imci pana Jakuba Suskiego, pisarza grodzkiego Bobrownickiego, Imci pana Stanisława Żelskiego, Imci pana Cezarego Zboińskiego; którzy Ichmoście panowie sędziowie od nas obrani za niedziel trzy te sądy kapturowe w Lipnie w pośrodku ziemi Dobrzyńskiej, wykonawszy przysięgę, rota iudiciorum tribunalitium, zaczną sądzić, absentia unius et alterius non obstante, byle tych Ichmościów sześć zostawało, i te sądy iuxta praescriptum legum et constitutionis regni co trzy niedziele, durante interregno sądzić i odprawować; acta zaś grodzkie Bobrownickie zawarte, żeby nazajutrz po sejmiku terazniejszym otworzone były, po Imci panu staroście Bobrownickim i urzędzie jego mieć chcemy.

§ 3. Ażebyśmy też tak na zapłatę wojska, pro interesse ziemi naszej należytą, jako i na insze potrzeby Rzpltej in casu belli w niedostatku nie zostawali, tedy praesenti laudo, zgodnie pozwalamy pięcioro podymnych, do których wybierania obraliśmy Imci pana Jana Paprockiego, burgrabiego Bobrownickiego, który to pan poborca powinien będzie to pięcioro podymnych iuxta regestra et quietationem świeżo przeszłych panów poborców wybierać, żadnych świeżo uczynionych juramentów nie przyjmując; które pięcioro podymnych obowiązujemy się wszyscy inclusive we trzech niedzielach po zasiędzeniu Imci pana poborcy sub poenis contra retentores contributionum sancitis, do rąk Imci panu poborcy wyliczyć i wydać, o których podymnych niezapłacenie forum przed sędziami kapturowymi retentoribus naznaczamy, tego dokładając, że te sądy, same tylko fisci o te pięcioro podymnych, Ichmć panowie sędziowie kapturowi extra cadentiam sądów kapturowych, etiam tres aut quatuor sądzić powinni, i exekucyją nieodwrotną uczynić. A Imci pan poborca wybrane pieniądze powinien będzie in loco securo deponere, i onych nie wydawać chyba za wiadomością i konsensem pana kasztelana Dobrzyńskiego, lub w niebytności tegoż, Imci pana kasztelana Słońskiego, lub któregokolwiek z starszych urzędników ziemskich. Praecavemus też to sobie laudo praesenti, że Ichmć panowie sędziowie od nas obrani, żadnych spraw sądzić nie będą, tylko te, które się stały i staną post datam abdicationis państwa przez J. K. M.

§ 4. Ustawa na rzemieślników, aby iuxta tempus modernum, et praetia

rerum, postanowione były, mieć chcemy po urzędzie Imci pana kasztelana Dobrzyńskiego.

§ 5. Ażeby ubogie czopowe ziemi naszej w dobrym porządku zostawało, naznaczamy prócz Imci pana marszałka sejmiku naszego, do sporządzenia i arendowania plus offerenti zupełnego tego czopowego, i zawarcia kontraktu: Wielmożnych Dobrzyńskiego, Słońskiego, Kamienieckiego kasztelanów, Imci pana sędziego ziemskiego, Imci pana miecznika Dobrzyńskiego, Imci pana Franciszka Chełmickiego, sędziego Dobrzyńskiego. A prowenty i arendę tego czopowego obracamy i ordynujemy laudo praesenti na zapłatę długu półtora tysiąca złotych polskich Imci panu Michałowi Mazowieckiemu, sędziemu ziemskiemu Dobrzyńskiemu, na Imci przez Imci pana chorążego Dobrzyńskiego transfundowanego, także zarówno na zapłacenie reszty należącej sukcessorom godnej pamięci nieboszczyka Imci pana Andrzeja Chełmickiego, podsędka Dobrzyńskiego; którzy panowie deputaci nasi z Imci panem marszałkiem powinni zjechać do Lipna, na dzień dwudziesty szósty października, a rachunek doskonały powinni będą przeszli panowie szafarze czopowego zdać przed sędziami kapturowymi, do których przydajemy Imci pana miecznika Dobrzyńskiego, a to na pierwszych sądach kapturowych absentia nonnullorum non obstante, których Ichmciów panów szafarzów naszych post factum calculum pozwalamy Ichmciom panom sędziom knpturowym kwitować.

§ 6. A że niegdyś Imć pan Jan Orłowski z dziewiętnastu i półtrzecia pozostał winien ziemi naszej, quod ex calculatione patuit, złotych tysiąc polskich, jako mamy wiadomość, że przy matronie jego post fata ipsius, w koniach, rzędzikach, w strzelbie i inszém ochędostwie i w gotowych pieniądzach pozostawił, tedy ten tysiąc złotych polskich, deputatom tak pierwszym jako i terazniejszym chorągwi Imci pana Piwa dajemy i przelecamy, dając im zupełną moc tego tysiąca złotych u przerzeczonej pani Rościszewskiej *? debita iuris via vindicandi et retrahendi.

Które to laudum nasze jednostajnie postanowione, aby do wszystkich wiadomości przyszło, zleciliśmy Imci panu Janowi Wojciechowi Zboińskiemu, marszałkowi terazniejszego sejmiku, z podpisem ręki swej do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Bobrownikach na sejmiku poselskim, konwokacyją poprzedzającym, dnia piętnastego października roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiątego ósmego.

Wojciech Jan Zboiński, kasztelan Dobrzyński, marszałek sejmiku Lipieńskiego.

39.

Instrukcyja poselska na konwokacyję warszawską podczas interregnum.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej, r. II, str. 283.

Instrukcyja od Wielmożnych, Urodzonych Ichmciów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników, i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik przez uniwersał Jaśnie Wielmożnego Imci księdza Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, prymasa korony polskiej, konwokacyją poprzedzający, sub tempus moderni interregni, pro die decima quinta octobris in anno praesenti złożony, do Lipna zgromadzonych,

dana Ichmciom panom Michałowi Mazowieckiemu, sędziemu ziemskiemu, Pawłowi Janowi Sierakowskiemu, stolnikowi Dobrzyńskiemu, Franciszkowi z Grabia Grabskiemu, podkomorzemu Inowłocławskiemu, Hyacentemu Tholibowskiemu, podkomorzemu Brzeskiemu, zgodnie i jednostajnie od nas na przyszłą konwokacyją obranym posłom.

Non sine admiratione u świata wszystkiego, u nas zaś non sine dolentia serc terazniejsze novum i od przodków naszych inauditum per abdicationem przez Jego Królewską Mość inpracticabili modo państwa, terazniejsze zostaje interregnum. Co wprzód Boskiemu przyznawszy wyrokowi, przychodzi nam to osierocenie Rzeczypospolitej naszej generoso animo, i takowe more constituto maiorum nostrorum wziąć przed siebie media, jakobyśmy szkodliwym et illicitis factionibus violentisque mediis, jeżeliby ich kto circa electionem przyszłego da Pan Bóg Pana zażywać chciał, zabieżeli. Dla czego speciali laudo nostro na tymże terazniejszym sejmiku in omnem casum uchwaliliśmy sobie pospolite ruszenie, gotowi będąc circa liberam electionem ostatek substancyji i krwi naszej efundere. Nie życząc sub praesenti interregno Rzeczypospolitej sine nervo belli zostawać, tak na zapłatę, jaka od ziemi naszej wojsku pro interesse należy, jako i na insze Rzeczypospolitej potrzeby, podatki pewne w laudum naszém specyfikowane uchwaliliśmy.

§ 1. A iż to jest summe periculosum w państwie naszém, osobliwie pod ten czas diuturnum protrahere interregnum, tak wiarą poczciwością i staropolską cnotą Ichmciów panów obligamus, aby z całą Rzeczpospolitą ineant modos, jakoby elekcyja nowego Pana jako najprędzej naznaczona była. Około zaś elekcyji nowego Pana, aby dawne prawa et libera każdemu sentiendi facultas zachowana była, nihil novum et nocivum ad invertendam liberam electionem na terazniejszej konwokacyji statuatur, omnem curam et sollicitudinem movent Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 2. Zostaje w nas wielki metus, że korona ad coronandos reges i insze klejnoty Rzeczypospolitej in partes sunt distracta i obligowane; serio tedy zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby cum Republica ineant modos, jakoby w tém Rzeczpospolita damnificata nie zostawała. Inwentarz tak Rzeczypospolitej, to jest obicia i insze mobilia do inwentarza Rzeczypospolitej należące, aby in toto Rzeczypospolitej oddane były, inibunt modos cum Republica Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 3. Żeby zaś pod ten czas niebezpieczny, gdzie bez pana i głowy zostajemy, Rzeczpospolita tam ab intra quam ab extra ab omnibus periculis opatrzona była, inibunt modos et media zaraz na początku konwokacyji panowie posłowie nasi.

§ 4. A że ta fama po ojczyznie naszej volat, jakoby za radą niektórych panów senatorów, ta nociva et novo exemplo inducta abdicatio regni miała nastąpić, committimus to Ichmciom panom posłom naszym, aby communicato consilio z inszemi województwy serio inquirant o takowych, i aby iudicium na nich lub na konwokacyji, lub na przyszłej elekcyji statuatur, wszelkiego przyłożą starania.

§ 5. Serdecznie i na to ubolewać musimy, że sub iniquitate temporum na przeszłym sejmie ultra mentem et consensum Reipublicae, kilka konstytucyj napisano in volumen legum; zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby in autores huius mali severa od Rzeczypospolitej postanowiona była inquisitio per iudicium, poena et animadversio.

§ 6. Promovebunt i to panowie posłowie nasi, aby iuxta antiquam praxim sub tempus praesentis interregni, osoby pewne tak z senatu, jako i Izby poselskiej do Imci księdza prymasa spólnie około dobra pospolitego obrady naznaczone były.

§ 7. Takowe baczymy być w ojczyznie naszej Jaśnie Wielebnego Imci księdza biskupa Płockiego, pasterza naszego, tak et magnis antecessoribus jako i samej własnej osoby Imci in patria nostra merita, że godne są wszelakiej, nietylko od nas, ale i od całej Rzeczypospolitej wdzięczności. Serio tedy Ichmciom panom posłom naszym zlecamy, ażeby to omnimodo promowowali na terazniejszej konwokacyji, żeby suma dwudziestu tysięcy złotych polskich, przez nieśmiertelnej pamięci Jaśnie Wielebnego niegdy Imci Piotra Gembickiego ad assecurationem J. K. M. et senatorum residentium na gwałtowną potrzebę Rzpltej wygodzona, jako najprędzej była zapłacona.

§ 8. Praecavebunt także Ichmć panowie posłowie nasi na przyszłej konwokacyji, aby officium regni circa privilegiata, circa suas functiones et praerogativas tak jako na przeszłych interregni actibus in toto zachowane zostało.

§ 9. A iż dissidentes in religione catholica romana najbardziej sub tempus interregnorum, perversas sectas suas zwykli stabilire, obowiązujemy fide, honore et conscientia panów posłów naszych, aby im nic nowego nadto, co im przodkowie nasi iniquitate temporum przyciśnieni, pozwalać musieli, nie pozwolili.

§ 10. Approbationem laudorum na sejmikach konwokacyją poprzedzających uchwalonych, promovebunt panowie posłowie nasi.

§ 11. Ponieważ się w tém państwie ob impunitatem et protractationem iustitiae tam enormia zagęściły scelera, które nie tylko ex praescripto legum et constitutionum regni severissimas merentur poenas, ale i od samego majestatu Boskiego pomsty wołają, co i teraz ante ipsam interregni publicationem, już po sejmikach, na których Imci ksiądz prymas listem swym de abdicatione państwa przez J. K. M. nas wszystkich obwieścił, wyuzdana na wszelaką złość, immemor securitatis legum et indictorum divinorum, conculcatoque honore starożytnego domu swojego, consors godnej pamięci nieboszczyka Imci pana Jana Karnkowskiego popełniła, kiedy tegoż małżonka swego violatis iuribus matrimonii cum compluribus et complicibus insidiose et tirannice zamordowała; żeby tedy tantum crimen nieodwłoczną odniosło sprawiedliwość, zlecamy to Imci panom naszym, żeby się o to starali na terazniejszej konwokacyji, aby ta sprawa na sądach da Pan Bóg generalnych kapturowych sądzoną była.

§ 12. Żeby się zabieżało licentiae złych ludzi pod terazniejszy czas interregni, usilną wniosą instancyją Imci panowie posłowie nasi za Imci panem kuchmistrzem koronnym, aby sprawa jego z Radziejowskim o zajazd dóbr pewnych, debita iuris via sądzoną była.

Które to artykuły nasze zgodnie od nas umówione i Imci panom posłom na przyszłą konwokacyją od nas poruczone, zleciliśmy Imci panu Wojciechowi Janowi Zboińskiemu, kasztelanowi Dobrzyńskiemu, marszałkowi na ten czas koła naszego, do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Lipnie, na sejmiku poselskim, konwokacyją poprzedzającym, dnia piętnastego października roku Pańskiego 1668.

Wojciech Jan Zboiński, kasztelanic Dobrzyński, marszałek sejmiku Lipieńskiego.

40.

Limitacyja sejmiku podczas Interregnum 1669 roku.

L. 17, f. 19.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo obywatele ziemi Dobrzyńskiej na sejmik dzisiejszy ex limitatione przeszłego od Jaśnie Oświeconego Książęcia Imci Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, prymasa korony naszej polskiej, ante electionem futuri principis złożonego przypadający, zgromadzeni: Uważając pilno summas rationes, quibus ad praesens vincimur, concernentes statum praesentem Rzeczypospolitej naszej, iżbyśmy ten sejmik dzisiejszy cum toto ipsius negotio et tractatu na dalszy czas odłożyli i limitowali: Tedy za zgodą wszystkich nas natenczas przytomnych, terazniejszy ten ex limitatione przypadający sejmik, iterum cale cum toto ipsius concernenti negotio, odkładamy i limitujemy pro die decima octava mensis martii anno praesenti. Ażeby do wiadomości każdego praesens limitatio sejmiku facilius doszła, tedy zleciliśmy to Imci panu Stanisławowi Sumińskiemu, marszałkowi natenczas sejmiku naszego, aby tę zgodę naszę et limitationem praesentem ad acta castrensia Bobrovnicensia, sive iudicialia capturalia ziemie naszej Dobrzyńskiej, ręką swą podpisawszy podał.

Działo się w Lipnie dnia trzydziestego, miesiąca stycznia, roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiątego dziewiątego.

Stanisław Sumiński, marszałek sejmiku Lipieńskiego, koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

41.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 18 marca 1669 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 323.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik postkonwokacyjalny nam przez deklaracyją blisko przeszłej konwokacyji pro die quarta Januarii złożony, tandem nas unanimi accedente consensu ob gravissimas intervenientes rationes na poniedziałek po Niedzieli Suchej (18 marca) limitowany, na tenże poniedziałek wyżej mianowany, vigore limitationis przypadający do Lipna zgromadzeni.

Najprzód stosując się do deklaracyji Ichmciów panów posłów naszych na konwokacyją przeszło wyprawionych, lubo wiele, a prawie większa połowica dóbr tak naszych szlacheckich, jako i duchownych i królewskich, przez przeszłą wojnę szwedzką ogniem i mieczem zniesionych, bez ludzi i sine quavis agricultura zostaje, chcąc jednak, jako in aequali Republica naszej cives, pro viribus nostris dźwigać Rzeczpospolitę, lubo z ciężką ubogich ludzi dorabiających się aggrawacyją, uchwalamy sobie unanimi consensu trzy pobory cum abiuratis facere. A że nie mamy i likwidowanej taryfy poborów cum abiuratis, tedy chcąc wziąć próbę, jak wielką

sumę pobór cum abiuratis wyniesie, obowiązujemy się praesenti laudo, że powinni będziem wszyscy, którzykolwiek do płacenia podatków są obowiązani, na teraz pobór jeden cum abiuratis, według abjuratu 1650, 1662 et 1663, jako prędko Imci pan poborca w powiatach zasiadać będzie, nieodwłocznie sub poenis contra retentores contributionum publicarum sancitis, wydać i wypłacić; a dwa pobory quo genere contribuendi one wydać będziem mieli, do dalszej decyzyji naszej zachowujemy.

§ 1. Jeżeliby kto in annis supra specificatis iuramentum nie czynił, tedy mu wolno będzie teraz recenter iuramentum uczynić, lecz ostrzega się, żeby bez żadnej szkody i zatajenia tak osiadłych włok, jako i ogrodników i rzemieślników takowe iuramenta czynione były, czego Imci pan poborca doglądać powinien, i z takowym każdym na kaptury, któryby nieprawnie w tém defraudaret przez swój albo poddanego swego jurament Rzeczpospolitę.

A gdyż się siła znajduje w ziemi naszej tak w miasteczkach jako w dobrach szlacheckich, duchownych i królewskich, ludzi różnych utriusquae sexus, którzy służyć rocznie nie chcą, i tylko na nieregularną dzienną zapłatę wyciągając robią, tedy na takowych wszystkich postanawiamy praesenti laudo, że każdy taki rajtem* się bawiący, powinien dać z osoby panu poborcy złotych trzy; których ludzi luźnych po miasteczkach burmistrze, po wsiach szlacheckich, duchownych i królewskich, sami panowie albo factores bonorum regestrować i regestra do Imci pana poborcy przy płaceniu poboru oddawać będą sub poena peculatus.

Do tego poboru przez nas uchwalonego, obraliśmy poborcę Imci pana Stefana Moszczeńskiego, który Imć pan poborca powinien będzie w poniedziałek po Niedzieli Środopostnej (1 kwietnia) osobiście na sądach kapturowych przyszłych iuramentów w Dobrzyniu zasiąść, i tam téż pobór jeden cum abiuratis podług regestrów i kwitów nieboszczyka Imci pana Jana Kruszewskiego i pana Niedrowskiego przez cały tydzień wybierać, consequenter w Lipieńskim i Rypińskim powiecie. A że tenże Imć pan poborca podług ordynaty konwokacyji przeszłej, powinien wybrane przez się pieniądze do skarbu odwozić, tedy powinni mu będziem, koszt na drogę z czopowego obmyśleć i oddać. Wkładamy i to na Imci pana poborcę, aby assygnowanej deputatom chorągwi Imci pana Piwa sumy na rzeczach ruchomych, pozostałych po nieboszczyku Imci panu Janie Orłowskim, na przeszłej małżonce jego i terazniejszej Jejmci pani Rościszewskiej lub na kapturach generalnych dochadzał, na co mu sumpt i ukontentowanie za pracę Ichmć panowie pomienieni deputaci dać i obmyśleć powinni.

§ 2. Dosyć czyniąc konstytucyji o pospolitém ruszeniu na blisko przeszłej konwokacyji, uchwalamy i postanawiamy i obowiązujemy się wszyscy, którzy ex praescripto praw dawnych, a osobliwie constitutionis anni 1621 do pospolitego ruszenia należymy, pokazując gotowość swoję przeciwko wszelakim na Rzeczpospolitą sub tempus moderni interregni następującym niebezpieczeństwom, z porządkiem i aparatem gotowym na dzień jedynasty miesiąca kwietnia, jako najporządniej na popis pod Lipnem osobami swemi stanąć, a to sub poena quingentarum marcarum. Na tymże popisie porządek należyty do pospolitego ruszenia postanowić, i jeżeliby tego necessitas Rzeczypospolitej wyciągała, z gromady się nie rozdzielać. Który czas i dzień popisu naszego, aby do wszystkich wiadomości przyszedł, uprosiliśmy Wielmożnego Imci pana kasztelana Dobrzyńskiego, pierwszego senatora w ziemi naszej, aby uniwersały swoje do powiatów wysłał, i one publikować rozkazał.

§ 3. Ponieważ panu Kędzierzeńskiemu, obywatelowi ziemi naszej, deputaci chorągwi Imci pana Pielawskiego dobra per executionem iuridicam odebrali, który Imć pan Kędzierzeński na tylu sejmikach chciał to deducere, że z podatków przez nieboszczyka rodzica jego wybranych nic a nic przy nim ani na dobrach jego nie zostaje, a przeto nie życząc sobie, aby brat szlachcic nasz aggrawowany zostawał, naznaczamy i naznaczyliśmy i uprosiliśmy z pośrodka siebie do wysłuchania rachunku tegoż Imci pana Kędzierzeńskiego z regestrów poborowych: Ichmciów panów Seweryna Żelskiego, miecznika Dobrzyńskiego, Melchiora Grochowalskiego, Tomasza Rutkowskiego, Tomasza Sudraskiego, Piotra Jasieńskiego, Łukasza Orłowskiego, którzy Ichmć panowie deputaci powinni będą na wysłuchanie tego rachunku na blisko przypadające sądy kapturowe, do Lipna się zjachać, i ten rachunek quam exactissime odprawić. A gdy się pokaże z rachunków, że na dobrach Imci pana Kędzierzeńskiego zatrzymanych podatków nic nie zostaie, tedy panowie żołnierze powinni będą officiose cum burgrabio zatrzymane podatki rodzicowi pana Kędzierzeńskiego, odebrać, jednak in executione militari et sine damno cuiusvis, a dobra Imci pana Kędzierzeńskiego cum inventario tak jako odebrali, powrócić.

Które to laudum i zgodne nasze postanowienie, aby do wszystkich wiadomości przyszło, zleciliśmy Imci panu Stanisławowi z Sumina Sumińskiemu, marszałkowi koła naszego do akt grodzkich Bobrownickich lub kapturowych z podpisem ręki swej podać.

Działo się w Lipnie w poniedziałek po Niedzieli Suchej (1 kwietnia), roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiątego dziewiątego.

Stanisław Sumiński, marszałek sejmiku Lipieńskiego.

42.

Instrukcyja sejmiku Lipieńskiego, dana posłom wybranym na przyszłą elekcyją.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 120.

Instrukcyja od Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników, i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej na sejmik postkonwokacyjalny, ex certis praehabitis rationibus do poniedziałku po Suchej Niedzieli limitowany, do Lipna zgromadzonych, dana Imci panu Michałowi Orłowskiemu, podkomorzemu, Michałowi Mazowieckiemu, sędziemu ziemskiemu, Janowi Pawłowi Sierakowskiemu, stolnikowi, Olbrachtowi Gembartowi, podczaszemu, Aleksandrowi Gembartowi, łowczemu, Sewerynowi Żelskiemu, miecznikowi Dobrzyńskiemu, Wojciechowi Janowi Zboińskiemu, kasztelanicowi Dobrzyńskiemu, Hijacyntemu Tholibowskiemu, podkomorzemu Brzeskiemu, Franciszkowi Chełmickiemu, sędzicowi Dobrzyńskiemu, Melchiorowi Grochowalskiemu, Mikołajowi na Sierpcu Kępskiemu, Stanisławowi z Sumina Sumieńskiemu, marszałkowi koła naszego rycerskiego, zgodnie i jednostajnie na przyszłą elekcyją obranym posłom.

§ 1. Lubo na elekcyją królów panów naszych, ex praescripto legum et instituto przodków naszych, każdemu szlachcicowi polskiemu libera vox et suffragium na obranie pana zostaje, jakoż non praecludimus viam obraniem posłów naszych

wszystkim obywatelom ziemi naszej na przyszłej da Bóg elekcyji równo z Imci pany posły naszymi, jako eligendi regis tak o naprawie vulnerum Reipublicae et exorbitantiarum cum tota Republica et pro bono patriae concludendi, jednak propter maiorem certitudinem wyżej mianowanych Ichmciów panów posłów naszych obraliśmy.

§ 2. Ante omnia tedy tymże Ichmciom panom posłom zlecamy, aby temuż serio attendant, zjechawszy się na początek elekcyi, ponieważ hoc corrupto in Republica nostra saeculo, ex praescripto przeszłej konfederacyji wszyscy iurati do obierania przyszłego pana przystępować powinniśmy, aby wszyscy tam ex senatorio quam equestri ordine nasi do elekcyi pana przystępujący, przysięgę w konfederacyji opisaną wykonali.

§ 3. A iż z wielką szkodą Rzeczypospolitej za panowania przeszłego Imci króla wypadło, gdy ex senatus consultis wojska zaciągano, które przez dwie lecie vastitatem et desolationem provinciarum et palatinatuum cum enormi laesione et oppresione status equestris i ubogich ludzi sprawiały, praecavebunt tedy Ichmć panowie posłowie et in pacta conventa futuro deodante* regnanti to włożą, aby żadnych wojsk bez sejmu i zgody całej Rzeczypospolitej, tak na exteros hostes, jako i privatos cives nie zaciągał, i żeby nic takowego, coby cum legibus nie zgadzało się, sine equestri ordine nie stanowił.

§ 4. Dissidentibus in religione, aby nic nad dawne prawa i pozwolenie nie pozwalano, obowiązujemy Ichmciów panów posłów naszych.

§ 5. Committimus i to Ichmciom panom posłom naszym, ażeby się o to serio starali, aby in posterum post fata terazniejszego Imci pana marszałka i hetmana wielkiego, laska wielka i buława jednemu konferowana nie była, i żeby in futurum Ichmć panowie hetmani obadwaj, rota a Republica formanda, na sejmie zaraz po wzięciu buławy, przysięgali.

§ 6. Inquirent pilno Ichmć panowie posłowie nasi do rewizyji skarbu insigniorum i klejnotów Reipublicae, aby z przeszłej konwokacyji naznaczeni, oddali rationem, jeżeli wszystko się znajduje in aerario regni według dawnych regestrów, jeżeliby czego niedostawało, inibunt modos cum Republica; similiter i panowie komisarze do ekonomij i żup Rzeczypospolitej naznaczeni, aby reddant rationem funkcyji swojej, in quo statu et ordine dobra ekonomickie i żupy Rzeczypospolitej zostają.

§ 7. Alienata bona regalia ac Reipublicae et in haereditates conversa, aby jako patrimonium Reipublicae powracały się do dyspozycyji przyszłego pana, starać się będą Ichmć panowie posłowie.

§ 8. A że starostwo Bobrownickie sądowe w ziemi naszej, lubo dosyć szczupłą miało intratę, ze wszystkich wiosek i olendrów jest obcięte, curabunt omnimodo panowie posłowie nasi, aby te wioski i olendry od tego starostwa oderwane, per futurum regnantem do starostwa Bobrownickiego przywrócone były.

§ 9. A iż to constat dobrze całej Rzeczypospolitej, jako mężnie i gloriose nieboszczyk Imci pan Stefan Gembart, skarbnik Dobrzyński, major regimentu świętej pamięci Imci pana Czarneckiego, wojewody Kijowskiego, za ojczyznę w Ukrainie occubuit, zlecamy to Ichmciom panom posłom naszym, aby się tego serio domówili, żeby zasługi jego nie ginęły, i owszem, żeby sukcessorom jego przez skarb albo przez tego, jeśliby je kto zabrał, oddane były.

§ 10. Zlecamy i to Ichmciom panom posłom naszym, aby wszystkie scripta,

które podczas panowania J. K. M. na różnych sejmach ad archivum są podane, na terazniejszej elekcyji czytane były.

§ 11. Wielkie w tém praeiudicium ziemi naszej dzieje się, że kasztelan ziemi naszej, który wszystkie .... et officia palatini w ziemi naszej sustinet, z dawnego swego miejsca, które miał inter maiores castellanos, jest ruszony, et in loco satis incompetenti zasiada. Obligamus tedy Ichmciów panów posłów naszych, aby się o to starali omnibus viribus, jakoby pristino loco kasztelan Dobrzyński nasz restitutus był.

§ 12. Ponieważ dekreta zadworne tantum sobie pozwalają, że in convulsionem decretorum tribunalitiorum wiele dekretów zadwornych wychodzi, co się teraz niedawno stało w sądzie Imci pana kanclerza koronnego, gdy w sprawie pana kasztelana Słońskiego z mieszczanami Toruńskimi dekret in convulsionem decretorum tribunalitiorum jest ferowany, obowiązujemy tedy Ichmciów panów posłów naszych, aby się o to omnimodo starali, jakoby ta sprawa in integrum restituta była.

§ 13. Dobrze wiadoma w wielu województwach krzywda i aggrawacyja Wielmożnego Imci pana kasztelana Słońskiego przez zniesienie olendrów we wsi Czerniewicach podczas wojny szwedzkiej, także i wsi Grabionowa tegoż Imci pana kasztelana dziedzicznych; instabunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby ta tak wielka szkoda Imci panu kasztelanowi nagrodzona była, ponieważ wiele inszych Ichmciów satisfactionem odnieśli za takoweż szkody swoje.

§ 14. Urzędnicy koronni, aby urzędów ziemskich wespół z koronnemi nie trzymali, praecavebunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 15. I to jest summum exorbitans, okazyja wielka do zwady na sejmikach i zjazdach publicznych, gdy na jeden urząd po kilka przywilejów różnym osobom z kancelaryji koronnej wydają. Inibunt modos Ichmć panowie posłowie, aby się to in posterum za przyszłego da Pan Bóg pana nie działo.

§ 16. Obowiązujemy i w tém Ichmciów panów posłów naszych, żeby na rachunki Imci pana podskarbiego tak przeszłego jako terazniejszego, chyba aż na przyszłym da Pan Bóg coronationis sejmie, nie pozwalali.

§ 17. Serio i w tém obligamus fide et honore et conscientia Ichmciów panów posłów naszych, aby się o to starali, żeby do przysięgi futuro regnanti ten punkt był przyłożony, żeby państwa per abdicationem nie pokładał, ale aż do końca życia panował i dysponował.

§ 18. A iż przeciwko prawu wiele dóbr królewskich sumami onerowano privatis per privatas commissiones kancelaryji J. K. M. emanatas, starać się będą Ichmć panowie posłowie nasi, aby takowe komisyje, które wyżej, skasowane były, a in posterum, żeby nie wychodziły.

§ 19. Ponieważ też nowa szlachta in praeiudicium starych zasłużonych ordinis equestris ludzi, wiele urzędów, starostw i dygnitarstw przeciwko wyraźnemu prawu sobie poupraszali, inibunt modos cum Republica Ichmć panowie posłowie nasi, żeby się w tém praeiudicium prawu pospolitemu nie działo, i żeby po tej nowej szlachcie przyszły pan wszystkie wakancyje rozdać raczył.

§ 20. A iż pan Boratini wielką sumę szelągów .... in commodum suum, a in damnum vero Reipublicae wybijał, także i monetę szóstakową próby fałszywej cudere ważył się, żeby się o to ad instantiam cuiusvis z posłów ziemskich na kapturach generalnych sprawiał, starać się będą Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 21. Akta żadne vim perpetuitatis mające, aby według statutu ad neminem deferantur.

§ 22. Pisarze skarbowi koronni, także na cłach, komorach celnych, na składach solnych, żeby szlachta polska, nie obcy przez Imci pana podskarbiego podawani byli, a ci, którzy teraz zostają plebei, żeby od tych urzędów remonstrowani byli.

§ 23. Sól powiatowa żeby podług dawnych konstytucyj in tali numero et quantitate, jako lex ordinavit, ziemi naszej oddawana była, starać się będą Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 24. Także oficerstwa w wojsku cudzoziemskiém, żeby szlachta osiadła trzymała, inibunt modos cum Republica Ichmć panowie posłowie nasi.

Którą to instrukcyją i artykuły nasze zleciliśmy Imci panu Stanisławowi z Sumina Sumieńskiemu, marszałkowi koła naszego, do akt grodzkich Bobrownickich lub kapturowych z podpisem ręki Imci podać.

Działo się w Lipnie w poniedziałek po Niedzieli Suchej (18 marca) roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiątego dziewiątego.

Stanisław Sumieński, marszałek sejmiku Lipieńskiego.

43.

Uniwersał kasztelana Dobrzyńskiego, wzywający na zjazd pod Lipnem na dzień 7 czerwca 1669 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 353.

Jakób z Ossówki na Zbojnie Zboiński, kasztelan Dobrzyński, Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom, wszystkiemu rycerstwu ziemi Dobrzyńskiej, moim wielce miłościwym Ichmciom panom i braci, przy zaleceniu usług moich braterskich, do wiadomości donoszę:

Ponieważ mnie samemu, który sam pro dignitate et reputatione ziemi naszej na elekcyi zostawam, niepodobna rzecz zjachać w pośrodek WW. Mściwych panów, nie życząc jednak, aby się WPanowie in hoc funesto Reipublicae tempore bez gruntownej obrady i namówionego in casum pospolitego ruszenia zostawali, dosyć czyniąc powinności mojej, naznaczam WMość panom zjazd i konsultę braterską na dzień siódmy miesiąca czerwca pod Lipnem in anno praesenti 1669, na który dzień i miejsce, abyście WWPanowie zjechać raczyli per amorem patriae, praw swobód i wolności naszych, o to bratersko upraszam.

Który uniwersał mój dla wszystkich, aby do wiadomości przyszedł, do grodu Bobrownickiego odsyłam, i aby przez urząd grodzki Bobrownicki do powiatów rozesłany i publikowany był, bratersko upraszam.

Dan w Warszawie dnia dwudziestego siódmego miesiąca maja, roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiątego dziewiątego.

Jakób Zboiński, kasztelan Dobrzyński.

44.

Laudum zjazdu Lipieńskiego z dnia 7 czerwca 1669 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. I, str. 555.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo Dobrzyńskiego, Lipieńskiego, Rypieńskiego powiatów, za uniwersałem W. Jmci pana Dobrzyńskiego, stosując się, jako do prawa pospolitego, także z procederu inszych województw, non derogando indemnitati praw i swobód naszych, wszem w obec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a mianowicie Imciom panom obywatelom stanu rycerskiego, tak miastom, miasteczkom i inszym, którzy pod toż prawo pospolitego ruszenia należą, laudo publico za konsensem wszystkich Imciów wiadomo czynimy:

Iż zjachawszy się według uniwersału Wielmożnego Imci pana Dobrzyńskiego pro die septima Junii do Lipna, ta stanęła uchwała, że wszyscy Imciowie wspólnym konsensem na to się zgodzili, popis uchwalili w poniedziałek po świętej Trójcy pod Lipnem, i stamtąd według prawa, gdzie się necessitas pokaże po popisie stawić się będą powinni. In defectu zaś JW. Panów senatorów, którzy ob legalitates zostając na służbie Rzeczypospolitej, na ten czas praesentes być nie mogą, tedy Ichmć panowie substytutów do prowadzenia powiatów obrać sobie powinni, nihil jednak derogando autoritati et dignitati Imciów panów senatorów.

A ponieważ Imć pan Słoński ob varias legalitates nie może tak długo czekać pospolitego ruszenia dla prędkiej electionis konkluzyji, za czém uprasza na miejsce swoje Imci pana miecznika Dobrzyńskiego, ażeby na miejscu Imci pana Słońskiego powiat Lipieński prowadzić raczył, a in absentia pana miecznika, jeżeliby ob aliquam legalitatem zjechać nie mógł, tedy wolno będzie substytuta de medio sui obrać IMPP. braci, salva jednak autoritate et dignitate tak Imci pana Słońskiego, jako i inszych Imci panów senatorów. Jeżeliby Imciowie pod Warszawę przyszli, tedy Imci panowie substytutowie Imciom panom senatorom powinni cedere.

Które to pospolite ruszenie będą powinni odprawić sub rigore legis de expeditione bellica sancita, wedle porządku uchwały constitutionis anni 1621.

A jeżeliby który obywatel ziemi Dobrzyńskiej i powiatów inszych nie stawił się, tedy takowych na sądach kapturowych ex instantia cuiusvis delatoris sądzić będą powinni.

Na którym to popisie wszystek rząd tak w ciągnieniu, jako i w inszym należytym porządku oboźniczym, uchwalić sobie Ichmć panowie bracia przyobiecali, w niczém non postponendo tak Imciów panów senatorów, jako Imciów panów urzędników, którym to de iure incumbit przyjąć to laudum, na co z woli Imciów panów i rozkazania ręką się swoją podpisuję.

Działo się w Lipnie dnia 7 Junii 1669 anno.

Franciszek Chełmicki, marszałek koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

45.

Uniwersał kasztelana Dobrzyńskiego, zwołujący sejmik w Lipnie na dzień 24 lipca 1669 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 362.

Jakób z Ossówki na Zbojnie Zboiński, kasztelan Dobrzyński, wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy, a osobliwie Jaśnie Wielmożnym, Wielmożnym, Urodzonym, Szlachetnym, Ichmciom panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom, i wszystkiemu rycerstwu ziemi Dobrzyńskiej, moim wielce miłościwym panom braci, przy zaleceniu służb swoich braterskich do wiadomości donoszę:

Ponieważ ex praescripto constitutionis sejmu blisko przeszłego, ziemia nasza na każdą ćwierć chorągwi Imci pana Piwa, rotmistrza J. K. M. płacić powinna, której chorągwi za kilka ćwierci winni zostajem, o co na przeszłych kapturach generalnych warszawskich wielką trudność ziemia nasza miała, życząc tedy, aby Ichmć panowie podług obowiązku swego i uchodząc dalszych trudności, i dla zachowania reputacyji swojej w całej Rzeczypospolitej, [dług zapłacili] składam Imciom panom sejmik i zjazd braterski na uchwalenie podatków na zapłatę tej chorągwi, na miejscu zwyczajném w Lipnie na dzień 24 miesiąca lipca. Tymże moim uniwersałem, stosując się do prawa pospolitego, życzę, aby sprawiedliwość święta żadnej remory nie miała, we trzy niedziele po szczęśliwie za łaską Bożą skończonej nowoobranego Króla Imci Pana Naszego Miłościwego elekcyji, to jest dzień dwudziesty wtóry miesiąca lipca, sądy kapturowe publikować rozkazałem.

Który uniwersał mój, aby do wszystkich wiadomości przyszedł, on wcześnie do grodu Bobrownickiego posłałem, upraszając Ichmciów panów urzędników grodzkich, aby podług powinności urzędu swego, ten uniwersał mój względem naznaczenia sejmiku, jako i kadencyji sądów kapturowych publikować i do miast powiatowych rozesłać rozkazali. Na co dla tem większej wagi i pewności, ten uniwersał przy przyciśnieniu pieczęci mojej, ręką moją własną podpisuję.

Działo się w Cieluchowie w zwyczajnej rezydencyji mojej, we czwartek po Nawiedzeniu Najświętszej Maryji Panny (4 lipca) roku tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiątego dziewiątego.

Jakób Zboiński, kasztelan Dobrzyński.

46.

Laudum sejmiku w Lipnie z dnia 24 lipca 1669 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 371.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, za uniwersałem Wielmożnego Imci pana Jakuba na Zbojnie Zboińskiego, kasztelana Dobrzyńskiego, pro die vigesima quarta Julii zgromadzeni.

Wszem w obec i każdemu z osobna donosimy do wiadomości, osobliwie

jednak miastom i miasteczkom królewskim i duchownym, szlacheckim i inszym, którzy do płacenia podatków Rzeczypospolitej należą.

Ponieważ necessitas taka nastąpiła, z której conservatio dependet boni publici i ziemi naszej, że obowiązani prawem pospolitém będąc za dwie ćwierci ludziom chorągwi Imci pana Piwa, rotmistrza J. K. M., ex ordinatione całej Rzeczypospolitej nam do zapłacenia żołdu należytego naznaczonych, zostaliśmy winni, tedy zachowując bonum ordinem et integritatem ziemi naszej, zachęcając oraz i ludzi do takiej służby Rzeczypospolitej, na wypłacenie pomienionych ćwierci, czworo podymne cum abiuratis zgodą powszechną uchwalamy, które aby intra decursum quinque septimannarum wypłacone były, postanawiamy. Do których to wybierania podatków poborcę z pośrodka siebie obraliśmy urodzonego Imci pana Stanisława Rościszewskiego, który die quinta augusti anni praesentis w Dobrzyniu zasiadać, i tam tydzień cały na wybieraniu tych podatków zostawać ma, et sic sequenter w inszych miasteczkach iuxta morem antiquum, gdzie more solito extra omnem exorbitantiam ma się Imć pan zachować. Temuż Imci panu poborcy in vim gratitudinis i pracy około wybierania tych podatków, po groszy sześć od kwitu pozwalamy.

Wybranych zaś pieniędzy, aby Imć ex certis rationibus Reipublicae nikomu, ani na żadną assygnacyją nie ważył się dawać, obowiązujemy Imci pana et laudo praesenti firmiter cavemus, i owszem miejsce w klasztorze Skępskim propter omnem securitatem u Ojców Bernardynów za konsensem tychże pomienionych Ojców naznaczamy, usque ad decisionem przyszłego sejmiku i woli całego rycerstwa. Po wybranych zaś pomienionych podatkach calculum i rachunek zupełny ziemi całej, lub komisarzom z koła rycerskiego deputowanym, uczynić powinien będzie.

Któremu zlecamy, nie chcąc w dalsze wchodzić długi ordynowanym do nas ludziom ex mente Reipublicae, in quantum by kto w czasie wyżej mianowanym pozwolonych i namówionych zgodnie podatków nie wypłacił, które powinni wszyscy ex vi legis, którzy do płacenia onych należą, in tempore in laudo praesenti expresso płacić sub poenis contra retentores contributionum publicarum sancitis, forum z retentorąmi Imci panu poborcy na sądach kapturowych naznaczamy, ex quo sub tempore interregni sądy się grodzkie nie odprawują.

Deputatom wzwyż wzmiankowanych chorągwi in vim gratitudinis tak długiego Ichmci czekania, złotych dwieście pozwalamy i naznaczamy, to jest złotych polskich sto, które już od Imci pana Jana Paprockiego, burgrabiego grodzkiego Bobrownickiego wzięli, nie wtrącając ich w zasługi za assygnacyją Wielmożnego Imci pana Dobrzyńskiego wydane, drugie zaś złotych sto za assygnacyją tegoż pana Dobrzyńskiego Imci panu Stefanowi Moszczeńskiemu, poborcy naszemu wyliczyć Imciom naznaczamy.

Więc że na sejmie convocationis ex necessitate całej Rzeczypospolitej trzy pobory uchwalone wypłacać powinniśmy, z których jeden tylko dla niepewności taryfy pozwoliliśmy, dla tego abyśmy tém prędzej uiścić się skarbowi mogli, i na przyszłym da Pan Bóg sejmiku sposób wypłacenia tych podatków namówili, imponimus Imci panu Stefanowi Moszczeńskiemu, poborcy naszemu, aby na sądach terazniejszych kapturowych pro die 29 iulii naznaczonych, zjechał z regestrami, i in delatis retentorów podał, któremu nieomieszkanie na exekucyją Imci pana burgrabiego naznaczamy, in quantumby potrzeba było Imci panu poborcy juramentów, jako i regestrów, także i tego laudum, aby mu darmo z grodu wydane były.

Które to laudum i zgodę naszę jednomyślną Imci panu Wojciechowi Orłowskiemu, marszałkowi koła naszego do grodu podać z podpisem jego własnej ręki zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia 24 Julii roku Pańskiego 1669.

Wojciech Orłowski, marszałek sejmiku koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

Rządy Michała Wiśniowieckiego.

47.

Uniwersał króla Michała, wydany przed koronacyją, a wzywający z powodu grożącego najazdu tatarskiego, do zupełnego przygotowania się na pospolite ruszenie.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 375.

Michał, z Bożej łaski obrany Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Kijowskie, Wołyńskie, Inflanckie, Smoleńskie, Siewierskie i Czerniechowskie, Wielmożnym, Urodzonym, senatorom, dygnitarzom i wszystkiemu rycerstwu ziemi Dobrzyńskiej, Uprzejmie i Wiernie nam miłym, łaskę naszę królewską. Wielmożni Urodzeni i Uprzejmie nam mili!

Kiedy Rzeczpospolita, miła ojczyzna nasza, w osieroceniu swojém obrawszy nas za głowę i króla swego, cieszy się wynikającą z tej zgodnej i szczęśliwej elekcyi pociechą, kiedy spokojnych i wesołych czasów in auspiciis osoby i fortuny naszej królewskiej gruntuje nadzieję, kiedy jako od innych pokojem i dobrém sąsiedztwem, tak od Krymu ujętą przez wypłacone na kilka lat podarunki i deklarowaną na elekcyi przez posła Hana Krymskiego przyjaźnią ubezpieczona zostająca, ale nieubłagany jeszcze grzechom naszym Pan Bóg, nagle karę na nas dopuszcza, przez inkursyją Tatarów z zbuntowanymi Kozakami złączonych, którzy na chorągwie w Polesiu będące uderzywszy, in ulteriora państw naszych postępują, jako nam Wielmożny marszałek i hetman wielki koronny nieomylnie donosi. Ztąd wielki żal ponosimy, że ojczyzna dopiero radością z elekcyi naszej napełniona, takiém niebezpieczeństwem strwożona zostawa.

Każdy wiadomy miłości naszej ku spólnej tej matce, snadno uważa [jaki żal] przenika serce nasze ubogiego pospólstwa, które prędkością swoją w ciężką niewolę orda zagarnie, gemitus, którym powinni będąc opiekę i obronę królewską, nie chcemy być otiosi spectatores publicae calamitatis, ale deklarujemy ochotę naszę, i dla obrony państwa od Pana Boga nam powierzonego, osobą naszą ruszyć się i regium pectus opponere niebezpieczeństwom gotowi jesteśmy. Nie kładziemy

potiorem curam solennego aktu koronacyji, abyśmy dla niej Rzeczpospolitę in clades et vastitatem podawać mieli. A lubo wydawanie wici na pospolite ruszenie Najwielebniejszemu w Bogu Księdzu Arcybiskupowi Gnieznieńskiemu interim należy, jednak my per pacta conventa zleconą sobie mając curam Reipublicae, samą miłością ojczyzny, politowanie nad chrześcijańskim ludem, a nadewszystko o wiarę świętą, o kościoły i świątynie Pańskie żarliwością pociągani, obtestamur Uprzejmie i Wiernie nam mili, abyście według wici wspomnionych do ratunku ojczyzny stawali. Uznawamy niedostateczne siły wojska obozem stojącego do uczynienia wstrętu zapędom nieprzyjacielskim. Pomnimy quo studio et ardore Uprzejm. i Wiern. W. przed dwiema laty pod takoweż trwogi i nagłą tatarską hostilitatem, zażądaliście pospolitego ruszenia. Niech ta idzie w postronne kraje imienia pospolitego sława na postrach nieprzyjacielom, że jako Uprzejm. i Wiern. W. dla uspokojenia wewnętrznych dyssydencyj, dla zatrzymania wolnej elekcyi, motu proprio stanęliście ogromném pospolitém ruszeniem na polach warszawskich, tak równą i większą jeszcze ochotą, kiedy idzie o chwałę Bożą, o całość ojczyzny, generosa pectora na zaszczyt Rzpltej obracać i tryjumfów z nieprzyjaciół nabywać możecie. A że znajduje się wiele starszyzny i towarzystwa wojskowego i oficerów cudzoziemskich w domach pod ten czas zostających, tych wszystkich, jako uniwersałami swoimi do grodu podanymi, Wielmożny marszałek i hetmanowie koronni do obozu zwoływać i sub rigore poenarum stawać nakazują, tak i my upominamy surowo, aby powinności swojej, jako najprędszej do wojennej Rzeczypospolitej usługi pospieszali. Życzymy zatém Uprzejm. i Wiern. W. dobrego od Pana Boga zdrowia.

Dan w Warszawie dnia IX miesiąca sierpnia roku Pańskiego MDCLXIX.

Michał, król.

48.

Uniwersał Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, wzywający z powodu grożącego najazdu tatarskiego, do zupełnego przygotowania się na pospolite ruszenie.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 376.

Mikołaj na Prażmowie Prażmowski, z Bożej łaski Arcybiskup Gnieźnieński, stolicy apostolskiej na zawsze poseł, Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego prymas i pierwsze Książe.

Wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy, mianowicie Jaśnie Wielmożnym, Wielmożnym Ichmciom panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom, i wszystkiemu rycerstwu ziemi Dobrzyńskiej, moim wielce miłościwym panom i braci, przy zaleceniu służb moich, do wiadomości donoszę.

Jako stany Rzeczypospolitej na przeszłym elekcyi sejmie J. K. M. zleciły, aby stante interregno z nami senatorami, regimentarzami i hetmanami obojga narodów porozumiewając się niebezpieczeństwu nieszczęśliwej Ukrainy omni meliori modo zabiegać raczył, tak J. K. M. swoje incumbentias ochotnie wypełniając, w terazniejszej przytomności z Ichmć panami senatorami radząc, mnie eam demandavit vicem, abym to WWPP. przez mój doniół uniwersał, co każdemu ojczyzny synowi ku przestrodze należy.

Pewne od Ichmciów panów hetmanów i z inszych miejsc J. K. M. i nas nie

będących dochodzą wiadomości, że ordy wszystką z całego Krymu postępującą potęgą w Ukrainę się wsunęły. Niepewna dokąd się skieruje ich impreza. Ale za świeżém przez Kozaków protekcyi tureckiej przyjęciem, inaczej uważyć trudno, tylko że podobno do nas ta ducit procella. Aby tedy przy szczupłości wojsk Rzeczypospolitej na śpiących i nieprzygotowanych nieprzyjacielska nie spadła potęga, i niewynagrodzonej broń Boże szkody ojczyznie nie przywiodła, zdało się J. K. M. i senatu przytomnego imieniem nie tylko o wiszącém nad karkami naszymi niebezpieczeństwie przestrzedz, ale téż per amorem communium decorum upraszać, abyście WWPanowie liczne nieprzyjaciela siły a wojsk naszych szczupłość w uwagę biorąc, in omnem ingentis necessitatis eventum w wszelaką wojenną gotowość przysposobić się zechcieli, ten mój uniwersał za pierwsze wici przyjmując. A ja gdyby strzeż Boże do nas się miało publicae salutis discrimen zbliżać, nie omieszkam z primacyjalnej powinności mojej wtóre i trzecie wydać, abyście WWPanowie praevisa tela corporum suorum obiectu excipere, wiarę i kościoły Boże, spólną matkę ojczyznę, dostojeństwo J. K. M., drogie wolności nasze, et quidquid sanctum et carum habetis, tém potężniej zaszczycić mogli, i do tej matni ottomańskich więzów, które na to złote jabłko Królestwa Polskiego inhiat, zagarnąć nie dopuszczali.

Co aby tém prędzéj każdego wiadomości constare mogło, w grodach ten mój uniwersał publikować zlecam, który własną przy przyciśnieniu pieczęci podpisuję ręką.

Dan w Warszawie dnia dziewiątego augusta anno 1669.

M. Prażmowski, Arcybiskup Gnieźnieński.

W tém z powinności mojej przestrzegając, iż jeśliby ponowa terazniejszych wiadomości, czego Panie Boże broń, była, jedne za dwie i ostatnie wici odemnie wydane będą z woli Jego Królewskiej Mości Pana Naszego Miłościwego, i ex praesentis senatus consilio. Dla czego pilnie proszę, abyście się WWPanowie bracia przy wszelakiej gotowości znajdowali. (Idem qui supra).

49.

Instrukcyja poselska z sejmiku, poprzedzającego koronacyją króla Michała a odbytego w Lipnie dnia 20 sierpnia 1669 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 381.

Instrukcyja od Ichmciów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej na sejmik do Lipna kronacyją nowo obranego króla Imci poprzedzający, pro die vigesimo augusti ex lege elekcyji przeszłej złożony, zgromadzonych, dana Ichmciom panom Piotrowi Świętosławskiemu, skarbnikowi Dobrzyńskiemu, Władysławowi z Działynia Działyńskiemu, kasztelanowi Dobrzyńskiemu, zgodnie i jednostajnie nemine contradicente na przyszły sejm coronationis obranym posłom.

§ 1. Baczy to dobrze ziemia nasza, że J. K. M. P. N. M., jako tylko liberis wolnego narodu polskiego obrany za króla i wielkiego Księcia Litewskiego suffragiis, i sacrosanctum oddał super pacta conventa sobie od Rzeczypospolitej podane iuramentum, tak zaraz ex praescripto z Imci księdzem prymasem i JW. senatorami

pracować zaczął in defensione et sollicitudine około dobra pospolitego et avertenda od ojczyzny naszej pericula. Zlecamy tedy Ichmciom panom posłom naszym ante omnia, aby zaraz przy powitaniu Króla Jegomości, jako imieniem inszych województw, tak imieniem ziemi naszej Dobrzyńskiej należyte podziękowanie uczynili J. K. M. P, N. M. za wszelakie curas i pieczołowania około całości Rzeczypospolitej; takoweż podziękowanie JW. księdzu arcybiskupowi Gnieźnieńskiemu, jako primati regni, że indefesso studio jako sub temporibus interregni, tak po szczęśliwém obraniu Jego Królewskiej Mości, jako verus patriae primas, szczerze i życzliwie dopomaga J. K. M., aby wszelakie pericula na nas następujące, oddalone były.

§ 2. Ponieważ wielkiej pamięci ordynacyja niegdyś Jaśnie Wielmożnego Imci pana Jana Zamoyskiego, kanclerza i hetmana wielkiego koronnego, vim legis sapit i summam inaequalitatem za sobą pociąga, żadnego zaś pożytku Rzeczypospolitej nie czyni, i ponieważ jako insze przed tém sejmy, tak i sejm blisko przeszły electionis ciężko zatrudniała, zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby ta ordycyja na przyszłym coronationis sejmie, lege abrogowana była, i żeby rad publicznych i sejmów nie zatrudniała.

§ 3. Disciplina militaris, którą państwa i monarchie w swojej powadze i całości zatrzymowane zostają, aby circa reassumptionem nowych praw, surowém prawem obostrzona, aby wszyscy począwszy od hetmanów, pułkownicy, obersterowie, rotmistrze, oficerowie i towarzystwo, tak polskiego jako i cudzoziemskiego zaciągu, w obozie zawsze sub privatione urzędów et honoris przy pułkach i chorągwiach swoich residowali.

§ 4. Musi i to Rzeczpospolitę turbować, że książe Imci Brandeburskie zaraz po abdykacyji Króla Imci, starostwo Drahimskie violenter odebrał, przez co jako Rzeczypospolitej maximum periculum, tak i Imci wojewoda Bełzki, hetman polny koronny, jako starosta Drahimski, wielką ponosi szkodę. Zlecamy tedy Ichmciom panom posłom naszym, aby cum Republica ineant modos et media, jakoby to starostwo in limitibus Reipublicae zostające, ad corpus Rzeczypospolitej przywiązane zostało.

§ 5. Wszakże i w tém praeiudicium stanowi szlacheckiemu być widzimy, że pisarstwa skarbowe, celne, solne, plebeiae personae administrują, i z tego się bardzo bogacą. Inibunt tedy modos panowie posłowie nasi cum Republica, aby to było cautum lege, żeby pisarze skarbowi na cłach i komorach solnych, była szlachta polska osiadła przez skarb podawana, a któryby plebeius ważył się takie officium procurare i emptitare, aby ad instantiam cuiusvis nobilis na trybunale inter causas fisci poenis et infamia był karany.

§ 6. Pactis conventis terazniejszemu Królowi Jegomości Panu Naszemu Miłościwemu od Rzpltej podanych, aby się in toto de facto działo, attendant Ichmć panowie posłowie nasi, osobliwie w rozdawaniu komor celnych szlachcie polskiej; officia żołnierskie, aby terrigenis dawane były, ziemskie także possessionatis, dopomną się Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 7. Ponieważ gęste zabójstwa przez zwłokę sprawiedliwości od samego Pana Boga vindictam wyciągają, inibunt panowie posłowie nasi modos, aby causae homicidiorum ex speciali regestro na trybunale sądzone były.

§ 8. A że ad opportunam wielu ludzi instantiam, starostwa sądowe ex proventibus ogołocone zostają, co się stało i starostwu naszemu Bobrownickiemu, które ze wszystkich prowentów ogołocone i obcięte zostaje, promovebunt Ichmć panowie

posłowie nasi serio, aby oderwane wsi i olędry od starostwa Bobrownickiego, przywrócone zostały do tego starostwa. Jest to lege cautum, ażeby bona haereditaria, które bezprawnie zniesione, ex publico aerario Rzpltej nagradzane były, a że w ziemi Dobrzyńskiej znajduje się tak wiele dóbr bezprawnie spustoszonych, instabunt o to gorąco Ichmć panowie posłowie i do żadnej nie przystąpią materyji, aż się ziemi Dobrzyńskiej stanie konzolacyja, i nagrodzone dobra będą iuxta constitutionem.

§ 9. Bona także haereditaria Imci pana Mikołaja Tholibowskiego, kasztelana Słońskiego, wieś Czerniewice w województwie Inowłocławskiém, nie raz ale dwa razy zniesiono. Raz na most, gdy się wojsko na oblężenie Torunia przeprawowało, drugi raz, gdy Król Jegomość przeszły pod Podgórzem stał, a drugie pułki na pomienionej wsi Czerniewicach, którą wieś już pobudowaną po przeszłej ruinie, iterata vice funditus rozebrano i zniesiono. Wniosą Ichmć panowie posłowie instancyją za Imci panem Mikołajem, * kasztelanem Słońskim, aby mu tak znaczna szkoda nagrodzona była z prowentów Rzpltej, albo téż z prowizyji przeszłemu Królowi Imci od Rzeczypospolitej postąpionej, pod assecuracyją in pactis conventis specifikowanej, gdyż Imci pan Słoński z tych dóbr intraty post desolationem primam et ultimam aż dotąd nic nie ma.

Jegomość pan Słoński, obywatel ziemi Dobrzyńskiej w potrzebie wojennej skaleczony, aby takowy w zdrowiu jego szwank za ojczyznę, był nagrodzony, o co wniosą instancyją panowie posłowie nasi.

§ 10. A że w tém jest antiquis legibus praevisum, żeby dissidentes in religione żadnych nowych zborów nie budowali, przeciwko którym prawom miasto Toruń teraz recens ratusz na Nowém mieście na zbór sobie akkomodowało, conferent z inszemi województwy Ichmć panowie posłowie, aby im o to mandaty wydane były.

§ 11. Dissidentibus in religione, aby w Rzpltej naszej, jako in regno catholico nic ultra antiquas constitutiones nie pozwalano, providebunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 12. Kalwinów z Polski exkludować.

§ 13. Moneta zła cuprea, ponieważ wielkie szkody i zatrudnienia przynosi Rzpltej, curabunt Imci panowie posłowie nasi, aby moneta dobra, jednakowa per totum regnum postanowiona była. Jeżeliby też ta szelągowa dłużej trwała in regno, starać się o to będą panowie posłowie, żeby w miastach pruskich brana była.

§ 14. Wielkie praeiudicium kościół Nieszawski od miasta Torunia doznaje, że czynszu zawziąwszy sumę wielką toż miasto Toruń od fundatorów, nie oddaje kościołowi, przez co chwała Boża w tym kościele ustaje, gdyż kapłani, kaznodzieje i muzyka z Torunia płacę swoją mieli, a teraz od samej wojny Szwedzkiej prowizyji miasto płacić nie chce, processu i poena banitionis aggrawowane zostaje; serio zalecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby się o to starali, aby dawnych praw recenti lege jako najsurowiej exekucyja na retentores censuum postanowiona była.

§ 15. Jura et libertates, jako wszystkich miast i miasteczek, tak osobliwie miasta J. K. M. Nieszawy, aby iuxta antiqua privilegia in suo perpetuo robore et firmitate zachowane były, praecavebunt omnibus modis Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 16. Ponieważ się często dzieje z wielką Rzeczypospolitej szkodą, że Ichmć panowie hetmani wielcy koronni stanowienie obozów, dystrybutywę chlebów zimowych, bez Ichmciów panów hetmanów polnych, wbrew dawnemu prawu i zwy-

czajowi odprawują, zlecamy to serio Ichmciom panom posłom naszym, aby się około tego znieśli z całą Rzpltą, jakoby temu in posterum lege zabieżeć.

§ 17. A że cum summo praeiudicio Imci pana Zawadzkiego, na starostwo [Puckie] [1]) miastu Gdańskowi przeszły król Imć dał privilegium certum in derogationem prioris privilegii Imci pani starościny Puckiej, zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby się o to starali, żeby pierwszy przywilej in suo robore zostawał.

§ 18. Starać się mają Ichmć panowie posłowie nasi, żeby constitutio anni 1659 o dochodzeniu krzywd reassumpta była, i dekreta trybunalskie, aby per officia competentia in executionem przyszły.

§ 19. Przy rozdaniu wakansów, aby te nikomu inszemu dawane nie były, któreby znosiły privilegia et consensus ante abdicationem od Króla Imci przeszłego, gorąco instabunt Ichmć panowie posłowie nasi, ponieważ te wszystkie przywileje przez Króla Imci in pactis conventis są poprzysiężone. Osobliwie za J. W. księdzem Stanisławem, archidyakonem Płockim, jako z domu swego dobrze w kościele Bożym i ojczyznie zasłużonym prałatem, imieniem województwa, wniosą instancyją do Króla Imci względem biskupstwa Chełmskiego, do niczego nie przystępując, jeżeli prawo w odmianę nastąpićby miało.

§ 20. Potkało to zacnych i rodowitych in Republica cives, że im konferowane dobra od Króla Imci przeszłego, za ich i przodków zasługi, per fas et nefas odbierano, i w sądach nadwornych odsądzano possessiones, przeto aby na potém ubi indignatio i zawzięcie się, albo ambientium avaritia, takowych nie praktykowała krzywd i oppressiones, na przyszłym da Bóg sejmie coronationis media adinveniantur.

§ 21. W czém że Imci pan Grudziński, starosta Hołubski, srodze jest aggravatus, i żadnej dotąd nie odniósł rekompenzy, aby w tej swojej pretensyji według prawa swego i słuszności był ukontentowany, albo restitutio starostwa Wiskiego była jemu, i dekret niesłuszny żeby był skasowany, do tego się równo z inszemi województwy przykładać obiecujemy.

§ 22. Dekreta interregni, którekolwiek zachodziły in disquisitione iurium (jako osobliwie w sprawie Imci pani Grudzieńskiej, starościny Hołubskiej), aby na przyszłym sejmie nie były per legem aprobowane, ale jako przeciwne prawu skasowane, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 23. Iż niektóre województwa tantum sibi concesserunt, że sprawy, które się ante abdicationem Króla Jegomości przeszłego dobrze działy, przeciwko prawu i konfederacyjom sądziły, takowe wszystkie dekreta, aby nullitatis były, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 24. Zarówno to jest prawem pospolitém, iż za nowém panowaniem królów Ichmciów, wszystkie urzędy ziemskie, grodzkie i koronne przy własnych władzach swoich, bez żadnego umniejszenia zachowane być mają, czego stany koronne przestrzegać mają i powinny. A iż urząd najwyższego pisarstwa skarbu koronnego, który ab origine zawsze był dotąd prowenta stołu królewskiego, tak koronnego jak i wielkiego Księstwa Litewskiego odbierał, w tychże prowentach wielkiego Księstwa Litewskiego przez artykuły województw tamecznych [ujmę] uczynić i umniejszyć usiłują, obstabunt serio Ichmć panowie posłowie nasi et efficient, aby urząd ten cały przy prawie Rzeczypospolitej, i zwyczaju dawnym, et circa pacta conventa królów Ichmciów nienaruszony zostawał.

---

[1]) Rkp. ma tu mylki »starostwo Pińskie«, i »starościny Pruskiej.«

§ 25. Ponieważ in aequali Republica, aequaliter wszyscy powinni pociągać, a że są niektóre województwa i ziemie, które contra omnem aequalitatem w stanie* z nimi podatkami są obciążone, a drugie uchwalone podatki czopowemi zakładają pieniędzmi, tak ponieważ to jest totius Reipublicae munus, żeby na zapłatę żołnierzowi Reipublicae do jednego skarbu pospołu z kwartą zniesione było, aby więc dictorum proportione czopowych pieniędzy dochodów, żołnierz do zapłaty był naznaczony do województw, a z tych województw i ziem, z których szczupły dochód z czopowego idzie, tedy niechby się na jednę chorągiew składali, albo insimul, jako się wyrzekło, panowie administratorowie odwozili.

§ 26. Wielką przez to starostwo sądowe krzywdę cierpi, że Ichmć panowie starostowie małżonkom swoim ius communicativum na dobrach do starostw zdawna należących wyprawują, et per consequens od starostw odrywają, tak, że same grody ledwie ogołocone zostają, et successores jurydyki sądzić ani exekucyji odprawować consequenter nie mogą. Tedy zapobiegając temu, żeby się takowe inconvenientiae nie działy, starać się będą Ichmć panowie posłowie nasi, żeby na potém takowe privilegia nie wychodziły. A którzy starostowie na takowych dobrach pro tunc existentia takowe sobie przyprawowali privilegia, żeby kasowane były, i sukcesorowi żeby nie szkodziły, aby tak na starostwa następowali, jako je teraz moderni possessores trzymają, a te, które już są dawno przez takowe privilegia avulsa, żeby do starostw przywrócone były.

§ 27. Aukcyja posłów w inszych województwach, jeżeliby była jako to w województwie Kujawskiém, gdyby było ośmiu, to w ziemi Dobrzyńskiej czterech, dopomną się Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 28. A iż prowent wojskiego Dobrzyńskiego ex antiquo należący, terazniejszego Imci pana wojskiego Dobrzyńskiego nie dochodzi, starać się będą Ichmć panowie posłowie o osobliwą konstitucyją, którąby ten prowent Imci wojskiemu Dobrzyńskiemu obwarowany został.

§ 29. Kasztelania Dobrzyńska, jako antiquitus krzesłowa była, tak i teraz niech będzie do niego przywrócona, gdyż się w tém całej ziemi praeiudicium dzieje, i w tém popadawszy, że się kasztelani absentowali od sejmów. Instabunt tedy serio Ichmć panowie posłowie, ponieważ wojewody nie mają, aby kasztelan Dobrzyński krzesło zasiadał.

Które artykuły zgodnie od nas namówione i postanowione, zleciliśmy Imci panu Władysławowi z Działynia Działyńskiemu, kasztelanicowi Dobrzyńskiemu, marszałkowi sejmiku naszego, do akt grodzkich Bobrownickich podać z podpisem ręki swojej.

Działo się w Lipnie na sejmiku koronacyją Jego Królewskiej Mości Pana Naszego Miłościwego poprzedzającym die vigesima augusti anno Domini 1669.

Władysław z Działynia Działyński, kasztelanic Dobrzyński, marszałek koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej.

50.

Laudum sejmiku w Lipnie z dnia 20 sierpnia 1669 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 383.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejm do Lipna coronationis nowoobranego Króla Imci poprzedzający pro die vigesima augusti anno 1669 do Lipna zgromadzeni, takowe między sobą laudum zgodnie i jednostajnie postanawiamy:

Ponieważ na sejmik terazniejszy przyszła do ziemi naszej asygnacyja od skarbu koronnego na chorągiew Jaśnie Oświeconego Imci Dymitra Korybuta księcia Wiśniowieckiego, wojewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, lubo do nas skarb większą sumę w asygnacyji swojej wyrażoną naznaczył, to jest sumę czterech tysięcy złotych polskich, której sumy ob gravem ziemi naszej przez wojnę szwedzką desolationem trzy pobory cum abiuratis w ziemi naszej nie wynoszą, chcemy się jednak Rzeczypospolitej lubo w ciężkiém zniszczeniu naszém uiścić w tych trzech poborach cum abiuratis przez posłów naszych na konwokacyji przeszłej blisko pozwolonych, i sumę trzema poborami cum abiuratis korrespondującą, na assygnacyją pomienionego Księcia Imci jako najprędzej wypłacić. Ponieważ jeden tylko pobór z tych trzech poborów wyżej mianowanych przez poborcę naszego Imci pana Stefana Moszczeńskiego wybierać pozwoliliśmy, tedy dla doskonałego wyżej pomienionej assygnacyji wypłacenia, zgodnie i jednostajnie pozwalamy, aby i te dwa pobory przez nas Rzeczypospolitej winne, tenże Imci pan Stefan Moszczeński zaraz po sejmiku wybierał, i obowiązujemy wszystkich obywatelów ziemi naszej Dobrzyńskiej, którzykolwiek ex praescripto legum do płacenia podatków należą, aby te dwa pobory zaraz po sejmiku przed sądami kapturowymi, które sądy w poniedziałek po święcie Panny Maryji (9 wreśnia) sądzone być mają, to jest za niedziel trzy po sejmiku terazniejszym, sub poena contra retentores contributionum publicarum sancitis, [wypłacali].

Ażeby jako najprędzej tę assygnacyją wypłacić, tedy Imci pan Paprocki, burgrabia Bobrownicki, poborca piąci podymnego, retenta przy sobie zostające na zapłacenie tej assygnacyji obrócić powinien, także i z sumy czworga podymnego, które Imć pan Rościszewski wybiera, cokolwiek acrescit, na wypłacenie tych assygnacyj to wszystko cedere ma. Ażeby nam wiadomo było, jako wielką sumę wyniesie pobór cum abiuratis, i jak wielką sumę mamy zapłacić trzem poborom korrespondującą na wyżej opisaną assygnacyją, tedy obowiązujemy Imci pana Stefana Moszczeńskiego, poborcę tych trzech poborów, aby na sądach przyszłych kapturowych rachunek doskonały kwoty i taryfy poboru cum abiuratis uczynił.

Do Ichmciów panów sędziów kapturowych, na te rachunki przydajemy deputatów Imci pana Seweryna Żelskiego, miecznika Dobrzyńskiego, Imci pana Melchiora Grochowalskiego, Imci pana Jana Chełmickiego, Imci pana Tomasza Sudrawskiego; i ktokolwiekby chciał być praesens ex nobilitate, wolno każdemu szlachcicowi być przy tych rachunkach. Jeżeli dla jakiej przyczyny te sądy nie doszłyby ostatnie kapturowe, tedy nazajutrz po sejmiku deputackim te rachunki przed wyżej opisanymi deputatami odprawować się mają.

Także Imci pan burgrabia Bobrownicki rachunek z pięciu podymnego uczynić powinien.

Zlecamy także Imci panu marszałkowi koła naszego rycerskiego surowy wysłać uniwersał do miasteczek powiatowych, aby tak te dwa pobory i retenta pierwszego poboru, i czworo podymnych, do rąk Imci pana Rościszewskiego przed sądami kapturowymi wydane były.

Które to laudum i postanowienie nasze zgodnie i jednostajnie zleciliśmy Imci panu Władysławowi Działyńskiemu, marszałkowi koła naszego, do akt grodzkich Bobrownickich podać z podpisem ręki swej.

Działo się w Lipnie na sejmiku koronacyją Jego Królewskiej Mości Pana Naszego Miłościwego poprzedzającym, die 20 augusti anno Domini 1669.

Władysław z Działynia Działyński, kasztelanic Dobrzyński, marszałek koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej.

51.

Laudum sejmiku poselskiego w Lipnie dnia 12 maja 1672 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. II, str. 727.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo i obywatele ziemi Dobrzyńskiej na sejmik przedsejmowy pro die 12 Maii do Lipna zgromadzeni, uchwalamy:

§ 1. Życząc sobie pro viribus nostris dźwigać Rzeczpospolitę i w należytych zasługach chorągiew Imci pana Piwa, pułkownika J. K. M. do płacy ziemi naszej należącą uspokoić, uchwaliliśmy na terazniejszym sejmiku laudo praesenti zgodnie i jednostajnie ze wszystkich dóbr J. K. M., duchownych i szlacheckich, podymnych sześcioro; troje na zapłatę chorągwi Imci pana Piwa, a troje zaś, aby w gotowiznie przy Imci panu poborcy do dalszej dyspozycyji ziemi naszej zostawały. Do których sześciorga podymnego wybierania obraliśmy poborcę Imci pana Jana Lubowieckiego, który Imć pan poborca prestito wprzód iuxta dispositionem legum regni coram officio iuramento, to jest przed Imci panem regentem, powinien będzie za tydzień od przyszłego poniedziałku, to jest dnia dwudziestego piątego maja w Dobrzyniu najpierwej zasiśeć, i tam exakcyje swoje przez tydzień kontynuować, po tém subsequenter w Lipnie i Rypinie. Którego to sześcioro podymnych obowiązujemy się wszystko* praesenti laudo durante sesione publice sancito, nieodwłocznie wydać i wypłacić, wkładając to praesenti laudo na urząd grodzki Bobrownicki, aby na sądzenie retentorów pomienionych sześciorga podymnych etiam durantibus comitiis ad primam requisitionem Imci pana poborcy, etiam extra cadentiam terminorum, zjechać zechciał, i Imci pana starostę Bobrownickiego praesenti laudo obligamus, aby zaraz po otrzymaniu kondemnat nieodwłoczną exekucyją z retentorów uczynić kazał. Kwitowego temuż Imci panu poborcy po groszy sześć od kwitu pozwalamy, i onego a quovis impedimento praesenti laudo ewinkować obowiązujemy się.

§ 2. Namówienie wyprawy chorągwi powiatowych do sejmiku relacyjnego odkładamy.

§ 3. Mając wzgląd na ubogi klasztór Oborski i na wniesioną od nich suplikę,

dobra tegoż klasztoru tak od przeszłych podymnych, jako i od terazniejszych sześciorga praesenti laudo uwalniamy. Także i Ojców Franciszkanów Dobrzyńskich od płacenia ośmiorga podymnych, które wybierał Imci pan Winnicki simili modo uwalniamy, wkładając to na Ichmciów panów szafarzów czopowego, aby to, cokolwiek z tego uwolnienia decedet z taryfy podymnego, żeby to zapłacili do rąk Ichmciów panów poborców.

§ 4. Mieć także chcemy w osobliwym respekcie deputatów chorągwi Imci pana Piwa, którzy w ziemi naszej zasług swoich czekają. Onym na traktament złotych dwieście ex aerario czopowego ziemi naszej terazniejszą uchwałą naszą naznaczamy i pozwalamy. Ichmciom panom szafarzom naszym pomienionego czopowego praesenti laudo zlecamy, aby tym to panom deputatom, te złotych dwieście nieodwłocznie wypłacili, co Ichmciom panom przy kalkulacyji pro persoluto przyjmiemy.

§ 5. Ażeby tandem aliquando rachunki z Ichmć panami poborcami przeszłymi in genere wszystkimi, którzy podymne i pobory na zapłatę chorągwi Imci pana Piwa wybierali, [załatwione zostały], do słuchania rachunków namówiliśmy z pośrodka siebie Wielmożnych Dobrzyńskiego, Rypińskiego, Słońskiego, Kamińskiego kasztelanów, Imci pana sędziego ziemskiego, podczaszego, miecznika, skarbnika Dobrzyńskich, Imci pana podczaszego Wyszogrodzkiego, marszałka sejmiku terazniejszego, Imci pana Jana Orłowskiego, Imci pana Wojciecha Starorypińskiego, Imci pana Łukasza Orłowskiego, i ktobykolwiek chciał z Ichmciów panów urzędników i ex nobilitate, wolno mu będzie słuchać tych rachunków. Przed tymiż Ichmć pany deputatami Ichmć panowie szafarze czopowego rachunek uczynić będą powinni. Do których rachunków czas poniedziałek po Niedzieli Krzyżowej naznaczamy, na który dzień Ichmć panowie deputaci ad minimum czterech na pomieniony dzień stawić się będą powinni. Obowiązujemy praesenti laudo Ichmciów panów poborców wszystkich, aby wszystkie retenta przy Ichmć panach zostające, na te rachunki zwiezli, i deputatom Imci pana Piwa za kwitem i odebraniem regestrów wypłacili. Co wszystko dexteritati Ichmciów panów deputatów zlecamy.

Które laudum i uchwała nasza, aby do wszystkich wiadomości przyszła, zleciliśmy onę Imci panu Janowi Łukowskiemu, podczaszemu Wyszogrodzkiemu, marszałkowi koła naszego, do akt grodzkich Bobrownickich z podpisem ręki swej podać.

Działo się w Lipnie na sejmiku poselskim dnia 12 maja anno tysiącznym sześćsetnym siedmdziesiątym drugim.

Jan Łukowski, podczaszy Wyszogrodzki, marszałek sejmiku Lipieńskiego.

52.

Instrukcyja poselska sejmiku w Lipnie z dnia 12 maja 1672 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodz. r. Nr. 727, str. 161.

Instrukcyja od Wielmożnych Ichmciów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników, i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik antekomicyjonalny powołany przez Jego Królewską Mość Pana Naszego Miłościwego pro die 12 maii in anno praesenti złożony do Lipna zgromadzonych, Ichmciom panom Jakubowi

z Rokitnicy Rokitnickiemu, chorążemu i staroście Dobrzyńskiemu i Rypińskiemu, rotmistrzowi J. K. M., Janowi Hieronimowi Sierakowskiemu, stolnikowi Dobrzyńskiemu, zgodnie i jednostajnie na sejm przyszły obranym posłom, dana.

§ 1. Constat to dobrze nietylko obywatelom ziemi Dobrzyńskiej wiernym i życzliwym poddanym J. K. M. P. N. M., ale całemu światu polskiemu, jako J. K. M. P. N. M. dał zaraz w pierwszych dniach szczęśliwego panowania swego, plusquam paterno affectu et studio, omni cura et sollicitudine regno, około zatrzymania całości dobra Rzeczypospolitej naszej, non parcendo fortunae i zdrowiu swemu pańskiemu, invigiliare raczył. Zlecamy tedy ante omnia Ichmciom panom posłom naszym, aby przy pocałowaniu ręki J. K. M. należyte podziękowanie ore przyszłego Imci pana marszałka poselskiego cum debita submissione et veneratione majestatu pańskiego oddane było.

§ 2. Na tak bezprawne rozerwanie przeszłego sejmu serdecznie ubolewać musi ziemia nasza. Committimus to Ichmciom panom posłom, aby ineant modos cum tota Republica, jakoby per legem publicam huic malo, które kiedykolwiek Rempublicam do ostatniej ruiny i zguby przyprowadzić może, zabieżeć się mogło.

§ 3. A że pro principali nam w instrukcyji swojej J. K. M. P. N. M. obronę pospolitą od następującej nawałności ottomańskiej proponere raczy, committimus to Ichmciom panom posłom naszym, aby około doskonałej obrony Rzeczypospolitej tam ab extra quam et ab intra, omnes modos et media quam saluberrima ineant cum tota Republica, i inquantumby dissydencyje male contentorum przeciwko Jego Królewskiej Mości Panu Naszemu Miłościwemu consurgere chciały, inibunt omnes modos et media Ichmć panowie posłowie nasi przy wyświadczeniu oblatae fidei i wiernego poddaństwa obywatelów ziemi naszej Jego Królewskiej Mości Panu swemu wolnie obranemu, jakoby takowe i na terazniejszym sejmie uspokojone i komprimowane zostały.

§ 4. Artykuły na sejm przeszły Ichmciom panom posłom naszym, in quantum się będą mogły zmienić in nonnullis punctis, in toto reassumujemy, et dexteritati, curae et promotui Ichmciów panów posłów committimus, osobliwie artykuł de avulsione bonorum od starostwa Bobrownickiego i desideria strony dezolacyji i zniesienia dóbr przez obozy [decessi] [1]) Imci pana kasztelana Słońskiego.

§ 5. A ponieważ takie na Rzeczpospolitą następują pericula i pora wojenna następuje, życzą tego obywatele ziemi naszej, aby sejm ten per compendium w dwuniedzielny był obrócony.

§ 6. A iż nam to Jego Królewska Mość w instrukcyji swej proponere raczy, abyśmy obmyśleli koszt na delegacyje do postronnych panów na zaciągnienie od onych posiłków na wojnę turecką, widząc exhaustam Rempublicam, tak baczymy, aby J. K. M. takowe poselstwo dobrze meritorum, to jest saecularibus personis starostwami, spiritualibus biskupstwami nagradzał.

§ 7. Sprawa Ichmciów panów Działyńskich w obojgu trybunałach agitata, a świeżo w Piotrkowskim trybunale decessa, * aby finalem wzięła sine mora executionem, inibunt panowie posłowie nasi, i jeśliby Imci pana miecznika ziem Pruskich in oppressionem liberae vocis et convulsionem decretorum tribunalitiorum za wydaniem cum praeiudicio iuris publici mandatu sądzić chciano, obligamus Ichmciów panów posłów naszych, aby go sądzić nie pozwalali.

---

[1]) Rkp. niezrozumiałe »decedere.«

§ 8. Wielą konstytucyj sejmowych, a mianowicie 1633—1634 obwarowaną jest powaga dekretów trybunalskich, tak ex seriis partium controversiis, jako ex in contumatiam otrzymanych. Iż jednak przeciwko wyraźnemu prawu wielu się odważa na zrujnowanie dekretów tych pociągać albo mandatem nowszym, albo różnymi sposobami na drugi trybunał, tak że jawno ponosi krzywdę prawo, uszczerbek powaga trybunalska w niedościgłej prędko exekucyji sprawiedliwości: tedy reassumując wszystkie około trybunalskiej powagi prawa, by na terazniejszym sejmie postanowiono, aby dekreta trybunalskie wszystkie per controversias partium et seria iudicii trutina ferowane, non obstante, aż się kto extra ignorantiam causae będąc, consulto et deliberato da wydać i kondemnować, były innovabiliter in quovis officio et iudiciis minoris et maioris subselii, na sejmie zachowane, nigdy nie wzruszane, ale do exekucyji, żeby jako najprędzéj przywodzone; aby remotis diffugiis et remissionibus, jako raz prawo mandaty na zniesienie dekretów i kondemnat trybunalskich wydane nullitatis być deklarowało, tak i decreta sejmowe na mandaty ferowane, nawet i trybunalskie, któreby znosiły trybunalskie dekreta, ważne być nie mają. I ktoby ważył się modo praemisso evocare, albo jakim sposobem convellere iudicata trybunalskie, takowy pro ausu huiusmodi poena centum marcarum, et sesione turrica per medium annum in fundo terrestri na trybunale koronnym ex regestro speciali terminorum decretorum vindicanda et decernenda ma być karany.

§ 9. Gdyby też comprobatia i dokument był na którego z posłów ziemskich, żeby tenże corruptus jurgieltem jakim był, żeby takowy .... ojczyzny relegowani byli.

§ 10. Ponieważ legibus regni cautum est, aby kwarta z dóbr stołowych i ekonomicznych płacona była, na co stanął dekret Radomski z administratorami przeszłego Króla Imci, aby ten dekret, jako na prawie fundowany in suo robore zostawał.

§ 11. A iż miasto Toruń contra iura regni et terrarum, przez prywatnę swoję uchwałę albo plebiscitum, akcyzę na stan szlachecki postanowiło, i approbationem tego przez dekret zadworny otrzymało, i takową akcyzą stan szlachecki opprimowało, fanty biorąc, curabunt Ichmć panowie posłowie nasi omnibus modis, aby ta aggrawacyja zniesiona była, i dekret ten zadworny skasowany był.

§ 12. A jeśliby też, czego strzeż Panie Boże, malitia humana sejm ten aliquibus modis exquisitis rozrywać conaretur, Ichmć panowie posłowie [upraszać] o ostatnie wici na pospolite ruszenie będą J. K. M., i confederationem generalem około zatrzymania dostojeństwa pańskiego unanimiter z inszemi województwy.

§ 13. Ponieważ konstytucyja przeszłego sejmu o zeznawaniu relacyj aggravat stan szlachecki, curabunt panowie posłowie nasi, aby ta konstytucyja zniesiona była, a relacyje positarum citationum, aby podług dawnego prawa i statutów zeznawane były.

§ 14. A ponieważ Imć pan żupnik nasz niesłuszne turbacye ponosi przez wydany mandat za dworem i przeszłoroczna sól, którą za assekuracyje .... ziemi Dobrzyńskiej po grzywnie polskiej distribuere musiał, curabunt Ichmć panowie posłowie, aby od tej turbacyji wolen zostawał, i żeby tegoroczna sól po grzywnie płacona była, curabunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 15. Dekreta trybunalskie, aby przez dekreta sejmowe znoszone nie były, omnibus modis praecavebunt panowie posłowie nasi.

§ 16. In quantum-by téż desideria braterskie * i exorbitantiae na tym sejmie nie znosili, tedy o sejm sześcioniedzielny Ichmć panowie posłowie Króla Jegomości Pana Naszego Miłościwego upraszać będą.

§ 17. A ponieważ disciplina militaris tot legibus et constitutionibus regni zapewniona jest, która abusu quodam naruszona zostaje, curabunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby wojsko disciplinam militarem według dawnych praw zażywało.

§ 18. Serio i o to committimus Ichmciom panom posłom naszym, aby sumy z dekretu komisyi Radomskiej u panów Wodzickiego i Kotowskiego przez assygnacyje skarbowe chorągwiom naznaczone, a osobliwie Imci panu chorążemu Dobrzyńskiemu, żeby płacone były, lub żeby na insze podatki pewniejsza asygnacyja JM. naznaczona była i wypłacona.

§ 19. Pilną także wniosą instancyją Ichmć panowie posłowie nasi do J. K. M. za Imci panem starostą Abelskim, aby sprawa jego z Imci panem starostą Starodubowskim rozsądzona była.

§ 20. A ponieważ hiberna na wojsko Rzeczypospolitej od komisarzów Rzeczypospolitej iuxta mentem legis przeszłego sejmu ordynowana zostaje, tedy żeby na tym sejmie to prawo zniesione nie było, providebunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 21. W uchwale podatków i w inszych punktach w instrukcyji J. K. M. położonych, aby się do zgody całej Rzeczypospolitej Ichmć panowie posłowie nasi stosowali, aby jednak habita ratione desolationis ziemi naszej w tym sposobie postępowali, onych fide, conscientia et honore obligamus.

Które to artykuły i instrukcyją naszę zgodnie od nas postanowione, zleciliśmy Imci panu Janowi z Łukoszyna Łukowskiemu, podczaszemu Wyszogrodzkiemu, marszałkowi koła naszego, do akt grodzkich Bobrownickich z podpisem ręki swej podać.

Działo się w Lipnie na sejmiku poselskim dnia 12 maja 1672 roku.

Jan Łukowski, podczaszy Wyszogrodzki, marszałek koła rycerskiego.

53.

Laudum sejmiku w Lipnie z dnia 19 grudnia 1672.

Z księgi Bobrownickiéj grodzkiéj Nr. 36, str. 7.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na koło do Lipna nam przez J. K. M. P. N. M. pro die 19 decembris in anno praesenti 1672 złożone, zgromadzeni.

§ 1. Stósując się do konfederacyji Rzeczypospolitej, obraliśmy z pośrodka siebie iuxta praescriptum confederationis sędziów Wielmożnych Ichmciów panów Jakuba Zboińskiego, Dobrzyńskiego, Mikołaja Tholibowskiego, Słońskiego, Wojciecha Tholibowskiego, Kamińskiego, Bobrownickiego starostę, kasztelanów, Michała Mazowieckiego, sędziego ziemskiego, Malchra Grochowalskiego, podczaszego, Seweryna Żelskiego, miecznika, Stanisława Żelskiego, skarbnika, Franciszka Chełmickiego, sędziego grodzkiego, Daćboga Kraszewskiego, pisarza grodzkiego Dobrzyńskiego, Szczęsnego Zboińskiego, Krzysztofa Murzynowskiego, Ludwika Klonowskiego, Wojciecha Starorypińskiego, którzy Ichmć panowie sędziowie powinni będą na ponie-

działek po Trzech Królach najbliższy, in anno proxime venturo 167tertio do Bobrownik unius et aliquorum absentia non obstante, żeby ich jednak sześć zasiadało, zjechać, i tam przysięgę według roty trybunału koronnego wykonać, sądy zacząć, i one tak długo sądzić, póki necessitas exigeret, i póki w inszych województwach sądzone będą.

§ 2. A żeśmy sobie przez pewne laudum nasze postanowili, co rok inszych szafarzów do czopowego obierać, tedy stosując się do tego laudum obraliśmy na rok przyszły, to jest a die prima ianuarii anni proxime futuri 1673 usque ad diem itidem primam ianuarii anni 1674 do pomienionego czopowego, szafarzów JM. panów: Seweryna Żelskiego, miecznika, Stanisława Żelskiego, skarbnika, Franciszka Chełmickiego, sędziego grodzkiego Bobrownickiego, Dobrzyńskich, którzy Ichmć panowie szafarze iuxta priora lauda powinni będą przysięgę na przyszłych sądach praestare. Czopowe i gorzałkowe winni co ćwierć od miast wybierać, wybrane pieniądze w skrzyni pod trzema kluczami zawierać; prywatnie jeden bez drugiego pieniędzy z miasteczek nie brać, gotowe zawsze w skrzyni w klasztorze Skępskim chować, tych pieniędzy nikomu nie powierzać, ani na swoje potrzeby brać, rachunek zaś lub na sejmiku, lub przed deputatami naznaczonymi in praesentia burmistrzów uczynić. Salarium Imciom panom po złotych sto na rok pozwalamy.

§ 3. Uważając też ścisłość czasów i terazniejsze każdego z nas wycieńczenie i wyniszczenie, tedy Imciom panom deputatom do koła generalnego od nas obranym, lubo szczupły posiłek, bo tylko po złotych dwuchset z prowentu przeszłorocznego czopowego naznaczamy, i Ichmciom panom szafarzom przeszłorocznym oddać zlecamy.

Także towarzyszowi Imci pana pisarza polnego do koła naszego przysłanemu, złotych sto z czopowego przeszłorocznego Ichmciom panom szafarzom committimus.

Na tychże sądach przeszli panowie szafarze przed Imci panami sędziami rachunek uczynić powinni.

Zawdzięczając też według naszej możności wszelakie dobrodziejstwa Pannie Najświętszej Skępskiej, i terazniejsze ojczyzny naszej niebezpieczeństwa osobliwej tejże Przeczystej Matki miserationum protekcyi i przyczynieniu oddając, tedy pro fabrica kościoła i klasztora Skępskiego złotych polskich sześćset praesenti laudo dajemy i naznaczamy, Ichmciom panom szafarzom na przeszły rok obranym zlecamy, aby tę sumę z pierwszej ćwierci roku następnego do dyspozycyji Wielebnego Ojca Atanazego Gosleńskiego, definitora ordinis de minori observantia Sancti Francisci, jako budowniczego klasztoru Skępskiego oddali i ostatnio wyliczyli.

Ojcom Karmelitom konwentu Oborskiego ziemi naszej terazniejsze czternaście podymnych na aukcyją uchwalonych odpuszczamy praesenti laudo, tak i Ojcom Franciszkanom konwentu Dobrzyńskiego połowicę tegoż podymnego indulgemus, i onych od wszelakiej impetycyji panów poborców assecuramus.

Które to laudum i uchwała nasza, aby do wszystkich wiadomości przyszła, zleciliśmy Wielmożnemu Imci panu Jakubowi Zboińskiemu, kasztelanowi Dobrzyńskiemu, dyrektorowi, do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Lipnie na kole partykularném die 19 decembris anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo (1672).

Jakób Zboiński, kasztelan Dobrzyński, dyrektor koła rycerskiego.

54.

Instrukcyja poselska z sejmiku w Lipnie z dnia 19 grudnia 1672 roku.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej Nr. 36, str. 8.

Od Wielmożnych Ichmciów panów, senatorów, dygnitarzów, urzędników, i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej, na koło do Lipna przez uniwersał J. K. M. P. N. M. pro die 19 decembris in anno praesenti 1672 złożone do Lipna zgromadzonych, Ichmciom panom Jakubowi Rokitnickiemu, chorążemu, staroście Dobrzyńskiemu i Rypińskiemu, rotmistrzowi J. K. M., Janowi Pawłowi Sierakowskiemu, stolnikowi Dobrzyńskiemu, Janowi Wojciechowi z Ossówki Zboińskiemu, kasztelanicowi Dobrzyńskiemu, Tomaszowi Kazimierzowi z Rutkowa Rutkowskiemu, zgodnie i jednostajnie na koło generalne przyszłe w Warszawie przypadające obranym deputatom albo posłom.

§ 1. Baczą to dobrze obywatele ziemi Dobrzyńskiej, wierni i życzliwi poddani J. K. M. P. N. M., że jako tylko za przejrzeniem Boskiém et liberis populorum suffragis in speculo w Rzeczypospolitej et solio regali zasieść raczył, do tego dzierży swoje pieczołowanie et sollicitudines regias zawsze stosować raczy, jakoby to państwo sobie do rządu od Pana Boga powierzone pacis et belli artibus consiliisque w dawnych ozdobach, prerogatywach i całości mógł conservare; co i teraz nie tylko polskiemu, ale i katolickiemu światu wyświadczyć J. K. M. P. N. M. raczy, gdy po terazniejsze tak straszne i ciężkie na Rzeczpospolitę naszę od nieprzyjaciela Krzyża świętego wywarte pericula, zdrowie swoje pańskie et coronatum caput non parcendo sumptibus regiis w pole poprzedziwszy wszystko rycerstwo ochotnie pro Deo, ecclesia et patria consecrare raczył. Pro debita tedy gratitudine zlecamy Ichmciom panom deputatom naszym, aby należyte podziękowanie przez Imci pana marszałka koła Rzeczypospolitej oddane było Jego Królewskiej Mości Panu Naszemu Miłościwemu.

§ 2. A lubo inter tot zostajemy pericula, najbardziej jednak serca nasze szlacheckie scissiones, diffidenciae inter cives, niepewność internae pacis przenikać musi. Dajemy tedy plenariam et omnimodam facultatem Ichmciom panom deputatom naszym, aby te zamieszenia szkodliwe w ojczyznie naszej quam iustissimis et efficacissimis prout videbitur całej Rzeczypospolitej uspokojone zostały mediis.

§ 3. Widząc też oczywiście w jak ciężkich i niesłychanych ojczyzna nasza zostaje niebezpieczeństwach, do namówienia i postanowienia doskonałej obrony, za którąby tuta et secura Rzeczpospolita zostawać mogła, plenariam potestatem dajemy Ichmciom panom deputatom naszym, a że obrona bez pieniędzy i podatków być nie może, zlecamy tedy to Ichmciom panom deputatom naszym, aby przy uchwale podatków modum contribuendi do braci przywieźli.

§ 4. Wojsko Rzeczypospolitej tak polskiego jako i cudzoziemskiego zaciągu do płacy na województwa rozebrane, aby otrzymaniem płacy ukontentowane zostało, curabunt Ichmć panowie deputaci nasi.

§ 5. Jeżeliby też wyprawa łanowa była w kole terazniejszém naszém generalném traktowana, obligamus w tém serio Ichmciów panów deputatów naszych, aby deducant Rzeczypospolitej szczupłość włok naszych, których pro iustitia et

aequitate i dwadzieścia jednemu łanowi wielkopolskiemu albo małopolskiemu correspondere nie może, aby się o to starali, jakoby proporcyja słuszna włok z łanami w terazniejszém kole postanowioną była.

§ 6. Praecavebunt i to ziemi naszej Ichmć panowie deputaci nasi w kole przyszłém, ponieważ województwa i ziemie zupełnej aukcyji wojska, jako powinny nie wyprawiły, a ziemia nasza lubo dosyć zniszczona, zupełną kwotę ludzi cum magno sumptu wyprawiła, abyśmy w tém żadnej szkody i nierówności nie ponosili.

§ 7. Ponieważ Imć pan marszałek koła Rzeczypospolitej [1]) niesłusznie impetitur na honorze i reputacyji swojej, którego innocencia dobrze nam wiadoma, gdyż do tej usługi Rzeczypospolitej sine ullo ambitu obrany został, zlecamy i to Ichmciom panom deputatom naszym, aby w przyszłém kole generalném provideant omnimodam assecurationem honoris et reputationis Imci.

§ 8. Jeżeliby też, czego nas Panie Boże zawaruj, aliquo interveniente fatali casu, insze województwa viritim na to koło generalne co sobie postanowili, obligamus w tém Ichmciów panów deputatów naszych, aby nam o tém wcześnie znać dawali, gdyż i my w takim razie aequaliter cum Republica concurrere chcemy.

§ 9. W inszych punktach, a osobliwie względem upominków tatarskich i gratyfikaty osoby i ludu urodzonego Hanynka, i inszych punktów w liście J. K. M. P. N. M. do koła naszego proponowanych, zlecamy Ichmciom panom deputatom naszym, aby ad communem consensum całej Rzeczypospolitej stosowali się.

§ 10. A jeśliby też w terazniejszym kole generalném, jakowe privata desideria proponowane były, serio i my zlecamy Ichmciom panom deputatom naszym, aby gorącą instancyją do J. K. M. P. N. M. i całej Rzeczypospolitej wnieśli, za Imci panem kasztelanem Słońskim, aby mu pro bene meritis jego suma dwunastu tysięcy złotych polskich na dzierzawie jego Jankowie i Trzebiegoszczu asekurowana była.

§ 11. Awulzyją wszystkich wiosek od starostwa Bobrownickiego jurydycznego we wszystkich instrukcyjach naszych na sejmy podaną, zalecamy pilnemu staraniu Ichmciom panom deputatom naszym.

§ 12. Ponieważ sól nas tego roku nie doszła, a Imć pan arendarz terazniejszy, jako nas doszło, chce ją pieniądzmi zapłacić, dajemy plenariam potestatem Ichmciom panom deputatom naszym o tę sól componendi, summam levandi, która suma w podatki będzie obrócona.

§ 13. Akcyza w mieście Toruniu przez prywatne laudum albo plebiscitum tegoż miasta Torunia na stan szlachecki postanowiona, codziennie ciężko aggravat stan szlachecki i ich poddanych. Obligamus Ichmciów panów deputatów naszych, aby w przyszłém kole starali się o zniesienie tego tak ciężkiego ciężaru de nobilitate.

Którą to instrukcyją naszę zleciliśmy Wielmożnemu Imci panu Jakubowi Zboińskiemu, kasztelanowi Dobrzyńskiemu, dyrektorowi koła naszego z podpisem ręki Imci do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Lipnie dnia 19 decembra anno Domini 1672.

Jakób Zboiński, kasztelan Dobrzyński, dyrektor koła rycerskiego.

---

[1]) Mowa tu o Stefanie Czarnieckim, marszałku konfederacyi Gołąbskiej.

55.

Uniwersał królewski, wzywający do uiszczenia należytości za dzierżawę włok wybranieckich.

Z oryginału.

Michał, z Bożej łaski Król Polski, Wielkie Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Wołyńskie, Podlaskie, Podolskie, Inflanckie, Smoleńskie, Siewierskie, Czerniechowskie.

Wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy, a zwłaszcza Wielmożnym i Urodzonym starostom i dzierżawcom wszelakich dóbr naszych królewskich, tudzież uczciwym wybrańcom dóbr tychże naszych, i inszym włoki albo łany trzymającym wybranieckie jakiejkolwiek kondycyji ludziom, wiadomo czynimy: Jako na sejmie walnym warszawskim in anno 1670 szczęśliwie odprawionym, za zgodą wszystkich stanów Rzeczypospolitej stanęła konstytucyja, aby prowent z wybrańców na suplement gwardyji naszej był obrócony, tak my według prawa i do innych konstytucyj o wybrańcach postanowionych, żądamy pilnie Uprzejm. i Wiern. W., abyście podług dawnych regestrów, jako wiele włók i łanów najduje się w których dobrach naszych, osobliwie według rewizyji i inkwizycyji constitutionum anni millesimi sexcentesimi quadragesimi primi naznaczonej, tedy odprawiona i do grodu bliższego per oblationem podana jest, z każdego łanu i włoki wybranieckiej za rok terazniejszy i za retenta przeszłe według konstytucyji anni millesimi sexcentesimi quadragesimi noni po złotych sześćdziesiąt antiqua, albo currenti moneta po złotych stu, do rąk Urodzonego Mikołaja Wnarowskiego, komornika naszego, podanego i naznaczonego od nas na to komisarza i za kwitami jego, tu w Warszawie dnia 25 maja blisko przyszłego, bez wszelakiej zwłoki oddali i zupełnie odliczyli, pod winami privationis dzierzaw, o kwarcie w konstytucyji tejże anni millesimi sexcentesimi quadragesimi i w inszych opisanej, w trybunale lwowskim blisko przyszłym, albo tam kędy trybunał skarbowy odprawowanym będzie, Urodzonemu instygatorowi naszemu i Rzeczypospolitej z delaty pomienionego komisarza naszego windykować deklarujemy, i dobra odsądzone bene meritis rozdawać będziemy. A jeśliby ordynanse od komisarzów do was wychodziły, rozkazujemy surowo, abyście im, jako prawu przeciwnym posłusznymi nie byli, które my terazniejszym listem naszym kasujemy.

Ażeby ten uniwersał nasz tém prędzej do wiadomości wszystkich, którym na tém zależy przyjść mógł, on w każdym grodzie własnym publikować i po parafiach podług zwyczaju rozesłać rozkazujemy, który dla lepszej wiary ręką naszą podpisawszy, pieczęcią stwierdzić rozkazaliśmy.

Datum w Warszawie die X miesiąca maii, roku Pańskiego MDCLXXIII, panowania naszego roku IV.

Michał, król.

Piotr Bojanowski, kanonik Płocki, J. K. M. sekretarz.

Rządy króla Jana III.

56.

Zdanie o przyszłej elekcyji Jana III, króla Polskiego, hetmana natenczas wielkiego koronnego, przezwiskiem Sobieskiego, komponowane od Jana Ignacego Bąkowskiego, wojewody Pomorskiego anno 1674; hic qui composuit aetatis suae fuit 59.

Nie zawodzę się na tém, że nie tylko potrzeba, aby przyszła elekcyja była ex regula praw i wedle intencyj przodków naszych ad futuros model, ad praesentes wygoda; o cośmy się i zamięszali najwięcej, długo dosyć certavimus i luctuose, a ledwie nie przez to już samych confecimus siebie; ale żeby była medela intermissae disturbavit* [1]) tanti compositi harmoniam, a wprzód i co do niej restituendum, i co w niej reparandum.

Narzekano tam kiedyś, kiedy się też już pierwsze owo seminaryjum libertatis nachyliło sua mole było, voce populi romani et libertatem senatus et conscientiam generis humani aboleri. Czemże proszę? Strepebant arma, in foro populus contra patres armabatur, fidei quibus minus, plus inerat audaciae ad provocandos Deos. Nie dobrze cohaeret politicum corpus, źle stać może officina aequalitatis, kiedy na jednę stronę więcej praedominium uciśnie pondere libram; magis et minus, ius et vis confusa societate wolnością rządzą; kiedy fides publica, stratagema, iurisiurandi vilitas, honesti contemptus, sui amor i oblivio omnium zacierają się.

Wdarła się do Polski, i bardzo w niej rozpostarła do starszych nieufność, do najstarszych niemiłość, niechęć i ambitio do młodszych; zaraz tém osłabiały vincula constructionis państw, serca i animusze do interesów się przywiązały, rośnie zapragnienie i nienawiść cudzego, i wyregestrowawszy z pamięci i obserwancyji srogie sacrilegium in lucris et spoliis ex publico captandis, prywatna chciwość luxuriatur. Aż ci to królów w dochody, Rzeczpospolitę w podatki, w dostatek wszystkich ogołociło, i sprawiło pospolite zubożenie i defekt, pospolitą niecierpliwość i krótszą, ale nieskuteczną per alienum do fortuny drogę zasłodziło. To temperamentum między władzą majestatu, senatu powagą, mocą rycerstwa, duszę status rozumną wycisnęło; to porządek, uszanowanie, cześć i wszelki respekt podrobiło; to ostrożność, całość, czułość, uwagę et rationem boni publici wycieńczyło; to dzielność przeciwko nieprzyjacielowi, ad bene merendi ochotę stępiło, to odwagę i męztwo w domu uzbroiło, et praedam u sąsiada propinquam, pożar wzajemnej miłości, a nienawiści faciem ukazało, że nakoniec wszystko przywiodłszy w odmęt

---

[1]) Daremném podobno byłoby usiłowanie, aby tekst rozprawki tej, snadź przez przepisywaczy sromotnie poprzekręcany, doprowadzić do zupełnego związku i jasności myśli; poprzestać raczej na tém, że przez wprowadzone poprawki domyśleć się będzie można, o co autorowi chodziło.

uniżamy się in turbido i kręcimy et movendo quidquid restat jeszcze bez zakału mięszamy, burzymy, i coby pod dyspozycyją nieodstępnego baczenia najwięcej animi quies do własnej czystości, do pierwszej claritatem przywodzić miało, movemus.

A tak już stanąwszy nad tym prawdziwej wolności, quam iactamus, a istotnie iactando iątamus [in] praecipitium; jako się spodziewać vel dobrego rządu! vel pożądanego skutku! oby można! Wprzódby się nam samym trzeba w sobie obaczyć i poznać, toż dopiero do miary przybierać, jak medyka z emplastrami, pana z przymiotami; jakieby korespondowały affectibus et defectibus nostris, i podług umiarkowanych afekcyji gradus, umoderowane dotes prawa i postępków dobrych placide i dowolnie in medicinam non in morbi irritamentum curationem przynosiły. Boć wchodzić in qualitates et potentias recti * konkurentów, na się i zewnętrznie swoje nie obejrzawszy się dobrze destructiones, obstructiones, jest casui *; i jednemu popędliwości za powabem pozoru łacno deflectenti, i niecofnionemu terminowi dać wszystko, i dla jednego zapragnionego zimnej wody haustu zaprowadzić się i ojczyznę całą excidii in extremum, to największa przy niewygodzie i szkodzie infamia. Więc z jednego erroru na drugi bierzmy refleksyją.

Serdecznie mię to gorszyło, kiedym takie passim słyszał pod te czasy głosy, transeat (po czém tam nic) że z ambon, ex quo tam już często fastu, że ex fastigio śmiała, bo pochlebna (ut caetera etiam vitio seculi) blaterat insipientia; ale to większa, że in consiliis, iż: reges boni expetendi, mali tolerandi. Wielkież to nieporozumienie się z sobą et ignorantia siebie, prawa i wolności, to rozumieć, więcej rzekę, że w Polsce i bluźnić na Polskę, to nie devotio; tam to tam, gdzie natura casusque berła daje; kędy zaś pan sub conditionibus ex praescripto rządzi, i contractus ligamentami związany panuje, kędy eodem foro utuntur principatus et libertas, tego musu [w wolnej elekcyi nie przynosi i nie] [1]) wyciąga piam impietatem, boby to było: primam legem [nostrae] libertatis tollere, articulum de non praestanda obedientia [abolere], servitutem [stabilire], maiestatis frenum adimere. Jasna tedy rzecz jest, że się doma poznać wprzód trzeba z defektem, niż z medykiem: ale i w doktorze solenne ad bene curandum, a w monarchii daleko więcej, aby totus był tuus non distractus, non retractus. I ztąd twierdzę, nie będzieli miała Polska króla, któryby był vere nasz, przydam, nie może być nasz, który nie swój; nieobierzeli mówię, któryby cale i bezpiecznie mógł nostrae vacare integritati, żeby nie chciał ani mógł Rempublicam w cudze intrygi evocare: zgaśniem pewnie nostro dolo, boć to przechodzi przystojność wolności obierać pana, qui imperet liberis, ipse non liber, i aby prosto rząd prowadził, ipse obliquus. Widzimy, jakiemi się świat zapalił kombinacyjami, od tego poznać, kto wolniejszy, jeśli nie odległy? ile mając już w domu i przestrogę i kłopot, i dla cudzego ulżenia wschodniego sprowadzonego tyrana na niebezpieczną zabawę naszę. Jeden ten tylko jest już nasz czas, quo utriusque fortunae jeszcze materia sumus, a jakoby się sami na raz ten, w ręku trzymamy, byle te ręce u baczenia, u postrzeżenia się, u chęci do spólnego dobrego zostawały w mocy, a nie to wszystko, jako dotąd tkwiało oślep w ręku, byle owego nie było: nulla cura posteritatis inter infensos et obnoxios, byle vires nasze,

[1]) Ustęp ten, który (co prawda) w sposób bardzo dowolny rekonstruowałem, przepisywacze rękopisu w następujący dziwoląg zamienili: »wm éntj e: prznolny yosi, i ie«. — Przytaczam tylko ten jeden jako okaz srogiej niepoprawności rękopisu. Tam, gdzie tylko luki pozostawiono, łacniej jeszcze przychodzi domyśleć się czegoś, co-by myśli autora odpowiednêm było.

et ingenii et animi et fortitudinis, które przed tem modestia et reverentia dignitatis superioris et prudentiae occulerat, wodze roztropności wstrzymywać chciały, byle obcemi lenociniis discordia nie wchodziła in viscera quaesita auctaque, albo mixtis partium praeceptis nie dała się przepisać in abusum, byle na koniec wszyscy wszystkim potrzebowaliśmy pana, byle iudicio bonorum, non multorum. Zażywię się tu trochę z zakrystyi, przypomniawszy sobie com czytał na owo miejsce, kędy w ewangelii Pan uciekł przed skorym faworem, gdy go tłuszcze królem obrać chciały, tylko za to, że ich apetyt na czasie dobrą prowizyją posilił, i powiadają, że dla tego iść nie chciał solenizować elekcyji takiej, która ex causa levi, z jednego gustu, instynktu i z nieroztrząśnionego interesu, inconsulto conatu się zjawiła. Ciż bowiem, prędko potém, co go dopiero na królestwo szukali, prędko potém kamieńmi insekwitowali. Pessimus enim minister venter est, svadet satietatem: non sapiens quod suum est, non honestum, nec utile, breveque et in crastinum vix duraturum curat? Zdawna za nierozsądkiem chodzi penitencyja, za afektem nieutemperowanym vanitas, za nieporządną nadzieją zawód, a co raz z toru znijdzie, co oszuka i zawiedzie, nierychły, niespory i niepewny ma [ad] amissa regres, i to ledwie w mocnych i to rzadko gdzie czasem w rządnych dworach zdarzyć się może. Kędy zaś podwątlone maxymy i gospodarstwo słabe około polityki, i w swych rzeczach ogarnienie się wątłe, tam co padnie retro, jak w pół rzeki węgorza upuścił, ani już przystępu redeunti per laetos successus, qui secuturi forent, fortunae ad poenitentiam. Dobrze tam kędyś formowano civem Rzeczypospolitej sposobnego, jaki mógł praesumere bezpiecznie o sobie, że jest temu zdolny, co przedsiębierze, i temu co grande et inter conservationis momenta primum, aggreditur dostatecznie par. Więc stawiają jego własny hieroglifik, którego animus continuus et nullis interpellatus voluptatibus, pollutus pravis inclinationibus, miał virtutis et scientiae stadium, a za tém excellat ciekawością i wiadomości delectu, żeby układał formam swych postępków z przykładów ludzi zacnych i życia ich wzoru; żądano, aby był sophus non philosophus, u którego ubi bene, ibi patria, i aby znał zkąd flos państw wychodzi, i czém po tém ich felicitas rośnie.

(Na tém urywa się to »zdanie o elekcyi«, a na osobnej karcie tą samą ręką i charakterem, podaje autor rady dotyczące urządzenia wojska, które że się do późniejszej chwili odnoszą, poniżej w właściwej kolei zamieścimy)

57.

[Pomiędzy odpisami skąpych na te czasy dokumentów spraw publicznych dotyczących, znajduje się i następujący fragment rymowanego panegiryku, którego obecność w aktach ziemi Dobrzyńskiej świadczyć może o pewnym zwrocie usposobienia umysłów na korzyść nowo obranego króla].

Carmen ojczyste felici omine
Ex nomine J. K. M. concinnatum.

Jam ci to znowu [1]) co niedawno twoje,
Gdyś jeszcze wielkim w onczas był hetmanem,
A nie bez wróżki śpiewając poboje,
Nie strojne lubo brzmiały strőny moje,

[1]) Z tego odwołania się do dawniejszego jakiegoś panegiryku, prawdopodobnie do wydanego na zwycięztwo Chocimskie »Classicum«, i z podobieństwa wiersza, przypuszczam, że autorem tego jest Samuel Leszczyński, obożny kor., autor wyżwspomnionego »Classicum«.

Teraz gdyś naszym królem już [i Panem]
Z góry przejrzanym, przychodzę przed ciebie
Pod nogi ścieląc z muzą i sam siebie.
Bo, kiedy wszystkie weselą się stany
Z dobra ojczyzny, które ją potkało,
(O dniu fortunny, któregoś obrany)
I mojej milczeć lutni nie przystało,
Zwłaszcza, że czuję się obowiązany
Być tobie dawno, za łask twych niemało,
(EJ musiałbym być niewdzięcznym), by chwały
Twoje przynajmniej głosić nie wzbudzały.
Łaskawsze czasy nieba obiecują,
I złote lata pod twém panowaniem,
A zgoła wszystkie troski ustępują,
Wcześnie za twoim rządem i staraniem.
Szczęście z pokojem do nas się gotują,
Z praw i wolności dawnych zachowaniem,
Które zakwitną, a tron umocniony
Na wieki będzie twój nieporuszony.
Iakoś-to bowiem na tym majestacie
Zasiadł, wszystkie są dobre tego znaki,
Kto to notuje, że i sama w szacie
Zielonej radość i nie ladajaki,
Rozliczna w swoich ozdób aparacie,
Natura dowód wydaje wszelaki.
Otwiera niebios katarakty, swymi
Rosami ziemię skrapiając hojnymi.
Lubo to mają z bogami spólnego
Coś; którzy z tego zdroju się napili,
Pegazus, który kopyta lotnego
Stopą wytłoczył w Helikonie, czyli
O przyszłych rzeczach i sam przezornego
Człowieka rozum nierad się omyli,
Lecz, jako kiedy z oczu łuska spadnie
Rzetelnie baczy i co ma być zgadnie....
. . . .

[Reszta, której dla dopełnienia anagramu »Jan z Bożej łaski król Polski« brakuje jeszcze przynajmniej trzech dwuwierszy, odpadła przez zbutwienie papieru].

58.

[Uwagi o urządzeniu wojska, (prawdopodobnie votum jakiegoś senatora)].

[W rękopisie uwagi te zamieszczono są bezpośrednio po przerwaném »Zdaniu o elekcyi" jako to pod Nr. 56 zaznaczono].

Na drugą z tymże nieprzyjacielem Chocimską powtórną expedycyją, przed lat trzema [1]) na sejmie pacificationis, uchwaliła Rzeczpospolita pieniężnego wojska 35 tysięcy. Nadto wyprawy ...., z których jako mała była w wojsku aukcyja,

[1]) Z tego nadmienienia wynika, że rozprawa pisaną była wiosną roku 1676, przed sejmem koronacyjnym.

jaka niedługa Rzeczypospolitej usługa, jeszcze z pamięci nie wyszło. A lubo w tej drugiej expedycyji zupełną dextera Domini dała wiktoryją, przecie .... tylko prawie obozowania niedzielach, a w jednym fere momencie, jedni sami albo konie .... drudzy pochorowali, trzeci nazad się powracali, czwarci jednak ad prosequendam victoriam dodali ochoty, piąci osobliwie z wyprawy, nieprzywykli do wojny, mało strawiwszy czasu, a jeszcze więcej zażywszy niewczasu, zniszczeli i ad instar marcowego stopnieli śniegu.

Teraz gdy też agitur o trzeciej, przeciwko tak potężnemu temuż nieprzyjacielowi expedycyji, nie wspominając Abazy Baskiej, za najpierwszy to sobie naprzód trzeba wziąć fundament, aby w żadnych obcych posiłkach albo kolligacyjach nie mieć nadziei; bo jeśli przeszłych czasów żadnego od nich nie mieliśmy sukkursu, dopieroż teraz, kiedy w tak wielką wszyscy prawie z sobą principes christiani i ich colligati weszli wojnę. Sam jeden car moskiewski, mając ze wszystkich stron pokój, mając tak bliską z nami vicinitatem, sposoby, dostatki wojska, mógłby nam to praestare, czego się per tractatum podjął, i co sam osobą swoją corporaliter poprzysiągł. Ale że dotąd z tej tam strony nie jesteśmy pewni, nie tylko posiłku, ale i szczérej przyjaźni, już w takim terminie w naszych tylko fundować się nam należy siłach. Biorąc tedy miarę do świeżo przeszłej, na powtórną Chocimską uchwały, to jest 35 tysiącznej liczby pieniężnego wojska, a supposito temuż wojsku z generalnego, a jako najprędszego i jako najpewniejszego podatku, Rzplta na nowe dwie ćwierci a prima maii gotowe obmyśli pieniądze. Na stare zaś zasługi, połowę z tego, a drugą przyszłego uchwali sejmu.

Taka miałaby być mém zdaniem i stanąć wojska ordinatio: Wojska koronnego 20 m. zupełne, w której liczbie usarskich chorągwi, jako najwięcej mieć życzę; ponieważ i terazniejsza i dawniejsza, pokazała to na oko experientia, że to jest robur militiae, i może się nazwać sprawiedliwie królestwa tego decus et praesidium, bo z nich i ozdoba i obrona, a nadewszystko, że takiej milicyji żaden inszy nad naród polski nie ma i mieć nie może. Trzebaby tedy przynajmniej choć dziesięć jeszcze przyczynić chorągwi, dawszy po 30 m. a przynajmniej po 20 m. rotmistrzom kozackim, którzyby do tej służby, a przysługi Rzeczypospolitej mieć chcieli ochotę, na rynsztunek usarski semel pro semper, ponieważ z hiberny żadnej teraz nie może mieć, jako się zwykło było czynić nowe erygując chorągwie, konzolacyji. Rachując tedy na 10 chorągwi po 20 tysięcy złotych, wynosi dwa kroć sto tysięcy sumy. Zkądby zaś na to obmyślone miały być pieniądze, niżej się pokaże. Chorągwie wszystkie, tak kozackie, jako i lekkie, mają być z dzidami, które oręże zda się być lepsze, potrzebniejsze i wygodniejsze, niżeli [kopije], albowiem tej służby ćwiczenia trzeba wielkiego, bo do takiejż kopiji, jako i usarzów, trzeba konia rosłego i dużego, o które teraz trudno, trzeba munsztuku, bo sobie trudno drugą ręką pomódz, i innej do tej maniery rekwizyty. Z dzidą zaś naturaliter każdy snadno sprawić się może, koń może być mierniejszy, bo się nie obciąży munsztukiem i inszym ciężarem, a co największa, że dzidzie na podjazd idąc nie trzeba szukać miejsca, gdzieby ją ustawić, jako kopiji, bo ją wszędzie z sobą wziąć może. Że zaś na dzidy kosztu osobnego potrzeba, rozumiałbym żeby do złotego jednego, który kuchenny zowią, nad żołd dodać jeszcze złotych trzy rotmistrzowi każdemu, który przy wejściu do obozu kompaniji swej rozdać to oręże powinien będzie, przydawszy z swego kosztu proporczyki, jeśli się to jemu zdać będzie dla jego honoru.

Dragoniji trzy tysiące. Dla tego się jej tak mało położyło, bo i tym żołdu

koniecznie podwyższyć potrzeba, przynajmniej w W. X. L., inaczej ta tak potrzebna milicyja całeby upaść musiała. Bo czy jest rzecz podobna i słuszna, aby pieszy z konnym miał być w unkosztach i w moderunku porównanym. Satis tedy ująć 2 tysiące wojska od liczby . . . . , a obrócić tę sumę na aukcyją zołdu dragonom, i na dzidy kozackim chorągwiom, restaret-by ad numerum 23 na piechotę płacić dziesięć tysięcy, więc rachując każdy regiment 660 ludzi, regimentów 16, to jest 11 regimentów po 600 ludzi, a 4 po siedmiuset albo . . . . 14 po 600 a dwa po ośmset. Dla czego nie w większej liczbie położyły się regimenty, czegoby sobie życzyła . . . . pokaże się niżej. Gdy przyjdzie do wypraw kozaków zaporozkich pod Hohołem, Semenem, i innymi wojownikami, życzę mieć cztery tysiące, bo nad to, że ludzie ad defensionem w obsidyji nader są potrzebni, ale też ich i ad solam famam et gloriam mieć należy, jako reprezentujących w osobach swych całą Ukrainę, i już tak po wieluletnych rebelijach ad obsequium Reipublicae [powracających], tudzież i dla przykładu drugim, że nie tylko łaskawie przyjęci, ale też w służbę wojsk Reipublicae weszli. Na tych tedy ludzi pogłówne żydowskie naznaczyć rozumiałbym, które przeszłych lat na tatarskie obrócone bywały kożuchy; uczynić zaś z nimi oraz i chleba i żołdu i barwy kapitulacyją.

Piechoty łanowej wybranieckiej, bywało kiedyś za królów Stefana i Zygmunta po 12 tysięcy; teraz te łany czyli są puste, czyli też przez possessorów pod się podgarnione, miałaby być na to a Republica rewizyja. A woliby * mogło być tych czasów effective tysiąc, gdyby poenas naznaczyć na tych, co ich trzymają i na rotmistrzów, co z nimi nie przychodzą. Już to dwie albo trzy kampanije, jako z niektórych województw tej piechoty nie bywało, o co aby pan instygator z tymi rotmistrzami iure agat, zlecić mu potrzeba. Lepiejby było daleko, jako się proponowało w instrukcyjach na sejmiki, obrócić te wyprawy do artyleryji, toćby było Rzeczypospolitej servitium do przepraw naprawowania, do mostów budowania, ale inszy porządek i ćwiczenie. A nadto byliby zaraz przy nich i w tymże kompucie grenadyjerowie, minierowie, petargnicy, * cieśle i wszystkie genera ludzi do wojny potrzebne.

Ci zaś wybrańcy są tak źle zaprawieni i tak nikczemni, tak do wojny nie ochotni, że już nie o świętym Marcinie, jako ich był zwyczaj, ale o świętym Bartłomieju do domu się proszą, tak, że przed ich ustawicznym skwirkiem i lamentem hetmanowi się pod ten czas wychylić z obozu niepodobna. Przyłożywszy tedy te tysiąc wybrańców a 4 m. kozaków Zaporozkich do 33 m. pieniężnego wojska, wyszła-by liczba 38 m.; do tych zaś 38 m. złączywszy 12 m. z wypraw adimpleretur liczba 50 m. z pełna wojska.

W. X. Litewskie ex vinculo unionis amore patriae, Reipublicae, et zelo charitatis uchwaliło na tę wyprawę 12 m. wojska.

Gdy zaś dałoby wyprawę ad proportionem części koronnej, wynosiłaby suma wielka, a z niej wyprawa liczbę 4 m. co insimul uczyni wojska 16 m., oboje zaś wojska złączywszy, wyniosą numerum 66 tysięcy.

Co do wypraw jako i qua methodo byćby miały, naprzód to życzę wziąć w konsyderacyją, że pokój i koniec tej tak ciężkiej wojny jest w samych ręku Bożych. Trzeba nam tedy sobie z tą publiczną tak postępować ekonomiją, jako sobie najmniejszy prywatny poczyna gospodarz, tak swego (jako więc mówić zwykli) pociągając rzemyka, jakoby mu długo stawać mogło. I my tedy powinniśmy to w najpierwszej mieć konsyderacyji, aby tak zubożałą, zniszczoną et tot malis

quassatam Rempublicam na wielkie nie wyciągać koszty, aby zaś razem, uchowaj Boże incursu, non deficiat et succumbat. Z tej tedy najpierwszej racyji, nie życzyłbym konnych wypraw, i dla tego się tego w kompucie pieniężnym położyło 20 m. konnych, a pieszych tylko dziesięć tysięcy, aby wyprawy te całe były do pieszych applikowane....

(W tém miejscu brak kilkunastu wierszy w oryginale).

Reverentiam ma w ręku J. K. M, przy dystrybutywie swojej tak wielkiej antidotum, może teraz ministros fideles, constantes, senatum bene affectum, może clientes takich sobie parare, aby każdy z nich mógł exercere apostolatum in convertendis gentibus, obruere .... i tak się mocno przy Pańskich opponować intencyjach, jako pro aequo et recto.

Co się stanie, jeżeli J. K. M. jako magno consilio zaczął, in secreto zatrzyma dystrybutywę aż do koronacyji, o czém oculi omnium sperant, in Domino desperat nemo; tak gdy nastąpi termin dystrybutywy nie na pobożne intencyje, z których promotores pożytek, a Pan stratę odnosi, nie na ukłony zniżoności, nie na zmyślone do czasu postacie, rozdawać będzie wakanse, ale każdego ex anteactis et vitae ratione zważy capacitatem, constantiam animi considerabit, strzegąc się serviles et versipelles animas.

Dał Pan Bóg J. K. M. (jako żadnemu antehac panu), eam ludzi notitiam, że może mieć numeratos capillos nostros. Wie kto pod czyimi i jak długo znakami służył, jako przy nim zostawał, statecznie dotrzymał, kto perekińczyk, kto neutralis, kto pro vero, kto pro commodo stetit. Wie Króla Imci Kazimierza i Ludwiki obroty, tudzież za Króla Imci Michała mięszaniny każdego Polaka spróbował, ut in sidonio lapide, jaki to kruszec.

Nie dla tego się to podaje, żeby gladium divisionis między expektantów puścić, jednym afekt, drugim nieafekt pokazując, tych wakansami erigere, owych negatywą deiicere, do desperacyji łaski pańskiej przywodzić.

Lecz by probati in primo respectu byli, aequalem vultum omnes videant i aequalem manum, pateat, że nie ludzie wakansów, ale wprzód pan ludzi potrzebuje.

Wtedy się nie będą mieli o co skarżyć hostes, illos spes nutriat, hos praemia, illi exercitia virtutum habeant, nemini princeps negare, sed differere id, quod petit, credatur.

Primo zaś loco kładzie [się] Episcopale Collegium, bo to primum Mtis satellitium, które gdy impenetrabile est, zaszczyt Mti daje nieprzełamany. Dla tego pietas cum activitate, authoritas cum fidelitate in promovendis [ad] aras subiectis spectanda.

Hoc sequitur senatus, którego divisio et male concors in principes affectus, pedibus .... populi substruit Mttem, dislimulatione oscitantia, ne dicam instinctu patrum excussa principis reverentia; eousque processit furor, ut regnare visus sit populus, qui regnanti regi [obedire] debebat.

Tak samą dystrybutywą obowiązawszy J. K. M. wiele życzliwych i zdolnych creatur eradicabit, quidquid sinistri impresserit zawziętość. Heroici actus J. K. M. in optimam accepti partem, non timorem invenient, sed amorem provocabunt, regium solidabunt tronum et domum.

Ale obiiciet kto, że przybędzie malkontentów, gdy nie jeden spe et voto frustrabitur. Odpowiadam (hoc supposito), iż J. K. M. digniori et feliciori dabit.

Nie zawadzi takiego nie ukontentować, w któregoby post buccellam szatan nie-

wdzięczności wstąpił, lepiej certum amicum mieć jednego, niż niepewnych kilku. Na co nutrire żołądek zepsowany, który cokolwiek w się weźmie, non in alimentum, sed in nocumentum convertit.

Nie dla tego Scipionów, Catonów, Camillów negligere, że pauciores; praestat ich mieć mało, a dobrych, niż wiele takowych, którzy, jak viperae faetus, tam najpierwszy jad zapuszczają, zkąd żyją. Bez malkontentów król Polski jako nie był, tak nie będzie; dum modo boni non sint malcontenti. Expedit J. K. M. facere bonos, quos invenerit tales. Nie uczyniwszy zaś różnicy inter bonum et malum, byłoby to negligere virtutem et facere vitia.

Wszyscy będą fideles, addicti, ale wprost trzeba, żeby złość, niestateczność nie panowała, i przed cnotą spróbowaną pierwszego w faworach, honorach nie brała miejsca. Vita regnantis est vivendi ratio poddanych.

(Kilka wierszy z powodu zbutwienia rękopisu nie dadzą się zrekonstruować. W dalszym ciągu poleca autor baczeniu J. K. M. tych, którzy)

przy wszelkiej skromności swojej przynoszą postulata, którym, aby W. K. M. P. N. M. wespół z prześwietnym senatem ojcowskie dać raczył ucho, o co synowską upraszają uniżonością, nic nie wątpiąc, że W. K. M. P. N. M. takim [się] stawisz wojsku, jakiegoś sobie przedtem życzył, ojcem i panem, w świeżej (jakoż już jasne, co większa, ani proszony począł dawać tego dowody) będziesz na to wszelki czas chciał mieć pamięci: Conferet exsanguis, quo se post bella senectus [1]).
A my teraz in summa votorum, jednostajnym wszystkiego rycerstwa głosem swobodnego kiedyś narodu, zażyjemy do W. K. M. aprekacyji: Sis sospes Auguste noster, vive decus nostrum, felicibus utere fatis. Pędź Ojcze i Panie nasz niezamierzone życia twego lata, licz niezliczone z nieprzyjaciół trofea, zdób głowę królewską victricibus laureis et frondentibus pacis olivis, bogać ojczyznę naszę domu Twego posteritate. A kiedy się na ojczystym białego orła, jako Aleksander Wielki na Macedoniji, zmieścić nie będziesz mógł gnieździe, postępuj dalej, victrices aquilas alium laturus in orbem, dopomogąć nieodrodne orła twego orlęta, sub clipeo W. K. M. bezpieczniejsze. Imię wielkie W. K. M. po ottomańskich roznosząc narodach, szponami i piersiami swemi W. K. M. i potomkom jego ten tron odziedziczą, do którego pradziad W. K. M. on septemtrionis domitor, głową swoją z Cecory zaniesioną, pewną wziął intromisyją i tamecznych narodów krwią swoją dla ojczyzny wylaną, właśnie należytą zapisał W. K. M. haereditatem.

59.

Uniwersał wielkiego hetmana koronnego, wydany w Baranowie dnia 6 maja 1678 roku, w sprawie swawolnych zaciągów, zaburzających spokój wewnętrzny kraju.

Z księgi Bobrownickiej grodzkiej r. T. 7, str. 2.

Dymitr Jerzy Korybut, Książe na Wiśniowcu i Zbarażu Wiśniowiecki, wojewoda Bełzki, hetman wielki koronny, Białocerkiewski, Drahimski, Lubomlski, Sołecki etc. starosta.

---

[1]) Lucan. Phars. I. 343.

Jaśnie Wielmożnym, Jaśnie Oświeconym, Wielmożnym Ichmciom panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom koronnym, ziemskim, grodzkim, i wszystkiemu rycerstwu, miłościwym panom i braci, służby moje zalecam.

Lubo już po kilkakroć razy ostrzegałem Ichmciów panów braci o szerzących się w Polsce przeciwko prawu i przeciwko woli Najjaśniejszego Króla Imci, swawolnych i pokój pospolity mieszających zaciągach, które repugnant władzy, zwierzchności i powadze hetmańskiej, i całej Rzeczypospolitej; lubo i ja z miejsca mego i urzędu nie po jeden raz, począwszy jeszcze ab exordio szerzenia się tego złego, a potém na komisyji Sandomierskiej i successive po komisyji nieraz tej swawoli zabiegałem i według mojej powinności i ordynansów J. K. M. P. N. M. znosiłem, jako to jest res nota WMM. panom; gdy jednak ta licentia zaciągów sparsim po województwach różnych górę bierze i szerzy się, których mnie już nie masz sposobu w odległych miejscach szukać, bo i z głodném wojskiem i nie płatném niepodobna, i byłoby periculosum WMM. Panom, movere castra in viscera regni, tedy jeżeliby po niektórych województwach takowe zaciągi miałyby się znajdować, incumbit WMM. Panom samymże, pro bono pacis et amore patriae znosić takowe swawolne kupy, na które i ja z miejsca mego jako miałem tak i będę miał animi adwersyją, i nie zaśpię tego wszystkiego, co może być in rem et commodum miłej ojczyznie, osobliwie w tych miejscach bliższych obozu, do którego się i ja już wybieram, i tam attendencyją securitatis WMM. Panów, granic Rzeczypospolitej, i tego wszystkiego mieć będę.

To tedy jest motivum tych uniwersałów, że zbiegam do obozu, a WMM. panowie w tej odległości mojej obozowej, żebyście chcieli prospicere securitati internae, i tym zabiegać zaciągom, uprzejmie życzę. Wojsko przytém niepłatne i głodne toties quoties WMM. panów respektowi zalecam, aby w płacy najprędzej było posiłkowane, i assygnacyje aby nie osychały, bo ta niepłaca inter mala et pericula, summam za sobą pociąga Rzpltej infelicitatem.

Ten uniwersał, aby był pro meliori notitia more solito w grodach publikowany upraszam.

Datum w Baranowie dnia 6 maja tysiąc sześćsetnego siedmdziesiątego ósmego roku.

Dymitr, Książe Wiśniowiecki, hetman wielki koronny.

(Publikowany w grodzie Bobrownickim dnia 1 czerwca anni praesentis).

60.

Instrukcyja posłom na sejm Grodzieński, dana z sejmiku odprawionego w Lipnie dnia 3 listopada 1678 roku.

Lib. I Bobr., fol. 274.

Od Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników, i wszystkiego rycerstwa ziemie Dobrzyńskiej na sejmik przedsejmowy electionis posłów na sejm blisko przypadający w Grodnie złożony, na dzień trzeci miesiąca listopada do Lipna zgromadzonych, zgodnie i jednomyślnie obranym posłom Ichmciom panom: Wojciechowi z Ossówki na Wielkim Żabinie Zboińskiemu,

podczaszemu Dobrzyńskiemu, Janowi na Rokitnice Rokitnickiemu, staroście Rypińskiemu, dana.

§ 1. Patet to dobrze nietylko polskiemu, ale i całemu światu, jako J. K. M. P. N. M. od początku szczęśliwego panowania swego omnes curas et solicitudines regias na tym collocat, jakoby to Państwo sobie ad regimen od Pana Boga powierzone w całości, wprzód w największém pomnażaniu chwały Bożej, w konserwacyji praw, swobód i wolności, tak duchownych, jako i świeckich zatrzymane było, i żeby omnia pericula et imminentia mała mądremi radami J. K. M., et conatibus regiis tempestive oddalane zostawały: zlecamy tedy Ichmciom panom posłom naszym, aby ante omnia za te codzienne prace i pieczołowania pańskie należyte J. K. M. P. N. M. podziękowanie cum omni veneratione majestatu swego odebrał.

§ 2. Baczy to dobrze ziemia nasza, że za codzienną vigilantią, odwagą i częstém krwi przelaniem, wojska i rycerstwa tak Polskiego jako cudzoziemskiego zaciągu w służbie Rzeczypospolitej zostającego, securi et quieti w domach naszych zostajemy: zleca to serio pomienionym Ichmciom panom posłom, aby około zapłaty i skutecznego wojska ukontentowania jak najprędsze i najskuteczniejsze modos et media z całą Rzeczpospolitą na terazniejszym sejmie obmyślali i postanowili; sposób wydawania podatków jak najsprawiedliwszy, czas wielkiego uważania ubogich ludzi, i genus tych podatków, żeby lege publica był opisany.

§ 3. Widzi to każdy na oko, jako [przez] ciężkie i niebezpieczne sąsiedztwo z cesarzem Tureckim per avulsionem od nas opulentissimarum provinciarum, utratną zostawać musi Rzeczpospolita nasza; zlecamy tedy Ichmciom panom posłom, aby quam velocissime obrona et securitas Rzeczypospolitej, także confirmatio pacis et coniunctionis armorum z carem Imcią Moskiewskim tractatus et modus zawarty został.

§ 4. Nie może też tylko ciężko chrześciańskie serca wolnego narodu polskiego ciężka obraza i contempt majestatu Boskiego .... który cives niedawnego czasu w mieście Gdańsku przez swawolnych ludzi ex plebe Gedanensi, conniventia jako to każdy uznać może, magistratu Gdańskiego, przez zburzenie kościoła Ojców Karmelitów, per profanationem sacrorum, pocięcie ołtarzów i obrazów Panny Przenajświętszej, przez zrabowanie i zabranie śreber i dostatków tegoż kościoła, z podziwieniem świata chrześciańskiego gorzej niżeli pogańskim sposobem wykonany został. Inibunt tedy modos et media Imci panowie posłowie z całą Rzeczpospolitą, aby tam horrendum występek impune nie poszło.

§ 5. Committimus i to Ichmciom panom posłom, aby do indygenatu osób żadnych cudzoziemskich, których J. K. M. na sejmiki nie podał, nie przypuszczali, A że Ichmć panowie posłowie nasi i cała ziemia nasza przeciwko nobilitacyom Wodzickich i Gratów protestacyą zaniesła, committimus panom posłom naszym, aby tę protestacyą promowowali i na te nobilitacye nie pozwalali, i do żadnych nie przystępowali spraw Rzeczypospolitej, aż constitucya nobilitationis pomienionych osób na sejmie coronationis sancita zniesiona będzie. Uważamy też to dobrze, jako per alienationes bonorum regalium patrimonium Reipublicae i hyberna żołnierska diminuitur; conscientia fide et honore Ichmciów panów posłów naszych obligamus, aby na żadne alienatie sub nullitate nie pozwalali.

§ 6. Z wydanych też od nas tak wielu podatków, to jest kilkorga pogłownych, szelężnego, cła generalnego, i ze wszystkich in genere podatków, aby skarb

koronny sufficientissimam oddał rationem, injungimus Ichmciom panom, i żeby na kwit Imci panu podskarbiemu nie pozwalali, aż nam wprzód referent, jako się pomienione obróciły podatki.

§ 7. Na podatki zaś nowe na terazniejszym sejmie przez Rzeczpospolitą uchwalone, żeby wojsko na województwa było podzielone, starać się będą Ichmć panowie, i z całą znosić Rzeczpospolitą, i w tém ich conscientia et fide obligamus, aby na żadne nie pozwalali podatki, jeżeliby do skarbu wchodzić miały. .

§ 8. A że Rzeczypospolitej naszej, et privatis civibus dawają znać, że z pany postronnymi civium ojczyzny naszej [do]wolne znoszenia [się zachodzą], czém często interna [pax turbatur]; . . . . przeto exemplo generalium chcąc [zabieżeć] . . . . specialibus, ponieważ znajdują się takowi cives, którzy w Polsczcze et in provinciis annexis possessiones nie mając, i owszem sub alieno zostając regimine, służbą i poddaństwa, postronnym samsiadom naszym obligati, bona regalia quovis pretextu et colore, a jeszcze pograniczne, cum periculo Reipublicae et . . . privatorum trzymać chcą: praecavebunt Ichmć panowie posłowie, aby tali praejudicio et periculo Reipublicae, injuriaeque, et factioni nonnullarum personarum lege publica zabieżeć się mogło, w czém serio Ichmciów panów posłów obligamus.

§ 9. Sprawy koronne, któreby przypadać miały na sejmie Wgo Kstwa Litewskiego, upraszać będą Ichmć panowie posłowie, aby J. K, M. onych nie raczył sądzić, ale na przyszły sejm koronny per constitutionem, żeby w reces poszły, albo też w remissę, praeter causas mere fisci, a to ob distantiam loci, częścią dla stanowisk trudnych; a jeżeliby też sądzić się miały, tedy zlecamy Ichmciom panom posłom, aby za Imcią panem Mikołajem Tholibowskim kasztelanem Słońskim wnieśli do J. K. M. instantią swoję imieniem ziemie Dobrzyńskiej, aby w sprawie jego remissa była do przyszłego sejmu, a to ratione infirmitatis ejus dla ciężkich paroxismów podagricznych i chyragrycznych, które in dies et horas cierpi, w czém panów posłów conscientia et fide obligamus.

§ 10. Cła generalne aby penitus zniesione były, starać się o to Ichmć panowie posłowie nasi, i na nic nie pozwalać, które to cła wielkie aggrawacye nie tylko stanowi szlacheckiemu, ale też i kupcom czynią, i pisarze na cłach będący wielkie depaktacye biorą, niszczą ubogich ludzi, a mianowicie na komorze Nieszawskiej dobrą monetą cło odbierają, a currenti do skarbu oddają, i szacunki cum maximis injuriis trzymają, więcej in commodum suum obracając, niżeli do skarbu oddając. Z którego to cła generalnego aby Imć pan podskarbi [kor. strictam] [1]), reddat rationem jako i inszych in genere wszystkich podatków Rzeczypospolitej, instabunt Ichmć panowie posłowie cum tota Republica.

§ 11. Ponieważ siła wojska polskiego i cudzoziemskiego zaciągu do Węgier i do różnych oficerów na pograniczu Pruskiém pozaciągało się inscia Republica, starać się będą Ichmć panowie posłowie, aby authores tych zaciągów inwestigowani byli, i lub na sejmie, lub na trybunale koronnym sądzeni byli, et pro qualitate delicti karani. A jeżeli non resipiscent od takowy usługi, która pacta et faedera cum externis principibus znosi, pro infamibus deklarowani byli.

§ 12. Lubo to wielką szkodę moneta szelężna i tymphowa czyni Rzeczypospolitej, ale że teraz w ciężkich Rzeczpospolita zostaje długach, zlecamy panom posłom naszym, aby currat ta moneta.

---

[1]) Rkp. ma tu zepsute »proprietam.«

§ 13. Znane nam są merita z wielkich przodków i osoby samej Jaśnie Wielmożnego Imci pana marszałka nadwornego koronnego, i gdybyśmy niewiedzieli tak zubożoną Rzeczpospolitą, że i zapłacić wojska wystarczyć nie może; tedy zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby recompensa za stracone tak wielkie włości ad feliciora tempora pomienionemu Imci panu marszałkowi odłożona była.

§ 14. A iż pewne zachodzą między Jaśnie Książęciem Imci panem wojewodą krakowskim, hetmanem wielkim koronnym, a Jaśnie Wielmożnym Imci panem chorążym koronnym kawalerem Maltańskim actiones, praecavebunt w tych akcyjach indemnitati Reipublicae et legum publicarum Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 15. A że na sejmik nasz Jaśnie Wielmożny i Wielebny Imci ksiądz biskup Płocki, pasterz nasz detulit nam horrendum facinus perpetratum w Domu Bożym w kościele w Ciechanowie na elekcyi pisarza ziemskiego, obsanguinolationem kościoła, postrzelanie obrazów, a nadewszystko obelga Majestatu Boskiego: lubo około takowych kryminałów są surowe prawa, praejudicata sejmowe i trybunalskie, zlecamy jednak Ichmciom panom posłom naszym, aby tak straszny ausus, który vindictam Dei clamat, summario processu sądzony był.

§ 16. Ponieważ i to na sejmik nasz doszło, że przeciwko wyraźnemu prawu exceptorum palatinatus Masoviae, Żydzi po wielu miasteczkach królewskich i szlacheckich mieszkają per conniventiam dzierżawców i panów, handle prowadzą, bożnice mają. Conscientia et fide Ichmciów panów posłów obligamus, ażeby Żydzi przez nowe prawo z całego księstwa Mazowieckiego wygnani zostali, poena na dzierżawców i panów dziedzicznych, ne Judeos foveant in toto Palatinatu Masoviae, aby interponowana była.

§ 17. Wielka też i w tym dzieje się obraza Majestatu Bożego i Świętych Bożych, że w tymże księstwie Mazowieckiém targi w niedziele i dni świąteczne odprawiają się. Curabunt Ichmć panowie posłowie, aby in tota Republica takowe targi i jarmarki zakazane zostały.

Ponieważ ziemia nasza ukrzywdzona została w osobie Imci pana kasztelana Wojnickiego, obligamus Ichmciów panów posłów naszych, aby na żadne podatki nie pozwalali, aż ziemia nasza ukontentowana zostanie.

§ 18. Godne talenta virtutes et qualitates pana Hieronima Kowalewskiego, Chełmińskiego regenta kancelaryji, całe sejmiku naszego zgromadzenie tak godne być uważa i sądzi, iże Imciom panom posłom injungit, aby artykuł na przeszły sejm w przeszłej instrukcyi za tymże panem regentem Kowalewskim z ziemi naszej napisany serio promowowali, aby do klejnotu szlachectwa polskiego był przypuszczony; jeżeliby tego ten kawaler otrzymać nie mógł, aby na żadne nobilitowanie nie pozwalali.

§ 19. Wiadomy całej Rzeczypospolitej okrutny i niewinny zabój godnego w ojczyznie senatora, wielkiej pamięci Imci pana Jana Oborskiego kasztelana warszawskiego, i syna jego magnae expectationis w ojczyznie status civis, meretur [compassionem] od całej Rzeczypospolitej; zlecamy tedy Ichmciom panom posłom naszym, aby raz drugi przez deputatów Izby poselskiej J. K. M. P. N. M. i całej Rzeczypospolitej upraszali, aby ten niewinny tak ojca jako i syna przez świętobliwy J. K. M. dekret zabój windykowany został, w czém i powtórnie serio obligamus Ichmciów panów posłów naszych.

§ 20. Lubo wielu praw i konstytucyi praemeditata et voluntaria homicidia obostrzone zostają, że jednak zagęszczają się gęste zaboje ludzi szlacheckich et plebejae

conditionis, zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby sprawy o zaboje ludzi szlacheckich et plebeiae conditionis summario procesu na trybunale sądzone były.

§ 21. Securitas sejmików poselskich deputackich, elektii podkomorskich, et in genere wszelakich, aby jak najsurowiej obostrzona była, praecavebunt panowie posłowie. Wiadomo nam dobrze, że Imci pan kasztelan nasz dobrodziej w Gdańsku residencie odprawował, co patet Imci panu podkanclerzemu koronnemu et residentibus senatoribus z królem Imci: praecavebunt Ichmć panowie posłowie, aby żadnej turbacyi od Imci pana instigatora koronnego nie odnosił, ponieważ legi satis fecit.

§ 22. Dekreta trybunalskie tak dawne jako i recenter otrzymane, żeby podług dawnych praw i konstytucyi in suo robore zostawały, in [convulsores] [1]) decretorum tribunalitiorum, żeby poena in duplo obostrzona była, conscientia et fide obowiązujemy Ichmciów panów posłów, aby się o to starali.

§ 23. Na cłach wszystkich i komorach lądowych i wodnych, aby szlachta polska w témże województwie i ziemie, gdzie cło wybierać ma, była osiadła, na komorach zostawała, a plebei wszyscy, żeby z tych komor ruszeni byli; także superintendenci tak wodnych jako i lądowych ceł ut sint nobiles bene possessionati; o co, jeżeliby który ignobilis [na takowym urzędzie zostawał], tedy do niczego nie przystąpią panowie, aż rugowany będzie.

§ 24. Wielkie się i w tém w pobocznych województwach dzieją inconvenientia, że vocando in dubium fidem przysięgłych urzędników ziemskich i grodzkich, trybunał koronny z inszych województw ziemskie i grodzkie urzędy do [dekretów] execucii, odprawowania inquisitii, revindikacyi in bona, naznacza; praecavebunt Ichmć panowie posłowie, aby in posterum każdy urząd in propria jurisdictione sub poenis debitum sui officii excedentes officiales executie, revindicatie in bona, inquisitie, in causis fundi odprawował.

§ 25. Dosyć staremi prawami obwarowane, aby kwarta do obozu per possessores bonorum regalium do Rawy na świątki wnoszona była; że w tym i dawnym i świeżym prawom dosyć się nie dzieje, i artylerya koronna prowizyi swojej i gotowości swojej na wojnę niema, instabunt serio Ichmć panowie posłowie, aby wszystkie dobra, w których kwarta nie jest zapłacona, pro vacantibus J. K. M. bene meritis rozdał.

§ 26. Że sprawiedliwością świętą regna continentur, curabunt Ichmć panowie posłowie, aby propter celerem justitiae cursum trybunał koronny tak w Piotrkowie jako i w Lublinie sine intermissione sądził się.

§ 27. Należy na tém każdemu województwu i ziemi, aby brachia regalia, starostowie grodowi, przy swoich dawnych intratach do starostw należących zostawali. Ponieważ tedy od starostwa naszego grodowego Bobrownickiego cała intrata jest oderwana, zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby się starali, aby to wszystko co jest avulsum, do starostwa Bobrownickiego per legem publicam restitueretur. Na podatek też szelężnego dla nędzy aby nie pozwalali Ichmć panowie posłowie nasi, fide ich obowiązujemy.

§ 28. Ponieważ ziemia nasza na kijowskie przechody podatki oddała, piechotę pod Żórawno wyprawiła, jeżeli coëquatia [nastąpi], procurabunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby nam przy coëquatii przyjęto było.

§ 29. Która to instrukcya i artykuły nasze, aby do wszystkich wiadomości

[1]) Rkp. ma »consultores«.

przyszła, zleciliśmy to Imci panu Wojciechowi Janowi z Ossowki na Zbojnie Zboińskiemu podczaszemu Dobrzyńskiemu, do akt grodzkich Bobrownickich z podpisem ręki swojej podać.

Działo się w Lipnie na sejmiku poselskim przedsejmowym dnia trzeciego Novembra Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo Octavo (1678).

Wojciech Jan z Ossowki Zboiński, podczaszy Dobrzyński, marszałek koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego.

61.

Laudum sejmiku z dnia 9 kwietnia 1680 r.

Nr. 88, fol. 84.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo, obywatele ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik pro die vigesima mensis Februarii nam od J. M. K. P. N. M. złożony, a potém pro die nona mensis Aprilis de consensu omnium zgromadzeni: Mając tego wielkie respecty boni publici, tedy ten sejmik cum omnibus ejus punctis insistendo uniwersałowi J. K. M. P. N. M. pro die decima quarta mensis Maii itidem limitujemy.

A iż siła nam należy na rachunkach omnium in genere podatków, i czopowego, aby anticipative przed sejmikiem propter informationem całej ziemi naszej odprawione były; tedy czas w Lipnie w wilią sejmiku przyszłego limitowanego, to jest decima tertia Maji naznaczamy, na który czas i miejsce Ichmć panowie exactorowie wszystkich in genere et specie podatków [zjechać mają]; także i Ichmciów panów administratorów czopowego, sub fide et honore et conscientia cum juris publici rigore [powołujemy]. A jeżeliby się który z panów poborców na ten rachunek nie stawił, tedy jako contemptor legis publicae laudi nostri, activitate vocis liberae na przyszłym limitowanym i inszych przyszłych sejmikach, usque ad peractam calculationem sufficientem, in perceptis contributionibus realem satisfactionem, careat. Także i panowie burmistrzowie miast i miasteczek z rachunkami, regestrami czopowego według prawa pospolitego poprzysiężonemi stawić się osobami powinni będą. Do których rachunków wysłuchania deputujemy komisarzów: Wielmożnego Imci pana Jakuba Zboińskiego, kasztelana Dobrzyńskiego, Ichmciów panów Pawła Sierakowskiego stolnika, Wojciecha Zboińskiego podczaszego, Kazimierza Łochockiego podsędka, Seweryna Żelskiego wojskiego, naszych Dobrzyńskich, Tomasza Sudrawskiego, Ludwika Klonowskiego, non praecludendo jednak viam do słuchania rachunków inszym Ichmciom obywatelom ziemi naszej, jeżeliby który chciał być przytomnym i słuchać onych. Do administracyji wybierania czopowego reassumujemy tychże Imciów panów administratorów terazniejszych; a na przyszłym sejmiku o obraniu panów administratorów na dalszy czas słuszną konferencyją uczynimy.

A lubo prawo pospolite praescripsit et modum peragendarum executionum de retentoribus publicarum contributionum, praecavemus jednak to sobie, aby żaden pan poborca nieważył się militarem sprowadzać executionem in bona retentorum, ani tam na kosnistencyją milites assignatarios sprowadzał, ani żadnej assygnacyji

onym wydawał, ale tak się sprawował in executionibus requirendis et peragendis, jako prawo pospolite każe. A iż Pan Bóg siłą i plagą swoją Boską przez ogień tak w miasteczkach, jako i wsiach nawiedził, tedy na wszystkie te dobra, które przez ogień są zniesione, po rewizyji podatku dymowego exekucyji nie powinien będzie sprowadzać Imci pan miecznik Dobrzyński usque ad decisionem przyszłego sejmiku. A iż Pan Bóg znaczną plagą nawiedził przez ogień Wielmożnego Imci pana kasztelana Dobrzyńskiego, któremu wieś prawie z gumnami cała, Cieluchowo zgorzała, tedy pomnąc na znaczne zasługi w ziemi naszej i koszty in publicis actibus Imci, deklarujemy dać Imci złotych polskich sześćset currenti in regno moneta z czopowego ziemi naszej, i zlecamy Imci panu marszałkowi natenczas naszemu, aby na te pomienione złotych sześćset do wypłacenia wydał assygnacyją do Ichmciów panów administratorów czopowego, i one ręką swoją podpisał.

Którą to limitacyją i zgodę naszę zlecamy Imci panu marszałkowi natenczas naszemu, aby onę ręką własną podpisał, i do grodu naszego Bobrownickiego podał.

Działo się w Lipnie na sejmiku die nona mensis Aprilis anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo.

Wojciech z Mazowsza Mazowiecki, marszałek sejmiku Lipieńskiego.

62.

Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 15 lipca 1681 roku.

Lib. 2, fol. 7.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejmik do Lipna za uniwersałem J. K. M. P. N. M. po przerwanym sejmie pro die 15 Julii zgromadzeni:

Stosując się do tegoż uniwersału J. K. M. i obmyślający jako najprędzej dobrze zasłużonemu kawalerowi, Imci panu Denemarkowi, generałowi wojska cudzoziemskiego J. K. M. zapłatę, tak według assygnacyji skarbowej, jako też i dispartycyji komisyji lwowskiej, lubo już Imć pan generał in parte od Imci pana Sudrawskiego, poborcy naszego, wziął pewną summę, jako ex calculatione patebit, teraz, że z sprzedanej remanentowej soli, za którą tylko od Imci pana kasztelana Wojnickiego naonczas administratora żup koronnych, odbieramy złotych polskich dziesięć tysięcy currenti moneta, tedy Imci panu generałowi złotych polskich ośm tysięcy do rąk deputata jego przy Ichmciach panach komisarzach oddać ordynujemy. Do kwitów zaś, aby sufficienter coram actis zeznane były, Imci pana marszałka koła naszego i Imci pana podsędka Dobrzyńskiego, jako plenipotenta naszego do windikowania tej soli laudo publico obranego, także Imci pana skarbnika i Imci pana żupnika, uprosiliśmy; którzy mianowani Ichmć Imci pana Wojnickiego de processu, ratione tej soli zatrzymanej przewiedzionego, ac ipsa poena perpetuae bannitionis kwitować będą nomine publico, i od plenipotenta lubo deputata Imci pana generała kwit także otrzymają. Ex residuitate zaś tej summy dziesięciu tysięcy Imci panu staroście Bobrownickiemu, upatrujący desolationem przez nieprzyjaciela koronnego zamku Bobrownickiego, tudzież i periculum actorum, w których nasze swobody i wolności, zapisy wszelakie, zostają, in restaurationem cancellariae et

conservationem actorum tysiąc złotych, aby pomienieni Ichmć oddali, zleciliśmy. Czyniąc także dosyć anterioribus laudis, mając osobliwy respekt na koszty i merita Ichmciów niżej mianowanych, z dziesiątego tysiąca Imci panu stolnikowi Dobrzyńskiemu, przeszłemu komisarzowi do Lwowa, złotych czterysta, Imci panu podczaszemu Dobrzyńskiemu trzysta, Imci panu staroście Rypińskiemu trzysta, posłom naszym na przeszły sejm do Grodna, także oddać naznaczamy. A ta suma za sól odebrana ma się potrącić w trzecie pogłówne za stan szlachecki, i już go płacić praesenti laudo nie powinni.

A jeżeliby cokolwiek ex calculatione u Imci pana Sudrawskiego, poborcy naszego najdowało się summy nadto, w przyszły podatek potrącić się będzie powinno. To też na tychże Ichmciów panów deputatów naszych wkładamy, aby Imci panu Janowi Chełmickiemu summa dwóch tysięcy piąciset złotych od Imci pana generała zaciągniona przez tegoż deputata Imci pana generałowego in instanti zapłacona była z tej summy ośmiu, tysięcy.

Należy na tém ziemi naszej, aby sprawiedliwość święta osobliwie w podatkach zatrzymanych i dotychczas niewypłaconych de retentoribus działa się; tedy sądy komisarskie lege publica uchwalone et anteriori laudo opisane, po świętym dą Pan Bóg Bartłomieju w Lipnie w pierwszy poniedziałek postanawiamy, i Ichmciów panów komisarzów in laudo przez Imci pana Pączkowskiego, marszałka naszego opisanych, reassumujemy ratione commissariorum tantum, którzy praestito de iuris praescripto iuramento, porządek jako najlepszy uczyniwszy, one sądzić będą tam, i Ichmć panowie poborcy, którzy jeszcze sufficientem calculationem perceptarum et exsolutarum contributionum nie uczynili (hoc praecauto, aby przed temi sądami exekucyje de retentoribus odprawili, i onych osobliwie upornych na też sądy przypozwali) rachunki uczynić będą powinni. A że niektórzy z Ichmciów księży duchownych wnosili querimonią i suplikę de aggravatione przez rewizyją przeszłą dymów respektem domków kościelnych, tedy zlecamy tymże Ichmciom panom komisarzom, gdy to na ten czas patebit, hoc postulatum decidować i uspokoić.

Wkładamy też to praesenti laudo na Imci pana żupnika ziemi naszej, ażeby officiose przez woźnego i szlachtę w żupach lubo Nieszawskiej lubo Wrocławskiej proportionem soli czterech tysięcy czterechset beczek zważywszy, to jest za przeszły i terazniejszy rok, przez Imci pana Rzeczyckiego, chorążego Grabowieckiego, administratora żup koronnych, ziemi naszej zatrzymaną, aresztował. Jeżeli ją wydadzą, zniosłszy się z Ichmć panami senatorami i urzędnikami uniwersał wcześnie wydał, i sól tę ad mentem sejmiku się stosując rozporządził; a in quantum-by wydać nie chciano, tedy po staremu tenże Imć pan żupnik wcześnie na dwie niedziele uniwersał wysłać będzie powinien, obwieszczając o tém, a Ichmć panowie senatorowie, urzędnicy, i każdy z nas viritim ex equestri ordine in locum aresztowanej soli zjechać powinni będziem, jakoż i praesenti laudo wszyscy unanimi consensu obowiązujemy się fide honore et conscientia, jeden drugiego nieodstępując, ponieważ braterską rekwizycyją Imci pana żupnika naszego indigne akceptuje, sól tę omnibus quibuscunque modis odebrać.

Za rok jeden onej słuszną między bracią uczynić distributę, a za drugi rok sprzedać ją jako najlepiej, i komu się będzie Ichmciom panom komisarzom zdało, a pieniądze Imci panu generałowi wzwyż specifikowanemu oddać i wyliczyć nieodmiennie obiecujemy; która gdy sprzedana będzie, to sobie ad invicem praecavemus, aby według dawnych praw samej braci szlachcie na własną domową

potrzebę licitus usus salis transmarini był zachowany, ponieważ takie od skarbu praeiudicium ponosim, że nas sól suchedniowa według czasu nie dochodzi.

Mając też respekt na Imci pana Winnickiego, burgrabiego Dobrzyńskiego względem usługi grodowej i ziemi naszej, Imci panu żupnikowi słusznie przy tej soli za konferencyją naszę zlecamy ukontentować.

Nie chcąc też upośledzać i owszem do dalszej usługi ziemi i Rzeczypospolitej zachęcając Imci pana Rościszewskiego, pisarza ziemskiego Płockiego, z przyszłego da Pan Bóg czopowego currenti moneta trzysta złotych ofiarujemy.

A lubo de lege publica pogorzelcy mają opisane swoje uwolnienia od podatków, jednakże Imci pana Wojciecha Świeżawskiego ogniową plagą z woli Bożej dotknionego od pogłównego exakcyji, Imci pana Sudrawskiego, similiter Imci pana Wojciecha Chalińskiego, także Imci pana Stanisława Chełmickiego z dworem funditus zniesionego, od przyszłych podatków uwalniamy.

Assygnacyją na pewną summę Imci panu Burczakowi na dwoje podymne od skarbu wydaną, a przez Imci pana Mautnera, chorążego Imci pana Denemarka produkowaną, do sejmiku da Pan Bóg deputackiego odkładamy.

Które to laudum i punkta w nim opisane zlecamy Imci panu marszałkowi koła naszego ręką własną swą z przyciśnieniem pieczęci podpisać, i ad acta grodu Bobrownickiego podać.

Działo się w Lipnie dnia 15 Julii anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo primo.

Władysław z Działynia Działyński, kasztelanic ziemi Dobrzyńskiej, marszałek koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej.

63.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 22 stycznia 1683 roku.

Lib. 15, fol. 19.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejmik powtórny ante komicyjonalny nam po rozerwanym pierwszym sejmiku przez J. K. M. P. N. M. złożony pro die vigesima secunda Januarii do Lipna zgromadzeni, obviando ambitibus ludzi, praeterito laudo województwa Sendomirskiego, zgodnie i jednomyślnie praesenti laudo postanawiamy, aby na sejm następujący i insze da Pan Bóg sejmy, co sejm inszy posłowie obierani bywali, biorąc to pro felici omine, że zgodnością nastąpią u nas sejmiki; a to laudum pro lege perpetua et irrevocabili mieć chcemy.

Deputaci także na trybunał koronny, aby podług dawnego prawa i konstytucyji opisanej alternatą powiatów jednego roku z Dobrzyńskiego, drugiego z Lipieńskiego, trzeciego z Rypińskiego obierani bywali, także praesenti laudo postanawiamy.

Protestacyją Imci pana pisarza grodzkiego Bobrownickiego i Imci pana Szczawińskiego do przyszłego sejmiku odkładamy, to jest w poratowaniu za pogorzenie.

Sądy retentorskie, aby podług przyszłego laudum przez komisarzów przysięgłych odprawowane były.

Które to laudum sobie trzymać obowiązujemy, i toż laudum dla tém lepszej wagi, wiary i pewności, zleciliśmy Imci panu marszałkowi koła naszego do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Lipnie na sejmiku electionis posłów, die vigesima secunda Januarii, anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo tertio.

Michał z Orłowa Orłowski, żupnik ziemi Dobrzyńskiej, marszałek sejmiku Lipieńskiego.

64.

Instrukcyja dana posłom na sejm 1683 roku w Lipnie dnia 22 stycznia.

Lib. 15, fol. 22.

Od Wielmożnych Ichmciów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników, i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej na sejmik przedsejmowy powtórny przez uniwersał J. K. M. P. N. M. po rozerwanym pierwszym sejmiku nam benignissime złożony, do Lipna na miejsce sejmikom zwyczajne pro die vigesima secunda Januarii in anno praesenti zgromadzonych, zgodnie i jednomyślnie obranym posłom Tomaszowi z Działynia Działyńskiemu, starościcowi Bratiańskiemu, Mikołajowi na Sierpcu Kempskiemu, miecznikowi Płockiemu, na sejm blisko następujący obranym posłom.

§ 1. Baczymy to dobrze, że jako od całej Rzeczypospolitej, tak i od wszystkich obywatelów ziemi Dobrzyńskiej debetur należyte podziękowanie J. K. M. P. N. M. za wszystkie curas et solicitudines paternas, które około zatrzymania dobra ojczyzny naszej in dies desudando podejmować raczy. Committimus tedy Ichmciom panom posłom naszym, aby przy pocałowaniu victricis dexterae J. K. M. P. N. M., ore Imci pana marszałka poselskiego należyte podziękowanie J. K. M. P. N. M. oddane było.

§ 2. A że solicite przodkowie nasi przestrzegali, aby ingruentibus periculis stołeczne miasto Kraków, w którém insignia regni in deposito zostają, ufortyfikowane zostało: Inibunt panowie posłowie cum tota Republica, aby to miasto jako stolica korony polskiej poprawieniem murów i wałów, ludźmi, municią wszelaką i prowiantem jako najprędzej ufortyfikowane zostało; hoc praecauto, żeby i broń i stosy *, które Imć pan starosta Krakowski z dawnych wypraw na zamku chować powinien, przy ludziach Rzeczypospolitej zostawały.

§ 3. Wojsku dobrze zasłużonemu, aby płaca po województwach nie była zatrzymywana, omnibus modis et mediis praecavebunt Ichmć panowie posłowie.

§ 4. Wielką Rzeczpospolita odnosi szkodę przez długie sejmowania; obligamus tedy Ichmciów panów posłów fide, honore et conscientia, aby podług dawnych praw et novellae constitutiones sejmu grodzieńskiego in decursu sex septimanarum ten sejm kończyli, na żadną nie pozwalali prolongacyją, i żeby się z tém po powitaniu J. K. M. P. N. M. serio deklarowali, że cokolwiekby po sześciu niedzielach Rzeczpospolita postanowiła, tego pro lege et sancito nie przyjmiemy.

§ 5. A że się i to na sejmach zagęściło, że się te materyje, które nie bywają w instrukcyji J. K. M. ani też na sejmikach proponowane, wchodzą in volumen

legum, cnotą tedy staropolską Ichmciów panów posłów naszych obowiązujemy, aby na żadne punkta, które nie były w instrukcyji królewskiej proponowane na sejmiku, nie pozwalali, novitates aby nam nie przywozili.

§ 6. Jeżeli też na terazniejszym sejmie providendo securitati Reipublicae aukcyja wojska uchwalona będzie, providebunt Ichmć panowie posłowie, aby quantitas usaryi, pancernych chorągwi, dragonów, piechot, opisana została, i ziemia nasza przeładowana ultra posse suum ludźmi do płacy ziemi naszej należącymi nie zostawała, gdyż każdy tanto debet patriae, quanto potest.

§ 7. Z wielkim też to uszczerbkiem praw i wolności szlacheckich zostaje, że z podatków publicznych hybernę wojsko cudzoziemskie przez aukcyją załog odbiera. Inibunt tedy modos Ichmć panowie posłowie, aby ten ciężar z stanu szlacheckiego, który z dawnych praw do hyberny nie należy, zniesiony został.

§ 8. Pacta et federa cum vicinis principibus osobliwie z kurfistrzem J. K. M. Brandenburskim, jeżeliby co około dóbr Litewskich i inszych jakichkolwiekbądź okazyji zachodziło, żeby pacatis mediis, cum dignitate jednak J. K. M. P. N. M. et totius Reipublicae, uspokojone zostały.

Siła na tém Rzeczypospolitej należy, aby in hoc turbulento domus Moschovitici statu, poseł wielki od Rzeczypospolitej co prędzej wyprawiony był; o czém Ichmć panowie posłowie cum tota Republica żeby to wnosili.

§ 9. Patet nam to dobrze, jako Imć hospodar Wołoski postradawszy fortun swych, z ludźmi sub regimine jego zostającymi do wojsk Rzeczypospolitej pod Chocimem obrócił się; procurabunt Ichmć panowie posłowie cum tota Republica, aby należytą odniósł gratitudinem.

§ 10. Wiadome znaczne merita Imci księdza Sarnowskiego, proboszcza Łenczyckiego, pisarza najwyższego pokojowego J. K. M. P. N. M.; zlecamy tedy Ichmciom panom posłom naszym, aby tantae qualitatis prałatowi serio omnibus modis dopomogli, żeby per legem publicam otrzymał capacitatem ad majores obtinendas cathedrales praelaturas.

§ 11. A ponieważ fato quodam starostwo Bobrownickie jurydyczne w ziemi naszej ze wszystkich prawie prowentów per importunam instantiam niektórych osób obcięte i ogołocone zostaje, obligamus tedy fide et conscientia Ichmciów panów posłów naszych, aby wszystkie wsi, olendry i młyny antiquitus do tego starostwa należące, lege publica do starostwa Bobrownickiego przywrócone zostały.

§ 12. Podatki jakiekolwiek od Rzeczypospolitej na aukcyję wojska jeżeli jakie będą postanowione, aby modum contribuendi do braci Ichmć panowie posłowie przynieśli.

§ 13. Z wielką też to ujmą sprawiedliwości świętej w trybunałach koronnych dzieje się, że wielkie et horrenda crimina, któreby poenis criminalibus videlicet infamiae et capitis proscriptionis de regno karane być miały, często amicitate* grzywnami wielkiemi pro arbitrio iudicii przeciwko prawom, statutom i konstytucyjom koronnym osądzane zostają, jako to i teraz recenter w trybunale Lubelskim przez nasłanie ludzi Imć pan Podstoli koronny grande et capitale popełnił scelus, jednak in poenis criminalibus pro qualitate facti appetita* (?) judicum, wielkie ex judicato judicii tribunalitii regni Lublinensis zapłaciwszy grzywny, liber pronuntiatus: procurabunt tedy Ichmć panowie posłowie, aby ta sprawa in integrum restituatur, et per Rempublicam sądzona była, et judices hujus causae, aby się o to insimul sprawili.

§ 14. Trybunał tak Lubelski, jako i Radomski*, aby continuo był sądzony propter remoram justitiae sanctae, inibunt modos cum Republica panowie posłowie.

§ 15. A ponieważ na sejmiku Srzedeckim posłowie przysięgali, obligamus i my Ichmciów panów posłów naszych, aby simili rotha ze wszystkimi posłami tak koronnymi, jako i Litewskimi takąż przysięgę za zgodą Izby poselskiej przysięgali.

§ 16. Często też litigantes na to narzekają, że jurystowie w trybunale koronnym nie szczérze im w sprawach służą, i przekupować się pozwalają: curabunt tedy Ichmć panowie posłowie, aby jurystowie przysięgali w trybunałach.

§ 17. Ablegati externorum [principum], którzyby rezydując przy boku J. K. M. Rempublicam mięszali, cives corrumpowali, aby takowi relegowani zostali od rezydencyji J. K. M.

§ 18. A ponieważ do nobilitacyji za dawnych wieków, tylko recommendati od J. K. M. na sejmiki przychodzili, fide honore et conscientia obligamus Ichmciów panów posłów naszych, aby na żadne nobilitacyje na terazniejszym sejmie nie pozwalali.

§ 19. Ponieważ nas sól suchedniowa podług dawnych praw more et tempore solito nie dochodzi, uskarzą sie przed Imci Królem panowie posłowie nasi, i Rzeczpospolitą, na Imci pana administratora terazniejszego żup pruskich, i prosić będą, aby nam sól more solito po grzywnie polskiej monety i liczby polskiej ad praesens currentis, beczka soli płacona była, około czego aby serio chodzili Ichmć panowie posłowie, obligamus fide Ichmciów.

§ 20. Lustracyja bonorum regalium, aby podług dawnych praw propter auctionem quarty, ponieważ dobra królewskie poprzychodziły do niemałych intrat, aby na terazniejszym sejmie per legem naznaczona została.

§ 21. Wakanse buławy hetmańskiej aby na początku sejmu oddane były, i aby władza Ichmciów panów hetmanów ad tempora vitae zachowana została, instabunt panowie posłowie.

§ 22. Ponieważ Jaśnie Wielmożny Imć pan Podskarbi koronny sufficientissimam satisfactionem injuriose sibi objectorum [redditurus] J. K. M. P. N. M. i całej Rzeczypospolitej na sejmie veniet, procurabunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby ta sprawa nie trudniła sejmu terazniejszego.

§ 23. Ponieważ in privatis desideriis, które na każdym sejmie w reces idą, województw, a nie są wysłuchane, serio committimus Ichmciom panom posłom naszym, aby o sejm exorbitantiarum J. K. M. P. N. M. upraszali, na którym aby to wszystko, cokolwiek ex orbita legum wypadło, naprawiło się, i in privatis desideriis ukontentowane zostały.

§ 24. Ponieważ tantum audent mieszczanie miasta J. K. M. Brodnice, że obywatela ziemi naszej Imci pana Krzysztofa Kangowskiego mandatem post curiam przeciwko prawu i wolnościom szlacheckim turbują, do kosztów et expensas juris przywodzą, samiż tego szlachcica w mieście poraniwszy: curabunt Ichmć panowie posłowie, aby takowe mandaty na szlachtę nie wychodziły, i ten żeby skasowany został, a ta sprawa, aby w trybunale jako in foro competenti skończyła się.

§ 25. Obligamus Ichmciów panów posłów fide honore et conscientia, aby na terazniejszym sejmie praw, swobód i wolności szlacheckich indemnitatem przestrzegali, in materiam status concernentes aby nie wchodzili.

Którą to instrukcyją naszę zleciliśmy Imci panu Michałowi z Orłowa Orłow-

skiemu, żupnikowi Dobrzyńskiemu, marszałkowi natenczas koła naszego, z podpisem ręki Imci do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Lipnie na sejmiku electionis posłów ziemi Dobrzyńskiej, die vigesima secunda Januarii anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo tertio.

Michał z Orłowa Orłowski, żupnik ziemi Dobrzyńskiej, marszałek natenczas koła sejmiku Lipieńskiego.

65.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 3 marca 1684 r. odprawionego.

Dissoluta Nr. 14, fol. 25.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejmik anteriori limitatione na dzień dzisiejszy limitowany do Lipna zgromadzeni, iterum tenże sejmik ex rationibus bonum publicum ziemi naszej in conservando et promovendo bono ordine .... cum toto effectu laudorum anteriorum, et principaliter na ukontentowanie i obmyślenie wypłacenia demeritorum stipendiorum chorągwi pancernej Wielmożnego Imci pana Jakuba na Rokitnicy Rokitnickiego chorążego i starosty Dobrzyńskiego, rotmistrza J. K. M.; i regimentu Imci pana Jana Denemarka, generał-majora J. K. M., do ziemi naszej ordynowanym, pro die decima quinta Mai limitujemy. Sądy też komisarskie pro die sexta Junii odwołane etiam praesenti laudo, obowiązując fide et honore fraterna Ichmciów panów komisarzów, aby one kontinuowali i pro tempore praefixo ... approbujemy. Czopowe tegoroczne tejże mianowanej chorągwi pancernej na upłacenie zasług w sumie trzech tysięcy Imci panu Chorążemu laudo praesenti naznaczamy. A że z nowego czopowego już na expensa priori laudo, a to Imci panu kapitanowi na traktament, złotych trzysta, klasztorom półtorasta naznaczone wyszły: tedy Imci panu Chorążemu dwa tysiące pięćset pięćdziesiąt złotych currentis należeć będą, i [te] wypłacić powinni. Szelężne zaś, które i teraz ad diem 25 Martii currit, na jednę ćwierć następującą na zasługi pomienionemu regimentowi, tegoż exactora Imci Pana Łukasza Orłowskiego do wybierania upraszając, uchwalamy. Ichmciom panom exactorom iniungimus i upraszamy, aby z exekucyjami swemi de retentoribus, modo ubodzy non opprimantur ludzie, do świętego Wojciecha zatrzymali, tak jednak aby one quam sufficientissimi nominis przed sądami komisarskiemi, gdyby nie można przed sejmikiem, sub rigore legis sancitae odprawili.

Mając też respectum na znaczne merita tak godnych ludzi ziemi naszej: Wielmożnych Imciów: Imci pana starosty Bobrownickiego, Imci pana Chorążego Dobrzyńskiego, ofiarowaną życzliwych affektów braterskich gratitudinem do sejmiku przyszłego odkładając Ichmciom policzyć [obiecujemy], także i Imci pana pisarza grodzkiego dawne promissum, etiam satis anterioribus laudis ofiarowane, do sejmiku odkładamy. Interesa wniesione na sejmiku niektórych Ichmciów, jako to Imci pana Łukasza Chełmickiego w zatrzymaniu podatków z wójtostwa Dobrzyńskiego stante possesione Imci, uwolnić na sejmiku ofiarujemy. Także Imci pana Walentego Rutkowskiego, Imci pana Jana Sumińskiego w płaceniu niektórych absentium osób, Imci pana Andrzeja Żelskiego ob conflagrationem chałupy w Złotopolu, od płacenia

podatków z chałupy i z ludzi winy uwolnienie, Imci panu Guteryńskiemu Michałowi commiserationem fraternam super conflagrationem dworu w Mazowszu, do sejmiku przyszłego Ichmciów tych odkładamy wszystkich.

Które to laudum i zgodną uchwałę naszę, aby tém prędzej do wiadomości wszystkich doszła, zleciliśmy Imci panu marszałkowi naszemu z podpisem ręki do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Lipnie dnia trzeciego marca millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto.

Tomasz Gozdawa Sudracki sejmiku Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej marszałek.

66.

Laudum sejmiku w Lipnie 15 maja 1684 r.

Dissoluta Nr. 14, fol. 26.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejmik anteriori limitatione na dzień dzisiejszy limitowany do Lipna zgromadzeni. Uważając certas rationes bonum publicum ziemi naszej in conservando et promovendo bono permoventes, iterum tenże sejmik cum toto effectu laudorum anteriorum pro die decima septima Junii [limitujemy], obowięzując fide fraterna honore et conscientia Ichmciów panów komisarzów, aby one [zaległości od retentorów] nieodwłocznie propter informationem nostram przed sejmikiem przyszłym odbierając, dostateczny rachunek od Ichmciów panów poborców kontynuowali, i sądzili, i pro tempore praefixo zjechali się, approbujemy.

Szelężne, które ad diem vigesimam quartam Martii currebat, anteriori zaś laudo na ćwierć następującą na zasługi regimentu Imci pana Denemarka, generała majora J. K. M. uchwalone, i po wyjściu tej ćwierci nie powinno currere.

A że retenta po nieboszczyku Imci panu Dadzibogu Sudraskim pozostałe i dotychczas niewybrane zostają, do których tedy wybierania Imci pana Franciszka Żelskiego instygatora sądów komisarskich ziemie ordynujemy, i one aby szczérze nikogo nie ochraniając wybierał, fide honore et conscientia obowiązujemy. Z których retentorów exekwując, . . . mota nobilitate et manu militari podług dekretów sądów komisarskich ziemi Dobrzyńskiej, literis universalibus przez Wiemlożnego Imci pana kasztelana Dobrzyńskiego convocandi, odprawować powinien. Którego także Imci pana instygatora pomienionego do wybierania pozostałych retentów Imci panu Janowi Lubowidzkiemu exaktorowi naszemu, aby one także wybierał, praesenti laudo przydajemy i naznaczamy. Uważając przytém, że unus pro altero respondere non tenetur, tedy Ichmciów panów poborców naszych wszystkich, którycheśmy obowiązali anterioribus laudis nostris, aby podatki, którychby nie dobrali ex suo one zapłacili, tych wszystkich ab hoc onere praesenti uwalniamy laudo, i te lauda quoad hoc onus na tychże Imciów panów poborców włożone, kasujemy.

A ponieważ wielką szkodę i praejudicium ponosimy od Imci pana starosty Rzeczyckiego, administratora ekonomii samborskiej w nieoddaniu soli na ziemię naszę należytej, jako się assygnacyją już na tę sól daną assekurował, tedy committimus Imci panu marszałkowi koła naszego, aby do Imci pana pomienionego

administratora imieniem całej ziemi naszej list napisał, upraszając Imci, aby nam tak dawno zatrzymaną sól podług assygnacyji swojej wydanej oddał, sine quibusvis judicii terminis et terrae nostrae damnis et turbationibus, o którą sól in defectu satisfactionis dajemy plenariam facultatem Imci panu żupnikowi ziemi naszej jure agendi et vindicandi.

Które to laudum i punkta w nim opisane, aby témprędzej do wszystkich obywatelów ziemi naszej przyszły wiadomości, zleciliśmy Imci panu Wojciechowi Orłowskiemu, marszałkowi sejmiku naszego Lipieńskiego ad acta castrensia Bobrovnicensia z podpisem ręki swej podać.

Działo się w Lipnie die decima quinta Maji anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto.

Wojciech z Orłowa Orłowski sejmiku Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej marszałek.

67.

Instrukcyja posłom na sejm dana z sejmiku w Lipnie dnia 9 lutego 1685 r. odbytego.

Z aktów grodzkich ziemi Dobrz. bez bliższego oznaczenia wypisano.

Instrukcyja od Wielmożnych Imciów senatorów, dignitarzów, urzędników, i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik przedsejmowy dodatkowy przez uniwersał J. K. M. P. N. M. po rozerwanym pierwszym sejmiku nam benignissime złożony, do Lipna na miejsce sejmikom zwyczajne pro die nona Februarii in anno praesenti zgromadzonych, zgodnie i jednostajnie Ichmciom panom Jakubowi Rokitnickiemu Chorążemu i staroście Dobrzyńskiemu, Pawłowi Sierakowskiemu Sędziemu ziemskiemu Dobrzyńskiemu, na sejm blisko następujący warszawski obranym posłom.

§ 1. Baczymy to dobrze, że jako od całej Rzeczypospolitej tak i od wszystkich obywatelów ziemi naszej należyte J. K. M. P. N. M. debetur podziękowanie za wszystkie curas et solicitudines paternas, które około zatrzymania dobra ojczyzny naszej podejmować raczy: committimus tedy Ichmciom panom posłom, aby przy pocałowaniu victricis dextrae J. K. M. P. N. M. ore Imci pana marszałka Izby poselskiej należyte J. K. M. P. N. M. oddane było podziękowanie [1]).

§ 2. Jeżeli która bardziej swego potrzebuje ukontentowania zasługa, do tego więcej ta, która się krwią pieczętuje; committimus tedy to Ichmciom panom posłom, aby przy winném podziękowaniu Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom hetmanom koronnym i całemu wojsku rycerskiemu za tak znaczne i całemu światu jawne odwagi i równe śmierciom przez te dwie kampanie podjęte niewczasy, ineant modos cum tota Republica, aby w zatrzymanej wojsko płacy tarditate wydawania podatków, ukontentowane było.

§ 3. A że solicite J. K. M. P. N. M. zabiegając ingruentibus na Rzeczpospolitą periculis sejm blisko przyszły w Warszawie złożyć raczył, curabunt tedy

[1]) Punkt ten jest dosłowném prawie bez zmiany powtórzeniem tegoż samego pierwszego »artykułu« z instrukcyji na sejm poprzedni r. 1683° danej. Porównaj na str. 133.

Ichmć panowie posłowie, aby według dawnych praw i konstytucyj koronnych ratione J. K. M. dania i odprawowania inszych następujących sejmów alternatim na miejscach zwyczajnych wielkiemu księstwu litewskiemu, na terazniejszym sejmie to prawo reassumowane było.

§ 4. Wielkie Rzeczpospolita odnosi szkody przez długie sejmowania; obligamus tedy Ichmć panów posłów fide honore et conscientia, aby podług dawnych praw et novella constitutione sejmu grodzieńskiego in decursu duarum vel trium septimanarum, insistendo J. K. M. instrukcyji, ten sejm kończyć, na żadną nie pozwalając prolongacyją, cum ea declaratione po powitaniu J. K. M. P. N. M., że cokolwiek-by Rzeczpospolita po dwu albo trzech niedzielach postanowiła, pro lege et sancito nie przyjmiemy, ale pro nullo et irrito mieć zechcemy [1]).

§ 5. Ligę z cesarzem Imcią chrześciańskim, juramento J. K. M. P. N. M. konsekrowaną, jezeliby się kto in hoc turbulento existentis Reipublicae statu ważył psować, cnotą staropolską per amorem patriae et constantiae boni publici Ichmć panów posłów obowięzujemy, aby jej nie dopuścili rwać.

§ 6. Ablegati externorum principum, którzyby rezydując przy boku J. K. M. [ważyli się] [2]) consilia publica mieszać sive korrumpować, aby takowi od rezydencyji J. K. M. relegowani zostali, zlecamy to Ichmciom panom posłom, aby sedulas około tego przyłożyli curas.

§ 7. A że ziemia nasza ludźmi wojskowemi do płacy niesłyszanie * prześladowana zostaje: co in antecessu na koni 50 chorągwi wołoskiej po złotych 30 na koń, a teraz na 120 koni chorągwi pancernej po złotych 40 za to computando, oprócz regimentu księcia Imci Kurlandzkiego pro ..... więc tedy tantum impositum na ziemię naszę * trudności saltem onus * .....; obligamus w tym Ichmciów panów posłów fide honore et conscientia, żeby in ullas status materias nie wkraczali, ażby wprzód z tak strasznej włożonych do płacy ludu .... levamen i dimidium luda i ziemi odnieśli * [3]).

§ 8. Ponieważ nas sól suchedniowa podług dawnych praw more et tempore solito nie dochodzi, uskarżą się Ichmć panowie posłowie przed J. K. M. i całą Rzecząpospolitą na Imci pana administratora terazniejszego żup polskich, i prosić będą, aby nam sól durantibus commitiis oddał, i żeby sól more solito po grzywnie polskiej monetae ad praesens curentis i liczby polskiej od skarbu polskiego beczką płacona była; około czego aby serio chodzili Ichmć panowie posłowie fidem ich obligamus.

§ 9. A ponieważ fato quodam starostwo bobrownickie jurydyczne w ziemi naszej ze wszystkich prawie prowentów per importunam niektórych osób instantiam obcięte i ogołocone zostaje, inibunt tedy modos Ichmć panowie posłowie, aby wszystkie wsi, olędry i młyny antiquitus do tego starostwa należące lege publica

[1]) Równobrzmiące, a tylko co do terminu sejmu bardziej jeszcze ścieśnione orzeczenie punktu 3° instrukcyji na sejm poprzedni, por. str. 133.

[2]) Rkp. ma tu prawdopodobnie przez myłkę przepisywaczy nie dające znaczenia wyrazy »niszczyli in.«

[3]) Ustęp oczywiście i myłkami przepisywaczy i wypadnięciem wyrazów zepsuty. Prawdopodobną myśl sejmikujących wyrazić można zestawiając domysł: »ażby wprzód z tak strasznej włożonych do płacy ludzi wojskowych impozycyi levamen i dimidium saltem onus dla ludu i ziemi odnieśli.«

na terazniejszym sejmie przywrócone były; w czém fidem et conscientiam Ichmć panów posłów obowiązujemy [1]).

§ 10. Całej na tém należy Rzeczypospolitej, o starej * wiedzieć kwarcie gdzie się podziewa; zlecamy to Ichmciom panom posłom, ut cum ordinibus regni conferant, et inquirant, na co się obraca.

§ 11. A że akcyzę miasto Toruń contra omnem aequitatem et libertatem equestris ordinis, cum summo stanu szlacheckiego praejudicio postanowiło, curabunt tedy Ichmć panowie posłowie, ażeby ta akcyza lege publica na terazniejszym sejmie zniesiona i abrogowana była; w czém fidem Ichmciów panów posłów obligamus.

§ 12. A że prowincyja pruska pożyczyła u Rzeczypospolitej pięćdziesiąt tysięcy monety srebrem w Prusiech idącej, tedy committimus to Ichmciom panom posłom, aby się tego serio na terazniejszym sejmie dopomnieli, żeby dłużej na expektatywie Rzeczpospolita nie zostawała.

§ 13. Uskarżą się Ichmć panowie posłowie o monetę z mennicy bydgowskiej wychodzącą, którą wszędzie brakują, et inibunt modos, jakoby w należytą i najlepszą [sforę] [2]) ta mennica wprawiona była.

§ 14. Znajduje się bardzo mała particula bonorum regalium inter sortes haereditarias bonorum Kikoł Ichmć pana Wojciecha Zboińskiego, Podczaszego ziemi Dobrzyńskiej; instabunt tedy Ichmć panowie posłowie, aby per commutationem za insze dobra ta część in haereditatem obrócić się mogła.

§ 15. Podobna część albo jeszcze szczuplejsza bonorum regalium in bonis Rywald haereditariis Imci pana Chorążego Chełmińskiego znajduje się; curabunt tedy Ichmć panowie posłowie, aby ta particula per commutationem za insze dobra iść mogła.

§ 16. Jeżeli co najbardziej każdego ma do służby pociągnąć żołniarza, osobliwie żołnierza Zaporowskiego, i w nim wszelką do wojny wzbudzić ochotę, jako płaca i ukontentowanie; inibunt tedy modos Ichmć panowie posłowie, aby wojsko Zaporowskie w płacy sobie zatrzymanej ukontentowane zostało.

§ 17. Do skarbu koronnego, aby deputati revisores byli, curabunt Ichmć panowie posłowie.

§ 18. In aliena officia, aby się nikt involvere nie ważył, zlecamy to Ichmć panom posłom, żeby się tego domówili, bo in alienam messem non licet immittere falcem.

§ 19. A ponieważ do nobilitacyji za dawnych wieków recomendati od J. K. M. na sejmiki przychodzili, fide honore et conscientia obligamus Ichmciów panów posłów, aby na żadne nobilitacye, indigenaty, na terazniejszym sejmie nie pozwalali, exceptis bene meritis.

§ 20. Wiadome mając merita Imci pana starosty Stobnickiego [3]) dobrze w Rzeczypospolitej zasłużonego kawalera, którego nieprzyjacielska z armaty cum dispendio zdrowia dosięgła kula, zlecamy to Ichmciom panom [posłom] naszym, aby tantorum meritorum civi serio omnibus modis dopomogli, żeby per legem publicam był ukontentowany.

§ 21. Ponieważ tantum audent mieszczanie miasta J. K. M. Brodnice, że oby-

---

[1]) Punkt z instrukcyji na sejm poprzedni art. 11 powtórzony; por. na str. 134.

[2]) Rkp. ma tu »porę.«

[3]) Lanckoroński Franciszek, który podczas wyprawy r. 1683 nogę pod Seczen utracił. Patrz Acta Aani 1683, p. 537, 615.

watela ziemi naszej Imci pana Krzysztofa Kangowskiego mandatem post curiam przeciwko prawom i wolnościom [stanu] szlacheckiego pociągają, i do kosztu et expensas juris przywodzą, samiż tegoż szlachcica enormiter poraniwszy: curabunt Ichmć panowie posłowie, aby takowe mandaty na szlachtę nie wychodziły, i ten żeby skasowany został; w tym Ichmciów panów posłów fide honore et conscientia obowięzujemy, aby koło tego sedulas przyłożyli curas, żeby Izba poselska dwóch deputowanych posłów do J. K. M. [wysłała], aby ten szlachcic injuriatus [nie był], et uti ad competens forum evocetur, post curiam sądzony nie był, a ta sprawa w trybunale koronnym, uti in foro competenti, ex vi possessionis bonorum terrestrium, które Brodniczanie trzymają, skończyła się; sin secus, jeżeliby inaczej było, sistant activitatem Izbie poselskiej Ichmć panowie posłowie, committimus.

§ 22. Imć pan Kowalkowski pisarz skarbowy jako człowiek qualificatur, aby in officio pisarstwa swego był konserwowany; instabunt Ichmć panowie posłowie.

§ 23. Imci pana Walentego Starorypińskiego, Towarzysza Jaśnie Wielmożnego Imci pana marszałka nadwornego koronnego, obywatela ziemi naszej, mając prae oculis merita i znaczne w tych obudwu kampaniach straty, osobliwie terazniejszej blisko przeszłej przez nieprzyjacielski w nogę postrzał zostawszy mutilatus; committimus to Ichmciom panom posłom, ut instent omnibus [modis] o należyte temu straconemu i okaleczonemu żołnierzowi ukontentowanie.

§ 24. A że i to na sejmach zagęściło się, że siła materyji, które nie bywają w instrukcyji J. K. M. na sejmikach proponowane, wchodzą in volumen legum, obowięzujemy tedy Ichmciów panów posłów, aby na żadne punktá, które nie były w instrukcyji J. K. M. proponowane na sejmiku, nie pozwalali, novitates żadnych, aby nam nie przynosili [1]).

§ 25. Insistendo aequitati i prawu dawnemu, że Żydzi, lubo zwyczajne swoje prawem opisane oddają do skarbu koronnego kontrybucyje, nie zwyczajnemi zostają aggravati podatkami, curabunt Ichmć panowie posłowie, aby przy dawnym podług praw zostawali podatkowaniu, sub nullitate uchwalenia inszych w województwach i ziemiach na sejmikach na nich podatków.

Którą instrukcyją naszą zleciliśmy Imci panu Janowi Stanisławowi Romockiemu, pisarzowi grodzkiemu Bobrownickiemu ziemi Dobrzyńskiej, marszałkowi natenczas koła naszego z podpisem ręki jego do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Lipnie na sejmiku poselskim die nona februarii anno praesenti millesimo sexcentesimo octuagesimo quinto (podpisano).

Jan Stanisław Romocki pisarz grodzki Bobrownicki, marszałek natenczas sejmiku poselskiego Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej.

68.

Laudum sejmiku z dnia 8 października 1685 roku.

Lib. 7, fol. 18

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejmik nam ex limitatione pro die octava Octobris przypadający do Lipna zgro-

[1]) Por. punkt 5ty instrukcyji na sejm poprzedni, na str. 134.

madzeni, jako zawsze krwawie zapracowane Ichmciom panom wojskowym ochotnie zwykliśmy wypłacać zasługi, tak i na terazniejszym sejmiku naszym na pozostałe z przeszłego roku tak chorągwi Imci pana chorążego Dobrzyńskiego, jako i ludziom Książęcia Imci Kurlandzkiego do ziemi naszej do płacy od Rzpltej ordynowanym, nie chcąc ich w borgu trzymać, ale tembardziej ich do zaszczytu ojczyzny zachęcając, [na] zasługi unanimi consensu nostro szelężne generalne ze wszystkich in genere w ziemi naszej dóbr tak z naszych szlacheckich, duchownych, i J. K. M. uchwalamy od wszystkich liquorów, nikogo nie excypując, ani nikogo od tego podatku nie uwalniając. Zabiegając zaś periuriis, które podczas exactij przeszłorocznej tego podatku manifeste exstant, i żebyśmy ten podatek wszyscy iuste et aequaliter wydali, tedy nie przez karczmarzów, ale sami propriis nostris [personis] na ten podatek iurament czynić na się onus assumimus, i powinniśmy, coram officio terrestri, dwa razy do roku, w Lipnie in meditullio ziemi naszej; pierwsze iuramenta in aprili, in decursu medii anni odprawić; gdzie Imci pan pisarz ziemski na odbieranie pomienionych iuramentów zasieść powinien, i sessyją swoję przez tydzień continuare. Od iuramentów zaś więcej nad groszy ośmnaście dawać nie powinniśmy; na drugie zaś półroka dla pomienionych iuramentów tenże Imci pan pisarz ziemski prima Septembris in anno proxime venturo w Lipnie także zasieść powinien, jako post decursum anni pomienionego podatku. Ichmciom zaś panom senatorom ziemi naszej wolno będzie per nobilem possessionatum na ten podatek iurament uczynić. Bracia także, którzy karczem nie mają, powinni iurament uczynić, jako ani nigdzie do karczem piwa nie dawali, ani w domach swoich nie szynkowali, a to circa decursum anni pomienionego podatku raz tylko; a jeżeliby się który z braci znalazł, któryby w domu szynkując piwo, a zaparł się takowego, wolno będzie na sądy kommisarskie pozwać. Którego podatku currens zaczynać się ma a die prima Novembris anni praesentis millesimi sexcentesimi octuagesimi quinti, a kończyć się ma itidem ultima Novembris in anno millesimo sexcentesimo octuagesimo sexto. Exactorem zaś do pomienionego podatku Imci pana Jana Lubowieckiego obraliśmy, i z poyszrodka* siebie uprosiliśmy, któremu kwitowe zwyczajne po groszy dwunastu pozwalamy, i ten podatek co ćwierć do pomienionego Imci pana exactora wnosić powinniśmy. Z tego zaś podatku naprzód Imci pana chorążego Dobrzyńskiego chorągwi Imć pan exactor remanenta, ile ich ex calculo proveniet, wypłaci; residuum zaś summy deputatowi Książęcia Kurlandzkiego należeć będzie. Czopowe także przeszłoroczne, aby się na żadne largitie nie obracało, tylko na zapłatę wojsku, Ichmciów panów szafarzów praesenti laudo obligamus; oprócz piąciset złotych, które panu Kędzierzyńskiemu na odyskanie* ojczyzny* jego przez żołnierzów mu odebranej, hac conditione, aby już ziemię więcej nie turbował, praesenti laudo pozwalamy za assygnacyją do Ichmciów panów szafarzów. Ponieważ sądy przeszłe kommisarskie ad mentem terazniejszego odwołane są sejmiku, tedy te sądy pro die vigesima nona Octobris przywoływamy, zlecając to Ichmciom panom komisarzom, aby od Ichmciów panów poborców retenta odebrawszy, oddali je tak Ichmciom deputatom chorągwi Imci pana chorążego Dobrzyńskiego, jako i deputatowi Książęcia Imci Kurlandzkiego, które Ichmć panowie żołnierze pro persoluto przyjąć powinni, i ziemię z summy jak wielką retent pokażą, kwitować. Od retentorów jednak, póki mu nie zapłaci, odjeżdżać nie powinni Ichmć panowie deputaci, nikomu nie folgując. Do której exekutij propter verificationem retentorum Ichmć panowie poborcy Ichmciom panom żołnierzom succol-

lectora przydać powinni. Expensa także na panów burgrabiów Ichmciom panom poborcom w taryfę podatku Ichmć panowie komisarze przyjąć powinni. Mając respectum na zasługi godnej pamięci Imci pana Stanisława Sumińskiego, jako optime meriti w ziemi naszej civis: tedy terazniejszej pozostałej Imci pani małżonce jego retenta podatkowe u Imci pana Łukasza Orłowskiego i u pana Dadziboga Sudraskiego praesenti laudo condonujemy, i od płacenia ich uwalniamy; a jeżeliby który z Ichmciów panów poborców otrzymując kwit od ziemie, swoje pieniądze na miejsce tych retentów włożył, tedy mu to Ichmć panowie komisarze w inszych rachunkach potrącić powinni. Insze jednak wszystkie podatki oprócz tych dwóch Ichmciów płacić powinna. A że w Chojnie, majętnoćci Imci pana pisarza ziemskiego Dobrzyńskiego, klepkarzów dwunastu w regestra pogłównego weszło, których ad praesens w tej majętności niemasz, tedy a solutione terazniejszego pogłównego z pomienionych klepkarzów uwalniamy Imci pana pisarza, i z regestrów wyrzuceni być mają Ichmciów panów poborców. A ponieważ na całe dwie lecie według prawa doskonałych nie uchwaliliśmy podatków, nie widząc ich possibilitatem w tak prędkim czasie wypłacenia na zasługi Ichmciom panom wojskowym, tedy sejmik ten unanimi consensu nostro ad diem vigesimam Maii in anno proxime venturo millesimo sexcentesimo octuagesimo sexto limitujemy, a to respectu uchwalenia dalszych podatków Ichmciom panom wojskowym na zasługi. Od płacy do nas ordynowanej deputatowi Imci pana chorążego Dobrzyńskiego ex retentis u Imci pana starosty Rypińskiego naznaczamy i kondonujemy złotych sto. Deputatowi zaś Książęcia Imci, panu kapitanowi Linkowi, tractament złotych trzysta z podymnego u Imci pana Lubowieckiego, praesenti laudo kondonujemy, a to mając respectum na koszty jego, które już bez* kilka lat czekając zasług ponosi. Mając wzgląd i respekt na instantią Imci pana Sempławskiego, w ziemi naszej dobrze zasłużonego civis, tedy majętność jego Linne w powiecie Rypińskim leżącą, jako funditus spustoszoną i zdezelowaną, do lat trzech od płacenia podatków praesenti laudo uwalniamy.

Które to laudum i zgodne postanowienie jednością naszą zleciliśmy Imci panu Wojciechowi Zboińskiemu, podczaszemu Dobrzyńskiemu, dyrektorowi sejmiku naszego, aby do wszystkich wiadomości przyszło, do akt grodzkich Bobrownickich z podpisem ręki Imci podać.

Działo się w Lipnie die octava Octobris millesimo sexcentesimo octuagesimo quinto.

Wojciech Jan z Ossówki Zboiński, podczaszy ziemi Dobrzyńskiej, marszałek sejmiku Lipieńskiego.

69.

Instrukcyja posłom na sejm r. 1690 z sejmiku w Lipnie dnia 7 stycznia dana.

Act. Bobrown. Relat. L. 17, fol. 14.

Od Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów senatorów, urzędników, dygnitarzów, i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej na sejmik ante komicyalny

powtórny pro die septima Januarii in anno praesenti millesimo sexcentesimo nonagesimo przez uniwersał J. K. M. P. N. M. złożony do Lipna na miejsce sejmikom zwyczajne zgromadzonych, Ichmciom panom Wojciechowi z Ossówki Zboińskiemu, podkomorzemu Dobrzyńskiemu, Lipieńskiemu staroście, Janowi z Rokitnicy Rokitnickiemu, Chorążemu, Dobrzyńskiemu staroście, zgodnie i jednostajnie na sejm walny warszawski pro die decima sexta Januarii złożony od nas zgodnie obranym Ichmciom panom posłom dana.

§ 1. Patet to dobrze nietylko polskiemu światu, ale i wszystkim najbliższym monarchiom i państwom, jako J. K. M. P. N. M. w wielu kampaniach i okazyach wojennych zdrowie swoje pańskie, fortuny i sumpty niemałe odważając, z nieśmiertelną sławą imienia swego, osobą swoją stawał, i do tego wszystkie curas et solicitudines regias obraca, jakoby tej Rzeczypospolitej za panowania swego florentem zawsze widzieć mógł [statum]. Zlecamy tedy Ichmciom posłom naszym, aby należyte meritis J. K. M. P. N. M. podziękowanie za wszystkie trudy wojenne i pieczołowanie około dobra Rzeczypospolitej in amplissima * oddane były.

§ 2. Uważając i to dobrze obywatele ziemi naszej, że zasłużone Rzeczypospolitej wojsko, po tak częstej przelania krwi i [stracie] [1]) zdrowia i fortun swoich, meretur od całej Rzeczypospolitej, aby było ukontentowane w zasługach swoich: zlecamy tedy Ichmciom panom posłom naszym, żeby to zasłużone wojsko należytą po województwach odniosło zapłatę, w czém Ichmć panowie posłowie z całą Rzeczpospolitą inibunt media.

§ 3. Regimenty z szkodą Rzeczypospolitej zmniejszone, aby instituto et exemplo do sześciuset albo ośmiuset redukowane były, gdyż w małych regimentach [więcej] oficerów, niżeli prostego żołnierza. Gwardyje zaś J. K. M., żeby według praw dawnych po Polsce ciągnieniem nie chodziły, ale sumptem swoim J. K. M. P. N. M. trzymać raczył, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 4. Wojska ponieważ nigdy komplet nie jest, a Rzeczpospolita zawsze in onere trzydziestu tysięcy wojska zostaje, i płaci, inquirent serio Ichmć panowie posłowie nasi; komu się ta płaca dostaje, albo dostawać ma, także i hyberna.

§ 5. Wiadome są merita niegdyś godnej pamięci Imci pana Jakuba Rokitnickiego chorążego Dobrzyńskiego, rotmistrza J. K. M., jako samemu J. K. M. P. N. M., tak i całej Rzeczypospolitej, wiek cały jego na usłudze Rzeczypospolitej przepędzony, który bacząc się być pracami wojennemi consumptum, będąc in opere belli kampanii wiedeńskiej, rezygnował in manus regias chorąstwo Dobrzyńskie, prezentując zaś za usługi swoje J. K. M. P. N. M. wyjednał przywilej na toż chorąstwo Dobrzyńskie Imci panu Janowi Rokitnickiemu, terazniejszemu chorążemu Dobrzyńskiemu synowi swemu. Jako tedy clarebat meritis rodzic sławnej pamięci in tota Republica, tak i teraz terazniejszy Imć pan Chorąży bene meretur de Republica. Gorąco tedy instabunt Ichmć panowie posłowie do J. K. M. P. N. M., aby terazniejszy Imć pan chorąży Dobrzyński przy dawnym swoim przywileju, jako legitime et juridice post cessum et resignatum jus konserwowany był, et urgebunt Ichmć panowie posłowie, aby sententia J. K. M. intercedat w tej sprawie na terazniejszym sejmie, uważając zamieszanie sejmików ziemi Dobrzyńskiej, i ich rozrywanie.

---

[1]) Rkp. ma tu »sprawie.«

§ 6. Jawne są dobrze całemu światu polskiemu merita Imci pana referendarza koronnego, Lubelskiego starosty, marszałka przeszłego poselskiego [1]), który jakó wszystkie actus cum gloria nominis sui odprawować zwykł, tak i na przeszłym sejmie illibatam ku ojczyznie pokazał fidem, i staropolską, jako mamy od Ichmciów panów posłów naszych, służył cnotą, jeżeliby tedy illaesus honor jego tangeretur, committimus Ichmć panom posłom naszym, aby stawali citra honorem et reputationem Je[o]mci.

§ 7. Externis principibus, aby na żadne nie pozwalali indigenaty, fide et conscientia obligujemy Ichmciów panów posłów naszych.

§ 8. Senatus consilia, aby nieważyły się resolvere materias status, które sejmowi należą, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 9. Ausus miasta Torunia podczas processyi sanctissimi Corporis Christi, ażeby in foro competenti był sądzony, tak reciproce, ażeby miasta pruskie suis gaudeant iuribus et immunitatibus, które są recenter violata, starać się będą Ichmć panowie posłowie nasi, aby ta sprawa toruńska osądzona była, i żeby stanowi szlacheckiemu, nova constitutione securitas obmyślona była.

§ 10. Na nobilitacyje żadne i indygenaty krom tych, których sanguine merentur, ażeby nie pozwalali Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 11. A że na sejmiku naszym z całego sejmiku przez Imci pana marszałka sejmiku naszego przeciwko nobilitacyi pana Macieja Kleszczyńskiego zaraz po skończonym sejmie protestacya zaszła, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi, ażeby skasowana była, ponieważ przeciwko prawu w litewskie konstytucye weszła.

§ 12. A że Panny konwentu Sierpskiego, sufficientem nie mają provisionem, nec bona proportionata, zlecamy Ichmć panom posłom, aby się starali o prawo, żeby im wolno było kupić za trzydzieści tysięcy.

§ 13. Instabunt także Ichmć panowie posłowie zarówno z Ichmć panami posłami prowincyi pruskiej, aby w czémkolwiek contraventum est pactom bydgowskim przez książęcia Imci kurfirsta, aby per ablegatos upomniał się J. K. M. nomine totius Reipublicae.

§ 14. I to cum summa oppressione nobilitatis dzieje się, że w obcém województwie sól powiatową ziemi naszej składają; aby pod Dobrzyniem na tej stronie Wisły wolno było obywatelom ziemi naszej żupę pobudować, i żeby sól antiquo praetio płacona była, instabunt Ichmć panowie posłowie.

§ 15. Jura cardinalia Rzeczypospolitej, osobliwie prawa de libera electione, aby według dawnych praw zachowane były, na novitates wszelkie prawom i swobodom szkodliwe, aby Ichmć panowie posłowie nie pozwalali.

§ 16. A ponieważ miasto Nieszawa przeciwko prawom i przywilejom od pp. pisarzów celnych aggravatur, committimus to Ichmć panom posłom, aby przy dawnych prawach i przywilejach to miasto zachowane było.

§ 17. Instrukcyją na przeszły sejm Ichmciom panom posłom przeszłym daną praesenti instructione approbujemy, et ad praesentem instructionem redukujemy, i promowować ją Ichmciom panom posłom committimus.

§ 18. Którą to instrukcyją zleciliśmy Imci panu Michałowi Sierakowskiemu, kasztelanicowi Dobrzyńskiemu, marszałkowi koła naszego, z podpisem ręki swojej do ksiąg grodzkich Bobrownickich podać.

---

[1]) Mowa tu o A. St. Szczuce, marszałku sejmu 1689 roku.

Działo się w Lipnie na sejmiku die septima Januarii roku pańskiego tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego.

Michał Franciszek Sierakowski kasztelanic Dobrzyński, marszałek sejmiku Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej.

70.

Laudum w Lipnie dnia 12 czerwca 1690 r.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo, obywatele ziemi Dobrzyńskiej, juxta novellam sejmu przeszłego legem na sejmik relationis pro die 12 mensis Junii anno praesentis zgromadzeni:

Wiadomo to wiecznemu strasznych zastępów Bogu, jakośmy spólnej matce ojczyznie naszej, etiam supra humeros nostros umykać nie życzyli sobie zaszczytu, tak i teraz eodem zelo pro aris et focis z całą Rzecząpospolitą zarówno pociągając adimplendorum sejmu przeszłego na ukontentowanie dobrze zasłużonego rycerstwa i poparcie dalszego sacri oficii belli te przedsiębierzemy sposoby:

Naprzód gorąco zlecamy Imci panu Stanisławowi Dąbrowskiemu, poborcy naszemu, aby pogłównego, przed sejmem w ziemi naszej in suplementum uchwalonych na sejmie anni 85 podatków, uchwalonego nieodwłocznie odbierał, et irremisibiliter ex retentoribus exekucye czynił, tak aby summę zupełną regimentowi księcia Imci Kurlandzkiego, taryfie korespondującą oddał. Praevia jednak calculatione z deputatami regimentu tego na najbliższych sądach kommissarskich skarbowych w ziemi naszej przypadających.

Retenta także podatków wszystkich quocunque genere w ziemi naszej uchwalonych Ichmć pp. poborcy dawniejsi, wszyscy przed temiż sądami kommissarskiemi, nieodwłocznie irremissibiliter, sine respectu omni exekwować lub przez się lub przez succollektorów swoich powinni, przy których exekucyach Ichmć pp. deputaci z ludźmi swemi, aby im assistant, mieć chcemy i upraszamy. Zebrane zaś summy przez te exekucye ex retentis, należeć będą temuż księcia Imci Kurlandzkiego regimentowi, praevio itidem calculo na sądach kommissarskich z deputatami regimentu tego, aby cokolwiek summy zbywać będzie nad zasługi, uchwałą sejmu 85 do nas ordynowane, to cedat na dług winny za ćwierci 12 temuż regimentowi między rozerwanemi sejmami pozostałych.

Dla czego podług terazniejszej konstytucyi sądy kommissarskie skarbowe w ziemi naszej mieć chcemy na miejscu zwyczajném w ziemię, którym czas na niedziel dwie przed sejmikiem deputackim, to jest diem 28 Augusti deklarujemy. Do których z pośrodka siebie przy ziemskich i grodzkich urzędach deputujemy: Wielmożnych Dobrzyńskiego i Rypińskiego kasztelanów, także Ichmciów panów podkomorzego, stolnika, podczaszego, wojskiego, podstolego Dobrzyńskich, Ichmciów panów także Łukasza Orłowskiego, Tomasza Kłokockiego, Wojciecha Starorypińskiego, Kazimierza Moszczyńskiego, Adama Sudrawskiego, Jakuba Chełmickiego, Szymona Grochowalskiego, Jana Symińskiego * i Imci pana Wojciecha Rzeszotarskiego, burgrabiego Dobrzyńskiego; którzy na czas naznaczony, unius pluriumve absentia non obstante, zjechawszy się, w rzeczach skarbowych tak z Imci panami deputatami żołnierskiemi, jako i z Imci panami poborcami wszystkiemi, jako najlepszy porządek i porachowanie uczynić będą powinni.

Ichmć panowie szafarze także Czopowego, którzy dotąd jeszcze kwitów od ziemi nie mają, na tychże sądach rachować się będą; dlatego wszystkim miastom i miasteczkom w ziemi naszej w osobach burmistrzów ich, i którzy się czopowego tykali, pod surowością praw stanąć naznaczamy i rozkazujemy. Ciż panowie kommisarze znowu juxta mentem legis presse na niedziel sześć przed terminem zaczęcia się trybunału lwowskiego tu do Lipna zjechać się będą powinni, i wyprawę panu poborcy naszemu do Lwowa, koszt jemuż na drogę, i dalszą Imci panu kommissarzowi na trybunał lwowski informacyą w sprawach skarbowych ziemi naszej ordynować, i w uchwalonych podatkach jak najlepiej rząd uczynić mają.

A że deputaci kompanii Imci pana Zbrożka, Strażnika polnego koronnego, na terazniejszym sejmiku pokazali, że nic nad assygnacyą nie wybrali, tedy zlecamy Imci panu Stanisławowi Dąbrowskiemu poborcy ziemi naszej, aby im resztę, jaka się przy nich znajduje, nieodwłocznie wyliczył. Kwit jednak od nich autentyczny grodzki cum speciali każdej summy od kogo ją odbierali specificatione, i assygnacyą odebrawszy aby na sądach kommissarskich pokazał. Tymże deputatom Imci pana Strażnika polnego koronnego za przydłuższe ich czekanie gratitudinis loco, traktamentu złotych trzysta pozwalamy, i assygnacye dwie do miast od Ichmciów panów szafarzów Czopowego, jednę na złotych sto, a drugą na złotych dwieście approbujemy.

Stosując się do prawa pospolitego na sejmie tym uchwalonego, aby wojska J. K. M. i Rzeczypospolitej tak zasług dawniejszych, jako i z ćwierci a prima Februarii w roku terazniejszym poczynających się, za krwawe prace swoje, posilone stipendiis, większy pochop ad fortia dla zaszczytu ojczyzny opera miały, lubo to supra humeros nostros być prawie baczemy, pogłównych jednak dwoje vigore laudi praesentis w ziemi naszej uchwalamy, których exactorem przeszłego poborcę naszego Imci pana Stanisława Dąbrowskiego mieć chcemy i obieramy. Który to Imć pan Poborca exakcyą uchwalonego podatku obojga pogłównych, a die prima Septembris anni currentis, simul et conjuctim zacząć ma, et juxta praxim et consvetudinem sessye swoje po powiatach continuando, podług kwitów i taryfy, na które teraz ostatnie wybierał pogłówne, wybierać cum solito od kwitów salario będzie powinien. Aby zaś przed trybunałem lwowskim summa gotowa była z pogłównych tych proveniens, serio injungimus et obligamus w tym Imci pana poborcę naszego, aby wcześnie przed tymże trybunałem lwowskim, i sądami naszemi kommissarskiemi tenże trybunał lwowski poprzedzającemi, podatki te wybrał, exekucye ex retentoribus odprawił, i nic na retentach nie zostawiał.

Ułacniając zaś exactionem Imci pana poborcy, vigore laudi praesentis deklarujemy: ponieważ Imć pan Stolnik Dobrzyński, per puram et solidam resignationem dobra w Steklenku otrzymał, gdzie przedtém Imć pan Nałęcz, heres et possessor eorundem bonorum mieszkał, i w regestra pogłównego a personis suis et familiae domesticae onus super iisdem sortibus wyciągnął, tedy ex vi justitiae, aby każdy za się płacił, ex iisdem personis, które z Steklenka z Imci panem Nałęczem wyszły, pan poborca summam provenientem już nie u Imci pana Stolnika, ale w Zembowie u Imci pana Nałęcza repetere będzie powinien. Co także służyć ma Imci panu pisarzowi Bobrownickiemu respectem possessora przyszłego wsi Mierzynka in quantum antecedaneus possessor w ziemi naszej residet.

A że nie wiemy quo errore stało się, że w ziemi naszej deklaracya, ultra mentem legis communis, w dług weszła, et in lucem wyszła, gdyż cała Rzecz-

pospolita, tylko za ćwierci dwie, futura stipendia, na trybunał lwowski comportare ma, ćwierci zaś dwanaście dawnych zasług po województwach przez lat dwie wypłacane być powinny, ziemi tylko naszej tak ćwierci dwóch stipendiorum nunc currentium, jako i ćwierci sześciu, z lat przeszłych trzech insimul zapłacenia iniuncta necessitas, i odwozu do Lwowa impositum onus: przeciwko tedy temu typographi, vel quisquis ille sit, errorowi solenniter praesenti laudo wszyscy zanosimy protestationem, i to ne quid noceat ziemi naszej, albo poborcy naszemu na trybunale lwowskim faciat negotii, warujemy; i aby tego Imć pan kommissarz na tenże trybunał lwowski od nas obrany przestrzegał, fidem jego obligujemy.

Summy zaś z dwojga pogłównego provenientes tak ordynujemy: najprzód, aby jedno pogłówne zupełnie regimentowi księcia Imci Kurlandzkiego, tu w ziemi przed trybunałem lwowskim, oddał Imć pan poborca nasz, mieć chcemy; z summy zaś drugiej pogłównego, aby czterdziestom pięciom juxta tariffam 1661 podymnych, na zapłatę wojsku przez lat dwie do sejmu przyszłego ordynowanych, czwartej części korrespondentem summam, to jest siedm tysięcy trzysta dwanaście złotych groszy piętnaście, na zapłatę ćwierci dwóch a prima Februarii w roku tym poczynających się, chorągwi Wielmożnego Imci pana starosty Bratyańskiego, przez repartycyą wojska teraz do ziemi naszej ordynowanego, pomieniony Imć pan poborca do Lwowa odwiózł; restantem zas z tego pogłównego summam sądy nasze skarbowe lub na regiment księcia Imci Kurlandzkiego, lub na dalsze ćwierci zasług chorągwi Imci pana starosty Bratyańskiego, lub gdzie potrzeba pokaże, ordynować będą.

Repartycya wojsk J. K. M. i Rzeczypospolitej na sejmie terazniejszym uczyniona, ordynowawszy do nas na przyszłe zasługi chorągwi Imci pana starosty Bratyańskiego koni Nr. 100, Imci pana Ubysza podstolego kijowskiego, koni pancernych także Nr. 36, ponieważ przeładowała ziemię naszę, o koni 49: tedy jako hoc gravamen na się brać nie powinniśmy, tak praesenti laudo deklarujemy, że Imci pana Ubysza podstolego kijowskiego 36 koni chorągwie pancernej, do zapłaty nie przyjmujemy, i płacić im nie będziemy, i chorągwi Imci pana starosty Bratyańskiego tylko koni 87 pancernych, jakośmy ex aequo z Rzecząpospolitą powinni, przyjmujemy, i płacić im deklarujemy. Obligujemy przytém Imci pana kommissarza naszego, aby in puncto repartitionis wojska indemnitati ziemi naszej provideat, et in aequalitate one z całą Rzecząpospolitą in omnibus negotiis trybunału lwowskiego conservare studeat.

Na ten zaś trybunał lwowski kommissarzem albo deputatem obraliśmy Wielmożnego Imci pana Franciszka na Bieżuniu Kretkowskiego, kasztelanica Chełmińskiego, któremu jako magnorum claro et illustri domu swego gloria gestorum, wszystkie interesa ziemi naszej na tamtym placu zalecamy. In vim zaś gratitudinis temuż Imci złotych tysiąc naznaczamy, które sądy przyszłe najbliższe kommissarskie, lub z czopowego, lub u pana poborcy naznaczyć będą powinni.

Wielmożnemu także Imci panu podkomorzemu Dobrzyńskiemu za koszty jego i pracę podczas tak długiej rezydencyi sejmowej w Warszawie podjęte, summę tysiąc złotych polskich z czopowego ziemi naszej naznaczamy, na którę assygnacyą wydać Imci panu kasztelanowi Dobrzyńskiemu zlecamy.

Zelo chwały Bożej i ozdoby Najświętszej i Niepokalanej Panny ducti, na poprawę dachów kościoła Skępskiego pozwalamy OO. Bernardynom Skępskim złotych 500, które lubo administrator Czopowego, lubo przyszłe sądy kommisarskie

obmyślić i naznaczyć będą powinni. Soli także na ziemię naszę przychodzącej, beczek dziesięć do tegoż klasztoru Skępskiego Imci panu Żupnikowi Dobrzyńskiemu, przy dystrybucie soli, ex communi nas wszystkich oddać zlecamy.

Zasługi także Imci pana sędziego Michałowskiego, jako i u nas wszystkich, tak u Imci pana Żupnika merentur to, aby w osobliwym zawsze zostawały respekcie, który że przedtém w rozdawaniu soli ukrzywdzonym się baczył, lepszej dyskrecyi Imci pana Żupnika, i w nagrodę pro praeteritis zalecamy Imci.

Ojców także Karmelitów Oborskich strictioris observantiae, pietate et laboribus in servitio divino indefessis, gratificando tychże Wielebnych Ojców, jako przecie in fundis terrestribus locatos, respektowi Imci pana Żupnika zalecamy.

A nad to wszystko wdzięczność naszę oświadczając dobrze zasłużonemu krwią swoją rycerstwu, nietylko abyśmy w długi nowe zachodzić mieli, ale i dawne pro posse nostro, czémprędzej życząc sobie wypłacać, dla obmyślenia i uchwały dalszych podatków, sejmik ten vigore suo zachowujemy, i on do nazajutrz po sejmiku electionis deputata, w roku teraznieszym limitujemy, sub eodem directore, vel quocunque alio in absentia jego.

Które to laudum nasze zgodnie i jednomyślnie od nas postanowione, aby do wszystkich przyszło wiadomości, zleciliśmy Imci panu kasztelanowi Dobrzyńskiemu, marszałkowi na ten czas koła naszego, ręką własną podpisane do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w Lipnie na sejmiku relationis die 12 mensis Junii roku pańskiego tysiącznego sześćsetnego dziewięćdziesiątego.

Michał z Moykowów Sierakowski, kasztelanic Dobrzyński, marszałek na ten czas sejmiku Lipieńskiego.

71.

Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 24 kwietnia 1691 roku, dotyczące podatków.

L. 17, f. 30.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo, obywatele ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik do Lipna za uniwersałem króla J. K. M. P. N. M. pro die vigesima quarta Aprilis anni praesentis zgromadzeni:

Stosując się ziemia nasza do uniwersału J. K. M P. N. M. na same tylko podatków uchwalenie wydanego: Tedy aby zapłata żołnierzom do ziemi ordynowanym nie osychała, uchwalamy praesenti laudo unanimi consensu pogłówne jedno juxta nova juramenta, które expedyowane być mają coram judicio commissoriali, to jest w sądach kommissarskich lege publica ordynowanych, lub coram judicio terrestri, czego pomienione sądy przestrzegać będą powinny, aby fałszywych juramentów nie czyniono. Które to pogłówne wydawane być ma primis diebus Septembris anni praesentis; do którego to pogłównego wybierania obraliśmy poborcę Imci pana Stanisława Dąmbrowskiego, które to pogłówne wybrane tenże Imć pan poborca żołnierzom za ordynacyą sądów kommissarskich płacić będzie powinien.

Uchwalamy do tego szelężne antiquo more przez inszych przeszłych Ichmciów

panów poborców wybierane od beczki, to jest dziesiąty szeląg konformuje się, jako w której karczmie i jak drogo szynkować będą piwo, podług juramentów karczmarzów, które to szelężne poczynać się ma a prima Maji anni praesentis, a kończyć się będzie w roku przyszłym ultima die Aprilis. Do którego szelężnego wybierania obraliśmy Imci pana Michała Zernickiego, burgrabiego płockiego, przed którym jako karczmarze tak i ci, którzy karczem nie mają u nas ex nobilitate possessionati, przed tymże Imci panem poborcą szelężnego przysiądz będą powinni. A dla snadniejszego wybierania tego szelężnego Imć pan poborca zjeżdżać będzie powinien na każde sądy kommissarskie, ziemskie i grodzkie, aby tém łatwiej contribuentes Imci pana poborcy mieli copiam. To wybieranie szelężnego na dwie racie wybierać będzie powinien po pół roku. Tenże zaś Imć pan poborca na sądach kommissarskich przysiądz będzie powinien, jako sprawiedliwie ten podatek wybierał i juramenta przyjmował, juxta rotam in judiciis commissorialibus formandam.

Uchwalony także na owczarzów generaliter wszystkich w ziemi Dobrzyńskiej, którzy od swoich własnych owiec, i które na najmach mają, do tegoż pomienionego Imci pana poborcy szelężnego, praeviis juramentis przed tymże Imci panem poborcą jako się o szelężnym napisało, oddawać będą powinni do tegoż Imci pana poborcy po groszy sześć od owcy currenti moneta excipiendo jagnięta tegoroczne. Także owczarzów, którzy mają sześćdziesiąt owiec swoich, i do pańskich gromadów * służą, a co nadto mają, płacić będą powinni. Który to podatek od owiec na rok terazniejszy tylko currere powinien, i owczarze w tymże roku ten podatek wypłacić przed wyjściem świętego Michała blisko przyszłego będą powinni. A któryby owczarz przed wyjściem święta świętego Michała nie wypłacił, a odstać miał od swego pana, tedy ten nie powinien go puścić, aż kwit pokaże od poborcy z zapłaconego tego podatku. A pomieniony Imć pan poborca w Lipnie pro die quarta Julii na wybieranie tego podatku, et per consequens w Dobrzyniu i Rypinie, zasiadać będzie powinien, z wybierania zaś przez się tego podatku owczarskiego ziemi sprawić się będzie powinien, tak jako się napisało o szelężnym.

Instancyą listowną za Imci panem podkomorzym Dobrzyńskim, starostą Lipieńskim do Jaśnie Wielmożnego Imci pana hetmana wielkiego koronnego o zabicie pana Macieja Dobrosielskiego, i innej czeladzi poranienie przy najeździe wsi Kikoła przez pana Gulcza * oficera regimentu Imci pana wojewody Czerniechowskiego. Także za Imci panem Maciejem Pączkowskim, miecznikiem ziemi Dobrzyńskiej, aby napisał Imć pan marszałek nomine publico, zlecamy temuż Imci panu marszałkowi. Na expedycyą tę Imci pana Pączkowskiego dajemy dwieście złotych z czopowego arendy Imci pana pisarza ziemskiego Dobrzyńskiego.

Mając zaś w respekcie życzliwe jako przeciwko całej Rzeczypospolitej, tak ziemi naszej na przeszłej komisyi lwowskiej usługi Imci pana Franciszka Kretkowskiego, kasztelanica Chełmińskiego, komisarza naszego, które pro dexteritate sua innata magnis suis expensis cum emolumento ziemi expedyował na tém tam miejscu: tedy onemuż in vim gratitudinis prac jego, zachęcając jego do dalszej tej ziemi usługi naznaczamy złotych tysiąc z czopowego ziemi Dobrzyńskiej, na co wyjdą assygnacye z sądów komissarskich.

Znając zaś umiejętność in rebus gerendis et negotiis ziemi tej Imci pana Walentego Rutkowskiego, tedy jego za komissarza do sądów naszych komissarskich przybieramy. A że in hanc diem plenipotent na usługi księcia Imci Kurlandzkiego Ferdynanda do ziemi naszej ordynowanego, jako na sejmiku, tak i na sądach komissar-

skich ziemi tej non comparuit: tedy żądamy Imci pana regimens quater majstra tegoż regimentu, aby zjechał na przyszłe sądy komissarskie ex limitatione naznaczone pro die decima quarta Maji, i tam się porachował na tych sądach, co debetur portioni tego regimentu z repartycyi do ziemi naszej ordynowanego.

Dla dalszego zaś około podatków rozmówienia się i uspokojenia żołnierzów do ziemi naszej ordynowanych, sejmik ten nasz do wigili Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w roku terazniejszym limitujemy, i prorogujemy unanimi accedente consensu.

Które to laudum nasze, aby wszystkich doszło wiadomości obywatelów ziemi Dobrzyńskiej, zleciliśmy do akt grodzkich Bobrownickich przy podpisie swoim Imci panu marszałkowi na ten czas sejmiku naszego podać.

Działo się w Lipnie na sejmiku die vigesima quarta Aprilis anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo primo.

Wojciech Mazowiecki, marszałek koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

72.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 12 marca 1692 roku.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej za uniwersałem J. K. M. P. N. M. na sejmik dzisiejszy, to jest pro die decima secunda Martii anni praesentis millesimi sexcentesimi nonagesimi secundi do Lipna zgromadzeni, wszem w obec i każdemu z osobna donosimy do wiadomości: Iż ponieważ dzisiejszy sejmik dla pewnych i słusznych racyi, które perimunt* dobro pospolite, concludi nie może, tedy tenże sejmik ad diem duodecimam Maii anni praesentis prorogujemy i limitujemy.

A że praesenti rerum statu eo procedit audacia militaris, kiedy nie kontentując się konsystencyami naznaczonemi i ustawą od Jaśnie Wielmożnego Imci pana kasztelana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego postanowioną, cum summa aggravatione dóbr J. K. M. i Rzpltej, także i duchownych, z których wybrawszy aggrawatorie dosyć summy pieniężne po dobrach szlacheckich ziemskich dziedzicznych, swawolnie prawie przechodami, nie dbając nic na ostrość prawa pospolitego i artykuły wojskowe, pod pretekstem noclegów stawają, i ubogich poddanych ciężko aggrawują, nie przepuszczając i szlachcie ubogiej bez poddanych zostającym: tedy zabiegając takiej oppressyi i uciążeniu, unanimi consensu na sejmiku przyszłym lubo najbliższym lubo ex praesenti limitatione przypadającym, instigatora na kommissyą Radomską e medio nostri na dochodzenie krzywd poniesionych obrać deklarujemy. Interim zaś cokolwiekby kto ex ordine equestri exactii od żołnierza albo aggrawacyi przechodami poniósł, według zwyczaju wszystkie swoje szkody i krzywdy coram actis castrensibus Bobrovnicens. poprzysiądz in maiorem damnorum verificationem et probationem powinien będzie. A in quantum-by takie przechody i uciążenia dóbr ziemskich szlacheckich swawolnie témbardziej zagęścić się miały, którym-by sufficere niepodobna, tedy in repressionem takich swawoli i uciążenia, rotmistrzów e medio nostri przez powiaty obrać sobie deklarujemy; za których wiadomością i ordynansem wsiadać na koń gotowi będziemy.

Które to laudum i limitacya nasza, aby témprędzej do wiadomości wszystkich

obywatelów ziemi naszej doszła, Imci panu Łukaszowi Orłowskiemu, skarbnikowi ziemi naszej Dobrzyńskiej, jako marszałkowi koła naszego rycerskiego ręką własną podpisać, i do ksiąg grodzkich Bobrownickich per oblatam podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia dwudziestego marca roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego dziewięćdziesiątego wtórego.

Łukasz Ostrowski, starosta koła rycerskiego.

73.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 12 maja 1692 roku.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejmik do Lipna pro die decima secunda Maii w roku terazniejszym tysiącznym sześćsetnym dziewięćdziesiątym wtórym ex dependentia i woli J. K. M. P. N. M. et ex limitatione pro die hodierna incidenti zgromadzeni, wszem w obec i każdemu z osobna obywatelom ziemi Dobrzyńskiej, tudzież i miasteczkom w tejże ziemi leżącym, i ich urzędom donosim do wiadomości:

§ 1. Baczymy to dobrze, iż zjazdu naszego i zgromadzenia primum et principale fundamentum chorągwiom i żołnierzom do nas ex lege publica ordynowanym, należytą obmyśleć satysfakcyją i ukontentowanie, że jednak praesenti statu rerum impossibilitas wydawania podatków ob egestates publicas dla znacznych i srogich nieurodzajów w ziemi naszej, tudzież ciężkiego przednowku, częścią dla wielkiej i zbytniej dezolacyi dóbr J. K. M. i duchownych przez niesłychaną żołnierza rozłożonego in visceribus ziemi naszej licencyją i wymyślone nad wolą wodzów ustawy i summy pieniężne z niesłychanym uciążeniem ludzi ubogich wybierającego, i szlacheckie dziedziczne dobra cum summo praeiudicio prawa pospolitego et securitatis domów szlacheckich przechodami z wielkiém uciążeniem agrawującego, tudzież ex aliis rationibus statum ziemi naszej permoventibus, tedy uchwalenie podatków do przyszłego da Bóg sejmiku niżej opisanego odkładamy. Interim jednak, że ob summam renitentiam retentorum uchwalonych podatków od nas Ichmć panowie poborcy wybrać de plano nie mogą, tedy dawniejsze lauda i sposoby odebrania a retentoribus podatków zatrzymanych, tudzież i blisko przeszłego sejmiku, praesenti laudo approbamus et ratificamus, oraz unanimi consensu wkładamy to na Ichmciów panów komisarzów naszych, aby na sądach komisarskich blisko przyszłych, i innych następujących, Ichmciom panom wojskowym ad retentores assygnacyje wydawali, za którymi assygnacyjami cum subdelegatis Ichmciów panów poborców odbierać sobie Ichmć panowie wojskowi, albo ich deputaci zatrzymane a retentoribus podatki będą powinni, i póty z dóbr każdego retentora non condescendent, póki im cale podatków nie wypłaci, i choćby się in victualibus tak dla siebie, jako i koni komu naprzykrzyli, pro oppressione et injuria imputari to nie ma.

§ 2. Czopowe ziemi naszej ponieważ dotąd nie ordynowane, tedy aby w dobrym zostawało porządku, szafarzów do niego i administratorów Imci pana Łukasza Orłowskiego, skarbnika ziemi naszej, marszałka koła naszego, i Imci pana Stanisława Pinińskiego uanimi consensu obieramy, którzy Ichmć a die prima Januarii anni currentis millesimi sexcentesimi nonagesimi secundi usque ad diem ultimam Decembris anni ejusdem w dozorze swoim to czopowe mieć będą, i według laudum

anni millesimi sexcentesimi septuagesimi we wszystkiém sprawić się będą powinni, w czém fidem honorem et conscientiam Ichmciów obowiązujemy, i laudum toż mianowane in toto ratyfikujemy i aprobujemy.

§ 3. Sól Suchedniowa na ziemię naszą należąca dotychczas zatrzymana, ponieważ ziemi naszej nie doszła, Imci panu żupnikowi naszemu serio injungimus, aby się jej u skarbu koronnego upomniał i onę na ziemię naszą odebrał.

§ 4. Mając respekt na prace Imci pana Stanisława Dombrowskiego, poborcę naszego, tudzież nie życząc aby dla usługi naszej miał extenuare fortunam suam, na komisyją Radomską na drogę Imci złotych trzysta currentis monetae naznaczamy, które aby z podatków wziął sobie Imć, iter accelerando, pozwalamy, aby się zaś przez to w podatkach uchwalonych żołnierza nic nie uszczerbiało, zlecamy Ichmciom panom administratorom czopowego na dzisiejszym sejmiku obranym, aby te złotych trzysta z czopowego założyli, i temuż Imci panu poborcy po powrocie z komisyi wrócili.

§ 5. W sprawie eliberationis z więzienia Królewieckiego Imci pana Macieja Pączkowskiego, miecznika Dobrzyńskiego, do opowiedzenia ciężkich krzywd jego posłem obraliśmy do Imci Króla Imci pana Tomasza Kłokockiego, któremu aby Imć pan marszałek nasz credens i instrukcyją napisał publico nomine zleciliśmy Imci.

§ 6. Nie chcąc zaś deesse necessitatibus dobra pospolitego ziemi naszej i całej Rzpltej, sejmik tenże nasz do dnia szesnastego Września anni currentis, to jest: do wtorku nazajutrz po sejmiku deputackim przypadającego, limitujemy i odkładamy.

Które to laudum i uchwałę naszą, aby do każdego wiadomości przyszła, do ksiąg grodzkich Bobrownickich z podpisem ręki Imci pana Łukasza Orłowskiego, skarbnika ziemi naszej, marszałka koła naszego, podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia dwunastego maja anno millesimo sexcentesimo nonagesimo secundo.

Łukasz Orłowski, skarbnik ziemi Dobrzyńskiej, marszałek koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego.

74.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 27 października 1692 roku.

Lib. 25, fol. 77.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik dzisiejszy Lipieński pro die vigesima septima Octobris z limitacyi przeszłej przypadający zgromadzeni, wszem w obec i każdemu z osobna obywatelom ziemi Dobrzyńskiej cujuscunque sint status et conditionis, donosim do wiadomości:

§ 1. Chcąc prodesse dobru pospolitemu ziemi naszej [y] Rzeczypospolitej, lubo sądy przeszłe komisarskie ob injuriam temporis i dla zatrudnienia osób pewnych nie doszły, tedy też sądy terazniejszą uchwałą naszą reassumujemy i postanawiamy, i termin ich sądzenia dzień siedmnasty listopada w Lipnie naznaczamy, na który czas Ichmć panowie komisarze zjachać się powinni, i zupełną kalkulacyją podatków przeszłych i dawniejszych przez niegdy Imci pana Stanisława Dombrowskiego,

poborcę ziemi Dobrzyńskiej wybieranych uczynić powinni będą; która kalkulacyja aby doskonale była uczyniona, Ichmć panowie opiekunowie minorennium pozostałych po niegdy Imci panu poborcy mianowanym, regestra wszystkie, juramenta nova, i wszystkie generaliter scripta do tychże podatków należące, tudzież i pieniądze pozostałe ze skrzynką zawartą i zapieczętowaną tuż do Lipna na też sądy comportare powinni będą, tudzież i inne wszystkie requisita i papiery, gdzieby się kolwiek do tejże likwidacyi potrzebne znaleść mogły, sądowi komisarskiemu oddać mają, i realitatem oddania tamże na tych sądach probare mają. Pieniądze zaś, jako wiele podatkowych pokaże się, Ichmć panowie komisarze Ichmciom panom żołnierzom praevia quietatione oddać powinni na tychże sądach.

Z tejże likwidacyi uczynionej regestr retentorum contributionum tenże sąd komisarski porządnie spisać ma, nemini parcendo, i nikogo nie ochraniając ex retentoribus, i z podpisami rąk swoich Imci panu Hieronimowi Krzyżanowskiemu, obranemu succollectorowi oddać powinni będą; czego wszystkiego na sejmiku blisko przyszłym relationem, to jest tak percepty, soluty, ekspens i retent, Ichmciom wszystkim braci Ichmć panowie komisarze terazniejszą uchwałą naszą uczynić obligantur, aby także Ichmć panowie komisarze Ichmciom panom żołnierzom ad retentores podatków przeszłych i dawniejszych assygnacyje wydawali, tedy reassumujemy anteriora lauda, dajemy tąż uchwałą naszą zupełną moc Ichmciom panom komisarzom, iż luboby casu aliquo vel legalitate nie zjechało się Ichmciów więcej nad trzech, tedy te sądy wolno będzie Ichmciom na inszy czas limitować. A że officium nemini debet esse damnosum, tedy Imci panu Hieronimowi Krzyżanowskiemu succollectorowi na wybieranie retentarum contributionum obranemu, gratitudinem obmyślić i naznaczyć na przyszłym da Bóg sejmiku deklarujemy.

§ 2. Sejmik zaś dzisiejszy do dnia pierwszego grudnia w roku terazniejszym cum toto ejus effectu odkładamy i praesenti laudo limitujemy.

§ 3. Które to laudum, aby temprędzej do wiadomości wszystkich doszło, Imci panu marszałkowi koła naszego ręką własną podpisać i do ksiąg grodzkich Bobrownickich podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia dwudziestego siódmego października roku tysiącznego sześćsetnego dziewięćdziesiątego wtórego.

Łukasz Orłowski, skarbnik ziemi Dobrzyńskiej, marszałek koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego.

75.

Instrukcyja posłom na sejm r. 1693 Grodzieński, dana z sejmiku w Lipnie dnia 19 listopada 1692 roku.

100/Z. (Bez bliższego oznaczenia księgi).

Instrukcyja od Jaśnie WW. Ichmciów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik antekomicyjonalny w roku terazniejszym 1692 dnia 19 miesiąca listopada ex universalibus J. K. M. przypadający, tu do Lipna zgromadzonych, Ichmciom panom Józefowi na Niedzborzu Narzymskiemu, staroście Bobrownickiemu, Michałowi Franciszkowi Siera-

kowskiemu, stolnikowi ziemi Dobrzyńskiej, na sejm przyszły Grodzieński die trigesima prima mensis Decembris w roku teraznicjszym 1692 w Grodnie poczynający się, unanimi consensu posłom obranym dana i zlecona:

§ 1. Oczywisty widok nietylko całkiemu światu, lecz i pogranicznym narodom i monarchom, jako J. K. M. P. N. M. nietylko przy stracie fortuny własnej in subsidium Rzeczypospolitej erogowanej, ale na zaszczyt i rozprzestrzenienie granic tej Rzeczypospolitej polskiej własnego nie litując zdrowia, sam in persona sui w tak wielu kampaniach własne cum periculo niósł zdrowie, i teraz po tych obozowych et circa conservationem Reipublicae fatygach, gdy nam sejmowania składać raczy, lubo w odległości miejsca, jednak conservando jura et leges patrias, sejm. Hos J. K. Mci P. N. M. ziemia Dobrzyńska pensando dobroczynne ku tej Rzeczypospolitej affectus zleca Ichmciom panom posłom, aby za te J. K. Mci prace, fatygi i wszelkie ku Rzeczypospolitej munificentissima beneficia podziękowali J. K. M. P. N. M. cum hac declaratione wiernego poddaństwa, jako ku antecessorom J. K. M. P. N. M. ta ziemia ferebatur, tak przy dostojeństwie regnantis coronati vitam et sanguinem fundere i nieść gotowa.

§ 2. Że zaś ingrati beneficiorum w tej Rzeczypospolitej [ut in nido optime providentis periculis avis znajdują się pulli] [1]), którzy magis corrodunt cor dobroczynnego pana listami swemi, niżby consiliis ad conservationem Reipublicae fulcire mieli, w czém osobliwie nie bez żalu naszego słyszeliśmy Imci księdza biskupa Chełmińskiego, przeto zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby upraszali majestatu J. K. M., żeby przez to jako Ojciec łaskawy non imminuat afektu swego przeciwko wiernym poddanym swoim, ale był pewien severitudinis wierności naszej, iż jako jego dobrodziejstw wdzięczni zostawamy, tak dostojeństwo majestatu jego nad krew i życie nasze pierwszym zakładamy. Którego Imci księdza biskupa Chełmińskiego, ażeby kardynał Imci książe arcybiskup Gnieźnieński auctoritate sua primatiali debitis cancellis modestiae reducat et coerceat, upraszać będą; ponieważ przez tegoż Imcia majestas regia, chrześcijaństwu całemu tam proficua dignitas, et aequalitas inszych stanów tak często laeditur.

§ 3. Przytém uważając ziemia nasza dobrze zasłużone Rzeczypospolitej rycerstwo, które po tak wielu przelaniu krwi i fortun straty meretur od całej Rzeczypospolitej respectum w zasługach swoich, zlecamy tedy Ichmciom panom posłom naszym, aby przy deklaracyjach podatków taryfę podymnego anni 1661 przedsiębiorąc, tenże podatek et tarifam sumie na ziemię naszą do płacy wojsku włożonej correspondentem, nie biorąc modum constituendi do braci, imieniem ziemi naszej deklarowali. Poborów jednak deklarować mieć nie będą potestatem.

§ 4. In compensam którego podatkowania naszego, że nam sól suchedniowa należyta za renitencyją Ichmciów panów administratorów żup Ruskich częstokroć nas nie dochodzi, i teraz za dwie lecie należyta nam zatrzymana portio: przeto Ichmć panowie posłowie nasi uskarżywszy się na panów administratorów żup Ruskich przed J. K. M. P. N. M., upomnieć się im zlecamy soli nam należytej; tedy to na nich wkładamy, że przy deklaracyjach, podatków od ziemi naszej deklarować nie będą, aż ziemia w pomienionym interesie ukonetntowana będzie. Od której soli według starożytnych zwyczajów, iż po grzywnie polskiej od beczki płacono,

---

[1]) Rkp. ma tu tekst zepsuty: »ut vido optime providentis Periculosorii znajdują się pulli«, który z domysłu poprawiam, pozostawiając wolność lepszej naprawy.

teraz że podniesione w skarbie salarium, Ichmciów panów posłów upraszamy, aby dawny zwyczaj wróciwszy, przy nim się opponowali jego nie ustępowali.

§ 5. Mając to i ziemia nasza w konsyderacyi, że przez repartycyją trzydziestu tysięcy wojska Rzeczpospolita stypendyja corocznie wypłaca, którego na kampaniach zawsze diminuitur numerus, obligamus Ichmciów panów posłów naszych, ażeby się od Ichmciów panów komisarzów tak komisyi hybernowej, jako i Lwowskiej i Radomskiej upomnieli rationem, komu się i gdzie decessa tak zasług, jako i hyberny dostały, jeżeliby in privatas largitiones poszły, te jako extra scitum et consensum Reipublicae, tak na nie dane assygnacyje aby żadnego nie miały waloru, Ichmć panowie posłowie nasi urgebunt.

§ 6. I w tym injungimus panów posłów, aby się upomnieli rationem, dlaczego coaequatio hyberny in fundamento scriptu pewnego locationis wojska ad archiwum danego, ad executionem nie przyszła, et ut exequatur dopomnieć się tego Ichmciom zlecamy, przez co przechodzące in visceribus regni wojska wielkie w dobrach J. K. M., duchownych i ziemskich poczyniły krzywdy i ruiny.

§ 7. Polecamy też Ichmciom panom posłom naszym, aby prawo de disciplina militari reassumowane było, vigor in contravenientia interpositus, bez odwłoki exequatur, i cokolwiek ukrzywdzonym według prawa sejmu przeszłego ex juramentis pokazało się, także na konsystencyjach zabrane przez chorągwie ustawy, z najpierwszych zasług Ichmciów panów wojskowych powrócone były, dopomnią się Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 8. Ponieważ ius patronatus, cardinale Reipublicae ius, titulis fundacyi, donatyw, protekcyi, a naostatek iure dominii królom panom naszym należące, publico mundi scandalo, modico respectu zasług tak wielkich erga christianitatem najjaśniejszego J. K. M. P. N. M., zaczyna Rzym controvertere, i przez intruzów swoich, których exotico nomine nazywa provisso* in dignitatem J. K. M. i Rzeczypospolitej [nastaje], a oraz et metuendo periculum, aby mnisi wdawszy się w bunty za codzienne i nieporównane królów panów naszych dobrodziejstwa nietylko curiam Romanam, nietylko regem et Rempublicam, ale też status et ordines, i consilia publica non convellant, przeto zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby J. K. M. P. N. M. upraszali, ut ius suum regium et Reipublicae quam tenacissime tueatur, i aby nominaty od J. K. M. P. N. M. tak na biskupstwa, jako i opactwa zaraz adeant possessionem beneficiorum suorum; in contravenientes vero statutum in cortezanos sancitum exequi aby mogło, instabunt.

§ 9. Nietylko prawa et sancitorum Reipublicae praeiudicium, ale samego Boga nieznośna krzywda, kiedy nietylko plebaei cła Rzeczypospolitej administrują, którym lege jest to prohibitum, ale i żydzi z wielką Boską obrazą na cłach i komorach, żupach zostając, figuram ukrzyżowanego z pod ławy wyjmując in opprobrium wymawiając: »Daj sam chrześcijańskiego Boga« przysięgę przed sobą katolikom wykonywać każą. Obligamus fidem honorem et conscientiam Ichmciów panów posłów, ażeby prawa o administracyjach ceł executionem dopomnieli się, ut bene possessionati nobiles administrent cła J. K. M. i Rzeczypospolitej, a nie żydzi ani ignobiles, sub confiscatione bonorum. Żyd zaś Becal o wzwyż wyrażone obrazoburstwo i bluźnierstwo przez niejakiego Imci pana Tarnowskiego obwiniony, aby zaraz po obranym marszałku ante omnes materias był quam rigorosissime sądzony, obowiązujemy Ichmciów panów posłów; alias na żadną inszą materyją po obraniu marszałka nie pozwolą. Także committimus Ichmciom panom posłom naszym,

ażeby tego jako najpilniej dojrzeli, jeżeli plus oferencyja przez Imci pana generała Wielkopolskiego, natenczas wojewodę Poznańskiego na [arendę ceł] Rzeczypospolitej deklarowana, in aerarium Rzeczypospolitej weszła, et cui commodo cessit.

§ 10. Lubo przedtém od Rzeczypospolitej dość dobrze provisum było artyleryi koronnej, że jednak im dalej cięższa ingruencyja, moles bellorum większych na nię potrzebuje kosztów, aby wcześnie w pole wyprowadzona była cum commodo Rzeczypospolitej et efficaci progressu belli; także na zatrzymanie in fidelitate et obsequio Rzeczypospolitej kozaków, dajemy moc zupełną Ichmciom panom posłom naszym ineundi media z całą Rzecząpospolitą.

§ 11. Niemałe w tém Rzeczpospolita ponosi dispendium, kiedy pro libitu suo kupcy i kto jako chce, pretium monety postanawia i daje, przez co im dalej, tém większe monety wynoszą pretium; Ichmć panowie nasi, aby in certo quanto w całej Rzeczypospolitej moneta postanowiona była, doponmą się.

§ 12. Dług Imci pana Boratyńskiego, lubo u każdego w świeżej zostaje pamięci, jednak in hoc angusto Rzeczypospolitej tempore ad feliciora tempora, aby był przytrzymany, namienią Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 13. Jest nam wiadomo z relacyi Ichmciów panów posłów naszych na przeszły sejm obranych, i całemu polskiemu w oczach światu, jako Imć pan Tomasz Działyński, krajczy koronny, Bratyjański starosta, przeszłego sejmu Warszawskiego marszałek, pro aucta domus et nominis sui immortali gloria na przeszłym sejmie illibatam i staropolską pokazał virtutem et fidem; że zaś malevolencyja ludzi próżnować nie zwykła, która aurum etiam decies purgatum igne examinat. Jeżeliby tedy illaesus honor Imci tangeretur, committimus Ichmciom panom posłom naszym, ut innocuum nomen ausus [1]) non ferat iniqui, a Maiestate ut tueatur, upraszać będą, i sami honorem jego illaesum tueri będą powinni.

§ 14. Imć pan Maciej Pączkowski, miecznik ziemi naszej Dobrzyńskiej, judicans trybunałów koronnych, ściśniony, orbatus substantia, nawet do postronnego państwa in carceres dany, i tam przy stracie ostatniego zdrowia przez długi, ledwie nie dwuletni czas gemens, tu za instancyami gremio nobis restitutus, meretur respectum; za którym aby Ichmć panowie posłowie nasi ad majestatem J. K. M. P. N. M. i całej Rzeczypospolitej imieniem ziemi naszej, wespół z inszemi województwami wnieśli instancyą, jakoby pristino honori et bonis mógł być restitutus, zlecamy.

§ 15. Iniuriose a częstokroć litigiose w trybunałach koronnych dzieje się, że stan duchowny, poczyniwszy equestri ordini multo magis majores iniurias, szlachcica do trybunału koronnego pociągać ze stratą substancyi jego zwykł, i lubo częstokroć niewinność owszem oppressio equestris status deducitur, za to jednak nulla poena od loci ordinario szczególna, tylko remissa, nawet i to dzieje się, że sameż osoby duchowne w trybunałach in equestrem statum invehunt, i exorbitacye popełniają. Ichmć panowie posłowie nasi, ażeby przy tym artykule oponując się, aby tamże gdzie i uczynek, w trybunale, sine remissione ad loci ordinarium, et pro poena evocationis duchowieństwo w trybunale respondeat, sancitum Rzeczypospolitej curabunt.

§ 16. Cum summa oppressione i to dzieje się obywatelów ziemi naszej, że w obcych województwach sól naszę Suchedniową rozdają; aby pod Dobrzyniem

---

[1]) Rkp. ma zepsucie: »iustus non ferat inigui«.

na tej stronie Wisły było obywatelom ziemi naszej żupę pobudować, Ichmć panowie posłowie instabunt.

§ 17. Super novitates prawom Rzeczypospolitej kardynalnym przeciwne, zobowiązujemy Ichmciów panów posłów naszych, żeby nie pozwalali.

§ 18. Wielkie przytém Rzeczpospolita odnosi szkody, kiedy sejmowa obrada dla prywatnych interesów nad czas sejmowania naznaczony przewłóczy się. Ichmć panowie posłowie nasi prolongacyi sejmu nad czas sejmowania naznaczony nie pozwolą, i to declarabunt zaraz po przywitaniu J. K. M. P. N. M., aby semotis occassionibus privatis, in decursu sex septimanarum sejm kończyli, i cobykolwiek po sześciu niedzielach postanowione było, pro lege et sancito nie przyjmowali.

§ 19. Ichmć panowie posłowie cudzoziemscy in praeiudicium prawa ad latus J. K. M. nie rezydując, zkąd wolniejszy czas do fakcyi in praeiudicium Rzeczypospolitej mieć mogą, aby continuo ad latus J. K. M. rezydowali, albo ad suos principales sine mora powracali, dopomnią się Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 20. Miasteczka w ziemi naszej, jako to Bobrowniki, Dobrzeń, Lipno i Rypin, do ostatniej przez przechody i konsystencye żołnierskie przywiedzione ruiny, gdzie po kilku tylko mieszkając gospodarza, oneribus publicis correspondere, i onych znosić nie mogą, aby do którego czasu od płacy podatków Rzeczypospolitej libertowane być mogły, tudzież od konsystencyi i przechodów żołnierskich, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 21. A ponieważ fato quodam starostwo jurydyczne Bobrownickie w ziemi naszej ze wszystkich prawie prowentów per importunam niektórych osób instantiam obcięte i ogołocone zostaje, przez co w wielkie praeiudicium paść musi, kiedy jurydyka in tempore dla szczupłych starościńskich prowentów nie dochodzi, obligamus Ichmciów panów posłów naszych, aby wszystkie wsi, olendry, i młyny, antiquitus do tegoż starostwa należne, lege publica przywrócone były.

Miasto Sierpc Ichmciwych Panien konwentu tamecznego z dawnych czasów bona terrestria, przez konsystencye Ichmciów panów wojskowych za asygnacyami Ichmciów panów hetmanów aggrawowane, zlecamy Ichmciom panom posłom, aby się immunitatem dóbr ziemskich dopomnieli, i to miasteczko przy prawie od wszelkich konsystenzyi żołnierskich zachowane być mogło; także za konwentem Ichmciów Ojców Benedyktynów Płockich wniosą instancyą, aby circa iura sua mógł być konserwowany.

§ 22. Miasto Toruń vigore sancitorum Reipublicae dotychczas mostu na Drwęcy pod Lubiczem że nie pobudowało, aby rigorem prawa et executionem sanciti Imć pan instygator koronny na mieście pomienionym windykował, upomną się Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 23. Sądów ziemskich Dobrzyńskich kadencya ante festum sancti Mathei przypadająca, że jest cum impedimento obywatelów ziemi naszej, aby post festum sancti Mathei transferri mogła, procurabunt, Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 24. Wiele niektórych ex plebeis mniej Rzeczypospolitej zasłużonych do klejnotu szlachectwa, subdole przychodzą, którzy według praw i zwyczajów na sejmikach nie bywają praesentowani, że i teraz concurrens do klejnotu szlachectwa na dzisiejszym sejmiku nie odezwał się żaden, przeto Ichmć panowie posłowie nasi na żadne nobilitacye ani indigenata nie pozwolą.

§ 25. Miasto Piotrków, trybunałom koronnym Wielkopolskiej prowincyi naznaczone miejsce, wygodnych dla deputatów nie mając gospod, wniosą instancyą Ichmć

panowie posłowie nasi, [aby] jako immunitatibus et praerogativis z Lublinem zarówno gaudet, tak i libertacyą od płacy hiberny otrzymać mogło.

§ 26. Cokolwiek idoneum Rzeczypospolitej i ziemi naszej Ichmć panowie posłowie sine praeiudicio legis et libertatis regni widzieliby, to promovere et assentire cum tota Republica zlecamy; i tę naszą instrukcyą Imci panu Adamowi Żółtowskiemu sędziemu grodzkiemu Gostyńskiemu, pisarzowi Bobrownickiemu, na ten czas koła naszego rycerskiego marszałkowi, z podpisem ręki swojej do tego grodu Bobrownickiego podać.

Działo się w Lipnie na miejscu consultationum naszym zwyczajném, dnia 19 listopada roku pańskiego 1692 (podpisano).

Adam Żułtowski sędzia grodzki Gostyński, pisarz Bobrownicki, marszałek na ten czas koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

76.

Instrukcya posłom na sejm r. 1695, dana z sejmiku w Lipnie dnia 26 stycznia 1695 r.

34/Z.

Instrukcya od Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników, i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej na sejmik przedsejmowy trzeci przez uniwersał J. K. M, P. N. M. po rozerwanych dwóch sejmikach nam benignissime złożony, do Lipna na miejsce sejmikom zwyczajne vigesima sexta Januarii in anno praesenti zgromadzonych, zgodnie i jednostajnie obranym posłom Wielmożnym Ichmciom panom Tomaszowi z Działynia Działyńskiemu krajczemu koronnemu, ziem pruskich podskarbiemu, Bratyańskiemu Łąkowskiemu staroście; Józefowi na Niedzborzu Narzymskiemu, Bobrownickiemu ziemi Dobrzyńskiej* staroście; na sejm walny Warszawski sześćniedzielny ad praesens odprawiający się, dana i zlecona.

§ 1. Naprzód gratissimo animo przyjąwszy instrukcyę od J. K. M. P. N. M. w ziemię naszą przysłaną, condolemus fatorum iniuriae, że na przeszłym niedoszłym sejmie prospera Maiestati Regiae ad [molem] [1]) obrad publicznych adesse et praelucere nie mogła valetudo; teraz zaś pristinum eius vigorem gratulantes, apprecamur, aby J. K. M. P. N. M. et amantissimus pater patriae, cum serenissima prole sua, quam felicissimis augustus et incolumis tej ojczyznie serenet saeculis, de nostris addimus annis. * Baczemy to dobrze, że jako od całej Rzeczypospoltej tak i od wszystkich obywatelów ziemi naszej należyte J. K. M. P. N. M. debetur podziękowanie za wszystkie curas et sollicitudines paternas, które około zatrzymania tej ojczyzny naszej in dies desudando podejmować raczy. Committimus tedy Ichmciom panom posłom, aby przy pocałowaniu victricis dextrae J. K. M. P. N. M., ore Imci pana marsyałka poselskiego należyte podziękowanie J. K. M. P. N. M. oddane było.

§ 2. Constat z przeczytanej instrukcyi terazniejszej J. K. M. P. N. M., że

---

[1]) Rkp. ma nieczytelne »millem.«

się w przeszłych dwóch instrukcyach consiliis publicis dla przeszłej sejmowej kadencyi nie rezolwowanych referuje. Tedy instrukcye sejmikow przeszłych przedsejmowych, a mianowicie instrukcye roku 1691 na sejm Grodzieński Ichmciom panom posłom pro illo tempore obranym daną, in toto reassumujemy, i punkta wszystkie w tejże instrukcyi specifikowane adiectis nunc tractatis Ichmciom panom posłom promowować zlecamy, poczynając od pożądanego pokoju, którego afflicta Respublica doczekać się nie może; więc że animi colligatorum ad ineundum foedus z Portą do tego się przychylającą, inclinant, i my upraszamy Ichmciów panów posłów, aby zniosłszy się cum tota Republica et colligatis christianis, consultent de foedere pacis.

Jeżeliby zaś przyszło inceptum krzyża świętego continuare bellum, tedy ziemia nasza mając to w konsyderacyi, że przez repartycyą trzydziestu tysięcy wojska Rzeczpospolita stypendya corocznie płaci, którego na kampaniach zawsze daleko mniejszy bywa numerus, obligamus w tym Ichmciów panów posłów naszych, ażeby się od Ichmciów panów komisarzów, tak komisyi hybernowej, jako Lwowskiej i Radomskiej upomnieli rationem, gdzie się i komu decessa tak zasług, jako i hyberny dostały. Jeżeliby in privatas largitiones, wtedy te jako extra scitum et consensum Reipublicae, tak na nie dane assygnacye, aby żadnego nie miały valoru, urgebnnt Ichmć panowie posłowie; i w tém zlecamy Ichmciom panom posłom, aby się upomnieli rationem, dla czego coaequatia hyberny in fundamento scriptu pewnego locationis wojska ad archivum danego, ad executionem nie przyszła, et ut exequatur, serio dopomnieć się tego Ichmć panowie posłowie powinni będą. Curabunt także Ichmć panowie posłowie, aby wojsko cudzoziemskie ad meliorem redigatur statum, i prawo de disciplina militari reassumowane było.

§ 3. A że ziemia nasza in suis limitibus dość szczupła et tot pressa calamitatibus, wielkiemi na przeszłym sejmie jest przeładowana podatkami, którym żadną miarą satisfacere nie może, obligamus tedy panów posłów naszych fide honore et conscientia, aby przy deklaracyach podatków exposita calamitate temporum więcej nad dziesięć tysięcy summy do wypłacenia in vim podatków na rok, od ziemi naszej nie deklarowali. Ten zas podatek ad tarifam podymnego anni 1661 et 1662 summae praefatae na ziemię naszę do płacy wojsku włożonej correspondere, a nie inszą contrahere powinniśmy. Również aby pomieniony podatek de novis coloniis tylko per medium płacony był, gdyż tantum każdy debet patriae, quantum potest.

§ 4. Wielkie Rzeczpospolita odnosi szkody przez długie sejmowania; obligamus tedy w tém posłów, aby podług dawnych praw et novellam constitutionem sejmu Grodzieńskiego in decursu sex septimanarum ten sejm skończyli, na żadną nie pozwalali prolongacyą, i żeby się z tém po powitaniu J. K. M. deklarowali, że cokolwiekby po sześciu niedzielach Rzeczpospolita postanowiła, tego pro lege et sancito przyjąć nie powinni będą.

§ 5. A że się i to na sejmach zagęściło, że wiele materyi, które nie bywają w instrukcyi J. K. M., ani na sejmikach, proponowane, wchodzą in volumen legum, i o to tedy starać się Ichmciow posłów obligujemy, aby na żadne punkta, które nie były w instrukcyi J. K. M. proponowane na sejmiku, nie pozwalali; novitates żadnych aby nam nie przynosili.

§ 6. A ponieważ fato quodam starostwo Bobrownickie jurydyczne w ziemi naszej ze wszystkich prawie prowentów per importunam instantiam niektórych osób obcięte i ogołocone zostaje, obligamus fide et conscientia Ichmciów panów

posłów, aby wszystkie wsi, olędry i młyny antiquitus do tegoż starostwa Bobrownickiego należące lege publica do starostwa Bobrownickiego przywrócone zostały.

§ 7. A ponieważ do nobilitacyi za dawnych wieków tylko rekomendowani od J. K. M. na sejmiki przychodzili, i w tém serio obligamus Ichmciów panów posłów naszych, aby na żadne nobilitacye nie pozwalali na teraznieiszym sejmie.

§ 8. A że Wielmożny Imci pan Paweł Sierakowski kasztelan Dobrzyński, pro munere suo senatario przypadłej roku przeszłego ex lege publica dla słabego zdrowia swego ad latus serenissimi principis nie mógł odprawić rezydencyi, dabunt tedy Ichmć panowie posłowie nasi przed J. K. M. P. N. M. legalem absentiae jego rationem, et ne aliquam in honore suo patiatur iacturam, providebunt indemnitati honoris Imci pana kasztelana Dobrzyńskiego Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 9. Urzędy wszystkie, wakanse, aby juxta statutum Casimirianum et constitutionem de possessionatis sancitam, circa preliminaria sejmu terazniejszego oddane były, któreby zaś przeciwko tej konstytucyi rozdawano, aby pro vacanti podane były, curabunt w tém Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 10. Ordynacya Zamoyska, aby in suo vigore podług dawnych praw i konstytucyi zostawała, praecavebunt lege publica Ichmć panowie posłowie.

§ 11. Mając to ziemia nasza w wielkiej konsyderacyi: summy milionowe przez Ojca Świętego, także i Cara Imci moskiewskiego, in subsidium Rzeczypospolitej, i na poparcie wojny krzyża świętego z Portą Ottomańską, ad aerarium publicum subventione* . . . . obligamus tedy Ichmciów panów posłów honore et conscientia, ut inquirant in facie całej Rzeczypospolitej, na co się te summy obróciły, et in cujus emolumentum, i przez czyje ręce odebrane są.

§ 12. A że miasto Toruń przeciwko wyraźnemu prawu ważyło się tak wiele erigować, et de nova radice, jako i w samym mieście, tak i na przedmieściu wybudować zborów, a osobliwie locum regium, ratusz, na Nowym mieście w zbór sobie obrócili, za bramą świętej Katarzyny nowy zbór wybudowali, i po inszych miejscach nowe zborów wystawili struktury: Zlecamy tedy Ichmciom panom posłom, aby te zbory ad praesens wystawione per legem publicam zniesione i zburzone były. Ratusz zaś, aby jako locus propter residentias majestatum privilegiatus, in suo zostawał statu. Contra vero convulsores legum et constitutionum Regni eo nomine sancitarum, aby rygor prawa et executio sanciti extendatur, urgebunt Ichmć panowie posłowie. Et ne talia in futurum audeant sub poenis per legem publicam extendendis in delinquentes, lege publica cavebunt Ichmć panowie posłowie na terazniejszym sejmie, i aby dawne prawa eo nomine postanowione reassumowane były.

§ 13. Także akcyza w tém mieście Toruniu cum summo praejudicio equestris ordinis et maxima oppressione ubogich ludzi postanowiona, aby lege publica na terazniejszym sejmie skasowana była, curabunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 14. Miasteczko Nieszawa w ziemi naszej przez przechody i konsystencyę żołnierskie i hyberny nieznośne, a co większa przeprowadzenia na szynki, piw, inszych likworów szlacheckich przez obywatelów województwa kujawskiego, wykupienia budynków, placów, i gruntów tak przez Ichmciów duchownych, jako i stan szlachecki, do ostatniej przyszło ruiny, dla czego w czopowym do ziemi naszej należącym wielka ujma i niemniejsza w podatkowaniu dyminucya: providendo tedy indemnitati ubogich ludzi ciężko per oppressionem status nobilitatis zrujnowanych, cavebunt lege publica Ichmć panowie posłowie, aby się in posterum nikt więcej nie ważył, piw, gorzałek, i inszych likworów do tegoż miasteczka na szynk

wprowadzać oprócz samych tylko mieszczan, sub poena mille marcarum Polon. coram officio castrensi Bobrovnicensi repetenda et vindicanda i zabraniem na szpitale likworu wwiedzionego.

§ 15. Wielka się też przez to dzieje ujma w prowentach i handlach ubogim ludziom przez wprowadzenia i osadzenia in fundis regiis w miasteczkach Żydów per tenutarios bonorum regalium, dla czego miasteczka poniszczały; więc praecavendo indemnitati ubogich ludzi, curabunt Ichmć panowie posłowie, aby to lege publica caveatur, gdzie Żydzi przed wojną szwedzką nie mieszkali, a teraz nowo się in praejudicium ubogich ludzi za protekcyami pańskiemi pobudowali, i w miasteczkach ad praesens mieszkają, żeby z miasteczek mianowani Żydzi rugowani byli, et in futurum do miasteczek wprowadzać się nie ważyli, sub confiscatione omnium bonorum suorum; providebunt w tém Ichmć panowie posłowie.

§ 16. Regestra łanowe ziemi Dobrzyńskiej ad ordinationem soli powiatowej constituendam, których skarb ad saepissimas requisitiones ziemi naszej excerptu nam denegat, bez których ordynacya soli w ziemi constitui nie może; za czém authoritate sua instabunt Ichmć panowie posłowie do Jaśnie Wielmożnego Imci pana Podskarbiego koronnego, aby excerpt tych regestrów łanowych podatków ad requisitionem Ichmciów był wydany ze skarbu koronnego.

§ 17. De incompatibilitate urzędów ziemskich z grodzkiemi, aby dawne prawo juxta statuta regni et constitutiones eo nomine sancitae reassumowane było, nullas inferendo novitates, curabunt Ichmć panowie posłowie nasi. Super novitates juribus cardinalibus et privilegiis Rzeczypospolitej contrarias, aby Ichmć panowie posłowie nie pozwalali, fide et honore et conscientia eo nomine w tém Ichmciów obligamus.

§ 18. Dekret komisarski ziemi Dobrzyńskiej respektem czopowego z miasteczka Bobrownik Imci panu Kazimierzowi Rutkowskiemu, regentowi grodzkiemu kondonowanego, unanimi consensu approbujemy.

§ 19. A że dotychczas miasto Toruń mostu na Drwęcy pod Lubiczem vigore sancitorum Reipublicae nie pobudowało, instabunt Ichmć panowie posłowie, aby Jego Imci pan instygator koronny rigorem prawa et executionem sanciti na pomienioném mieście przez mandat J. K. M. na sejm terazniejszy wydany windykował, serio się tego Ichmć panowie posłowie nasi dopomną; aby dawne prawo ratione tego pobudowania mostu na terazniejszym sejmie reassumowane było, curabunt Ichmć panowie posłowie.

Którą to instrukcyą zgodnie postanowioną Imci panu Janowi Stanisławowi Romockiemu podsędkowi ziemi, sędziemu grodzkiemu Dobrzyńskiemu, Podstarościemu grodzkiemu, marszałkowi na ten czas koła naszego, ad acta z podpisem ręki jego podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie na sejmiku electionis Ichmciów panów posłów dnia 26 Januarii anno millesimo sexcentesimo nonagesimo quinto.

Jan Stanisław Romocki, sędzia ziemi grodzkiej Dobrzyńskiej, podstarości grodzki Ciechanowski.

77.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 1 lipca 1695 r.

Bez oznaczenia księgi.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejmik ex limitatione, prima Julii przypadający do Lipna zgromadzeni, zważywszy różne jako nam fama refert różnych województw na uniwersały J, K. M. z sejmików deklaracye, dla których perplexitatem lubo pulsabunt et pulsant niektóre intencyi pańskich przez posłów swoich ianuam, silentio jednak póty involvuntur, póki wszystkich województw i ziemi J. K. M. nie skombinowawszy, rezolucyę dopieroż revelabit super recta w tej ojczyznie [sentimenta] [1]) latet in tenebris *? Dla czego i my wprawdzie z wolą * praepostere obraliśmy unanimi voto posłów do J. K. M. Wielmożnego Imci pana Wojciecha z Ossówki Zboińskiego, podkomorzego Dobrzyńskiego, i Imci pana Kazimierza Mazowieckiego, sędzica ziemi Dobrzyńskiej, których z osobną od nas sobie oddaną Instrukcyą, aby jechali, i nam na sejmiku przyszłym z terazniejszej limitacyi die duodecima Augusti przypadającym, aby relacyą uczynili, uprosiliśmy.

§ 1. A chcąc tak samych siebie z deklarowanych już według taryfy poborczej enodare podatków, jako też et perimentes serca i godne respektu dobrze zasłużonych żołnierzy kontentować requisitiones, za któremi i J. K. Mci zachodzą instantiales, uchwalamy praesenti laudo pogłównego czworo, które tak wybierać ordynujemy: naprzód troje ma być razem wybierane, którego exakcya ma się poczynać die tertia Octobris anni praesentis, do którego wybierania poborcę obieramy Imci pana Hieronima Krzyżanowskiego, który ten podatek na juramenta tego trojga przeszłego pogłównego noviter praestita, tempore praefixo inhaerendo praxi solitae et vigori anteriorum laudorum od każdego sine ullo respectu ma repetere, et omnem, która z tego trojga pogłównego proveniet summam oddać będzie powinien regimentowi książęcia Imci Kurlandzkiego. Czwarte zaś ma być wybierane in Februario anni venturi millesimi sexcentesimi nonagesimi sexti, primis diebus mensis praefati, które wybierać ma Imć pan Paweł Sudraski, który także secundum juramentum tego trojga, cum eo vigore, jako i Imć pan Krzyżanowski, ma repetere, i totam summam tego pogłównego persolvere chorągwi Imci pana Kraysczego koronnego deputatom powinien będzie, z tym od nas mając presencyą *?, aby tym deputatom wprzód wypłacał, którzy dawniejsze mają assygnacye.

§ 2. Ażebyśmy przecie bracia sobie jakąkolwiek w płaceniu podatków uczynili folgę, uchwalamy terazniejszém postanowieniem Owczarskie iedno; to iest od owcy iedney po groszy dziesięć, które ci owczarze płacić będą powinni co za swemi owcami po Arendzie chodzą, albo z własnemi służą owcami, excypując tylko owczarzów poddanych in hac contributione, którzy conservantur przy gromadach panów swoich dziedzicznych. Ten także podatek ma wybierać Imć pan Paweł Sudraski, którzy sine ullo respectu vindicare ma praevio iuramento; które iuramenta owczarze czynić maią w grodzie cum attestatione panów swoich. W tém

[1]) Rkp. ma tu zepsuty i niedorzeczny wyraz: »pafimento.«

też obligatur Imć pan Sudradzki *, aby wszyskie kombinował iuramenta, i one circa calculum, ad deducendum wiele uczyni ten podatek, producere powinien będzie.

§ 3. A że ieszcze summa pars remanentów iuż uchwalonych podatków haeret u niektórych braci, niniejszém cavemus postanowieniem, aby Imć pan Krzyżanowski one sine ulla intermissione inhaerendo vigori iuż w kilku leudach expresso, non recedendo a decretis commissorialibus, quam diligentissime ut extorqueat obligatur. Retenta dalsze jeszcze, [powierzone curae Imci pana Sudraskiego] [1]), według podanego sobie przez Imci pana Zrzelskiego * regestru ma wybierać tenże Imć pan Krzyżanowski. A jeżeli kwity realne dane od nieboszczyka Imci pana Sudraskiego, u kogo się znajdą, i one odbierze Imć pan Krzyżanowski, te wszystkie pro persoluto przyjąć deklarujemy iuxta decretum commissoriale et laudum anterius. Z których retentów summy ordynujemy na assygnacye do nas z repartycyi ordynowane; naprzód Imci Panu Wilskiemu, deputatowi chorągwi Imci pana Krajczego koronnego, deputatowi Imci pana Zbrożka, i deputatowi Imci pana Ubysza, każdemu proportionate, co się im ex calculo pokaże należytości. Summa zaś żle concernens chorągiew Imci pana Krayczego koronnego ma conservari circa decreta commissorialia. To też iniungimus Ichmciom panom poborcom naszym, aby propter deducendam taripham wszystkie sufficientissime, osobliwie Imć pan Krzyżanowski wybrał reszty przed sądami komissarskiemi, i wszystkie skombinował iuramenta, dla dowodu, wiele też jedno pogłówne w ziemi naszej uczyni, aby mógł w tém na przyszłym sejmiku educere bracią.

§ 4. Wielebnym Ojcom Karmelitom z Obor ex pietate per modum elemosinae na dokończenie fabryki w ich kościele Oborskim pozwalamy unanimi consensu, et condonamus złotych polskich sześćset z czopowego ziemi naszej, non praeiudicando jednak anterioribus ordinationibus.

§ 5. Imci pana Tomasza Kłokockiego, i inszych conflagratos, do braterskiej dyskrecyi do przyszłego zachowujemy sejmiku.

§ 6. Sejmik propter relationem Ichmciów panów posłów ad duodecimam Augusti sub eodem directore limitujemy.

Które to laudum unanimi consensu postanowione, aby prędzej każdego notitiam doszło, zleciliśmy Imci panu marszałkowi koła naszego z podpisem ręki jego in acta castrensia Bobrovnicensia inducere.

W Lipnie prima Julii 1695 r.

Kazimierz Karski marszałek, koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

78.

Laudum sejmiku Lipnickiego z dnia 12 sierpnia 1695 roku.

Bez oznaczenia księgi.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejmik relationis Ichmciów panów posłów naszych do J. K. M. extraordyna-

---

[1]) Rkp. ma: »poniesiemy cur Imci panu Sudraskiemu.«

ryjnie wyprawionych, ex limitatione die duodecima Augusti przypadający, zgromadzeni:

§ 1. Ponieważ nas i reskrypt J. K. M. i Ichmość panowie posłowie nasi non informant, jakbyśmy dalej luctanti cum fatis Rzeczypospolitej suffragari mogli; tylko pełne łask in gratitudinem ochoty i obrad naszych, quod wszelkich maiestatis pro conservatione całości ojczyzny, prac, trudów, starania, i applikacyi, non sine dispendio zdrowia, gotowości przyniosły ratunek * . . . Zaczém i nam nihil restat, tylko zapatrując się na dalsze J. K. M. intencye, wszystkie in usum Rzeczypospolitej communem, gdy tego potrzeba będzie, applicationes . . . .

§ 2. A że niektóre domowe ziemi naszej interveniunt occasiones, inhaerendo inszych województw mori, które po deputackich sejmikach gospodarskie zwykły miewać, terazniejszy sejmik limitujemy; w tydzień po deputackim, to jest pro die 19 Septembris sub eodem directore. Na którym to sejmiku Ichmć panowie komisarze nasi po skończonych sądach swoich wywiedzioną przez Imci pana Krzyzanowskiego taryfę producere będą powinni, wiele jedno pogłówne summy efficere może w ziemi naszej.

§ 3. O ordynacyi soli, i jakimby sposobem najlepszym mogła competenter każdego dochodzić, rozmówić się deklarujemy także na przyszłym sejmiku; której że dotychczas niemasz, jako nam patet ex relatione Ichmciów panów posłów naszych ob non persolutionem grzywien do skarbu za sól należących, upraszamy Imci pana marszałka koła naszego, aby do Imci pana Żupnika ziemi naszej pisał inquirendo, jeżeli tak jest, że przy nim grzywny zatrzymane, aby tedy one do skarbu sine ulla intermissione odesłał dla prędszego dojścia soli nas, upraszać ma; które to laudum i postanowienie, aby każdego prędzej doszło wiadomości, zleciliśmy Imci panu marszałkowi koła naszego z podpisem ręki własnej do ksiąg grodzkich Bobrownickich podać.

Dan w Lipnie die duodecima Augusti millesimo sexcentesimo nonagesimo quinto.
Kazimierz Karski, marszałek sejmiku Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej.

Interregnum po Janie III.

79.

Instrukcya posłom na sejm konwokacyjny roku 1696, z sejmiku w Lipnie dnia 27 sierpnia roku tegoż dana.

Bez oznaczenia księgi.

Instrukcya od Jaśnie Wielmożnych, Wielmożnych, i urodzonych Ichmciów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników, i całego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik antekonwokacyonalny pro die 27 Augusti, anni praesentis za powtórnym uniwersałem Jaśnie Oświeconego księcia Imci księdza Prymasa złożony, do Lipna,

na miejsce sejmików zwyczajne zgromadzonych, Wielmożnemu Imci panu Wojciechowi z Ossowki Zboińskiemu, Podkomorzemu ziemi Dobrzyńskiej, Lipińskiemu Staroście, Imci panu Pawłowi na Niszczycach Niszczyckiemu, Chorążemu województwa płockiego, zgodnie i jednostajnie obranym posłom dana.

§ 1. Patet to dobrze całemu polskiemu światu, iż książe Imć Kardynał, prymas Rzeczypospolitej naszej nil intentatum relinquit, cokolwiek należy ad conservationem Rzeczypospolitej naszej; obligamus tedy Ichmciów panów posłów naszych, aby nomine publico za wszystkie curas et sollicitudines, które publico bono impendit, księciu Imci kardynałowi winne oddali podziękowanie.

§ 2. A że i Wielmożny Imć pan Marszałek i Podskarbi wielki koronny, in hac orbitate Reipublicae jako magni minstri status, cokolwiek ad conservationem tej Rzeczypospolitej należy, nil intentatum relinquerunt, i owszem we wszystkiém securitati publicae prospexerunt, i pozostałe po J. K. M. skarby, widząc pretensye do nich Rzeczypospolitej, popieczętowali: committimus tedy Ichmciom panom posłom naszym, aby imieniem ziemi naszej należyte Ichmciom oddali podziękowanie pro tantis in Rempublicam curis.

§ 3. A ponieważ a majoribus nostris w tej Rzeczypospolitej jako in catholico regno alienae fidei pan nam panować nie może oprócz wiary św. rzymskiej katolickiej, committimus to Ichmciom panom posłom naszym, aby tego dojrzeli et urgebunt na terazniejszej konwokacyi, aby w przyszłej konfederacyi ten punkt najpierwszy inseratur i włożony był: »rex catholicus esto«, ponieważ alienae fidei pan nam panować nie może, według prawa.

§ 4. A żeby Pan Bóg prosperet consilia na przyszłej konwokacyi Rzeczypospolitej naszej, obligamus honore fide et conscientia Ichmciów panów posłów naszych, aby w przyszłą konfederacyą in rem et favorem dissidentium nic nowego wpisywać nie pozwalali, i owszem o to się starali, aby z konfederacyi generalnej eliminowani byli, et a juramento futuri regnantis.

§ 5. A żeby pacate consilia Rzeczypospolitej odprawowały się, obligamus w tém Ichmciów panów posłów naszych, aby do niczego na przyszłej konwokacyi nie przystępowali, aż-by wprzód królowa Jejmość z królewicami Ichmć w ruskie kraje do dóbr przeszłego J. K. M. ante fortunam nabytych [nie odjechała]; jeżeliby zaś praetenderet sobie rezydencyą podczas terazniejszej konwokacyi w Warszawie, amoveatur przynajmniej o mil czterdzieści; w czém fide et honore obligujemy Ichmciów panów posłów naszych. A ponieważ Jaśnie Wielmożny Imć pan Marszałek i Jaśnie Wielmożny Imć Podskarbi wielcy koronni jako vigilantissimi ministri status, skarby pozostałe po przeszłym J. K. Mci, widząc pretensiones Rzeczypospolitej do nich, osobliwie kiedy gwardye J. K. Mci ex publico aerario providebantur, płaca im zaś należała ex bonis economicis J. K. M.; kiedy panis bene merentium obrócił się był in panem ementium et vendentium, i innych tak wiele pretensyi, pieczęciami swemi popieczętowali, a to in rem Rzeczypospolitej; na instancyą zaś królewiczów Ichmciów, aby pomienione skarby zinwentowane były, pieczęcie swoje reservaverunt: * miasto tedy inwentowania, pomienione skarby non sine laesione authoritatis pomienionych Ichmciów ministrorum status, królewiczowie Ichmć inter se distribuerunt, promovebunt to na przyszłej konwokacyi Ichmć panowie posłowie nasi, aby pomienione skarby in unum komportowane były przez królewiczów Ichmciów, i żeby Rzeczpospolita ukontentowana w pretensyach swoich została. O violatam także et laesam in personis Ichmciów ministrorum status authoritatem

upomną się Ichmć panowie posłowie u królewiczów Ichmciów. Gwardye także przeszłego J. K. M., aby sub regimen Jaśnie Wielmożnego Imci pana marszałka wielkiego koronnego oddane były, i przed tymże juramentum fidelitatis wykonały Reipublicae, urgebunt Ichmć panowie posłowie nasi. A jeżeliby królewiczowie Ichmć w komportowaniu skarbów po J. K. M. pozostałych refragarii byli, i onych comportare nie chcieli, urgebunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby praetensiones Rzeczypospolitej na dobrach dziedzicznych króla Imci windykowane były.

§ 6. A ponieważ lege vetitum est, aby w Rzeczypospolitej naszej bona terrestria panowie królowie nasi nie kupowali; że zaś przeszły J, K. M. Jan trzeci przeciwko wyraźnemu prawu niemało dóbr ziemskich poskupował, aby te dobra in bona regalia obrócone były, et a futuro Deo dante regnante bene meritis rozdane były, promovebunt Ichmć panowie posłowie nasi. A że królowa Jejmość ultra scitum województw reformacye otrzymała, kiedy na sejmikach reformacya królowej Jejmości przez instrukcyą olim Króla Imci zalecona nie była, na sejmie grodzieńskim tot obstantibus protestationibus in volumen legum weszła: committimus i to Ichmciom panom posłom, aby te starostwa, które subsunt reformationi królowej Jejmości, a futuro regnante bene meritis oddane były; także i starostwa, które w possesyi przeszłego J. K. M. przeciwko prawu zostawały.

§ 7. A że in hac orbitate Reipublicae siła na tém Rzeczypospolitej należy, aby mieć mogła futurum jako najprędzej regnantem, de tempore tedy electionis zgadzać się będą Ichmć panowie posłowie nasi z całą Rzecząpospolitą. A że to cum majori emolumento Rzeczypospolitej może być, żeby pacta conventa na terazniejszej konwokacyi spisane et ad acta publica podane były, committimus i to Ichmciom panom posłom naszym, aby dojrzeli tego, żeby post electionem regnantis futuri limowane i poprawowane nie były.

§ 8. A ponieważ in hac corrupta Republica. Znajduje się, że etiam tej ojczyzny cives nasi cum infortunio Rzeczypospolitej fortunam quaerere zwykli, obligamus Ichmciów panów posłów naszych, aby do [niczego] nie przystępowali, aż wprzód Ichmć panowie posłowie wszyscy, i Imć pan marszałek poselski in facie Rzeczypospolitej juramentum wykonają, jako korrupcyi żadnych brać nie będą, i w żadne fakcye i praktyki ojczyznie szkodliwe wdawać się nie będą, i interesa województw i ziem swoich urgebunt.

§ 9. A że Imci ksiądz Swięcicki biskup Chełmski, nominat Chełmiński, in convulsionem decretorum tribunalitiorum w sprawie intuitu otrzymanej na sobie kondemnaty ex instantia Imci pana Chrabie* Krasickiego, in completo numero Ichmciów panów duchownych deputatów ex regestro arianismi przypadającej; Imci pana Alexandra na Łaszczewie Łaszcza starostę Grabowskiego, natenczas trybunału koronnego vice-marszałka, magnum qua sago qua toga civem, do konsystorza swego i do nuncyatury ratione, jakoby succubiti rigoris bullae caenae Domini, przeciwko wyraźnemu prawu, tak wiele konstytucyi titulo o powadze dekretów trybunalskich obostrzonym, ausus est et praesumpsit per indebitam et meram vexam pociągnąć in satisfactionem: tedy intaminati honoris Imci pana starosty Grabowskiego, aby Imci ksiądz biskup Chełmski pro suo tanto ausu solennem w senacie uczynił deprecationem; a ratione indebitae vexae poenis pro arbitrio senatu i Izby poselskiej adinveniendis et decernendis, aby był skarany, urgebant Ichmć panowie posłowie nasi; w czém fide et conscientia obligujem Ichmciów panów posłów naszych.

§ 10. A ponieważ przeciwko prawu per avulsionem bonorum, to jest Silwa Gumowa *, et aliarum attinentiarum, starostwo jurydyczne Bobrownickie ziemi Dobrzyńskiej jest obarczone, więc aby te wszystkie bona avulsa in integrum do starostwa Bobrownickiego, jako ex antiquo należały, restituantur, urgentissime instabunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 11. A ponieważ książe Imci Kardynał zalecił po sejmikach województw, aby dały potestatem Ichmciom panom posłom na przyszłej konwokacyi podatki na zapłatę wojsku sanciendi, jeżeliby tedy przyszło na terazniejszej konwokacyi do uchwały podatków, obligamus Ichmciów panów posłów, aby na żadną taryfę oprócz taryfy podymnego 1661 anni nie pozwalali, i żeby tylko summam nam przywieźli, modum contribuendi do braci wziąwszy.

§ 12. A ponieważ elekcya Piastów nie nadaje się Rzeczypospolitej naszej, i owszem Rzeczpospolitą naszę rozmaitymi involvit trudnościami, committimus to Ichmciom panom posłom naszym, aby na terazniejszej konwokacyi Piasty excludantur, una cum domo szczęśliwie nam panującego przeszłego Króla Imci.

§ 13. A ponieważ przeciwko wyraźnemu prawu cła Rzeczypospolitej nietylko plebei, ale etiam Żydzi administrant cum laesione Dominae majestatis, promovebunt to Ichmć panowie posłowie nasi, aby na wszystkich komorach celnych szlachta bene possessionati zostawali, i aby Imć pan Podskarbi koronny z pomienionych ceł plebejów i Żydów ablegował, urgebunt Ichmć panowie posłowie nasi, i tego punktu nie odstąpią.

§ 14. Wielkie w tém praejudicium ziemia nasza ponosi, kiedy nie wiemy quo praetextu auctionem w płaceniu Suchedniowej soli skarb J. K. M. podniósł: obligamus tedy Ichmciów panów posłów naszych, aby się na przyszłej konwokacyi starali o konstytucyę, przez którąby more antiquo po grzywnie currenti monetae postanowione było.

§ 15. Procurąbunt i to Ichmć panowie posłowie nasi, aby Toruńczanie most u Lubicza na Drwęcy według prawa proprio sumptu pobudowali.

§ 16. A ponieważ po województwach i ziemiach deputaci wojskowi przez poborców różnych ludzie depactantur, zlecamy to tedy Ichmciom panom posłom naszym, aby podatki more antiquo do skarbu wróciły się, i aby Ichmć panowie exaktorowie nie w województwach, ale w skarbie calculum czynili z podatków, które Rzeczpospolita uchwali.

§ 17. A ponieważ ex vi legum publicarum nowych zborów erygować i fundować się nie godzi, obligamus i w tém Ichmciów panów posłów, aby wszystkie zbory, jeżeliby się które de nova radice zbudowane znalazły, aby zniesione były; osobliwie o ratusz w Toruniu w zbór obrócony, aby per legem publicam zniesiony był, albo na ratusz transformowany na Nowém mieście. W miastach także Pruskich urgebunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby katolikom in magistratu zasiadać wolno było.

§ 18. A ponieważ miasta przez to ad egestatem przychodzą, kiedy im Żydzi handle odejmują, promovebunt i to Ichmć panowie posłowie nasi, żeby Żydom per legem publicam handle towarów bogatych i szynki piw zakazane były.

§ 19. Approbationem laudorum na terazniejszej konwokacyi per legem publicam urgebunt Ichmć panowie posłowie; relationes także z kondemnat sejmowych na terazniejszej urgebunt Ichmć panowie posłowie konwokacyi, w czém serio

obligamus Ichmciów panów posłów naszych, aby wszystkie wyżej wyrażone punkta urgentissime promowowali.

§ 20. Ad extremum tychże Ichmciów panów posłów fide honore et conscientia obligujemy, aby na żadne novitates prawom, swobodom i wolnościom naszym szkodliwe nie pozwalali.

Które to laudum i instrukcyę zlecilismy Imci panu Szymonowi z Witoszyna Grochowalskiemu, marszałkowi koła rycerskiego, do akt grodzkich Bobrownickich z podpisem ręki własnej podać.

Działo się w Lipnie dnia 27 Augusti anno Domini 1696.

Szymon Stanisław z Witoszyna na Grochowalskach Grochowalski, marszałek koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

80.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 15 lutego 1697 roku odprawionego.

38 / Z ?

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejmik dzisiejszy pro die decima quinta Februarii in anno praesenti millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo ex vi limitationis sejmiku przeszłego die sexta Novembris in anno proxime praeterito millesimo sexcetesimo nonagesimo sexto odprawionego do Lipna zgromadzeni:

§ 1. Wszystkie sancita tak sejmiku przeszłego, jako i dawniejszego confederationis na obronę wolnej elekcyi, na conservacyją praw i swobód naszych postanowione, zgodnie i jednostajnie we wszystkiém approbamus et ratificamus.

§ 2. A lubośmy się tą na sejmik dzisiejszy zjechali intencyją i umysłem, abyśmy na ukontentowanie wojska podatki uchwalili, że jednak fato et malo communi ziemi naszej rachunki skarbowe skończyć się doskonale nie mogły, tedy tęż uchwałę podatków do przyszłego sejmiku ex iterata limitatione infra specificata odkładamy, i one nieodwłocznie wydać przyrzekamy sobie.

§ 3. A na continuacyją tychże rachunków dzień dwudziesty szósty marca in anno praesenti, to jest nazajutrz po Zwiastowaniu Najświętszej Panny naznaczamy, obowięzując Ichmciów panów sędziów kapturowych do tego e medio iudicii naznaczonych, aby się Ichmć tu do Lipna zjechali, i absentia unius vel alterius non obstante finaliter et de plano te rachunki skończyli, czém nas Ichmć do wszelakiej ku sobie pociągną wdzięczności.

§ 4. W tym zaś czasie ante continuationem rachunków wkładamy to na Ichmciów panów poborców, aby ultimario sine ullo respectu personarum retentorów exequowali, i rigorem anterioris laudi et laudorum anteriorum extendant na Ichmciach, a pieniądze wybrane aby na regiment Książęcia Imci Kurlandzkiego do rąk Ichmciów panów deputatów regimentowych praevia manuali quietatione oddali Ichmciom, zlecamy.

§ 5. A że na jednostajnej zgodzie całej tej ojczyzny, całość Rzeczypospolitej, et in mutuo auxilio wszystkich nas zawisła, za jedno sobie przyznawamy szczęście i in turbido rerum statu kładziemy pro solatio, gdy nas Ichmć bracia górniejszych przed nami województw Wielkopolskich ad unitatem animorum et consiliorum

bratersko invitant, wdzięcznie tę Ichmciów przyjmując konfidencyją, unita virtute et animis, jako jednej ojczyzny matki synowie, przy utwierdzeniu wolnej elekcyi, prawach i swobodach, równo z Ichmć nierozdzielnie stawać deklarujemy, i Imci panu marszałkowi koła naszego zlecamy, aby condigne imieniem nas wszystkich Ichmciom responsem swoim za braterską podziękował konfidencyą, i naszą ad conservationem swobód deklarował ochotę.

§ 6. Chorągwie związkowe przechodzące, osobliwie Imci pana Janickiego i Radeckiego, że nas ciężko aggravarunt, stawając w dobrach naszych dziedzicznych szlachcckich, a nawet i u wielu szlachty braci przeciwko wyraźnemu prawu i artykułom wojskowym, i poboczne pieniężne stacyje biorąc, z wielkiém uciążeniem, rekruty także po miasteczkach wielce umieszczając, uciążają mieszczanków ubogich wybieraniem pieniężnych stacyi et victualiorum, lubo dosyć wielką wypłaciły hybernę: zlecamy Imci panu marszałkowi naszemu, aby do Imci pana komisarza naszego napisał pocztą do Lwowa z prośbą Imci, ut deferat has oppressiones Imci panu Krakowskiemu, jako Hetmanowi, i expostulet z Imcią, aby żalowi naszemu wynalazł medelam, i żeby Imć wcześnie ante electionem te rekruty za ordynansem swoim sprowadził tam w pole, gdzie necessitatem pro commodo publico Rzeczypospolitej baczyć będzie, żebyśmy tute et secure radzić o sobie mogli.

§ 7. Niespodziana szkoda i znaczna strata Imci pana Walentego Rutkowskiego, sędziego kapturowego, przez ogień podjęta, na usłudze ziemi naszej będącego i pracującego, et optima merentis, do słusznego nas wzbudza politowania, na którego merita respektując z czopowego anni proxime praeteriti, ileby się znaleźć mogło, ale osobliwie anni praesentis, złotych tysiąc Imci zgodnie naznaczamy, i Ichmciom panom administratorom vigore laudi praesentis praevia quietatione manuali wyliczyć i do rąk Imci oddać zlecamy.

§ 8. Abyśmy zaś in tam ardua Reipublicae necessitate w takiém zamieszaniu do spólnej obrady czas sposobny mieli, zapatrując się na proceder województw górniejszych, oraz i na komisyją terazniejszą Lwowską, i na proceder wojska, sejmik dzisiejszy ad diem decimam secundam aprilis w roku terazniejszym powtórnie limitujemy, i wszystkie materyje conservationem status et libertatis afficientes do tegoż czasu odkładamy.

Które to laudum i uchwałę naszą, aby do wiadomości każdego doszła, ad acta Regni sive castrensia Bobrovnicensia sive capturalia Lipnensia ziemi naszej podać, i ręką Imci pana marszałka naszego podpisać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie na sejmiku dnia piętnastego lutego roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego dziewięćdziesiątego siódmego.

Kazimierz Łochocki, sędzia ziemi Dobrzyńskiej, marszałek koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej.

81.

Laudum sejmiku w Lipnie dnia 2 maja 1697 roku odprawionego.

Nr. 47. ?

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej do Lipna na sejmik dzisiejszy ex limitatione sejmiku blisko przeszłego, dnia dwunastego

kwietnia w roku terazniejszym tysiącznym sześćsetnym dziewięćdziesiątym siódmym odprawionego, na dzień wtóry maja anni eiusdem praesentis do Lipna zgromadzeni:

§ 1. Konfederacyją generalną per ordines Regni i laudis anterioribus ziemi naszej na zaszczyt ojczyzny praw i wolności naszej postanowioną, in toto approbujemy i stwierdzamy.

§ 2. A mając jawne dowody ciężkiego w ojczyznie zamieszania sub praesenti interregno, et tot moliminum przez prywatne osoby przeciwko prawom i swobodom miłej ojczyzny i wolnej elekcyi futuri regnantis, równo z całą Rzecząpospolitą, jako equales cives pospolite ruszenie, nietylko przeciwko tym, którzyby wolną elekcyją lub przez się, lub per subordinatas personas mieszali, ale też i przeciwko każdemu nieprzyjacielowi, któryby ab extra od której ściany następować chciał, albo następował, albo się per fortia et potentiam korony domagał i dobijał, uchwalamy, i przeciwko takiemu każdemu viritim in armis et ad arma, jakośmy się per confederationes obowiązali, na obronę ojczyzny i miłej wolności iść pod Warszawę deklarujemy, i jeżeliby tego potrzeba było, i dalej, contra potentiam każdego nieprzyjaciela obowięzujemy się sobie. Co aby debito ordine trybem wojskowym do skutku przyszło, ściągnienie pod Unijewo w poniedziałek pierwszy po św. Trójcy in anno praesenti nic a nic nieodwłaczając we wszelakiej wojennej gotowości i rynsztunku, zgodnie postanawiamy; gdzie oraz popis generalny ziemi naszej naznaczamy, i popisawszy się zaraz z pod Unijewa pod Warszawę ruszyć się, idque sub poenis de expeditione bellica sancitis, deklarujemy; gdzie póty nierozdzielnie trwać, póki pana zgodnie cum tota Republica nie obierzemy, przyrzekamy sobie.

§ 3. Insistendo deklaracyi sejmików blisko przeszłych, i przejrzawszy się w likwidacyjach ziemi naszej z ludźmi wojskowemi per repartitionem Rzeczypospolitej do ziemi naszej na wypłacenie zasług ordynowanemi, lubo nas w tak ciężki dług renitentia niektórych concivium naszych wprowadziła, equaliter z całą Rzecząpospolitą pociągając, zgodnie sześcioro pogłównych iuxta nova iuramenta in anno millesimo sexcentesimo nonagesimo primo praestita, na upłacenie długu wojsku winnego uchwalamy i pozwalamy: to jest czworo pogłównych na płacenie zasług regimentowi Księcia Imci Kurlandzkiego, do których wybierania Imci pana Hieronima Krzyżanowskiego, burgrabiego Dobrzyńskiego, poborcę obranego obieramy i stwierdzamy; dwoje zaś pogłównych na płacenie długu chorągwiom pancernym, tak Jaśnie Wielmożnego Imci pana Krajczego koronnego, jako i inszym, co się komu z porachowania pokaże; do których wybierania Imci pana Pawła Sudrawskiego, obranego przedtém poborcę approbujemy i obieramy. Na których podatków wybieranie od dnia skończenia sejmu electionis przyszłego pana Imć pan Krzyżanowski wyżej mianowany w pięć niedziel w Dobrzyniu na wybieranie tych czworga pogłównych zasięść ma, i cały tydzień sessyją continuare, et consequenter more solito w Lipnie i w Rypinie. Imć zaś pan Sudrawski w niedziel sześć po skończonej elekcyi, to jest w tydzień po sessyi Imci pana Krzyżanowskiego eadem methodo et praxi sessyje swoje zacząć, et continuare solito ordine powinien będzie na wybieranie dwojga pogłównych, do których Imci ordynujemy. Którzy to Ichmć panowie poborcy miasteczkom dosyć ciężko wyniszczonym victualibus i zbytniém kwitowém przykrzyć się nie powinni będą, po skończonych zaś sessyjach ciż Ichmć panowie poborcy admota manu militari, żadnego na nikogo respektu nie mając, retentorów exequować powinni, i jeżeliby kto tych podatków circa executionem

nie zapłacił, assygnacyje żołnierzom praevia quietatione od nich do retentorów wydawać będą, a póty z dóbr nie wyjeżdżać ani sistere exekucyi, póki im podatki zapłacone nie będą. I jeśliby się komu z retentorów victualibus naprzykrzyli, to za żadną violencyją poczytano nie będzie. Przy których exekucyjach oraz retenta dawne pozostałe przeszłym Ichmciom panom poborcom, a osobliwie retenta pozostałe niegdy Imci pana Łukasza Orłowskiego, skarbnika ziemi Dobrzyńskiej, sine ulla recompensa et gratitudine od sukcessorów jego exequi finaliter powinni będą.

§ 4. Pospolite ruszenie wyżej opisane, aby należytym szło porządkiem, i miejsce wygodne pod Warszawą do postanowienia miało, Imci pana Andrzeja Stachurskiego, majora, za obożnego zgodnie uprosiliśmy i obrali, któremu in vim gratitudinis za prace jego, złotych dwieście z czopowego anni praesentis ordynujemy i deklarujemy; które złotych dwieście, aby Ichmć panowie administratorowie czopowego anni praesentis nieodwłocznie przed ruszeniem się za assygnacyją Imci pana marszałka koła naszego, wypłacili Imci panu obożnemu praevia od niego manuali quietatione, Ichmciom pilno zlecamy.

§ 5. Czopowe w ziemi naszej zwyczajne Ichmć panowie starostowie z domów in fuudis civilibus erectis, które w karczmy swoje poobracali, aby od szynków i z gorzałek, piwa, kaczmarze* ich według prawa pospolitego, także i żydzi, którzy piwa ich szynkują i gorzałki, płacili, laudo praesenti postanawiamy.

§ 6. Ponieważ dotąd żadnej ordynacyi rozdawania soli Suchedniowej na dobra ziemskie nie postanowiliśmy, jako insze województwa, tedy ordinationem rozdawania soli do przyszłego sejmiku po skończeniu sejmu electionis pana, odkładamy, i ordynacyją uczynić deklarujemy.

§ 7. W takiej Rzeczypospolitej mieszaninie, ponieważ Imć pan Jan Kuczborski, kasztelan Rypieński w słabości zdrowia swego czyniąc dosyć prawu do prowadzenia powiatu Rypieńskiego, Wielmożnego Imci pana Józefa Narzemskiego*, starostę Bobrownickiego substituit na miejsce swoje na przeszłym popisie, i teraz Imci conservat, sine ullo jednak praeiudicio powagi swojej.

§ 8. Komisyja Lwowska ponieważ dla uporu wojska zkonfederowanego skończyć się nie mogła, i ad Augustum limitowana cum summo dispendio całej Rzeczypospolitej, habita iusta ratione expensorum przez tak długi czas Imci pana Kazimierza Mazowieckiego, sędziego kapturowago, komisarza od nas obranego, który iterato w tak daleką drogę służąc ziemi naszej jechać obligatur, tedy Imci iterato tysiąc złotych z tegoż czopowego w roku terazniejszym laudo praesenti naznaczamy i ordynujemy, i aby tę sumę Ichmć panowie administratorowie wypłacili Imci jako najprędzej, Ichmciom zlecamy.

§ 9. Ichmciom Pannom zakonnym Sierpskim reguły świętego Benedykta, którym klasztor casualiter ze wszystkiém niedawnym czasem zgorzał, consulendo summae ich egestati i zniszczeniu, z czopowego roku terazniejszego złotych trzysta ordynujemy, które, aby Ichmć panowie administratorowie Ichmciom wypłacili, zlecamy Ichmciom, praevia jednak manuali quietatione.

§ 10. Jejmość panią z Kłokowskich Bęklewską, wdowę ubogą i zniszczoną ex compassione christiana od zapłacenia dawnych zatrzymanych podatków uwalniamy i wolną czynimy.

§ 11. Na uchwalone wyżej mianowane podatki, nie mając żadnego respektu na konserwacyją dobra pospolitego Rzeczypospolitej i ziemi naszej, equaliter nie chcąc pociągać z nami wpłaceniu podatków Rzeczypospolitej w ziemi naszej uchwa-

lonych, bez żadnej racyi i fundamentu, tylko dla swego prywatnego respektu, nie pozwalają Ichmć panowie Władysław Białłowieski, Stefan Chryzostom i Wojciech Orłowscy; na które cały sejmik, w tak wielkim bacząc się długu, pozwala i one ratifikuje.

§ 12. A ponieważ zbliża się sejm electionis, na którego początek dla szczupłości pastwisk dla koni sami viritim stanąć pod Warszawą nie możemy, tedy posłów przed sobą ut [invigilent][1]) conservationi Rzeczypospolitej, wysyłamy; którzy żadną miarą do elekcyi i mianowania pana przystępować nie powinni i ważyć się nie będą, póki się województwa i ziemie i cała Rzeczpospolita pospolitém ruszeniem nie zgromadzi. Insze zaś materye traktować, w instrukcyi wyrażone, okrom samej elekcyi, Ichmciom pozwalamy; którzy Ichmć albo in medio nostri, albo in facie Rzeczypospolitej przysiądz powinni, jako Piasta non promovebunt, i żadnych korupcyi od żadnego concurrenta nie brali i nie wezmą, ale całości praw ojczystych i wolności szczerze przestrzegać będą; których obieramy: Wielmożnych Ichmciów pana Wojciecha z Ossówki Zboińskiego, podkomorzego Dobrzyńskiego, starostę Lipieńskiego; Imci pana Józefa Narzemskiego, starostę Bobrownickiego, Imci paną Zielińskiego, chorążego Dobrzyńskiego, Imci pana Kazimierza Łochowskiego, sędziego ziemskiego, marszałka koła naszego, Imci pana Michała Sierakowskiego, stolnika, Imci pana Wojciecha Orłowskiego, podczaszego, Imci pana Michała Kakowskiego, podstolego, Imci pana Jana Romockiego, podsędka i sędziego grodzkiego Bobrownickiego, Imci pana Tomasza Rutkowskiego, pisarza ziemskiego, urzędników ziemskich Dobrzyńskich i sędziów kapturowych, Imci pana Jakuba na Działyniu, Krajenie i Pakości Działyńskiego, wojewodzica Kaliskiego, Imci pana Walentego Rutkowskiego, Imci pana Władysława Wiesiołowskiego, Imci pana Kazimierza Karskiego, Imci pana Symona Grochowskiego, Imci pana Wojciecha Mazowieckiego, Imci pana Kazimierza Mazowieckiego, komisarza na Lwowską komisyą obranego, Imci pana Kazimierza Nałęcza, Imci pana Kazimierza Moszczeńskiego, Imci pana Mikołaja Romockiego, Imci pana Jana Rościszewskiego, Imci pana Michała Baleńskiego, burgrabiego, sędziów kapturowych Dobrzyńskich, Imci pana Kazimierza Tholibowskiego, kasztelana Kamieńskiego, Imci pana Dziewanowskiego, Imci pana Kazimierza Rutkowskiego, komornika granicznego, Imci pana Stefana i Konstantego i Chryzostoma Orłowskich, Imci pana Jakuba i Antoniego Chełmickich, Imci pana Stefana Moszczeńskiego, Imci pana Stanisława Pinińskiego, Imci pana Macieja Nałęcza, Imci pana Grąbczewskiego, skarbnika Zakroczymskiego, Imci pana Hieronima Krzyżanowskiego, burgrabiego, Imci pana Pawła Sudrawskiego, poborców Dobrzyńskich, Imci pana Adama Sudrawskiego, Imci pana Tomasza Kłokockiego, Imci pana Jana Rościszewskiego, Imci pana Wojciecha Rutkowskiego, Imci pana Marcina Lubowieckiego, Imci pana Jana Zboińskiego, Imci pana Wojciecha Chaleńskiego, Imci pana Aleksandra Bromierskiego, Imci pana Jakuba Suskiego, Imci pana Kazimierza Klonowskiego, Imci pana Jana Rzeszotarskiego, Imci pana Adama i Stanisława Murzynowskich, Imci pana Jakuba Rzeciszewskiego, Imci pana Michała Rytwieńskiego, Imci pana Jana Sumowskiego, Imci pana Władysława Białłowieskiego, Imci pana Jana Karwosieckiego. Których Ichmciów wszystkich obowiązujemy fide honore et conscientia, aby według obowiązku

---

[1]) Rkp. ma »in implent conservatione«.

swego wyżej wyrażonego całości praw i wolności we wszystkiém przestrzegali, i o nie się starali.

§ 13. Dla większego zaś zachowania bezpieczeństwa domowego podczas terazniejszej expedycyi, Imci pana Podstolego, dzierżawcę starostwa Bobrownickiego przy Imci panu Wojskim i przy grodzie zostawujemy, który omni securitate w ziemi naszej spólnie z Imć panem Wojskim providere powinien.

Laudum zaś to, aby każdemu innotescat, do grodu Bobrownickiego ad acta podać, i ręką własną podpisać Imci panu marszałkowi koła naszego zleciliśmy.

Działo się w Lipnie na sejmiku dnia drugiego maja roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego dziewięćdziesiątego siódmego.

Kazimierz Łochowski, sędzia ziemi Dobrzyńskiej, marszałek koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej.

Panowanie Augusta II.

82.

Instrukcyja posłom na sejm r. 1699, z sejmiku w Lipnie dnia 4 czerwca t. r. odprawionego, dana.

Z./137 ?

Instrukcyja od Jaśnie WW. Ichmciów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik antekonwokacyjny w roku terazniejszym tysiącznym sześćsetnym dziewięćdziesiątym dziewiątym, dnia czwartego mięsiąca czerwca ex limitatione anteriori, die quinta mensis Maii anni praesentis, mutuo consensu et laudo publico facta, za uniwersałem J. K. M. P. N. M. przypadający, do Lipna zgromadzonych, Ichmciom panom posłom Janowi Stanisławowi na Jabłonnie Remiszewskiemu, podsędkowi ziemskiemu, sędziemu grodzkiemu [1]) ziemi Dobrzyńskiej, i Kazimierzowi Karskiemu na sejm walny przyszły sześćniedzielny Warszawski die decima sexta Julii w roku terazniejszym wyżej mianowanym poczynający się, unanimi consensu nemine contradicente posłom obranym dana i zlecona.

§ 1. Oczywisty widok nietylko Polskiemu światu, lecz i pogranicznym narodom i monarchom, jako najjaśniejszy J. K. M. P. N. M. nietylko przy nadwerężeniu znacznèm fortuny na zaszczyt tej Rzeczypospolitej Polskiej, ale i na conservatią onejże własnego nie litując zdrowia jak im- [memor conservationis] sui na przeszłą kampanię przeciwko nieprzyjacielowi krzyża przenajświętszego non sine periculo niósł zdrowie, jakoż i teraz po obecnych fatygach gdy nam post tot clades et calamitates pod szczęśliwém swojém panowaniem pacatam et tranquillam

---

[1]) Rkp. ma »Podolskiemu«.

przy danym z portą Ottomańską zaszczytnym pokoju J. K. M. P. N. M. restituit Rempublicam; et quod maximum, kiedy pańskiemu swemu nie folgując zdrowiu conservando leges patrias, do dalszej Rzeczypospolitej obrady sejm nam na miejscu zwyczajném prawem uprzywilejowaném sześćniedzielny w Warszawie składać raczy. Te tedy ziemia Dobrzyńska pensando dobroczynne ku tej ojczyznie naszej Rzeczypospolitej J. K. M. P. N. M. affekty, pomienionym Ichmciom panom posłom swoim zleca, aby za te J. K. M. P. N. M. prace i fatygi i wszelkie ku tej Rzeczypospolitej munificentissima beneficia i pieczołowania cum debita najjaśniejszego majestatu pańskiego veneratione podziękowali, cum declaratione wiernego poddaństwa, że jako ku najjaśniejszym antecessorom majestatu J. K. M. P. N. M. eo ferebantur zelo, i za zaszczyt najjaśniejszych królów panów in holocausto immolari zawsze była gotowa, tak przy nienaruszoném dostojeństwie J. K. M. P. N. M. vitam et sanguinem effundere deklaruje.

§ 2. Zapatrując się zaś ziemia nasza Dobrzyńska, że nulla cogente necessitate Reipublicae, a co większa przeciwko prawu pospolitemu, et sine consensu et extra mentem ordinum Regni, tak wielki numerus wojska cudzoziemskiego podczas koronacyi najjaśniejszego J. K. M. P. N. M. i po koronacyi różnemi czasy in viscera Regni wprowadzony jest, et cum summa oppressione et aggravatione stanu equestris ordinis i wszystkiego ludu pospolitego grassatur, dobra ziemskie królewskie i duchowne w niwecz obraca, dwory szlacheckie stanowiskami, noclegami aggrawuje, et quam licentiosissime ferme non hostiliter z obywatelami Rzeczypospolitej postępuje sobie. Injungimus tedy fide honore et conscientia Ichmciów panów posłów naszych, aby do żadnych obrad wprzód nie przystępowali i przystąpić się nie ważyli, dokąd-by pomienione wojsko cudzoziemskie in genere wszystko, jako tu w Polsce niepotrzebne, także wszyscy consiliarii et ministri Saxonici ad latus J. K. M. P. N. M. zostający, ex visceribus Regni do Saxonii instantissime podług deklaracyi J. K. M. relegowani i wyprowadzeni nie byli. Gwardyja tylko zwyczajna prawem pospolitém opisana ad latus J. K. M. ex solis regnicolis tantum, non ex gente exotica, manere powinna, urgebunt Ichmć panowie posłowie. A że to non ex proprio motivo J. K. M. P. N. M. pomienione wojsko cudzoziemskie, ale ex consilio niektórych consiliariorum intra viscera Regni bez żadnej tego Rzeczypospolitej potrzeby było wprowadzone, serio Ichmć panowie posłowie nasi inquirere powinni będą.

§ 3. Także instabunt Ichmć panowie posłowie, aby ci wszyscy, którzy kapitulacyje czynili, summy pieniężne pobrali, wydani byli, i aby J. K. M. P. N. M. przez to sobie et successoribus suis do Rzeczypospolitej żadnego długu i pretensyi nie pretendował, aby declaratia in premissis lege publica cauta sit, Ichmciów panów posłów naszych w tém obligujemy.

§ 4. Także uważając ziemia nasza dobrze zasłużone w Rzeczypospolitej rycerstwo nasze po tak wielu krwi i straty fortun na usłudze Rzeczypospolitej podczas wojny z nieprzyjacielem krzyża przenajświętszego, które omni ex parte meritis respectum [meretur], bo jeżeli która najbardziej potrzebuje tak szczególnego i należytego ukontentowania zasługa, jeżeli nie ta, która się krwią pieczętuje, zlecamy tedy Ichmciom panom posłom naszym, aby przy deklaracyjach podatków taryfę podymnego anni millesimi sexcentesimi sexagesimi primi przedsiębiorąc, medium contribuendi do braci ziemi naszej deklarowali.

§ 5. Na przyjazd i wprowadzenie in Regnum najjaśniejszej Królowej Jejmci

Elektorowej Saskiej zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby nie wprzód pozwolili, także i na koronacyę, aż pierwej fidem orthodoxam Catholicam według prawa pospolitego publice w Kościele katolickim profitebitur.

§ 6. A że nietylko prawu et sancitis Reipublicae, ale samemu Panu Zastępów wielka się w tém dzieje krzywda, że nietylko plebei, ale i Żydzi niewierni cła tak królewskie, jako i Rzeczypospolitej administrant, co lege non varia * prohibitum est, przez co karanie Boskie na się zaciągamy, kiedy aż niezbożni Żydzi na cłach i komorach wodnych i lądowych także żupach zostając figuram Sanctissimam Ukrzyżowanego Boga spodlają, którą na wzgardę wiary świętej wymawiając: »Daj sam Lackiego Boga«, przysięgę przed sobą wykonywać każą. W czém obligamus fide honore et conscientia Ichmciów panów posłów naszych, ażeby o prawa o administracyach ceł koronnych executionem dopomnieli się, aby tylko szlachta bene possessionati cła koronne i żupy administrowane mieli, Żydzi zaś i nie szlachta sub poena capitis, confiscatione omnium bonorum, jeżeliby się który ważył Żyd administrować którąkolwiek tak wodną, jako i lądową komorę, albo żupę trzymać, ten coby im dał protekcyę, albo za jego kontraktem siedzieli, poena peculatus ex vi favoratus Judaismi puniri powinien będzie. O co forum ad cujusvis instantiam Nobilis citatus w Trybunale koronnym utriusque provinciae peremptorie odpowiadać ex regestro pure fisci, a [o wprowadzanie] Żydów ex regestro Aryanismi tenebitur.

Także i w tém summopere praeiudicatur exceptis Ducatus Masoviae, kiedy vetante lege publica nietylko w Warszawie, ale w całém Xięstwie Mazowieckiém wielka colluvies Żydów zagęściła się. Injungimus i to Ichmciom panom posłom naszym, aby dawne prawa et sancita o Żydach i heretykach w Xięstwie Mazowieckiém vigore exceptionum suarum in toto reassumantur. Ktoby zaś inconvulsionem earundem legum ważył się z obywatelów Xięstwa Mazowieckiego cujuscunque status dać im protekcją, lub w dobrach królewskich lub w duchownych, jako i ziemskich dobrach mieszkania, handlów i szynków pomienionym Żydom pozwalając, taki każdy jaki convulsor legum et sancitorum Regni ad instantiam cujuscunque nobilis na Trybunale koronnym utriusque provinciae ex regestro Aryanismi sub poena mille marcarum parti ex iudicio itidem vindicanda et repetenda sprawić się powinien; o co ferventissime Ichmć panowie posłowie nasi instare tenebuntur.

§ 7. Pacta conventa podług prawa pospolitego i zwyczaju czytane, a jako in confusione Reipublicae spisane, podług recessu sejmu coronationis i rokoszu renoventur; w tém Ichmć panowie posłowie nasi instabunt, i aby przez J. K. M. P. N. M. approbentur, domówią się.

§ 8. Diploma elekcyi J. K. M. P. N. M. po przeczytaniu i renowowaniu pactorum i onych approbacyi przez J. K. M. P. N. M., aby Jaśnie Wielmożny Imci pan Podkomorzy koronny, Marszałek sejmu electionis Najjaśniejszemu Królowi J. M. P. N. M. wydał, urgebunt Ichmć panowie posłowie.

§ 9. I to injungimus Ichmciom panom posłom, aby lege perpetua caveatur et serio Rzeczypospolitej ostrzegli, aby in posterum in ultimum discrimen Rzeczpospolita nie przyszła przez mianowanie in sessione na elekcyi Króla tak przez Xiążęcia Jaśnie Wielmożnego arcybiskupa Gnieźnieńskiego, jako i Imci Xiędza biskupa Kujawskiego, ale tylko aby sam Xiąże Jaśnie Wielmożny arcybiskup Gnieźnieński, jako Primas, do którego haec potestas należy, Króla (jednak eo praecauto sine ulla contradictione ex sessione Reipublicae) nominował.

§ 10. A że posłowie sine consensu totius Reipublicae ad externos principes jeździli, jako to Imć pan Gałecki Wojewoda terazniejszy Inowrocławski: qua auctoritate et cum quo charaktere za granice cum secretario niemieckiego języka człowiekiem? i w tém obowiązujemy Ichmciów panów posłów, aby accuratissime inquirant Imci pana Gałeckiego et stringatur lege, ut det rationem, po co jeździł tam, et ex cujus consensu, ponieważ prawo pospolite praescripsit, aby żaden extra limites poseł nie ważył się sine consensu Rzeczypospolitej wyjeżdżać.

I to aby praecustodiant Ichmć panowie posłowie, aby żaden nie ważył się z Ichmciów panów obywatelów Rzeczypospolitej cujuscunque status et dignitatis sine consensu Rzeczypospolitej assummere munus poselstwa, sub poenis capitis in convulsores sancitorum Regni.

§ 11. A że królewiczowie Ichmć hucusque iuramentum fidelitatis J. K. M. P. N. M. i całej Rzeczypospolitej nie uczynili, rezydując tu in limitibus regni, które podług prawa pospolitego już dawno zaraz post accessum całej Rzeczypospolitej do króla Imci uczynić powinni, aby tedy jeżeli chcą rezydować tu w Polsce, juramentum na terazniejszym sejmie praestant, instabunt Ichmć panowie posłowie.

§ 12. Także Ichmciów panów posłów obligamus, aby praevideatur et provideatur, aby tenutarii świętej pamięci Najjaśniejszego króla Imci Jana Trzeciego, którym przez kontrakty puszczane były królewskie dobra ad mensam regiam należące, jeżeli nie wytrzymali sum swoich in tenutam erogowanych, żadnej sobie restytucyi od Rzeczypospolitej pomienionych sum nie rościli, ale repetitionem na dobrach dziedzicznych Ichmciów królewiczów jako własnych sukcessorów z dóbr post fata ś. p. króla Imci pana pozostałych upominali się; ut lege publica cautum sit.

§ 13. I w tém obstringimus Ichmciów panów posłów naszych: ponieważ znajduje się tak wiele ex plebeis minime zasłużonych Rzeczypospolitej, a dopieroż cudzoziemców, którzy magis rujnowali prawa i wolności jako servilis gens, którzy chcieli do klejnotu szlachectwa, sanguine et virtute merendorum przychodzić, i one subdole otrzymywać, coby się działo przeciwko wyraźnemu prawu, aby na żadne nobilitacyé i indigenaty tak ex plebeis, jako i exoticis sive extraneis personis nie pozwalali.

§ 14. A ponieważ ziemia nasza jako się już [rzekło], w swojej instrukcyi położyła, aby deservita stipendia [1]) zasłużonego żołnierza doszły, et modum contribuendi z inszemi województwy i ziemiami deklarować przyobiecała, więc że pomienione rycerstwo tak chorągwi uzarskich, pancernych i wołoskich, jako i regimenty konne i piechotne ultra mentem ustaw i ordynansów Ichmciów panów Hetmanów, tak w przechodach, jako i na konsystencyach postępuje sobie, obywatelów tak dóbr Królewskich, jako i Duchownych w przebraniu chleba i ustawy i stanowiska aggravat i w niwecz obraca i wyniszcza, czego się i dobrom ziemskim szlacheckim dostaje, takowe excessye, aby na Trybunale Radomskim sive na komisyi Lwowskiej serio karane były, i aby satisfactio ex demeritis stipendiis ante omnia injuriatis była, urgebunt Ichmć panowie posłowie.

§ 15. Wojsko nasze kwarciane, aby nie wprzód do zwijania chorągwi przystępowało, i aby jego nie zwijano, praecustodient Ichmć panowie posłowie, aż pierwej ex visceribus Regni precz za granice [wyjdzie] wojsko cudzoziemskie. Jednak

[1]) Rkp. ma »desoluta suspendia«

aby był komplet według prawa pospolitego zachowany pomienionego wojska kwarcianego, providere powinni będą, aby takowym sposobem Rzeczpospolita disarmata nie została. A że niektórzy Ichmć przyjęli w swoje kommendy niektóre regimenty wojska cudzoziemskiego in oppressionem iurium, aby tedy dali rationem, ob quam rationem uczynili. Te zaś regimenty, aby były una insumul z cudzoziemskiém wojskiem jako cudzoziemcy relegowai ex visceribus Regni, urgebunt Ichmć panowie posłowie.

§ 16. A ponieważ przez conferowanie niejednej tylko osobie wakansów wielkie inter cives zachodzą collisiones, i ledwie nie z rozlaniem krwi diffidencye i nie znaski *, zabiegając tedy, aby takowe inter cives nie zagęszczały się odia, obstringimus Ichmciów panów posłów naszych, aby amplius tylko jednej osobie jednak w tém [Województwie] [1]) albo ziemi bene possessionato rozdawane wakanse były, aby się tego domówili.

§ 17. Regimenty polskie aby nobilibus ac bene possessionatis, [jako i] subregimen, to jest półkownictwo, oddawane były, i aby się cudzoziemcy pod nie do oficerstw nie podszywali, Ichmć panowie posłowie praecustodient.

§ 18. Także injungimus Ichmciom panom posłom naszym, aby lauda et sancita u wszystkich generaliter województw i ziem sub interregno proxime praeterito sancita et iudicata praelata lege publica approbentur.

§ 19. A ponieważ Jaśnie Wielmożny Imć pan Wojciech Bogusławski, starosta Płocki, ex sinistra delatione przez Jaśnie Oświeconego książęcia Imci pana * Prymasa do prawa pociągniony jest, zacém instabunt Ichmć panowie posłowie nasi do tegoż Jaśnie Oświeconego książęcia Imci pana Prymasa, aby hoc amovendo privatum jako ex sinistra delatione odium, ob publicam utilitatem raczył condonare, et primatiali protectionis suae pallio pokrył, co się podczas elekcyi stało.

§ 20. Relacye także sejmowych dekretów in causis vim legis sapientibus, a osobliwie na zniesienie dekretów Trybunalskich, ex seriis controversiis in causis terrestribus latis, procurare Ichmć panowie posłowie tenebuntur.

§ 21. Niemałe i w tém Rzeczpospolita ponosi dispendium, kiedy pro libitu suo kupcy i insi, jako to saepissime staje się w Toruniu i wszystkich miastach, którzy nawiozszy złej monety, coraż to insze pretium jej postanawiają, i jako chcą dają, przez co czém dalej, tém mniejsze i niższe pretium et valor monety. Więc tedy Ichmciów panów posłów obligujemy, aby upraszali J. K. M. P. N. M., aby in certo quanto ex ordinatione w całej Rzeczypospolitej moneta postanowiona była.

§ 22. A że książę Imć Brandeburski oczywistą hostilitatem przez odebranie gwałtownie fortecy miasta Elbląga przeciwko J. K. M. P. N. M. i całej Rzeczypospolitej pokazał, et multa sibi asumere audet, jakoż i rodzic jego nieboszczyk książe Brandeburski podczas elekcyi ś. p. Najjaśniejszego Króla Imci Michała powiaty Drahimski, Bytowski i Lemburski modo violento odebrał, Kalksztyna z pod boku królewskiego z Warszawy rozkazał wziąć nocnym sposobem, i tak wiele okazyi, nie pamiętając na dobroczynność Najjaśniejszych Królów polskich i Rzeczypospolitej, któremi udarowany i opatrzony został, tak [nie dotrzymawszy] [2]) niedawnej Jego K. M. P. N. M. oddanej przysięgi, przeciwko J. K. M. P. N. M. i Rzeczypospolitej [gwałt] popełniwszy, [niecześć] zadaje i zadał: w czém obligu-

[1]) Rkp. ma tu niedający znaczenia wyraz: »uciemiężeniu.«
[2]) Rkp. ma tu niedający znaczenia wyraz: »naidawnieyszą.«

jemy Ichmciów panów posłów naszych, że lubo ten dishonor J. K. M. P. N. M. i Rzeczypospolitej zadany i uczyniony, który vindicationem z tym książęciem Imcią Brandeburskim potrzebuje, że jednak w tém, medyacya zachodzi niektórych postronnych monarchów między skargą Rzeczypospolitej i pomienionym książęciem Brandeburskim, aby jednak Ichmć panowie posłowie nie wprzód na tęż medycyą pozwalali, aż wpierw forteca Elbląg in manus Rzeczypospolitej cum evacuatione praesidium Brandeburskiego oddana będzie.

§ 23. A ponieważ niektórzy Ichmć Duchowni przez prywatne swoje kościołów wizyty intendunt obywatelów naszych ziemi Dobrzyńskiej ad pendendas decimas et dationes, alias taxas, pociągać i wciągnąć, dekreta prywatne na wizytach swoich ferując; że tedy ta ziemia ex antiquo wolna od wszelakich dziesięcin i Taxów * respectem kupienia klucza Gorzeńskiego cum attinentiis [incorporatiey] [1]) tych dóbr ad bona ecclesiastica, jakož in hucusque Imć ksiądz biskup Płocki one trzyma, z których plebanom powinien providere: dlatego Ichmć panowie posłowie lege publica cavebunt, aby jako in antecessum tak in futurum od wszelakich dziesięcin i Taxów ziemia nasza wolna była, te zaś dekreta visitationis ecclesiarum, które prywatnie tylko z plebanami czynione są, cassantur et pro irritis reputentur, procurare powinni.

§ 24. Że tedy starostwo Bobrownickie jurydyczne w ziemi naszej per avulsionem pewnych dóbr od tegoż starostwa ze wszystkich prawie prowentów ad importunas niektórych osób instantias obcięte i ogołocone tak dalece, że ledwie dwanaście set złotych czeskich, i to niezawsze, prowentu przynosi intraty rocznej, przez co wielkie ziemia nasza praejudicium ponosi, kiedy jurydyka dla szczupłego prowentu Starościńskiego in tempore nie dochodzi, w tém tedy obowięzujemy Ichmć panów posłów naszych, aby się tego sedulo domagali, et lege publica caveant, żeby te wszystkie avulsa ex antiquo do starostwa Bobrownickiego należące, tak wsie jako i olendry i młyny przywrócone były.

§ 25. Zapatrując się zaś ziemia nasza, że miasto Toruń vigore secur [itatis] Reipublicae per mentem renitentiae et convulsionem legum przez tak wielki czas lubo lege cautum, [mostu] na rzece pod Lubiczem nazwanej Drwęcą nie pobudowało ani pobudować chce, więc. aby lex publica in renitentes reassumatur, aby executionem praeviam et rigorem jego ex vi renitentium ad instantiam cuiusvis nobilis na Trybunale koronnym na pomienionėm mieście ex regestro terminorum tactorum violatae securitatis wolno było windykować, urgebunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 26. Też miasto Toruń, że sobie praesumpsit ex loco Regio ratusza na nowém Mieście w Toruniu w zbór przeciwko wyraźnemu prawu i summa tantummodo temeritate już to lat circiter dwadzieścia obrócić, w których nabożeństwa swoje odprawują, dzwonią, ciała umarłych grzebią, więc aby to miejsce Najjaśniejszym Królom, panom i jurisdikcyom w miastach uprzywilejowane, lege publica per commissarios od Rzeczypospolitej na odebranie tegoż ratusza ordynowanych przywrócone było, super temerarios zaś miejsca J. K. M. sprofanowanego violatores et legum Regni convulsores poena ex vi dementi facti condigna per arbitrium Rzeczypospolitej extendatur, curabunt Ichmć panowie posłowie nasi, w czém fidem et honorem Ichmciów obstringimus. Także toż miasto Toruń przeciwko prawu pospo-

[1]) Rkp. ma: »Interpetatiey«

litemu postąpiwszy sobie, na żadne inhibicie Zwierzchności Duchownej nie dbając, i owszem się sprzeciwiając, wprzód ważyło się, z kościoła katolickiego Zbór uczynić we wsi Lubiczu, a potém pretextu poprawy pomienionego zboru de novo ex fundamentis ściany stare powymierzawszy pobudować, dach stary zrucić, gontami pobity, nowy dać, i dachówką pokryć, takowe także spustoszałe w Głembocinie i Ciszogowie z kościołów katolickich w Zbory swoje obróciło, teraz recenter znacznie murem i dachówką poprawiło, w których nauki swoje i nabożeństwa szerząc na wyniszczenie i oppressyą wiary świętej katolickiej, i katolików z kilku swoich wsi znacznych ludzi katolickich dobrze osiadłych i zdawności mieszkających, dobra poodbierawszy, których prawa popsowawszy, powyganiali, a wiary swojej luterskiej dla tém większego jej rozszerzenia poosadzali, tam tedy ministrowie i predykatorowie różnemi sposobami różnej kondycyi tam masculini, quam feminini sexus do swej złej wiary przywodzą: żeby takowe inconvenientia in Regno catholico nie działy się, fide honore et conscientia obligamus Ichmciów panów posłów naszych, aby sami domówili się, ut lege publica sanciatur, żeby te kościoły jako ex antiquo in antecessis były katolickie, per commissarios lege publica do odebrania tych kościołów od Rzeczypospolitej ordynowanych kapłanom katolickim oddane były, ci zaś predykanci seductores animarum, aby deductis inquisitionibus coram iisdem commissariis poenis statutu karani byli. In casu zaś renitentiae et convulsionis legis publicae obligujemy Ichmciów panów posłów, aby in convulsores legum et sancitorum Regni poenis arbitrariis ex decisione Reipublicae decernendis, o które executionem et restitutionem pomienione forum w Trybunale koronnym respondendi ex regestro causarum Arianismi lege publica praefigatur.

§ 27. A ponieważ także toż miasto Toruń licentiam licentiae addendo abutitur magis quam utitur praw swoich, extendendo jurisdictionem suam nad prawo im pozwolone, szlachtę osiadłych extra jurisdictionem, a co większa w inszej prowincyi, to jest w województwie Kujawskiém incaptivare, i z nich criminalem executionem sine ullo delatore extendere, także niektórych nie uznaje * sub praetextu jurisdictionis suae, etiam sine ulla data occasione opprimunt et ad levissimam delationem Niemca najlichszego, lubo z samego dana okazya, re non perspecta, nie słuchając iustificationis rationem, pro licentia et libitu suo incarcerare carceribus inhonestissimis, także extra moenia opprimere, eum investigare, i lubo się kto in delinquentes et contemptores z Ichmć szlachty uskarża i sprawiedliwości od panów burgrabiego, Prezydenta, albo Sędziego exposcit, nietylko coby miał jure merito durante justitiam debitam ex delinquente otrzymać, kontemptuaty *, ale owszem od tychże panow tak burgrabiego, jako i Prezydenta i Sędziego większą odnosi konfuzyą, a co większa audent et temerario praesumunt extra provinciam, jako de facto praesumpserunt cum guardia militum suorum, także niesłusznie szlacheckie dobra plusquam hostili modo w pięciuset ludzi armatę i działa mając, szlachcica dobrze osiadłego Imci pana Rosciszewskiego o mil circiter dziesięć od Torunia mieszkającego w ziemi naszej superaggredi, wieś, pola, dwór, komory violenter expilare et evacuare, poddanych i ludzi niewinnych aggrawować, bić, i insze crimina popełniać ważyło się; także Imci pana Jana Stanisława Romockiego Podsędka ziemskiego i Sędziego grodzkiego ziemi Dobrzyńskiej civem qua toga qua sago in Republica emeritum, Imci pana Kazimierza Bogusławskiego, i nieboszczyka Imci pana Stanisława Kosińskiego, ktory ob eorum summam (sed innocuam) tyrannidem musiał się niestety wkrótce z tym światem, jako o tém testantur

protestacye, obdukcye, i proklamacye, pożegnać; podczas przeszłych kapturów post fata proxime defuncti serenissimi Joannis Tertii Reipublicae nostri Domini clementissimi zaczętych nec exspirata, protunc tegoż Imci pana Podsędka Dobrzyńskiego judicis deputati publici Regni w ziemi Dobrzyńskiej, tum ad judicia kapturalia judiciis inchoata functione, w Toruniu w potrzebach i sprawunkach swoich będącego, na gospodzie pacifice sobie z pomienionemi przyjaciołmi swemi siedzącego, nihil mali sibi conscium, a quo nie spodziewającego się, żołdaków swoich więcej, niżeli sześćdziesiąt do violencyi i oppressyi szlachty zwyczajnych nasłali, et ad indignissimos carceres cum summa oppressione violentissime pobiwszy, poraniwszy, wtrącili, przez całą noc w więzieniu trzymali, angaryzowali, rzeczy, pieniądze pozabierali pomieni żołnierze, i insze wiolencye porobili: dlatego obligujemy Ichmciów panów posłów naszych, et fide honore et conscientia obligamus, aby się omni modo domówili, ut lege publica cautum sit, żeby nie dalej tylko intra moenia civitatis (si quispiam nobilium gravetu violentiam intulerit. Nad tą teraz tylko) [1]) jurisdictionem suam podług prawa extendant, ale onej [ani] ultra et extra moenia civitatis extendere, ani szlachty investigare nec judicare, nec incarcerare per propriam suam auctoritatem et arbitrium praesumant. A zaś pro tanto excessu et ausu commisso, iuriumque suorum abusu, że podczas interregnum według prawa pospolitego i konfederacyj koronnych proces i kondemnaty ratione praemissae violentae oppressionis et incarcerationis, ac aliarum violentiarum perpetrationis w temże mieście aliis inculpatis w sądzie kapturowym [Województwa] Chełmińskiego otrzymane, lege publica approbowane mandaty, contra praescriptum legis publicae, in retrusionem świętej sprawiedliwości et convulsionem decretorum capturalium, ex cancellaria Regni wydane, kassowane były; a jako prawo mieć chce, aby sprawy wszelkie w sądzie kapturowym zaczęte w Trybunale koronnym sądzone były, w której to sprawie aby mógł niewinnie effusus sanguis, et commissum homicidium w osobie Imci pana Stanisława Kosińskiego sprawiedliwości mieć effectum, regestri causarum recentum criminum, tum et capturalium processus summarii beneficio prefigatur, instabunt Ichmć panowie posłowie.

§ 28. Toż miasto Toruń nietylko szlachtę, ale i ich poddanych in vendendis rebus ciężko krzywdzi, kiedy akcyzę privata auctoritate postanawia od bydeł, wieprzów, maseł, i inszych commestibilium, pieniądze podług cen przeciwko prawu pospolitemu postanowionych od stanów wyciąga na swój tylko pożytek prywatny (in praeiudicium et incommodum Rzeczypospolitej) obraca, szlachtę przy tej akcyzy wyciąganiu aggrawuje, konfunduje, niektórych ludzi biją, i różnie angaryzują; i w tém obligamus Ichmciów panów posłów naszych, aby ta akcyza prawu pospolitemu przeciwna sine ullo emolumento Rzeczypospolitej et sine consensu ordinum Regni postanowiona, perpetuis temporibus w tém mieście Toruniu abrogetur, i aby więc to miasto Toruń tej akcyzy postanawiać się nie ważyło, sub poenis contra convulsores sancitorum Regni in officio Castrensi Kowalensi palatinatus Culmensis, ad instantiam cujusvis nobilis repetendis lege publica praescribatur. A że prawo pospolite prowincyi Pruskiej praescripsit, iż żadne cła ani obstacula in fluviis navigabilibus, osobliwie Drwęcy, i inszej, nie powinny być, ani onych exigere quispiam praesumat; że tedy toż miasto anno praesenti contra praescriptum eiusdem legis ważyło się śluzę na Drwęcy postawić, a co większa, ludzi in aggravationem, aby

---

[1]) Ustęp tu w nawias ( ) ujęty zda się być zabłąkanym zkądsić wtrętem.

im od ponoszenia śluzy przez nich wystawionej płacono, przejścia bronić, i owszem przez kilka czasów cum diminutione fortuny przytrzymywać, przez co płynący z towarami ludzie wielką szkodę ponoszą, i cło przez nich wymyślone muszą płacić: zlecamy i to Ichmciom panom posłom naszym, aby prawo de iniquo extorto theloneo na mieście Toruniu reassumatur, aby in casu convulsionis pomienionego prawa ad cujusvis injuriati instantiam in judicio tribunalitio Regni, sive officio castrensi palat. Culmensis sine appellatione respondere teneantur.

§ 29. I to specialiter zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby wszystkie miasta tak koronne, jako i pruskie sub interregno in causis criminalibus et personalibus w kapturach swego województwa ziemie i powiatu respondere ad instantiam injuriati teneantur, lege publica caveant.

§ 30. I tego też Ichmć panowie posłowie nasi domówić się powinni będą, aby Ichmć panowie Starostowie, Ichmć księża biskupi, et alii dóbr królewskich i duchownych, jako to opactw tenutarii et possessores terrarum praedictarum et proventuum, in commodum et subsidium Rzeczypospolitej, osobliwie podczas wojny którejkolwiek contribuant.

§ 31. A że tak ziemstwo Sieradzkie jako i Lubelskie to jest pisarze dekretów sądów Trybunalskich perpetuo ad vitae tempora zwykli pisać, zkąd wszelkie aggrawacye obywateli utriusque prowinciae przez tych panów pisarzów w mieszaniu regestrów, w tamowaniu spraw i sprawiedliwości świętej ponoszą, bo jako chcą panowie pisarze, tak Sieradzki jako i Lubelski, albo pociągnąć albo zatrzymać w regestrach sprawy, tak factionibus inter judices nakazują: więc zlecamy to Ichmciom panom posłom naszym, aby lege publica caveatur, żeby przez województwa pisarze ziemscy, które się sądzić województwo albo ziemia będzie w Trybunale podtenczas, w ziemstwie zasiadali, i dekreta obywatelów województwa swego albo ziemi pisali. A ziemstwa Sieradzkie i Lubelskie attendentiam, aby porządek był w kancelaryi ziemskiej, mieli, i kancelaryą według dawnych zwyczajów urządzili.

§ 32. A że się to w niektórych województwach zagęściło, że przeciwko wyraźnemu prawu i przysiędze, nie będąc obranemi na sejmiku electionis deputatami na Trybunał koronny, niektórzy obywatele nasi koronni privata auctoritate sua na Trybunał przyjechawszy, przysięgę jako insi deputaci legitime obrani czynią, zasadnie' sądzą, przez co nietylko prawu pospolitemu, ale nawet i samemu Panu Bogu Wszechmogącemu przez krzywoprzysięstwo popełnione wielka się krzywda dzieje, dlatego obligamus Ichmciów panów posłów, aby poena na takowych audentes ex arbitrio totius Reipublicae lege publica postanowiona była.

§ 33. I w tém obstringimus Ichmciów panów posłów naszych, ut lege publica caveant, ażeby Król Imć za granice tam in privatis quam in publicis interessis sine consensu totius Reipublicae nie wyjeżdżał, a nie ex Senatus consilio, co się i teraz niedawno przeciwko prawu pospolitemu stało do Książęcia Brandeburskiego, przez co zaraz Książe Brandeburski multa sobie audere persumpsit, miasto Elbląg odebrał violenter; więc Ichmć panowie Senatorowie, jako custodes legum, po co tam jeździli, aby publicam dali relationem in facie totius Reipublicae, gdyż tego omnino expedit, aby Rzeczpospolita wiedziała quid ibi actum sit.

§ 34. Także urgebunt Ichmć panowie posłowie, aby komissye prywatne dla czego i po co złożone, i odprawowane były, recenseantur, i ci, którzy je odprawowali Ichmć panowie komisarze in facie Reipublicae dent rationem lege publica; powinni Ichmć panowie posłowie wiedzieć.

§ 35. Primatialis potestas, aby jako vigore er robore iurium suorum et praerogativis illaesa maneat, Ichmć panowie posłowie nasi lege publica providere tenebuntur.

§ 36. A że nietylko wiara luterska, która lege privata in conservationem onej w koronnych państwach (olim Księstwa Mazowieckiego), * ale się inszych gorszych wiar namnożyło, które sekty swoich błędów i głupstw w tej zacnej koronie państwa Katolickiego coraz więcej szerzą, jakoto: Kalwińska, Manicheuszowska, Aryańska, Kwakierska, i insze przeciwko wyraźnemu prawu znajdują się, i błędy swoje rozsiewają: dlatego obstringimus, et fide honore et conscientia obtestamur Ichmciów panów posłów naszych, aby o executionem prawa o takowych sektach domówili się, aby karanie poenis takowych bezbożnych od Kościoła Bożego odszczepieńców quam ferocissimis ex arbitrio totius Reipublicae injungatur et lege publica decernatur, ac executio earum poenarum instantanea, żeby te niezbożne sekty góry tu w Polsce, zkąd zguba Rzeczypospolitej i wiary świętej katolickiej ujma pochodzi, nie brały, sanciatur.

§ 37. A ponieważ ius patronatus, cardinale Reipublicae ius, titulis fundacyi, donacyi, protekcyi, naostatek iure dominii Królom P. N. M. należące, publico scandalo mundi respectu zasług tak wielkich erga Christianitatem Najjaśniejszego J. K. M. P. N. M., zaczyna Rzym kontrowersye, i przez intruzów swoich, których exotico * nazywa, process in dignitatem J. K. M. P. N. M. i Rzeczypospolitej [instruit], et metuendum periculum, aby mnisi oddawszy się w bunty za codzienne i nieporównane Najjaśniejszych Królów panów naszych dobrodziejstwa nietylko curiam Romanam, nietylko cum Rege et Reipublica, ale też status et ordines atque consilia publica non collidant, przeto zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby J. K. M. P. N. M. upraszali, ut ius suum Regium quam tenacissime tueatur, i aby nominati od J. K. M. P. N. M. tak na biskupstwa, jako i opactwa zaraz adeant possessionem beneficiorum suorum; contravenientes vero [secundum] statutum in Corthesanos sancitum, aby exequi mogli, instabunt.

§ 38. Że zaś sól Suchedniowa ziemi naszej nie według czasu i nie każdego roku ze skarbu J. K. M. wydawana bywa, do tego cum aggravatione obywatelstwu ziemi naszej w skarbie większych grzywien podwyższono, co się dzieje przeciwko prawu i zwyczajowi, gdyż w taksie tylko po grzywnie od beczki szlachta płaciła: obligujem w tém Ichmciów panów posłów naszych, aby się o tę sól domówili, oraz aby prawem czas kiedy ma być wydawana sól Suchedniowa, i aby od beczki według dawnych zwyczajów po grzywnie Polskiej płacono było a nie więcej, ostrzegli. A któryby administrator żup większą kwotę pieniężną nad grzywnę Polską ważył się podnieść, poena duorum millium marcarum in iudicio Tribunalis Regni repetenda ad instantiam incolarum ziemi Dobrzyńskiej puniri powinien będzie.

§ 39. A ponieważ Ichmć panowie posłowie cudzoziemscy in praeiudicium prawa pospolitego ad latus J. K. M. P. N. M. [nie] residują, zkąd wolniejszy czas do fakcyi in praeiudicium Rzeczypospolitej mieć mogą, aby continuo ad latus J. K. M. P. N. M. rezydowali, albo ad [sedes] [1]) Principalium suorum sine mora powracali się, tego się dopomną Ichmć panowie posłowie.

§ 40. Miasteczka ziemi naszej jako to Dobrzyn, Lipno, Raciąż i Bobrowniki,

---

[1]) Rkp. ma »suis«.

takoż Nieszawa, które do ostatniej przez przechody żołnierskie i konsystencye przywiedzione ruiny, gdzie tylko prawie po kilku, a w drugich po kilkunastu tylko mieszkają gospodarzy, oneribus Reipublicae żadnym sposobem correspondere nie mogą: aby do którego czasu, żeby ad ultimam ruinam et exitium nie przyszły, od płacy podatków libertowane były, instabunt Ichmć panowie posłowie.

§ 41. Imć pan Podskarbi koronny post fata ś. p. Najjaśniejszego Jana Trzeciego P. N. M., sub interregno, i dalej, wszystkie dobra królewskie, tenuty, także cła wszelkie koronne i żupy trzymał, i prowenta wszystkie z pomienionych dóbr ceł i żup brał: dlatego instabunt Ichmć panowie posłowie nasi, ażeby kalkulacyą z pomienionych prowentów Rzeczypospolitej uczynił.

§ 42. A że zagęściło się, że niektórzy obywatele tak duchowni, jako i świeccy niektórych także obywatelów w sprawach do Trybunału tak Piotrkowskiego, jako i Lubelskiego lub w słusznych lubo niesłusznych, jednak do nienależytych regestrów wkładając, ad sententiam z regestrów nienależyte osoby, jako to księży i za konników przez konsensa starszych pociągają, i kondemnatami aggrawują, co się dzieje przeciwko prawu i sprawiedliwości: więc iniungimus to Ichmciom panom posłom naszym, aby zachowując przepis de captionibus et aggravationibus, ne in posterum fiant, lege publica praecavere powinni. A te processa i kondemnaty sive in controversias sive in contumaciam ferownne pro inanibus et irritis censeri powinny, curabunt.

§ 43. Także obligujemy Ichmciów panów posłów naszych, aby super novi tates ullas, któreby sprzeciwne były prawu pospolitemu, nie pozwalali, w czém fide et honore obstringimus Ichmciów panów posłów, gdyż wszelkie novitates zawsze quod novum przynoszą Rzeczypospolitej.

§ 44. Upraszamy i w tém Ichmciów panów posłów naszych, aby Imci pana Balcera Kruszewskiego niegdy Imci pana Dadziboga Kruszewskiego, sędziego Grodzkiego Bobrownickiego syna, człowieka pełnego godnych kolligacyi, na którym per casum w osobie Imci pana Stanisława Konarskiego commissae necis dekreta in contumaciam et poenam infamiae ac captivationis successores tego nieboszczyka Imci pana Konarskiego w Trybunale koronnym otrzymali, pamiętając na zasługi godnej pamięci rodzica, jako kolligatów jego, także respiciendo in casum commissae non voluntarie necis, a do tego, że satisfactio successoribus tegoż niegdy Imci pana Konarskiego in praemissa causa intercessit, lex publica na terazniejszym sejmie ex praemissis decretis, poenis infamiarum ac captivatione relaxet, procurare raczyli, i aby ad pristinum honoris et juris gradum przyszedł, postarali się.

§ 45. Fundacya na dobrach Mertegach, Targowisku, Linowcu i inszych ad haec bona pertinentiis, przez Najjaśniejszą Królową Szwedzką, Najjaśniejszego Zygmunta Trzeciego Króla Polskiego P. N. M. Matkę, do Wielebnych Ojców Jezuitów Brunsberskich na edukacyę młodzi Szwedzkiej ordynowana; że tedy młódź Szwedzka ad praesens przez odszczepieństwo od wiary świętej katolickiej Rzymskiej ad educationem do kollegium Brunsberskiego nie przychodzi, a per dispensationem Imci pana Najjaśniejszego Jana Trzeciego Króla P. N. M. do dwóch tylko domów Ichmciów panów Sczuków i Rostkowskich ordynowana i przez terazniejszego Najjaśniejszego Króla P. N. M. approbowana, et in locum alium to jest do Szczuczyna do Ojców Pijarów, od Ojców Jezuitów Brunsberskich przeniesiona jest, która jure merito do dyspozycyi całej Rzeczypospolitej należeć powinna: dlatego obligamus Ichmciów panów posłów naszych, aby się tego dopomnieli, et lege

publica caveant, aby ta fundacya cum dispositione Reipublicae totius ordinowana była.

§ 46. A że niektórzy Ichmć obywatele koronni mając dobra i sukcessye in feudo pod Książęciem Imcią Brandeburskim zostające, jako to Ichmć panowie Swieżawscy i Szynkowski na dobrach Lendzku, którzy tak dawno się procesując po różnych Grodach i sądach, ale i w samym sądzie nadwornym Książęcia Imci regenta żadnej nie odnoszą przez tak długi czas z wyniszczeniem fortuny i zdrowia w dochodzeniu tej sprawy sprawiedliwości: dlatego i w tém upraszamy Ichmciów panów posłów naszych, aby upraszali J. K. M. P. N. M., aby Książęcia Imci Brandeburskiego interpelletur et paterne moneat, żeby zapatrując się, i pamiętając na dobrodziejstwo Najjaśniejszych Królów panów i Rzeczypospolitej, przez które hoc feudum condonatum est, a w którym pomienione dobra Lendzkie zostają, aby rozkazał sprawiedliwość w pomienionej sprawie decernere, et executionem dekrętów, które już toties prolata, extendere, aby te dobra Lendzkie juxta jura successionis pomienionym Ichmciom panom Swieżawskim i Szynkowskiemu oddane były.

§ 47. Także injungimus Ichmciom panom posłom naszym, aby Ichmć panowie komisarze do dziesięciu milionów pieniędzy podczas elekcyi przez posła J. K. M. P. N. M. na zapłatę wojsku polskiemu deklarowanych, do odbierania ordynowani, * jako pomienione pieniądze dziesięciu milionów in aliam rem et commodum obrócili, jeżeli wojsku te pieniądze realiter wyliczyli, nec ne, albo jeżeli je cale odebrali, in facie totius Reipublicae dali rationem, aby się o to sedulo domówili, a jeżeli co który z Ichmciów panów komisarzy tych pieniędzy partycypował, restitutio lege publica, aby były oddane, injungatur.

§ 48. Przytém obligujemy fide, honore et conscientia Ichmciów panów posłów, iż jeżeli cokolwiek odnosi in praejudicium praw, swobód i wolności Rzeczypospolitej naszej, tak ex civibus jako et extraneis, albo [gdyby] aliquas factiones postrzegli, zkąd Rzeczypospolitej swobodom i wolnościom naszym miałaby parari ruina, aby tego postrzegłszy jak najprędzej do ziemi naszej Ichmciom panom senatorom, dygnitarzom, i inszym wiadomości dawali, listami opisali, albo jeżeliby tego potrzeba była, jeden z Ichmciów do ziemi przybywał, relationem uczynił; tedy ziemia nasza zarówno z inszemi województwy i ziemiami deklaruje się, na koń wsiadać, i wolności swobód prawa dostojeństwa całej Rzeczypospolitej bronić etiam cum dispendio zdrowia i fortun przyrzeka.

§ 49. A że prawo pospolite et sancita koronne de lege sumptuaria pisane et toties reassumowane wielkie praejudicium od ludu pospolitego osobliwie rzemieślników wszelkich cechów ponosi, kiedy nad prawo zakazane szat i sukień jedwabnych, sukien drogich, czapek, także butów szafianowych używają, i prawie w strojach stanowi szlacheckiemu sprzeciwiają się, i szlachtę lekceważą, więc że to prawo u tych ludzi pospolitych istotnie przerażenie puściło * i za jeden śmiech sobie poczytane mają, i tym ludzi szlachtę aggrawują i słowami kontemptują; zlecamy i obowięzujemy eo in puncto Ichmciów panów posłów naszych, aby przez teraźniejszy Sejm praemissa lex sumptuaria reassumatur, co i przez wielką drogość tak jedwabnych materyi, jako i sukien drogich safianów i czapek, przez wykupienie i modów wymyślanie rzemieślniczków i rzemieślników, i innych plebeiae conditionis ludzi, cum eo per legem publicam imposito vigore, że gdyby się który ważył mieszczanek, rzemieślniczek, rzemieślnik cujuscunque sit status, to jest któregokolwiek

rzemiosła, chodzić w szatach jedwabnych drogich, sukniach i czapkach, safianowych bótach (okrom tych, co przy dworach i szlachcie ad latus stoją), tedy takowego każdego, aby wolno szlachcicowi każdemu inventum w takowych szatach i bótach safianach rzemieślniczka odrzeć, a jeżeliby mu kto w tym dał z szlachty protectionem, takową ad cujusvis instantiam nobilis poena quingentarum marcarum polonicarum in judicio terrestri vel officio Castrensi, która cum praefixione termini perempti succumbenda et luenda odpowiadać powinien będzie. Ci zaś convulsores et transgressores legis sancita poena sessionis turris przez dwanaście niedziel in fundo castri et confiscatione szat pomienionych prawem pospolitém do używania zakazanych puniri mają; w czém judicium terrestre vel officium Castrense judicare et executionem legis per transgressores extendere tenebitur; o to serio urgebunt Ichmć panowie posłowie.

§ 50. Cokolwiek zaś idoneum Rzeczypospolitej i ziemi naszej Ichmć panowie posłowie, aby [sine] praejudicio legis et libertatis wiedzieli, to promovere et assentire cum tota Republica tymże Ichmciom panom posłom naszym zlecamy, tę zaś instrukcyę Imci panu Michałowi Balińskiemu burgrabiemu Grodzkiemu Bobrownickiemu, naténczas koła naszego rycerskiego marszałkowi, z podpisem ręki jego własnej do ksiąg Grodzkich Bobrownickich podać zlecilismy.

Działo się w Lipnie na sejmiku ex limitatione antekomicialnym dnia 4 miesiąca czerwca roku Pańskiego 1699.

Michał Stanisław Baliński burgrabia Grodzki Bobrownicki, marszałek koła rycerskiego sejmiku antekomicyalnego Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej.

Uwaga. Kopia z oryginału bardzo zniszczonego, wybladłego, spisana została.

83.

[Instrukcya posłom na sejm dana z sejmiku Lipieńskiego z dnia 18 kwietnia 1701 roku.]

Z akt. Bobr. bez bliższego oznaczenia.

Instrukcya na sejm walny Warszawski sześćniedzielny pro die trigesima Mai anni praesentis millesimi septingentesimi primi złożony, na sejmiku antekomicionalnym przez uniwersał J. K. Mci złożonym dnia ośmnastego kwietnia w ziemi Dobrzyńskiej w Lipnie w roku terazniejszym, Jaśnie Wielmożnemu Imci panu Tomaszowi z Działynia Działyńskiemu, Krajczemu Koronnemu, Podskarbiemu ziem Pruskich, Bratiańskiemu Zynhorskiemu *? panu Staroście, i Wielmożnemu Imci panu z Ossowki Zboińskiemu, podkomorzemu Dobrzyńskiemu, Lipieńskiemu Staroście, zgodnie na tymże sejmiku obranym posłom dana.

§ 1. Zna się dobrze ziemia nasza takiej in onere winnej synowskiej ku J. K. Mci P. N. M., jako Ojcu dobrotliwemu wdzięczności, że lubo wspaniałe królewskie zamysły i operacye wojenne sejm dawno deklarowany dotąd retardarunt, dla czego desperata de Republica consilia wielką nam czynniły wątpliwość o łaskawości dobrotliwego Pana, że jako pater patriae ex regia benignitate sejm naznaczył, i dał czas consulendi de Republica et integritate majestatis, i rem in integrum restituit, obligamus Ichmciów panów posłów naszych, aby przy jako najniższej weneracyi

majestatu J. K. Mci należyte uczynili podziękowanie, deklarując się, że przy zdrowiu i majestacie J. K. Mci, przy prawach i swobodach naszych, jako per pacta conventa z sobą zjednoczonych, fortuny nasze et quod carissimum est, życie nasze, immolare gotowiśmy.

§ 2. Ta jest największa Regnantium et Regnorum felicitas, kiedy mutuus principis erga cives et populum, et civium erga principem conservatur amor, tego Rzeczpospolita nasza nie uznaje, kiedy i wojska J. K. Mci saskie i cudzoziemskie licentiosissime, a prawie hostiliter J. K. Mci duchowne, i ziemskie wniwecz obracają, rujnują, et cedibus implent tak w Koronie, jak w Wielkiém Księstwie Litewskiém et provinciis eo annexis, contra pacta conventa constitutione sejmu przeszłego firmata; przez co difidencia, pestis Regnorum, inter majestatem et Rempublicam coraz górę bierze cum summo discrimine [narodu][1]) Polskiego, majestatis, et totius boni publici. Submississime w tém upraszać będą Ichmć panowie posłowie nasi clementiam J. K. Mci, aby się w tém prawu i pactis conventis dosyć stało, żeby wojska saskie i cudzoziemskie wszystkie z Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego et provinciis eo annexiis sine ulla aggravatione dóbr generaliter wszystkich królewskich, duchownych, ziemskich ustąpiły; ani do zaczęcia sejmu i obrania marszałka nie przystąpią, póki tej łaski ojcowskiej od Króla Imci nie otrzymają, i nie uproszą, przez co spólna inter majestatem et Rempublicam powróci się konfidencya. Upraszać oraz będą Króla Imci P. N. majestatu, ut plus fidat civium amori erga majestatem, aniżeli damnosis et Rempublicam enervantibus praesidiis, ponieważ sejmować nigdy sub clipeo et armis Rzeczpospolita uti gens libera nie może. A jeżeliby się J. K. M. impossibilitate w tak prędkim czasie sub tempus consiliorum wyprowadzenia wojsk quocunque titulo sprowadzonych składał: o inszy sejm (i to prędki) Ichmć panowie posłowie nasi upraszać będą, oraz o innotescencye nam. Jeżeliby zaś wojska te ustąpić i zagranicę totaliter wyjść tantisper mogły, te niżej od nas podane punkta Ichmć panowie posłowie nasi usilnie promovere powinni: secus one do przyszłego sejmu salva melioratione et annexione ich Ichmciom panom posłom naówczas obranym odkładamy.

§ 3. Wojna Szwedzka, że spontanea voluntate od J. K. Mci zaczęta, prosequitur z znieznośną Rzeczypospolitej et provinciarum annexarum od wojsk saskich, cudzoziemskich, i nowo w Litwie, extra mentem Rzeczypospolitej erygowanych, przechodzących szkodą i oppressyą, przez co ius cardinale libertatis subversum, ponieważ cautum publica lege: inscia Republica pacta, foedera, legationes, conferencias, mieć cum externis principibus, a daleko bardziej indicere bellum inconsultis provinciis Regni nie godzi się, przez co Król Imć in suspicionem Rzeczypospolitej podał się, poprzysiągłszy nam pacta conventa: tedy na prosekucyą wojny Szwedzkiej Ichmć panowie posłowie nasi żadną miarą nie pozwolą, i starać się o to będą, aby sequella lege publica in posterum circumscribatur, et caveatur; czego etiam cum discrimine sejmu nie odstąpią.

§ 4. A ponieważ nad prawo przeszłą konstitucyją pozwolone conservantur konsiliarze sascy et quocunque titulo cudzoziemscy przy dworze J. K. Mci, przez co apud populum jugi impatientem oritur suspicio, że cokolwiek ex inconvenientis dzieje się, to per ich capita: a zatém ut satis fiat legi Reipublicae, aby byli relegowani iusta ratione wszyscy, instare mają Ichmć panowie posłowie nasi; którzy

[1]) Rkp. ma: »servata.«

jeżeliby konserwowani byli, et se immiscerent in consilia tam publica, quam privata, uti apud gentem liberam, którzyby tylko quovis respectu przy Dworze królewskim reperiri mogli, pro rebellibus, perduellibus, et invindicabilibus capitibus speciali constitutione declarari mają.

§ 5. Na żadne indigenaty, nobilitacye, emphiteuses, alienacye bonorum Regalium, ani zamiany nikomu penitus praesenti rerum statu Rzeczypospolitej naszej, póki się pactis conventis et desideriis całej Rzeczypospolitej we wszystkiém nie stanie dosyć, fide honore et conscientia obligujemy Ichmciów panów posłów naszych, aby nie pozwalali; oraz Imci panu Flemingowi, consiliario J. K. M., który nie ma indigenatu i w konstytucyach się jego doczytać nie możemy, a lubo-by miał, tedy antecessores jego praescripserunt in usu jego nie będąc, i aby dobra Imci, jeżeli jakie nabył, iuxta intimationem superioris puncti reemptioni seu fisco Reipublicae applicari mają; i urzędu Koniuszostwa W. X. Lit. sobie deklarowanego aby ineapax był uznany, ponieważ nam Imci consilia są suspecta, kiedy pod jego dyrekcyą zostające wojsko J. K. M. Saskie tak nieznośne szkody, ruiny, zabójstwa, et summa scandala hostili prawie modo w państwie naszém i w prowincyach poczyniły; a żeby urząd ten emerito Patriae nostrae civi był konferowany, starać się Ichmć panowie posłowie nasi usilnie powinni.

§ 6. Tak ciężkie zamieszanie inter cives W. X. Lit. wielką u nas meretur reflexionem, et summum przez równe (czego strzeż Boże do osłabienia korony naszej) eventus incutit metum; przetoż aby Ichmć panowie posłowie nasi quam saluberrimis pro posse uspokojeniu jego consiliis [dent operam]; osobliwie ius convulsum Regium przez prywatne distrybuty urzędów, aby pristino reintegretur statui, to Ichmciom specialiter injungimus; które ut commodius cedat, do niego nie wprzód, jako i do innych punktów accedere powinni, póki novellae constitutioni de ablegatione wojsk Saskich z Korony i W. X. Lit. i innych nam zjednoczonych prowincyi quocunque titulo sprowadzonych non satisfiet.

§ 7. Legationes, którekolwiek dotychczas odprawione ad exteros Principes collaterales et remotiores były, aby ciż Ichmć panowie posłowie, czy ex mente Rzeczypospolitej, czy ex senatus consilio, aby też z prywatnego J. K. M. rozkazu one sprawowali, pokazali in aprico instrukcye swoje, i na nich relacye, cum iuramento super fidelitatem realium instrumentorum functionis suae in facie totius Reipublicae praestando; które to legacye Ichmć panowie posłowie nasi iuxta ultimum praesentis instructionis nostrae punctum wiernie nam deferre powinni na sejmiku relationis, czy też na popisie. Jeżeliby zaś z tych legacyi co noxium publico bono emanare miało, w tém nas praecustodire quam citissime na sejmik nasz limitationis tenebuntur, w czém obligantur fide honore et conscientia.

§ 8. A że do jak najchwalebniejszych ustaw Rzeczypospolitej jest największą przeszkodą diffidentia inter Majestatem et libertatem, które nie tak ex rectissimo J. K. M. consilio pochodzą, jako ex ratione przytomnych przy boku jego rad et Senatus consilii, jako też ex ministris status, których Rzeczpospolita ad intermedia między sejmem a sejmem consilia, in media nam,*? et commoda Ojczyzny, ad latus Principis ordynowawszy, teraz in subversionem et supplantationem legum cardinalium propter inordinatum animum distributivae iustitiae onych experitur perversa consilia; kiedy nietylko Senatus consilia in materias status udają się, i one co do całej Rzeczypospolitej należą resolvunt et decidunt, ale też którym vel maxime należy custodia praw, z nich opaczne i złe tłumaczenie dobrotliwemu

Panu pochodzi. Tedy po przeczytaniu Senatus consiliorum, jak się prędko do poselskiej Izby powrócą, tę osobliwie materyą wezmą Ichmć panowie posłowie, jakoby te monstra, które tylko ferox Africa parit, et scandalizantia idola, justo legum auxilio de medio tolli et evacuari mogły, i tego punktu etiam cum discrimine sejmu nie odstąpią, ale in quantum-by praedicta latrocinia miały swoje patrocinia, serio Ichmciom panom posłom sub fide honore et conscientia injungimus, aby uprosiwszy Króla Imci o sejm Koronny, do nas się, na nic niepozwoliwszy, z tą wracali rezolucyą.

§ 9. Koronacya Kurfistrza Imci Brandeburskiego szkodliwa i podejrzana Rzeczypospolitej cujusnam sit climatis partus, i w czyich urosła rękach, ignorans ziemia Dobrzyńska; non vane jednak suspicatur occasione wziętego Elbląga dosyć jejune dla Rzeczypospolitej zakończenie tractatu, kiedy Ichmć panowie Komisarze mając sobie limitatam potestatem do jednej tylko evakuacyi, wdali się in cognitionem praeteritorum laesionum, et quod maxime dolendum, nulla provisa in futurum securitate, kiedy nietylko ripa insulae pod Nowém usurpata contra pacta od tegoż Kurfistrza Imci, cło Pilawskie auctum na Droźnie gruncie Rzeczypospolitej do ekonomii Malborskiej należącym, exstructum fortalium, które zatamować defluitationem et invectam wszystkich zbóż Mazowieckich do Elbląga może, i insze contra pacta przez tegoż Kurfistrza Imci in Ducali Prussia in enervationem comerciorum et superioritatis Reipublicae constituta. sancita nic nie wspomnione. Uczynił gradum subsequentis majoris inconvenientiae, ponieważ Najjaśniejsi Królowie Polscy chodzą jeszcze pristinae Reipublicae domini et heredes, a przecie tylko titulum Ducalem in Prussia usurpabant; jakoż w tém nie ma być praejudicium Rzeczypospolitej, kiedy immediati Domini Ducali tylko titulo insigniti, Vasallus et Feudatarius Princeps Regale sobie inconsulta Republica asumpsit solium. W którym punkcie seriam curam przyłożą Ichmć panowie posłowie nasi, jakoby znaleść mogli adaequata media, któreby Rzeczpospolitą securam et tutam in juribus suis zostawiły. I w tém także Ichmć panowie posłowie Króla Imci uprzejmie solicytować obligantur, ażeby z kancelaryi Koronnych temuż Kurfistrzowi Imci Regalis titulus w expedycyach wszelkich nigdy nie był dany, i ablegatów jego, którzyby tak w Rzeczypospolitej całej, jako za Królem Imcią comparere mieli, onych sub titulo Regio Pryncypała swego Kurfistrza J. K. M. nie przyjmował, ale relegował; którzy jakby tylko prędko pod terazniejszy consiliorum czas przybyli, onych tak Rzeczpospolita, jak i sam Król Imć ut quantotius propter factiones, których suspicionem za sobą pociągają, z Warszawy relegował; oraz ut securitas Elbląga Polonico firmetur praesidio, z Ichmć pany Hetmanami serio agent Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 10. Zalecona na terazniejszym sejmiku naszym w uniwersale J. K. M. Kurfistrzowi Księciu Imci Brandeburskiemu satisfactio in praetensionibus jego, godną za sobą pociąga reflexią, aby ją quam adaequatissimis communicatis sobie consiliis Rzeczpospolita uspokoiła; ea tamen conditione, aby ją wprzód Książe Imć Brandeburski vigore Feudi et pactorum inter se initorum in nostris praetensionibus acquietare mógł, jako się od niego w wyprawianiu ludzi in obsequium Rzeczypospolitej naszej, czy też ob defectum wyprawienia całej Rzeczypospolitej należącej sumy in compensam w oddaniu zadosyć się stało. W tém sedulo desudabunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 11. Zapłata wojska zatrzymana za dawniejsze ćwierci quam et quanta ex calculo facto na komissyi patebit, czas i currentia zasług wojska terazniejsza na nowe ćwierci, aby consensu całej Rzeczypospolitej naznaczona i obmyślona była,

Ichmć panowie posłowie nasi cum tota Republica inibunt rationes et media, jakoby currentia podatków uniformiter w całej Rzeczypospolitej uchwalona była bez ciężkości i przeładowania ziemi naszej, oraz habita ratione egestatis i znacznych przez lat kilka nieurodzajów, aby w borgu zasłużone nie zostawało wojsko, salvis tamen decessibus, et agnitione szkód od wojska poczynionych, za które injuriatis satisfactio cedere powinna.

§ 12. A że każdego debita gratitudo, nietylko confirmat zaczętej ku tej Ojczyznie życzliwości i powinności synowskiej, ale też stimulum et calcar addit do nieustającego około dobra pospolitego starania, czego że jawne dowody daje Książe Imć Kardynał Prymas ojczyzny naszej, i Imć pan kasztelan Krakowski, hetman wielki koronny, tedy qua publice, qua privatim Ichmć panowie posłowie nasi nie zapomną Ichmciom należycie podziękować, ubezpieczywszy, że jako te wszystkie sollicitudines Ichmciów około dobra pospolitego gratissimis pectoribus przyjmujemy, tak upraszamy ne cito desistat zelus pro tuitione praw i swobód naszych, nietylko assistentiam in tuendis legibus deklarując, ale też wieczną w sercach naszych zapisując pamiątkę.

§ 13. Zlecamy i to serio Ichmciom panom posłom naszym, aby krajów naszych securitas communicato z Ichmć pany Hetmany consilio in quantum tego potrzeba będzie, constitutione interveniente provideatur.

§ 14. In quantum-by się tacy znaleźli, którzyby contra jus scriptum et circa fidem orthodoxam positam legem, exotici cum fide nostra variantes, lub w Senacie lub in quovis subsellio ziemskich etiam urzędów zasiadać mieli, ci albo recedere od urzędu, albo fidem nostram Catholicam profiteri, praestito fidelitatis coram ministris status (quibus de lege competit) juramento, obligantur. Secus Ichmć panowie posłowie nasi nomine publico obstringuntur, aby dum desperatio circa libertatem genti liberae incutit metum, servetur Religio; co wreszcie i utrzymać powinni, aby czy w Senacie, czy w Trybanale, czy też in quovis minori subsellio vel officio, exoticae fidei żaden nie zasiadał, co ma być in fundamento dawniejszych konstitucyi novella cautum, et inviolabiliter executum.

§ 15. Mennica, jako summo detrimento Reipublicae, a commodo externorum Principum zawarta, tak żeby otworzona była, i żeby w niej moneta złota i srebrna in valore równa monecie externorum Principum bez żadnego fałszu bita była, Ichmć panowie posłowie nasi cum tota Republica unanimes inibunt rationes, i żeby tak w Koronie, jak w W. X. Lit. et provinciis annexis jednaż złota i srebrna biegła moneta.

§ 16. A ponieważ instrukcya nasza na sejm przeszły Imci panu Janowi Romockiemu, podsędkowi ziemskiemu, sędziemu Grodzkiemu naszemu, i Imci panu Kazimierzowi Karskiemu posłom naszym dana, in desideriis suis do tego sejmu jest odłożona, i żadnego nie jest sortita skutku, to teraz in toto reassumimus ad proponendum Ichmciom panom posłom terazniejszym, osobliwie lezią od miasta Torunia pomienionemu Imci panu Podsędkowi naszemu i violencią uczynioną, ażeby impune nie poszła, Ichmciom panom posłom naszym serio injungimus, ut labefactato honori ejus subesse, et tanto tegoż miasta ausui imponere in similibus frenum quam meliori modo raczyli; oraz obtenta decreta super eis w sądach Kowalewskich i Kapturach, ex consensu ordinum approbari procurent.

§ 17. Inter mala Reipublicae i to non postremum baczemy, kiedy uniwersały na sejmiki electionis kandidatów na urzędy ziemskie inordinate złożone, non in

proprio territorio, jako prawo mieć chce, niektóre osoby per summum ambitum w cudzych podać się ważyły województwach, aby się in sua nobilitate obrali kandydatami, a potém ad malam informationem przywileje na urzędy ziemskie od J. K. M. otrzymali, przez co aequalitas tollitur, i wielkie kolizye i zamięszanie między różnemi domami emanant, i consilia publica przez rozrywanie sejmików tamować się muszą cum dispendio całej Rzeczypospolitej: tedy starać się będą Ichmć panowie posłowie nasi, aby takie przywileje ad pessimam informationem ambientów otrzymane, skasowane były, oraz żeby lege publica caveatur, aby takie uniwersały na elekcye kandydatów do urzędów ziemskich nie w cudzych grodach, ale w własnym grodzie województwach i ziemiach, na niedziel dwie przed sejmikiem publikowane i ogłoszone były per districtus, i ktoby się ważył uniwersał na sejmik electionis w cudzym grodzie podać, i przywilej takowy otrzymać, eo ipso i sejmik electionis i przywilej otrzymany ma być nullitatis, i taki otrzymujący pro incapaci muniorum et officiorum quorumvis ma censeri.

§ 18. Regestr spraw compositi iudicii w Trybunale koronnym, lubo per legem publicam zniesiony, a przecież Trybunał waży się sprawy ex eodem regestro in praeiudicium Reipublicae sądzić, i sądzi: wszelakim sposobem starać się będą Ichmć panowie posłowie nasi, aby iterata constitutione ten regestr był zniesiony, i jeżeliby się Trybunał ważył sądzić sprawy z tego regestru, wszelkie dekreta takie wagi i waloru mieć nie mają, których dekretów żadne officia exequować nie powinny sub poena duorum millum marcarum Polonicalium per injuriatum aut renitente injuriato per quemvis alium tam in judicio terrestri quam castrensi sine appellatione, nec obstante quavis protestatione gravaminosi judicati repetenda. A jeżeliby który Burgrabia takowej podjął się exekucyi i byłby contemptuatus, pobity, albo zabity, invindicabilia vulnera jego, et caput ma declarari. Tudzież że się tak wiele w tymże Trybunale naszym namnożyło regestrów, et in dies prawie augentur, a injuriati czekając sprawiedliwości świętej kosztami enervantur, tedy życzymy, aby ordinatio lege publica stanęła, i sprawy wszystkie juris Palatinalis przez województwa, ziemie i powiaty sądziły się. Także specyałów żadnych Trybunał, ale regestra ordine solito spraw nie przestępując, aby sądził, ponieważ [quaerentes] [1]) justitiam, summum przez to ponoszą praejudicium. Patronowie oraz, aby in facie Trybunału wierność in promovendis causis Pryncypałów swoich comprobent juramento, o to Ichmć panowie posłowie nasi unanimiter cum tota Republica expostulare powinni będą.

§ 19. Popisy generalne województw, ziem i powiatów dla wszelkich przeciwko nieprzyjacielowi ostrożności, et in omnem casum należytego wojennego praeparamentu gotowości, aby iterata constitutione reassumantur, i securitas wszelaka na nich rigorose obostrzona była.

§ 20. A że się siła takich znajduje, którzy narobiwszy złego i sprawy niesłuszne mając, cisną się pod protekcyą Deputatów duchownych i świeckich, że ich się sługami falsissime licząc, i sub securitate judiciorum Tribunalitiorum ze złych spraw swoich ante electionem Deputatów i Protektorów swoich popełnionych, wychodzą, oraz gravaminosa decreta otrzymują: aby takie decreta in favorem ludzi tych ferowane żadnej wagi nie miały, i aby takie sprawy in foro fori debito

---

[1]) Rkp. ma »sit veritas«.

sądzone były, sprawiedliwości świętej w tém Ichmć panowie posłowie nasi providebunt.

§ 21. Ciężko przez to Respublica nostra enervatur, i summum prawie patitur detrimentum, kiedy posagi i cujusvis tituli sumy za granice nasze [indiscretna] [1]) wynosi ostrożność; przetoż chociaż [dubiis]? [2]) passibus zalecamy to Ichmciom panom posłom naszym, aby o tém dawne prawo reassumowane i wykonane było.

§ 22. Tudzież juxta pacta conventa J. K. M. na wszystkich cłach i żupach ne plebei i cudzoziemcy conserventur, gdyż [przez to wielu cudzoziemców] i włóczęgów wzbogaceni wiele skarbu z Korony wynoszą.

§ 23. Hiberny ażeby miara, proportio, i należyta ordynacya ad proportionem quantitatis wojska była, procurabunt Ichmć panowie posłowie nasi, przez które hiberny zniszczone prawie widząc miasteczka w ziemi naszej przez konsistencye wojskowe, przebranie chlebów i przechody żołnierskie, i nieznośne hiberny, osobliwie Dobrzyń, Rypin i Nieszawa, która według dawnych ordynacyj po złotych tysiącu dwudziestu płaciła hiberny, teraz zaś na raz po trzy, albo cztery i więcej płacić tysięcy muszą, przez co ad summam egestatem to miasteczko przyszło, i dla ustawicznych prawie exakcyj, aggrawacyj i przechodów żołnierskich, że im dźwignąć się i ratować trudno. Oraz że od Ichmciów różnych in vicinia mieszkających in juribus suis et privilegiis vim ponoszą, kiedy do szynków wszelkich liquorów ubogich mieszczanków przymuszają, zboża na rynku skupują, mieszczanów repellendo et converberando, że piwa rzadko robić muszą, przez co coraz bardziej niszczeją. Zlecamy pilno Ichmciom panom posłom naszym, aby do J. K. Mci osobliwą za niemi nomine całej ziemi wnieśli instancyą i prośbę, aby im prawa et privilegia, jako Pan Miłościwy Regia authoritate approbować i potwierdzić raczył, i żeby nikt ex ordine equestri w szynkowaniu piwa i w kupowaniu zbóż nie przeszkadzał jem* i wozić do miasta liquorów wszelkich na szynkowanie nie ważył się, sub rigore lege publica constituto; oraz J. W. Imci pana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego upraszać będą, aby od tak wielkiej hiberny płacenia uwolnieni byli, i onę według dawnej ordynacyi, albo jako per legem publicam stanie postanowiona, do skarbu wnosili.

§ 24. Wielkie ztąd ziemia nasza, jako i inne województwa impensas ponoszą, kiedy ultra legem et antiquum usum po dwie grzywny adulteriae monetae od beczki soli Suchedniowej płacą. Więc hunc abusum ut lex prohibeat, i według dawnego zwyczaju czy coëquacia monety (o którą instamus) dojdzie czy nie, solarium* po jednej tylko grzywnie od beczki do skarbu Koronnego importet; to promoveant Ichmć panowie posłowie nasi, usilnie im zlecamy.

§ 25. Sprawy szlachty Koronnej o dobra dziedziczne swe successiva u Księcia Kurfistrza Imci Brandeburskiego zostające, na których processa prawne przewiedzione i dekretami Kurfistrza Imci są przysądzone, osobliwie dobra Lendzk, aby ad executiouem były przywiedzione et victoribus causae oddane, starać się będą Ichmć panowie posłowie nasi, i upraszać Króla Imci, aby o to Regiam authoritatem interponere raczył.

§ 26. Wielce nam Imci pan Marcin Zakrzewski, praetensus kasztelan Słoński, dotąd wszystkim ignotus, w obradach naszych publicznych infundit detrimenti,

---

[1]) Rkp. ma tu jakiś zepsuty wyraz: »in Xiremna«.

[2]) Rkp. ma »do his«.

i ciężkich diffidencyj oraz braterskich affektów collizyj extat causator, kiedy extra omnem possessionem ziemi naszej będąc, przy nabytym szczególnie cessyą na kasztelanią naszą Słońską przywileju, żadną inhucusque przed J. K. M. nie stwierdzonym przysięgą, i in minimam między bracią w ziemi naszej nie wszedłszy activitatem, eam do pomienionych collizyj stimulat. Kiedy adimendo Imci panu Dobrzyńskiemu, starszemu Senatorowi, potestatem in supressionem status nobilitaris, innotescentie maximis reperta malis na sejmik electionis Pisarstwa naszego ziemskiego inordinatissime śmiał wydać. Więc gdy mu samo prawo incapacitatem tej godności imputat et probat, tęż naszą kasztelanię Słońską J. K. M. pro vacanti, ut melius de Republica emerito viro et capaci cedat, przez Ichmciów panów posłów naszych podajemy.

§ 27. Nie mało u nas acatholicae fidei sekty w miastach naszych Pruskich, osobliwie Toruniu i Gdańsku, pariunt invidiae, i do ciężkiego pobudzają żalu, iż wiary naszej katolickiej fideles cultores omnium munium, functionum, et regiminis civitatum capaces, do żadnych dostojeństw crescere non permittunt, owszem ich przez zawziętość i nienawiść wiary naszej supprimunt: w tém sedulo Ichmć panowie posłowie nasi cum tota Republica competent, aby przynamni dwaj Orthodoxae fidei nostrae mieszczanie zawsze do obrady miast tych zasiadali, et quaevis secretiora ich consilia penetrent.

§ 28. I to też praeaggravans nietylko nas, ale i inne województwa proponent, i temu obicem, co sobie ultra mentem Reipublicae też miasta uzurpują, imponent Ichmć panowie posłowie nasi, aby sobie a victualibus nostris, które im invehimus, żadnej nie pretendowali ani extorqeuant (ut assolent) akcyzy, gdyż przez to rebus nostris praetium minuunt, a do skarbu Koronnego żadnej non important sumy.

§ 29. Desideria Królewiczów Ichmciów lubo do terazniejszego sejmu odłożone, że jednak żadnej nie mieliśmy w tém o Królewiczach Ichmciach w instrukcyi informacyi, ani zkądinąd jej doskonale mieć mogli: obowiązujemy w tém Ichmciów panów posłów naszych, aby na te desideria i pretensye Ichmciów ad praesens nie pozwalali, i starali się, aby do dalszego sejmu w reces poszły, póki o nich sufficienter nie będziemy informati.

§ 30. Respekt i merita niegdyś Imci pana Małachowskiego, wojewody Poznańskiego przy zawarciu pokoju generalnego z portą Ottomańską cum summo emolumento Rzeczypospolitej naszej i całego Chrześcijaństwa wyświadczone, koszty, pracę, nawet i stracone zdrowie, osobliwej od całej Rzeczypospolitej godne są wdzięczności, które do terazniejszego sejmu w reces poszły; obligamus Ichmciów panów posłów, jeżeli jest suma jaka successoribus jego ex mente Senatus consiliorum deklarowana, aby ze skarbu Koronnego accedente unanimi consensu całej Rzeczypospolitej wypłacona była, i żeby quod et quanta videbitur summa Reipublicae, na starostwie Krzeczewskiém lege publica successoribus jego assekurowana była.

§ 31. Sprawa Imci pana Balcera Kruszewskiego, który per casum suum dekretem Trybunalskim poena infamiae jest innodatus, aby ad expostulationem jego pristino honori mógł restitui, w tém omnem conatum Ichmciom panom posłom zlecamy.

§ 32. Zlecamy insuper Ichmciom panom posłom naszym, jako jest każdego z nas natura szlachcica na sejmiku, tak każdego posła na sejmie praw i swobód naszych bronić, tudzież o pacta conventa od Króla Imci poprzysiężone domawiać

się, i domówiwszy się tego wszystkiego serio, cokolwiek ex orbita legum wypadło, in debitam wprowadzić orbitam, i to cokolwiek jest z konserwacyą wiary świętej katolickiej i dostojeństwem J. K. M. przy prawach, wolnościach i swobodach traktować, nadto się w żadne Rzeczypospolitej szkodliwe panów postronnych et viciniorum Principum ani prywatnych osób nad instrukcyą nie wdawać się interessa; w czém lubo probata w wielu około dobra pospolitego odprawionych funkcyach mamy virtutem Ichmciów panów posłów naszych terazniejszych, o tém aby secus cedere miało nie wątpimy, przecież aby wszelkie zawady in aliis simili exemplo cessare mogły, Ichmć panowie posłowie nasi na przyszłym sejmiku, czy na popisie, juxta rotham a nobis praescribendam realitatem wiernego poselstwa swego in facie juris juramento comprobent.

Tę zaś instrukcyą Imci panu Marszałkowi koła naszego dla lepszej wiary podpisać zlecamy. Datum ut supra.

Józef Antoni Piniński, marszałek koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

84.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 18 kwietnia 1701 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na sejmik przedsejmowy za uniwersałem J. K. M. P. N. M. pro die decima octava Aprilis anni praesentis do Lipna zgromadzeni: kiedy uważamy i uznajemy J. K. M. P. N. M. około dobra pospolitego paternam curam et sollicitudinem, za co in civium cordibus, jako justum meretur affectum, tak i najniższe podziękowanie, że nas ex paterno sinu demittere nie raczy, kiedy nam i teraz sejm walny sześćniedzielny dla spólnej obrady złożył. Na który z pośrodka nas uprosiliśmy i obrali posłów Jaśnie Wielmożnego Imci pana Tomasza z Działynia Działyńskiego, Krajczego Koronnego, Bratyańskiego Łąkorskiego* starostę i podskarbiego ziem Pruskich, i Wielmożnego Imci pana Wojciecha z Ossówki Zboińskiego, podkomorzego Dobrzyńskiego, Lipieńskiego starostę; których upraszając fide honore et conscientia obowiązujemy, aby circa leges, libertates, bonum publicum, i instrukcyi od nas sobie danej in toto stawali, in casu zaś strzeż Boże alicujus opportunitatis et periclitantis libertatis ac ingruentis necessitatis Reipublicae, aby nas przez Imci pana Kasztelana Dobrzyńskiego wcześnie obwieścili, aby junctim cum tota Republica mogliśmy sobie radzić i succurrere labenti, w czém Imci pana Kasztelana Dobrzyńskiego affectu nostro, Imci panu Marszałkowi koła naszego pro dexteritate ejus compellare zlecamy, aby nam wcześnie dał campum radzenia sobie.

§ 2. Compatimur concivi nostro W. Imci panu Jakubowi Działyńskiemu, wojewodzicowi Kaliskiemu, et justo dolori ejus, że a Clero utroque foro opprimitur, który jako debitum in cordibus nostris meretur respectum, tak zleciliśmy Imci panu Marszałkowi koła naszego, aby nomine nostro publico pisał do Księcia Imci Kardynała, ut auctoritate sua primatiali discutere negotium et definitivam interponere sententiam raczył, et saevire clerum na imię tak wielkie in causa injusta nie dopuszczał.

§ 3. Ipsa merita nieśmiertelnej pamięci niegdy Jaśnie Wielmożnego Imci pana Małachowskiego, wojewody Poznańskiego debitum respectum i wdzięczność u całej

Rzpltej znaleźć powinny, w czém na list Jejmci pani Wojewodziny Poznańskiej odpisać deklarując się, w instrukcyi naszej desideriis Imci subesse commisimus Imci panu marszałkowi.

§ 4. A że largitia Imci panu Kazimierzowi Mazowieckiemu na komissyą Lwowską komisarzowi, swego dotąd nie odebrała skutku, tedy zlecamy praesenti laudo Ichmciom panom komisarzom ziemi naszej, aby na sądach swoich następujących, wytrąciwszy wszelkie z dóbr jego podatki, które inhucusque wypłacone nie są, jemu restantem summam iuxta quaevis lauda eundem concernentem, jak najprędzej do wypłacenia obmyślili, salvo calculo ad rationem gratitudinis summy zabranej per ipsum faciendo.

Które laudum Imci panu Józefowi Pinińskiemu, marszałkowi koła naszego, aby każdemu innotescat, ad acta Grodu naszego Bobrownickiego podać ręką własną, podpisać i stwierdzić zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia ośmnastego miesiąca kwietnia roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego pierwszego.

Józef Antoni Piniński, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

85.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 5 września 1701 r.]

My Rady, Dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, zjachawszy się do Lipna na miejsce zwyczajne sejmikom pro die 5ta Septembris, nam ex limitatione przypadający, uważając różne w Rzeczypospospolitej coniecturas, i ponieważ Ichmć panowie poborcy ziemi naszej sufficientem nie wywiedli tariffam pogłównego iuxta regestra G. P. Imci pana Dąbrowskiego na nowe iuramenta, et ex multis rationibus, osobliwie żebyśmy nie zostawali destituti consilio, jeżeliby jakie in Rempublicam immineret periculum, sejmik terazniejszy omnium unanimi consensu, ad diem 24tam Octobris limitujemy. — A ponieważ dwoje pogłównego nemine contradicente uchwaliliśmy iuxta tariffam na juramenta Imci pana Dąbrowskiego, w których wydawaniu renitentiam Imci pp. braci, Ichmć panowie poborcy na terazniejszym sejmiku w kole rycerskiem incusant, Ichmć zaś panowie deputaci urgent krwawie zasłużonych żołdów: tedy praesenti laudo wszyscy obligujemy się, to dwoje pogłówne nieodwłocznie wydawać, Ichmciów pp. poborców praesenti laudo obligamus, aby indelatam de retentoribus, etiam cum adminiculo Ichmciów pp. deputatów czynili executionem, i żeby na przyszłe sądy komissarskie perceptas importent summas; którą to limitacyą, i zgodne postanowienie nasze zleciliśmy Imci panu marszałkowi Koła naszego rycerskiego do akt Grodzkich obok * podać, i one dla lepszej wagi i pewności ręką podpisać.

Działo się w Lipnie dnia piątego września roku Pańskiego 1701.

J. Antoni Orłowski ziemi Dobrzyńskiej marszałek Koła rycerskiego sejmiku natenczas Lipnowskiego. *

86.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 14 lipca 1702 r.]

My Rady, Dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi naszej Dobrzyńskiej na sejmik dzisiejszy według limitacyi na blisko przeszłym sejmiku postanowionej zgromadzeni: lubośmy na tymże naszym blisko przeszłym sejmiku popis dnia jutrzejszego naznaczyli, jednak ex certis eo consideratis multis consilia nostra permoventibus rationibus popis tenże, który generalny uchwalamy od daty niniejszej uchwały naszej na dzień trzydziesty pierwszy miesiąca terazniejszego lipca, to jest na poniedziałek najbliższy po święcie świętej Anny, limitacyą odkładamy, na który iuxta mentem anterioris laudi tu na Lipno wszyscy cum apparamentis bellicis sub poenis de expeditione generali bellica sancitis zjechać się, stanąć, i tam się popisać powinniśmy; po którym popisie sine regressu do domów naszych, i na miejsce nam przez wici trzecie naznaczone iść deklarujemy się. Że zaś podług praw, potrzeby, i zwyczajów dawnych do prowadzenia Chorągwi ziemi naszej wodzowie są potrzebni, a Jaśnie Wielmożnego Imci pana Kasztelana naszego Dobrzyńskiego nietylko prawo, ale et evidens jego debilitas excusat, dlatego do prowadzenia Chorągwi powiatów Dobrzyńskiego i Lipnowskiego * na miejsce swoje tenże Imć pan Kasztelan podaje substitutum, to jest Imci pana Jakuba Zieleńskiego, Chorążego ziemi naszej Dobrzyńskiej, do powiatu zaś Rypieńskiego zleciliśmy Imci panu marszałkowi koła naszego, aby nomine publico pisał do Wielmożnego Imci pana Michała Mełdzyńskiego Kasztelana Rypieńskiego, żeby ad ductoratum Chorągwi powiatu tegoż Rypieńskiego na blisko przyszły popis podług limitacyi przypadający compareat.

Wyprawy z dóbr królewskich, jakoto: starostw, miast, wojtostw, szolestw, lemansz *? i dóbr wybranieckich, także dóbr duchownych, prawami do wojny postanowione, ponieważ zaginęły, chcąc one ad effectum deducere, postanowiwszy, aby wszyscy talium bonorum possessores według praw i zwyczajów swoich na terazniejszą okazyą pospolitego ruszenia ludzi do wojny sposobnych na koniach dobrych i porządkiem do boju należytym wyprawili, i pod Chorągwie powiatów swoich podprowadzili, aby zaś quantitas dóbr tych ziemi naszej luculentius pateat, naznaczamy lustratorów, to jest: do powiatu Dobrzyńskiego Imci pana Pawła Sudraskiego poborcę ziemi Dobrzyńskiej, do powiatu Lipieńskiego Imci pana Wojciecha Chalińskiego poborcę powiatu tegoż, do powiatu Rypieńskiego Imci pana Wojciecha Rzeszotarskiego, Burgrabiego Grodzkiego Bobrownickiego, także powiatu tegoż poborcę. Temu ciężarowi wyprawy modo quo supra podlegać mają Wielebni Ichmć księża kanonicy, Ichmć księża plebani proboszczowie, i insi księża wszyscy, którzy dobra szlacheckie trzymają, (exceptis monasteriis), wymawiać się także nie mają, i owszem wyprawować powinni Ichmć panowie arendarze, którzy na rok arendy złotych tysiąc dają. Także wdowy i ci, którzy służą, a summy na prowizyach mają, chłopi i owczarze, którzy szlacheckie dobra trzymają, ci wszyscy podobnie, jako i insi wyżej specifikowani wyprawować powinni sub confiscatione bonorum et summarum.

Kasztelanię Słońską, ponieważ Imć pan Kasztelan Słoński in tam praegnantibus Reipublicae i ziemi naszej occasionibus ad consulendum tum ad satisfacien-

dum muneri officii sui ad praesens non comparet, pro vacanti deklarujemy, i podajemy Imci pana Woyskiego naszego Dobrzyńskiego, ażeby według prawa swojego sprawował się, et eodem utatur, prosimy. Postanawiamy przytém, iż kto się w którym powiecie popisować będzie, i pod którą Chorągiew podjedzie, żeby z pod niej nie wyjeżdżał, i kto kędy ma większą possessyą, tam być na pospolitém ruszeniu powinien, od którego nikt oprócz tych, których prawo excipit, uwolniony być nie powinien.

Którąto uchwałę naszę dla tém większej pewności zleciliśmy Imci panu marszałkowi koła naszego z podpisem ręki jego do urzędu podać.

Działo się w Lipnie die 14 Julii 1702 anno.

Michał Stanisław na Zernikach Zernicki, komornik ziemi Dobrzyńskiej, marszałek koła rycerskiego tejże ziemi.

87.

[Uchwała Koła pospolitego ruszenia, na polach „Dębie", dnia 19 września 1702 roku odbytego.]

My Rady, Dygnitarze, urzędnicy, i całe rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej powracając z pospolitego ruszenia za powrotem Ichmciów panów posłów naszych, do J. K. Mci P. N. M. delegowanych, z Koła generalnego na polach Skaszewskich omnium assensu obranych, to jest Imci pana Adama Sudraskiego, pisarza ziemskiego Dobrzyńskiego, i Imci pana Wawrzyńca Pinińskiego, którzy to Ichmć dostateczną nam gestae prowinciae uczyniwszy relacyą w Kole naszym generalnym na polach Dębie nazwanych, reskrypt J. K. M. P. N. M. w témże Kole naszém przeczytali, z którego czytamy indelebili charactere wdzięczności naszej synowskiej jako paternam sollicitudinem et indefessum studium J. K. M. P. N. M. około konserwacyi totius universi, i też te są pęta et compedes na serca wiernych poddanych swoich, które dobroć jego ojcowska kładzie, a wzajemnie mutuum reposcit, abyśmy przy dostojeństwie J. K. M. P. N. M. zdrowia i fortuny nasze ochotnie nieśli na zaszczyt majestatu, praw i swobód naszych szlacheckich, które przodkowie nasi magno sanguine meriti sunt. Nie daj tego Boże, abyśmy i my mieli być degeneres antenatów naszych synowie, ale jakośmy przez instrukcyą naszę daną Ichmciom panom posłom do J. K. M. P. N. M. reprezentowali, stateczną wiarę, wierne poddaństwo, ścieląc pod nogi Majestatu Jego, przy którym vitam et sanguinem ochotnie immolare chcemy. Bo i nie może być nobilior victima, jako pro fide rege patria occumbere, i dlatego serio zleciliśmy tymże Ichmciom panom posłom naszym, aby expostulowali z Jmcią panem regentem in absentia Ichmciów panów pieczętarzów koronnych, żeby nam sine mora raczył wydać sejmikową expedycyą, którą nam już J. K. M. P. N. M. w reskrypcie swoim pańskim wydać namienił, na którym to sejmiku gdy się funduje dalsza obrona i konserwacya Rzeczypospolitej, tamquam ad campanam incendiariam wszyscy accurrere, i ten pożar niespodzianej wojny krwią naszą, ile tego własna potrzeba będzie, gasić powinniśmy. Więc tedy w tém Kole naszém wszystkie punkta ad instar Województw, które concernunt bonum publicum a regulantur ad defensionem, akceptować będziemy, i ktoby się ważył takowy sejmik zerwać sola temeritate ductus, albo będąc appre-

ciatus, takowego każdego pro perduelli et hoste patriae censebimus. Ten zaś zjazd Koła naszego generalnego na tychże polach wzwyż mianowanych zakończywszy, dalsze nasze consilia, aby tymprędzéj do skutku przyprowadzone być mogły, do przyszłego da Bóg sejmiku z uniwersału J. K. M. P. N. M. jak najprędzej wydanego ad pleniorem numerum Ichmciów panów senatorów, urzędników naszej ziemi i całego rycerstwa naszego odkładamy, per viscera patriae obtestando wszystkich Ichmciów, aby lapsis nostris rebus i już ginącej Rzeczypospolitej naszej radą swoją et executione sancitorum jak najpilniej succurrere raczyli.

A że nemini officium suum debet esse damnosum, tedy przy należytém podziękowaniu Ichmciom panom posłom tak tym do J. K. M. P. N. M., jako i tym Ichmciom, którzy do województw Brzeskiego i Inowłocławskiego jeździli, in vim gratitudinis za podjęte prace, fatygi i koszta, czopowe roczne ziemi naszej naznaczamy, z którego czopowego naznaczamy Ichmciom do województw Kujawskich, którzy jeździli, złotych czterysta. — Ojcom Franciszkanom konwentu Dobrzyńskiego jako ubogiemu klasztorowi, którzy obligują się tę summę łożyć na poprawę konwentu, naznaczamy złotych dwieście, a to z czopowego miasta Dobrzynia, residuitatem zaś czopowego naznaczamy Ichmciom do Króla Imci P. N. M. w poselstwie ordynowanym, a to za wydanemi assygnacyami Imci pana Kasztelana Dobrzyńskiego.

Które to punkta Koła naszego generalnego zleciliśmy Wielmożnemu Imci panu Chorążemu i pułkownikowi ziemi Dobrzyńskiej naszej dla tém większej wiary i wagi podpisać.

Działo się w obozie na polach »Dębie« nazwanych.

Dnia dziewiętnastego miesiąca września w roku Pańskim tysiącznym siedmsetnym wtórym.

Jakub z Gościszki Zieliński Chorąży i pułkownik natenczas ziemi Dobrzyńskiej.

88.

[Instrukcya posłom do Króla z sejmiku Lipieńskiego dnia 16 października 1702 roku.]

Instrukcya od Jaśnie Wielmożnych, Wielmożnych Ichmciów panów Senatorów, Dygnitarzów, urzędników, i wszystkiego rycerstwa ziemi Dobrzyńskiej naszej na sejmik die decima sexta w Lipnie na miejscu publicznym obradom uprzywilewaném uniwersałem J. K. Mci zgromadzonych w roku terazniejszym tysiącznym siedmsetnym wtórym, Wielmożnym Ichmciom panom: Wojciechowi z Ossowki Zbojeńskiemu podkomorzemu, Kazimierzowi Mazowieckiemu sędzicowowi i deputatowi na Trybunał koronny ziemi Dobrzyńskiej, Imci panu Michałowi Balińskiemu, regentowi i burgrabiemu Grodzkiemu Bobrownickiemu ziemi Dobrzyńskiej, do Najjaśniejszego Augusta Wtórego, z Bożej Łaski Króla Polskiego, Wielkiego Księcia Litewskiego, Ruskiego, Pruskiego, Mazowieckiego, Żmudzkiego, Kijowskiego, Wołyńskiego, Podolskiego, Podlaskiego, Inflandzkiego, Smoleńskiego, Siewierskiego, i Czernichowskiego, a dziedzica Książęcia Saskiego i elektora, naszym obranym posłom dana i zlecona.

Najprzód Ichmć panowie posłowie nasi z należytą od nas synowską wdzięcz-

nością paternam J. M. K. P. N. M. circa conservationem Reipublicae, swobód, wolności, fortun naszych, solicitudinem et indefessum studium non parcendo zdrowiu swemu pańskiemu et inaestimabilibus fortun swoich dziedzicznych inpensis, studia venerabuntur pospolite, i za pańskie J. K. Mci P. N. M. pieczołowanie winne i uniżone oddadzą dzięki, niebu i światu otwierając serca nasze, że przy zaszczycie wiary świętej katolickiej, świętej boskiej wolności praw, swobód naszych, które przodkowie nasi magno mercati sunt sanguine, i dostojeństwie J. K. M. P. N. M. nietylko fortuny, substancye nasze łożyć, ale gdy potrzeba będzie vitam et sanguinem in tesseram wdzięczności naszej immolare gotowiśmy.

A przytém reperitur przez przechody wojsk auxiliarnych Saskich J. K. M. P. N. M. dobra dziedziczne w ziemi Dobrzyńskiej leżące, Jaśnie Wielmożnego Imci księdza Konstantego z Gościszki Zielińskiego, Arcybiskupa Lwowskiego, miasteczko Skępe dziedziczne, Wolka, Ossówka, Starkowice, Włęcz; Wielmożnych Ichmciów panów Pawła na Moykowach Sierakowskiego Kasztelana Jankowo; Wojciecha z Ossowki Zboińskiego Podkomorzego Dobrzeńskiego Kikół; Bartłomieja Hubickiego kustosza i oficyała generalnego Płockiego, proboszcza Końskowolskiego, Kamienica, Lenie, Niedziałkowo, Sobowo; Tupadły Księdza Kuczkowskiego, kanonika Włocławskiego; Ichmciów panów: Jana Stanisława Romockiego Bochorzewo; Adama Gołąńskiego, Ichmciów panów Chlebowskich i inszych braci Kowalki, Preczki, Ichmć Panien zakonnych Konwentu Sierpskiego, świętego Benedikta, Blizne, Szczutowo, Orszulewo; są zniszczone i zrabowane, bo nietylko gumna poddanym powymłacali, siano powypasali, ale i w folwarkach dworskich woły, bydła i inne dobytki powybijali, dwa noclegi w jednej wsi w kilka chorągwi stanąwszy odprawowali, po piętnastu luda u chłopa jednego na kwaterach rozkładali w samych dworach szlacheckich stawiali, violencye i nieznośne krzywdy czynili, szlachtę bracią naszą bili, opprimowali; zaczém będąc Ichmć pomienieni i insi bracia nasi od pomienionych wojsk auxiliarnych Saskich J. K. M. P. N. M., tanta opressi injuria et calamitate, uskarżą się solenniter Ichmć pp. posłowie nasi przed J. K. M. P. N. M. na takową wojsk auxiliarnych Saskich licencyą, i supplices upraszać będą J. K. M. P. N. M., aby te wszystkie szkody, krzywdy i violencye przez przechody auxiliarnych wojsk Saskich w ziemi Dobrzyńskiej tymi czasy popełnione w miłościwą swoję J. K. M. P. N. M. wziąwszy reflekcyą, etiam praevia comprobatione juratoria pomienionych szkód, resarcire et refundere iniuratis et oppressis miłościwie z łaski swej pańskiej raczył, i onych w osobliwszym respekcie i łasce pańskiej mieć zechciał.

Którą to instrukcyą Imć panu Mikołajowi Antoniemu Romockiemu, marszałkowi Koła naszego z podpisem ręki swojej zlecilismy w akta grodu Bobrownickiego podać.

Działo się w Lipnie dnia szesnastego miesiąca października na sejmiku uniwersałem J. K. M. roku pańskiego tysiącznego siedmsetnego wtórego.

Mikołaj Antoni Romocki, marszałek Koła rycerskiego sejmiku Lipnowskiego ziemi Dobrzyńskiej.

89.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 14 listopada 1702 r.]

My Rady, Dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej do Lipna na miejsce wszelkim publicznym akcyom i obradom uprzywilejowane na sejmik pro die 14 praesentis ex limitatione inhaerendo laudo anteriori przypadający, zjechawszy się, pod dyrekcyą Imci pana Mikołaja Antoniego Romockiego jako przeszłego tak i terazniejszego Koła naszego marszałka, liberis suffragiis et unanimi consensu takową stanowimy uchwałę:

A naprzód lubośmy in tam maximis ingruentibus Rzeczypospolitej periculis podług uchwały Sandomirskiej in vim auxilii wojska, na zaszczyt Rzeczypospolitej, i tej, [która omnium complectitur fortunas, et cujus spiritu vivimus, ojczyznie] [1], chcąc citius et eficacius subvenire, uchwaliliśmy pancerną powiatową chorągiew, do której obraliśmy rotmistrzem Imci pana Antoniego Chełmickiego, miecznika ziemi Dobrzyńskiej, na co szesnaście podymnych w ziemi pozwoliliśmy juxta tarifam 1661. A życząc tego, aby pomieniona Chorągiew Koło swoje et stipendia kosztem ćwierci razem obmyślone miała, nad ten specifikowany podatek znowu ex novis coloniis juxta ultimariam revisionem wszyscy medietatem szesnastu podymnych, to jest ośmioro podymnych, pozwoliliśmy i uchwaliliśmy. Lecz te regestra jako w grodzie, tak i w ziemstwie nie są przez Ichmciów panów poborców oblatowane, z którychby się ziemia sufficienter et luculenter osobliwie w podatkowaniu ex novis coloniis przychodzących, informari mogła, i jakowa by się taryfa tegoż podatku pokazać mogła; praecavendo tedy cuivis suae indemnitati, pomienione podatki generaliter wszystkie anteriori laudo uchwalone, także libertacye generaliter wszystkie, iniuriatis przez przechody auxiliarnych wojsk Saskich od podatkowania in hocce anteriori laudo wyrażone, kassujemy i annihilujemy praesenti laudo; ob meliorem [serius] [2]) et sufficientiorem sui informationem; medium podatkowania naszego, obstante na terazniejszym sejmiku [paucitate] [3]) Ichmciów panów braci, in pleniori numero na przyszłym sejmiku przedsiębierzemy, który cum toto effectu et aliis contentis in eodem anteriori laudo expressis, które praesenti laudo approbamus et ratificamus, ad diem quintam Decembris ex rationibus nos permoventibus limitujemy. Którą to uchwałę naszą dla lepszej wiary i wagi Imci panu Mikołajowi Antoniemu Romockiemu, marszałkowi Koła rycerskiego podpisać, i do akt grodu Bobrownickiego podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia czternastego miesiąca listopada roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego wtórego.

Mikołaj Antoni Romocki, marszałek Koła rycerskiego sejmiku ziemi Dobrzyńskiej i Lipnowskiego.

---

[1]) Ustęp ten, który tylko w tak gwałtowny sposób z domysłu odbudować potrafiłem, przez przepisywaczy zepsuty i przekręcony, przedstawia w rękopisie następujący szereg wyrazów: »która omnino complectitur claudere oyczyzny et cujus spiritu unimis.«

[2]) Rkp. ma: »stare zaś«

[3]) Rkp. ma tu »potestate«

90.

[Limitacya sejmiku Lipieńskiego z dnia 5 grudnia 1702, na 25 stycznia 1703 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej do Lipna na miejsce wszelkim publicznym akcyom i obradom uprzywilejowane, na sejmik pro die quinta Decembris ex limitatione inhaerendo laudo anteriori przypadający, zjachawszy się, pod dyrekcyą Imci pana Mikołaja Antoniego Romockiego jako przeszłego, tak i terazniejszego Koła naszego marszałka, liberis suffragiis et unanimi konsensu obranego:

Ponieważ przez wydanie uniwersałów i ostatnich wici, vigore których in virtute postanowienia Sandomierskiego i konfederacyi województw Wielkopolskich z panami posłami, urzędnikami, i ze wszystkimi tak z uchwały Sandomierskiej i z konfederacyi prowincyi Wielkopolskiej, z województw i ziem, tudzież i Wielkiego Księstwa Litewskiego deputowanymi, na dzień dwudziesty siódmy Novembra w roku terazniejszym tysiącznym siedmsetnym wtórym do Torunia zgromadzonymi, Najjaśniejszy August Wtóry, Król Polski, P. N. M. o ubezpieczeniu majestatu swego i stanów całej Rzeczypospolitej naszej Polski i Wielkiego Księstwa Litewskiego praesens odprawia się consilium, na które mając ziemia nasza circumspectum oculum, a niemniej minorem uważając frequentiam braci naszych na terazniejszym sejmiku, ten tedy sejmik terazniejszy cum toto jego effectu na dzień dwudziesty piąty miesiąca stycznia limitujemy.

Którą to limitacyą terazniejszego sejmiku naszego dla lepszej wiary i wagi Imci panu Mikołajowi Antoniemu Romockiemu marszałkowi Koła naszego podpisać, i do akt grodu Bobrownickiego podać zlecil iśmy.

Działo się w Lipnie dnia piątego miesiąca grudnia roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego wtórego.

Mikołaj Antoni Romocki, marszałek Koła rycerskiego sejmiku ziemi Dobrzyńskiej Lipnowskiego.

91.

[Odroczenie sejmiku Lipieńskiego z dnia 30 marca, na 13 kwietnia 1703 r.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, do Lipna na miejsce wszelkim publicznym akcyom i obradom uprzywilejowane, na sejmik pro die trigesima Martii ex limitatione inhaerendo laudo anteriori przypadający, zjachawszy się, pod dyrekcyą Imci pana Mikołaja Antoniego Romockiego, jako przeszłego, tak i terazniejszego, Koła naszego marszałka, liberis suffragiis et unanimi consensu obranego:

Ten tedy sejmik dzisiejszy ad diem decimam tertiam Aprilis anni praesentis do dwuch niedziel, to jest do piątku przed przewodną niedzielą, ex rationibus nos permoventibus limitujemy cum toto jego effectu; na którym sejmiku ex limitatione praesenti przypadającym, sądy komissarskie ordynować i sędziów po dwu z po-

wiatów, którzyby zawsze na każde sądy żjeżdżali, obrać do sądu ziemskiego i grodzkiego deklarujemy. Którzy Ichmć obrani in prima sessione juxta rotham in jure descriptam przysiądz będą powinni, tudzież inne wszystkie materias ad continuationem boni publici ziemi naszej do tegoż sejmiku odkładamy.

Którąż to limitacyą terazniejszego sejmiku naszego dla lepszej wiary i wagi Imci panu Mikołajowi Antoniemu Romockiemu, marszałkowi Koła naszego podpisać, i do akt grodu Bobrownickiego podać zlecilišmy.

Działo się w Lipnie dnia trzydziestego miesiąca marca roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego trzeciego.

Mikołaj Antoni Romocki, marszałek Koła rycerskiego sejmiku ziemi Dobrzyńskiej Lipieńskiego.

92.

[Odroczenie sejmiku Lipieńskiego z dnia 13 kwietnia na 4 maja 1703 r.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, do Lipna na miejsce wszelkim publicznym akcyom i obradom uprzywilejowane, na sejmik pro die decima tertia Aprilis ex limitatione inhaerendo laudo anteriori przypadający zjachawszy się, pod dyrekcyą Imci pana Mikołaja Antoniego Romockiego, jako przeszłego tak terazniejszego Koła naszego marszałka, liberis suffragiis et unanimi consensu obranego:

Ten tedy sejmik dzisiejszy ad diem quartam Maii anni praesentis, to jest do trzech niedziel, ex rationibus nos permoventibus juxta anterius laudum limitujemy cum toto jego effectu.

Którą to limitacyą terazniejszego sejmiku naszego dla lepszej wiary i wagi Imci panu Mikołajowi Antoniemu Romockiemu, marszałkowi Koła naszego podpisać i do akt grodu Bobrownickiego podać zlecilišmy.

Działo się w Lipnie dnia trzynastego miesiąca kwietnia roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego trzeciego.

Mikołaj Antoni Romocki, marszałek Koła rycerskiego sejmiku ziemi Dobrzyńskiej Lipnowskiego.

93.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 18 maja 1703 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo zienıi Dobrzyńskiej, do Lipna na miejsce wszelkim publicznym akcyom i obradom uprzywilejowane, na sejmik pro die decima octava mensis Maii ex limitatione inhaerendo laudo anteriori przypadający zjachawszy się, pod dyrekcyą Imci pana Mikołaja Antoniego Romockiego, jako przeszłego tak i terazniejszego Koła naszego liberis suffragiis et unanimi consensu obranego Marszałka, takową powszechną postanawiamy uchwałę:

Naprzód upraszamy Imci pana Marszałka Koła naszego, aby do Wielmożnego Imci pana Kasztelana Dobrzyńskiego nomine publico od ziemi naszej cum expo-

stulatione napisał: In quantum-by jakie imminens periculum od Króla Imci Szwedzkiego sub titulo protectionis et amicitiae idącego postrzegł, żeby tenże Imci pan Kasztelan locum securum sejmikowania przyszłego z uniwersałów J. K. M. P. N. M. przypadającego per literas innotescentiales pro convocanda nobilitate do miast edendas determinare raczył, i sam praesens na tenże sejmik comparere zechciał. Jeżeliby zaś samemu Imci panu Kasztelanowi nie przyszło na miejscu consiliis determinowanym adesse ob aliquam legalitatem, albo też dla słabości zdrowia, tedy upraszać Imci, ażeby wcześnie napisał do Wielmożnego Imci pana Kasztelana Rypińskiego, lub też do którego z Ichmciów panów urzędników starszych, ad agendas et supplendas vices in absentia sui.

Sejmik zaś terazniejszy ex limitatione concludujemy, przy którego szczęśliwym zakończeniu insze zaś materias, które concernunt bonum publicum, do przyszłego sejmiku ad diem trigesimam primam Maii z uniwersału J. K. M. P. N. M. przypadającego cum toto effectu odkładamy, i to laudum z podpisem ręki Imci panu Marszałkowi Koła naszego ad acta podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia ośmnastego miesiąca maja, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego trzeciego.

Mikołaj Antoni Romocki, marszałek Koła rycerskiego sejmiku ziemi Dobrzyńskiej Lipnowskiego.

94.

[Instrukcya posłom na sejm Lubelski dana z sejmiku ziemi Dobrzyńskiej, odprawionego w kościele Skępskim dnia 31 maja 1703 roku.]

Instrukcya od Jaśnie WW. Urodzonych Ichmciów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników, i całego Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej obywatelów, na sejmik przez uniwersały J. K. M. P. N. M. pro die trigesima prima Maii naznaczony, a propter inundationem Sveticam w ziemi naszej przez Jaśnie W. Imci pana Kasztelana Dobrzyńskiego do Skąmpego* przeniesiony zgromadzonych, na tymże czasie dana Ichmciom panom Janowi Stanisławowi na Sadłowie Romockiemu, podsędkowi ziemskiemu, sędziemu Grodzkiemu ziemi Dobrzyńskiej, Jakubowi z Ossówki Zboińskiemu, staroście Lipieńskiemu, na sejm extraordynaryjny dwuniedzielny Lubelski zgodnie i jednostajnie obranym posłom.

§ 1. Naprzód Ichmć panowie posłowie nasi winną Majestatowi J. K. M. P. N. M. poddaństwa należytego, i przy dostojeństwie Majestatu jego szczerożyczliwej synowskiej żarliwości naszej publice ore Imci pana Marszałka swego, et privatim sami imieniem nas wszystkich oddadzą homagium, i za jego pieczołowania, koszty, należyte podziękowanie.

§ 2. Potém declarabunt to całej Rzeczypospolitej, iż ziemia nasza, lubo in centro periculorum prawie zostająca, nie odbiega jednak unanimem wszystkich prowincyj i województw tej Rzeczypospolitej zelum. A lubo saevienti na fortuny nasze hostilitati obviando każdy z nas ad tutelam pignorum et fortunarum naturaliter obligowany viritim pod Gołąb iść nie możemy, przecież jednak eodem instanti pospolite ruszenie i wszelaką na niém uchwalamy gotowość, i wzajemnie sobie przyrzekamy, i tąż uchwałą naszą każdego z obywatelów sub poenis de expedi-

tione bellica sancitis obligujemy, dając moc Imci panu Kasztelanowi naszemu, aby gdy obaczy, że Rzeczpospolita obozami swemi na odpór nieprzyjacielowi zbliżać się będzie, nas przez uniwersały swoje pod chorągwie konwokował. A my wszyscy do generalnego Rzeczypospolitej obozu viritim iść, pectora et sanguinem nostrum integritati Patriae et jurium, i dostojeństwu Pańskiemu sacrare powinni będziemy i obligujemy się in vicem.

§ 3. A ponieważ prawo, lata, et per fatalem casum stracone zdrowie Jaśnie Wielmożnego pana Kasztelana Dobrzyńskiego ab expeditione excipit bellica, stosując się do prawa i woli jego, zlecamy Imci panu Marszałkowi Koła naszego, aby pisał do Imci pana Kasztelana Rypieńskiego satisfaciendo muneri suo, aby ziemie prowadził. In casum zaś impedimenti alicujus, starszy in ordine urzędnik prowadzić będzie powinien; ut conveniat listem swoim Imci pana Kasztelana Rypieńskiego deferendo Imci prowadzenie powiatu Rypieńskiego.

§ 4. Serio przytém injungimus Ichmciom panom posłom, żeby ullas materias in ordinem consultationum wnosić nie pozwalali, ani się in dispensationes legum nie wdawali in futurum, wyjąwszy compatibilitatem oddanych pieczęci, ale jedną tylko materiam pokoju albo wojny przedsięwziąwszy, primo loco momenta pokoju uważali, w którym in quantum-by Pan Bóg poszczęścił, upraszać będą J. K. M. P. N. M. o sejm exorbitantiarum w Warszawie w tymże roku. In quantum-by zaś do wojny przyjść musiało, wprowadzeniu auxiliarium copiarum in viscera Rzeczypospolitej obviabunt Ichmć panowie posłowie, i na tę samą ligę tylko pozwolą, która consensu omnium ordinum stawać będzie, acceptando subsidia lubo pieniężne, lub per diversionem w państwa nieprzyjacielskie armorum. Z Carem też Imcią Moskiewskim, jeżeli do kolligacyi armorum przychodzić będzie, urgebunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby nietylko novissimae laesioni Rzeczypospolitej przez rebelią Kozacką, w którą się Zadnieprze mięszało, przez oddanie Białocerkwi satisfiat, ale et avulsio ante hac, aby się do Rzeczypospolitej wróciło. A nadewszystko providebunt, żeby się Rzeczpospolita w nową jaką wojnę, osobliwie Turecką nie implikowała.

§ 5. Krwawe wojska dobrze zasłużonego zasługi, ponieważ mutuum recompensa debitum est, w należytym zawsze u nas są respekcie; zaczém na wszystkie sposoby i ukontentowania wojska dobrze zasłużonego, aukcye i przyczynienia sił Rzeczypospolitej, opatrzenia et in esse debitum wprowadzenie ekonomij artyleryi Koronnej, z całą Rzecząpospolitą zgadzać się będą Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 6. A nadewszystko cokolwiek salutiferum będzie się zdało całej Rzeczypospolitej, i cokolwiek vires nieprzyjaciela conterere, bezpieczeństwo świątnicom Pańskim, sławę, fortunę imieniowi Polskiemu powrócić będzie mogło judicio całej Rzeczypospolitej, i na to wszystko zgadzać się Ichmciom panom posłom pozwalamy, ale i obligujemy.

§ 7. A ponieważ iż ziemia nasza niemałą w tém od panów administratorów ekonomii Samborskiej cierpi krzywdę, że od lat circiter siedmiu soli powiatowej ziemi naszej nie przysyłają, tej laezyi nas wszystkich domówią się i na tym sejmie Ichmć panowie posłowie nasi; jeżeli spust otwarty będzie, spuszczenia jej do ziemi naszej urgebunt.

§ 8. Ponieważ prowincya Pruska na sejmie Grodzieńskim in favorem sui o exekucyach otrzymała konstytucyą, że się ex provincialibus officiis sub poena quinquagentarum * marcarum et nullitate peractae executionis intra provinciam

żadnej nie godzi się* czynić exekucyi, nisi prius convictis officiis loci, potém zaś sub praetextu niby indigenatu, in praejudicium et protellationem justitiae, jako też enervationem litigantium z pogranicznych ziem braci naszych, laudum particularne sobie sancivit, żeby żaden z Ichmciów panów Wojewodów nie ważył się munia palatinalia, jako też i Grodu otwierać, pókiby wprzód na generale tuitionem jurium provinciae nie poprzysiągł, et a statibus provinciae nie był pro indigena przyznany, sub privatione dignitatis: zaczém jako to laudum particulare vergens in enervationom legum patriarum, et protractionem justitiae, derogare communi juri nie powinno, tak żeby témprędszą sprawiedliwość bracia nasi z województw i ziem Koronnych mieć mogli, ponieważ i teraz praetextu laudi, wszystkie Grody prowincyi zawarte, tedy cassationem laudi praefati jako derogantis aequalitati, procurabunt Ichmć panowie posłowie, et constitutione novella firmabunt, ażeby Ichmć panowie Wojewodowie na starostwa swoje Grodowe more solito wjeżdżali, et juxta juris communis obloquentiam, pomienione otwierali Grody; także aby wolno było urzędom Grodzkim Koronnym egzekucye odprawować de bonis obywatelów ziem Pruskich; co Ichmć panowie posłowie nasi omnino per legem publicam sanciri procurabunt.

§ 9. Mając respekt na zasługi Imci Księdza Hubickiego, kustosza i officyała Płockiego i domu jego w ziemi naszej merita, któremu że inkursya Szwedzka teraz przechodząca wieś ogniem spaliła, tedy Ichmć panowie posłowie nasi clementiae et munificentiae ręki J. K. M. P. N. M. w konferowaniu praelątur i dygnitarstw duchownych zalecą. Za Imcią panem Stanisławem Gembartem, skarbnikiem Dobrzyńskim, którego ręka nieprzyjacielska fortuny zabrawszy w ciężkiém więzieniu trzyma, wniosą Ichmć panowie posłowie do J. K. M. P. N. M. i Rzeczypospolitej instancyą, aby jakimkolwiek sposobem in hoc tristi casu z więzów nieprzyjacielskich ratowany być mógł.

§ 10. A ponieważ momenta rerum na czasie jednym prawie zawisły, obligujemy Ichmciów panów posłów naszych, aby nad dwie niedziele sejmu tego i dnia jednego prolongować nie pozwolili, i zaraz na początku sejmu z tą się deklaracyą ozwali.

Tę tedy instrukcyą oraz zgodną i jednostajną uchwałę naszą zlecilišmy Imci panu Marszałkowi Koła naszego rycerskiego ręką własną podpisać, i do akt grodzkich Bobrownickich podać.

Działo się w kościele Skęmskim* die trigesima prima Maii anno Domini millesimo septingentesimo tertio.

Paweł Franciszek Gozdawa Sudraski, marszałek Koła rycerskiego sejmiku ziemi Dobrzyńskiej.

95.

[Odroczenie sejmiku Lipieńskiego z dnia 27 sierpnia na 8 października 1703 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik relationis na miejsce sejmikom zwyczajne do Lipna pro die vigesima septima mensis Augusti roku terazniejszego przypadający zgromadzeni:

Lubośmy sobie życzyli ex nunc na terazniejszym sejmiku sancita przeszłego

sejmu po uczynionej nam przez Ichmciów panów posłów relacyi in omnibus effectuare punctis, ale że nam różne racye były pro obice, dlatego ex iisdem rationibus nos permoventibus tenże sejmik cum omni uchwały sejmu przeszłego executione, i ze wszystkimi dokumentami, które na dzisiejszy interveniunt sejmik, do [ósmego października, t. j. do] [1]) poniedziałku po święcie Św. Franciszka w roku teraźniejszym przypadającego, unanimi consensu nostro limitujemy.

Którą to limitacyą zleciliśmy Imci panu Wawrzyńcowi Pinińskiemu, marszałkowi Koła naszego do akt grodzkich Bobrownickich ziemi naszej Dobrzyńskiej podać.

Działo się w Lipnie na miejscu sejmikom zwyczajnym die vigesima septima mensis Augusti roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego trzeciego.

Wawrzyniec Stanisław Piniński, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

96.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 8 października 1703 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, tu do Lipna na sejmik dzisiejszy relationis Ichmciów panów posłów naszych na sejm extraordynaryjny Lubelski dwuniedzielny ex limitatione przypadający zgromadzeni:

Non desperando w prowidencyi Boskiej rebus [in] meliora lapsis, że nas ex hac pressura malignantium fatorum przy porozumieniu się wszystkich rad państwa naszego [wydźwignie] [2]), propter indagationem et communicationem sensuum z innemi województwy sejmik ten dzisiejszy, abyśmy consilium domi mieć zawsze mogli, ad decimam Decembris anni praesentis cum toto ejus effectu unanimi consensu wszystkich nas przytomnych limitujemy, nie więcej na nim sanciendo nad to, aby Imci pan Marszałek sejmiku tego na list J. WW. Ichmciów P. N. M. panów i braci województwa Poznańskiego i Kaliskiego skonfederowanych, ex qua par est affectus modestia odpisał, dziękując pro hac confidentia et communicatione sensuum suorum, cum ea declaratione, że actiones nostras actionibus Ichmciów, eodem zelo et affectu adunare [chcemy], o dalszą Ichmciów MM. PP. ku nam prosząc konfidencyą.

A że nam subreptitionalne consilia sejmiki nasze zwykły in hucusquae retardare et subvertere, więc iż nam emeritum hominem W. Imci pana Wojciecha z Ossówki Zboińskiego, podkomorzego ziemi naszej, iniqua subripuere fata, praecavemus to sobie specialiter, aby żaden Imć pan Kasztelan ziemi naszej, innotescencyi nie wydawał, póki się Rzeczpospolita cała nieuspokoi, sub nullitate electionis ejusdem, et privatione activitatis. Po uspokojeniu zaś Rzeczypospolitej obligujemy Ichmciów panów Kasztelanów sub poena electii, aby innotescencye do własnego Grodu naszego Bobrownickiego in spatio duarum septimarum praescripto, podane i per districtus ad notitiam wszystkich Ichmciów publikowane były.

---

[1]) Rkp. ma tu tylko wyraz: »piętnastego«, bez oznaczenia miesiąca; oczywista myłka, gdyż niewątpliwie tu mowa o święcie Św. Franciszka z Asyżu, obchodzącém się stale 4 października, a następny najbliższy po tym dniu poniedziałek przypadał w roku 1703 na dzień 8 października; w który też dzień rzeczywiście, jak to najbliżej następujący dokument poświadcza, odbył się sejmik na mocy powyższego odroczenia podjęty.

[2]) Rkp. ma tu wyraz: »wyrzeczonymi«.

Że nas także ciężko praemit summa indiscretio ludzi Najjaśniejszego Króla Imci Szwedzkiego, lubo palety tegoż Króla Imci in toto explemus, iż od nich w domach naszych bezpieczni być nie możemy przez najazdy ich, zabieranie nietylko inwentarzów i ruchomych rzeczy naszych, ale też własnych na okup osób, dóbr palenie, wielkich contribucyi, i prawie, ad proportionem dóbr, nieznośnych wyciskanie nietylko z tych dóbr, któremi się jeszcze cieszymy, ale i z tych, które od tychże ludzi in favillam poszły; kiedy także nietylko salva gwardia, ale też i kwity generalne z wydanych contribucyi prorsus nie pomagają: więc uprosiliśmy Imci pana Kazimierza Łochowskiego, sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego, Imci pana Wojciecha Mazowieckiego i Imci pana Marcina Lubowieckiego, aby haec fata nostra Najjaśniejszemu Królowi Imci Szwedzkiemu quam aprime przy wszelkiej submissyi exponere chcieli, jego w tém prosząc clementiam; co dexteritati Ichmciów committimus.

Datum w Lipnie na sejmiku relationis ex limitatione przypadającym, dnia ósmego miesiąca października roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego trzeciego.

Wawrzyniec Stanisław Piniński, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

97.

[Instrukcya dana posłom do Króla Szwedzkiego z dnia 8 października 1703 roku.]

Z arch. grodzk. Bobrown. Relat. Lib. 3, fol. 344.

Instructio generosis Nuntiis terrae Dobrinensis in conventu particulari Lipnensi ad Serenissimum Regem Sveciae electis die octava Octobris anno Domini millesimo septingentesimo tertio data.

Quandoquidem ipsi nescientes, cujus climatis partu et qua fatorum asperitate ad haec vix non exitiosa malignantium temporum pervenimus momenta, quod nobis Serenissimus Rex Sveciae amoeniora benevolentia et propensione quadam erga Rempublicam nostram ductus praestiturum polliciatur, minime desperamus in desideriis nostris per generosos Nuntios nostros clementiam nobis ejusdem Serenissimi Regis impetraturos. Novit quippe Serenissimus Rex Sveciae post anterioris Svetici belli ruinam territorium nostrum nondum ad florem rediisse, nunc etiam ab annis aliquot transientis saepius militis Saxonici insatiabili esurie adtritum extitisse, ac tamen pro posse explendo voluntatem Serenissimi Regis exercitui ejusdem contributionem non abnegasse, verum quoniam extenuatum territorium nostrum impar tanto oneri contributionis extat, et se sentit, non tantum ex his bonis quae adhuc solatia nostra praeseferunt, verum etiam ex iis quae a milite Serenissimi Regis in faviliam poenitus abiere: Obligamus generosos Nuntios nostri affectus benevolentia, ut debita reverentia et cultu submissioneque Serenissimum Regem Sveciae prosequantur, hanc ejus implorando clementiam, ut contributiones pro tenuitate exhausti territorii nostri accordari, ac militi suo modestiam intimare queat, quod ab eis etiam circa quietationis Serenissimi originales et generales de perceptis contributionibus ac salvam gvardiam securi personarum nostrarum esse non possimus, quoniam non tantum inventaria nostra, res mobiles quas apprehendere possunt

nobis adimunt, verum et personas nostras praetia nobis a se imponendo captivant, et persequuntur. Proinde exponent, non mirum ducat Serenissimus Rex aliquos domi suae saepenumero non extitisse, et si quem forte miles Serenissimi non reperit, bona igne cremat. Obligamus igitur iterum atque iterum praefatos generosos nuntios, ut omnem curam et studium apponere velint, exoptatam Serenissimi Regis in praestando nobis contributionum levamine implorando clementiam, ac securitatem in virtute editarum nobis Serenissimi Regis litterarum universalium personarum nostrarum domi existentium, dum apprime noverit Serenissimus Rex Sveciae territorium nostrum erga se offensive nulliter processisse, nec infestandi cuipiam turbae sese immiscuisse, sed unum sentire et velle suum adunare sensui et operi majoris Poloniae, uti pars constitutiva ejusdem; in quorum fidem manum meam appono.

Datum in conventu relationis particulari Lipnensi terrae Dobrinensis ex limitatione in diem hodiernam incidenti, die octavo Octobris anno millesimo septingentesimo tertio.

Laurentius Sta. Piniński, marschalcus conventus particularis Lipnen. terrae Dobrinensis.

98.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 10 grudnia 1703 roku; przystąpienie do konfederacyi Wielkopolski.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik terazniejszy vigore anterioris limitationis pro die decima Decembris roku terazniejszego przypadający do Lipna miejsce sejmikom zwyczajne zgromadzeni:

§ 1. Widząc labentem patriam, życzący tego, aby interna et externa securitate quantocius mogła muniri, inszego nie mając ad res salvandas medium, to przed się, czym firmantur Regna augentur provinciae, consilium uni corde bierzemy: junctis consilis jungimus manus, to jest jakośmy na przeszłych obradach naszych przyrzekli sobie accedere do konfederacyi województw Poznańskiego i Kaliskiego, tak teraz ex vi urgentis necessitatis utrzymania boni communis, poratowania labentis patriae, konserwacyi całości praw i swobód naszych, powrócenia ich pristino vigori, które ex sua wypadły orbita, ipso actu et effectu idziemy do tejże konfederacyi juxta praxim et normam pomienionych Poznańskiego i Kaliskiego województw, i aby in sanctis rebus servetur ordo, obraliśmy e medio nostri nemine contradicente za marszałka tej konfederacyi Imci pana Jana na Sadłowie Romockiego, podsędka ziemskiego, sędziego grodzkiego Bobrownickiego ziemi Dobrzyńskiej; za sekretarza tejże konfederacyi Imci pana Kazimierza Karskiego; za konsyliarzów Ichmciów panów Kazimierza Łochockiego, sędziego ziemskiego, Wojciecha Lasockiego podczaszego, Antoniego Chełmickiego miecznika, Kazimierza Rutkowskiego, wojskiego ziemi Dobrzyńskiej, Jakuba Zboińskiego starostę Lipieńskiego, Antoniego Orłowskiego Żupnika ziemi Dobrzyńskiej, Wojciecha Mazowieckiego sędzica ziemskiego Dobrzyńskiego, Mikołaja Romockiego, Michała Żernickiego komornika ziemskiego Dobrzyńskiego, Michała Gembarta, Wiktora Koziebrockiego, podwojewodziego Płockiego, Jerzego Grąbczewskiego, skarbnika Zakroczyńskiego, Władysława Karskiego,

Jana Działyńskiego, Marcina Lubowieckiego, Wojciecha Rzeszotarskiego, burgrabiego grodzkiego Bobrownickiego, Józefa Starorypieńskiego, Franciszka Karskiego, Wojciecha Świeżawskiego, Pawła Przedpełskiego, Franciszka Rosciszewskiego, Mateusza Bromierskiego, Adama Gołyńskiego, Michała Ostrowickiego, Wawrzyńca Pinińskiego, marszałka Koła naszego rycerskiego. Którzy to Ichmć wszyscy, tak Imć pan marszałek, jako Imć pan sekretarz, tak i Ichmć panowie konsyliarze na przyszłym sejmiku, który przypadnie z limitacyi, juxta rotham konfederacyi Poznańskiego i Kaliskiego województw, przysiądz będą powinni, który iurament ante omnia na tymże sejmiku przyszłym explere obowiązujemy się wszyscy, post quod praestitum tak ad officia obranych Ichmciów, jako i nas samych iuxta praxim pomienionych województw juramentum konfederdcyi in forma sufficienti, in qua materia non recedendo a sensu pomienionych skonfederowanych województw, na przyszłym sejmiku spisać przyrzekamy sobie, i oneż fide honore et conscientia manutenere deklarujemy.

§ 2. A że z sejmu przeszłego Lubelskiego naznaczona Radomska komisya i do niej z województw i ziem komisarze naznaczeni [odwieść] powinni na tymże sejmie uchwalone podatki; że to jednak sub praesenti statu z ziemi naszej nie może ullatenus subsequi, uprosiliśmy Imci pana marszałka Koła naszego, aby imieniem ziemi naszej całej uczynił solenny manifest, jako ad publica aeraria teraz contribuere nie możemy, kiedy pod Króla Szwedzkiego uniwersałami nieznośne musimy wypłacać kontrybucye.

§ 3. A ponieważ też Króla Imci Szwedzkiego uniwersały ziemię naszę stringunt, abyśmy do Imci pana komendanta Brodnickiego stawali cum iuramentis et quietationibus, a potior pars nobilitatis, składa się, że iuramenta od nich czynione propter calculationem na sądach komissarskich, Imci pan Krzyżanowski ziemi naszej poodbierał, dlatego pominionemu panu Krzyżanowskiemu zalecamy, aby [gdy] już likwidacya powiatu i ziemi naszej w Brodnicy następuje, do wydawania tychże iuramentów miejsce i czas naznaczył, i one jak najprędzej requirentibus wydawał.

§ 4. A że sub tanto onere contributionum, od Króla Imci Szwedzkiego nakazanych impositarum sufficere dalej nie możemy, i niepodobna ich exsolutioni być pares, upraszamy Imci pana marszałka konfederacyi ziemi naszej, aby wziąwszy na się[przedstawienie] nostrae submissionis, oną chciał Króla Imci Szwedzkiego upraszać, aby nas tam intolerabilibus nie chciał gravare tributis.

§ 5. Kiedy zaś consilium sine armis subsistere nequit, abyśmy się nie zdali in utroque delitescere, i owszem jako ius et ratio konfedaratii exigit, procedere, obraliśmy sobie za rotmistrzów, to jest do powiatu Dobrzyńskiego, Imci pana marszałka konfederackiego, do powiatu Lipieńskiego, Imci pana Jakuba Zboieńskiego, Starostę Lipieńskiego, do powiatu Rypieńskiego Imci pana Antoniego Chełmickiego miecznika ziemi Dobrzyńskiej. A że nemini suum officium debet esse damnosum, tedy Imci panu marszałkowi konfederackiemu na przyszłym da Pan Bóg sejmiku obmyśleć gratitudinem deklarujemy.

§ 6. Sejmik zaś ten ne distituamur consilio, ex imminentibus in dies rationibus do najpierwszej po święcie Trzech Królów przypadającej soboty w roku da Pan Bóg przyszłym tysiącznym siedmsetnym czwartym limitujemy, gdzie praemissa omnia validius stwierdzić, et efectualiter dotrzymać obowiązujemy się.

Któreto laudum nasze dla lepszej wiary i wagi Imci panu marszałkowi Koła

naszego podpisem ręki jego stwierdzić, i do akt grodzkich Bobrownickich per oblatam podać zlecamy.

Działo się w Lipnie na miejscu zwyczajném sejmikowania die decima mensis Decembris, millesimo septingentesimo tertio anno.

Wawrzyniec Stanisław Piniński, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

99.

[Instrukcya posłom do Króla Szwedzkiego, dana z sejmiku Lipieńskiego, dnia 21 maja 1704 roku.]

Instructio Generosis Casimiro Tribuno et Alberto Notaridae terrae Dobrinensis, Rutkowskim, Nuntiis in conventu particulari Lipnensi, et literis universalibus, Eminentissimi Michaelis Stephani S. R. Eccl. Tit. S. Mariae de Pace Presbyteri Cardinalis Radziejowski Archiepiscopi Gnesnensis, Legati Nati, Regni Poloniae et M. D. Lith. Primatis, Primique Principis, die 21 praesentis in Lipno celebrato, ad Serenissimum Carolum Dei Gratia Svecorum, Gothorum et Vandalorum Regem etc. etc. electis et deputatis data.

§ 1. Submississimam a tota terra Dobrinensi confederata S. R. M. Sveciae G. G. Nuntii nostri exsolvent venerationem, et profundissimam fundent gratiarum actionem pro tuitione libertatum et iurium nostrorum ex vi non tentionis * pactorum conventorum sponsaliorum Reipublicae per Serenissimum Augustum Regem fractorum et violatorum, et offerent immutabilem constantiam confoederatae nostrae terrae Dobrinensis S. R. M., in quo zelo et fervore ad hoc sacrosanctae confoederationis vinculum accessit, in eo hucusque terram confederatam Dobrinensem, duraturam et persevaturam, quousque tam ab intra quam ab extra tota Respublica tranquilla et pacata restituetur, et ad praesens declarabunt S. R. M. G. G. Nuntii nostri paratissimam totam terram Dobrinensem in armis cum aliis palatinatibus et terris confoederatis viritim si opus fuerit sub Varsaviam ad locum literis universalibus eminentissimi Cardinalis primatis Regni designatum pro electione futuri (utinam feliciter) Regnantis ituram et processuram.

§ 2. Conquerulabuntur denique coram S. R. M. G. G. Nuntii nostri infelicissimam sortem terrae Dobrinensis confoederatae, quod licet S. R. M. literas universales ad suos generales et colonellos scripserit, et ediderit, prout et eminentissimus Cardinalis in suis literis credentialibus pro conventu Lipnensi ad nostram terram Dobrinensem scriptis intimat, ut amplius contributiones a palatinatibus et terris confoederatis bene sentientibus non exigantur, liberique iidem palatinatus confoederati per S. R. M. a contributionibus amplius non solvendis pronuntiati sunt, atque terra Dobrinensis tot afflicta calamitatibus per varios militis Saxonici, Svetici, Polonici, et Sapiehanii gressus et transitus, ac demum per continuas incipiendo a Maio in anno praeterito hucusque pro quolibet mense exsolutas contributiones exhausta, licet sit in constanti confoederatione, non potest hunc in oculis illustrissimi Axelii Szpar, colonelli S. R. M. et commendantis Strasburgensis invenire respectum, ut possit iuxta literas S. R. M. Sveciae editas a contributionibus amplius persolvendis libera pronuntiari. Idcirco humillime et supplices petem G. G. Nuntii S. R. M., ut istam miseram et undique tot calamitatibus pressam

confoederatam terram Dobrinensem S. R. M. ex clementia et benignitate sua Regia a modernis contributionibus, super quas ad praesens pro tribus mensibus illustrissimus Szpar colonellus vigorossissimas edidit literas universales, liberam immunemque facere, et pronuntiare dignetur.

§ 3. Supplicatoriam instantiam nomine totius terrae Dobrinensis G. G. Nuntii nostri inferent ad S. R. M. pro religiosis P. P. Bernardinis conventus Skępensis pauperibus et mendicantibus, ex pura eleemosina benefactorum mendicato pane viventibus, quia nullos agros nulla praedia habent, ut S. R. M. ex clementia et benignitate sua summam primam mille ducentorum, tum et a quietatione quadraginta quinque tynfonum in vim anterioris, tum et alteram summam ad centum quinquaginta tynfones in vim modernae contributionis reductam, et utrasque summas per illustrissimum Szpar colonellum exactas, ex commissariatu Strasburgensi restituere demandare dignetur, quia in exsolutionem earundem summarum evadendo rigrossissimam executionem isti pauperes religiosi conventus Skępensis ecclesiastica divenderunt argenta.

§ 4. Instabunt iidem supplices G. G. Nuntii nostri nomine totius terrae Dobrinensis ad S. R. M. pro nobili Mathia Sumiński incola terrae Dobrinensis, ad sinistram delationem in carceribus Strasburgensibus per duodecem septimanas et hucusque detento, ut S. R. M. ex sola misericordia et compassione super hominem christianum habita, quoniam nullius criminis et culpae in causa sibi objecta conscius et reus, imo immunis deducitur esse, eundem incarceratum nobilem Sumiński ex hisce carceribus Strasburgensibus relaxare et a poenis quibusvis liberum pronuntiare demandare dignetur.

Quam instructionem magnifico Joanni Stanislao Romocki Subjudici terrestri, Judici Castrensi, mareschalco confederationis terrae Dobrinensis subscribere, et ad acta authentica castrensia Bobrovnicensia terrae Dobrinensis porrigere commisimus.

Actum in Lipno die 21 Mai anno Domini millesimo septingentesimo quarto.

Joannes Stanislaus Romocki, Subjudex terrestris et Judex Castren., marschalcus confoederationis terrae Dobrinensis.

100.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 2 czerwca 1704 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik ex limitatione in diem hodiernam incidenti na miejsce zwyczajne do Lipna publicznym konsultacyom uprzywilejowane zgromadzeni:

Ponieważ widzimy to na oko, że in hoc infelicissimo, et periculosissimo Rzeczypospolitej naszej zostający statu per scissionem civium deest confidentia, deest unio animorum, nie możemy się inaczej ratować, tylko jednėm pospolitėm ruszeniem, bez którego przyszła (futuri utinam feliciter Regnantis) odprawić się nie może elekcya, a to dla tėm lepszego i skuteczniejszego cum tota Republica, która kiedy będzie ad unam compagem zgromadzona, porozumienia się.

A że na terazniejszym naszym dzisiejszym zjeździe dosyć mała i szczupła bardzo Ichmciów panów obywatelów naszych Ichmć panów i braci ziemi naszej reperitur frequentia, więc inhaerendo confederationi nostrae, którąśmy sacrosancte

vinculo unionis poprzysięgli, jakośmy raz obligowali Imci pana marszałka tą konfederacyą naszą, aby in qualibet occasione alicujus adversi in casum subsequentis, et in qualibet praegnanti necessitate per innotescentias edendas districtualiter nas uwiadomił, i do zgromadzenia, ad formanda in publicum consilia inwitował, o co et praesenti laudo obligamus, i upraszamy Imci pana marszałka konfederacyi naszej, aby innotescentias per districtus wydał invitando Ichmciów panów senatorów, urzędników, dygnitarzów, i wszystkich Ichmciów panów obywatelów naszych, Ichmciów panów i braci ziemi naszej, aby się na przyszły sejmik do powszechnej rady, i do jak najlepszego prawem de expeditione generali bellica opisanym, porządku uczynienia, oraz i do poprzysiężenia tejże świątobliwej konfederacyi naszej sub rigore in eadem confederatione interposito, pro die nona praesentis mensis Junii, a przytém na popis in crastino sejmiku przypadającego, na polach Lipieńskich, namówiony stanęli i zgromadzili się, oraz omnem apparatum bellicum na toż pospolite ruszenie mieli; którego ruszenia się czas na przyszłym, da Pan Bóg sejmiku naznaczymy, et per innotescentias suas, aby Imć pan marszałek Ichmciów N. M. P. braci de praemissis przestrzegł, fraterno Imci pana marszałka obligamus affectu.

Ten zaś sejmik nietylko obstantibus his praemissis rationibus, ale potissimum ob legalitatem uczynionej relacyi od Ichmciów panów posłów do Króla Imci Szwedzkiego wysłanych, którzy jeszcze dotąd nie powrócili, ad diem nonam * praesentis mensis Juni cum toto effectu limitujemy.

Które to laudum Imci panu marszałkowi konfederacyi naszej podpisać, et ad acta authentica proprii districtus podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie die secunda Junii anno dni millesimo septingentesimo quarto.

Jan Stanisław Romocki, podsędek ziemski, sędzia grodzki, marszałek konfederacyi Dobrzyńskiej.

101.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 12 czerwca 1704 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik terazniejszy ex anteriori limitatione pro die 12 Junii anni praesentis na miejsce sejmikom naszym zwyczajne do Lipna zgromadzeni:

§ 1. Chcąc zaczęte na przeszłych sejmikach naszych perficere opus, i to przez któreby Rzeczpospolita nasza hac temporum iniuria prawa, swobody, wolności swoje pristino restituere mogła candori, ad effectum przywieść propositum: Naprzód ad executionem puncti anterioris laudi limitati, to jest do wykonania juramentu konfederackiego przystąpiliśmy, który to jurament tak Imć pan marszałek konfederacki ziemi naszej, jako Ichmć panowie sekretarze i konsyliarze, także i equestris ordo na terazniejszym sejmiku przytomnie iuxta rotham confederatorum Wielkopolskich województw wykonali.

§ 2. A że na przeszłym sejmiku naszym respekt na prace, fatygi i koszty tak Imci pana marszałka konfederackiego ziemi naszej, jakoteż Ichmciów panów rotmistrzów, sekretarza i konsyliarzów konfederacyi naszej jest zalecony i do ka-

dencyi dzisiejszego sejmiku odłożony, nie chcąc być ingrati, i dosyć czyniąc obietnicom przeszłym Ichmciom komisarzom, pomienionym takowym przy zgodzie braci naszych deklarujemy largicyą: naprzód Imci panu marszałkowi konfederackiemu ziemi naszej respectu officii directorialis summę dwa tysiące złotych polskich, względem zaś rotmistrzostwa powiatu Dobrzyńskiego pomienionemu Imci panu marszałkowi złotych tysiąc; Ichmciom panom rotmistrzom, Lipieńskiego i Rypieńskiego powiatu każdemu in personam po tysiącu złotych praesenti laudo deklarujemy.

§ 3. A że na pomienioną largicyą hoc afflicto tempore inszego sposobu być nie może, którymbyśmy Ichmciów komisarzów kontentować i pomienioną summę praestare mogli, za zgodą wszystkich braci uchwalamy i postanawiamy: Pogłówne jedne według taryfy niegdy Imci pana Stanisława Dombrowskiego, poborcy ziemi naszej, i poborców do exactii z powiatu Dobrzyńskiego Imci pana Stefana Orłowskiego, z Lipieńskiego Imci pana Wojciecha Chalińskiego, z Rypieńskiego Imci pana Wojciecha Rzeszotarskiego, burgrabiego grodzkiego Bobrownickiego, uprosiliśmy, którzy Ichmć, a naprzód Imć pan Orłowski sessyą exakcyi zwyczajną na Dobrzyniu dnia 11 Julii anni praesentis zacząć i kontynuować, insi zaś Ichmć subsequenter w Lipnie, a potém w Rypinie septimanatim odprawować powinni, po której wybranej exakcyi Ichmć panowie poborcy largicie pomienione tak Imci panu marszałkowi konfederackiemu ziemi naszej, jakoteż Ichmciom panom rotmistrzom ex pacta constitutione exsolvere powinni. Residuum zaś pomienionej contrybucyi quantum ex calculatione Ichmciów panów poborców patebit, Ichmciom panom sekretarzowi i konsyliarzom, i tym, którzy w Warszawie comparebunt cedere ma.

§ 4. Chcąc elicere ich charitatem nietylko konwentowi Skępskiemu Ojców Bernardynów, ale też mając respekt na miejsce Panny Najświętszej w tymże klasztorze wsławione, że Ojcowie konwentu tego ex iniqua delatione cujusdam ignotae personae od jego Imci pana kommendanta Brodnickiego compulsi do wypłacenia dwuchset bitych talerów, lubo mendicantes et pura elemosina żyją, że tedy żadnego ad exsolvendum tantum lytrum nie mają sposobu, ażeby przynajmniej in spem respektów naszych takiego natenczas mogli znaleść dobrodzieja, któryby im podobnej summy pożyczyć mógł, deklarujemy na przyszłym proxime sejmiku naszym adinvenire modum, ażeby konwentowi wspomnionemu summa sto bitych talerów wypłacona była.

Mając in recenti memoria godne w ziemi naszej merita Imci pana Michała Gembarta, także Imci pana Michała Zernickiego komornika ziemskiego Dobrzyńskiego w wielu okazyach, a osobliwie w należącej do Imci pana marszałka konfederackiego województw Wielkopolskich ziemi naszej świadczone, im rekompensować, i także Ichmściów od wypłacenia podatków zatrzymanych z dóbr Ichmściów do exakcyi Imci panu Krzyżanowskiego i Imci pana Sudraskiego należących, praesenti laudo uwalniamy.

§ 5. W podobnym respekcie mając zasługi Imci pana Wawrzyńca Pinińskiego, dyrektora naszego, item a contributione praesenti, to jest od pogłównego na terazniejszym sejmiku uchwalonego z dóbr Linia i Skaszewy praesenti laudo uwalniamy.

§ 6. A że Imć pan Stefan Orłowski poborca powiatu Dobrzyńskiego, na przeszłym sejmiku naszym propter legalitatem non comparuit, tedy na terazniejszym sejmiku tegoż Imci za zgodą wszystkich braci in numerum Ichmciów panów konsyliarzów przyjmujemy i obieramy, nad to committimus, i dajemy plenariam potestatem Imci panu marszałkowi konfederackiemu ziemi naszej, ażeby po skończonym

traktacie Warszawskim, lubo też urgente alia necessitate nas ad locum solitum consiliorum przez uniwersały swoje convocował, które to uniwersały i złożenie sejmiku pro hac sola vice in vim relationis et necessitatis akceptować będziemy.

Które to laudum nasze dla lepszej wiary i wagi Imci panu Marszałkowi Koła naszego podpisem ręki jego stwierdzić, i do akt grodzkich Bobrownickich per oblatam podać zlecamy.

Działo się w Lipnie dnia dwunastego miesiąca czerwca, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego czwartego.

Wawrzyniec Stanisław Piniński, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

102.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 22 września 1704 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na zjazd terazniejszy do Lipna na dzień dwudziesty wtóry września roku terazniejniejszego tysiącznego siedmsetnego czwartego zgromadzeni:

§ 1. W tak zamieszanym czasie widząc ingruentia mala na ziemię naszą, lubośmy na przeszłym deputackim sejmiku czas mieć mogli ad consulendum o sobie, całości ojczyzny, i dobru ziemi naszej, że jednak sejmik tenże deputacki ob dissonos animos Ichmciów braci stanąć nie mógł; w razie takim, kiedy nas starsi bracia nasi Ichmć panowie Senatorowie deseruerunt, którym to de lege należy, i żaden z Ichmciów nie zawoła na nas, ut conveniamus do spólnej ojczyzny około siebie obrady, abyśmy incommoda subsequentia, i mala następujące na nas avertere mogli, przyszło nam z sobą się spólnie porozumiawszy prospiciendo dobru pospolitemu Rzeczypospolitej i ziemi naszej, tu do Lipna in locnm consiliorum zjechać się, i consulere o sobie bez żadnego uniwersału Króla Imci, o którym dotąd nie wiemy.

§ 2. Na którym to zjeździe naszym wziąwszy informacyą doskonałą od Ichmciów panów Jakuba Zboińskiego, starosty Lipieńskiego, i Stanisława Mazowieckiego, sędziego Dobrzyńskiego, którzy prospiciendo bono publico ex imposita necessitate nomine nas wszystkich munus legationis do Króla Imci P. N. M. wykonali, congratissime od Ichmciów przyjmujemy, a wziąwszy od nich doskonałą informacyą (wprzód sobie za Direktora zjazdu naszego Imci pana Jana Działyńskiego zgodnie obrawszy), ponieważ nam nie przyszło ob incursionem hostilem Komissarzów e medio nostri obrać ad latus Krola Imci P. N. M., tedy na terazniejszym zjezdzie naszym stosując się ad mentem Króla Imci, et cum tota Republica zgadzając się, uprosiliśmy i obrali Ichmciów panów: Imci pana Kazimierza Łochowskiego, sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego, Jakuba na Działyniu z Kościelca Działyńskiego, wojewodzica Kaliskiego, Jakuba z Ossówki Zboińskiego, starostę Lipieńskiego, Kazimierza Mazowieckiego, sędziego Dobrzyńskiego, Michała Gembarta, Macieja Grabowskiego, skarbnika Łęczyckiego i metrykanta Koronnego. Tymże Ichmciom znając ich probatam fidem et in rebus gerendis dexteritatem, takową dajemy instrukcyą: Aby ciż Ichmć circa latus Regium, et quosvis actus publicos unius alteriusve praesentia non obstante, zostawali proxim, a naprzód jako w ciężkich dotąd zostając od nieprzyjaciela oppressyach, a nieznośném, ustawicznem uciążeniu, constantiam fidei intactae zachowując in pectoribus nostris

erga Majestatem Króla Imci P. N. M., jako suspiriis nostris ad Regem Regum pragnęliśmy zawsze uwolnienia, tak cieszymy się intime, że gementem populum ex alto respexit Pan Bóg, i dał sposób Królowi Imci P. N. M., że nam sub armis hostilibus zostającym, cum potenti wojska manu na oswobodzenie nas i uwolnienie z rąk nieprzyjacielskich szczęśliwie sprowadził, z czego jako się cieszymy, tak Ichmciom panom Komissarzom od nas do boku Króla Imci obranym serio zlecamy, aby za ojcowskie pieczołowanie i starania około Rzeczypospolitej, a osobliwie nas, którzyśmy per iniqua fata ojczyzny naszej sub manu et regimine Króla Imci P. N. M. in praedam hosti padli, quam submississima veneratione Majestatis podziękowali i pokornie upraszali, aby nas od nieprzyjaciół naszych zastąpić i uwolnić raczył, żebyśmy na dalszy łup nieprzyjaciela nie padali; do czego ochotę naszą Królowi Imci deklarować będą, że za uniwersałem Króla Imci P. N. M. niemieszkanie na zaszczyt wiary świętej, ojczyzny, praw i wolności i dostojeństwa Majestatu J. K. M. P. N. M. ostatek ubogich fortun naszych pozostałych łożyć, zdrowia nasze i krew lać gotowiśmy.

§ 3. Przytém w materye żadne, które ad ordines Regni et statum Reipublicae należeć mają, wdawać się Ichmć panowie Komissarze nasi nie powinni będą. Jeżeliby jednak do jakich między Rzecząpospolitą cum extraneis principibus przychodziło traktatów, na żadne avulsa i oderwanie najmniejszej prowincyi nie pozwolą, owszem promowować będą pretensye, które Rzeczpospolita ma do postronnych Panów, et animadvertere, ne quid Respublica detrimenti patiatur. Instabunt przytém serio jeżeli do traktatu z Koroną Szwedzką przyjdzie, aby damna Reipublicae illata recompensowane były, i armata zabrana żeby oddana została.

§ 4. Założą swoją instancyę ciż Ichmć panowie Komissarze nasi do J. K. M. P. N. M., aby Ichmciom braci, z których jednym funditus dobra zdezelowane, drugim in favillam redactae, respektami pańskiemi i osobliwie łaską recompensować raczył, oraz upraszać będą J. K. M. P. N. M., aby krajom naszym ab impetu hostili omnem prospicere raczył securitatem, i jako już vix spirantem od exakcyi nieprzyjacielskich, ziemię naszą od przechodów wojskowych, i wszelkich ciężarów ex solita et innata clementia uwolnić zechciał.

§ 5. Jako zaś ziemia nasza zawsze przy dostojeństwie Majestatów Pańskich constantissime et fidelissime zostawać zwykła, oświadczą nieodmienność wierności naszej Ichmć panowie Komissarze J. K. M. P. N. M., i excusować będą wyciśnioną na nas sua ferocia w słowa, nie w uczynki konfederacyą.

§ 6. Że zaś znajdowali się takowi, którzy w szczerą przeciwko J. K. M. wyuzdali się zawziętość, in machinationes contra Majestatem wdawali się, i ziemi naszej specialiter nocuerunt, tych deferre Ichmć panowie Komissarze J. K. M. powinni będą, et judicium prosić będą, oraz promowować będą, aby starostwo Bobrownickie cum substituto capitaneo pro vacanti podane było, prosząc J. K. M., aby bene merito et possessionato concivi nostro juxta distributivam justitiam conferre raczył.

§ 7. A że człowiek malevolus Imci pana Jakuba Zboińskiego, starostę Lipieńskiego quasi consentientem, ultra mentem et intentionem jego (bo nam wiadoma jego przeciwko Majestatowi Pańskiemu stateczność) inscribi między podpisy confederatorum et in acta ingrossari procuravit, ciż Ichmć panowie Komissarze excusabunt przed J. K. M. et tota Republica Imci pana Starostę Lipieńskiego, i deducent innocentiam jego.

§ 8. Jako zaś compatimur sorti inquae et cladi domus Ichmciów panów Gembartków* przez niesłuszne rozstrzelanie Szwedzkie Imci pana Stanisława Gembartka, skarbnika Dobrzyńskiego, tak zlecamy i prosimy Ichmciów panów Komissarzów, ut instent do J. K. M. P. N. M., żeby ex bonis demerentium sanguini ejus recompensare raczył.

§ 9. Jeżeliby zaś Ichmć panowie Komissarze nasi aliquid nocivum Reipublicae animadverterent, na to pozwalać nie mają, lecz o to się starać będą, aby cum tota Republica in commodum et emolumentum ejus cum ..... agatur, et ut bene sit Patriae, prospiciant. Jeżeliby zaś materye statum totum perimentes zachodziły i promowowane były, te fidei, activitati et dexteritati Ichmciów panów Komissarzów committimus, którzy cum tota Republica in tali passu zgadzać się mają, i do sejmu (o którego złożenie J. K. M. P. N. M. prosić będą) żeby odłożone były, starać się będą.

§ 10. Instabunt ciż Ichmć panowie Komissarze do J. K. M. P. N. M., aby pro necessitate ziemi naszej juxta opportunitatem temporis uniwersał ziemi naszej z kancellaryi swojej wydać rozkazał, który jeżeliby do grodu naszego aliquo casu nie doszedł i publikowany nie był, przez co de ulteriori statu et necessitate Reipublicae consulere byśmy nie mogli, uprosiliśmy i zlecili Imci panu Kazimierzowi Łochowskiemu, sędziemu ziemskiemu Dobrzyńskiemu, aby przez swoje uniwersały ad locum solitum consilii (które po miasteczkach w powiatach publikować rozkazać powinien), nas convocare raczył, gdziebyśmy jako de tuitione Majestatis, tak conservatione libertatis consulere mogli.

Którą to naszą uchwałę i Ichmciom panom Komissarzom podaną instrukcyą do grodu własnego ziemi naszej Bobrownickiego, albo któregokolwiek pobliższego, Imci panu Janowi Działyńskiemu, marszałkowi Koła naszego podać, i ręką własną podpisać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia dwudziestego wtórego miesiąca września, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego czwartego.

Jan Działyński, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

103.

[Instrukcya posłom do Króla Szwedzkiego, dana z sejmiku gosp. dnia 8 listopada 1707 roku.]

Oblig. grodz. Wieczy. Bobr. Lib. 9, fol. 426.

Instructio ad Serenissimum, Potentissimum ac Invictissimum Carolum Dei gratia Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Regem, Generosis Adamo Sudraski, notario terrestri Dobrinensi, et Stanislao Świeżawski, nuntiis de conventu particulari Dobrinensi in Lipno die vigesima octava mensis Novembris in anno Domini millesimo septingentesimo septimo expedito, data.

Agnoscit terra Dobrinensis superum auxilium sibi refulsisse ut cum sub ponderosa hostium immanitate ingemisceret, adventu Serenissimi, Potentissimi ac Invictissimi Regis Sveciae ex his vindicata calamitatibus esset, cumque bellico apparatu splendida castra Serenissimus, Potentissimus ac Invictissimus Rex sua orbi

circumtulerit, ad nos Rempublicamquae nostram victoriosum reditum detulerit. Ideo in omnem effusa applausum, cum debita veneratione sacrae suae Regiae Majestati per delegatos suos nuntios terra Dobrinensis provolvit,* ac hanc continuam infixamque cordibus suis explicat impressionem, qui* eandem ruituram Rempublicam nostram ad exitium, triumphalibus auspiciis erigere fecit, illam et felici pacis praestolando ramo [tuebitur] [1]).

Exponent fidem Generosi Nuntii Serenissimo, Potentissimo ac Invictissimo Regi; qua clade incursio castrorum hostilium Moschoviticorum totam terram Dobrinensem oppressit, quomodo cunctas curias nobilium Dobrinensium expilavit, incolas civitatenses et villanos denudavit, tum omnem suppellectilem tam ubicunque, quam et [proh crimen!] in sacris aedibus in reseratis extrusis in depositorio habitam eripuit, frumenta in horreis et omnia pabula absumpsit, pecudes, pecora equos, pretiosas et [lanatiles] [2])? oves quoque in suam apprehendit commoditatem: Supplicabunt itaque memorati Generosi Nuntii, ut Serenissimus, Potentissimus ac Invictissimus Rex dignetur in innata suae Sacrae Regiae Majestatis clementia eandem terram Dobrinensem habere provisam, et misericordia comutare, * ut transvertentia castra suae Sacrae Regiae Majestatis, nobis vero auxiliaria, per ditiones ejusdem terrae Dobrinensis, in commiseratione tantae cladis, conservari de gratia sua Regia continuat.

Caetera dexteritati et activitati Generosorum Nuntiorum committuntur.

Antoni Świeżawski, marszałek Koła rycerskiego sejmiku gospodarskiego Lipieńskiego ziemi Dobrzyńskiej.

104.

[Laudum sejmiku odbytego w Skąpem dnia 31 stycznia 1709 roku.]

Lib. 15, fol. 718.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik ziemi Dobrzyńskiej ex limitatione do Skąpego (dla powietrza w Lipnie w miejscu zwyczajném obradom ziemi Dobrzyńskiej grasującego) zgromadzeni: ponieważ dla niewiadomości w tak krótkim czasie o Ichmciów panów Regimentarzów wojsk kwarcianych subsistencyi, Ichmć panowie posłowie nasi z funkcyi swojej na dzisiejszym sejmiku nie uczynili nam relacyi, dlatego upraszamy Ichmciów, aby satisfaciant assumptae provinciae suae niętylko do Ichmciów panów Regimentarzów wojsk pomienionych, ale i do Jaśnie Wielmożnego Imci pana Hetmana wielkiego koronnego, in quantum necessitas urgens postulaverit, et accelerare chcieli w tém, Ichmciów praesenti laudo ferventissime obstringimus, omnem gratitudinem za podjęte prace i expensa deklarując.

A że Imci pan Stanisław Świeżawski względem odprawionej do Jaśnie Wielmożnego Imci pana Wojewody Kijowskiego funkcyi pretenduje gratitudinem, która

---

[1]) Rkp. przedstawia tu rozpaczliwe naśladowanie jakiegoś skrócenia, które wygląda coś jakby »besbitur«.

[2]) Rkp. ma tu zepsucie »labratiles«; może było: lana perutiles?

usługa Imci panu że należy, tę meretur rekompensę, więc ex unanimi consensu nostro do sądów komissarskich, ut provideant pomienionemu Imci gratitudinem, committimus; którą Ichmć panowie Antoni Orłowski, Żupnik ziemi Dobrzyńskiej i Wojciech Świeżawski, Administratorowie czopowego, gdy przez sądy komissarskie assignabitur, pomienionym Ichmciom oddać zlecamy.

Sejmik ten zaś stosując się do inszych województw i ziem propter conservationem [in casu] alicujus necessitatis consiliorum, także dla uczynienia relacyi Ichmciów panów posłów, do poniedziałku najbliżej po niedzieli środopostnej, to jest ad diem undecimam mensis Martii, pod dyrekcyą tegoż pana Marszałka limitujemy.

Które to laudum podpisawszy ręką własną do ksiąg grodzkich Bobrownickich ziemi Dobrzyńskiej podać zleciliśmy panu Marszałkowi.

Datum w Skąpem dnia trzydziestego pierwszego stycznia, roku tysiącznego siedmsetnego dziewiątego.

Maciej Antoni Orłowski, marszałek sejmiku ziemi Dobrzyńskiej.

105.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 5 lipca 1709 roku.]

Lib. 15, fol. 777.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, do Lipna na sejmik i melioracyą popisu pro die quinta praesentis, vigore anterioris limitationis zgromadzeni, takie między nami unanimi consensu uczyniliśmy postanowienie:

§ 1. Że ponieważ Ichmć panowie Senatorowie ziemi naszej nietylko przez uniwersały, ale też i listowne Imci pana Marszałka Koła naszego nomine publico pisane rekwizycye hucusque na popis nie stawili się, także Imci pan Chorąży i sam in persona sua nie stanął, et signa według prawa do wszystkich trzech powiatów non comparavit, actum hodiernum ad diem decimam nonam praesentis propter ulteriorem meliorationem popisu i obrania duktora i officerów limitujemy. Na który czas i miejsce tak Ichmć panowie Senatorowie i Urzędnicy ziemscy, jako i equestris ordo stawić się powinien, nietylko sub poenis de expeditione bellica sancitis, ale też urzędy non comparentium na przyszłym sejmie pro vacanti podane będą. Nadto i chorągwie do dóbr ich z pola ordynowane będą.

§ 2. A ponieważ ziemia nasza in exercitu pospolitego ruszenia ab antiquo z województwem Inowłocławskiém consistere powinna, obraliśmy e medio nostri posłów, to jest Imci pana Michała Gembarta i Imci pana Jakuba Kłosińskiego do województwa Inowłocławskiego, którym committimus, ażeby praemissa omni tak Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów Senatorów, jako też totius equestris ordinis województwa tegoż veneratione, naszą annuntient gotowość; upraszając, żeby nam Ichmć sensum consiliorum suorum communicare raczyli, oraz jeżeliby tego potrzeba była, osobliwie od swywolnego żołnierza, którzy nas nic nie salwując nostris [vivit] spoliis, mutua et reciproca auxilia., jako i my Ichmciom praestare chcieli.

§ 3. Mając respekt na expectativę Imci pana Piotra Macharzyńskiego, deputata chorągwi pancernej, Imci pana Starosty Olszańskiego, że pod terazniejszy

czas assygnacyi swojej nie może mieć exsolutionem, jemu tractamentu tynfów sto u Imci pana Jakuba Chalińskiego, poborcy ziemi naszej z remanentów czworga pogłównego odebrać naznaczamy.

Które to laudum, jako zgodnie postanowiliśmy, Imci panu Marszałkowi Koła naszego do akt grodzkich Bobrownickich podać zleciliśmy, Imci panu Vice-Regentowi grodzkiemu Bobrownickiemu per extractus wzięte, do miast powiatowych ad publicandum rozesłać także polecamy.

Działo się w Lipnie w Kole rycerskiem dnia piątego Julii, anno millesimo septingentesimo nono.

Marcin Lubowiecki, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

106.

[Odpowiedź z kancelaryi Królewskiej z dnia 5 października 1709 roku.]

Respons od J. K. M. P. N. M., urodzonym Antoniemu Chełmickiemu miecznikowi i pułkownikowi, Jakóbowi Sierakowskiemu kasztelanicowi Ziemi Dobrzyńskiej, i Franciszkowi Karskiemu, posłom Ziemi Dobrzyńskiej, na instrukcyą tejże Ziemi dany z kancelaryi J. K. M. pokojowej, dnia 5 miesiąca Octobra w obozie pod Bronisławem?* 1709.

Garnącą się cum festinatione in venerationem sui przy szczęśliwym swoim powrocie Ziemię Dobrzyńską, J. K. M. P. N. M. serena ojcowskiej dobroci i łaskawości przyjmuje fronte. Wdzięczen jest actorum, które e medullis pectorum prawdziwa ku Majestatowi Jego Pańskiemu excivit wierność, exoptando, nietylko tę zacną a seculis Ziemię, ale całą Rzpltą widzieć jako najprędzej in pristino gloriae et felicitatis statu.

Przyjmuje gratissime J. K. M. P. N. M. oświadczone heroicarum mentium zacnych obywatelów Ziemi Dobrzyńskiej przy dostojeństwie swoim kontestacye, a wiedząc dobrze, że integritatem majestatów Królewskich non sic circumstantia tela, quam tutatur amor, nim się J. K. M. P. N. M. zaszczycać zawsze pragnie, i najdoskonalszą tuitionem sui in fidis civium pectoribus zakłada.

Daje się to ex recensitis longo ordine zacnej Ziemi pressuris wiedzieć, że nulla calamitas sola; jako J. K. M. P. N. M. compatitur super hac malorum congerie, które inundabant ziemię Dobrzyńską; tak wszelką jej swoję, która tylko per rationes belli być może, przyobiecuje od wszelkich aggrawacyi ochronę. To jest jedynie votum et desiderium J. K. M. P. N. M. in una compage złączoną ad emolumenta publica Rzpltą, i jako J. K. M. P. N. M., princeps Trajano melior Nerva clementior, dał dowody dobroci, łaskawości i klemencyi swojej, że immemor ad praeterita, wszystkich już odtąd wiernych in publicum pańską swoją zaszczycać przyobiecuje clemencyą, tak o tej łaskawości swojej upewnia wszystkich zacnej Ziemi obywatelów.

Urodzonego Zboińskiego Starostę Lipieńskiego, kiedy testis actionum humanarum conscientia eximit z tych liczby, którzy konjuracyi Warszawskiej [manus] [1]) dedere, J. K. M. P. N. M., stantibus etiam literariis instrumentis, nie chce mieć

[1]) Rkp. ma tu zamiast manus, tylko zaprzeczenie »non.«

go w tej liczbie comprehensum, i przez urodzonych posłów ma sufficientissime excusatum.

In reliquo J. K. M. P. N. M. wszystkim zacnym obywatelom Ziemi Dobrzyńskiej paternas suas gratias et favores oświadcza.

Na własne J. K. M. P. N. M. rozkazanie.

Andrzej z Tenczyna Ossoliński, Chełmski Starosta, pisarz J. K. M. pokojowy.

107.

[Laudum zjazdu Lipieńskiego z dnia 31 stycznia 1710 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, za uniwersałem Imci pana Antoniego z Chełmice Chełmickiego miecznika i pułkownika ziemi naszej, ad requisitionem et expostulationem nostram per districtus na dzisiejszy zjazd wydanem i na polach Lipnowskich zgromadzeni sub regimine tegoż Imci pana miecznika Dobrzyńskiego, jako pułkownika ziemi naszej, takową w braterskiém kole naszém concordibus votis postanowiliśmy uchwałę:

§ 1. Naprzód providendo indemnitati nostrae, succurendo reszcie ubogich fortun naszych, będąc penitus zrujnowani częścią przez nieprzyjaciela, częścią przez dywizye różnych wojsk nieznośnych kontrybucyi wybierania, a potém przez marsz wojsk Moskiewskich, Kozackich, Kałmuckich, Wołoskich, przez ziemię naszę przechodzących z niewypowiedzianą i niesłychaną a saeculis opressyą, spodziewaliśmy się za szczęśliwym Najjaśniejszego Króla Imci P. N. M. in viscera Repni przybyciem, jakiegokolwiek in his calamitatibus et pressuris pozostając, levamen sub felicitate J. K. M. P. N. M. et auspiciis. Loco levaminis większą od własnych wojsk J. K. M. P. N. M., niżeli od nieprzyjaciela odbieramy aggrawacyą, kiedy non contraviando paletom z komissariatu J. K. M. P. N. M. w Toruniu osadzonego wydanym, iuxta contenta tych paletów furazie i prowianty ad punctum wydaliśmy, i wydajemy, znowu pieniężnemi insuper obarczeni po dwa bite talery z dymu na na każdy miesiąc, i za wartę na dzień jednemu żołnierzowi złoty Pruskiej monety. Przy tak straszném prześladowaniu ziemi naszej tak wielką taryfą, uprosiliśmy sobie tedy de medio nostri za posłów Ichmciów pp. Hieronima Krzyżanowskiego burgrabiego grodzkiego Dobrzyńskiego, i Ludwika Tarnowskiego, do Imci pana generała feldmarszałka J. K. M. P. N. M., cum expostulatione, aby ex compassione christiana circumspectum na ruinę tej ubogiej Ziemi naszej raczył mieć oculum, a jako w taryfie, którą jesteśmy przeładowani, tak i przebrane kontrybucye kompensował, i inszemi nad naznaczenie przez palety aggrawować nie kazał.

§ 2. A że sejmik przeszły ex limitatione in 22 Januarii przypadający się zerwał, ex vi contradictionis anteriori electioni Ichmć pp. Michała Gembartha podstolego, Michała Baleńskiego burgrabiego grodzkiego Bobrownickiego ziemi Dobrzyńskiej na pierwszym sejmiku, z uniwersałów J. K. M. P. N. M. obranych posłów 17 Januarii anno nunc currenti odprawionym; który non ex alia ratione limitowaliśmy byli ten sejmik, tylko propter formandam instructionem et majorem auctionem electionis posłów, więc insistendo declarationi nostrae, którąśmy sobie bratersko na pierwszym przyrzekli sejmiku, ponieważ Ichmć contradicentes od

swojej na terazniejszym kongresie recedunt kontradykcyi, i activitatem Ichmciom pomienionym posłom restituunt: Stosując się tedy ad normam województw Kujawskich jako collaterales ziemi naszej in majori auctione electionis posłów, non derogando quidquam anteriori electioni Ichmciów panów posłów, i owszem one approbando, obraliśmy na terazniejszym kongresie naszym liberis suffragiis, unanimi voce, nemine contradicente, posłów Ichmciów panów: Jana Stanisława z Romoki Romockiego podsędka ziemskiego, sędziego grodzkiego, Antoniego z Chełmice Chełmickiego miecznika i pułkownika Dobrzyńskich, na generalną radę Warszawską 4 Februarii anno nunc currenti przypadającą; których fide honore et conscientia obligamus et fraterne obstringimus, aby nec in minimo puncto od instrukcyi sobie przez nas danej nie odstępowali, w inszych zaś materyach statum Rzeczypospolitej concernentibus legi et libertati proficuis cum tota na przyszłej radzie zgadzali się Republica.

Które to laudum i instrukcyą sobie od nas daną i punkta w niej wyrażone zgodnie postanowione Imci panu Antoniemu z Chełmice Chełmickiemu miecznikowi i pułkownikowi ziemi naszej, a natenczas marszałkowi Koła naszego rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej podpisać et ad acta castrensia Bobrovnicensia podać zleciliśmy.

Działo się na polach Lipieńskich dnia 31 stycznia roku Pańskiego 1710.

Antoni Chełmicki miecznik, pułkownik, i marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

108.

[Instrukcya sejmiku Lipieńskiego, odbytego na polach Lipieńskich dnia 31 stycznia 1710 r., dana posłom na Radę Warszawską.]

Instrukcya Ichmciom panom Janowi Stanisławowi z Rumoki Romockiemu, podsędkowi ziemskiemu, sędziemu grodzkiemu, Antoniemu z Chełmice Chełmickiemu, miecznikowii i pułkownikowi ziemi Dobrzyńskiej, Michałowi Gembartowi podstolemu, Michałowi Balińskiemu, burgrabiemu grodzkiemu ziemi Dobrzyńskiej, zgodnie obranym posłom na walną radę Warszawską die 4ta Februarii anni nunc currentis w Warszawie zaczynającą się, na kongresie Lipieńskim z uniwersału tegoż Imci pana Chełmickiego miecznika Dobrzyńskiego, jako pułkownika ziemi Dobrzyńskiej per districtus wydanych, die 31 Januarii anno praesenti na polach Lipieńskich odprawionym, od ziemi Dobrzyńskiej dana.

Naprzód: Ichmć panowie posłowie nasi winne i uniżone J. K. M. P. N. M. cum profundissima veneratione oddadzą dzięki pro paterna cura et sollicitudine około tej utrapionej ojczyzny naszej, że nas uti pater patriae przy szczęśliwym swoim ad solium Regni powrocie post tot pressuras, praedas et spolia jako świątnic Pańskich, tak i ubogich naszych szlacheckich fortun ex ungue ferocis leonis swoją heroiczną wydziera ręką, i z tém się życzliwém i wierném naszém majestatowi J. K. M. P. N. M. odezwać poddaństwem, że jako ab ingressu felicissimo solii Regni nostri J. K. M. P. N. M. ziemia nasza była J. K. M, P. N. M. życzliwa i wierna, tak z tą życzliwoscią wiernego poddaństwa swego, et ea sponsione dekla-

ruje się, że przy dostojeństwie majestatu J. K. M. P. N. M. i Rzeczypospolitej nietylko ubogich fortun swoich, ale vitam et sanguinem immolare gotowa.

§ 2. A że copiae auxiliares wojsk cudzoziemskich, które kiedykolwiek in suppetias Polsce in antecessum przychodziły, nic nam inszego nie przynosiły, tylko ostatnią ruinę, desolationem et abominationem Królestwa naszego, czego i teraz samą doznawaliśmy i doznawamy rzeczą, zaczém Ichmć panowie posłowie nasi jak najpokorniej majestatowi J. K. M. P. N. M. suplikować będą, aby J. K. M. P. N. M. jako swoje własne Saskie wojska (vigore deklaracyi verbo suo Regio stanom Rzeczypospolitej na sejmie pacificationis przyrzeczonej, konstytucyą titulo ubezpieczenie dostojeństwa J. K. M. od stanów Rzeczypospolitej na tymże sejmie stwierdzonej), oprócz gwardyi, która ad latus J. K. M. P. N. M. vigore pactorum conventorum zostawać ma, i tęż oficerowie, szlachta polska kommendować mają, tak Najjaśniejszego Cara Imci Moskiewskiego in viscera Regni wprowadzone evakuować jak najprędzej raczył, żebyśmy dłużej sub hoc malleo et incude nie zostawali, i więcej eam sub auspiciis felicissimis J. K. M. P. N. M. nie ponosili, którą hucusque ponosimy calamitatem, oprócz gwardyi.

§ 3. Uskarżą się przytém Ichmć panowie posłowie soleniter przed majestatem J. K. M. P. N. M. imieniem całej ubogiej Ziemi naszej, częścią przez nieprzyjaciela, częścią przez ustawiczne różnych dywizyi przechody nieznośnych wybierania kontrybucyi, nuż Moskiewskie, Kałmuckie marsze, penitus zrujnowanej, na wielkie exorbitancye i oppressye własnych wojsk J. K. M. P. N. M., jako marszem z Torunia idących, którym idąc dobra Sadłowo Imci pana podsędka Dobrzyńskiego cum summa oppressione samej Jejmci pani podsędkowej zrujnowali, i wniwecz obrócili, tak i na zimową konsystencyą w ziemi naszej lokowanych i rozkwatyrowanych pod komendą Imci pana pułkownika Gulcza zostających, którzy nietylko podług paletów z komissariatu J. K. M. P. N. M. prowianty i furaże biorą, ale insuper pieniężną extorquent kontrybucyę po dwa bite talery z dymu, i za wartę, na jednego dragona na dzień złoty jeden Pruskiej monety. Supplikować będą J. K. M. P. N. M. Ichmć panowie posłowie nasi, aby na te poczynione krzywdy i exorbitancye komisyą, do której jednego z wojskowych oficerów, a drugiego z Ziemi naszej szlachcica osiadłego z miłościwej swej łaski J. K. M. P. N. M. naznaczyć raczył, i cokolwiek się na tej komisyi szkód, krzywd i violencyi pokaże, praevia iuratoria comprobatione iisdem iniuratis per iudicium comissoriale kompensować kazał, una cum poenis seorsivis na tych oficerów, którzy jako w marszu przechodzących, tak i na kwaterach zostających komendowali żołnierzy iniungendo.

§ 4. Upraszać powinni będą Ichmć panowie posłowie o przeczytanie pactorum conventorum wydanych podczas zamieszania terazniejszego od J. K. Mci u Ichmciów panów pieczętarzów deponowanych, tudzież o przeczytanie diplomatum i obowiązków J. K. M. na pospolitém ruszeniu Sandomierskiém, na sejmie Lubelskim, i podczas konfederacyi Sandomierskiej wydanych, którym, że się nie dosyć stało, jak calamitas przez oddalenie się J. K. M. pokazała; z inszemi tedy województwy zniosłszy się, wynaleść mają takie sposoby, aby do tego na potém nie przychodziło, securitatem tego, żeby obostrzono, et provideatur, żeby Rzeczpospolita sine omni metu vel in minimo uszczerbienia libertacyi * aut convulsionem praw swoich nie zostawała, i tak przyjaciół auxilia nie potrzebowała, jakoteż mogła resistere własnemi siłami nieprzyjaciołom.

§ 5. Upomną się także Ichmć panowie posłowie o pokazanie oryginału i prze-

czytanie traktatu z Najjaśniejszym Carem Ieomcią uczynionego, et inibunt media takowe, żeby ten traktat w exekucyi ex parte Cara Imci, i w nienaruszeniu zostawał; jeżeli co w nim violatum, żeby poprawione było, i upomniono się, dlaczego nad obloqwencyą traktatu dwa razy liczniejsze wojska wprowadzono; niemniej aby Ukraina cała, fortece, i z nich armaty do Moskwy zabrane, Rzeczypospolitej restituantur przy deklaracyach od Cara Imci na to uczynionych, Ichmć panowie posłowie upomną się.

§ 6. A że smutnym doznaliśmy przykładem, iż dlatego w tak ciężką zostaliśmy wprowadzeni wojnę, że nas externae potentiae zastały disarmatos, postanowienie tedy sił do wojny terazniejszej proporcyonalnych, Ichmć panowie posłowie wezmą przed się per auctionem wojska własnych Polaków utriusque authoramenti, non praejudicando cudzoziemcom, którzyby szarży trzymania godnymi byli, oraz upraszać J. K. M. będą, żeby do tego Rzeczypospolitej dopomódz raczył, wystawiając quam primum tę milicyą polskiego wojska, na którymby Rzeczpospolita wolność swoję, J. K. M. zaś majestatem suam bezpiecznie utrzymać mógł; niemniej aby Król Imć wrócił dawną in bellis gerendis Polaków starożytnych sławę w polskich oficerów i żołnierzy fundując się, na których przodkowie J. K. M. największe zakładali bezpieczeństwo, nie spuszczając się przytém super exoticum militem, którzy częstokroć albo interesów swoich patrzą, albo per rationes secretas chronią się quo conjuncturae suadebunt. Ztąd sequitur depopulatio krajów, o które externi jako o nieswoje nie dbają, wielkie z nich cudzoziemską manierą praetendendo porcye, kontrybucye, co w Rzeczypospolitej często szkodliwe kollizye przynosi.

§ 7. A że od koronacyi swojej obligowany był J. K. M. P. N. M. nie czynić żadnych traktatów cum vicinis principibus inscia Republica, dlatego którekolwiek pozachodziły quocunque praetextu, powinny być odkryte statibus Regni; jako niedawno Król Wilhelm w Anglii, lubo in absoluto dominio, pokazać musiał traktat ż Książęciem Bawarskim bez wiadomości parlamentu uczyniony. Oraz prosić będą, aby Król Imć upewnił Rzeczpospolitą seorsivo diplomate, że jeżeli jakie były i są pomienione cum externis traktaty, nigdy cum praejudicio Rzeczypospolitej, ani cum involutione w jaką wojnę vel mentione jej nie stawały. Ciż Ichmć panowie posłowie manifestować się będą publicznie, i Imci pana marszałka konfederacyi do tegoż obligabunt, iż się nie zna Rzeczpospolita do żadnych z nikim sekretnych traktatów, tylko do tych, które przez posłów lubo komisarzów swoich publicznie stanowiła.

§ 8. Że zaś terazniejsze zamieszanie narodziło tak wiele dywizyi pełnomocnych regimentarzów, ignota w Rzeczypospolitej nomina, którzy pro arbitrio supremo województwa aggrawują, ad instar obcych narodów cum contemptu praw ojczystych ac legitimae potestatis województw utriusque gentis, komissariaty na kontrybucye formują, i one inaudito exemplo w wolnym narodzie sub forti executione swawolnymi kupami na to umyślnie zaciągnionemi exigunt, przez co intestinum bellum fovent, Rzeczpospolitą niszczą, et ad exotica bella się mieszają: upraszać będą Ichmściów panów hetmanów, Ichmć panowie posłowie nasi, żeby takich uti violatores legum patriarum irremissibiliter znosili, starostom na nich ad miniculum przydawali, którzy sub amissione capitaneatuum takowym zbrodniom folgować nie mają, hoc adiecto według dawnych praw vigoru, że zaciągający pomienione kupy uznani być mają pro perduellibus, et poenis perduellis sine omni processu subiaceant; a którzy się zaciągać będą, ieżeli szlachta, eo ipso excludantur

a paritate et bonis, jeżeli zaś ignobiles, jako depraedatores publicos [znosić] wolno, i ich capita invindicabilia censeantur. Jeżeli zaś co od wojska legitimae potestati podlegającego exorbitatur, Ichmć panowie regimentarze reddant rationem in omni foro, którzyby paletami i prywatnemi dyspozycyami aggrawować ubogich ludzi ważyli się.

§ 9. Ponieważ po radzie Lubelskiej przez Księcia Imci Prymasa promulgowane interregnum, quo titulo kaptury sądzone i inne solennitates interregnorum practicabantur, ineat Rzeczpospolita media jako interregnum resolvere, ne osobie J. K. M. noceat, jako providere, bo ten, co w Toruniu skrypt sformowany, który podpisali przytomni senatorowie i uniwersał Księcia Imci Prymasa satisfaciet bynajmniej ad resolvendum interregnum; w tém zaś jest punkt honoru Rzeczypospolitej, aby narodom postronnym nie pokazała levitatem aliquam w prawach swojch, które multo sangvine przodków naszych intra et extra powagę, i aestymacyą pozyskały.

§ 10. Powaga Ichmściów panów hetmanów utriusque gentis i wszelkich ministrów, żeby utrzymana była iuxta leges et praxim usitatam, novitates zaś przeciwko prawu, aby nie były przypuszczone, jako to feldmarszałkostwa i inne w Polsce niezwyczajne honory, Ichmć panowie posłowie promovebunt, committimus.

§ 11. Także aby insistendo dawnym prawom Król Imć etiam in ultimo casu, aby extra limites Regni wyjeżdżać nie był rezolwowany, także ksiądz Imć Prymas i ministri status, cavebunt Ichmć panowie posłowie, aby dawne o wyjazdach królewskich za granice polskie prawo reassumowane było, iniungimus.

§ 12. A że Rzeczpospolita ma tak wiele pretensyi do partyzantów adversae partis utriusque gentis, i do tych, którzy extra consensum Rzeczypospolitej do postronnych Monarchów privata authoritate publicas cum summo praeiudicio et detrimento Rzeczypospolitej ważyli się odprawować legationes: Ci tedy wszyscy nie na przyszłej radzie Warszawskiej, na której committimus Ichmciom panom posłom naszym, ileby kto chciał urgere iudicium, non permittant ani sądzić ani kondemnować, fide publica obstringimus, tylko na sejmie pacificationis, na którym praeviis mandatis ad instantiam instigatoris Regni przed sejmem solita praxi lege descripta edendis, sprawić się powinni, i reddere rationem suorum gestorum całej Rzeczypospolitej; o którego jak najprędsze sejmu koronnego pacificationis złożenie majestatu J. K. M. P. N. M. jak najpokorniej upraszać będą.

§ 13. Jeżeliby zaś kto ex externis personis do indygenatu przez promocye przychodzić chciał, na ten ullo modo jako szkodliwy Rzeczypospolitej Ichmć panowie posłowie nasi nie pozwolą, fide honore et conscientia in eo puncto Ichmciów obligamus; eodem modo et plebeiis personis, by najzasłużeńszego, do klejnotu szlachectwa nie przypuszczą, ani pozwolą, committimus.

§ 14. Niemałą-by Rzeczpospolita musiała ponieść szkodę przez wykupowanie dóbr ziemskich od cudzoziemców, więc jeżeliby się [kto] . . . . ex externis znalazł personis, żeby będąc extra indigenatum ważył się, dobra ziemskie kupować, albo żeby je ipso actu kupił, obstringimus w tém Ichmściów panów posłów naszych, aby się serio tego dopomnieli na przyszłej radzie, aby takowe dobra kupione cassatis resignationibus Regio subsint fisco, albo też aby in bene meritos distribuantur.

§ 15. A że w wolnym narodzie ad eam przyszliśmy infelicitatem et hunc despotismum u postronnych monarchów, kiedy semoto quovis personarum respectu

nemini parcendo, najprzedniejsze w Rzeczypospolitej fulcra, których się a saeculis Rzeczpospolita polska ex praedecessoribus et antenatis suis carissimis et heroicis zaszczycała actibus, ad squalidos nam violenta manu zabierają carceres, jako się ten nieszczęśliwy na osobie Jaśnie Oświeconego Książęcia Imci Wiśniowieckiego Michała, kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego Wielkiego Księstwa Litewskiego, z ordynansu Najjaśniejszego Cara Imci Moskiewskiego wykonał casus, który hucusque in iniusto et indebito od Cara Imci Moskiewskiego detinetur carcere, instabunt tedy Ichmć panowie posłowie nasi do J. K. M. P. N. M. nomine publico, aby J. K. M. P. N. M. jako Jaśnie Oświeconego Księcia Imci Wiśniowieckiego magnum qua toga qua sago in Republica civem et senatorem, tak i innych, którzyby się w Moskiewskiém więzieniu polskiego narodu znajdowali więźniów, Królewską swoją z tegoż więzienia eliberować i relaxować raczył powagą.

§ 16. Tym zaś, którzyby ex civibus adversae partis demisso poplite chcieli adorare majestatem, i świeżém swojém odezwali się poddaństwem majestatowi J. K. M. P. N. M., instabunt Ichmć panowie posłowie nasi do J. K. M. P. N. M. pokornie, aby tych [accersere] [1]) J. K. M. P. N. M., et clementia sua Regia miłościwie do ojcowskiego raczył przycisnąć serca, et paterna Ichmci zechciał protegere gratia.

§ 17. Wielką i w tém jako skarb koronny, tak i Rzeczpospolita patitur szkodę per privatam et violentam ademptionem Bocheńskiej i Wielickiej Żupy, ekonomii Samborskiej, ceł, komor wodnych i lądowych, et perceptionem z nich proventuum: inquirent tedy Ichmć panowie posłowie nasi, per quem intercepti, et perceptio [fiebat], aby ci, którzy je percipiebant, et in privatos suos usus convertebant, ab actu confoederationis Sandomiriensis reddant z nich rationem na przyszłej radzie, i one totaliter refundant, aby się tego dopomnieli Ichmć panowie posłowie, committimus.

§ 18. A że w ziemi naszej dwie wakują kasztelanie Rypińska i Słońska, te aby były inter vacantias podane, Ichmciom panom posłom committimus, i nomine publico obligamus, aby według prawa J. K. M. P. N. M. terrigenis incolis et indigenis terrae Dobrinensis, te wakanse conferre raczył, upraszać też będą Ichmć panowie posłowie, i o to instabunt, żeby ante omnia wszystkie urzędy którekolwiek ad praesens wakują, z szczodrobliwej ręki pańskiej vigore legis publicae rozdawane były.

§ 19. Ziemia nasza między inszemi województwy i ziemiami tej Rzeczypospolitej sądzi się być najnieszczęśliwszą, kiedy za panowania J. K. M. P. N. M. żadnego roku należącej sobie hucusque Suchedniowej nie partycypowała soli. Alboż teraz circa hanc calamitatem suam, inveniet gratiam in oculis .... o którą jako najmocniej upraszać będą J. K. M. P. N. M., Ichmć panowie posłowie nasi, aby ta sól Suchedniowa przez wszystkie lata zatrzymana, ziemi naszej należąca lege exstante z łaski J. K. M. wydana była.

§ 20. A że przez wydawania dwóch na jeden urząd z kancelaryi koronnych przywilejów wielkie się na sejmikach dzieją motus i lanienae, obviando tedy his inconvenientiis, praecavebunt sobie to Ichmć panowie posłowie, aby abhinc na jeden urząd dwa nie wychodziły przywileje, i aby było dawne około wydawania przywilejów reassumowane prawo, et in executione J. K. Mci P. N. M. na sejmie pacificationis czytane pacta conventa.

---

[1]) Rkp. ma tu zepsuty wyraz »accedent.«

§ 21. I w tém wielkie stan szlachecki cierpi praejudicium, że cła, komory, żupy, plebejae conditionis administrują osoby i żydy: zaczém lege cavebunt na przyszłej Radzie Ichmć panowie posłowie, aby abhinc plebejae conditionis ludzie i Żydzi nie mieli dependencyi od Ichmciów panów Podskarbich koronnych do administracyi ceł, komor, żup, tylko nobiles bene possessionati.

§ 22. Merita i odwagi Imci pana Antoniego Chełmickiego, miecznika i pułkownika ziemi naszej, ut concivis nostri, et cicatricis lethalis vadium batalii Kaliskiej w ciele swoim poniesione, Ichmć panowie posłowie przypomną J. K. M. P. N. M., i dobroczynnej pańskiej łaski rekomendować będą respektowi, upraszamy bratersko Ichmciów.

§ 23. Spustoszenie dóbr Imci pana Jakuba Zboińskiego, starosty Lipieńskiego, podkomorzyca Dobrzyńskiego, przez Moskwę i Kozaków, także pozabieranie rzeczy zalecą J. K. M. P. N. M., i upraszać będą, aby był w respekcie i pamięci J. K. Mci P. N. M.

Którą to instrukcyę sobie od nas daną i puncta w niej wyrażone zgodnie postanowione Imci panu z Chełmice Chełmickiemu, miecznikowi i pułkownikowi ziemi naszej, a natenczas marszałkowi Koła naszego rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej, podpisać et ad acta castrensia Bobrownicensia podać zleciliśmy.

Działo się na polach Lipieńskich dnia trzydziestego pierwszego stycznia, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego dziesiątego.

Antoni Chełmicki, miecznik, pułkownik, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

109.

[Instrukcya posłom do Króla, dana z sejmiku w Skąpem dnia 2 sierpnia 1710 roku.]

Instrukcya do Najjaśniejszego Augusta Wtórego z Bożej łaski Króla Polskiego, Wielkiego Xiążęcia Litewskiego, Ruskiego, Pruskiego, Mazowieckiego, Żmudzkiego, Kijowskiego, Inflantskiego, Wołyńskiego, Podolskiego, Podlaskiego, Smoleńskiego, Siewierskiego i Czernichowskiego, także dziedzicznego Xiążęcia Saskiego i Elektora, Pana Naszego Miłościwego, Ichmciom panom Jakubowi z Ossówki Zboińskiemu, Lipieńskiemu, Nowskiemu staroście, Krzysztofowi Chełmickiemu i Jakubowi Chalińskiemu, posłom od ziemi Dobrzyńskiej, w Skąpem dnia wtórego miesiąca sierpnia, roku tysiącznego siedmsetnego dziesiątego ex consensu całego sejmiku dana.

§ 1. Naprzód pro principali zakłada ziemia nasza Ichmciom panom posłom, aby Najjaśniejszemu Majestatowi J. K. M. P. N. M. pro paterna cura et sollicitudine in conservationem universi najniższe cum expressione wiernego poddaństwa oddali dzięki.

§ 2. Zlecamy przytém Ichmciom panom posłom naszym, aby donieśli Najjaśniejszemu Królowi Imci P. N. M., że jako in antecessum Ziemia nasza nie zwykła deesse ochotą swoją in satisfactione sancitorum w uchwałach podatków in subsidium et erectionem własnych sił Rzeczypospolitej, tak i teraz omnem promptitudinem deklaruje, byle tylko podług postanowienia terazniejszej Rady auxiliarnych wojsk, które ad ultimam egestatem Rzeczpospolitą przyprowadzają, evacuatia

stanęła, tedy jako currencyą szelężnego i wszelkich podatków, tak i na wyprawę, aby Rzeczpospolita témprędzej mogła mieć proprias vires, in tempore peculium paratum obmyślić obowięzuje się.

§ 3. A że prawem pospolitém totque constitutionibus władza hetmańska opisana, oraz et immunitas bonorum terrestrium, przeciwko któremu prawu wielkie się praejudicium staje, jako to i teraz świeżo różne dywizye Ziemię naszą tak marszami ustawicznemi przez tęż Ziemię naszą bez ordynansu hetmańskiego tam i sam divagando, i ad corpus generalnego obozu wojsk koronnych nie idąc, przechodami i konsistencyami kilkotygodniowemi niszczą, po dworach szlacheckich konsistencye sobie zakładają, prowianty pro suo libitu et arbitrio biorąc, żołnierzy jako na hybernales rozkładają, i ubogich ludzi ciemiężą, jako to i teraz Gwardya J. K. M. pod komendą Jaśnie Wielmożnego Imci pana Graffa Denhoffa, podkomorzego W. Xięstwa Lit. zostająca, którzy libertowawszy duchowne dobra i niektóre królewszczyzny, w samych ziemskich dobrach rozłożyli się. W czém supplikować do Majestatu Najjaśniejszego J. K. M. Ichmć panowie posłowie nasi będą, upraszając jako najpokorniej, aby Ichmciów panów Hetmanów koronnych upomnieć raczył, żeby takowym exorbitancyom mając władzę wszelką nad wojskami, ordynansami surowemi swoimi zagrodzili, i takowych oppressyj plusquam hostilium nie pozwalali. W czém o wydanie uniwersałów z kancelaryi swojej do J. K. M. P. N. M. supplikować będą.

§ 4. A ponieważ według traktatu z komissariatem Saskim J. K. M. P. N. M. komissya jako w przebraniu prowiantów i pieniężnych kontrybucyj przebranych, także innych niewyliczonych krzywd poczynionych, zabojów w osobach szlacheckich, jako to Imci pana Antoniego Kłokockiego, towarzysza chorągwi Wielmożnego Imci pana Chorążego koronnego, Imci pana Andrzeja Lubowidzkiego, i Imci pana Krzykowskiego, niesłusznie i niewinnie popełnionych, także ludzi plebejae conditionis pobitych nie wiedzieć dla jakiej okazyi, nie doszła i dotychczas tych krzywd, a osobliwie tak strasznych zabojów, nulla u Imci pana pułkownika Gulcza satisfactio sprawiedliwości świętej, i owszem contemptus et confusio requirentibus et vindicantibus innocentem sanguinem uczyniona, tedy supplikować będą Ichmć panowie posłowie nasi, aby J. K. M. P. N. M. jako supremus judex tutorque oppressorum, komissarzów ad dignoscendas et disjudicandas injurias et perpetrata homicidia naznaczyć, et plenariam potestatem judicandi et exequendi excessivos committetere raczył.

§ 5. A że i teraz świeżo marszem przechodząc wojska J. K. M. kawalerya po dworach szlacheckich stawali, żywić się kazali, sobie pro libitu ad victum bydła i owce et id genus bili, trawą się nie kontentując żyta, jęczmiony, owsy żęli i siekli, podwody z wielkiém uciemiężeniem brali, upraszać jako najpokorniej Ichmć panowie posłowie J. K. M. P. N. M. będą, aby ciż Ichmć panowie Komissarze wysadzeni has injurias uznali i nadgrodzić osądzili.

§ 6. Upraszać przytém będą Najjaśniejszego Majestatu J. K. M. Ichmć panowie posłowie nasi, aby nad tą ziemią naszą zewsząd zniszczoną i zrujnowaną, która od attaku Torunia, prima praedá furentum będąc, sine respirio in hucusque, przedtém od nieprzyjacielskich, teraz od swoich wojsk, jako i różnych dywizyj premitur, raczył mieć justam compassionem, et ad ulterius przez pańską swoję protekcyą nie dopuszczał jej rujnować.

Caetera in praemissis omnibus activitati et dexteritati Ichmciów panów posłów zalecamy.

Kazimierz Michał Mazowiecki, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

110.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 25 sierpnia 1710 roku.]

Lib. 13, fol. 7.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na dzień dzisiejszy do Lipna zgromadzeni, unanimi votorum consensu takowe czynimy postanowienie:

§ 1. Znając ziemię naszą continuis fessam oneribus, gdzie już dla ustawicznych tak ab exotico auxiliari milite, jako też własnych Rzeczypospolitej wojsk extorsii i ciężarów vix spirare przychodzi, i ostatnią ponosić ruinę, uprosiliśmy za posłów e medio nostri do J. K. M. P. N. M. Ichmciów panów Kazimierza Nałęcza i Krysztofa Chełmickiego, którzy Ichmć przy instrukcyi sobie od nas danej cum profundissima veneratione Majestatowi J. K. M. exponent desideria nostra et praessuras, które ponosić przychodzi prawie sine intermissione, jako najniżej suplikując, ut se patrem gerat et consulat nobis.

§ 2. A że już przez kilka niedziel od Gwardyi J. K. M. P. N. M. pod komendą Jaśnie Wielmożnego Imci pana generała Graffa Denhoffa zostającej praemimur, którzy licentiose bez ordynansu Jaśnie Wielmożnego Imci pana Hetmana wielkiego koronnego sobie pozwalają, i tak ciężkie extorquent prowianty, nas i braci naszych aggravant, nullo habito respectu status nobilitaris et immunitatis bonorum terrestrium, uprosiliśmy z pośrodka siebie Imci pana Alexandra Bromirskiego, miecznika Zakroczymskiego, i Imci pana Józefa Starorypińskiego za posłów do Imci Grzegorzewskiego, pana oberszterlejtnanta J. K. M. nad tąż Gwardyą komendę mającego, pulsando iterato cor Imci, ut abstineat manum od takowych extorsii, et coërceat licentiam Ichmciów panów oficerów i ludzi pod komendą swoją. mających, * czego serio ciż Ichmć panowie posłowie przy danej sobie od nas instrukcyi upomnieć się będą powinni, et praecustodient Imci pana Oberszterlejtnanta, ne laesa patientia vertatur in furorem. W czém wzwyż mianowani Ichmć panowie posłowie nasi do J. K. M. P. N. M. uproszeni expostulować będą z Jaśnie Wielmożnym Imcią panem generałem Denhoffem, tudzież i Jaśnie Wielmożnym Imcią panem Rybińskim, Łowczym koronnym, władzę i komendę nad temi ludźmi mającemi, upraszając Ichmciów, aby nietylko coërceant licentiam militarem, ale też Ziemię naszą tot calamitatibus pressam od Gwardyi tej uwolnili i consistentie gdzieindziej obmyślili.

§ 3. Deferent oraz ciż Ichmć panowie posłowie Ichmciom panom generałom spalenie Imci pana Wojciecha Grochowalskiego przez tychże ludzi, et summam oppressionem przez Imci pana Suchodolskiego kapitana poczynioną.

§ 4. Dla uczynienia zaś relacyi Ichmciów panów posłów i dalszych postanowienia obrad, sejmik ten cum toto ejus effectu do dnia szesnastego miesiąca września, to jest nazajutrz po sejmiku deputackim, limitujemy, i to laudum nasze Imci panu marszałkowi Koła naszego, oraz i instrukcyę ręką swoją podpisać, i do grodu ziemi naszej podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia dwudziestego piątego miesiąca sierpnia roku Pańskiego tysiącznego siedemsetnego dziesiątego.

Kazimierz Michał Mazowiecki, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

111.

[Instrukcya posłom do Króla, z sejmiku Lipieńskiego z dnia 25 sierpnia 1710 roku].

N. 35/Z.

Instrukcya do Najjaśniejszego Augusta Wtórego z Bożej łaski Króla Polskiego, Wielkiego Xięcia Litewskiego [et cet. etc.] [1]), Ichmciom panom Kazimierzowi Nałęczowi i Krysztofowi Chełmickiemu, posłom od ziemi Dobrzyńskiej, w Lipnie dnia dwudziestego piątego miesiąca sierpnia, roku tysiącznego siedmsetnego dziesiątego ex consensu całego sejmiku dana.

§ 1. Naprzód pro principali zakłada ziemia nasza Ichmciom panom posłom, aby Najjaśniejszemu Majestatowi J. K. M. P. N. M. pro paterna cura et sollicitudine in conservationem universi najuniżeńsze cum expressione wiernego poddaństwa oddali dzięki.

§ 2. Zlecamy przytém Ichmciom panom posłom, aby donieśli Najjaśniejszemu Królowi Imci P. N. M., że jako in antecessum ziemia nasza nie zwykła deesse ochotą swoją in satisfactione sancitorum w uchwałach podatków in subsidium et erectionem własnych sił Rzeczypospolitej, tak i teraz promptitudinem deklaruje, byle tylko podług postanowienia terazniejszej Rady walnej Warszawskiej auxiliarnych wojsk, które ad ultimam egestatem Rzeczpospolitą przyprowadzają, evacuatia stanęła; tedy jako currentią szelężnego i wszelkich podatków, tak i na wyprawę, aby Rzeczpospolita témprędzej mogła mieć proprias vires, in tempore peculium paratum obmyśleć obowięzuje się. [2])

§ 3. A że tak ab exotico auxiliari, quam Reipublicae milite continuis praemimur praessuris, dla których dotąd i poborców ad exequendum postanowionych podatków obrać i onychże wypłacić nie przychodzi, tedy quam demississime supplikować będą Ichmć panowie posłowie Majestatowi J. K. M. evacuationem wojsk auxiliarnych.

§ 4. A że totaliter prawie zrujnowana ziemia nasza, supplikować będą, aby J. K. M. P. N. M. ex innata elementia sua od wszelkich konsistencyi zimowych Ziemię naszą uwolnić raczył.

§ 5. Prawem że jest pospolitém, totque constitutionibus władza hetmańska opisana, oraz że immunitas bonorum terrestrium, przeciwko któremu prawu wielkie się praejudicium staje, jako to i teraz świeżo różne divisie Ziemię naszą tak marszami ustawicznemi przez Ziemię tęż naszą bez ordinansu hetmańskiego tam i sam divagando, i ad corpus generalnego obozu wojsk koronnych nie idąc, przechodami i consistentiami kilkotygodniowemi niszczą, po dworach szlacheckich

---

[1]) Poselstwo to do Króla drugie, otrzymało prawie dosłownie powtórzoną instrukcyę poselstwa poprzedniego z dnia 2 sierpnia.

[2]) Punkt z instrukcyi posłom poprzednim z 2 sierpnia dosłownie powtórzony.

consistentie sobie zakładają, prowianty pro suo libitu et arbitrio biorąc, żołnierzy jako na hybernales rozkładają, i ubogich ludzi ciemiężą, jako to i teraz gwardia J. K. M. P. N. M. pod komendą Jaśnie Wielmożnego Imci pana Graffa Denhoffa, podkomorzego Wielkiego Xięstwa Litewskiego zostająca, którzy libertowawszy duchowne dobra i niektóre królewszczyzny, w samych dobrach ziemskich rozłożyli się; w czém supplikować do Majestatu Najjaśniejszego J. K. M. Ichmć panowie posłowie nasi będą, upraszając jako najpokorniej, aby Ichmciów panów Hetmanów koronnych upomnieć raczył, żeby takowym exorbitantiom mając władzę wszelaką nad wojskami, ordinansami surowemi swoimi zagrodzili, i takowych oppressyi plusquam hostilium nie pozwalali; w czém o wydanie uniwersałów z kancelaryi swojej do J. K. M. P. N. M. supplikować będą. [1])

§ 6. A ponieważ podług traktatu z komissariatem Saskim J. K. M. P. N. M. komissya jako w przebraniu prowiantów i pieniężnych kontrybucyi przebranych, także innych nie wyliczonych krzywd poczynionych, zabojów w osobach szlacheckich, jako to: Imci pana Antoniego Kłokockiego, towarzysza chorągwi Wielmożnego Imci pana Chorążego koronnego, Imci pana Andrzeja Lubowickiego i Imci pana Krzykowskiego, niesłusznie i niewinnie popełnionych, także ludzi plebejae conditionis pobitych nie wiedząc dla jakiej okazyi, nie doszła i dotychczas krzywd a osobliwie tak strasznych zabojów nulla u Imci pana pułkownika Gulcza satisfactio sprawiedliwości świętej, i owszem contemptus et confusio requirentibus et vindicantibus innocentem sanguinem uczyniona: tedy supplikować będą Ichmć panowie posłowie nasi, aby J. K. M. P. N. M. jako supremus judex tutorque oppressorum, Komissarzów ad dignoscendas et dijudicandas injurias et perpetrata homicidia naznaczyć, et plenariam potestatem judicandi et exequendi excessivos committere raczył; [2]) której to niewinnej krwi dochodzenia uprosiliśmy e medio nostri Imci pana Antoniego Chełmickiego, miecznika ziemi naszej, którego zasługi u Rzeczypospolitej et vulnera w batalii Kaliskiej podjęte, zalecają; także Ichmć panowie posłowie nasi instabunt do J. K. M., aby larga manu przy dostojeństwie Majestatu pańskiemu zastawiającemu się recompensować, aut de pane bene merentium liberaliter raczył.

§ 7. A że i teraz świeżo marsem przechodząc wojsko J. K. M. kawalerya po dworach szlacheckich stawali, żywić się kazali, sobie pro libitu ad victum bydła, owce et id genus bili, trawą się nie kontentując, żyta, jęczmiony i owsy żęli i siekli, podwody z wielkiém uciemiężeniem brali: upraszać jako najniżej i najpokorniej Ichmć panowie posłowie J. K. M. P. N. M. będą, aby ciż Ichmć panowie Komissarze wysadzeni has injurias uznali, i nadgrodzić osądzili.

§ 8. Upraszać przytém będą Najjaśniejszego Majestatu J. K. M. Ichmć panowie posłowie nasi, aby nadto ziemia nasza zewsząd zniszczona i zrujnowana, która od attaku Torunia prima praeda furentum, będąc sine respirio in hucusque, przedtém od nieprzyjacielskich, teraz od swoich wojsk i różnych divisii praemitur, raczył mieć justam compassionem, et ad ulterius przez pańską swoją protekcyą nie dopuszczał jej rujnować.

Caetera in comissis omnibus activitati et dexteritati Ichmciom panom posłom zalecamy.

Kazimierz Michał Mazowiecki, marszałek Koła rycerskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

---

[1]) Punkt z instrukcyi z 2 sierpnia powtórzony str. 227. [2]) Por. punkt 4 instr. poprz.

112.

[Instrukcya posłom do Obersterlejtnanta Grzegorzewskiego, z sejmiku z dnia 25 sierpnia 1710 roku.]

N. 31 / Z.

Instrukcya Wielmożnym Ichmciom panom Alexandrowi Bromirskiemu, miecznikowi ziemi Zakroczymskiej i Józefowi Starorypińskiemu, do Wielmożnego Imci, pana Grzegorzewskiego Oberszterlejtnanta Gwardyi J. K. M. P. N. M., posłom od ziemi Dobrzyńskiej, w Lipnie dnia dwudziestego piątego miesiąca sierpnia roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego dziesiątego ex consensu całego sejmiku dana.

§ 1. Naprzód deferent Ichmć panowie posłowie nasi Imci panu Oberszterlejtnantowi demissa veneratione obsequiorum nostrorum promptitudinem; oraz upomną się qua authoritate, i za czyim ordynansem nietylko w dobrach szlacheckich . . . . et pro libitu victualia tak ciężkie wyciągać pozwalał, ale i teraz tak nieznośne prowianty paletami swemi wyciskać każe, i exekucyami wymusza; . . . . prosić Imci pana Oberszterlejtnanta będą, aby amoveat manum od tak ciężkich aggrawacyi i opresssyi, które ludzie i Ichmć panowie oficerowie pod kommendą Imci zostający nullo habito respectu personarum status nobilitaris, et immunitatis bonorum terrestrium czynią; a jako bez ordynansu Jaśnie Wielmożnego Imci pana hetmana Wielkiego Koronnego tu sobie stać pozwolił, tak prosić będą, aby się ludziom swoim gdzieindziej ruszyć rozkazał.

§ 2. A że eo nomine wysłaliśmy uproszonych Ichmściów panów posłów do J. K. M., tak perswadować będą fraterne Imci panu Oberszterlejtnantowi Ichmć panowie posłowie nasi, aby (jeżeliby mu się dotąd od nas ruszyć nie przyszło) sistat executionem, et in meliori disciplina trzymał ludzi, ne nimia patientia, nie mogąc znieść takich ciężarów i oppressyi, vertatur in furorem.

§ 3. Doniosą przytém Ichmć panowie posłowie ultimam ruinam Imci pana Wojciecha Grochowalskiego concivis nostri, który od ludzi Imci in favillam redactus, et ultimam fortuny swojej ruinam poniósł, aby tego oficera sądził, i tak ciężkie szkody nadgrodził. Krzywdę także Jejmci pani Rokickiej deferent Ichmć panowie posłowie.

§ 4. A że ciż Ichmć, pozwalają sobie podwody pro libitu suo, aż ludzie podkommendą Imci zostający biorą bydła, i skopy zabierają: aby Imć iniuriatis należytą satysfakcyą uczynić rozkazał, dopomną się Ichmć panowie posłowie, którzy in reliquo activitate et realitate sua omnes doniosą pressuras, i nam należytą uczynią functionis suae relacyą.

Którą to instrukcyą Imci panu marszałkowi Koła naszego ręką swoją podpisać, i do grodu Ziemi naszej podać zleciliśmy.

Kazimierz Michał Mazowiecki, marszałek Koła rycerskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

113.

[Respens Rybińskiego na zażalenie.]

N. 32/Z.

Respons na instrukcyą Prześwietnej Ziemi Dobrzyńskiej z sejmiku w Lipnie dnia dwudziestego szóstego miesiąca maja w roku terazniejszym [1]) odprawionego Ichmciom panom Krzysztofowi i Michałowi Murzynowskiemu.

Dan w Gdańsku dnia 12 Septembris 1710 anno.

Odbierając Prześwietnej Ziemi Dobrzyńskiej przez Ichmściów panów posłów terazniejszych MM. wielce Miłościwych panów ore et instrumento expressos favores, mutua życzliwości moich przy winnej cum profundo cultu et veneratione obserwancyi refundo .... A że przytém incusamur wojska niektóre .... bo przechodami i stanowiskami illicitus ausus .... Prześwietnej pomienionej ziemi exacerbarunt Ichmściów obywatelów, i lud ubogi afflixerunt, niewiadomość excusat [non] praebuisse medelam; gdybym zaś był od kogokolwiek listownie albo ustnie requisitus, nie ubliżyłbym był, quod instituto esset, in recenti crimine adaequasse. Kiedy zaś dopiero teraz post inflictum vulnus odbieram querimonias, nietylko deklaruję iniuria pressis ex delinquentibus satysfakcyą, ale upewniam, że ad cuiusvis instantiam sine quovis respectu personarum pro qualitate facti indilate et exemplariter excessivi sądzeni będą, i pozwy in hunc finem wydane.

Wszelkie przytém Prześwietnej pomienionej Ziemi in omni puncto expostulationes pragnąc adimplesse desideria, w każdej okazyi profiteor ac devoveo ochotę moję; o czém fusius podług ustnej prośby mojej Ichmć panowie posłowie terazniejsi MM. wielce Miłościwi panowie edisserent .... łatwość i szczerą ad vota pop .... applikacyą.

Dato ut supra.

J. Z. Rybiński.

114.

[Instrukcya posłom do komendanta wojsk Moskiewskich dana, 16 września 1710 roku.]

Instrukcya od Ziemi Dobrzyńskiej do Jaśnie Wielmożnego Książęcia pana Janusza, generała wojsk Jego Czarskiego Wieliczeństwa, Ichmciom panom Janowi Zaleskiemu skarbnikowi ziemi Dobrzyńskiej, i Imci panu Ludwikowi Tarnowskiemu posłom od nas uproszonym i obranym w Lipnie dnia szesnastego miesiąca września roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego dziesiątego dana.

Najprzód Ichmć panowie posłowie nasi demissa omni veneratione circa apprecationem szczęśliwych sukcessów podziękują Książęciu Imci pro omni cura, zelo et effectu erga Rempublicam, i za osobliwą ziemi naszej protekcyą.

---

[1]) Prawdopodobnie zachodzi tu myłka, a odnosi się to może do skarg na sejmiku 25 sierpnia podniesionych.

Deferent oraz omnes pressuras, które ponosimy, et ruinas od wojsk tak koronnych jako i auxiliarnych Jego Carskiego Wieliczestwa, i innych.

Upraszać przytém będą o naznaczenie Ichmciów komisarzów do likwidacyi szkód i pomiarkowania wydanych prowiantów do Elbiąga, które zwozić musieliśmy aż pod Chełmno do statków, tudzież terazniejszych wybierania za siano pieniędzy przez Imci pana Samuijła Artimi, kapitana Jego Carskiego Wieliczestwa. Uskarżą się przytém na ludzi w Włocławku stojących, którzy do nas się przeprawiwszy pro libitu suo poczynają i szkody robią. Uprosić Jaśnie Wielmożnego Imci pana generała, aby ordynansem swoim powściągnął hanc licentiam ludzi tych.

A że ad praesens pokazać liquide wydanych prowiantów i pieniędzy nie możemy, tedy wpręce pokazać to po sejmiku ex limitatione przypadającym deklarujemy.

Upraszać będą Jaśnie Wielmożnego Imci pana generała, aby miał wzgląd na ostatnią prawie ruinę naszą, i wszelką nam oświadczyć raczył kompassią.

Którą to instrukcyą do ksiąg podać i ręką własną podpisać Imci panu marszałkowi Koła naszego zleciliśmy.

Kazimierz Michał Mazowiecki, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

115.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 30 września 1710 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na sejm do Lipna ex limitatione in diem hodiernam przypadający zgromadzeni, unanimi omnium nobilium consensu, takowe czynimy postanowienie:

Kiedy cała Rzplta in unum coalescendo widząc się być orbatam propriis viribus, uchwaliła i przedsięwzięła in executionem wojsk własnych tak na sejmie Lubelskim, jako i walnej radzie Warszawskiej różne genera [contributionis] [1]) in virtutem deklaracyi J. K. M. P. N. M. evacuationis wojsk auxiliarnych ex visceribus Regni, czego dotrzymać nam J. K. M. przez Ichmciów panów posłów naszych annuendo desideriis omnium przyobiecał, et exoticum auxiliarem militem z Polski wyprowadzić deklarował się, i toż onym w reskrypcie swoim wyraźnie kazał, tedy pomienioną uchwałę przedsiębiorąc, (której jednak currentiam ad evacuationem pomienionych auxiliarnych wojsk zatrzymaną mieć chcemy), za poborców Ziemi do wybierania tych podatków per constitutionem wyrażonych obieramy i upraszamy, a to dla prędszego wybierania z każdego powiatu osobliwego, jakoto do powiatu Dobrzyńskiego uprosiliśmy Imci pana Pawła Sudraskiego, do powiatu Lipieńskiego Imci pana Jana Mazowieckiego, do powiatu Rypińskiego Imci pana Jana Starorypińskiego; którzy to Ichmć obrani panowie poborcy nasi pro solita resolutione et innata dexteritate [będą] [2]) umieli sua uti activitate, et juxta praeceptum legis sprawić się zechcą, nemini parcendo aut connivendo. Że zaś omne officium non debet esse damnosum, tedy ciż Ichmć panowie poborcowie nasi iuxta privilegia należyte mieć będą powinni konsolacyą.

A że dawniejsza uchwała podatków na korzyść chorągwie ordynowana jeszcze

---

[1]] Rkp. »constitutionis.« [2]) Rkp. »undiq«

swego nie odebrała propter renitentes skutku, tedy dawniejsi Ichmć panowie poborcy per se vel suos subdelegatos dla prędszej persolucyi Chorągwiom do naszej Ziemi ordynowanym, przy terazniejszych Ichmciach panach poborcach insimul et semel retenta exigent et exequentur. Żeby zaś sprawiedliwego ex coëquatione podatkowania dogodziło ad proportionem postanowionej i uchwalonej na sejmie Lubelskim anni millesimi sexcentesimi sexagesimi primi, a na radzie walnej Warszawskiej potwierdzonej taryfy, bierzemy przed się sposób formowania juxta proportionem bonorum, in genere omnium, taryfy tak, aby proportioni dymowej anni millesimi sexcentesimi sexagesimi primi dogodziło się. Do której złożenia taryfy, uprosiliśmy e medio nostro z powiatu Dobrzyńskiego Imci pana Michała Zernickiego, komornika ziemskiego Dobrzyńskiego, Imci pana Stanisława Orłowskiego podczaszyca Ziemi Dobrzyńskiej, Imci pana Szczęsnego Rutkowskiego, burgrabiego grodzkiego Bobrowskiego,* i Imci pana Marcina Lubowickiego; z powiatu Lipieńskiego Imci pana Jerzego Grąbczewskiego skarbnika Zakroczymskiego, Imci pana Bartłomieja Rosciszewskiego podstolego Dobrzyńskiego, Imci pana Kazimierza Nałęcza, i Imci pana Franciszka Rosciszewskiego; z powiatu zaś Rypińskiego Imci pana Wojciecha Rutkowskiego skarbnika Dobrzyńskiego, Imci pana Kazimierza Rosciszewskiego i Ichmściów panów Józefa i Stanisława Starorypińskich; którzy to Ichmć komisarze in facie ex limitatione przypadającego całego sejmiku, ad imaginem crucifixi Domini nostri in forma sufficienti super fidelitatem suam, że omni divitis aut pauperis, amici aut inimici, discrimine sublato, formować tę całą taryfę będą, et iuxta proportionem bonorum uniuscuiusvis redukować, praestabunt juramentum. Której kombinacyi w Lipnie miejsce naznaczymy, o czém na przyszłym sejmiku determinabimus. — Co exequi pomienieni Ichmć komissarii uni[us alteriusve non] obstante absentia powinni będą.

A że Ichmć panowie poborcy dawniejsi necdum sufficientem uczynili calculationem, tedy sądy komissarskie reassumowane mieć chcemy, i na przyszłym sejmiku czas obmyślemy.

Ponieważ zaś Gwardya J. K. M. pod komendą Jaśnie Wielmożnego Imci pana generała Graffa Denhofa, podkomorzego Litewskiego zostająca, dotąd w Ziemi naszej bez ordynansu Jaśnie Wielmożnego Imci pana hetmana Wielkiego Koronnego subsistit, et pro libitu ciężkie extorquet prowianty, i insze czyni exorbitancye: tedy ponieważ ani parere chcą ordynansowi Jaśnie Wielmożnego Imci pana hetmana, ani dosyć czynią wyraźnej woli Jmci pana generała swego, który po generale Pruskim die vigesima tertia Novembris przypadającym deklarował się ewakuować tych ludzi z Ziemi naszej; co subsecutis, bierzemy się ad naturalem defensionem, et fraterne sobie przyrzekamy egzekwować się nie dopuszczać, i tak ciężkich oppressyi nie dozwalać.

Sejmik zaś nasz ten dla dalszych obrad naszych do dnia 20 października odkładamy i limitujemy.

Które to laudum do grodu podać i ręką własną podpisać Imci panu marszałkowi Koła naszego zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia trzydziestego miesiąca września roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego dziesiątego.

Kazimierz Michał Mazowiecki, komisarz na Trybunał skarbowy Radomski, i marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

116.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 19 grudnia 1710 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik dzisiejszy ex limitatione przypadający, zgromadzeni:

Widząc pressuaras continuas nostras, gdy nad uchwałę walnej rady Warszawskiej et publicam declarationem J. K. M. P. N. M., aby exotico auxiliari militi Jego Carskiego Wieliczestwa .... novis oneramur przez wydanie paletów oraz i exekucyi prowiantowych gravaminibus; dlaczego przez odwabienie ordynansem swoim Jaśnie Wielmożnego Imci pana Nostycza * generała tychże wojsk Jego Cesarskiego Wieliczestwa wiele Ichmściów braci absentować się od spólnej rady naszej dzisiejszej musiało, więc uważając wszelkich interesów konjunktury, abyśmy in majori frequentia de cunctis consulere rebus mogli, sejmik do przyszłego blisko poniedziałku, to jest ad vigesimam secundam praesentis odkładamy, et cum toto effectu limitujemy.

Jako zaś rzecz jest naturalna compati bliźniemu, et opus charitatis suffragari w nieszczęściu, tak jako iuste Imci księdza Józefiana Orłowskiego kanonika Kruświckiego ob conflagrationem dworu i innych zabudowań et suppellectilis domesticae compatimur, tak prout emerito concivi nostro na przyszłym sejmiku i sądach komissarskich obmyślić deklarujemy consolationem. Wzajemnym sposobem et pari affectu Imci pana Dembowskiego cześnika Płockiego i innych Ichmściów per conflagrationem w fortunie nadwyrężonym consolationem obmyśleć zechcemy.

Że zaś Ichmć superintendentes cła komory Lubieckiej ultra sancitum legis sobie postępują, et ab omni genere rerum extorquent cła i akcyzy: upraszamy Imci pana marszałka Koła naszego, aby has inconvenientias Jaśnie Wielmożnemu panu podskarbiemu Wielkiemu Koronnemu deferat, i upomniał się nomine publico, aby tyle sobie nie pozwalali superintendentes, na co per legem publicam cała Rzeczpospolita non consensit.

To zaś laudum nasze podać i podpisać w grodzie ziemi naszej zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia dziewietnastego miesiąca grudnia roku Pańskiego 1710.

Kazimierz Michał Mazowiecki, komisarz na Trybunał skarbowy Radomski i marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

117.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 22 grudnia 1710 roku.]

L. 19, f. 16.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i całe rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik ex limitatione in diem hodiernam przypadający zgromadzeni, takowe czynimy unanimi votorum consensu postanowienie:

§ 1. Widząc się być continuis exhaustos oneribus, gdzie już ledwie a contributionibus et aliis pressuris vix spirare przychodzi Ziemi naszej, jakoż i teraz

świéżo wszedł do nas regiment auxiliarny Jego Carskiego Wieliczestwa pod kommendą Jaśnie Wielmożnego Imci pana generała de Nostycz, który nie kontentując się dispartimentem per ministros status in praesentia J. K. M. P. N. M. postanowionym, i tychże Ichmściów panów generałów ręką podpisanym i przyjętym; gdy teraz nad tę taryfę więcej sobie wybierać pozwalają, i ludzi więcej nad dispartyment uczyniony rozkładają; czemu zabiegając, uprosiliśmy z pośrodka siebie Ichmściów panów: Antoniego Chełmickiego, miecznika ziemi Dobrzyńskiej, i Jerzego Grąbczewskiego skarbnika Zakroczymskiego, za posłów do Jaśnie Wielmożnego Imci pana Gordana generała wojsk Jego Cesarskiego Wieliczestwa kommędą zleconą od pomienionego Jaśnie Wielmożnego Imci pana generała de Nostycz we wszystkiém mającego, którzy to Ichmć panowie posłowie nasi circa debitam Imci panu generałowi venerationem dopomną się alleviationem tak ciężkich ciężarów, i o umniejszenie ludzi z Ziemi naszej, oraz prosić będą, aby Imć taryfą postanowioną i podpisaną kontentować się raczył, więcej porcyi i koni na Ziemię naszę nad uczyniony dispartiment nie wkładał; co activitati et solitae dexteritati Ichmściów panów posłów naszych committimus.

§ 2. A że niektórzy Ichmć bracia nasi utyskują o przeładowanie taryfy, chcąc do skutku przeszłe przywieść sancitum, mieć chcemy, aby Ichmć obrani do formowania taryfy comissarii na przyszłym sejmiku compareant, et super fidelitatem combinationis tariffae in facie całego sejmiku comprobent; in defectu zaś bytności którego z Ichmściów, liberum sobie na miejsce Imci innego komisarza electionis optionem zachowujemy.

§ 3. Sądy komissarskie ponieważ przez czas niemały odprawować się nie mogły, oneż reassumujemy, i dzień dwudziesty szósty stycznia w roku blisko następującym do zaczęcia ich naznaczamy. Na które to sądy Ichmć panowie poborcy i administratorowie Czopowego ad dandam villicationis suae rationem sine intermissione stawić się tenebuntur. Ichmć comissarii, którzy jako się pokazać może nie wypłaciliby podatku, lub z administracyi Czopowego nie daliby rachunku, carere powinni commissionis activitate, donec przez takowego Imci fiet satisfactio.

§ 4. A że Imć pan Pisarz ziemski absentuje się od ziemi naszej, et Archivum Izby komissarskiej przy Imci zostaje i pieczęć ziemska; committimus Imci panu marszałkowi Koła naszego rycerskiego, aby nomine publico pisał do Imci pana Józefa Sudraskiego, u którego Archivum Izby komissarskiej in deposito zostaje i pieczęć, aby toż Archiwum z pieczęcią pro termino sądów komissarskich comportet, i ad manus tegoż Imci pana marszałka naszego, któremu curam tych ksiąg committimus, oddał.

§ 5. Gdy zaś nas undique premunt mala, a najbardziej od swego boli, wytrzymać nie mogąc inconvenientias, które się nad prawo dzieją przez wymyślne wydzierstwa na cłach i komorze Lubieckiej, gdy ab omni re sine exceptione panowie pisarze tejże komory cło i akcyzę wyciskają nad instruktarz w prawie opisany i pozwolenie na walnej radzie Warszawskiej przez stany Rzeczypospolitej; co wszystko, et generaliter omnes inconvenientias opisze, et deferet Imć pan marszałek Koła naszego Jaśnie Wielmożnemu Imci panu podskarbiemu koronnemu, prosząc Imci, ut a similibus arceat panów superintendentów i pisarzów.

§ 6. A jako warowaliśmy sobie anterioribus laudis wszelkie poczynione przez różne regimenty chorągwie i dywizye szkody Ziemi naszej per parochias podać, i one poprzysiądz, tak to ad executionem przywieść deklarujemy, aby sufficientius

Imć pan komisarz na Trybunał skarbowy od nas już obrany mógł być informatus, i pokazać całej Rzeczypospolitej, quae et quanta passi sumus et hucusque patimur; ad vindicandas zaś has injurias uprosiliśmy e medio nostri Imci pana Kotarskiego za plenipotenta, dając Imci panu omnimodam potestatem wszelkich dochodzenia krzywd, szkód, i kontemptów, a quibuscunque personis poczynionych. Ne zaś labor Imci in vanum cadat, consolationem Imci na drogę Trybunału skarbowego obmyślić na przyszłym sejmiku deklarujemy.

§ 7. Merita Imci pana Chełmickiego miecznika ziemi naszej loquuntur pro eo, któremu zawdzięczając życzliwość i szczerą ku Ziemi usługę, deklarujemy w donativę Czopowe ziemi naszej całoroczne od blisko następującego roku nowego zaczynające się. Także mając wzgląd super senium et merita concivis nostri Imci księdza Józefiana Orłowskiego, kanonika Kruświckiego, którego manus Domini per conflagrationem tetigit, któremu consolationis trzysta tynfów ex remanentis Mącznego * [1]) albo zkądinąd będzie można, Izba komissarska assignabit.

§ 8. Ten zaś sejmik nasz dla uczynienia nam przez Ichmściów panów posłów relacyi i dalszego obrad naszych postanowienia, do poniedziałku blisko przyszłego, to jest ad diem vigesimam nonam Decembris odkładamy.

To zaś laudum nasze Imci panu marszałkowi Koła naszego ręką swoją podpisać, i do grodu podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia dwudziestego wtórego, miesiąca grudnia roku Pańskiego tysiącznego siedemsetnego dziesiątego.

Kazimierz Michał Mazowiecki, komisarz na Trybunał skarbowy i marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

118.

[Instrukcya posłom do jenerała Gordona, dana z sejmiku dnia 12 grudnia 1710 roku.]

L. 19, f. 19.

Instrukcya do Jaśnie Wielmożnego Imci pana generała Gordona, wojsk Jego Cesarskiego Wieliczestwa, Wielmożnym Ichmciom panom Antoniemu Chełmickiemu, miecznikowi ziemi Dobrzyńskiej, i Jerzemu Grąbczewskiemu skarbnikowi Zakroczymskiemu, od ziemi naszej Dobrzyńskiej na sejmiku uproszonym, w Lipnie dnia dwudziestego drugiego grudnia roku tysiącznego siedemsetnego dziesiątego dana.

Naprzód Wielmożni Ichmć panowie posłowie nasi exhibita veneratione Jaśnie Wielmożnemu panu Imci generałowi deferent obsequiorum nostrorum promptitudinem, et affectus ku osobie Imci pana inclinationem.

Przytém wyrażą ziemi naszej pressuras, jako od początku nieszczęśliwej rewolucyi facti sumus prima praeda każdemu, gdzie już nam a continuo aestu malorum vix spirare przychodzi, i już magna portio dóbr tej Ziemi w ludzie, dobytki, i zasiewki ogołocona i zrujnowana została.

---

[1]) Pierwszy raz się z tym podatkiem spotykam, i wątpliwe mi to czytanie; czy też nie należy raczej czytać: »Szelężnego«?

Doniosą i to, że w tym roku okrom inszych ciężkich ciężarów, musieliśmy do magazynu Elbiąskiego dla ludzi Jego Cesarskiego Wieliczestwa po trzy razy dawać i zwozić prowianty, albo za nie pieniędzmi zakładać. A że i teraz regiment cały pułku Rezańskiego tegoż Jego Wieliczestwa Cesarskiego w Ziemię naszą wszedł, i na tak wiele ludzi porcyi, prowiantu i dla racyi albo koni futerażów pretenduje; ex mente zaś Króla Imci P. N. M. i postanowieniem Jaśnie Wielmożnych Ichmściów ministrorum status z Jaśnie Wielmożnymi Ichmściami pany generałami vigore locationis et dispositionis wojska, dostało się w repartycyą na Ziemię naszę porcij sto pięćdziesiąt i pół dziesiętej racii, sive dwadzieścia dziewięć i pół; na którą repartycyą Jaśnie Wielmożny Imć pan generał de Nosticz podpisał się, i inni Ichmć generałowie, zaczém upomną się Ichmć panowie posłowie, aby to postanowienie jako cum praejudicio Ziemi zrujnowanej zachowane było, i upraszać będą Jaśnie Wielmożnego Imci pana generała, jako generalną kommendę mającego, aby stosując się do repartycyi i rękami własnemi podpisanego dispartimentu nie dozwalał nas więcej porcyami obciążać, i nad umówiony prowiant i futeraż przymuszać, ochotę naszą świadcząc, że według postanowionej w Gdańsku repartycyi zadosyć czynić chcemy. Miara przy tymże dispartimencie postanowiona, aby konserwowana była, a nic nadto podwyższana, upomną się Ichmć panowie posłowie. Prowianty i futeraże tak wielkie do Sierpca zwożone, na które kwity nie są dane, aby przyjete i potrącone były, upraszać będą.

Poczta zaś na traktach rozłożona i na różnych miejscach postawiona, która sobie pozwala konie pro libitu brać i one trzymać, futeraże na nie sobie dawać i siebie wiktować, chłopów do straży dawać, aby tyle sobie nie pozwalała, żeby Jaśnie Wielmożny Imci pan generał sua authoritate w to potrafił, upraszać będą panowie posłowie nasi. Ponieważ tak wielki ciężar włożonych porcyj i racyi Ziemia ponosić musi, żeby ta poczta de proprio nie z oppressyą naszą odprawowała się.

Immunitatem przytém dworów szlacheckich według postanowionych traktatów między Carem Jegomością, a Rzecząpospolitą pilno zalecą, prosząc Jaśnie Wielmożnego Imci pana generała, aby od takowych konsystencyi wstrzymać się zakazał. *

Exekucyi przytém ciężkich cum oppressione status nobilitaris, aby czynić nie dopuszczał Imć pan generał, Ichmć panowie posłowie upraszać będą.

Reliqua activitati et dexteritati Ichmciów panów posłów naszych committimus.

Tę zaś naszą instrukcyą ręką własną podpisać i do grodu Ziemi naszej podać Imci panu marszałkowi Koła naszego zleciliśmy.

Działo się w Kole rycerskim sejmiku Lipieńskiego die et anno ut supra.

Kazimierz Michał Mazowiecki, komisarz na Trybunał skarbowy i marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

119.

[Laudum sejmiku w Lipnie dnia 5 stycznia 1711 roku.]

Lib. 28, fol. 16.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik dzisiejszy in locum consiliorum do Lipna ex limitatione przypadający zgromadzeni, takowe omnium votorum assensu czynimy postanowienie:

§ 1. Gdy wojska Jego Carskiego Wieliczestwa w Ziemi naszej rozłożone cum aggravatione nostrum omnium ciężkie exigunt prowianty i zimową consistentią zakładać sobie usiłują, dla czego względem dispartimentu wojska tego naznaczyli sobie dzień ośmnasty praesentis; więc ne magis aggravemur, i żebyśmy mogli dopomnieć constitutam w Gdańsku per Ministros status nostri et Illustrissimos Generales Cara Imci ordinationem portionum et rationum, uprosiliśmy e medio nostri Wielmożnych Ichmciów panów: Kazimierza Rutkowskiego, wojskiego Dobrzyńskiego, i Kazimierza Nałęcza za Komissarzów do tegoż dispartimentu, upraszając Ichmciów, ut pro solita dexteritate et innata ku dobru pospolitemu virtute attendant rebus, i tego się dopomnieli, aby sobie Ichmć wojskowi Jego Carskiego Wieliczestwa nad ordinatią Gdańską nie pozwalali, i nas in aggravationem nie przeładowali. Ciż oraz Ichmć Komissarze pomienieni, do Gulczewa in locum uczynienia dispartimentu wojsk Jego Carskiego Wieliczestwa uproszeni ad affectationem Imci pana Ravensztena, pułkownika tegoż Jego Carskiego Wieliczestwa, do Działynia ad liquidandos omnes de perceptis proviantibus quietationis zjadą, et attendent, żeby w czém Ziemia uszczerbku nie miała; owszem we wszystkiém starać się solita activitate będą, abyśmy od tak ciężkich ciężarów uwolnieni byli. My zaś wszyscy per parochias deklarujemy się kwity ad manus Ichmciów panów Komissarzów dla doskonałej uczynienia informacyi pooddawać.

§ 2. A że od tegoż wojska Jego Carskiego Wieliczestwa nad postanowienie w Gdańsku praeggravamur, zleciliśmy Imci panu Marszałkowi Koła naszego, upraszając Imci, aby nomine publico pisał do Jaśnie Wielmożnego Imci pana Podskarbiego wielkiego koronnego, jako wiadomego dispartimentu tego i przy nim będącego, ut persvadeat Jaśnie Wielmożnemu Imci panu Nostyczowi, generałowi wojsk Jego Carskiego Wieliczestwa, et sua authoritate efficiat, aby plura Imć pan Nostycz non praetendat nad naznaczone portie i ratie. Jako zaś anteriori laudo zleciliśmy Imci panu Marszałkowi Koła naszego, aby nomine publico per manifestationem indemnitati nostri* obviet, jako propter exotici militis extorsionem insufficientes jesteśmy ad ferenda onera Reipublicae, i onych contribuere niepodobna, tak i teraz prosimy.

§ 3. Chcąc domowy porządek postanowić, stosując się do wielu konstytucyj et laudum Sredense, mieć chcemy i postanawiamy, aby żaden z nas chłopa lożnego lub popielarza, albo też płci białogłowskiej osobę bez atestacyi od tego pana, u któregoby był, albo mieszkał, z pieczęcią i podpisem ręki własnej, danej, nie przyjmował, sub poenis lege et laudo Sredensi descriptis; ktoby zaś secus uczynić ważył się, respondere będzie powinien judicio terrestri sive castrensi terrae Dobrinensis peremptorie.

§ 4. Dogodzenie na publiczną naszą potrzebę sześciuset tynfów przez Imci pana Jakuba Brzezińskiego, jako rzecz przy należytém podziękowaniu [meretur] respectum, tak praesenti laudo ponawiamy Imci assecurationem, pilno zalecając Ichmciom panom poborcom, aby podatek z dymów na Imci uchwalony bez odwłoki wybierali, et renitentes exequowali, nemini parcendo, indilate et inremissibiliter. Znając się zaś być exhaustos, tedy abhinc largicyi żadnych pozwalać sobie nie będziemy.

§ 5. A że Imć pan Kazimierz Mazowiecki na Trybunał skarbowy obrany i uproszony od nas Komissarz, ob legalitates suas et certas rationes z tej się wymawia i wyłamuje funkcyi, tedy in locum Imci kogo innego na przyszłym sejmiku obrać sobie deklarujemy.

§ 6. Ten zaś sejmik nasz dla dalszych conjunctur i rzeczy postanowienia do dnia dwudziestego trzeciego lutego w roku terazniejszym odkładamy i limitujemy.

Które to laudum nasze do Grodu podać, i ręką własną podpisać Imci panu Marszałkowi Koła naszego zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia piątego miesiąca Stycznia, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego jedenastego.

Kazimierz Michał Mazowiecki, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

120.

[Supplement instrukcyi posłom na sejm limitowany z r. 1712 dany z sejmiku Lipieńskiego dnia 13 września 1712 roku.]

Supplement instrukcyi Wielmożnym Ichmciom panom Jakubowi z Ossówki Zboińskiemu, staroście Nowskiemu, Lipieńskiemu, Kazimierzowi Mazowieckiemu, sędzicowi ziemi Dobrzyńskiej, posłom z ziemi Dobrzyńskiej na sejm ex limitatione pro die trigesima prima Septembris w roku terazniejszym przypadający, z sejmiku relationis dany w Lipnie die trigesima prima Septembris, w roku Pańskim tysiącznym siedmsetnym dwunastym.

§ 1. Podziękują ante omnia Ichmć panowie posłowie Najjaśniejszemu Królowi Imci P. N. M., że po trudach i operacyach wojennych przybył do zakończenia sejmu, i ab intra et extra uspokojenia Rzeczypospolitej.

§ 2. Przytém, że stan duchowny z pryncypałami swemi nie dawać hyberny deklarował się, et cum multum a Rpblca acceperit, injuriae loco habet, plus accipere potuisse, aby Ichmć panowie posłowie inhaerendo dawnemu prawu i constituciom, etiam cum discrimine sejmu, przy utrzymaniu władzy hetmańskiej w dispozycyi hyberny, lokacyi wojska i konsistencyi w dobrach duchownych, juncta z inszemi województwy manu et opera stawali.

§ 3. Wyrażą licencyą i exorbitancye żołnierskie, osobliwie od regimentu Imci pana Marszałka nadwornego, którego crudeles przedtém fraterno maduerunt sanguine manus w rozlanej krwi Ichmciów panów Korytowskich, a potém w najeździe Imci pana Koziebrockiego i zrabowaniu cum summo discrimine zdrowia i fortuny; w czém o condignas meritis poenas instabunt, i na potém ażeby takowe ausus stanu szlacheckiego nie aggrawowały, obwarują.

§ 4. Tymże należeć będzie quaerimonia przeciwko wojsku i Imci panu Het-

manowi W. Xięstwa Litewskiego o szkody i exorbitancye w ziemi naszej poczynione, (których refusionem urgebunt), o czém świadczy nomine publico uczyniona protestacya.

§ 5. Abdykowanie Sasów z wojska Rzpltej juxta praescriptum Rady Warszawskiej, ponieważ czas dwuletni expirował, serio promovebunt panowie posłowie.

§ 6. Reassumptionem votorum Ichmciów panów Senatorów instabunt Ichmć panowie posłowie, i aby in futurum po propozycyi od Króla Imci uczynionej, według dawnego zwyczaju i prawa odprawowane były, curabunt.

§ 7. O wydanie Archivi Ziemi Dobrzyńskiej, Województwa Płockiego i prowincyi Pruskiej, u dworu Berlińskiego upomną się Ichmć panowie posłowie in facie Rzeczypospolitej, przez expostulacyą z plenipotentem Brandeburskim.

§ 8. Do Skarbu koronnego aby więcej importancyi nie było podatków, tylko do Województw i Ziem, dadzą na to animadwersyą Ichmć panowie posłowie.

§ 9. Miasto Toruń od ceł wodnych na Fordanie*, aby uwolnione było in futurum, et juxta antiqua privilegia conservetur.

§ 10. Aby plebei ani Żydzi na cłach żadnych wodnych i lądowych przez Jaśnie W. pana Podskarbiego substituti nie byli, sub privatione officyj podskarbstwa, ale bene possessionati nobiles, promowować injungimus Ichmciom panom posłom, caetera dexteritati et prudentiae tychże Ichmciów posłów committimus.

In quorum fidem tę instrukcyą ręką Imci pana Marszałka Koła naszego rycerskiego podpisać, i do Grodu podać zleciliśmy.

Wojciech Rutkowski, skarbnik i marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

121.

[Laudum „Congressu" Lipieńskiego z dnia 1 września 1713 roku.]

202 / Z.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, po rozerwanym fatorum injuria an hominum invidia sejmiku in diem vigesimam primam Augusti ex limitatione przypadającego, zjechawszy się dnia dzisiejszego za wydanymi per circulares literas na publiczną w Kole rycerskiém zgromadzonej Ziemi Dobrzyńskiej rekwizycyą innotescencyami Jaśnie Wielmożnego Imci pana Andrzeja Dziewanowskiego Kasztelana Ziemi Dobrzyńskiej, motivo urgentissimae necessitatis publicae, kiedy nas ordynaryjne odbiegły hic et nunc salutis media, na zatamowanie nagłych i gwałtownych exekucyi żołnierskich znaczną Ziemi grożących ruiną, takową pro hac sola vice, non derogando juribus Majestatis, jednostajnym Ziemi zdaniem i consensem czynimy obradę:

Naprzód uchwalone die duodecima Julii na sejmiku relationis ex limitatione przypadającym roku niniejszego nemine contradicente dwoje pogłównego, na nowe iuramenta reassumując, laudi praesentis vigore approbujemy, które in spatio trzech niedziel od dnia dzisiejszego, aby były wydane, postanawiamy. Dla prędszego zaś w tym skutku, obligujemy Ichmściów panów possesorów dóbr Królewskich, duchownych i ziemskich, aby iuramenta przed sejmikiem gospodarskim blisko przyszłym wykonali, na które Imć pan Pisarz ziemski Dobrzyński, aby per districtus w każdym po trzech * dni zasiadał, irremissibiliter mieć chcemy, a Ichmć panowie

poborcy, których do przerzeczonego podatku pogłównego praesenti laudo potwierdzamy, w Dobrzyńskim Imć pan Stanisław Murzynowski, w Lipieńskim Imć pan Jan Mazowiecki, w Rypińskim Imć pan Jan Starorypiński, aby praeviis dla wiadomości wszystkich universalibus in crastino tegoż sejmiku gospodarskiego w swoim każdy powiecie na zwyczajnych zasiadali miejscach do wybierania pomienionych dwojga pogłównego, przy których aby i inne cujuscunque generis retenta podatków exigant, obligujemy Ichmściów.

Więc że dotychczas iuramenta Szelężnego nie wykonane, dla których defektu ani Ziemia taryfy wywieść, ani skarbowi koronnemu na ten podatek niezliczone wydającemu assygnacye remonstracyi impossibilitatis do wypłacenia uczynić nie może, aby i te w tym miesiącu wykonane były, sub rigore primitivi eo nomine laudi obowięzujemy.

A ponieważ szczególny był cel złożenia congressu i exakcyi uchwalonego podatku terazniejszego zapłata wojsku, tedy zlecamy Jaśnie Wielmożnemu Imci panu Andrzejowi Dziewanowskiemu, Kasztelanowi Dobrzyńskiemu jako dyrektorowi zjazdu terazniejszego, authoritate laudi praesentis, aby ad rationem wydanych od skarbu koronnego assygnacyi Chorągwi Arkabuzerskiej Jegomci pana Łowczego koronnego na trzy tysiące złotych tejże monety, do przerzeczonych Ichmściów panów poborców ziemi naszej wydał assygnacye.

Dla większej praemissorum wiary i pewności, laudum congressu dzisiejszego temuż Jaśnie Wielmożnemu Imci panu Kasztelanowi Dobrzyńskiemu podpisać, i do ksiąg grodzkich Bobrownickich Ziemi Dobrzyńskiej irremissibiliter podać, zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia pierwszego września roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego trzynastego.

A. Dziewanowski, Kasztelan Ziemi Dobrzyńskiej dyrektor congressu Lipieńskiego.

122.

[Instrkcya posłom do Króla z „Koła Rycerskiego" dana w Lipnie dnia 20 listopada 1713 roku.]

Instrukcya Wielmożnym Ichmciom panom Franciszkowi z Ossówki Zboińskiemu Łowczemu nadwornemu koronnemu, deputatowi Trybunału koronnego z tejże Ziemi, i Antoniemu Rościszewskiemu, posłom z Ziemi Dobrzyńskiej do Najjaśniejszego Krója Imci Augusta Wtórego P. N. M. obranym, dana w Kole rycerskiém w Lipnie dnia 20 listopada roku 1713.

A do kogoż in desideriis de enormitate iniuriarum suarum wiernością spirantia, udać się mają civium pectora, jak do tronu Najjaśniejszego Pana Swego, który inito inter Maiestatem et libertatem sacrosancto foedere Rzpltą naszą clementissime regere, atque tueri obowiązany. I dlatego w terazniejszych pressurach swoich nobilitas Ziemi naszej przez posłów swoich do Najjaśniejszego recurrit Maiestatu committendo Ichmciom, ażeby praemissa Najjaśniejszego Majestatu J. K. M. P. N. M. veneratione i wiernego poddaństwa expressione, niżej wyrażone exponant desideria:

§ 1. Jako Ziemia Dobrzyńska bardziej nad inne Województwa belli incommoda sustinendo funditus wniwecz obrócona, i ledwie respirando naprzód przez dy-

wizyą Imci Łowczego Koronnego, która około dwudziestu tysięcy przez swoje exekucye z uciążeniem ubogich ludzi et oppressione status nobilitaris wycisnęła, i szkód tak wiele (hoc non attento, że podatki uchwalone na to, i poborcy obrani byli) poczynili. W prędkim potém czasie nastąpił marsz wojsk Jego Carskiego Wieliczestwa; ci nie kontentując się prowiantem wyciśnionym i do magazynów oddanym, a przez ludzi swoich exeqvowanym, po dworach szlacheckich i plebaniach konsistencye kilkodzienne miewając, wniwecz zrujnowali, bydło, owce, bili, et pro libitu sobie postępowali; podwody pozabierali sine spe restitutionis, nec his contenti, po wniwecz zrujnowanych wsiach jeszcze sobie do tego prowianty dawać i dalej odwozić kazali, których in victum nie zażywając, dalej w insze Województwa na uciążenie i przepadnienie podwód naszych prowadzić za sobą przymusili, justitiam quaerulantibus administrare nie chcieli. Nie dosyć na tém, ale recenter i Imć pan Kawont *? wojsk J. K. M. P. N. M. generał, ad praesens w Toruniu komendę mający, wkroczywszy w Ziemię naszą plusquam hostiliter sobie, jako i w inszych Województwach postępując, nietylko po dworach szlacheckich i plebaniach stawał, prowianty i furaże duże ciężkie sobie i ludziom swoim, także pieniądze, bydła, owce, rznąć kazał, ile też szlachtę nullo habito respectu status nobilitaris bić i wiązać pozwalał, ani sprawiedliwości uczynił. Aby takowe ausus impune nie uszły, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi, et refusionem damnorum prosić będą.

§ 2. Kiedy tedy vix spirare tak szlachcie, jako ubogim ludziom Ziemi naszej ob tantas pressuras et ruinas przychodzi, publica zaś fama niesie o następującej lokacyi auxiliarnego wojska Saskiego J. K. Mci P. N. M., tedy supplikować będą Ichmć panowie posłowie ad clementiam J. K. M. P. N. M., aby mając iustam compassionem nad tak ciężkim zrujnowaniem Ziemi tak jako od konsistencyi tak dawania porcij i racij uwolnić z dobroczynnej pańskiej łaskawości raczył.

§ 3. A przytém upraszać będą Najjaśniejszego J. K. M. panowie posłowie nasi o złożenie sejmu jako najprędsze ad sananda Reipublicae [vulnera].

§ 4. Jaśnie Wielmożny Jegomość pan Podskarbi Wielki Koronny Ziemi naszej iniuriam iniuriae accumulando nieznośnemi skarbowemi aggrawuje assygnacyami tak dalece, że od zjazdu walnego Warszawskiego do tego czasu na sam podatek ultimae consumentiae wydał circiter na 50 assygnacyj różnym Chorągwiom i regimentom, przez co ciężkiemi gravamur exekucyami. Ten podatek w Ziemi naszej czterech tysięcy nie wyniesie. Zaczém supplikować będą Ichmć panowie posłowie nasi J. K. M. P. N. M., ażeby dał ordynans Imci panu Podskarbiemu Wielkiemu Koronnemu, żeby te assygnacye rewokował.

§ 5. A że za panowania J. K. M. P. N. M. żadnej dotąd za tak ciężkie exekucye i ruiny ex praescripto legis w Suchedniowej soli in vim consolationis podatkowania nie odebraliśmy satysfakcyi, supplikować będą Ichmć panowie posłowie nasi do Majestatu J. K. M. o assygnacyą do Ichmściów panów podskarbich koronnych, aby w tak słusznej pretensyi Ziemię naszą ufacilitowali.

§ 6. Dobra J. K. M. w Ziemi Dobrzyńskiej per tot calamitates temporum zrujnowane tak dalece, że już od ludzi zostają opuszczone, recommendentur przez Ichmciów pp. posłów J. K. Mci protekcyi, ażeby Dominus Clementissimus ulterius onych premi nie dopuszczał, i owszem przez protekcyą J. K. Mci w kontrybucyach ustawicznych levamen miały.

§ 7. A że J. K. M. P. N. M. zwykł zawsze ludziom in sago bene meritis łaskę swoją Pańską largiri, przeto Ichmć panowie posłowie Ziemi naszej instabunt

za Imci panem Antonim Chełmickim, stolnikiem Dobrzyńskim, ażeby za jego ciężkie w Kaliskiej batalii razy pane benemerentium podług dawniejszej deklaracyi Pańskiej w responsach posłom naszym danych jego providere raczył.

§ 8. Ichmć panowie Świeżawscy od tylu lat certam summam na miasteczku Rypinie dobrach J. K. M. mając liquido per processum evictam dotychczas nie mogą suam odebrać satisfactionem, upraszać będą quam demisissime Ichmć panowie posłowie J. K. M. P. N. M., aby komisyą eo nomine wydać z kancelaryi koronnej rozkazał.

§ 9. Merita Imci pana Zboińskiego, posła ad praesens naszego, wyciągają iustam compassionem, którego część dóbr Kikoła Królewszczyzny na wszystkim szlaku będąca, że ob calamitates temporum zrujnowana, aby J. K. M. P. M. commissionem lustrationis z kancelaryi koronnej wydać rozkazał; także i na inne Królewszczyzny Ziemi Dobrzyńskiej, instabunt Ichmć panowie posłowie.

§ 10. Inne zaś materie statum Ziemi naszej permoventes promowować będą Ichmć panowie posłowie do J. K. M., aby jako pater patriae clementissimus per suos ministros facilitare raczył.

Co activitati, dexteritati, et fidei Ichmściom panom posłom committimus, i tę instrukcyą Imci panu marszałkowi Koła naszego podpisać, i ad acta Castrensia Bobrownicensia podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie die et anno ut supra.

Marcin Lubowiecki, marszałek Koła rycerskiego.

123.

[Respons Króla na petycyę poprzedzającą, dany dnia 14 grudnia 1713 r.]

Respons od J. K. M. P. N. M. na instrukcyą urodzonym Franciszkowi z Ossówki Zboińskiemu, Łowczemu nadwornemu koronnemu, i Antoniemu Rosciszewskiemu, posłom Ziemi Dobrzyńskiej, dany z kancelaryi Wielkiej Koronnej, dnia czternastego miesiąca grudnia roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego trzynastego.

Jako życzliwa votorum zacnej Ziemi Dobrzyńskiej expressya, i chwalebna staropolskiej cnoty i wierności ku panu reprezentacya kontentuje magnanimam mentem J. K. Mci P. N. M., tak przenika ictu saevissimmo dobrotliwe jego serce querulus dolor tejże zacnej Ziemi, na snujące się continua prawie serie nieszczęśliwości, którym dawnoby była pracowita i usilna J. K. M. P. N. M., około dobra i uspokojenia publicznego, applikacya finem imponeret, gdyby niepohamowana w złośliwych imprezach nieprzyjaciół, i własnych nawet ojczyzny synów zawziętość nie psowała tej, uniwersalnego szczęścia i pożądanego pokoju, struktury, którą aby témprędzej J. K. Mć P. N. M. mógł perficere, a oraz następujące na Majestat swój i Rzeczypospolitej odwrócić i zatamować niebezpieczeństwa, musiał dziedzicznych swoich validum zażyć auxilium, i wojska swoje na obronę i ratunek publiczny wprowadzić. Na których konserwacyą, jako inne Województwa i Ziemie charitativum obmyślają subsidium, tak nie wątpi J. K. M. P. N. M., że i zacna Ziemia Dobrzyńska drugich exempla sequetur. O co gdy J. K. M. P. N. M. ex motivo nieodbitej potrzeby instat do zacnej ziemi, zlecił oraz urodzonemu Januszowi generalną nad wojskami swemi mającemu kommendę, aby konferował z uro-

dzonemi posłami, i wszelką pokazał łacwość* do jak najdiskretniejszej z zacną Ziemią akkomodacyi. Zalecił i wyż pomienionemu generałowi J. K. M. P. N. M., aby osobliwy miał respekt i reflexyą na tak znaczne szkody przez marsz Moskiewski zacnej Ziemi poczynione.

A że zacna Ziemia na skarb koronny ratione przeładowania assygnacyami, i na aggrawacye w kommendzie urodzonego Łowczego koronnego będących, conqueritur, naznaczył J. K. M. P. N. M., urodzonym zacnej Ziemi posłom, konferencyą, tak z Wielmożnym Podskarbim Wielkim Koronnym, jako i z urodzonym Łowczym koronnym, aby sami mogli dać ad obiecta justifikacyą.

A lubo ex anteactis, wiadoma dobrze J. K. M. P. N. M., w kommendzie tegoż urodzonego Łowczego koronnego, wszelkiej skromności et militaris disciplinae obserwancya, jeżeliby jednak za słusznemi dowodami jakąkolwiek pokazała się przez ludzi jego exorbitancya, tedy każdemu ex iniuriatis w sądach hetmańskich do windkacyi krzywd swoich patebit via, gdzie pewnie słuszna będzie in excessivos animadversya.

In puncto ratione Suchedniowej soli J. K. M. P. N. M. deklarować raczy, że radby przyzwoitą onej extradycyą, tak in futurum jako i pro praeterito ukontentował zacnych Ziemi Dobrzyńskiej obywatelów, ale że nieodbita trudność rem involvit, kiedy Żupy solne hac temporum calamitate z remanentu cale ogołocone, w długi i konkredyta wielkie wprowadzone, z materyałów i wszelkich ekonomicznych wyniszczone porządków, w wielki zawód i niebezpieczeństwo zaszły, i owszem przez trudne kasztowanie [nie]dobrze zapuszczone w wielu miejscach wody, zagęszczone rozmaite abusus, praeiudicia, inconweniencye, i przeszkody, ostatnią prawie minantur ruinę, której jakoby się zabieżeć mogło, i zacni obywatele Ziemi Dobrzyńskiej w zwykłej swojej nie osychali należytości, J. K. M. P. N. M. naznaczyć raczył urodzonym posłom, w tejże materyi z Wielmożnym Podskarbim Wielkim Koronnym konferencyą, do której się per omnia refert.

Dobra ad distributivam J. K. M. P. N. M. iustitiam należące, że częścią per varias calamitates, częścią przez niedbalstwo tenutariorum zniszczone, compatitur dobrotliwie J. K. M. P. N. M., a lubo życzyłby onym jak największą uczynić folgę, że jednak niepodobna, aby same dziedziczne i duchowne, commune onus dźwigać miały, muszą jeszcze i dobra J. K. Mci ferre sortem, quam patiuntur omnes.

W elekcyi Podkomorzego radby J. K. M. P. N. M. przydał łaski swojej Pańskiej calculum, urodzonemu Jakubowi Zboińskiemu Staroście Nowskiemu, ex motivo et suffragio własnych jego zasług i godności, ale że tak wielkie jeszcze o ten urząd zachodzą kontrowersye i kontradikcye, których authentica są prezentowane dokumenta, dlatego zatrzymuje się jeszcze J. K. M. P. N. M. do dalszego czasu, w którym opportuna znaleść się mogą remedia.

Zasługi urodzonego Chełmickiego et optime gesta, w osobliwym są J. K. M. P. N. M. respekcie i pamięci, témbardziej zaś łaskawego pana do prędkiej ex distributiva iustitia pociągną rekompensy, kiedy tenże urodzony Chełmicki non tumebit przeciwko dawniejszej in favorem urodzonego Łochockiego, Stolnikostwa Dobrzyńskiego, dyspozycyi, i przeciw dekretowi w sądach assessorskich J. K. M. P. N. M. ferowanemu usupare hunc titulum, a przez to praeiudicare temuż urodzonemu Łochockiemu, stolnikowi Dobrzyńskiemu, aktualnie na respekt i łaskę Pańską zasługującemu się.

Komisya ratione summy na miasteczku Rypinie, jeżeli jest de iure et iustitia concessibilis, gdy kancelarya informowana będzie, non denegabit wydania onej.

Podobnąż uzna łacwość w rekwizycyi swojej urodzony Zboinski poseł zacnej Ziemi, któremu a oraz i urodzonemu koledze jego, łaskę swoją Pańską i pamiętną ad praemianda merita munificencyą J. K. M. P. N. M. deklaruje, a jako i innych zacnej Ziemi incolas z wielkim żalem dobrotliwego serca Pańskiego widzi incommodis gravatos. J. K. M. P. N. M., tak beneficiis ornatos widzieć pragnie.

Na własne J. K. M. P. M. rozkazanie:

Jakub na Skrzynnie Dunin, regent koronny.

124.

[Laudum w Lipnie dnia 18 grudnia 1813 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i całe rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, na miejsce obradom naszym zwyczajne do Lipna pro die 18 praesentis, vigore anterioris limitationis zgromadzeni, takową między nami zgodnymi głosami uczyniliśmy uchwałę.

Naprzód necessariam bacząc być delegationem Ichmściów panów komisarzów braci naszej do komissariatu Saskiego J. K. M. P. N. M., tedy na tę funkcą Wielmożnego Imci pana Franciszka Zboińskiego, Łowczego nadwornego koronnego z Imcim panem Antonim Rosciszewskim obieramy, którym Ichmciom panom komisarzom ad tractatum z komissariatem J. K. M. w terazniejszych okkurencyach plenariam dajemy potestatem.

A ponieważ w responsie J. K. M. P. N. M. posłom Ziemi naszej od tronu danym intimatur, ażeby szkody przez marsz Moskiewski, jaki w Ziemi naszej poczyniono, spisane, i do J. K. M. P. N. M. podane były: tedy do konnotowania tych szkód obieramy komisarza z powiatu Dobrzyńskiego Imci pana Franciszka Karskiego z Imciem panem Janem Machcińskim; z powiatu Lipieńskiego Imci pana Adama Sudraskiego pisarza ziemskiego Dobrzyńskiego z Imciem panem Wojciechem Swieżawskim; z powiatu Rypińskiego Imci pana Stanisława Swieżawskiego z Imciem panem Chlebowskim; którzy to Ichmć panowie komisarze jak najprędzej innotescentiales do miast powiatowych wydać powinni, które i po parafiach via cursoria przesyłane, i przez Ichmściów księży plebanów mają być publikowane, ażeby wszyscy Ziemi naszej incolae cuiuscunque status et conditionis, in absentia panów administratorowie dóbr J. K. M. szlacheckich i duchownych, pro die 29 praesentis, każdy do miasta powiatowego proprii districtus compareant, i tam szkody, krzywdy, i exorbitancie i rzeczy zabrane a niepowrócone na rejestrze podadzą, i one iuramento comprobabunt. Co wszystko Ichmć panowie komisarze quam fidelissime connotare, i ad acta Castrensia Bobrovnicensia podać powinni.

A że sądy komissarskie Ziemi naszej przez tak długi czas jeszcze swego nie wzięły effectu, tedy obligamus praesenti laudo Imci pana Andrzeja Dziewanowskiego, Kasztelana Ziemi naszej, marszałka sądów fiskalnyah, i wszystkich Ichmściów panów komisarzów do tych sądów należących, ażeby pro tempore per limitationem assignato na te sądy zjachali, i one sine intermissione finalnie

osądzili. Na które sądy wszyscy Ichmć panowie poborcy Ziemi naszej, także i sukcessorowie tych, których antecessorowie z exacty swojej calculum Ziemi nie uczynili, comparere powinni, idque sub poena peculatus.

A że munera placant hominesque deosque, largitiej Książęciu Imci Januszowi, który ma kommendę nad komissariatem Saskim J. K. Mci captivando tegoż nad zrujnowaną Ziemią naszą discretią, talerów bitych sto; także Ichmciom panom komisarzom do komissariatu Saskiego dziś obranym, kompensując koszta Ichmciów w drodze erogowane, item talerów bitych sto, praesenti laudo naznaczamy. Które to largicie z najpierwszej Ziemi naszej exakcyi wypłacone być powinny.

A ponieważ do wysłuchania relacyi Ichmciów panów komisarzów do komissariatu obranych jeszcze nam sejmik jest potrzebny, tedy actum sejmiku tego teraźniejszego ad diem 15 Januarii anni proxime venturi limitujemy, cum ea declaratione, że na tym sejmiku ex limitatione przyszłym ordynacyą dystrybuty solnej ante omnia postanowić mamy.

Które to laudum jako zgodnie w Kole naszém postanowiliśmy, i Imci panu dyrektorowi Koła naszego ręką własną podpisać i podać do akt grodzich Bobrownickich postanowiliśmy. *

Działo się w Lipnie die 18 Decembra 1713 r.

Marcin Lubowiecki, marszałek Koła ryccrskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

125.

[Instrukcya posłom do Prymasa z sejmiku Lipieńskiego dnia 16 lutego 1714 roku.]

Instrukcya do Jaśnie Oświeconego Książęcia Imci Stanisława Szembeka, arcybiskupa Gnieznieńskiego, Książęcia pierwszego i Prymasa korony polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego, Wielmożnym Ichmciom panom Antoniemu Chełmickiemu stolnikowi Dobrzyńskiemu, i Franciszkowi Koziebrockiemu posłom obranym, dnia szesnastego miesiąca lutego, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego czternastego, w Lipnie na sejmiku od Ziemi Dobrzyńskiej dana.

Naprzód Ichmć panowie posłowie nasi praevio venerationis debitae Jaśnie Oświęconego Książęcia Imci Prymasa, od Ziemi naszej indigitent, że nietylko od wojsk Moskiewskich tak do Pomeranii, jako i z Pomeranii marszem idących, jako i konsystencyą od tychże wojsk Ziemia nasza poniosła szkody, et incommoda, a dopieroż od wojsk J. K. M. P. N. M. Saskich, tak do Litwy jako i w Województwa Płockie, Mazowieckie, i Podlaskie, ledwo nierówną ruinę; i teraz znowu recenter mala malis accummulata, kiedy kontrybucyą contra leges et libertates Regni pro libitu nałożoną, z taryfą niesłusznie uformowaną, nad umowę, którą non tam libenter quam reverenter przyjąć Ziemia nasza musiała, Imć pan kapitan Surman komędę mający, nie słuchając tej umowy z Imcią panem generałem Januszem [przez] Ichmciów panów posłów naszych postanowionej, w kilkaset ludzi do Ziemi przyszedłszy, lubo Ziemia nasza podatki uchwaliła, poborców obrała, i komisarza według tejże umowy, słuchać nie chce, sam ciężkie exekucye pro libitu suo tak do duchownych, jako i szlacheckich i królewskich wysyła, exequentes exekucye biorą,

ludzi aggrawują; sam zaś Imć pan Kapitan kwitowe po tynfie z dymu każe sobie dawać, nieustępując żadną miarą tego. Oraz upraszać będą tegoż Jaśnie Oświeconego Xiążęcia Imci Prymasa, aby pro munere et ex onere primatialis susceptae na osobę swoją dignitatis, et jako pater Patriae ad ulterius nie dopuścił pessundare jura et libertates tej Rzeczypospolitej, primatiali sua authoritate et potestate, której Jego Xiążęcej Mości prawo pozwoliło, ale aby Ziemię naszą z tego utrapienia i tak ciężkich oppressyi, któremi permultis vicibus od wojsk cudzoziemskich quastata, ellaqueare powagą swoją i doniesieniem tak Najjaśniejszemu Królowi Imci o tak ciężkich od ludzi Saskich oppressyach, jako i upomnieniem Ichmciów panów Generałów, ut desistant od tych tak wielkich aggrawacyi, Ziemię naszą tenże Jaśnie Oświecony Xiąże Imci Prymas raczył.

W tych tedy okurencyach krzywd i oppressyi Ziemi naszej, które ponosi od terazniejszych ludzi Saskich Ziemia nasza, tymże Ichmciom panom posłom naszym Jaśnie Oświeconemu Xiążęciu Imci donieść i rzetelnie opowiedzieć zlecamy.

Którą to instrukcyą naszą dla tém większego waloru Imci panu Marszałkowi Koła naszego podać, i do ksiąg grodzkich Bobrownickich wpisać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie w kościele in loco consiliorum consveto, dnia szenastego miesiąca lutego, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego czternastego.

Stanisław Starorypiński, marszałek Koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

126.

[Instrukcya posłom do Króla z sejmiku Lipieńskiego dnia 29 października 1714 roku.]

Instrukcya Wielmożnym Ichmciom panom, Stanisławowi na Świeżawach Świeżawskiemu, i Józefowi na Sudragach Sudraskiemu posłom do Najjaśniejszego Króla Imci Augusta Wtórego od Ziemi Dobrzyńskiej z sejmiku Lipieńskiego, dnia 29 Octobris, anno Domini millesimo septingentesimo decimo quarto, obranym dana.

§ 1. Przy powinnej ante omnia weneracyi Najjaśniejszego Majestatu J. K. M.-P. N. M., wyrażą Ichmć panowie posłowie illibatam Ziemi naszej fidem, której ani malevolorum conatus przełamać, ani malignantis fortunae impetus wykorzenić e pectoribus civium dotąd nie potrafiły.

§ 2. Oświadczą przytém szczérą i niewygasłą na zaszczyt dostojeństwa J. K. M. ochotę, upewniając, że nietylko resztę straconych injuria fatorum substancyi, ale życie nawet same i zdrowie nasze securitati Maiestatis immolare jesteśmy gotowi.

§ 3 Reprezentując zaś deplorandum Ziemi naszej statum, która mille quassata malis powietrza i przedłużonej wojny, in desertam niemal obróciwszy się Arabiam, przy znacznym zwłaszcza tegorocznym nieurodzaju, po wypłaconej z ostatnią ruiną Braci pierwszej na wosjka auxiliarne J. K. M. racie, nietylko dalszych kontrybucyi excludit possibilitatem, ale też iawne vix sustentandae vitae demonstrat periculum; upraszać będą Ichmć pp. posłowie evictionem verbi Regii tot sponsionibus Reipublicae datis firmati, a oraz paternam dobrotliwego J. K. M. serca implorabunt clementiam w uwolnieniu Ziemi naszej ab exactione et executione resztuiących fumalium ratów. *

§ 4. A ponieważ anima status nostri jedyną tchnie i żyje zobopólną Maiestatis et liberatis konfidencyą, która tylko szczególnie przez sejm najskuteczniej redintegrari może, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi o złożenie sejmu jak najprędsze, którego i teraźniejszych conjunctur ratie, i potrzeba stanom Rzeczypospolitej odprawionej do Porty legacyi relacya, et usitata de lege praxis, w tym czasie efflagitant.

§ 5. Naostatek kiedy Ziemia nasza in favorem Maiestatis tak wielkich remanentów soli Suchedniowej przez kapitulacią przeszłorocznych Ichmciów panów posłów ustąpiwszy, a na szczupłej dosyć 3,3oo beczek quocie cum debita anni elapsi portione przestawszy, dotychczas należytej od skarbu nie odebrała satysfakcyi, supplikować będą Ichmć panowie posłowie J. K. M. Panu N. M., aby interposita suae Maiestatis authoritate pomienioną assekurowanej soli porciją samym nieodwłocznie skutkiem odebrać i cieszyć się mogła.

§ 6. Co wszystko integerrimae conscientiae et consumatae prudentiae Ichmciów panów posłów zalecając, illibatam eorundem obliguiemy fidem, aby dobro Ziemi naszej pospolitemu consulendo, wyrażone w instrukcyi puncta quam efficacissime promowowali.

Którą to instrukcyą naszę Jaśnie Wielmożnemu Panu marszałkowi sejmiku Lipieńskiego Ziemi naszej podpisać, i do ksiąg grodzkich Bobrownickich tejże Ziemi naszej podać zleciliśmy.

Działo się ut supra.

Stanisław Starorypieński.

127.

[Instrukcya posłom do Króla z „congressu" w Lipnie dnia 29 grudnia 1714 roku.]

Teka 14, fol. 185, Bobr.

Instrukcya Wielmożnym Ichmciom panom Franciszkowi z Ossówki Zboińskiemu, Łowczemu nadwornemu koronnemu, Imci panu Michałowi Balińskiemu, burgrabiemu i regentowi grodzkiemu Bobrownickiemu, posłom do Najjaśniejszego Króla Imci Augusta Wtórego od Ziemi Dobrzyńskiej na kongresie Lipieńskim, dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca grudnia, roku terazniejszego tysiącznego siedmsetnego czternastego obranym, dana.

§ 1. Przy powinnej ante omnia veneracyi Najjaśniejszego Majestatu J. K. M. wyrażą Ichmć panowie posłowie illibatam Ziemi naszej ku Majestatowi pańskiemu fidem, której ani malevolorum conatus przełamać, ani malignantis fortunae impetus wykorzenić e pectoribus civium nie potrafi. Oświadczą przytém szczerą a nie wygasłą na zaszczyt J. K. M. P. N. M. Dostojeństwa ochotę, upewniając, że nietylko resztę z utraconych substancyi, ale życie i zdrowie nasze securitati Majestatis immolare jesteśmy gotowi. [1])

§ 2. Supplikować zatém będą Ichmć panowie posłowie, aby nie tak na cudzoziemskich wojsk batalionach, jako poufałych civium łonach exemplo Najjaśniejszych Antecessorów swoich Królów Polskich polegając, auxiliares copias nietylko

[1]) Porównać dwa pierwsze punkta instrukcyi poprzedzającej z października roku tegoż, str. 248.

facultatibus, ale też libertatibus nostris graves, z granic Polskich evacuare J. K. M. P. N. M. raczył.

§ 3. A ponieważ sponsionibus J. K. M. P. N. M. osobliwie uniwersałami do Województw i Ziem roku przeszłego wydanemi solennissime cautum, że ullo praetextu et colore in futurum roku przeszłego ex indispensabili naówczas necessitate do żadnych amplius pociągana być nie miała Rzeczpospolita contribucyi, upraszać będą Ichmć panowie posłowie u J. K. M. P. N. M. evictionem verbi Regii in abolenda praesenti contributione, ile kiedy multiplicatae Ziemi naszej r[uinae] przy znacznym nieurodzaju per annonae defectum (po wydanej z ostatnią ruiną braci pierwszej w tym czasie racie) nietylko impossibilitatem wydania drugich rat, ale też własnej Ziemianów subsistencyi jawne na oko demonstrant periculum.

§ 4. Naostatek, że anima status nostri jedyną tętnie* i żyje Majestatis et libertatis konfidencyą, która tylko przez sejm najskuteczniej redintegrari może, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi o sejmu złożenie jak najprędsze; czego i relacya Jaśnie Wielmożnego Imci pana posła Rzeczypospolitej od porty Ottomańskiej reducis stanom koronnym apprime necessaria, i zachodzące conjunctury, nadewszystko ratio status nostri aktu tego requirunt. [1])

§ 5. Co wszystko integritati et illibatae fidei consummataeque providentiae przerzeczonych Ichmciów panów zlecamy, fidemque et conscientiam eorum inpromovendo publico bono Ziemi naszej obligamus praesentis vigore instrumenti.

Którą to instrukcyą naszą Jaśnie Wielmożnemu Imci panu Kasztelanowi Dobrzyńskiemu, jako obecnemu na tym naszym congressie moderatori et praesidi ręką własną podpisać, i do ksiąg grodzkich Bobrownickich Ziemi naszej podać zleciliśmy.

Działo się ut supra dnia i roku w Lipnie.

Dziewanowski, kasztelan Dobrzyński. (L. S.)

128.

[Laudum „congressu" Lipieńskiego z dnia 19 stycznia 1715 roku, popierające poselstwo do Króla.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, na congress in diem hodiernum ex limitatione przypadający zgromadzeni, takową postanowiliśmy unanimi consensu ex voto między nami obradę:

§ 1. Ponieważ determinowani z ordynaryjnego sejmiku gospodarskiego posłowie do Najjaśniejszego Króla Imci Augusta Wtórego ob legalitatem protractae podziśdzień infirmitatis Imci pana Kazimierza Mazowieckiego, sędzica Dobrzyńskiego, funkcyi swojej nie wykonali, Wielmożny zaś Imć pan Franciszek z Ossówki Zboiński, Łowczy nadworny koronny, i Imć pan Michał Baliński, burgrabia i regent grodzki Bobrownicki, z congressu blisko przyszłego destinowani, obstante, lubo non in loco consilii intimata, ani coram actis aut subseliis Regni facta, niektórych braci protestatione, per observantiam delikatnego juris vetandi prawa ad executionem przywieść recusarunt, a bacząc tę funkcyą in tantis Ziemi angustiis wielce potrzebną,

[1]) Porówn. art. 4 instr. poprz. str. 249.

tedy ad consortium pomienionej legacyi, na którą vigore anterioris sejmiku nominationis Imć pan Józef Sudraski sam się ultro Ziemi obtulit, obraliśmy e medio nostri Imci pana Stanisława Śniechowskiego, obligując Ichmciów, aby nieomieszkanie maturando gressum do dworu J. K. M. jaknajskuteczniej [poparli] interessa Ziemi, tak względem abrogacyi podymnego, jako też i vindikacyi soli remanentowej, juxta obloquentiam danej sobie z przerzeczonego sejmiku gospodarskiego instrukcyi, którą et praesenti reassumujemy laudo.

§ 2. A że ex ratione niezakończonej per districtus Ziemi naszej rewizyi przez Ichmciów panów Komissarzów ad eum actum delegowanych, potrzebny jeszcze być baczemy congress, tedy go do tygodnia jednego ab actu praesenti za powszechną limitujemy zgodą, obligando Ichmciów panów poborców, aby tak uchwalone na sejmiku gospodarskim, jako też juxta praesentem revisionem pogłówne pro termino reassumptionis comportowali, sub rigore executionis militaris z assignatiami ad se in proximis delegandis.

Które to laudum dla większego waloru Jaśnie W. Imci panu Andrzejowi Dziewanowskiemu, kasztelanowi Dobrzyńskiemu podpisać, jako Dyrektorowi aktu praesentis, i do ksiąg grodzkich Bobrownickich Ziemi naszej Dobrzyńskiej podać zlecamy, laudi ejusdem vigore.

Działo się w Lipnie dnia dziewiętnastego stycznia, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego piętnastego.

Andrzej Dziewanowski, kasztelan ziemi Dobrzyńskiej.

129.

[Laudum „congressu" Lipieńskiego z dnia 26 stycznia 1715 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej na congress ex limitatione anteriori in diem hodiernum przypadającej zgromadzeni, taką między nami postanowiliśmy obradę:

§ 1. Mając ante omnia w refleksyi nieuchronną praetensii od commissariatu J. K. M. in alimentum auxiliarnego wojska subsidii zapłatę, a oraz nieomylną cum gravi incommodo nec minori damno stanu szlacheckiego w niedosyćuczynieniu* exekucyą; jako postanowioną anteriori laudo na congressie pierwszym die vigesima nona Octobris anno proxime praeterito w Lipnie odprawionym po powiatach Ziemi naszej rewizyą, tak na uchwalone według niej pogłówne, za jednostajną wszystkich nas zgodą, nietylko approbujemy i potwierdzamy, ale też do skutku przywieść Ichmciom panom poborcom przez nieodwłoczne in solitis locis zasiadanie i actualną exakcyą zlecamy laudi praesentis vigore, obligując Ichmciów panów possesorów regalium spiritualium et terrestrium bonorum, aby przerzeczony rewizionalny podatek ante primam Februarii anni currentis, i remanenta pierwszego, comportowali sub rigore militaris executionis super renitentes delegandae.

§ 2. Praecavendo przytém indemnitati Imci Jaśnie Wielmożnego pana Kasztelana Dobrzyńskiego (który non pretio, sed precibus obligatus wziął na się funkcyą komissarza generalnego Ziemi naszej), kiedy komissariat [Saski] trojaków i kopowców juxta currentiam przyjmować nie chce, a Ichmć bracia tą monetą najwięcej wnoszą podatku, tedy cokolwiekby decessu pokazało się, supplementoær-

deklarujemy ex futuris in proximo laudandis, obsecrando Ichmciów braci, aby szostakami, tynfami, i złotem, nie trojakami i kopowcami, nie życząc samym sobie szkody, contribuant.

§ 3. A ponieważ Ichmć panowie Komissarze nie wszyscy super realitatem et fidelitatem expeditae functionis juxta mentem laudi primitivi przysięgli, tedy in proximo ex limitatione incidenti congressu przysięgę wykonać powinni będą.

§ 4. Więc że sądy fiskalne per decretum commissoriale, aż ad feriam secundam post dominicam invocavit quadragesimalem limitowane, a dla informacyi Ziemi in casum supplementowania Novembrowej i Januariuszowej raty, tudzież uchwalenia Marcowej wiedzieć należy, co wynosi revisionalna i juramentowa tarifa pogłównego, tedy conservato limitationis termino per decrctum stubae praefixo sądy komissarskie na dzień czternasty miesiąca lutego, anni praesentis w Lipnie naznaczamy moderni vigore laudi, obstringendo Ichmciów panów poborców obojga uchwał pogłównego, aby natenczas peremptorie do liquidacyi compareant, et remanenta comportent.

§ 5. Congres zaś terazniejszy intuitu relationis Ichmciów panów posłów do J. K. M. wyprawionych, et respectu capiendi ex eventu functionis consilii do dnia 16 lutego, alias do niedziel trzech ab actu praesenti salvis per omnia juribus Majestatis limitujemy moderni authoritate laudi.

Które dla lepszej wiary i wagi Jaśnie Wielmożnemu Imci panu Kasztelanowi Dobrzyńskiemu, jako terazniejszego congressu directorowi, ręką własną podpisać i do ksiąg grodzkich Bobrownickich Ziemi naszej Dobrzyńskiej podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie die vigesima sexta Januarii, anno Domini millesimo septingentesimo decimo quinto.

Dziewanowski Kasztelan Dobrzyński, direktor kongresu Lipieńskiego.

130.

[Laudum „kongressu" Lipieńskiego z dnia 16 lutego 1715 roku.]

199, fol. 214.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, na kongres vigore anterioris limitationis in diem hodiernam przypadający do Lipna zgromadzeni, taką między nami postanowiliśmy obradę:

[redacted]sabilem fatorum necessitatem nieuchronnej in subsidium wojsk auxiliarnych funalium zapłaty, ponieważ jeszcze ad complementum przyrzeczonej kontrybucyi znaczna desideratur summa, tedy de communi omnium consensu pogłówne juxta novam revisionem po dwa tynfy pro hac sola vice uchwałamy.

Do wybierania jego Ichmciów panów potwierdzając: w Dobrzyńskiém Imci pana Konstantego Orłowskiego, w Lipieńskiém Imci pana Tomasza Raczyńskiego, a w Rypińskiém Imci pana Wawrzyńca Starorypińskiego, regenta ziemskiego Płockiego. Obligując Ichmciów, aby zaraz w poniedziałek pierwszy po dzisiejszym kongresie na zwyczajnych per districtus miejscach zasiadając, exigant ten podatek, a Ichmć panowie posessorowie bonorum regalium, spiritualium et terrestrium ntocius comportent sub rigore executionis militaris.

Tymże Ichmciom panom poborcom moderni authoritate laudi injungimus, aby przeszłoroczne Pięǳiesiąt, et ultra dymów retenta etiam cum adminiculo militaris executionis simul et semel z nową exequantur uchwałą, sub poena solutionis de proprio.

A ponieważ rewizya terazniejsza z wielu reflexyi zda się być niebezpieczna, tedy obligujemy Ichmciów panów rewizorów i poborców, aby wszystkie jej oryginały i exemplarze ad cassandam eandem tarifam po zapłaconej terazniejszej uchwale [przedłożyli.]

A że sól Suchedniowa currens i remanentowa na Ziemię naszę od skarbu juxta relationem Ichmciów panów posłów ordynowana eousque nas nie doszła, tedy committimus tymże Ichmciom, aby onę circa literale od Imci pana Podskarbiego Wielkiego Koronnego instrumentum spólnie z Imcim panem Wawrzyńcem Pinińskim, Żupnikiem terazniejszym Ziemi naszej Dobrzyńskiej nieodwłocznie repetant.

Mając przytém justum fatygi i kosztu przerzeczonych Ichmciów panów posłów do J. K. Mci delegowanych respectum, in vim gratitudinis po złotych trzysta currentis każdemu z Ichmciów deklarujemy, zlecając Imci panu Kasztelanowi Dobrzyńskiemu jako dyrektorowi kongresu, aby Ichmciom assygnacyę wydał na pomienioną donatiwę do dawniejszych Ichmciów panów poborców.

Ukontentowanie zaś podobnych kosztów i fatygi Imci pana Michała Balińskiego burgrabiego i regenta grodzkiego Bobrownickiego, tudzież Imci pana Kazimierza Nałęcza z kolegami Ichmciami ad futuras laudandas zachowujemy.

Kongres denique dzisiejszy ex rationibus statum permoventibus do niedziel czterech ab actu praesenti limitujemy.

Laudum terazniejsze dla lepszej wiary i wagi Imci panu Kasztelanowi Dobrzyńskiemu ręką własną podpisać, i do ksiąg grodzkich Bobrownickich Ziemi naszej Dobrzyńskiej podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia szesnastego lutego roku Pańskiego tysiącznego siedemsetnego pietnastego.

A. Dziewanowski Kasztelan Dobrzyński, dyrektor kongressu Lipieńskiego.

(Pieczęć herbu tegoż na laku czerwonym wyciśnięta).

131.

[Laudum sejmiku gospodarskiego w Lipnie dnia 10 września 1715 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik ordynaryjny gospodarski dnia dzisiejszego miesiąca września w roku niniejszym tysiącznym siedmsetnym piętnastym przypadający w Lipnie, alias nazajutrz po sejmiku zerwanym deputackim tejże Ziemi naszej zgromadzeni, takową za zgodą wszech stanów uczyniliśmy obradę:

§ 1. Naprzód in fundamento prawa dawnego i zwyczaju powszechnego naznaczając e medio nostri komisarza na Trybunał skarbowy Radomski, ponieważ przez niedoszłe od lat trzech komisye nie był in executione functionis praenominatus od Ziemi, Imci pana Marcina Lubowieckiego authoritate praesentis konfirmujemy laudi; tudzież Imci pana Stefana Orłowskiego za plenipotenta ad promovendas iniuriatorum causas i interesów Ziemi na Trybunale skarbowym potwier-

dzamy, obligando Ichmciów, aby ad primam intimowanego Trybunału skarbowego notitiam do wykonania swojej pospieszyli funkcyi.

§ 2. A że dotychczas płonną długich obietnic eludimur nadzieją soli Suchedniowej, którą powtarzane dwakroć legacye evincere nie mogły, chociaż przy assekuracyach skarbowych, obligujemy Imci pana Wawrzyńca Pinińskiego Żupnika Ziemi Dobrzyńskiej, aby pro munere officii sui juncta z Wielmożnym Imci panem Antonim Chełmickim, stolnikiem tejże Ziemi z pośrodka nas uproszonym, opera et industria, u skarbu koronnego tak pro praeteritis ugodzonej jako pro subsequentibus annis należącej finaliter serio requirowali quoty; in casu niepomyślnego w tym skutku, iniungendo Ichmciom, aby w grodzie Warszawskim protestacyą de nullitate transactionis Imci pana Podskarbiego koronnego z posłami naszymi, Imci panem Franciszkiem Zboińskim, Łowczym nadwornym koronnym, i Imci panem Antonim Rościszawskim conclusae uczynili, salvam sibi repetitionem wszystkich remanentów soli reservando, którą protestacyą Ichmć per extractum authenticum, aby na sejmik przyszły comportowali iniungimus.

§ 3. A ponieważ investigando praeterita, declinando futura damna przez prywatne taryfy układanie i wydawenie exotycznej lub polskiej milicyi, zdało się corporale wykonać in evasionem et sponsionem, w Kole dnia dzisiejszego per universos Ziemi cives et proceres iuramentum, tedy którzy go nie wykonali ad praesens, na przyszłym ex limitatione sejmiku praestare tenebuntur sub privatione activitatis in posterum na sejmikach, ac sub poena banitionis perpetuae in iudicio Tribunalicio Regni utriusque Provinciae, vel officio Castrensi Bobrovnicensi przez Wielmożnego Imci pana Wojciecha Lasockiego Podczaszego Ziemi Dobrzyńskiej, marszałka Koła naszego, zwłaszcza na kogoby się ten ausus evidenter pokazał, jako super fomentatore et fabricatore vindicanda.

§ 4. Więc że rewizionalnej taryfy niektórzy Ichmć panowie rewizorowie nie poprzysięgli, tedy i ci in termino eodem wykonać przysięgę tenebuntur.

§ 5. Consulendo nierównej indemnitati Ichmć braci nieznośne od przechodzących żołnierzów oppressye i szkody cierpiących, postanawiamy, ut iniurati damna w grodzie liquidata comprobent dla łatwiejszego ich dochodzenia, od czego kancelarya żadnego salarium brać nie powinna.

§ 6. Że zaś nieznośne od kampujących pod Brodnicą regimentów polskich jawnie i potajemnie powiat Rypiński przez zabieranie sian, zboża, bydła, owiec na rzeź i podwody, ponosi szkody, tedy zabiegając ostatniej przez dalsze furaże i czaty ruinę, uprosiliśmy z Koła naszego Wielmożnego Imci pana Jakuba Zboińskiego podkomorzego Dobrzyńskiego, z Imci panem Kazimierzem Sumińskim za posłów do Imci pana wojewody Chełmińskiego, i Imci pana generała Kaznowa, aby jako refusionem damnorum injuriatis praesidium *, tak dalszym oppresiom mederi mogli interposito rigore disciplinae militaris; in quorum fidem zlecamy Imci panu marszałkowi Koła naszego Ichmciom panom credentiales eo nomine literas do pomienionych Imci; podobny kredens na ręce Imci pana podkomorzego do Imci pana pułkownika Saskiego Berchultsza, w interesie Imci pana Józefa Starorypińskiego, który za desolutę Rypina miasteczka i księży tamecznych dać musiał tynfów trzydzieści Imci panu Chorążemu Gallartowi, aby mu przywrócone były, a in futurum, aby za deserti * nikt nie stracił jako swoje tak i cudze.

§ 7. A że ludzie batalionu Wielmożnego Imci pana Marszałka nadwornego koronnego dla złej kommendy exorbitant aggrawując bracią i konfundując, com-

mittimus Imci panu marszałkowi Koła naszego, aby list do przerzeczonego Imci nomine publico napisał, prosząc, aby skromniejszych do nas ordynował na potém oficerów. Na list Imci pana pułkownika Piotrowskiego respons kurtoasissime dać itidem zlecamy cum sponsione satisfactionis praevio calculo w sądach komissarskich, sed pacato in tempore.

§ 8. A jako per laudum publicum przedanie soli et diffidacionem in vitam sui Ichmciom panom Orłowskim obiecit, tak ponieważ się inaczej pokazuje, per laudum praesens revocat Imć pan Podolski, * cum publica deprecatione.

§ 9. Relacya sądów komissarskich i rachunków Ichmściów panów poborców, aby dla informacyi Ziemi o remanentach Imć pan pisarz ziemski Dobrzyński in primis et proximis comiciolis uczynił, obligamus.

§ 10. A że Ichmć panowie poborcy dawniejsi i świeżsi, aby retenta exakcyj swoich jak najpilniej wybierali i exequowali sub solucione de proprio iniungimus.

§ 11. Ichmściów Ojców Jezuitów collegii Graudentiensis od zaległych podatków exakcyi Imci pana Wojciecha Starorypińskiego liberujemy.

§ 12. Interes zaś gradobicia latosiego na Borzyminie, Kowalkach, Dylewie, Gruszewach, Przywiłowie, Kołowach, Skalewie, Zdunach, Czerminie, Stępowie, i pogorzel Imci pana Stanisława Klonowskiego do przyszłej sejmiku decyzyi remittimus.

§ 13. A że dotychczas Ziemi naszej non constat, jeżeli się co pokazało u Jchmściów panów komisarzów tak z kontrybucyi Surmantowskiej jako i Dybacha, tedy na przyszłym sejmiku, aby sufficientem uczynili calculum, et superfluum reponant, jako i kwitowe od pana Surmanta odebrane na powiaty, pro eodem actu comportent.

§ 14. Na ostatek widząc vel maxime w terazniejszych konjunkturach potrzebne in proptu consilium Ziemi naszej, sejmik dzisiejszy za powszechną totius conventus zgodą do dnia trzydziestego miesiąca września laudi praesentis vigore limitujemy.

Które to postanowienie nasze dla większej wiary i wagi Imci panu marszałkowi Koła naszego ad akta castrensia Bobrovnicensia terrae Dobrinensis podać, i ręki Jegomości podpisem stwierdzić committimus.

Działo się w Lipnie dnia dziesiątego września roku Pańskiego tysiącznego siedemsetnego piętnastego.

Mikołaj Lasocki podsędek Ziemi Dobrzyńskiej.

132.

[Instrukcya posłom do Podskarbiego koronnego wysłanym, dana z sejmiku Lipieńskiego dnia 10 września 1715 roku.]

Instrukcya Wielmożnemu Imci panu Antoniemu Chełmickiemu stolnikowi Ziemi Dobrzyńskiej, Imci panu Wawrzyńcowi Pinińskiemu Żupnikowi tejże Ziemi ex munere officii sui, do Jaśnie Wielmożnego Imci pana Podskarbiego koronnego z sejmiku w Lipnie odprawowanego komissarskiego dnia 10 miesiąca września przypadłego w roku tysiącznym siedmsetnym piętnastym.

Wyraziwszy wielkiej estymacyi i cudność * czułości przy dobrze Rzeczypospo-

litej et circa promotionem iusticiae, przy winnej obserwancyi i prezencyi, doniosą Jaśnie Wielmożnemu Imci panu Podskarbiemu meram elusionem i płonny długich obietnic, po dwakroć expedyowanych legacyach, przy obligacyach i assekuracyach skarbowych [zawód], że soli Suchedniowej dotychczas Ziemia niema, zaczém, że ta prorogacya jest nociva, oświadczą się z tém przed Jaśnie Wielmożnym Imcim panem podskarbim.

Jeżeli hic et nunc tak pro praesenti, jako etiam subsequentibus annis, w tejże quocie ugodzonej, pomyślnego finaliter w oddaniu soli nie odniosą pożądanego skutku, tak zaraz sine mora Ichmściów obligujemy, żeby ad acta publica Varsaviensia adeant, i solennem protestationem faciant de nullitate transactionis Imci pana Podskarbiego koronnego z posłami naszymi, to jest z Wielmożnym Imci panem Franciszkiem Zboińskim Łowczym nadwornym koronnym, Imci panem Antonim Rościszewskim, consultive uczynionej, salvam sibi reservando repetitionem wszystkiej pozostałej soli, in antecessum ex nunc niedoszłej Ziemi naszej należącej, którą protestacyą Ichmć authentice copiatim [wezmą], i onęż na przyszły da Bóg sejmik ex limitatione przypadający comportabunt. Caetera activitati Ichmściów comittimus, i tę instrukcyą ad acta, ażeby każdemu z nas wiadoma była, Imci panu marszałkowi Koła naszego podać zleciliśmy.

Datum w Lipnie die et anno ut supra.

Wojciech Lasocki podczaszy i marszałek Koła rycerskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

133.

[Instrukcya posłom na sejm z sejmiku Lipieńskiego, dnia 16 września 1718 roku.]

Insstrukcya Wielmożnym Ichmciom panom Jakubowi z Bogatego Narzymskiemu Bobrownickiemu Ziemi Dobrzyńskiej Staroście, i Antoniemu z Chełmice Chełmickiemu stolnikowi Dobrzyńskiemu, posłom na sejm walny sześćniedzielny Grodzieński, w Lipnie dnia szesnastego miesiąca września w roku terazniejszym tysiącznym siedemsetnym ośmnastym, na sejmiku powtórym przedsejmowym obranym i expediowanym, dana.

§ 1. Lubo osobliwa J. K. M. P. N. M. dobroć i wrodzona ku Rzeczypospolitej łaskawość wszelkie przewyższa wdzięczności expressye, przecież recognoscendo intaminatam przeciwko Majestatowi Pańskiemu illibati candoris fidem, winną pro paterna cura, Ichmć panowie posłowie wyrażą imieniem Ziemi naszej J. K. M. P. N. M. submissyą, i winne ante omnia uczynią podziękowanie.

§ 2. Jako zaś orthodoxae fidei propagatio jest fundamentem i konserwacyą katolickich Państw, dlatego obstringimus Ichmciów panów posłów, aby stosując się do praw dawnych starożytnych i świeższych contra dissidentes in religione postanowionych, ut lege praesenti perpetuo caveatur, aby do żadnych honorów i funkcyj dissidentes, także do szarży wojskowych utriusque autoramenti, ani na kommendy, admissibiles byli.

§ 3. A że każdego Królestwa największe jest szczęście, a dopieroż electoris populi, zapatrywać się in faciem Króla Pana swego w królestwie swoim rezydującego, którego praesentia wszelkie periculorum discutit nebulas, przeciwnym zaś

sposobem absentia tristes pociąga zawsze za sobą consequentias, i Rzeczypospolitej generat aerumnas, dlatego upraszać Ichmć panowie posłowie nasi będą J. K. M. P. N. M., aby więcej z państw Rzeczypospolitej nie raczył się alienować, ale zawsze według praw dawnych i terazniejszych indispensabiliter tu w Polsce rezydował, lege praesenti caveatur, przytém o przeczytanie ante omnia pactorum conventorum domówią się.

§ 4. A ponieważ prawa dawne i konstytucye praecluserunt viam odjazdów extra Regnum Ichmściom ministris status i senatorom, które teraz się zagęściły, zkąd praeiudicium legi, periculum Reipublicae, gdyby to miało ad ulterius practicari et sequi, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi reassumptionem nietylko samego prawa postanowionego, ale też et rigorem ejus extendent.

§ 5. To też iniungitur Ichmściom panom posłom naszym, których fide honore et conscientia obligamus, aby na żadne novitates, bo te szkodliwe są prawu pospolitemu, oraz i wolności, jako to i limitacya sejmu, która a condita Republica et constituta forma sejmowania niesłychana i prawem zakazana, na nie ullo modo nie pozwalali, ale cokolwiek non concludetur na terazniejszym sejmie, aby do przyszłego w reces poszło, a o prędkie złożenie drugiego sejmu J. K. M. P. N. M. upraszać będą powinni.

§ 6. Regularną płacą, bez której ani disciplina militaris, ani komput wojska in toto realiter w komplecie być nie może, promowować Ichmć panowie posłowie nasi będą, aby od sejmu do sejmu utrzymana była; taryfy jednak pogłównego anni 1676, która prowincyi całej Wielkopolskiej i Ziemi naszej summopere praeiudiciosa, i tak per deserta, jako omissa bonorum vocabula zawodząca płacę, serio dopomną się abrogationem, nowej zaś cum Republica coëquationem et constitutionem prawem pospolitém urgebunt tejże; [bo] przez skarb koronny ta taryfa diverso modo powaryowana, co raz inaczej przeformowana, jednym ujmując, drugim przydając, cum summo praejudicio, co się i w Ziemi naszej dzieje.

§ 7. Na konserwacyą zaś artyleryi koronnej i repartiją onej, bez której się żadną miarą Rzeczpospolita obejść nie może, inibunt Ichmć panowie posłowie nasi z całą Rzecząpospolitą media jak najskuteczniejsze et practicabilia, a przytém lustracyą dóbr królewskich wszystkich, po terazniejszym sejmie według dawnych konstytucii dla investigacii prowentów quarty, i informacyi Rzeczypospolitej in futurum, promovebunt.

§ 8. A że wielkie praejudicium stało się polskiego narodu przez traktat Warszawski, że odjęta władza hetmańska utriusque gentis, i dyspozycya cudzoziemskiego wojska exoticis konferowana, instabunt o to Ichmć panowie posłowie nasi, aby według dawnych praw i konstytucii Ichmciom panom hetmanom obojga narodów lege praesenti restituta była nad wojskiem utriusque autoramenti, excluso titulo feldmarszałkostwa, władzy hetmańskiej i narodowi polskiemu praeiudicioso. Także żeby generalstwa i wszelkie szarże officerskie samym szlachcie polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego narodu, nie cudzoziemcom konferowane były, dopomną się, lege publica ut caveatur.

§ 9. Na otwarcie mennicy i nowych mincerów, które luboby pożytek mogły przynieść in posterum Rzeczypospolitej, pro nunc zaś na impensy będąc exhausta; . . . . . . po zawarciu jednak traktatu z koroną szwedzką, i zupełném uspokojeniu Rzeczypospolitej, zezwolą imieniem Ziemi naszej Ichmć panowie posłowie.

§ 10. Na wykupienie potopu [pokąd] [1]) inundatio populorum in visceribus ojczyzny będzie, dotąd żadną miarą pozwolić nie powinni będą panowie posłowie nasi; tam in arduo statu Reipublicae, gdzie podobniej garnizonami fortece obsadzać niżeli szpalerami ściany zozdabiać.

§ 11. Dóbr stołowych J. K. Mci conservationem et auctionem prowentu Ichmć pąnowie posłowie promovebunt, et restitutionem od nich avulsorum, salvis jednak antiquis privilegiis nobilium.

§ 12. Eliberacyi zaś Elbląga cum territorio et hipotheca klejnotów Rzeczypospolitej, inibunt Ichmć panowie posłowie media quam validissima cum Republica, aby to territorium jako ad corpus Prus w Rzeczypospolitej należące w pretensyi dłużej u dworu Berlińskiego nie zostawało, et executionem eliberationis onegoż omnino na terazniejszym sejmie promovebunt.

§ 13. A że dwór Berliński nie pamiętając super beneficia Reipublicae prawu pospolitemu vigore pactorum, tak dawniejszemu jako i późniejszemu, zadosyć nie czyni, i owszem titulum Regium inscia Republica, et sine consensu ejus używa, obligantur Ichmć panowie posłowie nasi fide honore et conscientia, żeby praemissis attentatis iuncta manu consiliorum z całą Rzecząpospolitą, lege praesenti obesse, aby przez to w dalszej konsekwencyi dwór Berliński do Prus Rzeczypospolitej usurpowanej nie formował sobie [pretensyi], ponieważ i teraz recenter contra praescriptum pactorum przewóz sobie et rippam, która do Rzeczypospolitej ex utraque parte należy Wisły usurpuje, i płacić sobie cum manifesta iniuria Rzeczypospolitej, i Imci pana Starosty Nowskiego każe i wymusza; i owszem instabunt restitutionem powiatów Bytomskiego i Lemburskiego, i starostwa Drahimskiego za niedosyć uczynienie in subsidio na każdą wojnę Rzeczypospolitej od tegoż dworu, i wszelkiej pretensyi pro praemissis do Rzeczypospolitej i Prus polskich wiecznemi czasy; także aby akta graniczne i erekcye kościołów Województw pruskich do korony należących, i Ziemi naszej Dobrzyńskiej, które dotąd niesłusznie w Królewcu dwór Berliński detinet i zkąd w zachodzących controwersyach o granice między dworami królewskiemi, szlacheckiemi i duchownemi bez dokumentów większe coraz zachodzą simultates; serio obligamus Ichmciów panów posłów, aby omnino pomienione akta przez dwór Berliński wydane były.

§ 14. Względem zaś Księstwa Kurlandzkiego i Semigalskiego urgebunt Ichmć panowie posłowie nasi, aby konstytucya anni 1589 titulo »Księstwo Kurlandzkie“, przez terazniejszy sejm reassumowana była, dopomną się urgentissime, żeby deficiente stirpe Księcia Imci Kurlandzkiego tak Kurlandya jako i Semigalia do korony polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego wróciły, i żeby investitiey nowej J. K. M. seu infeudationem nie dawał, lege praesenti sub nullitate attentandorum caveatur, i aby wszelkie transakcye, które jeżeli jakie zaszły, et quovis colore et praetextu formowane, jako prywatne, ponieważ sine consensu ordinum Regni, pro nullis et irritis deklarowane na terazniejszym sejmie były.

§ 15. Sprawa biskupstwa Piltyńskiego i Kurlandzkiego według konstytucyi anni 1605 ad executionem, aby na sądach relacyalnych J. K. M. finaliter determinowana była, instabunt Ichmć panowie posłowie, i w czémkolwiek contra anteriora decreta et iura Maiestatis ac Reipublicae deviatum est, także contra formulam regiminis od Ichmciów panów komisarzy Reipublicae anno 1617 constitutam,

---

[1]) Rkp. »przez«

i przeciwko dekretowi św. pamięci Najjaśniejszego Króla Imci Władysława Czwartego in anno 1644 feria quinta post dominicam passionis, exorbitatum est, lege praesenti cassetur. Dekreta zaś pomienione in toto ut approbentur, starać się będą Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 16. A ponieważ od Rzeczypospolitej więcej przez traktaty i prewarykacye komisarzów, aniżeli iure belli, do różnych państw oderwane od Rzeczypospolitej prowincye, a to per corruptelas komisarzów wysadzonych, jako o tém i tychże samych postronnych państw historye piszą, wyrzucając in opprobrium jaka cnota w komisarzach była i bywa od Rzeczypospolitej wysłanych, dlatego lege publica caveatur, żeby naprzód byli iurati in facie Rzeczypospolitej, i żeby na żadne alliance i avulsa nie pozwalali, iuxta constitutionem anni 1640, sub poena amissionis honorum et bonorum irremissibiliter et indispensabiliter super audentes extendendo.

§ 17. Pakta kolligackie z Carem Imcią Moskiewskim postanowione, w których per expressum wszystkie prowincye od Polski przez Szwedzką koronę jakimkolwiek sposobem oderwane, a teraz przez Cara Imci recuperowane Rzeczypospolitej iuxta eadem pacta restitui powinny były, że dotąd non subsecutum, upomnieć się i domówić Ichmć panowie posłowie nasi powinni będą, aby się zadosyć stało, ile za tak wielkie miliony od Rzeczypospolitej przez Cara Imci w Rzeczypospolitej wyciśnione, i zniszczenie państw Królestwa Polskiego przez też wojska, nulla cogente necessitate dotychczas in visieribus Regni zostające, o których evacuacyą ex visceribus Rzeczypospolitej jak najskuteczniejszą i najprędszą upomnieć się powinni będą.

§ 18. Także wymuszona na mieście Gdańsku względem wyprawienia fregat wojennych conventia, jako inscia Republica stała się, et evidentem za sobą pociąga dismembrationem, żadnym sposobem subsistere nie może, która sub potestate armorum wyciśniona, na jej approbacyą żadnym sposobem Ichmć panowie posłowie nasi pozwalać nie powinni będą.

§ 19. A że w Trybunale koronnym przez formowanie wymyślne sub titulis variis przeciwko prawu pospolitemu regestrów, wielka się krzywda przychodzącym ad mensam iustitiae i bezprawie dzieje, a dopieroż interesowanie się przez duchowieństwo do regestrów spraw świeckich, obligantur Ichmć panowie posłowie nasi sub fide honore et conscientia, aby correctura na terazniejszym sejmie Trybunału koronnego stanęła, i aby duchowieństwo żadnych regestrów spraw tak ordynaryjnych jako i paktowych ad ferendam sententiam nie należeli, okrom mixti fori compositi iudicii et arianismi regestrów, i to nie pociągając do nich nienależytych spraw sub nullitate decretorum, także depactationibus przez ziemstwo sieradzkie obviare lege terazniejszego sejmu powinni będą.

§ 20. A że prawo de corrupto et corrumpente o deputatach w Trybunale koronnym postanowione nie zagrodziło drogi do tej akcii bezbożnej corruptelae, gdy corrumpens corrumptum vix practicatum est ob metum vigoris similium poenarum, aby się odważył wydać: dlatego obstringimus Ichmściów panów posłów naszych, aby ten rigor poenarum na samego tylko deputata corruptum lege perpetua et indispensabili terazniejszego sejmu ściągał się, procurare powinni.

§ 21. Także o relaxacyą dekretu Trybunalskiego Lubelskiego na Imci panu Kazimierzu Rutkowskim, Wojskim Dobrzyńskim, ferowanego lege praesenti Ichmć panowie posłowie nasi procurare obligantur.

§ 22. Tenże rigor i na takowego ściągać się powinien, który nie będąc obranym deputatem ważył się przysiądz subreptive w Trybunale na deputacyą.

§ 23. A że niemałą spezę łożył Imć pan Józef Starorypiński na wystawien ie młyna na pustém miejscu nazwanym Gniazdek, tedy Ichmć panowie komisyę wyjednać tenebuntur.

§ 24. A ponieważ wiele należy Rzeczypospolitej na powadze prymacyalnej Jaśnie Oświeconego Księcia Imci Prymasa Korony polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego, jeżeli w czémkolwiek dignitati et prerogativae in contrarium stało się, serio upomną się Ichmć panowie posłowie, ut lege praesenti in futurum intaminate et inconcusse observetur.

§ 25. Starostwo Plotelskie w Wielkiém Księstwie Litewskiém successoribus Jejmci pani z Krzyszpinów Konopackiej, Kasztelanowej Chełmińskiej in summa in constitutione anni 1670 expressa należące, przez Imci pana Zaranka Starostę Żmudzkiego nullo iure odebrane i dotychczas w possesyi tegoż Imci pana Starosty Żmudzkiego zostające, aby było tymże successoribus odddane, albo summa w konstytucyi tejże wyrazona, wyliczona i oddana przez tegoż Imci pana Starostę Żmudzkiego, obstringuntur dopomnieć się Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 26. Ponieważ na przeszłym sejmie zerwanym nulla realis importancyi do skarbu prowentów Rzeczypospolitej z ceł koronnych, tak lądowych jako i wodnych należąca, przez Imci pana Podskarbiego koronnego dla implikacyi przez Pisarzy celnych doskonale nie jest wywiedziona, dlatego fidem honorem et conscientiam astringimus Ichmściów panów posłów naszych, aby aliter do rachunków z skarbem koronnym nie przystępowali, dokąd administratorowie, komisarze skarbowi, i Pisarze celnych komor tak lądowych jako i wodnych, regestrów swoich realitatem jako cokolwiek od kupców albo kogokolwiek praetextu telonei wzięli, realiter wpisali w regestra, i nic na stronę nie obracając, in commodum Rzeczypospolitej oddali, nemine excepto poprzysięgli, i ażeby się liquidowali, ponieważ skarb Rzeczypospolitej tém się składa, że prowenta małe z ceł koronnych pochodzą.

§ 27. Także obstringuntur pomienieni Ichmć panowie posłowie eo modo quo supra upomnieć się serio abrogationem ceł nowo erigowanych i komor przez Imci pana Podskarbiego koronnego, a oraz reintegrationem legis publicae et privilegiorum miasta Torunia przez komorę Fordońską convulsorum, także w taxach drzewa, zbóż, i wszelkich towarów, aby do dawnego instruktarza dyspozycya regulowana była, ponieważ teraz privata authoritate cum aggravatione stanów Rzeczypospolitej podwyższona.

§ 28. I tego się serio dopomną Ichmć panowie posłowie nasi, ani tego, stosując się do praw dawnych i konstitucii, żadnym sposobem odstąpić nie powinni, i owszem urgebunt, aby w administracyach tak Żup jako i ceł koronnych szlachta polska i Wielkiego Księstwa Litewskiego, a nie cudzoziemcy albo plebei zostawali, także i na komorach pisarze sub poenis rigorosissimis et confiscatione summarum cum praefixione fori w Trybunale koronnym, w Koronie, a w Wielkiém Księstwie Litewskiém, w Trybunale Wielkiego Księstwa Litewskiego, ad cuiusvis instantiam nobilis irremissibiliter extendendis.

§ 29. Sól Suchedniowa aby corocznie według dawnych praw, konstytucii, i deklaracyi J. K Mci, także assekuracyi skarbu koronnego, i retenta ab actu combinationis, nieodwłocznie ażeby Ziemi wydana była, omnino instabunt Ichmć pano-

wie posłowie nasi, i grzywny [aby] według dawnego prawa i zwyczaju po groszy trzydziestu ośmiu, a niewięcej do skarbu pretendowano, lege praesenti cavebunt.

§ 30. A ponieważ prawa dawne i konstytucye koronne sat abunde objaśniły, aby urzędy koronne i Wielkiego Księstwa Litewskiego tak generalne jako i partykularne, także starostwa grodowe i niegrodowe, szlachcie tak polskiej jako i Wielkiego Księstwa Litewskiego bene meritis oddawane były, które prawa i konstytucye praesenti lege, aby reassumowane były, i ażeby exoticis personis takowe urzędy i starostwa non conferantur, a jeżeli które etiam ex particularibus oddane, aby na terazniejszym sejmie szlachcicowi polskiemu albo Wielkiego Księstwa Litewskiego oddane było, dopomną się Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 31. Że zaś zagęściło się wiele inconvenientii i przez panów wojskowych, osobliwie cudzoziemskiego zaciągu, którzy ad cuiusvis instantiam do zajazdów i najazdów, [używać się dają], jako to teraz świeżo ludzie regimentu Najjaśniejszego Królewicza Imci Augusta Imci pana Kazimierza Murzynowskiego najachali, violencye popełnili i porabowali, et executionibus violentis praebent assistentiam, aby rigor poenarum na kommendę mających, et in delinquentes pro praeterito et futuro lege praesenti quam celerior extendatur. Tenże rigor powinien extendi na skarbowych ludzi, którzy także wioski najeżdżają, miejsc naznaczonych prawem nie pilnując; Ichmć panowie posłowie nasi urgebunt.

§ 32. Komisyą przez walną radę Warszawską Wielebnym pannom zakonnym Toruńskim św. Benedykta o krzywdy i violencye i konwulsyą praw i przywilejów tymże Wielebnym pannom zakonnym służących przez to miasto Toruń czynione, naznaczono, a teraz z większą aggrawacyą, jakoby nie w katolickiém królestwie solo odio religionis ponowione, aby była approbowana et ad effectum authoritate praesentis legis ad executionem przez naznaczonych pobliższych tego miasta komisarzów przywiedziona.

§ 33. A że toż miasto Toruń cum summa iniuria tak duchownego jako i szlacheckiego stanu zaciągnąwszy sum na dobra swoje prawu ziemskiemu podległe, począwszy od oblężenia Szwedzkiego dotychczas nietylko prowizyi nie oddaje nikomu, ale własnych sum oryginalnych żadnym sposobem nie chce nikomu płacić, iustitiam legem et processum vilipendendo temere et rebelliter exequować się nieda, i jeszcze miasto oddania quod est aelienum, ipsis mutuo datum, jakoby przy nim była suprema potestas, creditorów swoich upominających się contemptuje, albo illusionibus zbywa, dlatego Ichmć panowie posłowie nasi serio instabunt, aby lege publica terazniejszego sejmu ad satisfaciendum unicuique intra spatium praesentis anni sub rigore poenarum stringatur.

§ 34. Zrujnowanie starostw ziemi naszej Dobrzyńskiej przez kogo i dla jakiej okazyi ruina w tych miasteczkach nastąpiła, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi o wydanie komisyi, i aby te komisye indispensabiliter sub rigore poenarum in renitentes odprawione były.

§ 35. I o to się usilnie Ichmć panowie posłowie starać będą, aby avulsa od starostw grodowych według prawa postanowionego irremissibiliter sine dispensatione ulteriori modernorum possessorum, (jako i do starostwa Bobrownickiego, które przez oderwanie kilku wsi co najlepszych subsistentiam Staroście na odprawowanie jurydiki sufficere, nietylko by na reparacyą, nie może), ut restituantur, serio Ichmć panowie posłowie nasi dopomnieć się powinni.

§ 36. A że przeciwko prawu pospolitemu per conquisita media, nietylko

z uszczerbkiem successionis, ale naturalis iuris proprii, Imci pana Macieja Retfińskiego praeiudicio, aggravatione, Ojcowie Karmelici o półtorej mili tylko od konwentu swego Oborskiego w dobrach Trutowie zakładają fundacyą, których dóbr medietas jeszcze non exdivisa, curabunt Ichmć posłowie nasi, et serio instabunt, aby ta fundacya lege praesenti et cum ejus contentis praeiudiciosis zkassowana była.

§ 37. Jus patronatus J. K. M. iuxta leges antiquas et constitutiones earundem legum, aby in suo robore zostawało, lege terazniejszego sejmu cavebunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 38. Merita Imci pana Stolnika Ziemi naszej, i razy przy dostojeństwie Majestatu J, K. Mci w okazyi pod Kaliszem otrzymane, jako merentur respectum, tak łasce Pańskiej dobroczynnej Najjaśniejszego Majestatu J. K. Mci recomendantur, aby tak zacnej krwie rozlanie pane benemerentium szczodrobliwa ręka Pańska rekompensować raczyła.

§ 39. A ponieważ zaboju św. pamięci nieboszczyka Imci pana Jana Turskiego, Starosty Pilznińskiego, zasłużonego w Rzeczypospolitej rycerza, i Imci pana Jakuba Sierakowskiego, Ziemi naszej braci, nulla vindicatio in hucusque per tutores dativos exstitit, dlatego zalecamy Ichmciom panom posłom naszym, aby o wylanie niewinnej krwie braci naszych, dlaczego nie jest windikowana, dopomnieli się.

§ 40. O relaxacyą condemnat na Imci panu Jakubie Milewskim Wojskim Zakroczymskim, przez Imci pana Romanowicza, ex causa raptus natenczas Jejmci panny Fukierówny przez nieboszczyka pana Stanisława Milewskiego, otrzymanych, ponieważ kwity ea in causa od nieboszczyka Imci pana Jakuba Zembrzuskiego pozachodziły, postarają się authoritate terazniejszego sejmu Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 41. Także cassationem condemnat na Imci panu Janie Romockim, podsędku Dobrzyńskim, od różnych Ichmciów panów otrzymanych, Ichmć panowie posłowie procurabunt.

§ 42. A że dotychczas niema modum coërcendi Rzeczpospolita na ludzi zbiegłych, których lubo laudum Sredense opisało, przecież jednak różnemi sposobami panów własnych dziedzicznych poddaństwa unikając, po różnych panach doroczeństwem bawiąc się, tułają, i tak różnych kondycyi ludzi gospodarzów ucieczką swoją zawodzą, dlatego iniungitur Ichmciom panom posłom naszym, aby terazniejszego sejmu postanowieniem praecludatur via wszystkim in genere plebeiae conditionis ludziom, aby w służbie jako i na dorocznych chałupach zostającym, aby bez attestacii pana u którego służbę albo doroczne mieszkanie mieli, nie ważyli się u inszego pana przyjmować służby, ale upraszać lub sami przez sąsiada, szlachsica, albo księdza plebana, w którejby parafii służył, o atestacyą dimissionis; któryby zaś bez atestacyi uszedł, nie powinien być przyjęty; ktoby zaś go przyjął bez atestacyi, takowy poenis prout videbitur Reipublicae, lege praesenti sancitis, karany być powinien.

§ 43. Defluitacya na Narwi i rzekach inszych drzewa i zbóż iuxta antiquas eges powinna być wolna; ktoby zaś tę defluitacyą zamykaniem młynami tamował, albo in praeterito albo in futuro chciał tamować dla usurpowania sobie cła, takowy poena mille marcarum in iudicio Tribunalitio inter causas fisci repetenda puniri powinien, ale aby zawsze libera via defluitationis wolna była, praesenti lege caveatur.

§ 44. Most także u Lubicza aby miasto Toruń iuxta obloquentiam antiqua-

rum legum na Drwęcy wybudowało, i żeby dla wybudowania śluzy w spuszczaniu statków i drzewa żadnej szkody nie było, eadem lege upomną się Ichmć panowie posłowie nasi, et praecavebunt.

§ 45. A że na komorze Lubickiej znajduje się takowy pisarz pan Branicki, który do różnych violencyi i zaborów miesza się, ludzi różnych aggrawuje, którego licentia na tamtym miejscu magis excrescit, instabunt Ichmć panowie posłowie nasi do Imci pana Podskarbiego Wielkiego Koronnego, aby z tego urzędu pisarstwa, i oraz od komory relegował go.

§ 46. A ponieważ prowincya pruska constitutione anni 1678 titulo o exekucyach prowincyi pruskiej warowała sobie, aby officia Regni żadnych exekucyi w tamecznych Województwach non convictis przez stronę de non faciendis executionibus Palatinis sub poena quingentarum * marcarum nie odprawowały, toż prawo aby służyło Wojewodztwom i Ziemiom w Koronie sub eodem rigore praesenti lege caveatur, Ichmściów panów posłów obstringimus.

Caetera dexteritati et activitati Ichmściów panów posłów naszych sub fide honore et conscientia, aby cokolwiek pro bono publico in conservationem religionis et orthodoxae fidei, legis et iustitiae ac libertatis, cum Republica universa sentiant, zlecamy.

Kazimierz Antoni Nałęcz, marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej sejmiku Lipieńskiego.

134. [1]

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 30 września 1715 roku, i odroczenie do 21 października.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, do Lipna na miejsce sejmikom zwyczajne, vigore anterioris limitationis zgromadzeni, wszystkie insze materie i interesa Ziemi do czasu i sejmiku na czas niżej wyrażony limitowanego ex rationibus permoventibus odłożywszy; ponieważ teraz bezodwłocznie w pewnych, a pilnych interwenienciach i potrzebach z okoliczności następujących okazyi jest potrzebna legacya do Jaśnie Wielmożnego Imci pana Kasztelana krakowskiego, hetmana Wielkiego Koronnego, dlatego do wykonania legacyi tej uprosiliśmy za posłów Wielmożnych Ichmciów panów Jakuba z Ossówki Zboińskiego podkomorzego Ziemi Dobrzyńskiej, Antoniego z Chełmice Chełmickiego, stolnika Ziemi Dobrzyńskiej, obtestando Ichmściów panów, ażeby wszystkie desideria Ziemi naszej na sejmiku dzisiejszym proposita nomine publico według instrukcyi sobie danej temuż Imci panu Hetmanowi proponere, et executionem onychże urgere raczyli.

A że kościół farny Lipieński, w którym sejmiki Ziemi naszej odprawować się zwykły, z okazyi pewnej dotąd w interdykcie zostawa, przez co cultus divinitatis minuitur, et defunctorum animae sufragiis frustrantur, naostatek i my na sejmiki żjeżdżając, sub dio z wielką wszystkich nas osobliwie pod ten czas jesienny

---

[1]) Dwa te następujące numera, t. j. 134 i 135, jako pochodzące z roku 1715, stanąć były powinny przed numerem 133; w takim więc porządku uwzględnić je należy.

niewygodą sejmikować i konsylia nasze formować musimy, dlatego i w tym interesie także uprosiliśmy za posłów Wielmożnych Ichmściów panów Jakuba z Ossówki Zboińskiego podkomorzego Ziemi Dobrzyńskiej, Michała Balińskiego sędziego grodzkiego ziemi Dobrzyńskiej, do Jaśnie Oświeconego Książęcia Imci biskupa Płockiego, którzy Ichmć praemissa debita imieniem całej Ziemi veneratione, nomine publico upraszać będą tegoż Jaśnie Oświeconego Książęcia Jeomci o relaxacyą interdyktu kościoła tego. Przytém także imieniem całej Ziemi instabunt, i zalecą w respekt Książęciu Jegomości terrigenas nostros Wielebnych Ichmciów księży Wojciecha Starorypieńskiego, dziekana Lipieńskiego, i Tomasza Sumińskiego.

Ten zaś sejmik in aliis omnibus punctis od dnia dzisiejszego do niedziel trzech, to jest do dnia dwudziestego pierwszego miesiąca października limitujemy, i to postanowienie nasze Imci panu marszałkowi podpisać, i do grodu podać zlecamy.

Działo się w Lipnie dnia trzydziestego miesiąca września roku Pańskiego tysiącznego siedemsetnego piętnastego.

Wojciech Lasocki podczaszy i marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

135.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 26 października, i odroczenie do dnia 16 listopada 1715 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, do Lipna na miejsce sejmikom zwyczajne rigore anterioris limitationis zgromadzeni, wszystkie insze materie i interesa Ziemi do czasu i sejmiku na czas niżej wyrażony limitowanego ex rationibus permoventibus odłożywszy:

Ponieważ bezodwłoczna i pilna następującej interweniencyi okazya, a to ob respectum niewinnie włożonej na konwent Skępski Wielebnych Ojców Bernardynów calumniej; więc ne quod patiantur incommodum od ludzi Jego Carskiego Wieliczestwa, zdało się, aby była legacya do Imci pana Szeremeta feltmarszałka wojsk Jego Carskiego Wieliczestwa; dlatego do wykonania tej legacyi uprosiliśmy e medio nostri za posłów Wielmożnego Imci pana Jakuba z Ossówki Zboińskiego, Podkomorzego, i Wielmożnego Imci pana Antoniego z Chełmice Chełmickiego Stolnika Ziemi naszej Dobrzyńskiej, obtestando Ichmściów, aby sua autoritate et industria raczyli tenże konwent evincere.

Ten zaś sejmik in aliis omnibus punctis od dnia dzisiejszego do niedziel czterech, to jest do dnia szesnastego miesiąca listopada limitujemy, i to postanowienie nasze Imci panu marszałkowi Koła naszego podpisać, i do grodu podać zlecamy.

Działo się w Lipnie dnia dwudziestego pierwszego miesiąca października, roku Pańskiego tysiącznego siedemsetnego piętnastego.

Wojciech Mikołaj Lasocki podczaszy i marszałek Koła rycerskiego ziemi Dobrzyńskiej.

136.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 28 kwietnia 1721 roku.]

L. 4, fol. 84.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i całe rycerstwo ziemi Dobrzyńskiej, zjechawszy się na sejmik do Lipna na miejsce zwykłe albo zwyczajne obradom naszym, za uniwersałem J. K. M. P. N. M., dla uczynienia relacyi Ichmciów panów posłów na przeszły sejm przez nas obranym, takową omnium accedente consensu, obrawszy sobie za marszałka Koła naszego rycerskiego Imci pana Wojciecha Rutkowskiego, skarbnika Ziemi Dobrzyńskiej, czynimy obradę:

§ 1. Najprzód z uczynionej Ziemi Dobrzyńskiej relacyi przez Ichmciów panów posłów Ziemi naszej luctuoso animo na władzy hetmańskiej o zerwanym iniquo fato całej Rzeczypospolitej sejmie, z niemałą fatygą J. K. M. i dispendio tak Prześwietnego senatu jako i całej Izby poselskiej nieoszacowanym kosztem strawiony kilku niedzielny czas, wziąwszy informacyą, zapatrzywszy się oraz, jako z dobroci Najjaśniejszych Królów, a świątobliwych J. K. M. P. N. M. antecessorów, krwią godnych antenatów naszych cum summa gloria apud magnanimos nascituros Lechos władza hetmańska z kommendą przy niej wszystkiego wojska koronnego, pro lapide angulari structurae praw, swobód i wolności naszych położona, od lat trzech labefactari przez dwa niedoszłe sejmy non sine apprehensione populi poczęła: więc nie widząc inszego sposobu ad conducibile farmacum struchlałej super hunc casum Rzeczypospolitej, uprosiliśmy e medio nostro Wielmożnego Imci pana Jakuba Zboińskiego, Podkomorzego... Lipieńskiego Starostę, Imci pana Antoniego Chełmickiego, stolnika Ziemi naszej, ażeby podjąwszy się provinciam poselstwa do J. K. M. P. N. M., przy oddaniu najniższej Majestatowi Pańsktemu rewerencyi, o sejm extraordynaryjny upraszać raczyli, i inne punkta w instrukcyi wyrażone pro dexteritate et fide sua promowowali. Zlecamy Imci panu marszałkowi Koła naszego, ażeby na list Jaśnie Wielmożnego Imci pana Kasztelana Krakowskiego, hetmana Wielkiego Koronnego odpisać raczył, upraszając Imci pana, aby idąc torem wielkich autenatów swoich szczerą ojczyznie raczył praestare defensyą. Dziwując się oraz, że Imć pan na senatus consilium jako pierwszy senator mając vocem activam vetandi szkodliwą novitatem buławom pozwolił in statu quo do dalszej Rzeczypospolitej dyspozycyi i przyszłego sejmu; upraszać oraz będzie Imć pan marszałek, aby amore spólnej Matki naszej ojczyzny, et ex vi senatorii iuramenti Imćpan quidquid viderit nocivum libertationibus * nostris, avertat.

§ 2. Na list Księciu Imci Sanguszkowi Marszałkowi Nadwornemu Wielkiego Księstwa Litewskiego odpisze Imć pan marszałek nasz omnem promptitudinem nostram do usług Księcia Imci deklarując. In ratione zaś ordynacyi Ostrogskiej, że ad mentem ordinantis et legem publicam konformować się będziemy, upewniając.

§ 3. Także Księciu Imci Augustowi Czartoryskiemu, kawalerowi maltańskiemu, odpisze Imć pan marszałek cum aestimatione od Ziemi naszej, jako wielkich zasług domu Księcia Imci, tak w osobie Księcia Imci magnarum facultatum et optimae spei in commodum Rzeczypospolitej, in ratione ordynacyi Ostrogskiej na przyszłym sejmiku deputackim albo poselskim juxta mentem ordinantis obie-

cując usługę Ziemi naszej Księciu Imci, ponieważ tak actus ordinationis elekcyą disponit.

§ 4. Na uspokojenie Rzeczypospolitej ćwierci Krasnostawskich, ponieważ u Ichmciów panów poborców dawnych zaległe podatki de certo wiemy: więc upraszamy Ichmciów panów Kazimierza Mazowieckiego łowczego, Stanisława Romockiego podsędka, Kazimierza Rutkowskiego Wojskiego, Jakuba Sierakowskiego miecznika, Michała Balińskiego sędziego grodzkiego Bobrownickiego, Macieja Orłowskiego pisarza grodzkiego Ziemi Dobrzyńskiej, [aby] zjachawszy się, Ichmciów panów poborców wszystkich wysłuchali rachunku, którzy Ichmć panowie poborcy, aby na też sądy sine omni subterfugio zjachali sub poena bannitionis na tychże sądach grodzkich ad instantiam instigatoris judicii obtinenda et publicanda, obligujemy. In quantum by zaś Imć pan urzędnik który z wyżej wyrażonych nie zjechał na też sądy, unius vel alterius absentia non obstante te sądy odprawować się mają. A z remanentów pokazanych u Ichmściów panów poborców, aby ciż Ichmć uproszeni od nas, pretendentów ćwierci Krasnostawskich uspokoili, i assygnacye onym wydali. Ichmciów panów Wojciecha i Stanisława Świeżawskich do tejże kalkulacyi odsyłając, jako cum laudo conflagrati Imci pana Wojciecha, tak i Imci pana Stanisława Świeżawskiego z dekretem i likwidacyą komisyi Radomskiej, gdzie ma mieć summas juramento evictas efficientes 422 tynfy, które erogował na potrzebę Ziemi z fortuny swojej, aby należytą satysfakcyą odebrali z remanentów. Także i interes Imci pana Jakuba Brzezińskiego, i sukcessorów śp. Imci Łowczego nadwornego koronnego, aby długi swoje dla Ziemi erogowane z remanentów za assygnacyami odebrali. Ojcom Bernardynom Skępskim sól naznaczoną, aby Imć pan Żupnik wydał przez * grzywien, obligujemy. Grzywny zaś meliorować sobie będzie z remanentowej soli. Że zaś dla odebrania soli powiatowej pod Wrocławkiem przez Ichmściów panów komisarzów Imć pan Żupnik Ziemi naszej znaczną expensę i koszta podjął, będąc o to pozwany, zaczém w osobliwej pamięci konserwować to deklarujemy, i Imci panu bonifikować.

§ 5. Które zaś miasta w takiej renitencyi zostają, iż czopowego nie chcą płacić, ażeby Ichmć panowie tenutorowie czopowego, tak i terazniejszy jako i dawni, do grodu Bobrownickiego o to pozwali, praesenti laudo uchwalamy, i toż laudum Imci panu marszałkowi Koła naszego podpisać, i do ksiąg grodzkich Bobrownickich podać zleciliśmy.

Datum w Lipnie dnia 28 Aprilis, anno millesimo septingentesimo vigesimo primo.

Wojciech Rutkowski skarbnik Ziemi Dobrzyńskiej, marszałek Koła rycerskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

137.

[Instrukcya posłom do Króla z sejmiku Lipieńskiego dnia 28 kwietnia 1721 roku wysłanym dana.]

L. 4, fol. 89.

Instrukcya do Najjaśniejszego Króla Imci Augusta Wtórego, z łaski Bożej Króla polskiego, Wielkiego Księcia Litewskiego, Ruskiego, Pruskiego, Mazowiec-

kiego, Żmudzkiego, Kijowskiego, Wołyńskiego, Podlaskiego, Inflanckiego, Siewierskiego, i Czernichowskiego, a dziedzicznego Księcia i elektora Saskiego, etc., P. N. M. od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników, i wszystkiego rycerstwa Ziemi Dobrzyńskiej, na sejmiku relacyjnym do Lipna na miejsce zwyczajne obradom naszym zgromadzonych, dana posłom naszym Jaśnie Wielmożnemu panu Jakubowi Zboińskiemu podkomorzemu, Nowskiemu Lipieńskiemu Staroście, i Imci panu Antoniemu Chełmickiemu stolnikowi Ziemi naszej.

§ 1. Prezentować będą Ichmć panowie nasi najniższą Majestatowi Pańskiemu wierność, supplikując Imci P. N. M., ażeby J. K. M. P. N. M. z dobrotliwej klemencyi swojej circa bonum publicum Regem et patrem gerat.

§ 2. Podziękują oraz J. K. M. P. N. M. za nieustanne pro commodo universi pańskie starania i trudy, życząc przy najfortunniejszém panowaniu sine ecclipsi soles Majestatowi Jego.

§ 3. Ponieważ przeszły sejm w ugruntowaniu internae securitatis przez niedojście swoje vota populorum poniekąd afflixit, i też in rationibus władzy hetmańskiej metus populorum położony inter spem et incudem, zaniosą najniższą expostulacyą Ichmć panowie posłowie nasi, aby na ugruntowanie nietylko securitatis, tranquilitatis, lecz i na zatrzymanie externae securitatis, sejm extraordynaryjny dwuniedzielny J. K. M. P. N. M. złożyć jak najprędzej raczył.

§ 4. Ordynacya Ostrogska, aby ad mentem ordinantis przez elekcyą całej Rzeczypospolitej pluralitate votorum na sejmikach poselskich lub deputackich ukontentowana, na przyszłym sejmie przez Imci P. N. M. concludi mogła, adscribit calculum Ziemia nasza Księciu Imci Czartoryskiemu, jako equiti Melitensi. Upraszać jednak będą Ichmć panowie posłowie, aby komisya do tejże ordynacyi wydana internam tranquilitatem depaktująca, do przyszłego sejmu odłożona była sine praejudicio possidentis.

§ 5. Sól Suchedniową zatrzymaną, jako świątobliwych antecessorów J. K. M. P. N. M. reprezentująca munificam manum, kiedy się dopytać Ziemia nie może, kto nas krzywdzi, aby onę mogła odebrać, upraszać będą Ichmć panowie posłowie J. K. M., oraz uskarżą się na pana Blumentala, że possesye nasze ludźmi skarbowemi nasyła, soli zamorskiej po dworach i miastach, miasteczkach szukając i zabierając, niemałe za sobą pociąga konsekwencye.

§ 6. Deputacyą w pieniądzach i ciężkich exekucyach cum oppressione szlachty od regimentu gwardyi J. K. Mci, oraz renitencyą pokazania ludzi należących do regularnej płacy Ziemi, Ichmć panowie posłowie doniosą J. K. Mci.

§ 7. Pogłówne z duchownych osób Ziemi Dobrzyńskiej przez kilka lat już praktykowane a loci ordinario, aby in levamen Ziemi Dobrzyńskiej poszło, albo ut cesset, interponent Ichmć panowie posłowie.

§ 8. Intentowane akcye od mieszczan obywatelom Ziemi naszej, osobliwie Imci panu Machcińskiemu od miasta Bydgoszczy, aby z sądów zadwornych ad forum competens odesłane były, instabunt Ichmć panowie posłowie.

§ 9. Imci pana Antoniego Chełmickiego, stolnika Ziemi naszej, rycerskie akcye pod Kaliszem nieprzyjaciołom przy dostojności pańskiej pokazane, Ziemia nasza J. K. M. P. N. M. w pamięć i respecta przy najniższej suplice wprasza.

§ 10. Osoby Ichmciów panów naszych dobrotliwej łasce J. K. M. insinując, tę instrukcyę Imci panu marszałkowi Koła naszego podpisać, i do ksiąg grodzkich Bobrownickich podać zleciliśmy.

Datum w Lipnie dnia 28 Aprilis anno millesimo septingentesimo vigesimo primo.

Wojciech Rutkowski skarbnik ziemi Dobrzyńskiej, marszałek Koła rycerskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

138.

[Instrukcya posłom na sejm z sejmiku Lipieńskiego dnia 14 sierpnia 1721 roku dana.]

Lit. a. fol. 16.

Instrukcya Wielmożnym Ichmściom panom Jakubowi Zboińskiemu Podkomorzemu, Antoniemu Chełmickiemu Chorążemu Ziemi naszej Dobrzyńskiej, posłom na sejm walny sześćniedzielny ex limitatione przypadający Grodzieński, w Lipnie dnia 14 miesiąca sierpnia za uniwersałem J. K. M. nemine contradicente obranym, od nas senatorów, urzędników, i wszystkiego rycerstwa Ziemi Dobrzyńskiej dana, roku terazniejszego 1721.

§ 1. A naprzód uważając Ziemia nasza vere Regias plusquam paternas J. K. M. P. N. M. circa conservationem avitae religionis vinculi pańskich * praw i swobód ojczystych niesfatygowane pańskie łaskawości, na ugruntowanie tam externae quam internae tranquillitatis niezmordowane fatygi, na zatrzymanie inter Serenissimam Majestatem et libertatem inseperabilis vinculi dobroczynne applikacye, zlecamy Ichmciom panom posłom naszym, ażeby imieniem Ziemi jak najniższe Majestatowi Pańskiemu exprimant podziękowanie, i wyrazili, że Ziemia nasza wszystkie Pańskie J. K. M. P. N. M. in bonum publicum conatus zwykłą staropolską ku Najjaśniejszym panom swoim recognoscit [wdzięcznością.]

§ 2. Obligujemy tychże Ichmściów panów posłów naszych, aby Jaśnie Oświeconemu Księciu Jegomości Prymasowi imieniem Ziemi naszej publiczne referant grates, że Jaśnie Oświecony Prymas, magni et veri primatis in conservationem tak wiary świętej jako et boni publici nieustanném staraniem, consilio et amore ku całej Rzeczypospolitej Atlanteis prawie cum imienia swego perennitate sustentat humeris. *

§ 3. Tąż obserwancyą Wielmożnym Ichmściom panom hetmanom exstabunt Ichmć panowie posłowie, dziękując pro praeteritis, i upraszając o powinną, ministeriis suis circa bonum publicum vigilancyą.

§ 4. Applikuje się Ziemia nasza do podanej od J. K. M. P. N. M. instrukcyi respektem interesu z Państwem Moskiewskiém i Jego Carskiém Wieliczestwem, aby względem poprzysiężonych sojuszów naprzód Ichmć panowie posłowie nasi upomnieli się relacyi tamtych konferencyj terazniejszego Imci pana Marszałka Nadwornego koronnego i rezolucyi na tych konferencyach z ministrem Moskiewskim, oraz mordicus stawać będą, ażeby instantaneum solatium przez wojska Moskiewskie zrujnowanej prawie Rzeczypospolitej w świątnicach Boskich i pałacach złupionych i wywiezionych decorum, z tak wielu osób senatorskiego i szlacheckiego stanu in servitutem zabranych, tak wielu wybranych milionów, naostatek z miasta Gdańska wyciśnionej kontrybucyi, kilkoletniej oppressyi prowincyi Pruskiej i Ziemi naszej, Inflanty oddać, Kurlandyą i Semigalią ewakuować, Jego Carskie Wieliczestwo ra-

czyło. W inszych zaś, którą gdy Rzeczpospolita uzna Carskiego Wieliczestwa łatwość, propozycyach od Państwa Moskiewskiego, zgadzać się będą Ichmć panowie posłowie nasi z całą Rzecząpospolitą.

§ 5. Względem zaś restabiliendae pacis z koroną Szwedzką upraszać będą Ichmć panowie posłowie J. K. Mci P. N. M. i całej Rzeczypospolitej, aby wprzód Internuncius do Króla Jegomości Szwedzkiego posłany był, upraszając o kommunikacyą oryginału traktatu Moskiewskiego z koroną Szwedzką, oraz aby naznaczeni byli tak od Rzeczypospolitej jako od korony Szwedzkiej komisarze i miejsca traktatu ad restabiliendam pacem, na który traktat w umówieniu punktów konformować się będą Ichmć panowie posłowie z wolą J. K. M. P. N. M. i całej Rzeczypospolitej salvis iuribus et immunitatibus, ac sine minimo avulso Rzeczypospolitej.

§ 6. Wyrażoną Cesarza Imci Chrześciańskiego przez wielkiego posła ku J. K. M. i całej Rzeczypospolitej przyjazną chęć Ziemia nasza gratissima przyjmuje aestimatione, dziękując Cesarzowi Imci, że świadczone od korony Polskiej w różnych interwenienciach, osobliwie podczas wojny Wiedeńskiej, colligacionis fructus memorabili prosequitur recordatione. Upraszać będą Ichmć panowie posłowie nasi J. K. M. P. N. M. i całej Rzeczypospolitej, ażeby czy poseł wielki czylito ablegat, byle ex senatorio aut equestri ordine, wyprawiony był do dworu Wiedeńskiego cum debita gratitudine Cesarzowi Imci i z konfirmacyą i renowacyą antiquorum foederum; oraz upraszać będą J. K. M. P. N. M., aby rezydent nie cudzozumiec, ale Polak do dworu tego naznaczony był ad promovendum dalszego z dworem porozumienia.

§ 7. Do postronnych dworów i potencii baczy Ziemia Dobrzyńska potrzebne poselstwa, subdelegacye czyli rezydencye; byle tylko na sejmie terazniejszym do tych poselstw subiecta naznaczone były. Którym expensom skarb koronny i Litewski, żadnych teraz potrzebnych nie mając expens, wystarczyćby powinien, dlaczego calculum skarbów urgebunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 8. Arduam propositionem, a prawie nodum Gordium J. K. M. P. N. M. w instrukcyi swojej wyrażać raczy, ażeby wojska dawnego komputu distinkcyą bene meritorum z temi, którzy agravabant populum i całą Rzeczpospolitą, adeqvate mieć mogło; gdy cokolwiek wojska koronne przez jaką akcyę pro Republica commodi uczyniły przez lat kilkanaście Rzeczypospolitej, to jeden związek przez lat pułtora Imci pana Baranowskiego; to też same wojska w konfederacych inszych zostające sab pallio defensionis bonorum patriorum, ledwo nie in triplo szkód, krzywd, i oppressyi całej Rzeczypospolitej intulerunt. A jeżeli jakie regimenty były na garnizonach, to tam gdzie powinno było być tysiąc albo ośmset plus albo minus porcii, ledwo czasem znajdowało się sto dwadzieścia nagich i głodnych gemeinów. Związki te i konfederacye o cóż się wiązały, jak że od wyższych komendantów swoich w hybernach i zasługach krzywdę czuły. Naostatek i w tych związkach Ichmć panowie oficerowie sub acta przy chorągwiach i regimentach nie byli [przytomni] [1]), ad participandas extorsiones palpabiliter znajdowali się. Bo przy tych swoich konfederacyach extorquebant amnestią malefactorum. Niechaj Rzeczpospolita weźmie przed się, jako się przedtém in similibus wojska likwidowały, komportowały z Rzecząpospolitą, nie znajdzie się inszych sposobów, tylko że ryczałtem kilkunastu ćwierci i milionów odstępowały wojska. Nadto najwięcej

[1]) Rkp. ma tu jakiś zepsuty wyraz: »przyciąli.«

żę są z synów tej ojczyzny, niech się tkną sami w sumienie, że viscera jej nie po synowsku sugebant. A jeżeli którzy Ichmć panowie regimentarzowie i pułkownicy nie alegowali się do formalnych związków, prywatnemi porcyami wytykali dziesięcinę, i ostatnią krew, którą cudzoziemskie zostawiły wojska, pauperis tugurioli niedyskretnemi przechodami, ciężkiemi kantonami, dziesięcznemi porcyami i racyami, z ostatnią zgubą ojczyzny wyciskali. W tém jednak punkcie salvis his remonstrationibus zgadzać się będą Ichmć panowie posłowie z Rzecząpospolitą.

§ 9. Respektem reperacyi artilerii obojga narodów promowować będą Ichmć panowie posłowie, aby od sejmu przynajmniej Lubelskiego Ichmć panowie generałowie artyleryi lub ich sukcessorowie de perceptis summis na tęż artyleryę, cekausy i arsenały, uczynili calculum. A po uczynionym rachunku dajemy facultatem Ichmściom panom posłom, aby o dalszej konserwacyi tychże artyleryj cekausów z całą Rzecząpospolitą wynaleźli sposoby conservationis, i fortec pogranicznych, wejrzawszy gdzie się kwiarciane pieniądze i na jaką totaliter obracają potrzebę, i stante hostilitate wybrane drugi raz kwarty in quod poszły emolumentum.

§ 10. Na zachodzące od dworu Berlińskiego tak wielkie krzywdy całej Rzeczypospolitej, osobliwie in vicinia granicy Ziemi naszej, insze jeszcze od przeszłej Szwedzkiej wojny, w zatrzymaniu archiwów, trudno nie sarknąć, trudno infandum non renovare dolorem, że żadne traktaty od dworu Berlińskiego nie są obserwowane, wojska traktatem Bydgowskim na usługę Rzeczypospolitej assekurowane od lat trzydziestu sześciu i dalej nie dawane, kościoły katolickie poodbierane, porujnowane, prowenta księży sekwestrowane, przy granicach różne uzurpacye attentowane, na Wiśle kępy, przewóz Nowski przywłaszczony, ludzi tak wiele polskich etiam stanu szlacheckiego Ziemi naszej gwałtownym sposobem przez najazdy granic Rzeczypospolitej, zaboje i inne ciężkie oppressye i violencye na wolnych drogach, nadto quod maximum, zatrzymane homagium eventuale, i pretensya korony niesłuszna super vassalatum a Reipublica, i to, że prowincyi Pruskiej potior pars in Dominiis J. K. M. P. N. M. jako Domini proprii. Na tak delikatną materyą przy tak ciężkich oppressyach, tam ortodoxae fidei, jako praw Rzeczypospolitej, upraszać będą Ichmć panowie posłowie J. K. M. P. N. M. i Rzeczypospolitej, aby generosas wziąwszy przed się defensas, gravaminosum vicinum principem ad manutenenda pacta foedera z całą Rzecząpospolitą adire raczył.

§ 11. A na eliberacyą territorii Elbingensis jeszcze sejm Lubelski obmyślił był nienaganiony Młynowego sposób. Że zaś ten podatek per penuriam temporis, albo incommoda belli nie przyszedł w jednych miejscach do effektu, w drugich haesit po Województwach, więc Ziemia nasza zleca Ichmściom panom posłom, aby ten podatek reassumowany był, i wybierany nie przez poborców po Województwach, ale przez naznaczonych komisarzów, exigentibusque na sejmie terazniejszym. Który podatek, aby ciż Ichmć panowie komisarze bene possesionati salariati wpół roku wybrawszy do rąk Imci pana Podskarbiego za kwitem jego oddali pieniądze, z czego na przyszłym da Bóg sejmie dać będą powinni rachunek, a Imć pan Podskarbi ex vi officii sui, i nieskończonej legacyi do dworu Berlińskiego na nieskończoną eliberacyą pomienionego territorium Elbińskiego, applikował.

§ 12. Księstwa Kurlandzkiego internis et externis motibus, wziąwszy informacyą Ichmć panowie posłowie od Ichmciów panów ministrów, zkąd tanta mala pullulant, zabiegać będą z Rzecząpospolitą, i na żadne do tych księstw cudzoziem-

ców pretensye, aby nie pozwalali Ichmć panowie posłowie, fide et honore ich obligujemy.

§ 13. Ratione iuris Patronatus cum Curia Romana supplikować będą Ichmć panowie posłowie nasi, aby publiczna legacya cum honore gentis expedyowana była, na którą legacyę, aby Imci księża Opaci, ex pinguioribusque beneficiis suis, koszt iuxta proportionem dali, dopomną się Ichmć panowie posłowie. Oraz że konstytucya anni 1635 et 1669 i inne, gdzie opisany warunek de alienatione bonorum terrestrium ac fundationum responsione ratione praemissorum między zakonami i szlachtą, in nulla sunt observatione, i owszem wszelkie stan szlachecki ponosi dispendia; jako i w Ziemi naszej od zakonu Karmelitańskiego względem dóbr Trutowa optimorum meritorum civis Imć pan Stolnik i Imć pan sędzia grodzki Bobrownicki Ziemi Dobrzyńskiej i inni, [conscia est Resp. [1]), więc podadzą projekt Ichmć panowie posłowie nasi do tej legacyi tak de alienatione bonorum terrestrium, jakoteż de responsione. Także drugi projekt respectu dóbr Romoki z Wielebnemi Ojcami Jezuitami alienationis haereditatis od Ichmciów panów Kłockich, et serio instabunt et promovebunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 14. Szpica *? [szluza?] montewska, aby miała subsidium z miast Pruskich, osobliwie Gdańska i Torunia, które pro libitu od wszelkich wendycyi na stan szlachecki kładą akcyzę, i inne miasta i miasteczka z akcyz proporcyonalnie aby się przyłożyły, promovebunt Ichmć panowie posłowie.

Także nad [ciplem] [2]) Sanu, aby była dobra nawigacya, Prześwietna prowincya Małopolska mająca folgę teraz w podatku ut consulat sibi, Ichmć panowie posłowie wyperswadują.

§ 15. O komisyę menniczną in comodum Rzeczypospolitej zważywszy rationes zgadzać się będą Ichmć panowie posłowie z całą Rzecząpospolitą. Simili ratione postąpią sobie Ichmć panowie posłowie względem znajdowania kruszców śrebrnych.

§ 16. Miasta i miasteczka koronne i Wielkiego Księstwa Litewskiego sub hac dulcedine pacis nie wiemy od kogoby ponosić miały arbitrarias impositiones, owszem to palpabiliter widać, że też miasta i miasteczka bardziej per licentiosos aut przez ustawiczne pijaństwa, stroje nie należące mieszczanom, jeżdżenia karetami, kolacye w bractwach per privatos magistratusque burmistrzów, do ubóstwa przychodzą: więc Ichmć panowie posłowie z całą Rzecząpospolitą, adinvenient media, jakiemi poenis zakreślić tym licenciom, cum reassumptione legis sumptuariae, i aby fortec nie pustoszyli, praevidebit sposób Rzeczpospolita; aby skarb J. K. M. P. N. M. ani Rzeczypospolitej, nie miał dispendium tak w ewekcie jako i w inwekcie, aby prawa cum vigore super defraudatores ceł koronnych reassumowane były, instabunt Ichmć panowie posłowie.

§ 17. Dobra stołowe J. K. M. P. N. M. tak w Koronie, jako i Wielkiém Księstwie Litewskiém quocunque modo avulsa z uszczerbkiem prowentów J. K. M., aby possessores, którzy propter legem one trzymają adacti byli ad observationem prawa.

§ 18. Ekonomia Szawelska, aby przez stany wykupiona i oddana ad proventus J. K. M. P. N. M. była, urgebunt Ichmć panowie posłowie.

---

[1]) Rkp. ma tu wyrazy nie dające znaczenia: »consui est res.«

[2]) Rkp. ma tu zepsucie »liptem«

§ 19. Dziękuje Ziemia nasza J. K. M. P. N. M., że de majori copia materyi solnej i soli edocere raczy Rzeczpospolitą, ponieważ jest optimum condimentum. Instabunt jak najpokornej Ichmć panowie posłowie do Majestatu J. K. M. P. N. M., ażeby administracyą solną według prawa szlachta indigenae bene possessionati, a nie cudzoziemcy najmowali, a zatém ustaną depaktacye, oppressya ubogich ludzi. Wendycya na składach J. K. M. P. N. M. będzie miała większy inkrement, kiedy sól powiatowa oddawana będzie, której za lat pięć zatrzymał Ziemi naszej Imć pan Blumental, i nigdy nie składa. Ziemia nasza według prawa soli nie odbiera, ale na Dybów do inszych Województw z expensami jeździć musimy, sól zaś dają taką in opprobrium bardziej, aniżeli in satisfacionem legis, podwyższywszy nadzwyczajne grzywny; w czém ażeby Ichmć panowie posłowie urgentius dopominali się, obligujemy.

§ 20. Korrekturę Trybunału koronnego Ichmć panowie posłowie omnino promovebunt, aby sprawy per turnum Województw i Ziem, żadnych nie czynili do Województw konserwacyi, * żadnych inszych non excogitando regestrów, ex ordine wpisów sądziły się; gdzie dobra pozwanego zostają, i relacye w tém Województwie i ziemstwie albo grodzie zeznane były, urgebunt et instabunt Ichmć panowie posłowie; i aby Ichmć duchowni deputaci do żadnych regestrów okrom mixti et compositi iudicii ac Arianismi nie należeli, ani do tych regestrów sprawy nie należące w nie pociągane były. A ponieważ znajdują się takowi praesumentes, którzy nie będący obrani legitime deputatami na Trybunał koronny, przysięgają na deputacyą, et periurium committere contra Deum et conscientiam, oraz et in convulsionem legis publicae ważą się: więc obligujemy Ichmciów panów posłów, aby nie odstąpili tego, ażeby takowy per legem publicam i po przysiędze od deputacyi ad instantiam nobilis possessionati tegoż Województwa, albo Ziemi arceatur, i żeby ipso facto infames pro hoc ausu et incapaces wszelkich honorów declarentur, tak i sami jako i ich ad periurium pomocnicy. Także aby podług prawa ani deputat posłem, ani deputatem poseł być nie mógł; pari ratione, aby Ichmć panowie senatorowie, których deputatami obierają, Trybunału pilnowali na sejmach nie mając activitatem, i laska w Trybunale, aby per turnum Województw i Ziem w niebytności marszałka obserwowana była, sub poenis tysiąca grzywien et abiudicatione functionis super praesumentes.

§ 21. Wniosą Ichmć panowie posłowie nasi ad ordines Rzeczypospolitej uniżoną instancyą, aby active promowować raczyła przy legacyi ad Curiam Romanam tak kanonizacyą świętego Stanisława Kostki, jako i Władysława z Gielniowa ordinis minorum sancti Francisci de observantia, także o konfirmacyą przywileju konwentowi Toruńskiemu tegoż zakonu.

§ 22. Targi na zboża w Gdańsku innych miastach, że pro libitu constituuntur depaktacye w miarach, wagach i akcyzach, ażeby per adinventa media całej Rzeczypospolitej, (na szkodę stanu szlacheckiego dotąd stanowione), aby przez komisarzów od Rzeczypospolitej zawsze w Gdańsku rezydujących przez konferencye z magistratem Gdańskim ustanowione były, starać się będą Ichmć panowie posłowie.

§ 23. Most w Lubiczu na Drwęcy, żeby Toruńczanie postawili, dlatego że obstacula in fluvio navigabili, młynów papierniów * pobudowali, aby były cum securitate defluitationis statków, urgebunt Ichmć panowie posłowie.

§ 24. Że się teraz trafia po Województwach i Ziemi naszej, że ludzie ignoti,

cudzoziemcy non indigenae uzurpują sobie wakanse panis benemerentium nie pokazawszy aptitudinem ad nobilitatem albo indigenatum, więc serio promovebunt Ichmć panowie posłowie, aby odtąd takowi ludzie kupujący dobra po Województwach pierwszego roku possesyi swojej, nazajutrz po sejmiku deputackim, pokazali realitatem nobilitatis vel indigenaty, sub poenis dóbr i fortun onych oddania kadukiem ad instantiam nobilis bene possessionati, i aby to nie było poenale, takowych ktoby o szlachectwo spytał.

§ 25. Obligujemy także Ichmściów panów posłów naszych, aby seriam przyłożyli activitatem z całą Prześwietną prowincyą Wielkopolską, ażeby Prześwietna prowincya Małopolska przyjąć raczyła coëquacyą podatkowania, a ztąd postarali się o ulżenie Ziemi naszej.

§ 26. Egestas księży Plebanów w Ziemi Dobrzyńskiej, która przedtém za dziesięciny powinna była sublevari z klucza Gostyńskiego, gdy tedy teraz jeszcze podatkowaniem pogłównego adtritur, zlecamy Ichmciom panom posłom, aby w tém expostutowali z księdzem biskupem Płockim, i jeżeliby odnieśli repulsam, zlecamy donieść primatiali dignitati.

§ 27. Interes ordinacyi Ostrogskiej, mając in consideratione constitucionem recessus anni millesimi sexcentesimi septuagesimi septimi, aby sine praeiudicio iuris propinquitatis successorum akkomodowany był na terazniejszym sejmie, curabunt Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 28. Merita Jaśnie Wielmożnego Imci pana wojewody Kijowskiego, oraz i koszta na uskromienie swywolnych kup kozackich erogowane, omnem merentur tak u J. K. M. P. N. M, jako i Rzeczypospolitej respectum, aby pro iusto rekompensowane mogły być na tymże sejmie, Ichmć panowie posłowie instabunt.

§ 29. Wniosą Ichmć panowie posłowie, aby Rzeczpospolita wynalazła sposób, jakoby panowie Gdańszczanie legi obediant, et decretis Regiis satisfaciant, et non pro libitu omnia agant; osobliwie zalecą, aby dekret Króla Imci assessorski między Jaśnie Oświeconym Jeomcią biskupem krakowskim, a przeszłym biskupem Kujawskim anni 1716 violentiarum variarum ferowany, a potém tudzież drugi dekret Radomski także assessorski, również kościoła Gdańskiego Panny Maryi przez konstytucyą sejmu pacificationis anni 1717 obwarowany, mogły mieć skuteczną exekucyą. Instabunt także, aby wieś Szydlica Panien Zakonnych Gdańskich, ciż panowie Gdańszczanie oddali Pannom Zakonnym, którą post exspirationem contractus arendatorii wrócić nie chcą, i aby dekret assessorski hac in parte ferowany miał swój skutek.

§ 30. In materia religionis, nie pozwolą żadnych konferencyj ani traktatów z posłami monarchów dissidentów.

§ 31. Konwent Trzebieńskich Panien Zakonnych, item Dominikańskie, Franciszkańskie, Reformackie konwenty na Szląsku do prowincyałów polskich należące, aby in antiquo statu conserventur, upraszać będą Króla Imci, aby per interpositionem officiorum, jako się kilką konstytucyami obligował Król Imć, od Cesarza Jeomci evinceret, i póki to nie będzie, na żadną renowacyą traktatu z Cesarzem Imcią nie dozwolą.

§ 32. A ponieważ post ultimarias convictiones w Trybunałach otrzymanych znajdują się w niektórych Województwach concives nostri refragarii et rebelles legi publicae, lekce poważając dekreta Trybunalskie i nie dopuszczjąc per potentiam dóbr exekwować, albo już odebrane [zajeżdżają], i na utrzymanie zaciągi

prywatnych ludzi sprowadzają, z tych krzywda stronie, convulsio et contemptus legis publicae: zlecamy tedy Ichmciom panom posłom naszym, aby na terazniejszym sejmie contra praedictas inconvenientias securitatem z całą Rzeczpospolitą providere mogli, i żeby takowe actiones licentiosae in futurum, osobliwie na pograniczu coerceri mogły, i jakoto w sprawie Ichmciów panów Iwańskich, który interes zalecamy Ichmciom panom posłom.

§ 33. A ponieważ przez wychodzenie na swywolną wolność pretendującego, przez to dobra osobliwie dziedziczne oczywiście pustoszeją, a ztąd tak dziedzicy, zastawnicy, i jakimkolwiek sposobem onychże possessores do ruiny przychodzą, dlatego zabiegając inconvenientiis pomienionym poddanym, et providendo indemnitati bonorum, aby nie godziło się żadnego z ludzi prostych tak do służby, jako i na chałupy bez atestacyi z pieczęcią i wiadomością, u którego pana zostawali, albo we wsi przyjmować pod winą dwóchset grzywien, którą in casu non extraditionis ad primam requisitionem takowego zbiega, od którego pana uszedł sine attestatione, ad quodvis iudicium terrestre sive Castrense citatus profugum pod wieczną banicyą wydać powinien, Ichmć panowie posłowie legem terazniejszego sejmu procurabunt.

§ 34. Zasługi Ichmciów panów posłów in Rempublicam merentur, aby in tot functionibus praktykowaną Ichmciów activitatem respectum J. K. M. P. N. M. uprosiła Ziemia nasza; témbardziej Wielmożnego Imci pana Antoniego Chełmickiego Chorążego Dobrzyńskiego w potrzebie Kaliskiej poniesione szwanki i kalectwa przy dostojeństwie J. K. M. P. N. M. i obronie Rzeczypospolitej, którą ażeby ex pane bene merentium z łaski J. K. M. P. N. mogli aliquam mieć mercedem, suplikuje Ziemia nasza; których to Ichmć panów posłów expertae activitati et dexteritati et fidei committimus, obligując Ichmciów, aby z całą Rzecząpospolitą in salvanda patria, in manutentione praw i swobód ojczystych zgadzali się.

Którą to instrukcyą zleciliśmy Imci panu Wojciechowi Rutkowskiemu Wojskiemu Ziemi Dobrzyńskiej i marszałkowi Koła rycerskiego, nemine contradicente obranemu ręką swoją podpisać, i do ksiąg grodzkich Bobrownickich podać.

Datum ut supra.

Wojciech Rutkowski Wojski, marszałek Koła rycerskiego Ziemi Dobrzyńskiej, sejmiku poselskiego.

139.

[Instrukcya posłom na sejm, z Województwa Płockiego, z sejmiku Raciążkiego, dnia 24 sierpnia 1722 roku dana.]

Instrukcya Wielmożnym Ichmciom panom Pawłowi Kazimierzowi na Jaroszewie Jaroszewskiemu Województwa Płockiego, Jakubowi na Szydłowie Szydłowskiemu Ziemi Ciechanowskiej Chorążym, Jakubowi na Gościszce Zięblińskiemu, Podczaszemu Województwa Płockiego, posłom na sejm walny koronny w Warszawie blisko następujący, w Raciążu w Kole Województwa Płockiego na sejmiku przedsejmowym z uniwersału J. K. Mci dnia dwudziestego czwartego sierpnia roku tysiącznego siedmsetnego dwudziestego drugiego odprawionym, wolnymi głosami obranym dana, i ręką Wielmożnego Imci pana marszałka Koła rycerskiego Województwa Płockiego podpisana.

§ 1. Powinszowawszy Ichmć panowie posłowie integritatem zdrowia Najjaśniejszemu Królowi Imci panu N. M., nad które nihil carius et aestimabilius Rzeczpospolita niema, profundissima submissione podziękują Majestatowi Jego Pańskiemu, że powróciwszy ad Thronum suum i Państw sobie powierzonych zaraz z ojcowskiej swojej opatrzności obserwując novellam legem sejm walny sześćniedzielny jako saluberrimum [malorum] [1]) antidotum Rzeczypospolitej złożyć nam raczył.

§ 2. Ponieważ kommenda hetmańska dawnymi prawami Rzeczypospolitej autoryzowana i ufundowana dolendo casu dwa sejmy zerwała, i całą Rzeczpospolitą zatrudniła, więc instabunt Ichmć panowie posłowie, aby na sejmie terazniejszym taż władza hetmańska przy dawnych prawach i prerogatywach de integro utrzymała się, i więcej ta materya Rzeczypospolitej nie trudniła.

§ 3. Na legacyą Najjaśniejszego Cesarza Imci, ponieważ w instrukcyi J. K. M. nie jest wyrażono in quali materia et propositione do Rzeczypospolitej była, więc committimus dexteritati, fidelitati et rectitudini Ichmciów panów posłów, aby takowa rezolucya była dana, na którąby cała Rzeczpospolita sine praeiudicio broń Boże quocunque sui, et involutione w nową jaką wojnę unanimi consensu zgodziła się. Toż się ma rozumieć o legacyi, o której słychać Cara Jomci Moskiewskiego, mianowicie in materia upomnienia się dotrzymania sojuszu z Rzecząpospolitą zawartego, oraz rezolucyi artykułu piętnastego w traktacie między tymże Carem Jomcią a Koroną Szwedzką postanowionego, i innych interweniencyi. Insuper strony także legacyi Książęcia Brandeburskiego, aby Ichmć panowie posłowie ad vota et sensus całej Rzeczypospolitej w tychże materyach na sejmie da Bóg przyszłym wynikających zgadzali się; committimus o rekuperacyą, jednak territorii Elbingensis i Korony zastawnej, także satysfakcyi feudo justis mediis upomną się Ichmć panowie posłowie.

§ 4. Wywiódszy Ichmć panowie posłowie nasi oczywistą krzywdę w przeładowaniu na taryfę terazniejszej kurrencyi prowincyi naszej Wielkopolskiej, od prowincyi Małopolskiej podatkowania pogłównego, urgentissime instabunt, aby pro aequalitate et justitia kompensacya prowincyi naszej była, albo sposób inszej kurrencyi podatków na taryfę takową, przez którąby krzywdy żadnej prowincya nasza mieć nie mogła, namówiony, i żeby wszystkie Województwa i Ziemie nie ochraniając się ab onere communi, do równego podatkowania pociągnione były. Przy tej okazyi ileby ex suprema necessitate aukcya wojska Rzeczypospolitej potrzebna była, inaczej Ichmć panowie posłowie na nią nie pozwolą, aż ad aequalem lancem w podatkowaniu obiedwie prowincye pociągnione będą.

§ 5. Providendo województwa naszego ex justo et condigno necessitati, w którym z ośmiu powiatów znaczna znajduje się do funkcyi wszelkich ex innato zelo et amore erga patriam Ichmciów panów konkurentów frekwencya, committimus Ichmciom panom posłom naszym, żeby się starali, aby czwarty poseł ad normam inszych Województw, które hac praerogativa gaudent, per legem publicam Województwu naszemu był pozwolony.

§ 6. Łanowa milicya, z której wielkie subsidium miała Rzeczpospolita, nie wiemy quo commodo et ordine teraz się obraca. Zaczém aby taż milicya quam meliori modo ad executionem przywiedziona była, instabunt Ichmć panowie posłowie.

---

[1]) Rkp. ma tu wyrazy nie dające jasnego znaczenia: »natur naturalnego.«

§ 7. Komisarze dla inwestygacyi depaktowania i extorsyi ciężkich na cłach wszystkich Rzeczypospolitej, oraz i dla likwidacyi summarum extortarum, aby z sejmu terazniejszego naznaczeni byli, instabunt Ichmć panowie posłowie; po której expedyowanej komissyi dopiero kwit Jaśnie Wielmożnemu Imci panu Podskarbiemu Wielkiemu Koronnemu dany być ma, inaczej Ichmć panowie posłowie na kwit temuż Imci panu Podskarbiemu nie pozwolą.

§ 8. Do lustracyi także kwarty w dobrach Królewskich, także hiberny w tychże dobrach i duchownych, aby z tego sejmu Ichmć panowie komisarze naznaczeni byli, urgebunt Ichmć panowie posłowie.

§ 9. Coëquacya monety, która według prawa in executione nie jest, także miar wszelakich, osobliwie korcom po miastach i miasteczkach Królewskich, ziemskich i duchownych, aby ad justum cursum et aequum postanowiona była, promovebunt Ichmć panowie posłowie.

§ 10. Artylerya koronna w cekauzach i arsenałach, aby była a Republica bene provisa, jako funditus stante calamitate et hostilitate zrujnowana, i fundum na expensy exiguum mająca, starać się cum Republica pilno będą Ichmć panowie posłowie. Także aby fortecom pogranicznym wszystkim obmyślona była securitas.

§ 11. Szkoła rycerska per pacta deklarowana, aby ad effectum przyjść mogła, ministra także w wojsku polskim, polskim językiem przez oficerów nacyonalistów i katolików, aby inducatur, upomną się Ichmć panowie posłowie.

§ 12. Ciż Ichmć panowie exponent Rzeczypospolitej, że ten sposób lustracyi i likwidacyi z wojskiem per legem novellam postanowiony jest praeiudiciosus, a zatém aby inszy był wynaleziony, upominać się będą. Inspektoryą także nad wojskiem cudzoziemskiém Rzeczypospolitej, sine ullo commodo onej praktykowaną, aby Rzeczpospolita rezolwowała.

§ 13. Aby stare zasługi wojska, osobliwie Wiedeńskie, przez Rzeczpospolitą dystyngowane i do satysfakcyi promowowane były, et in particulari zasługi Imci pana Gnińskiego podkanclerza koronnego i Imci pana Rokitnickiego Chorążego Dobrzyńskiego, rotmistrza J. K. Mci ad promovendum Ichmciom panom posłom committuntur.

§ 14. Ordynacya Ostrogska, aby circa conservationem et dispositionem prawa pro commodo Reipublicae dysponowana była, dopominać się będą ciż Ichmć panowie posłowie.

§ 15. Interes Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów wojewodów Kijowskich Niemirowski, kilką konstytucyi recessami deklarowany ad satisfactionem jako już w summach wylikwidowanych przez komisarzów Rzeczypospolitej, aby na terazniejszym sejmie mógł tandem wziąć swój skutek, Ichmć panowie nasi serio instabunt et promovebunt.

§ 16. Ponieważ zaś Imć pan Podoski, kasztelan Płocki, naznaczony komisarz ex senatorio ordine na Trybunał Radomski sześć komisyi sine ulla intermissione na usłudze Rzeczypospolitej odprawił, więc instabunt Ichmć panowie posłowie, aby skarb koronny largicyą według prawa za wszystkie sześć lat de integro zapłacił temuż Imci panu Kasztelanowi Płockiemu.

§ 17. Merita godne Jaśnie Wielmożnych Ichmościów księży Stanisława Hozyusza biskupa Kamienieckiego, aby Król Imć pan N. M. podkanclerstwem koronnym, Szczęsnego Krestkowskiego Referendarza koronnego, prezydenta na Trybunał

przyszły koronny Piotrkowski, biskupstwem Płockiém, Czapskiego opata Oliwskiego biskupstwem Chełmińskiém, Imci księdza Jana Sąmpławskiego dziekana i administratora biskupstwa Płockiego, Imci księdza Wojciecha Mdzewskiego, kantora katedralnego Płockiego, deputata na Trybunał przyszły koronny Piotrkowski, wakującymi in Republica pro dignitate Ichmościów wakansami praemiare zechciał, suppliciter instabunt Ichmć panowie posłowie do Majestatu J. K. Mci P. N. M.

§ 18. Dla większej wygody Województwa Płockiego i administracyi sprawiedliwości świętej, osobliwie dogadzając Ichmciom panom obywatelom Ziemi Zawskrzyńskiej od Płocka jurisdykcyi Starościeńskiej odległym, starać się będą Ichmć panowie posłowie, aby per legem novellam sądy grodzkie przez dwie kadencye w Płocku, a trzeciej kadencyi w Mławie pod jednymże Starostą i oficyalistami celebrowane in perpetuum były, i suscepta, aby continuo taka, jaka i w Płocku odprawowała się.

§ 19. Dziesięciny, aby juxta legem constitutam titulo compositio inter status z dóbr ziemskich od Ichmościów duchownych wybierane były, także aby per abusum Ichmć duchowni do sądów swoich sceculares causas nie pociągali, starać się będą Ichmć panowie posłowie, aby per legem novellam była circumscripto jurisdykcyi, ne confundantur.

§ 20. Aby dobra ziemskie przez fundacye i zapisy kościołom i klasztorom, co dalej témbardziej od Rzeczypospolitej nie odpadały, providebunt Ichmć panowie posłowie.

§ 21. Interes Wielmożnego Imci pana Starosty Płockiego ratione jego oschłych assygnacyi tak na summę czterdzieści tysięcy, jako i sól ze skarbu, aby tandem aliquando omni activitate et instantia Ichmć panowie posłowie ewinkowali, pilno zalecamy.

§ 22. Sól Suchedniowa tak zatrzymana, jakoteż następująca pro consequentibus annis, aby in solito loco dobrze pakowna z umniejszeniem solarii * według dawnego zwyczaju Województwu naszemu dawana, a zatrzymana windykowana była, specialiter Ichmciów panów posłów curae et activitati injungimus.

§ 23. Aby miasta w swoich handlach i szynkach per abusum inszych jurisdykcyi uszczerbku nie miały, starać się będą Ichmć panowie posłowie pro indemnitate miast i miasteczek wszystkich o nową konstytucyą.

§ 24. Chłopi luźni zbiegli, także wagujący się, aby bez attestacyi przyjmowani nie byli, owszem przez miasta, miasteczka i wsie, aby byli zatrzymywani cum denuntiatione propriis territoriis sub poenis per legem novellam in contravenientes irrogandis, Ichmć panowie posłowie omni activitate studebunt; także aby taxa na najemników ad normam sąsiedzkich krajów postanowiona była, venalia także, aby justo pretio przedawane były, i lex sumptuaria reassumowana była, ciż Ichmć panowie posłowie urgebunt.

§ 25. Instancyą do Majestatu J. K. Mci P. N. M. za sukcessorami niegdy Imci pana podkomorzego Gostyńskiego, aby respektem królewczyzn przez ojca ich odumarłych i już in parte dysponowanych konsolacyą mieli, zaniosą Ichmć panowie posłowie.

§ 26. Interes także dawną instrukcyą na sejm niedoszły zalecony Jaśnie Wielmożnego Imci pana Marszałka Wielkiego Koronnego Ichmć panowie posłowie ad promovendum in speciali mieć mają memoriali.

§ 27. Ponieważ się znajdują góry kruszcowe w gruntach Rzeczypospolitej,

zaczém Ichmć panowie posłowie inibunt media adaequata z całą Rzecząpospolitą, aby pro commodo Rzeczypospolitej cedere et fructificare mogły. Providebunt zaś cum eadem Republica, aby ordynaryjny cursus Wisły od Gdańska, Portowego miejsca nie był obrócony, cum ingenti damno broń Boże Rzeczypospolitej. Toż się ma miejsce * i o defluitacyi na rzece Sanie.

§ 28. O komisyą pograniczną z Brandeburgami instabunt Ichmć panowie posłowie ratione injuriarum et damnorum, a najbardziej urgebunt seriosissime ciż Ichmć panowię posłowie restitucyą kościołów katolickich rzymskich, liberum exercitium fidei catholicae romanae, restitutionem gwałtem zabranych obywatelów Województwa naszego do milicyi Brandeburskiej, osobliwie Imci pana Niedziałkowskiego szlachcica rodowitego Województwa naszego.

§ 29. Kościół Matki Przenajświętszej w Toruniu od Luteryi tak dawno odebrany, aby do jurysdykcyi duchownej ritus catholici romani był oddany, omni activitate Ichmć panowie posłowie curabunt.

§ 30. Ażeby zaś Bóg Wszechmogący Rzeczypospolitej naszej benedicere raczył, instabunt Ichmć panowie posłowie, aby kanonizacye świętych patronów polskich, osobliwie błogosławionych Stanisława Kostki, Jana Kantego, Bogumiła, i innych in urbe romana per instantias Najjaśniejszego monarchy P. N. M. i Rzeczypospolitej do skutku ad desideria et expectationes populi przywiedzione były.

§ 31. Ciż Ichmć panowie posłowie promovebunt, aby cautum lege novella było dla pohamowania poddanych z dóbr panów swoich dziedzicznych swywolnie uciekających, ileby który trzeci raz uszedł, aby poena furcae in quovis iudicio etiam civitatensi ad instantiam pana swego własnego dziedzicznego karany był.

§ 32. Interes Imci pana Towiańskiego podczaszego koronnego względem starostwa Międzyrzyckiego, aby w sądach J. K. Mci pro justitia był decydowany, instabunt Ichmć panowie posłowie.

Caetera fidei, conscientiae, dexteritati, et activitati, Ichmściów panów posłów zalecamy, committendo, aby pro commodo et communi publico cokolwiek ad conservationem ei integritatem Rzeczypospolitej należy w utrzymaniu wolności, swobód, praw ojczystych i wiary świętej katolickiej exemplari virtute et dexteritate stawali.

Którą instrukcyą concordibus votis postanowiwszy dla tem lepszej wagi i wiary onę ręką Wielmożnemu Imci panu marszałkowi Koła naszego podpisać, i do ksiąg podać zlecamy.

Działo się w Raciążu die et anno ut supra.

Jan Franciszek Rosciszewski sędzia ziemski i marszałek Koła rycerskiego Województwa Płockiego.

140.

[Uchwała podatku „kongressu" Lipieńskiego z dnia 20 lutego 1725 r.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i całe ryJerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, widząc inevitabilem necessitatem dla wkroczenia exekucyi w Ziemię naszę od Imci pana pułkownika Gietko z procesu, jakoby o resztę zasług batalionowi świętej pamięci Jaśnie Oświeconego Księcia Imci Karola Radziwiła, kanclerza Wielkiego Księstwa

Litewskiego w Ziemi naszej pretendowaną, na dzień dzisiejszy do Lipna zjachawszy się, lubo temuż batalionowi Ziemia, nietylko według assygnacyi wydanych wypłacała, i sami Ichmć panowie oficerowie non sine aggravatione wybierali, i wybierać sobie pozwalali, w czém żadna nie zaszła na Trybunale Radomskim między Ziemią kalkulacya; jednakże obviando huic malo et majori przez tęż wkroczoną exekucyą aggravationi, taki wynaleźliśmy i wynajdujemy sposób:

A naprzód ponieważ uchwaliliśmy byli in anno millesimo septingentesimo vigesimo secundo, stosując się do sejmu ostatniego anni millesimi septingentesimi decimi septimi na ćwierci w konstytucyi tegoż sejmu ostatniego wyrażone pogłówne według rewizyi dwa złote, do którego obrany był nieboszczyk pan Hyacynty Wolęcki do całej Ziemi poborcą, który był in actu exactionis pomienionej uchwały. Ten tedy podatek, że nie wszyscy wypłacili obywatele Ziemi naszej, a już wyszła assygnacya Jaśnie Wielmożnemu Imci panu Dąmbskiemu Marszałkowi Nadwornemu Koronnemu na podobneż zasługi: więc przychwalamy na niniejszym ex necessitate kongresie naszym po złotemu na tęż taryfę revisionis. A że toż wielkim ciężarem tak poddanych jako Ichmciów Braci minoris conditionis, którzy nie mając poddanych, sami od siebie płacić muszą, i ustawicznie ciężary podatkowania ponoszą; ta zaś uchwała oneribus pretendowanych do Ziemi zasług zważając sufficere nie może, dlatego przychwalamy in subsidium, aby żydzi, którzy browary w ziemskich, królewskich i duchownych dobrach trzymają, po taleru bitym jednym każdy płacili; także i luźni in genere wszyscy po tynfie jednym, excepto popielarzów; do tego także subsidium i ci owczarze, którzy dobra przez arendy trzymają, po tynfów dziesięć, okrom tych, którzy płacą czynsze. Do tych zaś wybierania podatków uprosiliśmy i obraliśmy za poborców z każdego powiatu dla prędszego wybrania i zbycia się z Ziemi pomienionej exekucyi: z Dobrzyńskiego Jeomci pana Kazimierza Wolęckiego, z Lipieńskiego Imci pana Seweryna Ośniałowskiego, Burgrabiego Bobrownickiego, z Rypińskiego Imci pana Kazimierza Kisielewskiego; którzy Ichmć panowie poborcy powinni w przyszły piątek, to jest vigesima tertia praesentis Februarii, każdy w swoim powiecie zasiąść, to jest w miasteczkach Dobrzyniu, Lipnie i Rypinie powiatowych, i tam pomieniony podatek od wszystkich obywatelów Ziemi naszej ad diem vigesimam sextam inclusive, to jest w przyszły poniedziałek kończyć się ma. Każdy zaś z Ichmciów panów obywatelów do swojego powiatowego Imci pana poborcy ten podatek odwozić i od luźnych, których quantitatem wiele się ich u którego we wsiach swoich sub nexu conscientiae et bonae fidei, razem po tynfie, tudzież żydzi po bitym talarze, arendarze, owczarze po dziesięci tynfach, odwieść i oddać Imci panu exaktorowi powiatu swojego powinni będą. In vim zaś pracy podjętej i fatygi każdy z obywatelów Ziemi naszej nemine excepto od każdego złotego teraz uchwalonego na tym kongresie podatku po groszu jednym dawać obligantur kwitowego.

A ponieważ przeszłego podatku dwuzłotowego obywatelów Ziemi naszej z exakcyi nieboszczyka pana Hyacyntego Wolęckiego, poborcy całej Ziemi obranego, wielu co do tego podatku nie wypłaciło, znajduje się, dlatego prospiciendo Ziemia nasza, aby każdy aequaliter commune et publicum onus ponosił, i płacenia spólnego przez renitencyą swoję, (jako się w różnych znajduje braci obywatelach, przez co i które niepłacenie Ziemia zachodzi w retenta i długi), obligujemy pomienionych Ichmciów panów poborców, aby każdy w swoim powiecie dla weryfikacyi, kto ten dwuzłotowy podatek wypłacił, kwity odbierać, ręką nieboszczyka

pana Wolęckiego pisane i podpisane, a nowe ze trzech złotych, to jest ze dwóch z przeszłej uchwały z trzeciego terazniejszej, każdemu dać tenebuntur. Ichmć zaś obywatele przy oddawaniu terazniejszego podatku sub solutione komportować, i one do rąk Imci panu poborcy swego powiatu [oddawać] powinni będą. Ktoby zaś jeszcze nie wypłacił, albo nie pokazał od nieboszczyka pana Wolęckiego de persoluto danego, (a w powiecie Rypińskim Imci pana Zygmunta Dąmbskiego)' sobie kwitu, tedy evadendo modernam executionem intra spatium praescriptum temporis do rąk Imci pana poborcy z kwitowym wyżej wyrażonym tak przeszłej kurencyi dwuzłotowej, jako i terazniejszej złotowej uchwalony podatek tenebitur razem oddać.

Inquantum-by żaś w pomienionym czasie ktokolwiek z obywatelów naszych podatków obudwóch praetermisisset, albo jednego za pokazaniem kwitu nieboszczyka pana Wolęckiego nie oddał, tedy do takowego renitenta vel renitentes cum executione militari Ichmć panowie poborcowie każdy w swoim powiecie prodere mają executorem; zaś tak w miasteczkach jak i na wsiach każdemu pro persona garniec piwa i gorzałki półkwaterek, owsa garncy dwa na konia, sieczki i siana co potrzeba. Sessya zaś Imci pana porucznika tej exekucyi naprzód w Gorznie, a potém w Nieszawie przez dni cztéry, potém do miasteczek powiatowych powinien procedere, i tam tyleż dni zostawać, gdzie sufficientiam victus i koni mieć będzie; jednakże to praecustodito, aby sinę gravamine. Summę zaś wybraną Ichmć panowie poborcy do grodu Ziemi naszej komportować powinni będą, et ante comportationem Ichmściów panów urzędników każdy w powiecie swoim de percepta contributione, aby się do grodu zjachali, listownie pozwie. Burmistrzów miasteczek powiatowych obwieścić powinni, aby jak najprędsze uspokojenie tej exekucyi nastąpiło, na który czas Imci pana porucznika Wielmożny Imć pan Starosta Bobrownicki obwieścić powinien, aby do grodu ad recognoscendam quietationem zjachał. Jeżeliby zaś czego z tej uchwały nie dostawało, tedy z czopowego lub owcowego suppleri powinno będzie; które to postanowienie i uchwałę kongresu terazniejszego Wielmożnemu Imci panu Staroście Bobrownickiemu podpisać, i do grodu podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia dwudziestego miesiąca lutego roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego dwudziestego piątego.

Bartłomiej Rosciszewski sędzia Bobrownicki Ziemi Dobrzyńskiej.

Interregnum po śmierci Augusta II.

141.

[Instrukcya posłom na sejm konwokacyjny z sejmiku Lipieńskiego dnia 18 marca 1733 roku dana.]

L. 40, f. 144.

Instrukcya od nas Rad, senatorów, dygnitarzów, urzędników, i wszystkiego rycerstwa Ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik antekonwokacyjny dnia ośmnastego miesiąca marca w roku teranziejszym tysiącznym siedmsetnym trzydziestym trzecim, za innotescencyami Jaśnie Księcia Imci Teodora z Potoka Potockiego, Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego Primasa, do Lipna na miejsce zwyczajne publicznym obradom zgromadzonych, Wielmożnym Ichmściom panom Jakubowi z Ossówki Zboińskiemu podkomorzemu Lipieńskiemu, Plotelskiemu Staroście, Franciszkowi na Obrowie Rosciszewskiemu, Staroście grodu Bobrownickiego, Antoniemu z Chełmice Chełmickiemu Chorążemu, Michałowi Balińskiemu, podsędkowi ziemskiemu Dobrzyńskiemu, posłom na sejm konwokacyalny nemine contradicente obranym, dana.

§ 1. Przyznać to Wszechmocności Pana Boga naszego, et gratiae ejus miserenti, każdy kochający miłą ojczyznę i Rzeczpospolitą naszą musi concivis, że z łaski tego pana, per quem Reges regnant, po tak wielu na prawa i swobody ojczyzny zamachach, po tak siłu, tak in puncto „neminem captivabimus nisi jure victum«, jako i »żadnych wojen inscia Republica zaczynać nie będziemy«, nadto de immunitate dworów, osób, i dóbr szlacheckich, za panowania exotici principis nasycona * [exorbitancyami], tandem ze wszystkich toni eluctata, gdy teraz wolna sobie o prawach i swobodach swoich radzić może, Najwyższemu Regi Regum za tę opatrzność Boską pokorną oddaje adoracyą Ziemia nasza.

§ 2. Jaśnie Oświeconemu Księciu Imci Prymasowi nomine publico podziękują Ichmć panowie posłowie za niezfatygowaną około dobra pospolitego czujność, et circa conservationem inter status, a bardziej cooperationem unionis in hac orbitate Rzeczypospolitej. Upraszać będą ciż Ichmć panowie posłowie Książęcia Imci pana, aby eo dirigat consilia sua na przyszłej elekcyi, ażeby Bogu zastępów w świątnicach Pańskich reflorescat chwała, wiara święta katolicka za ustąpieniem inundacyi narodu Niemieckiego, ile akatolików, inkrement brała, prawa swobody i wolności nasze przez obranie Piasta in dulcedine libertatis wypielęgnowanego, excluso omni alienitialis *, i aby ojczysty orzeł polski candidis mógł [pozostawać] alis.

§ 3. A dla tém prędszego uspokojenia się Rzeczypospolitej, i wybicia się ex hac calamitosa orbitate, primas inibunt curas Ichmć panowie posłowie z całą Rzecząpospolitą, aby termin electionis jak najprędzej na miejscu zwyczajném pod Warszawą mógł być naznaczony, nie opóźniając żadną miarą dalej nad primas dies Septembris.

§ 4. A że każde państwo externa securitate ubezpieczone najszczęśliwsze liczyć się może, więc Ziemia nasza najpierwszą securitatem uważa, aby Ichmć panowie regimentarze obojga narodów rządzący wojska byli jurati norma Jaśnie Wielmożnych hetmanów, i aby mając oko na wszystkie granice Rzeczypospolitej, sami przy wojsku rezydowali, i tam większe partye wojska ściągali, zkąd Rzeczpospolita niebezpieczniejszą baczyć będzie ścianę; co wszystko z wiadomością Jaśnie Oświeconego Księcia Imci pana Prymasa, i przytomnego senatu czynić będą powinni, osobliwie od granic Pruskich.

§ 5. Dla którego utwierdzenia securitatis posłowie do postronnych potencyi, aby expediowani byli dla zachowania pactorum i pokoju od Rzeczypospolitej.

§ 6. Upraszać będą Ichmć panowie posłowie Księcia Imci Prymasa, aby konfederacya generalna more antiquo spisana była dla ugruntowania internae securitatis, w której to konfederacyi more solito wprzód wiary świętej katolickiej położony być ma inkrement, a potém ażeby na przyszłej elekcyi amoveantur fomites malorum, promocia Piasta samego exclusis alienis położona być ma.

§ 7. Elekcya według prawa i konstytucyi koronnych, aby odprawowana była; jeżeli zaś viritim albo przez posłów ta elekcya odprawowana być ma, zgadzać się w tém będą z Rzecząpospolitą Ichmć panowie posłowie, a uchowaj Boże szkodliwej jakiej scyssyi, aby w tejże konfederacyi obligowany był tak Jaśnie Oświecony Książe Imci Prymas, aby się raczył wstrzymać od wszelakiej nominacyi, tak i Jaśnie Wielmożny Imci ksiądz biskup Kujawski, aby się nie wdawał in iura primatialia, eo ipso sub nullitate actus jakiejkolwiek attentacyi in praejudicium unionis Rzeczypospolitej et libertatis. A żeby na przyszłą elekcyą tak Ichmć panowie senatorowie obojga narodów, jako i Ichmć panowie ministri status i urzędnicy żadnych gwardyi niezwyczajnych nie zaprowadzali nad prawo, i owszem aby wszyscy Ichmć tak senatorii jak i equestris ordinis żadnych zaciągów nie czynili, sub rigore prawa pospolitego et executione onego na przyszłej elekcyi. A żeby zupełniejsza inter status reflorescat confidentia, aby i to dołożono było w konfederacyi, starać się będą Ichmć panowie posłowie, aby wszyscy Ichmć panowie senatorowie przy Województwach, Ziemiach i powiatach swoich znajdowali się, ile w pospolitém ruszeniu. Tudzież aby i ten punkt w konfederacyą włożony był, iż jeśliby w których Województwach inter concives diffidencye albo jakie opressye, albo per potentiores albo niedbających na prawo znajdowały * jakowe honorów i fortun enerwacye, aby te sądami kapturowemi generalnemi sądzone i uśmierzone były pro exigentia justitiae; a jeśliby w których Województwach konfederacye niewczesne cum oppressione aequalitatis, albo lauda juribus aequalitatis ac libertatis contraria postawały, takie aby konfederacyą generalną pro irritis deklarowane były; także aby wszystkie przywileje prawa pochodzące ex jure Majestatico, stante hac orbitate ojczyzny, od nikogo et nulla ratione [tangantur] [1]), et ad futuri Regnantis i sejmu najpierwiej doszłego decisionem odłożone były, a contraria accidentes, ażeby na generalnym kapturze sądzeni byli. Miasta wszystkie i miasteczka tak w Koronie jako i w Wielkiém Księstwie Litewskiém i innych prowincyach do Korony należących, aby się in officiis suis trzymały, zwłaszcza in puncto religionis et fidelitatis Rzeczypospolitej, i w prawach też swoich i przywilejach przez kogokolwiek aggrawowane nie były. Deputaci wojskowi, aby kontingens swoje podług

[1]) Rkp. ma: »tanquantur.«

prawa wybierali, nie uzurpując żadnych kontentacyi. Konstytucye za Najjaśniejszego ś. p. Króla Imci Michała świątobliwie nam panującego, annorum millesimi sexcentesimi sexagesimi noni, et millesimi sexcentesimi septuagesimi ipsius, ażeby przez konfederacyą generalną in toto konfirmowane były, tak de libera electione, jak i aliis punctis constitutis omnibus, starać się będą Ichmć panowie posłowie i nie odstąpią od tego.

§ 8. Regiment gwardyi pozostały po ś. p. śmierci Króla Imci Augusta, ażeby tylko ad numerum dwunastuset ludzi redukowany był, i w tym regimencie custodiae corporis Regii, aby szlachta Korony polskiej albo Księstwa Litewskiego, promovebunt Ichmć panowie posłowie; tudzież aby ex proventu mensae Regiae ta gwardya sustentowana była, aby in pactis conventis to futuro Regnanti włożone było, i żeby dyspozycya regimentu tego podług prawa zostawała. Insi zaś ludzie, którzy superant numerum dwunastuset, aby pod kommendę hetmańską, i pod władzę innych pułkowników ordynowani byli. Także któremi się regimentami rządzą Ichmć panowie senatorowie nad prawo, aby te regimenty innym kawalerom ex equestri ordine oddane były, a zaś ze wszystkich regimentów, ażeby oficerowie akatoliccy kasowani byli, a szlachta polska ortodoxae religionis tak na niższe jako i na wyższe oficerstwa promowowani byli. Munstra także nie cudzoziemskim językiem, ale własnym polskim tegoż autoramentu postanowiona była, do której bacząc Ziemia nasza najsposobniejszego Imci pana generała Kampenhauzena, podkomorzego Parnawskiego, i Rzeczypospolitej zasłużonego, do przełożenia tej mustry z niemieckiego na polski język naznacza, którego zasługi ciż Ichmć panowie posłowie zalecą Rzeczypospolitej.

§ 9. Zostające w recessie constitutionis anni 1726 zasługi Wielmożnego Imci pana Chełmickiego, Chorążego Dobrzyńskiego, i postrzały w potrzebie Kaliskiej, Ichmć panowie posłowie zalecą Rzeczypospolitej, i o ukontentowanie meritorum jego upomną się. Podobnym sposobem zasługi Imci pana Świeżawskiego pisarza ziemskiego Dobrzyńskiego, i Imci pana Borkowskiego zalecą Ichmć panowie posłowie.

§ 10. Nobilitacye siłu osób extra consensum Izby poselskiej na sejmie Grodzieńskim vigesimi sexti otrzymane, aby suspendowane były do przyszłej elekcyi, i ci wszyscy, aby non gaudeant titulo aequalitatis i dóbr nie kupowali, a którzy kupili, aby subjaceant fisco.

§ 11. Jeśliby przyszło do jakiej aukcyi wojska, aby na żadne podatki Ichmć panowie posłowie nie pozwalali, lecz ex necessitate obrony Rzeczypospolitej, aby te Województwa Małopolskie i Ruskie, które nie płacą aequaliter z prowincyą Wielkopolską, Województwem Krakowskiém i Sandomirskiém, ut adimpleant na nowe zaciągi aequalitatem terazniejszego płacenia subsidium charitativum, i królewszczyzny i duchowne dobra augere mogą ex ratione długiego wytchnienia od hyberny przez lat kilkanaście.

§ 12. A ponieważ Ziemia nasza i cała Rzeczpospolita doznawszy exotici Imperii grave onus, do obrania Piasta ex sanguine Polono zabiera się, więc ad amovendas omnes factiones od postronnych potencyi z całą Rzeczpospolitą rozmówią się Ichmć panowie posłowie, ażeby podług prawa najbliżej o trzy mile od Warszawy rezydowali, i w Warszawie publice et clam non compareant Ichmć panowie posłowie cudzoziemcy.

§ 13. Sól Suchedniowa Ziemi naszej prawem należąca, że nietylko in tempore

nie dochodzi Ziemi naszej, ale kilka defluitacyi nie wiemy quo fato przepadło Ziemi naszej, osobliwie za pana Blumentala tenuty, a skarb zaszczyca się Ichmściów panów Żupników Ziemi naszej kwitami: więc Ichmć panowie posłowie o tę depaktacyą upomną się serio skarbowi koronnemu i nadwornemu, i na potém aby sól corocznie dochodziła Ziemi naszej, i na składzie prawem opisanym składana była, bo przez te różne składy sól przepada; także gdy sól Ziemi nie dochodzi, i kupowania w miastach skarb zabrania, owszem szlachtę na drogach strażnicy najeżdżają, co się stało Imć panom Kazimierzowi Sumińskiemu, przeszłemu stolnikowi Dobrzyńskiemu, i Imci panu Ignacemu Rosciszewskiemu, których w drodze strażnicy napadłszy koni im nazabijali, ludzi nastrzelali, ich samych pokonfundowali; którą wiolencyą aby skarb koronny ufacilitował, i dalej od takowej napaści terrigenas uwolnił, i na potém aby żaden cudzoziemiec, a najbardziej żydzi et plebei nie trzymali, ale szlachta bene possessionati na cłach i komorach i wszelkich skarbowych urzędach zostawali, serio z Imci panami Podskarbiemi agent Ichmć panowie posłowie.

§ 14. Kasztelania Dobrzyńska anteactis saeculis in ordine majorum senatorum zostająca, aby i teraz ad eundem ordinem redeat, inibunt wszelkie starania Ichmć panowie posłowie.

Którą to instrukcyą aby Ichmć panowie posłowie jako juramento obstricti pro bono całej Rzeczypospolitej in omnibus punctis rigide promowowali, fide et conscientia Ichmściów panów obligujemy; in caeteris zgadzając się z całą Rzecząpospolitą activitati fidei Ichmściów panów posłów zdania nasze zlecamy, i tę instrukcyą do ksiąg Bobrownickich grodzkich podać Imci panu marszałkowi Koła naszego, i podpisem swoim stwierdzić zleciliśmy.

Dan w Lipnie dnia ośmnastego miesiąca marca, roku terazniejszego tysiącznego siedmsetnego trzydziestego trzeciego.

Michał Stanisław Baliński, podsędek ziemski, marszałek Koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

142.

[Laudum sejmiku relacyjnego Lipieńskiego z dnia 14 sierpnia 1733 r.]

My Rady duchowne i świeckie, dygnitarze, urzędnicy, i całe rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, in virtute constitutionis sejmu convocationis na sejmik relacyjny do Lipna, miejsca obradom prawem pospolitém uprzywilejowanego, ex limitatione na dzień popisowy trzynasty, a sejmikowi czternasty miesiąca sierpnia w roku terazniejszym niżej wyrażonym zgromadzeni, do której obrady już e medio nostri unanimi consensu podług prawa i zwyczaju Ziemi naszej nemine contradicente obranego Imci Jana Przeciszewskiego za dyrektora i marszałka zgodnie i jednostajnie umówionego,* którą obradę i postanowienie nasze ztąd zakładamy i czynimy:

§ 1. Uwalniając Ichmściów szlachtę braci minoris conditionis, którzy nie mają sposobności jechania na pospolite ruszenie ob carentiam koni, i ci, których Pan Najwyższy ogniem i gradem nawiedził, wolni są od pospolitego ruszenia, także i wdowy szczupłej fortuny będące, osobliwie Jejmci pani Rzeszotarska z Biskupina.

§ 2. Gdyśmy się na dzień dzisiejszy na sejmik ex limitatione szczęśliwie przy-

padający zgromadzili, jakośmy dnia wczorajszego przy popisie Ziemi i powiatów naszych generalnym pro obiecto mieli, aby eadem teneat omnes concordia cives, tak do wykonania przysięgi prawem postanowionej i akceptowanej animowaliśmy się, że ci, którzy na sejmiku przeszłym nie wykonali byli iuramentu, jedni na dniu wczorajszym przy popisie in praesentia Jaśnie Wielmożnego Imci pana Stanisława z Łochocina Łochockiego, kasztalana Dobrzyńskiego, Osieckiego Starosty, i Imci pana Jana Przeciszewskiego marszałka Koła naszego rycerskiego, drudzy na dniu dzisiejszym na sejmiku, którzy się na dniu wczorajszym pomeiścić nie mogli, praestiterunt przysięgę; po której to przysiędze obowiązaliśmy się wszyscy amore patriae i swobód ojczystych aestimatione, że na przyszłą regnanta polskiego, którego prawdziwego natione Polaka, według specifikowania i opisania, generalnej konfederacyi mieć pragniemy voce communi, na elekcyą viritim stawać pod Warszawą na miejsce sobie należące [mamy]; co aby z folgą i mniejszym kosztem uboższych być mogło, tedy czas krótszy stawienia się pod Kapinos obraliśmy, i laudo praesenti ustanawiamy, aby wszyscy Ichmć bracia i obywatele Ziemi naszej wszystkich trzech Dobrzyńskiego, Rypińskiego i Lipieńskiego powiatów na dzień pietnasty września zjachali się i stawili pod Kapinosem, a to sub confiscatione bonorum i pod rygorem Prześwietnych Województw Poznańskiego i Kaliskiego, tudzież Brzeskiego i Inowrocławskiego, uchwalonym i opisanym super non comparentibus.

§ 3. A że cała Ziemia z przyczyn wyżej wyrażonych na początek elekcyi nie stawi się, jednakże nie chcąc deesse in aliquo negotiis publicis, i potrzebom Ziemi naszej, za posłów do elekcyi marszałka przyszłego sejmu electionis, którzy na sam początek zjadą, upraszamy najprzód Wielmożnego Imci pana marszałka naszego, tudzież urzędników ziemskich i grodzkich, jakoto Wielmożnego Imci pana Zboińskiego podkomorzego Dobrzyńskiego, Imci pana Rościszewskiego Starostę Bobrownickiego, Imci pana Chełmickiego Chorążego Dobrzyńskiego, Imci pana Bromirskiego sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego, Imci pana Nałęcza stolnika Dobrzyńskiego, Imci pana Lasockiego podczaszego Dobrzyńskiego, Imci pana Balińskiego podsędka Dobrzyńskiego, Imci pana Rościszewskiego podstolego Dobrzyńskiego, Imci pana Rużkowskiego Wojskiego Dobrzyńskiego, Imci pana Nałęcza Łowczego Dobrzyńskiego, Imci pana Sierakowskiego miecznika Dobrzyńskiego, Imci pana Józefa Zboińskiego Nowskiego Starostę, Imci pana Podoskiego Starostę Dobrzyńskiego, Imci pana Orłowskiego Żupnika Dobrzyńskiego, Imci pana Starorypińskiego Podwojewodziego Dobrzyńskiego, Imci pana Starorypińskiego Podstarościego grodzkiego Bobrownickiego, Imci pana Rościszewskiego pisarza grodzkiego Bobrownickiego, także Jegomościów Imci pana Zielińskiego podstolica Płockiego, Imci pana Adama Reściszewskiego, Imci pana Zielińskiego podstolica Rożańskiego, Imci pana Ignacego Rościszewskiego, Imci pana Nałęcza Stolnikowicza Dobrzyńskiego, Imci pana Mazowieckiego, Imci pana Kazimierza Sumińskiego, Imci pana Karskiego Łowczego Rożańskiego, Imci pana Gębarta Łowczego Dobrzyńskiego, Imci pana Borkowskiego stolnika Bracławskiego, Imci pana Józefa Łukowskiego, Imci pana Olszewskiego stolnika Nowogrodzkiego, Imci pana Ośmiałowskiego regenta grodzkiego Bobrownickiego, Imci pana Kanigowskiego, Imci pana Czyrmińskiego, Ichmściów panów Karskich, Imci pana Zernickiego komornika, Imci pana Adama Bonkowskiego, Imci pana Rumockiego, Imci pana Beklewskiego * [? R . . .] oboźnego dworu, Imci pana Jana Starorypińskiego, Imci pana Murzynowskiego, Imci pana Lipińskiego, Imci pana Kamińskiego, Ichmściów panów Machczyńskich, Imci pana Woj-

ciecha Białowiejskiego, Imci pana Trzcińskiego, Imci pana Leskiego, Imci pana Swięcickiego, Imci pana Antoniego Kuczborskiego; których obligujemy fide honore et conscientia i obowiązujemy, aby circa instructionem nostram starali się o interes dobra pospolitego. A jeżeliby się obywatel który znaleźć miał taki, którvby ultra mentem convocationis nie pamiętając na przysięgę, chciał promowować do korony cudzoziemca, pro hoste patriae et invindicabili capite mieć będziemy.

§ 4. A że w całej Rzeczypospolitej claritudo imienia i wielkie zasługi domu Jaśnie Wielmożnych Ichmściów panów Działyńskich tak eminent, iż quemcunque requires hac de stirpe virum, certum est de consule nasci, i przez pierwsze in sago et toga w domu tym godności, tak w świątobliwych infułach, jak i najwyższych, ile prowincyi Wielkopolskiej i Ziem Pruskich krzesłach dulcem sui merentur recordationem, i herbownym pierścieniem Ziemię Dobrzyńską ad infinitas jako decorum nidum dom ten zaręczył gratitudines: więc obliguje się Ziemia nasza na przyszłej elekcyi reprezentować całej Rzeczypospolitej już prawie in nobili germana pari fratrum Jaśnie Wielmożnych Imci księdza Działyńskiego kanonika Gnieźnieńskiego, i Imci pana Józefa Działyńskiego Wojewodzica Kaliskiego, rodzonego Jegomości, florentes domu tego ramos, oraz instabit do całej Rzeczypospolitej, aby przyszłemu regnantowi circa pacta conventa osoby Ichmściów zalecone były, i ex modernis vacantibus osobliwie biskupstwa Chełmińskiego Jaśnie Wielmożny Imć ksiądz kanonik Gnieźnieński pobożnością et magnis qualitatibus nemini compar ad distributivam gratiam futuri Regnantis, jakoto non nova praxi, mógł być insinuatus, starać się będzie cała Ziemia nasza.

§ 5. Ponieważ klasztór Dominikański, Bernardyński, i Panien Benedyktynek w Toruniu fundowane, in iuribus fundacyi swojej krzywdę od miasta Torunia cierpią, więc Ziemia nasza instabit do całej Rzeczypospolitej, aby komisya naznaczona była ad indagandas injurias ac disjudicandas lites między temi klasztorami i miastem.

§ 6. Interes Ichmściów panów Marszałkowiczów na przeszłym sejmiku promowowany, aby z dóbr duchownych był exekwowany, ponieważ z dóbr szlacheckich solą powiatową satisfactum.

§ 7. Desiderium Wielmożnych Ichmściów Jana Przeciszewskiego marszałka Koła rycerskiego, Imci pana Gabriela Nałęcza łowczego Dobrzyńskiego, Imci pana Starorypińskiego Podstarościego grodzkiego Bobrownickiego, Imci pana Jana Łukowskiego, Imci pana Józefa Nałęcza Stolnikowicza Dobrzyńskiego, względem gradobicia, do przyszłego sejmiku odkładamy.

§ 8. Designat Ziemia nasza za koniuszego powiatu Dobrzyńskiego Imci pana Mikołaja Chlebowskiego z powiatu Lipieńkiego i Rypińskiego za koniuszego * Imci pana Dubickiego.

Które to postanowienie ex limitatione i laudum, temuż Imci panu marszałkowi naszemu podpisać ręką własną i podać do grodu Bobrownickiego zlecamy.

Działo się w Lipnie dnia czternastego miesiąca sierpnia roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego trzydziestego trzeciego.

Jan Przeciszewski marszałek Koła rycerskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

143.

[Instrukcya posłom na sejm z sejmiku Lipieńskiego, dnia 16 sierpnia 1735 roku dana.]

Instrukcya na sejm walny sześćniedzielny Warszawski Wielmożnym Ichmciom panom Jakubowi z Ossówki Zboińskiemu, podkomorzemu Ziemi Dobrzyńskiej, Nowskiemu Lipieńskiemu etc. Staroście, Janowi z Łochocina Łochockiemu Staroście Krzeczowskiemu, posłom Ziemi Dobrzyńskiej z sejmiku Lipieńskiego uproszonym, dnia szesnastego sierpnia roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego trzydziestego piątego.

§ 1. Pada na twarz swoję Ziemia nasza Dobrzyńska Przedwiecznemu Bogu coeli terrarumque satori, że kiedy res hominum et regna aeternis regit imperiis, ojczyzny naszej Królestwo Polskie w Boskiej mieć raczy opiece; iż ile razy w zdesperowanych zdało się być terminach, nietylko granice jego mocą swoją Boską utrzymuje, ale też w oczywistych niebezpieczeństwach circa integritatem jego componit discrimina, pellit pericula, subministratque rządom swoim Boskim supremus Królów elector subalternas potestates, dobierając nam panów i Królów, pod którymi wiara święta i wolność kwitnie w pomnożeniu. Za to tedy immolando Majestatowi Boskiemu perpetuae hostiam laudis, najprincipalniejsze Rzeczypospolitej naszej ozdoby, wiarę świętą i wolność szlachecką iuvamini et tutamini potentis dexterae oddajemy, i jako earum auxesim carius vita szacujemy, tak Wielmożnych Ichmciów panów posłów naszych ardore pietatis, amore libertatis nec non conscientiae et iuratae fidei obowięzujemy, ażeby na terazniejszym sejmie, pomnożenie chwały Boskiej, zatwierdzenie wolności, w pierwszym mieli staraniu konsyderacyi i zachowaniu.

§ 2. A gdy tę Pana Boga opatrzność w osadzeniu na tronie Najjaśniejszego Króla Imci Aggusta III, P. N. M. łaskawie nam panującego uznajemy, po należącej dyspozycyi i Pana Boga adoracyi committimus Ichmściom panom posłom naszym, aby imieniem Ziemi naszej communi voce nietylko recognicyą wyznania Królowi Imci P. N. M. z wierności i życzliwości długoletniego nam panowania obowiązkiem powtórzyli, ale też za ojcowskie J. K. M. P. N. M. koło dobra pospolitego starania, za złożenie sejmu terazniejszego in ordine uspokojenia i uszczęśliwienia Rzeczypospolitej, dzięki referent najuniżeńsze; przy złączonej do J. K. Mci P. N. M. prośbie, aby na sejmie terazniejszym cardinalia Rzeczypospolitej iura, fidem et libertatem królewską protekcyą swoją zaszczycać chwalebnym Najjaśniejszych antecessorów swoich przykładem, i desideria Ziemi naszej na otrzymanie i utrzymanie pożądanego pokoju ściągające się, regia manutentione secundować miłościwie raczył, dowodem, iż ojcowskiemu sercu jego, nic nie jest więcej przyjemno, jako populi cura paterna sui.

§ 3. Ciż Wielmożni Ichmć panowie posłowie nasi referent Jaśnie Oświeconemu Księciu Prymasowi Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego wdzięczności naszej i aeterni monumenta obsequii, że uważając ut bene sit patriae, po wszystkich fatalnych przypadkach, które grzebie w zapomnieniu, sam się stawszy przykładem, ad unionem animorum animuje, i prowadzi Rzeczpospolitą, ażeby tot tantisque jactata ruinis, z przyszłych sejmu następującego obrad znaleść mogła

rebus solamen in arctis. Ubezpieczenie jednak prerogatyw godności prymacyalnej, gdy Ichmciom panom posłom naszym rekomendujemy, zalecamy, aby medicinam et levamen restauracyi praw prymacialnych apud congregatam Rempublicam znalazłszy, jako in subsequens nominacyi i koronacyi następujących Królów i panów naszych przy arcybiskupach Gnieźnieńskich, Prymasach Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego assekurowali, tak elekcye na miejscach dawnych i prawem juxta usitatas ab antiquo praxes opisanych, perpetua et immutabili na tym sejmie, na fundamencie dawniejszych konstytucyi i pośledniejszych, in futurum lege caveant.

Żeby zaś sub Augustissimo J. K. Mci P. N. M. regimine Rzeczpospolita była prawdziwie iurium suorum domina, et libero voto wszystko dysponująca, ani nigdy sub armis sejmować, i obrad publicznych trzymać nieprzyzwyczajona, zaniosą Ichmć panowie posłowie nasi przy powinnej subjekcyi in atrio libertatis publicum prośby desiderium do J. K. Mci P. N. M., aby wojsk własnych tudzież auxiliarnych indilatam ordynować raczył evacuationem, aby naród wolny nieprzyuczony do tak ciężkich i nieznośnych, nie wystarczających exekucyi i oppressyi, wolnym odetchnieniem mógł tam internae quam externae providere securitati o pożądaném inter Majestatem et libertatem zjednoczeniu serc myślić, et plena consideratia się ubezpieczyć. W czém złączonym z całą Rzecząpospolitą sentymentem, najbardziej o uwolnieniu się i Królestwa całego, quod libertas ad nulla teneri patitur tributa, a colluvie gentium consulent et desudabunt, i póki w tém skutku łaski J. K. Mci P. N. N. nie odniosą, póty in progressum dalszego sejmowania wdać się nie mają, cum discrimine sejmu.

§ 4. Jako zaś wszystka szczęśliwość in bene ordinata Republica, na zachowaniu i obserwowaniu praw zawisła, tak i sejmu terazniejszego cursum ad mentem legis, i według opisania porządku sejmowania, promovere Ichmć panowie posłowie nasi non intermittent, dopominając się po powitaniu przez Rzeczpospolitą Najjaśniejszego Króla Imci P. N. M. o czytanie pactorum conventorum między J. K. M. P. N. M. a Rzecząpospolitą umówionych, i ustanowionych, o których manutentionem illaesam, jako Ichmć panowie posłowie nasi do J. K. M. P. N. M. supplices ferent voces, tak aby J. K. M. P. N. M. super manutentione praw i swobód ojczystych, osobliwie że stante daj Boże diutissima vita sua, nic przeciwnego wolnej elekcyi Królów i panów naszych meditari nie raczy, ani de successione tronu quoscunque colores vel praetextus admittet, publico diplomate assekurować Rempublicam raczył, demissis do J. K. Mci P. N. M. hujus Regni tabernaculis Ichmć panowie posłowie dopominać się będą [precibus].

§ 5. Upraszać także J. K. Mci P. N. M. Ichmć panowie posłowie [będą], aby wakujące tam in civilibus quam in militaribus ministeria Król Imć viris emeritis w miłości i żarliwości ku dobru pospolitemu doświadczonym, dystrybuować miłościwie raczył, i żeby każdy circa munus et ministerium suum prawo sobie opisane obserwować raczył, każdego obligabunt.

§ 6. Względem tudzież ustanowienia jako najgruntowniejszego internae et externae securitatis, provisionis ubezpieczenia Majestatu Jego Pańskiego, convenient Ichmć panowie posłowie nasi cum tota Republica de mediis quam sufficientissimis; na aukcyą jednak wojska Ichmć panowie posłowie nasi prędzej non inclinabunt, póki Prześwietne Województwa Ruskie z Województwy naszymi Wielkopolskiemi i przeładowaną Ziemią naszą Dobrzyńską, do coëquacyi w podatkowaniu

amore boni publici sese in effectu non declarabunt, i póki Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie wodzowie wojsk J. K. Mci i Rzeczypospolitej o komplecie chorągwi polskich i regimentów cudzoziemskiego autoramentu zupełnym na sejmie Warszawskim anno 1717 ustanowionym, płacę punktualną z dochodzącymi pensyami na buławy plenarie odbierającym non informabunt Rzeczypospolitej. Który to komplet aby w liczbie naznaczonej et in observancia rygoru disciplinae militaris Ichmć panowie wodzowie trzymali, przypomną w tém Ichmć panowie posłowie nasi mentem Rzeczypospolitej, aby przez też wojska koronne oraz szkody w dobrach tak królewskich, duchownych i ziemskich hoc temporis interstitio, a fatis Najjaśniejszego Króla Imci Augusta II P. N. poczynione, compensent, dopomną się Ichmć panowie posłowie nasi in fundamento legum non attenta taxa, którą Ichmć w wolnej Rzeczypospolitej imposuerant.

§ 7. A gdy jeszcze różnych państw, Rzeczypospolitej obywatelów magna nomina a consiliis publicis, od domów swoich oddalonych, za granicą trzyma, czyli vis fatorum, czyli też osób własnych conservationis ratio: tedy tych Ichmciów tak w Królewcu, jako i po innych miejscach rezydujących, aby J. K. M. P. N. M. communis patriae Pater, Dominus clementissimus, łaskawością swoją Pańską do siebie zachęcać raczył, i ad corpus Reipublicae benigne languida regens manu, pociągnął, pokornie o to Ichmć panowie posłowie nasi J. K. Mci P. N. M. supplikować będą; na żadnych zaś osób opisywanie honorów, albo dóbr ich konfiskowanie Ichmć panowie posłowie nasi pozwalać nie będą, ponieważ podobne ostrości rygorów nigdy szczęśliwego Rzeczypospolitej nie przynosiły sukcessu, bo takowi zawsze bardziej myśleli jakoby sobie, quam Reipublicae consulant; bardziej tedy vocandi, quam arcendi. Jako zatém ad sananda vulnera oleum non acetum affundendum, tak w tym Rzeczypospolitej razie et scissura, największej łaskawość J. K. M. P. N. M. pomoże, który z wrodzonej klemencyi swojej ad praemia velocior, ad poenas tardior. Creditoribus, jednak tychże Ichmciów zagranicznych, tak o summy zaciągnione i powierzone, jako także w innych pretensyach słusznych, salva via iuris agendi ordinaria, ex eorumque bonis vindicatio caveri powinna.

§ 8. Ponowienie foederum et pactorum z Najjaśniejszą Imperatorową JejMcią jako jest acceptabile Rzeczypospolitej, tak przy innowacyi terazniejszych o satysfakcyą dawnym i ostatnim sojuszom w oddaniu Inflant i innych, interpositionem J. K. M. P N. M. wzywać będą pokornie Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 9. Jura et immunitates Księstwa Kurlandzkiego i Semigalskiego, tudzież powiatu Piltyńskiego, juxta dispositionem ultimariae commissionis, tamże expedyowanej, in omni conservanda securitate.

§ 10. Szkód oraz i krzywd Rzeczypospolitej po różnych miejscach, tudzież privatorum w spalonych i zniszczonych wsiach, jako i miastom do tej Rzeczypospolitej należącym poczynionych, compensationem domówią się Ichmć panowie posłowie.

§ 11. A kiedy cum vicinis pokój zachować et amicitiam colere intendimus, prosić będą Ichmć panowie posłowie J. K. M. P. N. M., aby interponere raczył authoritatem suam Regiam do dworu Berlińskiego, ażeby akta Województw różnych Rzeczypospolitej naszej w Królewcu znajdujące się przywrócone tymże Województwom i Ziemiom, do których należą, były.

§ 12. I gdy per [laudatam] [1]) vicinitatem różne się dzieją aggrawacye stanowi

---

[1]) Rkp. ma tu: »Laudt.«

szlacheckiemu w zabieraniu po drogach i po wsiach różnych osób, tudzież różnej kondycyi osób poddanych, z najazdem domów i wsi szlacheckich, tedy aby takowe ausus cessent in futurum, ludzie oraz zabrani restituantur proprietariis Dominis, usilną o to do J. K. Mci P. N. M. Ichmć panowie posłowie zaniosą prośbę, i w tej materyi cum ministris dworu Berlińskiego w Warszawie o wydanie nieodwłoczne dwóch ludzi, Pilaskich nazwanych, z dóbr possesyi Jaśnie Wielmożnego Imci pana Kasztelana naszego Dobrzyńskiego gwałtownie zabranych, w Potsdamie jednego, w Berlinie drugiego zostających, expostulować nie omieszkają.

§ 13. Starostwo Plotelskie, ponieważ iuribus Wielmożnej Jejmci pani Zboińskiej, Podkomorzyny Ziemi Dobrzyńskiej debetur iuxta constitutionem coronationis Najjaśniejszego Króla naszego Michała, ex quo na niém 40,000 kóp Litewskich haeret, aby post legitimam possesstricem nikomu innemu, tylko Wielmożnemu Imci panu Zboińskiemu, Podkomorzemu Dobrzyńskiemu, z łaski J. K. M. P. N. M. conferowane było, interponent Ichmć panowie posłowie nasi do J. K. M. P. N. M. imieniem Ziemi naszej recomendationem,

§ 14. A że w Ziemi naszej po zasłużonym całej Rzeczypospolitej i Ziemi naszej ś. p. Wielmożnym Imci panu Antonim Chełmickim, Chorążym Ziemi Dobrzyńskiej, (którego merita na pozostałego sukcessora ściągaćby miały Regios favores J. K. Mci P. N. M. względem wojtostwa Dobrzyńskiego i w Liniu, do których recomendatur), wakuje Chorąstwo Ziemi Dobrzyńskiej, tedy aby wakanse tejże Ziemi szły per gradus et merita civium, aby pomieniony wakans z łaski J. K. M. P. N. M. cedat Wielmożnemu Imci panu Kazimierzowi Nałęczowi, stolnikowi Ziemi Dobrzyńskiej, stolnikostwo zaś ulteriori J. K. M. P. N. M. dispositioni, intervenient o to Ichmć panowie posłowie nasi do J. K. Mci P. N. M.

§ 15. Imć pan Adam Mazowiecki Starosta Strzelecki concivis nasz, będąc zawsze in actuali przez lat dwanaście ś. p. Króla Imci Augusta II P. N. M. etiam ad funera obsequio, i teraz indesinenter pańskie J. K. Mci P. N. M. zasługując respecta, aby był do łask pańskich J. K. M. domieszczony, et gratia principis ex occurentiis wsparty, zamówią w tym Ichmć panowie posłowie Regios J. K. Mci P. N. M. favores.

§ 16. Sól Suchedniowa jako jest gratum ziemianom condimentum, tak gdy w odbieraniu jej przez ten czas mortyfikować się Województwa i Ziemia nasza muszą, więc aby in subsequens z przyszłych defluitacyi we wszystkich remanentach de plano dochodziła Ziemię naszę, panowie posłowie nasi elaborabunt. Sól także pensyonalna Starostwu Krzeczowskiemu ab antiquo po beczek 40 należąca, i dekretem komisyi J. K. Mci anni 1713 z Żup Bocheńskich in vim reparationis Wiary * stwierdzona, które drogi Żupy przez grunt Starostwa Krzeczowskiego blisko naprawiać powinny były, jak o tém acta Bochnensia civitatensia testant *, aby corocznie in toto wypłacaną była, o reskrypt do Żup uniżoną do J. K. M. P. N. M. Ichmć panowie posłowie explebunt prośbę.

Tudzież aby munus Podkomorstwa Krakowskiego inspectionem Żup Wieliczkich i Bocheńskich praeseferens, circa iura et privilegia hocce officium concernentia nec non item circa proventus ad hocce officium spectantes zachowane było.

§ 17. Mając zaś prae oculis singularia merita Jaśnie Wielmożnego Imci pana Stanisława z Łochocina Łochockiego, Kasztelana Ziemi naszej Dobrzyńskiej, onegoż przez Ichmciów panów posłów naszych gratiis Regiis rekomendujemy, oraz upra-

szamy, aby Kasztelania Dobrzyńska ad antiquum ordinem po krześle Kasztelanii Inowrocławskiej, przez konstytucyą sejmu terazniejszego przywróconą była.

§ 18. A że się wielka krzywda dzieje dziedzicom i possesorom dóbr ziemskich przez uchodzenie poddanych, o których vindicatią longo processu cum rebellibus inobedientibus prawu czynić trzeba, a przez to uszczerbek i deces znaczny ponosić, a zatém na sejmie terazniejszym procurabunt Ichmć panowie posłowie conformiter do praw dawniejszych o zbiegach constitutionem, aby takowych przyjmować w dobrach tak Królewskich, duchownych i ziemskich, jako i w miastach koronnych cierpieć i przechowywać nie godziło się; którzyby bez attestacyi własnego dziedzica i pana, albo u kogo przedtém służyli, miejsca lub służby sobie szukali, co jako ma się ściągać na poddanych gruntowych zbiegłych, tak o wszystkich służby szukających, cuiuscunque status, żeby żaden z obywatelów bez attestacyi i abszytu od pana, u którego przedtém służyli, nie przyjmował, i o to do grodu conventus, pozywającemu odpowiadał. Cavetur zaś służącym, że roku swego dosłużywszy, do dalszej służby gdyby sam nie chciał, niewolony być niema, a gdyby abszytu lub attestacyi otrzymać nie mógł; tedy odstawszy w grodzie oświadczyć się ma, jako odstał poczciwie, i dlaczego mu abszytu nie dano.

§ 19. Na cłach J. K. Mci i Rzeczypospolitej, aby szlachta bene possessionati na komorach i urzędach wszelkich znajdowali się, conferent o tém ardentissime z Ichmć panami Podskarbiemi, Ichmć panowie posłowie nasi, i desideria Ziemi naszej representabunt.

§ 20. Extenuantur dobra Najjaśniejszego J. K. Mci P. N. M. w Ziemi naszej, representabunt; osobliwie miasteczka wszystkie, w których dla oppressyi przez dzierżawców i possesorów przez nową erekcyą karczem i szynków Czopowe Ziemi naszej minuitur i cale upada; żeby zatém o takie oppressye godziło się in foro competenti ad instantiam instigatora Ziemi naszej, ubezpieczą sobie de recenti Ichmć panowie posłowie nasi.

§ 21. Dekret comissionis ultimarie w Toruniu expedyowanej, aby in integro robore in perpetuum approbowany był, procurabunt w tém Ichmć panowie posłowie nasi.

Caetera illaesae fidei activitati et consummatae prudentiae committimus Ichmciom panom posłom naszym; i tę instrukcyą do ksiąg grodzkich Ziemi naszej przy podpisie Imci pana Michała Mazowieckiego, marszałka sejmiku naszego Lipieńskiego, podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia szesnastego miesiąca sierpnia, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego trzydziestego piątego.

Michał Mazowiecki, marszałek Koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

144.

[Laudum sejmiku przedsejmowego Lipieńskiego z dnia 14 maja 1736 r.]

Nr. 187, fol. 19.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i Prześwietne rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, zjechawszy się za uniwersałem Najjaśniejszego Króla Imci Augusta III,

P. N. M. na sejmik obrania Ichmciów panów posłów do Lipna, na miejsce sejmikom i konsultacyom Ziemi naszej zwyczajne, na dzień czternasty miesiąca maja naznaczony i determinowany:

Naprzód za dyrektora Koła naszego concordibus votis omniumque applausu obraliśmy Wielmożnego Imci pana Antoniego na Rokitnicy Kanigowskiego, pod którego godną dyrekcyą przystępując do elekcyi poselskiej uprosiliśmy i obrali za posłów na sejm pomieniony extraordynaryjny dwuniedzielny z uniwersału J. K. M. P. N. M. w Warszawie vigesima quinta Junii przypadający, e medio nostri Wielmożnego Imci pana na Podosiu Józefa Podoskiego Starostę Dobrzyńskiego, i Wielmożnego Imci pana Józefa Rudkowskiego *, którym to Ichmciom panom posłom nemine contradicente obranym, instrukcyę w Kole naszém umówioną i z koncertowaną in serosivo instrumento napisaną, jak najusilniej na przyszłym da Pan Bóg następującym sejmie extraordynaryjnym przez J. K. M. złożonym promowować, et consensui totius Reipublicae zgadzać się zleciliśmy.

Którą to elekcyą Ichmciom panom posłom i instrukcyą osobliwie napisaną, ręką swoją własną Wielmożnemu Imci panu marszałkowi Koła naszego podpisać, i ad Acta Castrensia Bobrovnicensia per oblatam podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia czternastego maja roku Pańskiego Narodzenia tysiącznego siedmsetnego trzydziestego szóstego.

Antoni na Rokitnicy Kanigowski, marszałek Koła rycerskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

145.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 11 września 1736 roku.]

L. 3, fol. 14.

Laudum sejmiku Ziemi Dobrzyńskiej. My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo, na sejmik dzisiejszy gospodarski naznaczony prawem, zgromadzeni: Wyznawszy Panu Bogu dzięki, qui regna regit, iż nam dobry porządek w Ziemi naszej stanowić in unione animorum pozwala, ex assensu omnium ea quae legis et necessitatis publicae sunt expediendo, uprosiliśmy za komisarza Imci pana Ignacego Gembarta, Łowczyca Ziemi Dobrzyńskiej, na przyszły Trybunał skarbowy Radomski, który jako był na tę funkcyą w roku jeszcze przeszłym z affektów naszych destynowany, tak aby na nadchodzącym Trybunale hoc munus cum emolumento boni publici i Ziemi naszej obeat, obligujemy Jeomci; meritorum jego i podjętej in commodum Ziemi pracy na zawsze memores, teraz zaś niżeli dostateczniejsze occurent media, Czopowe Ziemi naszej Dobrzyńskiej a die primo Januari anni Deo dante venturi 1737 usque ad ultimam Decembris ejusdem anni, z którego proporcyonalnie i na Imci pana plenipotenta udzielić tenebitur, in vim gratitudinis naznaczamy. Obowiązując amore publico tej Ziemi wspomnionego Imci pana komisarza naszego, ażeby w Radomiu da Bóg, miał seriam animadversionem na waryacyą w taryfie pogłównego, według której większa quantitas podatku na dobra w Ziemi naszej leżące znajduje się, niżeliby się znajdować miała; dla czego dopominać się będzie Imć pan komisarz przyrzeczonej taryfy ze skarbu, i inwestigować, qua ratione dzieje się gravamen dobrom Ziemi naszej,

i dochodzić, kto tę impozycyą na Ziemię włożył. Inquantum-by się zaś pokazało, że to zrobili Ichmć panowie oficerowie od gwardyi, ażeby pan komisarz raczył innuere Imci panu plenipotentowi, aby wydał pozwy, lub każdemu causanti szkodę Ziemi.

Żeby zaś Ziemia nasza o prowentach Czopowego dostateczniejszą miała informacyę, tak dawno dla trudności czasów nie miawsy calculum, determinujemy, aby Ichmć panowie administratorowie Czopowego wszyscy, którzy nie mają kwitów od Ziemi, albo sukcessorowie zmarłych, da Bóg na przyszłym sejmiku relationis Ziemi naszej tu w Lipnie deponant calculum. A in casu zerwania sejmiku, przed Ichmć panami urzędnikami pro tunc przytomnemi tenże rachunek expediant, sub poena bannitionis perpetuae przez terazniejsze postanowienie interposita.

A że Ziemia nasza już to lat kilka nie partycypuje pensyi soli, przecież gustus jej pamiętna, de medio sui uproszonych Ichmciów panów komisarzów, to jest Wielmożnych Ichmciów panów Franciszka Konstantego na Obrowie Rościszewskiego, Starostę Bobrownickiego, i Wojciecha Sumińskiego Cześnika Bracławskiego i komornika ziemskiego Dobrzyńskiego, [umocowuje], ażeby do Jaśnie Wielmożnego Imci pana Podskarbiego Koronnego donieść krzywdę Ziemi raczyli, i dopomnieli się wszystkich kontyngentów tak ante interregnum, jako i expost Ziemię naszę concernentium, dopominając się dostatecznej satysfakcyi.

Praecavemus oraz, żeby się na żadną summę pieniężną nie ugadzali, tylko o samę sól in natura conveniant, czy to Samborską czyli Wielicką lub Bocheńską, którym Ichmciom panom komisarzom adesse obligatur dla prędszego tejże soli odebrania i dawnych kwitów weryfikacyi * . . . .

A chcąc prawo pospolite sacrosancte obserwować i zachować, ponieważ wielkie abusus et inconvenientia w Ziemi naszej dziać się poczęły, przeto warujemy, aby elekcye wszelkie deputackie, poselskie, komisarskie i inne wszelkie, według praw zachowane były. Ażeby po innych miejscach prawem zakazanych, prywatnie nie były formowane, et cum praejudicio status nobilitaris i wolnego głosu szlacheckiego nie stawały. A jeżeliby się kto ważył ex concivibus takowej funkcyi uzurpować, i po zerwaniu publiczném i rozejściu z kościoła sine restitutione activitatis publica w Kole, na funkcyą pojechać, taki na potém powinien być incapax wszelkich honorów w Ziemi naszej cum responsione fori ubiquinarii Ziemi naszej ad cujusvis nobilis instantiam, co sobie fide bona przyrzekamy.

Ażeby zaś Ziemia nasza mogła mieć znaczniejszą z Czopowego importancyą, postanawiamy, aby przez Ichmciów panów administratorów z wszelkich miast i miasteczek według prawa wybierane były in futurum.

A że pod ten czas niedochodzenia soli na własną potrzebę wiezione cztéry beczki soli podczas bytności Jaśnie Wielmożnego Imci pana Kasztelana naszego Dobrzyńskiego, pan Porczyński strażnik skarbowy cum asseclis suis ausus est temereque praesumpsit z podwodą czterokonną na polu własnej wsi tegoż Imci pana Kasztelana gravaminose intercipere, i od ludzi Jaśnie Wielmożnego Imci pana Kasztelana na usłudze publicznej w Warszawie będącego koni i podwody dochodzących sześćdziesiąt tynfów extorquere, jako własny jego kwit sonat: tedy tantam audaciam et laesionem Imci pana Kasztelana, Ichmć panowie komisarze Jaśnie Wielmożnemu Imci panu Podskarbiemu Koronnemu exponent, et levamen tantae injuriae w respekcie Jaśnie Wielmożnego Imci pana Podskarbiego Koronnego quam instantissime dopominać się będą, cum poenis irremissibiliter irrogan-

dis pomienionemu panu Porczyńskiemu, et cum satisfactione competenti Jaśnie Wielmożnego Imci pana Kasztelana naszego.

Wielmożni Ichmć panowie urzędnicy ziemscy Ziemi naszej, ażeby respectu comportationis archivi conveniant sukcessorów ś. p. Imci pana Romockiego, podsędka Ziemi naszej, laudo praesenti Ichmciów panów obowiązujemy; in casu zaś renitentiae salvam actionem z Ichmciami Imci panu Instigatorowi committimus.

Pretensya Imci pana Chalińskiego jus transfusum mającego, aby tandem uspokojona była, powinien będzie Imć pan Chaliński jus ad rem obligacyą oryginalną od Ziemi albo od plenipotenta na sto bitych talerów pokazać, która jeżeli niezapłacona, na przyszłym sejmiku powinna Imci provideri satysfakcya.

A że Ziemia nasza niemą teraz modum subveniendi potrzebom kościoła Bobrownickiego intuitu konserwacyi ksiąg grodzkich, tudzież kościoła Lipieńskiego intuitu podobnież konserwacyi ksiąg ziemskich, tudzież ukontentować desideria Ichmciów panów Sumińskiego, komornika ziemskiego, Imci pana Andrzeja Chełmickiego, Imci pana Mikołaja Chlebowskiego, i Stanisława Chalińskiego: tedy te ad media dalszych obrad naszych remittenda declarat.

Proviant w Sierpcu znajdujący się Imci panu Kuczkowskiemu do windykowania praecomittitur, z którego tertia sors WW. Ojcom Bernardynom Skępskim cedere powinna.

Chcąc prodesse prośbie Imci pana Kamieńskiego, burgrabiego grodzkiego Bobrownickiego, względem aggrawacyi, którą ponosi od Jaśnie Wielmożnego pana Smoleńskiego, porucznika gwardyi koronnej vetante lege, upraszamy Imci pana Kasztelana naszego, aby listownie tegoż Imci pana porucznika conveniat, tudzież Imci pana marszałka naszego obowiązujemy, ażeby w tejże materyi z Ichmcią expostulował, et sensibilitatem Ziemi naszej remonstrował.

Które to laudum Ziemi naszej zgodnie ustanowione do grodu podać rozkazaliśmy, i rękami własnemi podpisujemy.

Działo się w Lipnie dnia jedenastego miesiąca września, to jest we wtorek po święcie Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, roku tysiącznego siedmsetnego trzydziestego szóstego.

Jan Karski, marszałek Koła rycerskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

146.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 24 września 1736 roku.]

L, 3, fol. 15.

Laudum Ziemi Dobrzyńskiej. My rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, na sejmik dzisiejszy relationis za uniwersałem J. K. M. P. N. M. zgromadzeni: Wyznawszy Panu Bogu dzięki jako supremo rerum Gubernatori, qui regna regit, iż nam za łaskawą kooperacyą swoją dobry porządek w Ziemi naszej stanowić in unione animorum pozwala, i on in primo zaraz limine uszczęśliwiać raczy, ex assensu omnium ea quae necessitatis publicae sunt expediendo, uprosiliśmy za dyrektora Koła naszego Imci pana Jana Karskiego, pod którego dyrekcyą stosując się do tegoż uniwersału J. K. Mci P. N. M. obraliśmy unito voto et affectu Wielmożnego Imci pana Alexandra Bromierskiego, sędziego

ziemskiego Dobrzyńskiego, za komisarza do Warszawy na postanowienie i ułożenie aukcyi wojska koronnego, na obronę przeciwko nieyrzyjacielowi Rzeczypospolitej potrzebnego; obowiązując amore publico tej Ziemi wspomnionego Imci pana komisarza naszego, ażeby miał seriam animadversionem, aby dobra ziemskie szlacheckie żadnemi na tęż aukcyą wojska nie były inonerowane podatkami, ponieważ wielką taryfą pogłównego zostają obciążone; oraz trzymał się punktu w konstytucyi sejmu przeszłego pacificationis o dobrach ziemskich wyrażonego, jako powinny być wolne; injungendo temuż Imci panu komisarzowi naszemu, ażeby z kapitulacyi gaży tych Ichmściów panów oficerów, którzy nie będąc w służbie wojennej intitulantur officiis i kapitulacye znaczne odbierają, także z Żydów et ex vagabundis personis, (których tu wielki numerus po miastach, miasteczkach i wsiach znajduje się), podatek na tęż aukcyą wojska, nie naruszając bynajmniej dóbr ziemskich szlacheckich, provideatur.

Które to laudum Ziemi naszej ogólnie ustanowione do grodu podać rozkazaliśmy, i rękami własnemi podpisujemy.

Dan w Lipnie dnia dwudziestego czwartego miesiąca września roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego trzydziestego szóstego.

Jan Karski, marszałek Koła rycerskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

147.

[Instrukcya posłom do Prymasa z sejmiku Lipieńskiego, dnia 16 września 1749 roku.]

Instrukcya od Ziemi naszej Dobrzyńskiej do Jaśnie Oświeconego Książęcia Imci Adama Komorowskiego, arcybiskupa Gnieźnieńskiego, Prymasa Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego, Wielmożnym Ichmściom panom Ignacemu z Ossówki Zboińskiemu stolnikowi, i Gabryelowi na Zembowie Nałęczowi podczaszemu, Dobrzyńskim, posłom naszym, na sejmiku boni ordinis obranym w Lipnie dana, die decimo sexto Septembris anno millesimo septingentesimo quadragesimo nono.

Może to być, że inne Prześwietne Województwa i Ziemie, poprzedziły Ziemię naszą z tą własnością, * która istocie prymacyalnej godności należy, dążąc z powinszowaniem tej tak wysokiej, bo najpierwszej w narodach naszych preeminencyi Jaśnie Oświeconemu Księciu Imci arcybiskupowi Gnieźnieńskiemu, Prymasowi Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Nie daje się jednak Ziemia nasza we środku prawie rangą między innemi Województwami i Ziemiami położona, uprzedzać sercem z tą, która i co do osoby i co do zacności i co do najwyższego prymacyalnej godności charakteru należy *.

Więc uprosiwszy na sejmiku boni ordinis unanimi plausu et consensu całej Ziemi doszłym, z pośród siebie Wielmożnych Ichmściów panów Ignacego z Ossówki Zboińskiego stolnika, i Gabryela na Zembowie Nałęcza, podczaszego Dobrzyńskich za posłów, zleca, obliguje, i prosi, aby ciż Ichmć captato tempore zjechawszy na to miejsce, gdzieby się prymacyalnej godności znajdowała rezydencya, skłonność serc tak od stanu senatorskiego, jakoteż od wszystkich dygnitarzów, urzędników, i całego stanu rycerskiego Ziemi naszej Jaśnie Oświeconemu Księciu Imci Pryma-

sowi, quo zelo, quo studio, qua reverentia fertur ku temuż Jaśnie Oświeconemu Księciu Imci, ustną swoją explikowali i wyłuszczyli elokwencyą.

Cieszy się bowiem Ziemia nasza, że J. K. M. P. N. M. osobie tej najpierwszą godność Rzeczypospolitej konferował, która wyciąga krew i życie swoje z familii vetustate, genere, krzesła i katedry najpierwsze w ojczyznie naszej zasiadającej.

A ztąd nieomylną czyni sobie nadzieję, iż tego najwyższego charakteru, idąc torem wielkich i niezkomparowanych antecessorów swoich przy chwale Boskiej używać będzie Jaśnie Oświecony Książe Imci Prymas, jako intermedius inter Majestatem et libertatem na utrzymanie praw, swobód i wolności narodów naszych.

Spieszyć się będą z tym to funkcyi swojej charakterem ciż Ichmć panowie posłowie nasi ad aram sub alternae* potestatis tém pilniej, im się widzi być Ziemia nasza w swojej najnieszczęśliwsza ex genere capitalis contributionis sytuacyi. Rozbierając bowiem per economicam publicam qua generales, qua particulares tebellas omnium in Republica practicatarum contributionum, widzi się być tak przeładowaną i zgoła jęczącą sub pondere gravi, iż na te cztéry miliony, które cała Rzeczpospolita prócz kwarty i hyberny na zapłatę wojsku dwiema rathami importuje, biorąc justam proportionem, nie przyszłoby Ziemi naszej na jednę rathę tylko półtrzecia tysiąca zapłacić, a teraz mdlejąc zgoła pod ciężarem i wypłacając szesnaście tysięcy kilkaset na jednę rathę, musiała Ziemia nasza kilkanaście wsi in perpetuum feudum własnemu oddać żołnierzowi, i stać się musieli współbracia nasi, dla niesprawiedliwego in contribuendo pomiarkowania, exulantami od własnych fortun swoich.

A dlatego zanosić będą supplicem libellum Ichmć panowie posłowie nasi do prymacyalnej godności, aby na przyszłym da Bóg sejmie inter primas curas et sollicitudines łaskawą na tę krzywdę i obciążenie Ziemi naszej mieć raczył attencyą.

Jako zaś Król Imć P. N. M. po niedoszłym sejmie ordynaryjnym w Warszawie, deklarował na przeszłym senatus consilium po zerwanych tak wielu ordynaryjnych, determinować sejm extraordynaryjny, tak prosić będą Ichmć Jaśnie Oświeconego Książęcia Imci Prymasa, aby za przybyciem J. K. M. ad regnum prosił pana o jak najprędsze onego złożenie, gdyż hoc unico temperamento qua praxi, qua legibus, qua manuscriptis constat, Rzeczpospolita w takich razach ratować się zwykła.

Że zaś virtus promotore carens non surgit in altum, więc Wielmożni Ichmć panowie posłowie Wielebnego Imci księdza Gabryela Podoskiego kanclerza, a przeszłego z kapituły Kujawskiej w Lublinie deputata, godnego prałata terrigenam nostrum łasce promocyi, i protekcyi Jaśnie Oświeconego Książęcia Prymasa zalecać będą.

Tejsamej Wielebnego Imci księdza Stanisława Karnickiego kanonika Płockiego i Łowickiego, zasłużonego ś. p. antecessorowi Jaśnie Oświeconego Książęcia Imci oddawać będą.

Podobną i żywą od Ziemi naszej wyciąga rekomendacyą osoba Wielmożnego Imci pana Józefa Leona z Rutkowic Rutkowskiego, sędziego Dobrzyńskiego, który przez zacność domu swego, godność i pojętność, będąc obranym unanimi votorum consensu od Ziemi, i od J. K. M. uprzywilejowanym, oraz coram dignitariis et nobilitate przysięgłym w roku przeszłym sędzią naszym ziemskim Dobrzyńskim, z wszelką attencyą i pilnością żadnej w powiatach swoich nie opuszczając kadencyi,

z znacznym kosztem i pracą continuo ad satisfactionem justitiae i do ukontentowania całej Ziemi naszej administruje sprawiedliwość.

Prosić tedy będą Wielmożni Ichmć panowie posłowie, aby za interpozycyą prymacyalnej godności pane benemerentium od J. K. M. za tak wielkie expensa swoje był rekompensowany, ale i w sądach assesorskich J. K. M., jeżeliby ex invidia malevolorum względem urzędu sędztwa ziemskiego miał jakowe wbrew Ziemi naszej uknowane impetycye, wielowładnej protekcyi dziełem był salwowany. Caetera activitati Ichmciów panów posłów naszych tak pro interesse całej Ziemi, jako i zasłużonych in Republica zalecamy.

Którą to instrukcyą omnium ordinum nostrorum consensu ustanowioną, aby Wielmożny Imć pan Józef Maciej Nałęcz, marszałek Koła naszego podpisał, i do grodu Bobrownickiego per oblatam podał, upraszamy.

Działo się w Lipnie ut supra.

Józef Maciej Nałęcz, marszałek Koła rycerskiego sejmiku gospodarskiego.

148.

[Instrukcya Komisarzowi na Trybunał Radomski, z sejmiku Lipieńskiego dnia 16 września 1749 roku dana.]

Instrukcya od Ziemi naszej Dobrzyńskiej Imci panu Bernardowi Koziebrodzkiemu, Cześnikowiczowi Dobrzyńskiemu, Komisarzowi na Trybunał Radomski obranemu.

Jak wszelkie funkcye w narodzie naszym Republikańskim referować się powinny ad leges patrias, tak konstytucye na Trybunałach Radomskich napisane, Imć pan Komisarz nasz pro re et necessitate sacrosancte zachowywać obligatur, tam się przychylając, gdzie całość praw, swobód i wolności utrzymanie, tak zapłaty wojsku, jako tegoż in disciplina militari, vertitur.

Że zaś Ziemia nasza od rewizorów skarbu J. K. M. przy wożeniu soli zamorskiej ob defectum Samborskiej częste kłótnie, podwód i koni zabieranie, ludzi różnego stanu bicie i ranienie cierpi: więc wspomniony Imć pan Komisarz nasz qua via pacis et persvasionis, qua iuris postępując sobie, powinien to efficere, aby sól Samborska według konstytucyi annorum 1576 et 1589 na wendycyą w Dobrzyniu lub tam, gdzie wygodniejsze miejsce skarb J. K. Mci upatrzy, byle nad Wisłą z tej strony, gdzie leży Ziemia Dobrzyńska, i w mieście do niej należącém, propter usum et commoditatem całej Ziemi, corocznie proportionata quantitate złożona zawsze leżała. A tak gdy Ziemia nasza według konstytucyi wyżej wyrażonych będzie miała in depositorio sól Samborską, po zamorską do miast Pruskich jeździć nie będzie, et per consequens praktykowane z ludźmi skarbowymi przy wożeniu soli zamorskiej kłótnie ustać będą musiały.

A ponieważ taż Ziemia nasza z ćwierci Anni 1711 na batalion pieszy ś. p. Imci panu Dąbskiemu, marszałkowi nadwornemu koronnemu, jeszcze kilka tysięcy niewypłaconych według rachunków swoich winna pozostała, o które sukcessor Imć pan Wojewoda Brzeski Kujawski onę processuje; więc starać się powinien Imć pan Komisarz, aby i tę sprawę qua via iuris qua via pacis, zniozłszy z niej proces Radomski, uspokoił.

A że w Ziemi naszej wiele takowych znajduje się wsi, z których jedne per quasdam omissiones nie są wyrażone w taryfie do płacenia pogłównego na ów czas circa onejże formationem, drugie zaś in deteriori zostawały statu, a teraz ad perfectum przyszły florem, a te, które były także na ów czas niby in bono statu, przyszły in desolationem, a po ułożonej taryfie wiele wsi z nowych kolonii osiadłych wybudowano, które nil contribuunt, przez co sufficere płacy pogłównego nie mogą, jedne i nowe nie nie płacą: więc obligujemy Jaśnie Wielmożnego Imci pana Komisarza, aby raczył inire na tamtém miejscu adaequata media in satisfactionem injuriatorum, i postarał się o dekret na ułożenie nowej taryfy.

Dla czego nie mogąc Ziemia tantum praeaggravans znieść pondus, musiała wsi kilka in perpetuum feudum własnemu oddać żołnierzowi, i stać się musieli współbracia nasi, dla niesprawiedliwego in contribuendo pomiarkowania, od własnych swoich exulantami.

Caetera activitati Imci pana Komisarza committuntur.

Którą to instrukcyą Ziemi naszej ręką swoją podpisawszy do grodu ad oblationem posyłam.

Działo się w Lipnie die decima sexta Septembris anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo nono.

Józef Maciej Nałęcz, marszałek Koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego gospodarskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

149.

[Instrukcya Komisarzowi na Trybunał Radomski, z sejmiku Lipieńskiego, dnia 14 września 1751 roku dana.]

Instrukcya Wielmożnemu Imci panu Kazimierzowi z Ossówki Zboińskiemu, kasztelanicowi Elbląskiemu, Komisarzowi dnia dzisiejszego z pośrodka nas nemine contradicente na Trybunał koronny skarbowy Radomski od nas wszystkich z Ziemi Dobrzyńskiej obranemu i uproszonemu dana.

Jako wszystkie subssellia o ojczyźnie naszej postanowione i funkcye do expedyowania onych i wykonania sancitów ojczystych fundament i grunt swój mają na konstytucyach sejmowych, tak i Ziemia nasza przychylając się ad ultimariam 1736 constitutionem, zaleca Wielmożnemu Imci panu Komisarzowi, aby nietylko te z której jest obrany za komisarza na sejmiku naszym, ale oraz i inne o Trybunałach skarbowych Radomskich signanter 1717 et 1726 wypełniał, a raczej aby na tamtém miejscu zasiadając, ad satisfactionem tak co ad disciplinam militarem, jako też co ad exsolutionem stipendiorum należy, starał się cum omni sollicitudine do skutku przywieść, a oraz Imć pan Komisarz nietylko sam ma zjechać na lustracyą tego regimentu, który u nas płacę bierze, ale też i w Radomiu ma exactissime dojrzeć tego, jeżeli się wszystkie wojsko utriusque authoramenti według prawa przed swojemi komisarzami lustrowało. Ma także dać pilną attencyą tenże Imć pan Komisarz nasz, żeby według konstytucyi i według deklaracyi Radomskiej wcześnie coram suis subdelegatis wojsko utriusque authoramenti swoje likwidując cum praestandis iuramentis in stuba iudiciali tam de lege publica quam declarationibus circumscriptis odprawowało, i żeby Wielmożny Imć pan Instygator Koronny wcześnie

wpisy przeciwko Chorągwiom i regimentom wszystkim in ordine ad expediendas liquidationes poczynił, doglądając tego jak najpilniej, aby decessa, jeżeliby się znalazły w wojsku utriusque authoramenti, do Województw i Ziem applikowane były. Gdy zaś Wojsko cudzoziemskie do tego czasu niema własnego regulaminu po utraconym tym, który był in anno 1716 postanowiony ac lege publica approbowany, więc Wielmożny Imć pan Komisarz wniesie to do Izby, aby przy obieraniu Wielmożnych Ichmciów panów posłów z Trybunału Radomskiego do J. K. M. P. N. M. według zwyczaju, żeby ciż Wielmożni Ichmć panowie posłowie prosili J. K. M., aby na przyszłym sejmie ten regulamin semel pro semper był ułożony i postanowiony; ponieważ bez tego regulaminu inszym, a zgoła odmiennym, rządzi się każdy regiment i likwiduje porządkiem i gospodarstwem, z czego trudność wielka tam lustratoribus quam liquidatoribus przychodzi.

Te zaś publiczne Rzeczypospolitej wypełniwszy usługi, et ad satisfactionem qua possibile przyprowadziwszy, temuż Wielmożnemu Imci panu Komisarzowi takowe zlecamy nasze prywatne desideria: Gdy Ziemia nasza już to drugi rok soli Suchedniowej nie bierze, więc Wielmożny Imć pan Komisarz ma convenire skarb J. K. M. qua via juris qua amicabili, aby tę sól Suchedniową za dwie lecie do Dobrzynia, a nie gdzieindziej defluitował, i onęż Wielmożnemu Imci panu Szymonowi Orłowskiemu Żupnikowi Dobrzyńskiemu, praevia quietatione ac solutione grzywien do skarbu należących oddał. Że zaś Ziemia nasza ma kilka konstytucyi po sobie, to jest 1609, 1576, 1598, iż powinna mieć na wendycyą sól Samborską w Dobrzyniu składaną, więc o wypełnienie tejże konstytucyi Wielmożny Imć pan Komisarz tenże skarb J. K. M. będzie obligował. Dlatego bowiem, że soli na wendycyą prawem opisanej obywatele nasi nie mając i nie mogąc się obejść sine hoc condimento, bywają przymuszeni do kupowania soli zamorskiej, a ztąd tak między obywatelami naszemi, jakoteż i ludźmi skarbowemi do wielkich kłótni, ran, zadawania, inwentarzów zabierania, i innych nieznośnych exorbitancyi, zabojów i wiolencyi przychodzi. A dlatego tenże Wielmożny pan Komisarz z tymże skarbem J. K. M. expostulować będzie, aby tej swejwoli, tych najazdów domów i dworów szlacheckich, soli szukając, zakazał, i sól Samborską na wendycyą do Dobrzynia składał.

Działo się w Lipnie we wtorek w dzień podwyższenia Świętego Krzyża, to jest dnia czternastego września roku Pańskiego tysiąc siedemsetnego pięćdziesiątego pierwszego.

Seweryn Ośniałowski, pisarz grodzki Bobrownicki, marszałek Koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego gospodarskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

150.

[Instrukcya posłom do Króla, z sejmiku Lipieńskiego, dnia 14 września 1751 roku dana.]

Nr. 479, fol. 8.

Instrukcya do J. K. M. P. N. M. Wielmożnym Ichmciom panom Sewerynowi na Ośniałowie Ośniałowskiemu, pisarzowi grodzkiemu Bobrownickiemu, i Józefowi Karskiemu Łowczycowi Rożańskiemu, posłom od Ziemi naszej na dzisiejszym sej-

miku boni ordinis zgodnie obranym, w Lipnie we wtorek w dzień podwyższenia Świętego Krzyża, to jest dnia czternastego września roku Pańskiego tysiąc siedemsetnego pięćdziesiątego pierwszego dana.

Powinszują takiego J. K. M., jako i Najjaśniejszej Królowej dobrego od Pana Boga zdrowia i szczęśliwego do państw swoich od Boga powierzonych przybycia. Podziękują Najjaśniejszej Królowej Jejmci, że zdrowie Pana Naszego małżeńskiém a tak świątobliwém i zgodném piastuje i pielęgnuje staraniem, wznosi cała Ziemia nasza do Boga oczy i serce, aby to tak miłe i swobodne bez najmniejszej przykrości w stuletne Bóg przedłużył wieki panowanie. Nie zamilczą i tej należytej wdzięczności oddać trybut, że za przezorném staraniem, za mądremi i doskonałemi zabiegami, przy ścisłych związkach z największymi monarchami, w słodkim i miłym pod Najwyższą głową i rządem Pana Naszego zostaje Królestwo Polskie pokoju. A że poczty i ogłos publiczny donosi, iż Najjaśniejsi Królewicze Ichmć mają przybyć do Polski, więc jeżeliby ta bytność Najjaśniejszej familii nam miłej i ulubionej nastąpiła, osobliwe powinszowanie tak szczęśliwego przybycia, jako i zdrowia dalszego Ichmć panowie posłowie audyencyą sobie uprosiwszy z wszelkiém, qua par est majestatibus, uczynić będą powinni uszanowaniem. Aby ta Najjaśniejsza familia, jako z Jagiellońskiego pochodząc domu, a nam w nieostygłej zostająca pamięci, rezydencyą swoją wraz z Najjaśniejszym państwem kontynuować raczyli.

Skarży się Ziemia nasza, że w ustawicznych od stanu duchownego zgoła jęczy przez ewokacye ultra praescripta legum o dziesięciny, osepy, o wyderkaffy, o niepomiarkowane uśtawiczne legata w ciężarach, i oppressyach. Skarży się, że dobra szlacheckie, dobra dziedziczne servitio bellico i innym usługom publicznym podległe, codzienne zgoła, to przez nowe fundacye, to per pia legata, to przez inne różne wymyślne inwencye onerantur nieznośnemi długami; tak dalece, że podobno niemasz wsi takiej w Polszcze dziedzicznej, któraby duchownemi nie była obciążona summami; tak dalece, że odrachowawszy dobra wszystkie W. K. Mci i dystrybucyi Jego podległe, oraz duchowne cujuscunque generis sint, długi na dobrach dziedzicznych zaległe, stan rycerski, który się nazywa fundamentem i kamieniem węgielnym drugich stanów, ledwo się na setnej części mizernej possessyi swojej mieścić musi; stan zaś ten szlachecki, stan rycerski, tak się rozradza w państwach W. K. M., że miejsca sobie neque minimum domicilium do skłonienia głowy znaleść nie może. Te tedy refleksye roztrząsnowszy głęboko, eventualiter boi się Ziemia nasza, żeby ex praemissis jakie inconveniens nie wyniknęło cum periculo orthodoxae fidei. Są per iura Regni obwarowane tym w wszystkiém zabiegi; lecz cóż potém, kiedy na extenuacyą dóbr szlacheckich różnych stan duchowny używa środków, i niedościgłych sposobów ad extenuationem szczupłych, a zgoła czterech * zagonów naszych, a dlatego Ziemia nasza uprasza W. K. Mci, abyś na przyszłym sejmie te okoliczności i to co ad Curiam Romanam, i to co do praw ojczystych należy, mocne miłościwie raczył przyłożyć środki i temperamenta. Spodziewa się Ziemia nasza, że ad haec praemissa Jaśnie Oświecony Jaśnie Wielmożny stan duchowny, który jako pięknie świeci w senacie i innych subselliach między stanem naszym zaszczepiony, i owszem nader potrzebny, do zabieżenia tej extenuacyi dóbr szlacheckich i innych wyżej przerzeczonych inconvenientiom temperament legibus Regni obwarowany utrzymywać będzie.

A że krzesła Ziemi naszej, lubo minoris ordinis rozchodzące się aż po Mało-

polskich Województwach, a Ziemia nasza pogłówne za dekretami Radomskiemi, lubo cum salva respectione, którychby trzeba w Lublinie w Ruskich Województwach szukać, wypłacać musi: więc supplikuje do Majestatu W. K. Mci, abyś wakującą kasztelanią Rypińską po śmierci Imci pana Radziejowskiego za Lwowem possessyą swoją mającego, którego oczy nasze nie znały, ten wakans Imci panu Bieganowskiemu krwią liczną w Ziemi naszej wszczepionemu, i possessyą w tejże Ziemi naszej znaczną mającemu, i na sejmikach ustawicznie merytującemu, Podczastwo zaś Kowalskie post ascensum Imci pana Bieganowskiego na kasztelanią Rypińską, Imci panu Sewerynowi Ośniałowskiemu, pisarzowi grodzkiemu Bobrowniekiemu, w Ziemi naszej dobrze zasłużonemu i znacznie skoligowanemu, miłościwie konferować raczył.

Seweryn Ośniałowski, pisarz grodzki Bobrownicki, marszałek Koła rycerskiego sejmiku Lipieńskiego gospodarskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

151.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 11 września 1753 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo Prześwietnej Ziemi Dobrzyńskiej, zjechawszy się do Lipna na miejsce obrad naszych zwyczajne na sejmik gospodarski, drugiego dnia po sejmiku deputackim irrito eventu rozeszłym, na dzień jedenasty Septembra w roku terazniejszym przypadający, obraliśmy concordibus votis za dyrektora Koła naszego Wielmożnego Imci pana Piotra Paprockiego, Skarbnikowicza Dobrzyńskiego, towarzysza znaku pancernego Najjaśniejszego Królewicza Imci Karola, pod którego godną i zgodną dyrekcyą stosując się do Laudum anni 1752, którém obraliśmy communi omnium applausu za Komisarza na Trybunał skarbowy Radomski, na rok da Bóg przyszły tysiączny siedmsetny piędziesiąty czwarty przypadający, Jaśnie Wielmożnego Imci pana Józefa Leona Rutkowkiego, Sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego. Toż approbando Laudum, wzwyż wspomnionego Jaśnie Wielmożnego Imci pana Sędziego Dobrzyńskiego, znając Jego probatam activitatem obligujemy, aby circa leges patrias, na Trybunale Radomskim funkcyą tą na siebie włożoną expedyował. Tudzież przeszłorocznym Laudum i Imci pana plenipotenta obranego approbujemy, chyba, żeby ob aliquas legalitates nie mógł adesse et prodesse, tedy na miejsce onego Imci pana Józefa Karskiego Łowczyca Rożańskiego constituimus. A że nam się spodziewać należy ad cor Regni Najjaśniejszych państwa naszych miłościwych, więc obieramy posłów, to jest Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów Józefa Leona Rutkowskiego, Sędziego Ziemi Dobrzyńskiej, obranego na Trybunał Radomski Komisarza, i Ignacego na Podosiu Podoskiego Starostę Złotoryjskiego, którzy to Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie powitają Najjaśniejszego Króla Imci P. N. M. Najjaśniejszą Królową Jejmć, tudzież Najjaśniejszych Królewiczów, jeżeli się w Polszcze znajdować będą; dla czego tymże Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom posłom osobliwszą Imć pan marszałek Koła naszego rycerskiego in desideriis Ziemi naszej spisze i podpisze instrukcyą.

Sól zaś z przyszłej defluitacyi Suchedniowej in anno 1754 przypadającą de consensu totius terrae na koronacyą Najświętszej Matki Skępskiej Wielebnym

Ojcom Bernardynom konwentu Skępskiego praeviis od nich, że do skarbu J. K. M. solvendis marcis applikujemy. hoc adiecto, ażeby tęż sól w skarbie J. K. Mci zaprzedali, któraby tu do Ziemi nie przychodziła.

A że znaczną krzywdę przez niepakowanie soli Suchedniowej od Wielmożnego pana Żupnika Ziemi naszej ponosimy, więc obligujemy tegoż Imci pana Żupnika, ażeby pakowana sól ponieważ na to bierze insuper beczek dwieście, nas dochodziła.

Pogorzel w Xiętym * Wielmożnego Imci pana Murzynowskiego, pisarza ziemskiego Dobrzyńskiego w przyszłym czasie z Czopowego kontentować deklarujemy.

Pogorzel także Imci pana Kłobukowskiego simili modo compensabitur.

Proces na Ziemi naszej od regimentu pieszego gwardyi J. K. M. i Rzeczypospolitej otrzymany Wielmożny Imć pan Marcin Chaliński Łowczy Bilski in termino satisfactorio ex mente decreti Tribunalicii Radomiensis incidenti — uspokoić obliguje się; co sobie z Czopowego z miast Ziemi naszej należącego compensare curabit, w roku terazniejszym.

A ponieważ miasto Nieszawa po uczynionej likwidacyi kwity w tejże likwidacyi niezakonnotowane wynalazło, i one ad praesens produkuje, więc Ichmć executores tegoż Czopowego pomienione kwity jako rzetelne obserwować, i summy w nich wyrażone detrunkować powinni.

Znając zacne merita w tej Ziemi Wielmożnego Jmci pana Kazimierza Machczyńskiego Skarbnikowicza Dobrzyńskiego, aby mogły coronari przyrzekamy, że swego czasu tegoż Wielmożnego Imci pana Skarbnikowicza funkcyą komisarską na Trybunał Radomski kontentować, w pamięci mieć będziemy.

In reliquo laudum anni 1752 we wszystkich punktach i obowiązkach tam in toto quam in quavis minima parte stwierdzamy, korroborujemy i approbujemy; które to nasze niniejsze postanowienie zlecamy Wielmożnemu Imci panu marszałkowi ręką włąsną podpisać, i do ksiąg Ziemi naszej autentycznych per oblatam podać.

Działo się w Lipnie dnia jedenastego Septembra 1753 roku.

Piotr Paprocki, marszałek Koła rycerskiego Prześwietnej Ziemi Dobrzyńskiej.

152.

[Instrukcya posłom na sejm, dana z sejmiku Lipieńskiego, dnia 23 sierpnia 1756 roku.]

Instrukcya Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom Józefowi Leonowi Rutkowskiemu, Sędziemu ziemskiemu Dobrzyńskiemu, i Michałowi Zboińskiemu generałowi majorowi wojsk, i sekretarzowi artyleryi koronnych, na sejm przyszły do Warszawy posłom, w Lipnie dnia dwudziestego trzeciego sierpnia roku tysiąc siedmset pięćdziesiątego szóstego spisana i dana.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i cały rycerski stan Ziemi naszej Dobrzyńskiej zgromadziwszy się za uniwersałem Najjaśniejszego Króla Imci Augusta Trzeciego P. N. M. nam łaskawie daj Boże w potomne wieki panującego, na miejsce konstytucyami wyznaczone, to jest do Lipna i kościoła farnego tamecznego, na dzień dwudziesty trzeci miesiąca sierpnia w roku terazniejszym tysiącznym siedmsetnym pięćdziesiątym szóstym:

Najpierwej w początku konsultacyi naszych supplikując Boga Zastępów na pomoc, po przeczytaniu uniwersału J. K. M. i szczęśliwém zagajeniu pierwszego ex ordine znajdującego się urzędnika, Wielmożnego Imci pana Sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego; obraliśmy i uprosili za dyrektora i marszałka Koła naszego: Wielmożnego Imci pana Gabryela Święcickiego, komornika ziemskiego Dobrzyńskiego. Pod którego dyrekcyą i godnym Marszałkostwem, sprowadziwszy debito cum respectu do kościoła Imci pana Kolczyńskiego, posła J. K. M., i wysłuchawszy instrukcyi jego do Ziemi naszej przesłanej, tudzież po pożegnaniu jegoż diserto ore Imci pana marszałka Koła rycerskiego, i po odprowadzeniu z podobnym uszanowaniem do stancyi tegoż Imci posła J. K. M., a potém po przeczytanych listach od Jaśnie Oświeconych i Jaśnie Wielmożnych Senatorów i Ministrów do Ziemi naszej adresowanych, przystąpiliśmy do elekcyi i uprosiliśmy na Sejm nastepujący w Warszawie sześćniedzielny e medio nostri za posłów Wielmożnych Ichmciów Panów: Józefa Leona Rutkowskiego, Sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego; Michała Zboińskiego, Generała-majora wojsk i sekretarza artyleryi koronnych; po których nemine contradicente szczęśliwej pro bono et utilitate publica elekcyi, zaczęliśmy niniejszą instrukcyą tymże Wielmożnym Ichmciom panom posłom do utrzymania daną w niższych punktach, i aby według możności i sposobności wypełniona była, obligujemy.

A najprzód dawniejsze instrukcye przeszłym Ichmciom panom posłom naszym dawane, jako to annorum millesimo septingentesimo quadragesimo sexto, millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo, millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto, iuxta tenorem onychże ażeby in toto utrzymowali, mocno obowiązujemy, zlecając na wzór starożytnych Rzymianów ogólnej dawania posłom instrukcyi: omnia pro Republica nihil contra Rempublicam, żeby obserwowali całość w zachowaniu praw stanowionych, uformowanie nowych ex casibus eventualibus, na które niemasz rezolucyi w starych, obronę zewnętrzną opatrzoną wojska licznością, miłość, zgodę, pokój wewnętrzny, konfidencyą między stanami, sprawiedliwość podupądłą i porządek ekonomiczny w ojczyznie naszej jak najlepiej zlustrowali, ułożyli i utrzymali, do dawniejszych zaś instrukcyi wyżej wyrażonych te niższe punkta przypominamy i przydajemy.

§ 1. Wielmożni Ichmć panowie posłowie Ziemi naszej, najpierwej i jak najusilniej starać się będą, aby na pierwszym dniu obrany był Marszałek sejmowy, non obstante quavis contradictione, przeciwnie konstytucyom o sejmowaniu postanowionym, a potém oświadczą imieniem publiczném, jak najżywszą in plenis ordinibus J. K. M. P. N. M. wdzięczność za wydaną administracyą do dóbr ordynacyi Ostrogskiej, i za ubezpieczenie przy tak dobrotliwej protekcyi Pańskiej patrimonii Rzeczypospolitej, tudzież aby taż ordynacya Ostrogska nie in privatos usus, ale na publiczne użytki dysponowana była. Jakoteż aby na przyszłym sejmie stany Rzeczypospolitej o expedyowanej Kommissyi Dubieńskiej, perceptach i expensach wszystkich całej tej ordynacyi Ostrogskiej zupełnie informowane były, usilnie dopomną się.

§ 2. A że Rzeczpospolita bez sejmu i decyzyi stanów, dla zrywania sejmów otworzyć mennic nie mogąc, do ostatniego w tém przyszła niedostatku, złoto i dawną śrebrną monetę przez łakomstwo partykularnyh wyprzedane za granicę mając: a J. K. M. P. N. M., kiedy żadną miarą w tém ojczyzny ubóstwie nie chciał zwykłego i we wszystkich akcyach swoich jawnego ojcowskiego ad avertęn-

dum hocce malum obstante lege żażyć starania, jakie tylko zostawało in hac premente necessitate raczył arripere do ratunku naszego medium, gdy w dziedzicznych swoich Państwach z własnego śrebra białą monetę wybić kazał, którą do Polski dla jakiegokolwiek podsycenia kraju różni wywozić usiłują, za co, wraz i za inne łaski niewygasła jest mu powinna wdzięczność. Z tém wszystkiém instabunt Ichmć panowie posłowie nasi, et cum pluralitate bene sentientium in Republica wynajdą sposoby, ażeby wywożeniu złota i dawnej monety za granicę, a wprowadzaniu cudzej non adaequati valoris do Królestwa, jak najskuteczniej zabieżeć; otworzenie zaś mennic w kraju Polskim ducta justa proportione z okoliczności czasu i sąsiedzkich monet valoris intrinseci ustanowić.

§ 3. Zaszczycania się i szukania promocyi i protekcyi zagranicznych, jako ojczyste wyraźnie zakazują prawa, tak aby takowe wznawiające się usiłowania więcej nie praktykowały się, i wcale w wolnym narodzie ustały, i żeby każdy Patryota bądź w Senacie, bądź w stanie rycerskim bez żadnych obcych dependencyi, szczególnie panu i ojczyznie swojej był wiernym i przywiązanym, Ichmciom panom posłom naszym do promowowania i ustanowienia serio rekomendujemy.

§ 4. Miast stołecznych Krakowa, Warszawy, Lwowa, Poznania, Lublina, Piotrkowa, Wilna, coraz większej ruinie przez zagęszczone Juridiki i odebranie przez żydostwo handlów, oraz przez wyderkafy duchowne, ażeby zabieżeć, starać się będą Ichmć panowie posłowie. Uzurpowane zaś jakoweś absolutne miasta Gdańska panowanie, przez podniesione proprio motu miary, sfałszowane wagi, wymyślone na oszukanie prowadzonych z Polski towarów, osobliwie leśnych, braki, postanowione w Bramach i przy szlakbanach (excypując tylko samych Ministrów cudzoziemskich i Senatorów polskich z Ich assystencyą) na szlachtę i Panów polskich w równości z Senatorami urodzonych, lubo młodszych Braci, cła i trojakowe od osób i koni akcyzy; najazdy domów szlacheckich, z bronią, i z żołnierzami i armatami, niedotrzymanie kontraktów, które samochcąc, kupcy z Gdańska wyjeżdżając w Polsce zawierają, fortiter reprezentować, zgromadzonej Rzeczypospolitej, i abolitionem horum abusuum et praedominii, Ichmć panowie posłowie promowować jak najusilniej bedą.

§ 5. Aggrawacye i najazdy dóbr i dworów szlacheckich przez ludzi skarbowych, i owszem niebezpieczeństwo osób szlacheckich, przez zabijania, bicia, i rąbania ich, jako się na osobie Imci pana Antoniego Murzynowskiego, Ziemi naszej obywatela, bezprawnie praktykowało, z ostatnią ruiną prerogatyw szlacheckich krwią przodków naszych wysłużonych, przełożą Ichmć panowie posłowie Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom Podskarbiom, i satysfakcyi dla ukrzywdzonego Imci pana Murzynowskiego od nich się dopomną. Na potém zaś starać się będą, ażeby bezpieczeństwo szlacheckich osób i dóbr ich w tém obwarowane było, sub libera motione nobilitatis przeciwko takowym gwałtom. Podadzą także justae animadversioni Rzeczypospolitej krzywdy i extorsye inne od skarbu nobilitati wniesione, między innemi, że na cłach ważne tylko czerwone złote po pół ośmnasta złotego przyjmowane, a ze skarbu złe nieważne po ośmnaście złotych płacone z publiczną krzywdą bywają. O co etiam przy rachunkach Podskarbińskich dopomną się Ichmć panowie posłowie, et in futurum takowe praejudicia tollere koniecznie starać się będą. I owszem żeby rodowici szlachta na komorach osadzeni bywali, aby równy przed równym szlachcicem iuramenta wykonywał, a nadewszystko unikając kary Boskiej z krzywoprzysięstw ściągającej się, żeby ten punkt w rocie iuramentu

„jako nie zakontraktowany towar« (ponieważ ordynaryjnie kupcy Gdańscy w Polsce kontraktują), zupełnie był wypuszczony.

§ 6. Uzurpują sobie Ichmć panowie Starostowie i tenutaryuszowie dóbr Królewskich ponad Wisłą leżących, ażeby im od towarów leśnych lądowe płacono, co jako nie jest congruum stanowi szlacheckiemu opłacać się, takowe abusus beneficii regalis, gdy na to przywilejów nie mają, starać się będą Ichmć panowie posłowie znieść.

§ 7. Wznowiło się bezprawnie, że chłopi, mieszczanie i żydzi, drzewem, cwelami *, belkami, balami, klepkami, potaszem i popiołami, równo jak i szlachta do Gdańska handlują, i szlachtę na Królewszczyznach podkupują, a w tém potentiores lubo aequales, tymże mieszczanom, chłopom i żydom protekcye przeciw braci swoim zwykli dawać, więc hosce abusus wykorzenić Ichmć panowie posłowie usiłują.

§ 8. A ponieważ Prześwietne Województwo Kujawskie wraz z polską Koroną przy pieczołowaniu ojcowskiém Najjaśniejszego Króla Imci P. N. M. w słodkim zostające pokoju, sąsiedzką Ziemię naszą wzruszają, processami do Radomia aggrawują; uzurpując Czopowego i Szelężnego z miasta J. K. M. Nieszawy od wieluset lat w ustawicznej nieprzerwanie Ziemi naszej zostającego possesyi, (jako i Kasztelania Słońska a Castello Słonscensi na ich stronie Wisły leżącego, równie in ordine senatorów Ziemi naszej ab aevo zostająca), et eo nomine intuitu wspomnionego Czopowego Nieszawskiego wypadł dekret z Trybunału Radomskiego remissionis na sejm: więc ażeby Ziemia nasza w possesyi Czopowego Nieszawskiego jako i Kasztelanii Słońskiej niewzruszenie zostawała, curam et operam Ichmściów panów posłów żądamy.

§ 9. Ichmć księża Opaci, że dawném prawem obowiązani są legacye i inne posługi Rzeczypospolitej swoim kosztem odprawować, młódź szlachecką edukować, jakoteż i annaty tylą konstytucyami tysiąc pięćset sześdziesiątego siódmego, tysiąc pięćset sześdziesiątego dziewiątego, tysiąc pięćset siedmdziesiątego szóstego, tysiąc sześćset siódmego roku, są zaniedbane i exekucyi nie mają: zaczém Ichmć panom posłom serio zalecamy, ażeby się o to wszystko dopomnieli.

§ 10. Zachodzące między stanami duchownym i świeckim dyferencye, ażeby mogły być przez wdanie się powagi Majestatu i przezorność zgromadzonych stanów ułatwione, adibunt media cum bene sentientibus Ichmć panowie posłowie.

§ 11. Trudy i starania pro bono publico bez ochrony zdrowia i fortuny Jaśnie Wielmożnego Imci pana Branickiego Wojewody Krakowskiego, Hetmana Wielkiego Koronnego, dotąd nieprzestannie podejmowane, bez szukania żadnego ztąd prywatnego zysku, tylko aby wspólna ojczyzna w prawach, swobodach i bezpieczeństwie swoim nie upadała, kontynuowane, aby miały wzgląd zgromadzonych stanów Rzeczypospolitej przy partykularném oświadczeniu wdzięczności, od Ziemi naszej Ichmć panowie posłowie promowować i rekomendować usiłują.

§ 12. A że obarczonym swobodom i potrzebom ojczyzny naszej więcej desideraretur do terazniejszej instrukcyi dla powszechnego jej dobra, więc reliqua et caetera activitati et dexteritati Ichmściów panów posłów rekomendujemy.

Działo się w Lipnie w kościele farnym dnia dwudziestego trzeciego miesiąca sierpnia, roku tysiącznego siedmsetnego pięćdziesiątego szóstego.

Gabryel Święcicki, komornik ziemski Dobrzyński, marszałek Koła rycerskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

153.

[Uniwersał Królewski zakazujący wywozu zbóż, z dnia 31 grudnia 1757 roku.]

Bobr. relac. L. 26, fol. 28.

August III z Bożej łaski Król Polski, Wielki Książe Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kijowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski i Czerniechowski, a dziedziczny Książe Saski i Elektor.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy, mianowicie jednak Wielmożnym urodzonym Starostom Naszym grodowym na pograniczu będącym, uprzejmie nam miłym, przy ofiarowaniu łaski naszej Królewskiej do wiadomości podajemy:

Wielce urodzeni uprzejmie nam mili!

Ponieważ przełożono Nam jest przez panów Rad Naszych, iż dla ukarania nas podobno hojna ręka Boga ukróciła darów swoich już to drugi rok w różnych państwach Królestwa naszego, tak że tego chleba, którego obywatele państwa Naszego użyczać obcym zwykli byli krajom, to teraz dla sustentacyi Królestwa Naszego mieszkającym ciężkie zostaje wyżywienie: a więc aby przychylając się do chwalebnego ustanowienia antecessorów naszych, a osobliwie statutu Zygmunta pierwszego roku 1532 folio 506 ustanawiamy, abyś Uprzejmość Wasza takowych idących nie przepuszczał, et in casum renitentiae dał assistentiam ex officio suo debitam.

A żeby zaś wola ta Nasza tém skuteczniejszą miała exekucyą, obwieściliśmy tym listem Naszym Wielmożnych Hetmanów obojga narodów, aby dla obserwacyi tego krajowi pożytecznego prawa jadących z wywozem zbóż za granicę wracali. Uczynisz to Uprzejmość Wasza dla łaski Naszej officii sui debito, i ten uniwersał aby do wiadomości wszystkich doszedł, w grodzie bez zwłoki publikować zlecamy.

Dan w Warszawie dnia 31 miesiąca grudnia roku Pańskiego 1756 panowania naszego dwudziestego czwartego roku.

Augustus Rex.

Antoni Sikorski J. K. Mci i pieczęci Koronnej sekretarz.

154.

[Instrukcya posłom na sejm, z sejmiku Lipieńskiego dnia 21 sierpnia 1758 roku dana.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i cały rycerski stan Ziemi Dobrzyńskiej, zgromadzeni za uniwersałem Najjaśniejszego Króla Imci Augusta Trzeciego P. N. M. nam łaskawie daj Boże w potomne wieki panującego, na miejsce konstytucyą prawa wyznaczone, to jest do Lipna i kościoła tamecznego farnego, na dzień dwudziesty pierwszy miesiąca sierpnia w roku teraźniejszym.

Najpierwej invocato numine po szczęśliwém zagajeniu pierwszego ex ordine znajdującego się urzędnika, Wielmożnego Imci pana Sędziego ziemskiego, obra-

liśmy i uprosili za dyrektora i marszałka Koła naszego Wielmożnego Imci pana Bernarda Koziebrodzkiego, podsędka Ziemi naszej. Pod którego, różnemi w tej Ziemi i ojczyznie bez noty z honorem funkcyami odprawionemi zaszczyconego, dyrekcyą i Marszałkostwem, sprowadziwszy debito cum respectu Imci pana Jana z Ośniałowa Ośniałowskiego, posła od Najjaśniejszego Majestatu J. K. M. P. N. M., wysłuchawszy instrukcyi Jemu do Ziemi naszej przysłanej, a Jego diserto ore eksplikowanych i intymowanych propozycyi, a potém po przeczytaniu listów do Ziemi naszej adresowanych, przystąpiliśmy do elekcyi posłów, i uprosiliśmy na sejm następujący ordynaryjny walny Warszawski e medio nostri Jaśnie Wielmożnych Ichmściów panów Ludwika Mokronoskiego, Strażnika polnego koronnego, Józefa Leona Rutkowskiego, Sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego. Po których nemine contradicente szczęśliwej pro bono et utilitate publica elekcyi zaczęliśmy tymże niniejszą instrukcyą do utrzymowania daną, która według możności i sposobności, aby wypełniona była, obligujemy, w niższych punktach:

§ 1. Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie powinszują Najjaśniejszemu Królowi Imci panu N. M. incolumitatem dulcissimae całej ojczyznie salutis, i podziękują Jego Majestatowi, że indefessam około dobra pospolitego paterne gerit curam, kiedy i teraz dla satysfakcyi prawa publicznego ten sejm ordynaryjny determinować raczył, i wpośród wojennego sąsiedzkich potencyi zamięszania, i myśli około rekuperacyi własnych państw swoich dziedzicznych Saskich, udziela nam czasu do Rady w jedności umysłów zgodnych i konfidencyi stanów dla postrzeżenia się po tak wielu od roku tysiąc siedmset trzydziestego szóstego niedoszłych sejmach konserwacyi wiekopomnej servatae Patriae sławy, ac illaesae libertatis pupillae, ażeby wewnętrznego nierządu publicznego naprawa, zubożeniu kraju zabieżenie, praw od przodków naszych postanowionych ściślejsza exekucya i obserwancya, a nowych ex casibus noviter emergentibus gruntowne postanowienie, sił wojennych nader potrzebnych przysposobienie, od przejrzanych konjunktur ustrzeżenie, nastąpić mogły. Za co nieskończoną Najjaśniejszemu panu wdzięczność, miłość, wierność, i dzięki z najżywszą na potomne wieki pamięcią oświadczyć przynależy. Jakoż trudno nie przyznać prawdy, że mamy prawa bez exekucyi, i sądy bez sprawiedliwości; rządu żadnego.

§ 2. Mieć będą Jaśnie Wielmożni posłowie (nie wyjeżdżając jeden bez drugiego do żadnego ministra ani senatora, ale obydwa pospołu porozumiewać się mają cum bene sentientibus in Republica), pierwszy cel przed sobą: utrzymania biegu nieprzerwanego sprawiedliwości, i nigdy nieustających Trybunałów koronnych Piotrkowskiego i Lubelskiego, tak aby Rzeczpospolita ad casum rozejścia się Trybunału niedawno praktykowanego, którzyby się ważyli mięszać publicam justitiam et tranquilitatem, i one psować judicia, status dawnemi prawami ugruntowane reassumowała, cum rigoribus tam de crimine laesae Majestatis, quam de crimine laesae Reipublicae et eversionis status, i konstytucye annorum tysiąc pięćset ośmdziesiątego ósmego, tysiąc siedmset siedmnastego, tysiąc siedmset ośmnastego, tysiąc siedmset trzydziestego szóstego ustanowione, prolixius utwierdzić i opisać chciała. Zgadzając się w tej cyrkumstancyi cum bene sentientibus in Republica.

§ 3. Jaśnie Wielmożni posłowie w żadne cudzoziemskie fakcye wdawać się nie mają, owszem takich, którzyby się w nie ex gremio Izby poselskiej mięszali, pro hostibus Patriae in loco consiliorum votis et vocibus suis deklarowali. *

§ 4. Ciż najpierwej i jak najusilniej starać się będą, aby na pierwszym dniu

obrany był marszałek sejmowy non obstante quavis contradictione przeciwnej konstytucyom o sejmowaniu postanowionym.

§ 5. Podaje zdania swoje Ziemia nasza, zabiegając przypadkom spełnienia infectis rebus Trybunałów koronnych: ażeby marszałek sejmikowy jako i deputat per pluralitatem votorum nobilium tantum possessionatorum, którzyby nie byli obowiązani służbą aktualną panom swoim, byli obierani. Ten zaś deputat pluralitate votorum obrany et nexu iuris carens, praesentibus dignitariis et nobilitate coram iudicio Terrestri, vel in defectu Terrestris Castrensi, nie wychodząc z miejsca elekcyi przysiądz powinien rotą prawem opisaną; (wyrzuciwszy tylko punkt evitando manifesta perjuria: »jakom się o tonie starał«) a takowy deputat w Trybunale koronnym przy instrumencie autentycznym tejże Ziemi lub Województwa do sądzenia ad gremium innych, non obstantibus protestationibus, ac contradictionibus, jako już przysięgły bez kontrowersyi wszelkiej, aby był przypuszczony. A na końcu Trybunału jurament, żeby był przez konstucyą zniesiony, gdyż na jednym juramencie dosyć dusz zawisło.

§ 6. Stosując się Ziemia nasza ad praxim niektórych Województw: obliguje Jaśnie Wielmożnych posłów, ażeby efficiant u stanów Rzeczypospolitej na regestr sądzenia się Ziemi Dobrzyńskiej i Województwa Płockiego w Trybunale koronnym, przytomność, na miejsce Sieradzkiego Ziemstwa, Ziemi swojej [urzędów], (unius duorumve absentia non obstante), do pisania dekretów alternatim z Województwem Płockiém, które in defectu Ziemstwa Płockiego miałoby Zawskrzeńskie, et in casu wakowania wspomnionych trzech Ziemstw, ażeby grody Ziemi naszej i Województwa Płockiego alternatim modo ut supra przytomne były; lubolitež przy ustawicznym sądzeniu się Trybunałów koronnych Ziemia nasza seorsivo regestro sądzićby się mogła.

§ 7. Ponieważ prawo koronne de successoribus sądzić nie informuje, więc directam dispositionem legis quo et quali modo osobliwie quo ad sexum foemineum erga fratres, na tymże sejmie, jako i drugą podobną, że lubo konstytucya anni tysiąc pięćset ośmdziesiątego ósmego titulo o posażeniu Sióstr w roku jednym przy bliższych krewnych z linii ojczystej i macierzystej de substantia relicta wypadała, jednakże quantitatem substantiae, wiele z której brat lub bracia, siostra lub siostry, partycypować powinni? non exstat: i tylko pro libitu sądzących w różnych subselliach różne wypadają praejudicata, więc i ta okoliczność jako do administracyi świętej sprawiedliwości przynależy, z nich sortiri resolutionem na tymże sejmie wraz zwyższą o sukcessyach potrzebą.

§ 8. Niemniejsze przynosi trudności w sądach tak partykularnych jako ultimae instantiae decyzya względem prowizyi, które per praejudicata Tribunalitia per medium zwykle przysądzają, to zaś medium zawsze dysputacyom podlega; więc ciż Jaśnie Wielmożni posłowie ut constituatur certum quantum, poczém od sum męzkich, także od białogłoskich, i od duchownych płacić się ma prowizyi, cum rigore opponendo * na tych, którzyby więcej brali nad postanowienie, cum refusione in super wyznaczonej prowizyi.

§ 9. Dzieją się naprzykrzenia, i strzedz się potrzeba większych, od stanu duchownego świeckim w Ziemi naszej, a to respektem tribuendarum seu solvendarum decimarum, non attentis compositionibus, et quidem ultimariae in castro Marienbórg die decima septima mensis Junii 1402 anno per magistros et commendatores cruciferorum; jako krócej edisserunt dokumenta i manifest eo nomine Zie-

mianów de actu ejus in Rypin feria secunda post festum Sancti Francisci confessoris millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo anno uczyniony; a zatém ciż Jaśnie Wielmożni posłowie o approbacyą wspomnionej de actu ostatniej kompozycyi krzyżackiej, osobliwie z racyi akceptacyi onej przez aktualną possesyą dóbr Janowa wiekami stwierdzoną, serio dopominać się powinni, cum interpositione perpetui silentii o dziesięcinę w konsystorzach Kujawskim i Płockim litigantibus, a na takowe intuitu dziesięcin sprawy, żeby ad mentem constitutionum millesimo sexcentesimo trigesimo quinto, et millesimo sexcentesimo septuagesimo octavo, in foro saeculari per injuriatos spirituales abhinc prosekwowane były, nową cum adjungendis rigoribus, ciż Jaśnie Wielmożni posłowie prokurować będą konstytucyą.

§ 10. A ponieważ nulla securitas w Ziemi naszej sądów ziemskich i grodzkich przez abrogacyą dania roków in vim termini tacti dawniejszą konstytucyą anni millesimi sexcentesimi decimi tertii: więc Ziemia nasza bacząc u siebie wielkie z tego prawa inkonweniecye i wiolencye jurisdykcyi, żąda u stanów Rzeczypospolitej wzwyż rzeczonej pro re Ziemi Dobrzyńskiej skassowania konstytucyi, lub onej intuitu securitatis iudiciorum dystyngwowania i elucydowania.

§ 11. Dla odwrócenia szkodliwej inter concives Patriae diffidencyi, a strzeż Boże i domowej wzruszenia się spokojności, proponuje Ziemia nasza stanom Rzeczypospolitej, ażeby ordynacya Ostrogska konstytucyą recessową millesimi sexcentesimi septuagesimi septimi anni do decyzyi Rzeczypospolitej zachowana, aby od tychże była determinowana, bez uszczerbku usługi wojennej z zachowaniem praw ordynacyi possesorom służących, w czém i Jaśnie Wielmożni posłowie nasi cum bene sentientibus in Repubica przyzwoitych zasięgną sposobów.

§ 12. A że Rzeczpospolita bez sejmu i decyzyi stanów dla zrywania sejmów stworzyć mennic nie mogąc, do ostatniego w tym punkcie przyszła niedostatku, złoto i dawną śrebrną monetę przez łakomstwo partykularnych wyprzedane za granice mając, a J. K. M. P. N. M., kiedy żadną miarą w tém ojczyzny ubóstwie nie chciał zwykłego i we wszystkich akcyach swoich jawnego ojcowskiego ad avertendum hocce malum (obstante lege) zażyć starania; jakie tylko zostawało in hac premente necessitate raczył arripere do ratunku naszego medium, gdy w dziedzicznych swoich państwach z własnego śrebra białą monetę wybić kazał, którą do Polski dla jakiegokolwiek podsycenia kraju różni wywozić usiłują; za co wraz i za inne łaski niewygasła jest mu powinna wdzięczność; z tém wszystkiém instabunt Jaśnie Wielmożni posłowie nasi, aby taż moneta in ordinario valore do dalszej dyspozycyi Rzeczypospolitej konserwowana była, et cum pluralitate bene sentientium in Republica wynajdą sposoby, ażeby wywożeniu złota i dawnej monety za granicę, a wprowadzaniu cudzej non adequati valoris do Królestwa, jak najskuteczniej zabieżyć. Otworzenie zatém mennic w kraju polskim ducta justa proportione z okoliczności czasu i sąsiedzkich monet valoris intrinseci ustanowić [1]).

§ 13. A jako wszystkie wojny kończyć się zwykły traktatem, tak i terazniejsze między wojującemi sąsiedzkiemi potencyami, gdy przyjdą do tego traktatu, ten pilnej potrzebować będzie attencyi Rzeczypospolitej, ażeby na nim posłów swoich mieć mogła. Więc i tu Jaśnie Wielmożni posłowie remonstrabunt stanom Rzeczypospolitej wczesną przezorność. Że ponieważ determinacya czasu traktatu wspomnionego jeszcze od woli dependuje Boskiej, aby J. K. M. P. N. M. na sejmie

[1]) Powtórzenie punktu 2° z Instrukcyi roku 1756°; p. str. 303.

przyszłym naznaczył posłów, którzyby w czasie pomienionego traktatu przy powszechnym całej Europy uspokojeniu, i interesów sąsiedzkich miarkowaniu mogli wspólnie dopilnować tego, co do całości praw, swobód i granic Rzpltej należy.

§ 14. Mając w tak wielu konstytucyach, że lustracya dóbr Królewskich co pięć lat, a podatek od sejmu do sejmu cum coëquatione z innemi Województwy dla zachowania sprawiedliwości w ciężarach podatkowych co dwie lecie expedyować się powinny; a że tak sprawiedliwej ze Starostw kwarty, jako tymbardziéj w sprawiedliwości z innemi Województwy w podatkach i hybernie koekwacyi od lat więcej ośmiudziesiąt doczekać się nie możemy, jęcząc pod jarzmem i ciężarem obładowani nierównie, lubo in aequali Republica: bo ci, co nie dają, albo inni co mało, nie chcąc dźwigać zarówno ciężaru podatku publicznego, per liberum veto sejmy zbawienne pod kolorami i pretextami różnemi na tém psują. A tak kto nieszczęśliwie ulgnął z ciężarem taryfą obładowany, łzy do Boga wznosząc tanquam de purgatorio szczególną folgując sobie nadzieją, żąda i prosi redemptionem. Naśladując tedy żądze i pragnienia odwieczne antecessorów naszych, więc te wspomnione materye do dobrego rządu i ekonomii Rzeczypospolitej stosujące się, ażeby były per pluralitatem votorum non obstante quavis contradictione w Izbie poselskiej rezolwowane, konkludowane i determinowane przyłożą Jaśnie Wielmożni posłowie starania; przynajmniej pro hac sola vice, dokąd w ryzę, klubę i porządek ekonomia Rzeczypospolitej i sprawiedliwość w podatkowaniu nie nastąpią.

§ 15. Próbowała tego Rzeczpospolita po zniszczonym kompucie wojska in anno 1717 aż do sejmu Grodzieńskiego anni millesimi septingentesimi quadragesimi quarti, żeby podnieść komputu wojska większego; doznaliśmy tristi experientia, jak się sejmy rwały. Ostatni sejm anni millesimi septingentesimi trigesimi sexti naznaczył komisyą wojskową in ordine do aukcyi wojska, i do postanowienia dla niego punktualnej płacy, ale cum limitata potestate, in ordine ad differendum do przyszłego sejmu, pod prezydencyą Jaśnie Oświeconego ś. p. Teodora Potockiego Prymasa. Poobierały Województwa i Ziemie Komisarzów ad hunc actum, wyliczyli suis emissariis legatis in vim itinerariorum kilkakroć sto tysięcy, dwie lecie ta komisya trwała, jaki tego skutek był? Że dependenter od sejmu, (których potém tak wiele się zerwało). Doświadczyliśmy: że aukcya wojska do tego czasu została sine minima determinatione. A więc jeżeliby się na sejmie pluralitate votorum ta aukcya wojska, jako i materye koekwacyi w podatkowaniu i hybernie, tudzież lustracyi Starostw expedyować nie mogły, obliguje Ziemia nasza Jaśnie Wielmożnych posłów swoich, aby i sami z osób swoich pozwolili, i Prześwietne stany Rzeczypolitej obligowali, żeby cała Rzeczpospolita spadła na walną independenter od sejmu komisyą do tej wszystkiej ut supra expressum negocyacyi, i żeby niżej wyrażone ad contribuendum przyjęte były sposoby: Czopowe i Szelężne, cło generalne nemine excepto, aukcya pogłównego żydowskiego, z których aby certitudo conscribeendae capitalis contributionis ad exsolvendum ejusdem była, tudzież aby i miasta reflorescant i konsumpcya nastąpiła, potrzeba wszystkich Żydów ze wsi i wiosek szlacheckich powpędzać do miast na ustawiczne mieszkania, gdzie zdawna mają swoje synagogi. Aukcya hyberny na dobra Królewskie i duchowne, sprawiedliwa ze Starostw kwarta, pogłówne od popów i dziaków Ruskich. Pogłówne od popów luterskich i kalwińskich, gdzie zdawna mają swoje exercytia, pogłówne generalne praktykowane, monopolia soli, papieru, tabaki; podymne, pobory w miastach, contributio agraria, alias Włóczne; przyłączenie wojtostw duchownych do

łanowej milicyi, Starostwa Ukrainne, które Rzeczpospolita dysponowała na służbę wojenną; ludzie z ordynacyi Ostrogskiej fundowani.

§ 16. Zaszczycania się i szukania promocyi i protekcyi zagranicznych jako ojczyste wyraźnie zakazują prawa, tak, aby takowe wznawiające się usiłowania więcej nie praktykowały się, i wcale w wolnym ustały narodzie, i żeby każdy patryota bądź w senacie, bądź w stanie rycerskim, bez żadnych obcych dependencyi, szczególnie panu i ojczyznie swojej był wiernym i przywiązanym, Jaśnie Wielmożnym posłom naszym do promowowania i ustanowienia rekommendujemy [1]).

§ 17. Miast stołecznych Krakowa, Warszawy, Lwowa, Poznania, Lublina, Piotrkowa, Wilna, coraz w większej ruinie przez zagęszczone jurysdykcye i odebranie przez żydostwo handlów, oraz przez wyderkaffy duchowne, ażeby zabiegać, starać się będą Jaśnie Wielmożni posłowie; uzurpowane zaś jakoweś absolutne miasta Gdańska panowanie przed podniesione proprio motu miary, sfałszowane wagi, wymyślone na oszukanie; z Polski prowadzonych towarów, osobliwie leśnych braki, postanowienie w bramach i przy szlakbanach na szlachtę i panów polskich cła i trojakowe od osób i koni, akcyzy, najazdy domów szlacheckich, z bronią, żołnierzami i armatami, niedotrzymanie kontraktów, które samochcąc kupcy z Gdańska wyjeżdżając w Polsce zawierają, fortiter reprezentować zgromadzonej Rzeczypospolitej, i abolitionem horum abusuum et praedominii, Jaśnie Wielmożni posłowie promowować będą.

§ 18. Także justae animadversioni Rzeczypospolitej krzywdy i extorsye od skarbu nobilitati wniesione, i dworów szlacheckich i wsi naszych przez skarbowych pod praetextem zamorskiej szukania soli najazdy, i żeby szlachta rodowici na komorach osadzeni bywali, aby równy przed równym szlachcicem iurament wykonywał; a nadewszystko unikając kary Boskiej z krzywoprzysięstw ściągającej się, żeby ten punkt w rocie iuramentu »jako niezakontraktowany towar« (ponieważ ordynaryjnie kupcy Gdańscy w Polsce kontraktują) zupełnie był wyrzucony, Jaśnie Wielmożni posłowie podadzą; jakoteż pilnego przyłożą starania do wysłuchania Jaśnie Wielmożnych Podskarbich Wielkiego Koronnego i Wielkiego Księstwa Litewskiego, oraz ich antecessorów Podskarbstwa kalkulacyi.

§ 19. Uzurpują sobie Ichmć panowie Starostowie i tenutaryuszowie dóbr Królewskich ponad Wisłą leżących, aby im od towarów leśnych lądowe płacono, co jako nie jest congruum stanowi szlacheckiemu opłacać się, takowe abusus regalis beneficii, gdy na to przywilejów nie mają, starać się będą Jaśnie Wielmożni posłowie znieść.

§ 20. Wznowiło się bezprawnie, że mieszczanie, chłopi i żydzi z drzewem, cembrowiną, cwelami, belkowemi dębowemi balami, klepkami, potaszami i popiołami leśnemi równo jak i szlachta do Gdańska handlują, a w tém interesie potentiores lubo aequales, tymże mieszczanom, chłopom i żydom protekcye przeciw prawu i braci swoim zwykli dawać, a zatém hosce abusus wykorzenić Jaśnie Wielmożni posłowie usiłują,

§ 21. A ponieważ Prześwietne Województwo Kujawskie wraz z Polską Koroną przy pieczołowaniu ojcowskiém Najjaśniejszego Króla Imci P. N. M. w słodkim zostające pokoju sąsiedzką Ziemię naszą i owszem do Województwa Inowro-

---

[1]) Tak ten punkt, jak i następne prawie wszystkie, są powtórzeniem z Instrukcyi na Sejm roku 1856; porówn. str. 304 i 305.

cławskiego zdawna inkorporowaną, procesami do Radomia aggrawują, uzurpując Czopowego i Szelężnego z miasta J. K. M. Nieszawy, od wieluset lat w ustawicznej nieprzerwanie Ziemi naszej zostającego possesyi, jako i Kasztelania Słońska a Castello Słonscensi na ich stronie Wisły leżącego równie in ordine senatorów Ziemi naszej ab aevo zostająca, et eo nomine intuitu wspomnionego Czopowego Nieszawskiego wypadł dekret z Trybunału Radomskiego remissionis na sejm; więc ażeby Ziemia nasza w possesyi Czopowego Nieszawskiego jako i Kasztelanii Słońskiej niewzruszenie zostawała, curam et operam Jaśnie Wielmożnych posłów żądamy.

§ 22. Ichmć księża Opaci że dawnym prawem obowiązani są legacye i inne posługi Rzeczypospolitej swoim kosztem odprawować, młódź szlachecką edukować, jakotéż i annaty tylą konstytucyami: tysiąc pięćset sześćdziesiątego siódmego, tysiąc pięćset sześćdziesiątego dziewiątego, tysiąc pięćset siedmdziesiątego szóstego, tysiąc sześćset siódmego roku [ustanowione], są zaniedbane, i exekucyi nie mają, zaczém Jaśnie Wielmożnym posłom serio zalecamy, ażeby się o to wszystko dopomnieli.

§ 23. Trudy i starania pro bono publico [bez ochrony] zdrowia i fortun Jaśnie Wielmożnych Hetmanów Wielkich obojga narodów dotąd nieprzestannie podejmowane bez szukania ztąd prywatnego zysku, tylko aby wspólna ojczyzna w prawach, w swobodach i bezpieczeństwie swojém nie upadała, tak jako poprzysiężona Najjaśniejszemu Panu i ojczyznie wierność, i nienaruszonej neutralności kazało zachowanie, kontynuowane; aby miał wzgląd zgromadzonych stanów Rzeczypospolitej, przy partykularném oświadczeniu wdzięczności in publico od Ziemi naszej, Jaśnie Wielmożni posłowie Najjaśniejszemu Majestatowi i stanom Rzeczypospolitej ostentować i rekommendować usiłują.

§ 24. Zasługi ś. p. Wielmożnego Imci pana Antoniego Chełmickiego Chorążego Dobrzyńskiego, że konstytucyą anni millesimi septingentesimi [vigesimi] [1]) sexti względem nadgrody w reces poszły; tandem, że za tak długą zwłoką i fata nastąpiły: więc obligujemy Jaśnie Wielmożnych posłów naszych, ażeby pomienione zasługi ojca w osobie syna Imci pana Józefa Chełmickiego kompensowane były; jakoteż in plena Republica suplikować będą do Najjaśniejszego Majestatu J. K. M. P. N. M., ażeby, jako się praktykuje w Ziemi naszej tak Kasztelanii Dobrzyńskiej, Rypińskiej i Słońskiej, jakoteż i urzędów, niemającym possesyi w Ziemi naszej z krzywdą zasług naszych Ziemianów konferować nie raczył.

§ 25. A że obarczonym swobodom i potrzebom ojczyzny naszej więcej desideratur do terazniejszej instrukcyi dla powszechnego jej dobra, więc reliqua et caetera activitati dexteritati et experientiae in rebus agendis innatae Jaśnie Wielmożnych posłów zalecamy i oddajemy. Oraz to laudum i instrukcyą Wielmożnemu Imci panu Marszałkowi Koła rycerskiego dla wiary i waloru podpisem ręki własnej i przyłożeniem herbowej pieczęci stwierdzić, et ad acta publica do grodu Bobrownickiego Ziemi naszej podać pozwalamy i zlecamy.

Działo się w Lipnie dnia dwudziestego pierwszego sierpnia tysiącznego siedmsetnego pięćdziesiątego ósmego roku.

Bernard Koziebrodzki, Podsędek ziemski Dobrzyński, Marszałek Koła rycerskiego.

---

[1]) Rkp. ma tu myłkę »octuagesimi«; a o recessie podobnym tylko na sejmie roku 1733 z odwołaniem się do roku 1726 jest mowa. Por. Voll. leg. VI, 672.

155.

[Reskrypt Księcia Golicyna o furaże dla wojska w Toruniu zimującego, z dnia 19 listopada 1758 roku.]

Lit. a, fol. 22.

Jaśnie Wielmożnym Wielmożnym Ichmciom panom dygnitarzom, urzędnikom i obywatelom Prześwietnej Ziemi Dobrzyńskiej przy zaleceniu chęci moich donoszę: Ponieważ czas spóźniony dalej nie dozwala wojskom obozować, i przeto zostające pod kommendą moją nowe corpus około Torunia na zimowych rozłożone stoi kwaterach, które na sustentacyą swoją niemało potrzebować będzie furażu, dlaczego Jaśnie Wielmożnych, Wielmożnych Moich Wielce Miłościwych Panów, a mianowicie Jaśnie Wielmożnych Ichmściów Panów Starostów Bobrownickiego, Rypińskiego i Lipnowskiego uniżenie upraszam, abyście dla tegoż wojska Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci Rosyjskiej Pani Mojej Najmiłościwszej tak w mieście Toruniu jakoteż w okolicy tegoż stojącego, owsy, siana i słomy za gotowe pieniądze przysłać tu raczyli. A że oraz zabiedz sobie życzę wszelkim nierządom, któreby powstać mogły z strony mojej na skupowanie tychże furażów wysłanych, tedy za rzecz dobrą być sądzę, aby Ziemia Dobrzyńska z pośrodku swego Komisarzów naznaczywszy, onych do mnie do Torunia delegowała, dla umówienia się z nimi tak względem wielości tych furażów jako i ceny onych, jako tego roku na tejsamej konsystencyi będąc, łaski i życzliwości Jaśnie Wielmożnych Wielmożnych Moich Wielce Miłościwych Panów doświadczyłem, i wielceby mnie to ukontentowało, gdyby się to jak najprędzej stać mogło, aby przez przewłoki jakie i konie głodu nie cierpiały, i Ichmciom Prześwietnej Ziemi Dobrzyńskiej dygnitarzom, urzędnikom, i obywatelom ludzie na skupowanie furażów wysłani nie naprzykrzyli się. Jako się tedy wszelkiej w tej mierze spodziewam łatwości, tak z strony mej o wszelkich wzajemnych moich upewniam przysługach.

Dan w Toruniu dnia 29 listopada roku 1758.

Generał-Lieutenant wojsk Najjaśniejszej Imperatorowej Rosyjskiej Podkomorzy i Kawaler Orderu św. Alexandra Newskiego. Princ Alexander Gollitzin.

156.

[Instrukcya posłom na sejm, z sejmiku Lipieńskiego, dnia 25 sierpnia 1760 roku dana.]

Instrukcya dla Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów Józefa Leona z Rutkowic Rutkowskiego, Sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego, pułkownika husarskiego wojsk Koronnych, Kazimierza Macheżyńskiego, Podczaszego Ziemi Zawskrzyńskiej, posłów z Ziemi naszej Dobrzyńskiej na sejm walny ordynaryjny Warszawski ułożona w Lipnie na sejmiku w Kole rycerskiém dnia dwudziestego piątego sierpnia 1760 roku.

§ 1. Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie po złączeniu da Bóg Izby poselskiej z senatorską powinszują Najjaśniejszemu Królowi Imci P. N. M. incolu-

mitatem dulcissimae całej ojczyzny salutis, oraz podziękują Jego Majestatowi, że indefessam około dobra pospolitego paterne gerit curam, kiedy i teraz dla satysfakcyi prawa publicznego i dobra pospolitego ten sejm ordynaryjny determinować raczył, i wpośród wojennego sąsiedzkich potencyi zamięszania, i myśli około rekuperacyi własnych państw swoich dziedzicznych Saxońskich, udziela nam czasu do rady w jedności umysłów zgodnych i konfidencyi stanów dla postrzeżenia się po tak wielu od roku 1736 niedoszłych sejmach, konserwacyi wiekopomnych servatae Patriae sławy ac illeasae libertatis pupillae, ażeby wewnętrznego nierządu, publicznej ekonomii naprawa, zubożeniu kraju zabieżenie, praw od przodków naszych postanowionych ściślejsza exekucya i obserwancya; a nowych ex casibus noviter emergentibus gruntowne postanowienie, sił wojennych nader potrzebnych przysposobienie, od przejrzanych konjunktur ustrzeżenie, nastąpić mogły. Za co nieskończoną Najjaśniejszemu Panu wdzięczność, miłosć, wierność i dzięki z najżywszą na potomne wieki pamięcią, oświadczyć przynależy. Trudno nie przyznać prawdy, że mamy prawa bez exekucyi, sądy bez sprawiedliwości, rządu żadnego. *

§ 2. Jaśnie Wielmożni posłowie w żadne cudzoziemskie fakcye wdawać się nie mają, owszem takich, którzyby się w nie ex gremio Izby poselskiej mięszali, pro hostibus Patriae in loco consiliorum votis et vocibus suis deklarowali.

§ 3. Ciż najpierwej i jak najusilniej starać się będą, aby na pierwszym dniu obrany był Marszałek sejmowy, przychylając się do konstytucyi o sejmowaniu postanowionych [1]).

§ 4. Dzieją się naprzykrzenia, i strzedz się potrzeba większych od stanu duchownego świeckim w Ziemi naszej, a to respektem tribuendarum seu solvendarum decimarum, non attentis compositionibus et quidem ultimariae in castro Marienbórg die decima septima mensis Junii millesimo quadringentesimo secundo anno per magistros et commendatores crucigerorum, jak krócej ediserunt dokumenta i manifest eo nomine Ziemianów de actu ejus in Rypin feria secunda post festum Sancti Francisci confessoris 1757 anno uczyniony; a zatém ciż Jaśnie Wielmożni posłowie o aprobacyą wspomnionej de actu ostatniej kompozycyi Krzyżackiej osobliwie z racyi akceptacyi onej przez aktualną possessyą dóbr Janowa wiekami stwierdzoną, serio dopominać się powinni, cum interpositione perpetui silentii o dziesięcinę w konsystorzach Kujawskim i Płockim litigantibus, a na takowe intuitu dziesięcin sprawy, żeby ad mentem constitutionum 1635 et 1678, in foro saeculari per injuriatos spirituales abhinc prosekwowane były, nową cum adjungendis rigoribus, ciż Jaśnie Wielmożni posłowie prokurować będą konstytucyą [2]).

§ 5. Zaszczycania się i szukania promocyi i protekcyi zagranicznych, jako ojczyste wyraźnie zakazują prawa, tak aby takowe wznawiające się usiłowania więcej nie praktykowały się, i wcale w wolnym ustały narodzie, i żeby każdy patryota bądź w senacie bądź w stanie rycerskim, bez żadnych obcych dependencyi, szczególnie Panu i ojczyznie swojej był wiernym i przywiązanym, Jaśnie Wielmożnym posłom naszym do promowowania i ustanowienia rekommendujemy [3]).

Datum ut supra.

---

[1]) Punkty te trzy z instrukcyi na sejm poprzedni dosłownie powtórzone, nawet z anakolutem gramatycznym; por. na str. 307, punkt 1, 3, i 4.

[2]) Podobnie powtórzony punkt 9ty poprzedzającej instrukcyi; p. str. 308.

[3]) Podobnież punkt 16ty, p. str. 311; jak i dawniejszej jeszcze z r. 1756 punkt 3, str. 304.

157.

[Instrukcya posłom na sejm, z sejmiku Lipieńskiego, dnia 16 marca 1761 roku dana.]

Instrukcya dla Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów Michała Hieronima Junoszy Podoskiego, Starosty Grodzkiego Bobrownickiego Ziemi Dobrzyńskiej, Szambelana J. K. Mci, i Józefa Leona z Rutkowic Rutkowskiego, Sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego, Pułkownika husarskiego Wojsk Koronnych, posłów z Ziemi Dobrzyńskiej naszej na sejm extraordynaryjny Warszawski dnia dwudziestego siódmego kwietnia w roku terazniejszym następujący, ułożona w Lipnie na sejmiku w Kole rycerskiém dnia szesnastego marca 1761 roku.

§ 1. Nieprzebrany skarb dobroci i przezorności ojca ojczyzny Najjaśniejszego Króla Imci P. N. M. więcej znajduje w sercach nas wiernych poddanych swoich ceny i szacunku, niżeli na otwarcie mennic w wnętrznościach bogatych gór najszacowniejszych znajdować się może minerałów. Więc jako Ziemia nasza nieśmiertelną J. K. M. P. N. M. za podanie sposobności do zaradzenia o zubożałym kraju bezpieniężnym polskim, złą zagraniczną zarzuconym monetą, na sercach rośnie wdzięczność z najgłębszém podziękowaniem, tak niemniej zleca Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom posłom swoim, ażeby zniosłszy się cum bene sentientibus in Republica, wynaleźli środki otworzenia i kopania gór Olkuskich, oraz wystawienia mennic; bez najmniejszego expensu tak skarbu koronnego, jako i Rzeczypospolitej, ponieważ na takowe expensa, tudzież pilnowanie granic wojskiem aukcyonowanym, zabiegając ewekcyi dobrej, której narobią monety; (nie spuszczając się na Jaśnie Wielmożnych Wojewodów, Starostów grodowych i pogranicznych, miasta Portowe i składne, ani na celników, jako w podobnych okazyach od roku .... continuo do roku 1633 konstytucye bez exekucyi zostawały, gens perfida Judae, głowa niegodziwej roboty wyłowienia z Polski dobrej, a wprowadzenia zagranicznej złej monety, i fakcye kupieckie); * zlustrowawszy i przydawszy z Starostw sprawiedliwe kwarty, i z koëkwacyi w podatkowaniu Województw Ruskich, jakie wyniknąć mogą sumy pro poenis demeritis; starczyć może na wszystko.

§ 2. Obostrzenie prawa przez korrekturę Trybunału koronnego, i postanowienie nowego regestru na tych, którzyby się ważyli na potém dobrą z Polski wywozić, a złą do Polski wprowadzać monetę, jako i na tych, którzyby przy otwarciu gór i mennic z krzywdą i szkodą Rzeczypospolitej dla prywatnego zysku sobie poczynali. Tudzież żeby od Ruskich Województw Ziemstwa lub grody przy sądzeniu się regestrów, Województw i Ziem własnych zasiadały, zagradzając depaktacyom, arcypotrzebne być Jaśnie Wielmożnym posłom do promocyi zalecamy.

§ 3. A ponieważ bez expensu Rzeczypospolitej i skarbu koronnego, wynajść się mogą sposoby do expensowania pro utilitate publica na mennice, tedy obligujemy Ichmciów panów posłów, ażeby na żadne redukcye monet weszłych do Polski nie zezwalali, lecz żeby one swego czasu do mennic do przerobienia były przyjęte, et iusti ponderis bez wytrącania, tynf za tynfa, złotówka za złotówkę, na zamian oddane, a do czasu bicia nowych pieniędzy kurrencya terazniejszej zagęszczonej, na cłach, komorach, w Toruniu, w Gdańsku i w całej Polsce zwyczajna bez redukcyi niech będzie.

§ 4. A kiedy ta niedoważająca czyli mniej warta moneta będzie odebraną do mennic, a dobra dana, więc należałoby, wszystkich towarów materyalnych, sukiennych, ogólnie co do odzieży i do żywności należących, sprawiedliwą uczynić taxę, tudzież łokcie, miary do zboża i trunków, wagi wszelkie, jednakowe na całą Polskę ustanowić, a jurysdykcye, którzyby skuteczniej exekwowali ustanowione konstytucyą prawa, zaostrzyć; Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom posłom rekomendujemy.

§ 5. Wyznaczenie plenipotentów do przyszłych traktatów między potencyami wojującemi, attentowania i przypilnowania całości granic Rzeczypospolitej, i dopominania się i ułożenia środków do zadosyćuczynienia za szkody poczynione przez przechodzące wojska, i zabronienia powracającym do Rosyi wszelkich szkód i inkonweniencyi; tudzież około porozumienia się waloru Ligi i kurrencyi monet z pogranicznemi państwami, Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom posłom przypominamy.

§ 6. Trudy i starania pro bono publico, zdrowia i fortun Jaśnie Wielmożnych wielkich obojga narodów Hetmanów dotąd nieprzestannie podejmowane bez szukania żadnego ztąd prywatnego zysku, tylko aby wspólna ojczyzna w prawach, swobodach i bezpieczeństwie swoim nie upadała, tak jako poprzysiężona Najjaśniejszemu Panu i ojczyznie wierność i nienaruszonej neutralności kazało zachowanie, i kontynuowane; aby miały wzgląd zgromadzonych stanów Rzeczypospolitej, przy partykularném oświadczeniu wdzięczności in publico od Ziemi naszej, Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie Najjaśniejszemu Majestatowi i stanom Rzeczypospolitej ostentować i rekomendować usiłują [1]).

§ 7. Znakomite w ojczyznie zasługi wielą przykładnemi pokazane powodami Jaśnie Wielmożnego Imci pana Platera Wojewody Mścisławskiego, aby Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie Najjaśniejszemu Królowi Imci P. N. M. do pieczęci mniejszej Litewskiej przypominali, rekomendujemy.

§ 8. Niemniej do dalszych honorów et ad panem benemerentium zasługi possessyonatów naszych, jakoto Jaśnie Wielmożnego Podoskiego, przeszłego Kuchmistrza Litewskiego w charakterze posła pełnomocnego polskiego od Porty powracającego; Jaśnie Wielmożnego Zboińskiego Kasztelana Płockiego interes jego zamiany części na Kikole, fisco Regis podległej, za proporcyonalną (salva quarta) część dziedziczną na Korzeczowie lub Wolęcinie, ad mentem dawniejszych instrukcyi; jakoteż Jaśnie Wielmożnego Imci pana Rutkowskiego, Sędziego ziemskiego Dobrzyńskiego, Pułkownika husarskiego Wojsk Koronnych, posła na sejm terazniejszy extraordynaryjny Warszawski z tejże Ziemi naszej, publiczne ustawicznie sine salariis odprawujących funkcye, Jaśnie Wielmożny Imć pan Podoski Starosta Bobrownicki, poseł na tenże sejm z Ziemi naszej, aby rekomendował, mocno obligujemy.

§ 9. A że obarczonym swobodom i potrzebom ojczyzny naszej więcej desideraretur do terazniejszej iustrukcyi dla powszechnego jej dobra, więc dawniejsze instrukcye po ostatnim anno 1736 doszłym sejmie od Ziemi naszej posłom dawane, terazniejszym pamięci, reliqua ac caetera activitati dexteritati et experientiae in rebus agendis innatae Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom posłom zalecamy i oddajemy.

---

[1]) Punkt 23 z instrukcyi r. 1758; p. str. 312.

Oraz tę instrukcyę Wielmożnemu Imci panu Marszałkowi Koła rycerskiego i podpisem ręki swojej i przyłożeniem herbowej pieczęci stwierdzić, et ad acta publica do grodu Bobrownickiego Ziemi naszej podać pozwalamy i zlecamy.

Datum ut supra.

Piotr Paprocki, W. Ziemi Dobrzyńskiej, Marszałek Koła rycerskiego sejmiku poselskiego.

158.

[Laudum sejmiku „boni ordinis" Lipieńskiego, z dnia 15 września 1761 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i całe rycerstwo Prześwietnej Ziemi Dobrzyńskiej, zjechawszy się do miasta J. K. M. Lipna na miejsce obradom naszym ziemiańskim w kościele farnym prawami wyznaczone, na sejmik boni ordinis, i obranie na Trybunał skarbowy Radomski Jaśnie Wielmożnego Sędziego Komisarza, nazajutrz po sejmiku deputackim, gdzie postępując zwyczajem sejmikowania zgodnemi głosami obraliśmy za Marszałka Koła naszego rycerskiego Wielmożnego Imci pana Antoniego Starorypińskiego, Pisarza ziemskiego Dobrzyńskiego, za którego Laski Marszałkowskiej dyrekcyą po wotowaniu per turnum faventibus superis, przystępując do elekcyi komisarskiej jednostajnemi głosami bez najmniejszej kontradykcyi obraliśmy i uprosiliśmy na Trybunał skarbowy Radomski w roku następującym tysiącznym siedmsetnym sześćdziesiątym wtórym przypadający, za Sędziego Komisarza Jaśnie Wielmożnego Imci pana Michała Hieronima na Podosiu Podoskiego, Starostę Bobrownickiego, Szambelana J. K. Mci, Pułkownika regimentu łanowego, virum probatae virtutis ac dexteritatis, którego Jaśnie Wielmożnego pana Komisarza jako peritum legum Patriae et bellicarum, obligujemy, aby tę funkcyą komisarską przy całości praw koronnych, swobód, i wolności, pro exigentia sacrosanctae iustitiae expedyował, lustracyą regimentu pieszego gwardyi koronnej w Warszawie według zwyczaju dostatecznie uczynił. A lubo prawem postanowiono jest, aby salaria obmyśliły Województwa i Ziemie Ichmciom panom Komisarzom za funkcye ich expedyowane, jakoż i u nas w Ziemi zawsze z Czopowego i Szelężnego bywają salariati ciż Ichmć panowie Komisarze, że zaś Jaśnie Wielmożny Komisarz obrany, z affektu i miłości ku Prześwietnej Ziemi, largitii za funkcyą swoję nie pretenduje, i owszem exwinkulując Ziemię ex nexu legis hoc in puncto, tęż pensyą sobie prawem należącą Ziemi kondonuje: więc pro hac liberalitate, gratitudinem Jaśnie Wielmożnemu panu Komisarzowi Prześwietna Ziemia oświadcza.

Na przerzeczony Trybunał skarbowy Radomski w przyszłym roku przypadający za plenipotenta Imci pana Jana Ośniałowskiego, Regenta Grodzkiego Bobrownickiego praesenti Laudo constituimus, i onemu pensionem z Czopowego i Szelężnego z miast Ziemi naszej tynfów dwieście naznaczamy.

W Czopowem i Szelężnem z miast i miasteczek Ziemi naszej należącym, takową czynimy dyspozycyą; a najprzód ponieważ przeszłą dyspozycyą ziemską Wielebnym Ojcom Bernardynom konwentu Skempskiego za dwie lecie jest aplikowane Czopowe i Szeleżne, więc za rok przeszły tysiączny siedmsetny sześćdzie-

siąty całoroczne toż Czopowe u miast zaległe tymże Wielebnym Ojcom Bernardynom; za rok terazniejszy 1761, ad diem primam Januarii anni imminentis Wielmożnemu Imci panu Adamowi Sumińskiemu Wojskiemu Brzeskiemu Kujawskiemu, a to in vim expedyowanej funkcyi komisarskiej; za rok 1762. Wielebnym Ojcom Bernardynom Skępskim, całoroczne. W roku zaś tysiącznym siedmsetnym sześćdziesiątym trzecim Wielmożnemu Imci panu Marcinowi Chalińskiemu, Miecznikowi Dobrzyńskiemu tysiąc tymfów in vim salarii za expedyowaną komisarską funkcyą przez Wielmożnego Imci pana Kazimierza z Ossowki Zboińskiego, Kasztelanica Elbląskiego pułkownika wojsk koronnych należący, a przez tegoż Imci panu Miecznikowi skryptem ręcznym w Kozłowie die 25 Julii 1761 przelecone. Tudzież Imci panu Antoniemu Goślickiemu towarzyszowi pancernemu tysiąc tynfów, in vim salarii za expedyowaną funkcyą komisarską przez Wielmożnego Imci pana Felicyana Gombartha Skarbnikowicza Ziemi Dobrzyńskiej należące, a przez tegoż pomienionemu Imci panu Goślickiemu skryptem ręcznym w Bogucinie die 23 Octobris 1760 transfundowane; odebrać z miast i miasteczek Ziemi naszej z Czopowego i Szelężnego zlecamy. Którzy Ichmć, to jest Imć pan Miecznik sumę tysiąc tynfów w roku wyżej wyrażonym 1763 odebrawszy, ex residuo jeżeli quid superrestabit, w tymże roku nad dwa tysiące wyżej wyrażone, calculum Ziemi uczynić będą powinni.

Że zaś przeszłych lat Ichmć panowie komisarze albo od nich iuris quaesitores contra dispositiones Terrae całoroczne sobie Czopowe in vim salarii niesłusznie przywłaszczając wybierali, dla czego, ani na expensa Ziemi, ani na poratowanie ziemianów braci pogorzelców, ex aerario Ziemi od kilku lat i więcej sposobu poratowania nie masz, więc tollendo praejudiciosum abusum, legi et iustitiae contrarium, postanawiamy, aby in posterum Ichmć panowie komitarze sobie non plus salarii za expedyowaną funkcyą uzurpowali, tylko jak jest z dawnego zwyczaju Ziemi postanowioną pensyą kontentowali się.

Imci panu plenipotentowi intimatur, aby z racyi Czopowego przypozwawszy wszelkie jurysdykcye do ziemstwa Dobrzyńskiego, sprawę przeszłoroczném Laudum sobie zleconą promowował, i aby ut de lege est, było płacone, domagał się.

Które to Laudum i niniejszą naszą dyspozycyą zlecamy Imci panu Marszałkowi podpisać, i do ksiąg autentycznych Ziemi naszej podać.

Działo się w Lipnie dnia pietnastego września roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego sześćdziesiątego pierwszego.

Antoni Starorypiński, Pisarz Ziemi Dobrzyńskiej, Marszałek Koła rycerskiego.

Interregnum po Auguście III.

159.

[Instrukcya posłom na Sejm convocationis, dana z sejmiku Lipieńskiego dnia 6 lutego 1764 roku.] [1])

My Senatorowie, Rady, Dygnitarze, i całe rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, zjachawszy się do Lipna miejsca zwyczajnego publicznym obradom za innotescencyami Jaśnie Oświeconego Księcia Imci Władysława Alexandra Pomiana z Łubny Łubińskiego, Arcybiskupa Gnieźnieńskizgo, Legati Nati, Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego Prymasa i pierwszego Księcia, na dzień szósty miesiąca lutego w roku terazniejszym 1764 naznaczony sub nexu confederationis na Sejm convocationis, Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom Ludwikowi Mokronowskiemu, Regimentarzowi szarży Wielko-polskiej, Strażnikowi polnemu Koronnemu i prowincyi Pruskiej, Józefowi Nałęczowi Podczaszemu Ziemi Dobrzyńskiej, pluralitate votorum obranym posłom od Ziemi naszej, instrukcyą przez Jaśnie Wielmożnego Imci pana Michała Hieronima Junoszę Podoskiego, Generalnego Grodowego Ziemi Dobrzyńskiej Bobrownickiego Starostę, Konfederacyi terazniejszej Marszałka podpisaną, dajemy i zalecamy:

§ 1. Jaśnie Oświeconemu Księciu Imci Prymasowi imieniem całej Ziemi podziękują Jaśnie Wielmożni panowie posłowie za niesfatygowaną koło dobra pospolitego czujność, cooperationem unionis inter status w osierociałej teraz ojczyznie Rzeczypospolitej upraszać będą.

§ 2. Jako uszczęśliwienie narodu naszego i utrzymanie praw i swobód wolnej Rzeczypospolitej naszej na dobrowolnym niewymuszonym i zgodnym obieraniu Najjaśniejszych Królów naszych najwięcej i najpryncypalniej zawisło, i w tém kardynalnym wolności naszej punkcie przezorność, i gorliwi przodkowie nasi przez generalne konfederacye i konstytucye w czasie interregnorum stanowione, jako to annorum 1573, 1576, 1507, 1660 immunitatem suffragiorum, contra vero quocunque modo, praetextu, et ausu tychże praw convulsores surowe kary gruntownie i dostatecznie opisali; co wszystko ostatnia sub interregno na sejmie convocationis 1733 konfederacya, (irritando posteriora vota) in perpetuum reassumowała; tego tak i Ziemia nasza od tejże przezwanej staropolskiej krwi i cnoty non degenerando, a pokornym i gorącym westchnieniem wzywając miłosierdzia i ratunku Boskiego, oraz usilnie pragnąc wolność krwią antecessorów naszych nabytą w całości i spokojnej utrzymać jedności, fide, honore et conscientia obowięzujemy Jch Mciów panów posłów naszych, aby na przyszłym da Bóg convocationis sejmie nieodstępnie

[1]) Wybór Posłów i Instrukcya dokumentem niniejszym objęte, są objawem jednego z ówczesnych stronnictw, t. j. Hetmańskiego. Następujące zaraz bezpośrednio, i tegoż samego dnia wydane, dwa inne, przedstawiają działanie drugiego stronnictwa, »Familii.«

starali się: na takiego lub takich, którzyby czy to od siebie zaciągnione, czyli zagraniczne wojska wprowadzać, a gwałtem i mocą kogokolwiek lub siebie samych do tronu polskiego promowować ważyli się, jako najżwawsze i najostrzejsze opisać kary; niemniej i na takowych tenże rygor extendendo, którzyby takiego gwałtu et enervandi własnej ojczyzny porady complices et asseclae pokazali się, to jest tak samych autorów i pryncypałów, jak i ich adherentów ipso facto pro infamibus, hostibus patriae, et invindicabilibus capitibus, z konfiskacyą ipso itidem facto dóbr ich wszystkich dziedzicznych, królewskich i duchownych, irremissibiliter nullaque unquam praestanda amnestia, deklarując.

§ 3. Pierwszy i najmocniejszy wolności naszej fundament wybrać sobie takiego Pana, który nam się z pomiędzy wszystkich Kandydatów zdawać będzie najlepszy i najpożytecznieszy dla dobra pospolitego, tak na tę przyszłą da Bóg elekcyą żadnej granicy nie zakładamy woli i wolności naszej przez exkluzyą kandydatów, z których zostawujemy sobie zupełną moc obrania i wybrania na tron tego, którego uznamy być zgodnym rządzenia tym wolnym narodem.

§ 4. Zalecamy Ichmciom panom posłom naszym, ażeby się usilnie starali jak najzupełniejsze in campo electorali tak ferendi suffragii, jakoteż vetandi liberae vocis, niemniej osoby każdego szlachcica opisać bezpieczeństwo, i według prawa, aby Jaśnie Oświecony Książe Imć Prymas póty nie nominował, i nie ogłaszał przyszłego Króla, aż wprzód po trzykroć spyta, jeźli jest wszystkish consensus, i uniwersalna electoris populi nastąpiła zgoda.

§ 5. Ichmć panowie posłowie incunbent o jak najsurowsze opisanie rygoru przeciwko tym, którzyby inną jaką osobno elekcyą nie na miejscu prawami opisanym, które tylko na polu między Wolą a Warszawą w okopach i szopie legibus jest obwarowane, składać ważyli się.

§ 6. Ichmć panowie posłowie instabunt, aby żaden z Jaśnie Wielmożnych Ichmściów księży Biskupów przeciwko wyraźnym prawom tak dawniejszym jako i późniejszym 1690 i 1736 ponowionym, uzurpować sobie Prymasowskiej prerogatywy, i nominować przyszłego nie ważyli się Króla, sub nullitate jakiejkolwiek attentacyi . . . . . . libertatis.

§ 7. Ten osobliwy i pryncypalny punkt instrukcyi naszej sollicitudini et animadversioni Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów posłów zalecamy, aby na to ullatenus nie pozwalali, ażeby bracia szlachta z tego klejnotu urodzenia szlacheckiego w wolném każdemu Najjaśniejszych Królów obieraniu wyzuci być mieli, i aby nie mieli mieć gloriam personalis suffragii na obranie przyszłego Króla; serio zatém ac inflexibiliter domawiać się bedą Ichmć panowie posłowie, aby Województwa, Ziemie i powiaty Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego annexarumque provinciarum nie przez posłów, ale viritim na przyszłą da Bóg Elekcyą należytym wojennym rynsztunkiem stawili się, dlaczego obowiązujemy Jaśnie Wielmożnych Wojewodów, aby każdy przed tąż elekcyą w swojém województwie prawem nakazany popis uczynił.

§ 8. A że nowe okoliczności nowe urodzić mogą materyje, które niepodobna będzie ułożyć na sejmie convocationis bez doniesienia tego wprzódy Województwom, Ziemiom i powiatom, w takowych okolicznościach wezmą się Ichmć panowie posłowie ad referendum, i domówią się o limitę sejmu convocationis.

§ 9. A że doznała teraz ojczyzna, iż takie uciski od różnego zagranicznego wojska ponosić musiała, a do odporu im dania żadnych sił nie mając; zaczém

Ichmć panowie posłowie mocno domawiać się będą o aukcyą wojska tak polskiego jako i cudzoziemskiego autoramentu z kompletowaniem pocztów pod Chorągwiami, i Giemeynów, i przyczynieniem oraz Chorągwi przedniej straży, i ten sposób pomnożenia sił naszych wątpić nie potrzeba, że jest snadny, obrawszy podatek ultimae consumentiae, pod który podpada Czopowe, Szelężne i łanowe, to jest od włoki Chełmińskiej złoty jeden, i cło generalne po dwa od sta towarów zagranicznych lub za granicę idących, a po jednemu od sta [od tego], co się w kram przedaje; ten podatek mają wszyscy duchowni i świeccy płacić, zacząwszy od Króla, aż do ostatniego kmiecia; partykularne zaś cła, myta, komory i przykomórki, aby były zniesione, i nikt nie wybierał onych pod stratą dóbr, jeżeli possessyonat, a jeżeli nie, pod karą garłową.

§ 10. A że najsposobniejsza i najważniejsza remotiori a studiis candidatorum tempore, aniżeli na sejmie electionis, teraz jest pora potrzebnemi i zbawiennemi dla ojczyzny kondycyami futurum opisać regnantem, zaczém aby pacta conventa według artykułów dawniejszych i warunków w nich opisanych na następującym sejmie convocationis legaliter ułożone były, Ichmć panowie posłowie indesistenter o to starać się będą.

§ 11. Wieloma konstytucyami obwarowane, ażeby na cłach, komorach, w ekonomiach, żupach sami szlachta rodowici officia trzymali, o co Ichmć panowie posłowie mocno domawiać się będą, i jeżeli się którzy jeszcze znajdują cudzoziemcy aby byli relegowani.

§ 12. Wiadomo całej ojczyznie, z jakim przestępstwem prawa i narzekaniem stanu rycerskiego poczta koronną i litewska była w rękach cudzoziemca i dyssydenta; tę gdy za przezornością Jaśnie Oświeconego Księcia Imci Prymasa odda [się] w ręce równego nam w urodzeniu, wiarą i cnotami szlachcica, nic słuszniejszego jak żeby został przy niej Wielmożny Imć pan Mokronowski, a post sera fata jego aby także szlachcicowi i indygenie katolikowi oddana była.

§ 13. Na artyleryą i municyę aby skarb koronny praevia revisione et calculatione subpeditet, gdyż ostatni inwentarz artyleryi jest jeszcze nieboszczyka ś. p. Kąckiego; po nim było kilku generałów, którzy wszyscy (wyjąwszy teraźniejszego) brali pieniądze ze skarbu Rzeczypospolitej . . . . . nie należy indagacyą co . . . . . sprawili i gdzie te pieniądze obrócili; a w Litwie aby przeszli generałowie lub ich sukcessorowie uczynili kalkulacyę z Intrat artyleryi Litewskiej. A po takowej rewizyi i kalkulacyi aby skarb koronny z zaległych u sukcessorów przeszłych Podskarbich sum na artyleryę i amunicyę wyliczył naznaczoną na sejmie convocationis kwotę, domówią się Ichmć panowie posłowie.

§ 14. Zrywanie sejmików i sejmów nietylko krzywdę czyni całej ojczyznie w powszechności, ale też i wielu obywatelom w szczególności, którzy dla jednej a często przekupionej osoby cierpieć muszą uszczerbek na honorze i fortunie, a co większa, że nazywający się panami, za nic mając równe i najchudszego szlachcica urodzenie, nic o przyjaźń stanu rycerskiego nie dbają, dufając jednemu z nich najczęściej jurgieltnikowi swemu, że on potrafi sejmik i sejm zerwać: zaczém praecludendo to obostrzyć prawem, aby nikt nie ważył się bez dania sprawiedliwej racyi zrywać sejmiki i sejmy zaraz in loco consiliorum, i przeciwko zrywaniu bez wyrażenia sprawiedliwych w manifeście swoim, i nie do osoby prywatnej, racyi, i żaden Regent, Viceregent lub susceptant takiego manifestu przyjmować

nie powinien sub amissionè officiorum, vadii, et sessione turris, Ichmć panowie posłowie instabunt.

§ 15. Poprawa sprawiedliwości, aby w ten sposób była ułożona, to jest: a że największe ztąd zamieszanie Trybunałów, że często choćby dobrze obranych dla prywatnych racyi nie dopuszczają do przysięgi, a zatém, aby w przyszłym czasie deputaci zaraz na sejmikach przysięgali; tak jednak opisać, aby żadne podejście w tej okoliczności nastąpić nie mogło. Najprzód obrani deputaci na Trybunał przed marszałkiem i assessorami zaraz w Kole przysięgę prawem dawniejszém i anni 1726 opisaną wykonają, lub wykona (hunc nexum lege poenae tollendo »jakom się nie starał« et super addendo: »że grzywien ex parte iudicii więcej nad wadium przysądzać nie będę, i od nikogo dependującym co się tyczy terazniejszej funkcyi mojej, ani jurgieltnikiem nie będę)«.

Po której wykonanej przysiędze instrument takowej elekcyi nie wychodząc z Koła sejmikowego, marszałek z assessorami napisać cum attestatione wykonanej przez deputatów przysięgi, onże rękami własnemi podpisać i pieczęciami rodowitemi stwierdzić powinni będą.

Po tém dwóch e medio sui szlachty nominować i onych w instrumencie elekcyonalnym wyrazić, aby do Grodu nieodwłocznie tenże instrument podali, a gdzieby odleglejszy był gród, tedy intra triduum podanie instrumentu exequi powinno. Deputat zatém lub deputaci téż instrumenta elekcyi swoich per extractum z grodu wyjmować mają, i oneż przed reasumpcyą Trybunału w Piotrkowie do ziemstwa tamecznego oddawać powinni.

Podobnym sposobem deputaci duchowni wykonaną eadem rotha jako i świeccy przysięgę swoję in capituli instrumento autentycznym do ziemstwa Piotrkowskiego podanym funkcyą swoją legitymować będą.

A tak legitime obrani i uznani deputaci do obrania marszałka trybunalskiego lege et norma anni 1726 praescripta przystąpią, oraz po przeczytanej ordynacyi korrekturę Trybunału anni eiusdem 1726 i teraźniejszego sejmu convocationis sancitum czytać przez ziemstwo będą powinni dla doskonalszego w sądzeniu prawa zachowania, tudzież reasumując tęż konstytucyę wszelkich praktyk w sprawach po gospodach czynienia od zaczętej sprawy, póki się vota w nich nie skończą, wychodzenia z miejsca na miejsce dla rozmów z pacyentami, lub deputatami, przechadzania się kompletu in retrusionem, sprawy zrywania, sekretów utrzymanie, tak przed promulgacyą dekretu jak też po przeczytaniu, pod winą w tym Trybunale abjudicacionis et poenis arbitrariis ex parte delatoris, ex parte vero judicii vadio capitaneali adjudicandis.

A że prawa o powtórnej przysiędze przy limicie Trybunału w Lublinie kończącego [się] przez konstytucyą 1726 postanowionego, niektórzy deputaci przed czasem limity przysięgę wykonawszy, eo tutamine et scuto przeciwko objekcyom o korrupcye zażywać zwykli, więc też powtórną przysięgę lege praesenti znieść, reassumując wszelkie prawa de corruptione, postanowić, iż komubykolwiek z deputatów zadana była korrupcya, a w niej pateticis documentis lub też inkwizycyami był convictus, siedzeniem wieży przez rok i sześć niedziel redimendo caput, oraz poenis constit. 1699 fol. 49 sancitis karany być ma. Ta zaś korrupcya nietylko pieniędzmi ale quovis genere pożytku, etiam victualium, dóbr dożywociem puszczania, rozumiana być ma. Za tém vigore wspomnionego prawa 1699 wolno będzie corrumpenti lub któremużkolwiek szlachcicowi osiadłemu [zaskarżyć] o korrupcyą.

[Gdyby] szlachcic omni possessione hereditaria carens zadał, a nie dowiódł, tedy poenae statuto regni de calumniatoribus sancitae extendi na niego powinny.

Aktor zaś intendendae actionis o korrupcyą ma w tymże ziemstwie, gdzie się Trybunał agituje, contra corruptum uczynić protestacyą, którą też ziemstwo sub privatione officii et poenis ex parte arbitrariis, ex parte vero judicii vadio capitaneali decernendis, przyjąć w susceptę powinno; o co w tymże Trybunale z regestru taktowego forum naznaczyć, to jest o nieprzyjęcie manifestu.

Aktor zaś obiciens corruptionem w dobrach własnych corrupti pozew położyć ma.

Ponieważ zaś sprawy o korrupcye intentowane w przeszłych Trybunałach, tak przed korrekturą jako i po korrekturze, przeciwko wyraźnym prawom non sortiebantur justitiam, więc inne forum takowym sprawom naznaczyć.

Aby naznaczeni residentes po sejmach na każde półrocze senatorowie tegoż roku in spatio dwóch tygodni precise po limicie Trybunału Lubelskiego zjechali do Warszawy, gdzie Biskup, a w niebytności Biskupa pierwszy stallo senator prezydować ma, senatorowie residentes oraz ministri status, to jest Wielmożni Marszałkowie, Pieczętarze i Podskarbi, którzy w Warszawie znajdujący się będą, zasiadać i sprawy o korrupcye per pluralissimum* votorum sądzić powinni będą.

Uprzątając nakoniec omnem pretextum do korrupcyi, rigorem constitutionis o damach, żonach deputackich, córkach, koligatkach, które spraw w Trybunale nie mają, bardziej obostrzyć.

Temuż prawu insistendo 1726 aby Trybunał inkwizycyi coram ex stuba delegatis w żadnych sprawach nie expedyował i nie słuchał, i gdyby się stał exces jaki intra moenia civitatis, i w tym razie inkwizycye ziemstwo, albo gród assidens Trybunałowi expedyować ma.

Objaśniając konstytucyje A: 1627, 1630, 1726 o dekretach, które vim legis sapiunt, aby oneż ad literam legis Trybunały koronne brały, i takowych spraw, na które in volumine legum prawo nie znajduje się, przed swój sąd nie brały; bo takowe rozsądzenie bardziej sapit stanowienie, a niżeli exekucyą praw; więc aby dekreta jeżeli jakiekolwiek w takowych sprawach wypadną, nietylko ulla executione [sortiantur], ale też powtórne Trybunały [aby] one kassowały.

Sprawy ex noviter repertis documentis jako też de vim legi inferentia,* to jest o gwałt prawu uczynienie, jako też de noviter repertis documentis, gdyby sprawy swej strona nie ewinkowała vadio capitaneali ex parte partis, medio vero ex parte judicii, karana być ma. Jeżeliby zaś ktokolwiek odważył się więcej razy jak raz de noviter repertis, i tak dwa de vim legi inferentia sprawę promowować, takowe dekreta nieważne postanowić.

A na promowujących sprawy rygor siedzenia wieży przez niedziel sześć, i grzywien 500 ex parte partis iniuriatae, ex parte vero iudicii vadium capitaneale irremissibiliter irrogandum, oraz litis expensas praevia comprobationis partis iniuriatae przysądzać.

Strona zaś de vi legis manifestująca się w terminie swoim i manifeście, in proprio districtu ante incidentiam causae uczynionym, expungere ma, w jakowych punktach vis legi infertur.

§ 16. A że 1613 r. Ziemia Dobrzyńska odrzuciła roki, czyli terminum tactum, przez co zagęściły się w sądach tak ziemskich jako i grodzkich wielkie exorbitancje, nieuszanowanie sądu, i per consequens nulla securitas sędziów, dlaczego Ichmć panowie posłowie mocno instabunt, aby w Ziemi Dobrzyńskiej tak w ziemstwie

jako i w grodzie, zwyczajem innych Województw były roki, alias terminus tactus super violatores securitatis iudiciariae in continenti.

§ 17. Kiedy często ex odio privato podczas konfederacyi dobra szlacheckie do ostatniej przychodzą ruiny, a potém amnestya pokrywa, a zatém jakoto jest dać przyczynę do złego pozwalając amnestyą, tak onej dopuszczać niepowinniśmy.

§ 18. O pomnożenie posłów po Województwach i Ziemiach, którzy ut sint locati ad materias publicas inter ordinem senatorium, i aby należeli ad consilia publica wraz wotując z Senatem.

§ 19. Ichmć panowie posłowie imieniem całej Ziemi podziękują Jaśnie Wielmożnemu Imci panu Podskarbiemu Wielkiemu Koronnemu za staranie jego, że zabrania i wszelką pilność czyni, aby złej monety zagranicznej w kraj nie sprowadzano, a dobrej za granicę nie wywożono.

§ 20. Inhaerendo dawniejszym konstytucyom annorum 1655—1683, które irritamenta luxus, (bardziej nas, niżeli wojny rujnujące) reprimere usiłowały, do ustanowienia legis sumptuariae Jaśnie Wielmożnego Imci pana Marszałka Wielkiego Koronnego zobligować, i jego przydać jurisdykcyi, aby instruktarz i porządek należyty ad omnem statum et sexum ludziom opisać i określić regułę przystojnego utrzymania każdemu respective stanu swego, co tymbardziej w kraju naszym potrzeba uczynić, gdy zły przykład niepomiarkowanych figur i okazałości codziennie bieżemy, chcąc to wszyscy uczynić, czego tam kilku tylko osobom nie zakazano, oraz aby w miasteczkach Starostowie lepsze posłuszeństwo mieli, Ichmć panowie posłowie promovere będą.

§ 21. Taxa liquorów na sejmiku gospodarskim aby stanowiona była, towarów osobliwie cudzoziemskich aby wcale żadnej taksy nie było, gdyż ją wszystkie inne kraje za niepodobną uznały.

§ 22. A że wszelkie z tego zamieszanie bywa, że w każdym Województwie, Ziemi, powiatach, nie jednej miary garnce, łokcie, i korce: Ichmć panowie posłowie starać się będą, aby po całej Polsce i Wielkim Księstwie Litewskiém jednakowy garniec, łokieć i korzec był wyznaczony.

§ 23. W konfederacyach generalnych Warszawskich 1632, 1648, 1660—1674, dyssydentom publicum religionis exercitium ...... pozwolono jako i paktami obwarowane; dlatego aby w tym praepeditionem nie mieli, uważając nieludzkość; z drugiej strony sytuacya kraju naszego, który z żadném prawie katolickiem państwem nie graniczy, wyciąga tego, ażeby mieli pozwolone oratoria privata, tak jak sobie mają przez traktat i wzwyż wyrażone konstytucye.

§ 24. Czas elekcyi Najjaśniejszego Króla, aby był w sejmie convocationis, chociaż limita zajdzie, naznaczony.

§ 25. Według dawnych zwyczajów i ostatniej konfederacyi generalnej Warszawskiej 1733 r. Komisarze do wszystkich dóbr ad mensam regiam należących aby byli wyznaczeni, którzy Rzeczypospolitej o dobrach, przeszkodach, uszczerbkach, i ruinie, zupełną relacyą na przyszłej elekcyi uczynić będą powinni, z dokładem jednak, aby Ichmć panowie Komisarze tak skarbowi jako i poddanym ekonomicznym wielkiej ciężkości i ekspensu nie czynili.

§ 26. Wiadomo całej Polsce, jaką krzywdę honoru i sławy Wielmożny Ieomć pan Wilczewski Podkomorzy nadworny J. K. M., już obranym będąc deputatem Trybunału koronnego z województwa Malborskiego, od miasta Gdańska cierpiał, a przez co i cały stan szlachecki nie mniejszą w osobie jego poniósł obelgę: aby

tedy zuchwałość miasta Gdańska i zbyteczna ich arrogancya, które in pensonam nobilis żadnej nie mają jurysdykcyi, pogromić i securitatem status nobilitaris obmyślić, oraz ten dekret otrzymany przez Wielmożnego Imci pana Wilczewskiego w Trybunale koronnym Lubelskim feria tertia post festum S. Francisci confessoris proxima anno domini 1763 inter magnificos Wilczewskie coniuges, et praenobilem magistratum Gedanensem, ... był konstytucją sejmu terazniejszego convocationis ztwierdzony, dla bezpieczeństwa osoby domów szlacheckich, dla utrzymania prerogatywy deputackiej; o co Ichmć panowie posłowie mocno starać się będą.

§ 27. Kasztelania Dobrzyńska ante actis saeculis in ordine maiorum senatorum zostająca, aby i teraz ad eundem ordinem redeat, wszelkie starania Ichmć panowie posłowie dołożą.

§ 28. Uważając tenuitatem Starostwa Generalnego Ziemi Dobrzyńskiej grodowego Bobrownickiego jurisdykcyą mającego, ponieważ dobra Gunowo, Silno, i inne przez osobny przywilej avulsa od tegoż Starostwa, aby razem cum omnibus avulsis do starostwa przywrócone były według postanowionego dawnego prawa, Ichmć panowie posłowie enixe curabunt.

§ 29, Posłów na Sejmie convocationis [aby] obrać i wysłać gdzie będzie potrzeba, Ichmć panowie posłowie domówią się.

Którą to instrukcyą [aby] Ichmć panowie posłowie jako obstricti ex bono całej Rzeczypospolitej in omnibus punctis rigide promowowali, i o utrzymanie wszystkich punktów jako zbawiennych ojczyznie i Ziemi naszej starali się, fide conscientia Ichmciów panów posłów obligujemy; in caeteris activitati fideique Ichmciów panów posłów,[1] zdania nasze zalecamy, i tę instrukcyą do ksiąg grodzkich Bobrownickich podać Jaśnie Wielmożnemu Imci panu marszałkowi konfederacyi Ziemi naszej z podpisem swoim stwierdzić zlecilişmy.

Dan w Lipnie dnia szóstego miesiąca lutego, roku terazniejszego tysiącznego siedmsetnego sześćdziesiątego czwartego

M. Her. Junosza Podoski, Starosta grodzki Ziemi Dobrzyńskiej generał Bobrownicki Marszałek konfederacyi.

160.

[Konfederacya, obór posłów innych, i ustanowienie Sądów kapturowych przez stronnictwo „Familii" dnia 6 lutego 1764 roku.]

My Rady, dygnitarze, i urzędnicy Ziemi Dobrzyńskiej, za uniwersałem publicznym Jaśnie Oświeconego Księcia Imci Władysława Lubińskiego, Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, Prymasa Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego, legati nati, primiquae principis, za zdaniem Jaśnie Wielmożnych Ichmciów Senatorów dnia dwunastego listopada roku przeszłego tysiąc siedmset sześćdziesiątego trzeciego w Warszawie datowanym i do grodu Ziemi naszej Bobrownickiego feria tertia ipso die festi Stae Luciae Virginis et Martyris anno eodem, per oblatam podanym, na dzień dzisiejszy szósty miesiąca lutego w roku terazniejszym tysiąc siedmset sześćdziesiątym czwartym przypadłej, i na miejsce obradom naszym zwyczajne prawem i uniwersałem zwyż wyznaczone zjechawszy się, mając publiczną wiado-

mość z tegoż uniwersału Jaśnie Oświeconego Księcia Jegomości Prymasa de fatis Najjaśniejszego Króla Imci Augusta Trzeciego nam w życiu przeciągiem lat trzydziestu panującego:

Ponieważ cała Rzeczpospolita in lugubri et deplorando zostaje statu, przeto przychylając się do dawnych praw i zwyczajów przodków naszych oraz z zalecenia Jaśnie Oświeconego Księcia Imci Prymasa, wszelkim niebezpieczeństwom szkodliwym, któreby na całą ojczyznę in presenti casu irruere mogły, et ad disrumpendam unionem serc naszych na utrzymanie klejnotu nieoszacowanej wolności naszej, praw, swobód wszelkich imienia szlacheckiego, et libere vocis były przeszkodą, zapobiegajęc pilnie, oraz uważając, abyśmy radą Ziemi naszej ojczyznie jak najpomyślniejsze dać mogli ratunki, takowe in presenti czynimy obrady:

A najprzód przed Bogiem zastępów z jak najgłębszą uniżywszy się pokorą imienia jego sławić nie przestajemy, dziękując per alta suspiria nostra świętej jego prowidencyi, że osierociałe państwo nasze et pupillam libertatis ad stuporem postronnych narodów jako supremus tutor konserwując, tak spokojnie z opatrzności swojej do tego czasu utrzymuje interregnum* et in extremo statu regit nos, per quem regnant reges. Tęż naszę przed Matką Boską Królową Nieba, a najpierwszą królestwa naszego protektorkę ponawiamy pokorne zwyczajem przodków naszych uniżenia, ażeby inexpugnabili scuto protekcyi swojej nos ab adversis zachowała, et iustis conatibus nostris wielowładną protekcyą swoją, w której salus populi, pax, auxilium et iura omnium regnorum zostają, ratować i wspierać nas raczyła.

Te bowiem uczyniwszy oświadczenia more et praxi stante interregno fieri solitis, postępując, pluralitate votorum sejmikować i rzeczy konkludować umowiliśmy.

A że najpierwszy obrad naszych początek od elekcyi marszałka zaczynać powinien się, sub vinculo confederationis obraliśmy za marszałka Koła naszego Wielmożnego Imci pana Piotra Sumińskiego, virum emeritum concivemque Ziemi naszej possessionatum, pod którego dyrekcyą czynić należy obrządki, wynajdować zbawienne środki, ut bene sit patriae. Ponieważ in cardine wolnej królów elekcyi funduje się wiara święta katolicka, prawa, wolności et liberum veto szlachcica, i mieć powinny będą swoje upewnienie: przeto na utwierdzenie, i utrzymanie wiary świętej katolickiej, wolnej elekcyi Króla, którą przodkowie nasi per famam tam longi decertarunt aevi* inviolabili nexu łączymy się i konfederujemy wiarą, poczciwością i ojczyzny miłością, przy wierze świętej, wolnej elekcyi i prawach naszych stawać, jeden drugiego z azardem fortun naszych nie odstępować, przyrzekamy sobie.

A że wszelka szczęśliwość każdego państwa i prowincyi na ubezpieczeniu wewnętrznego pokoju funduje się, ta zaś, że bez wynalezienia sprawiedliwości stante sui interregno stabiliri nie może: więc ażeby silentibus dotąd post fata Króla Imci omnibus iudiciorum subseliis cursus iustitiae nie ustawał, et ne securitas interna, która duszą jest wszystkich dobrych dyspozycyi, per irruentiam tumultów i kup swawolnych vacillet, stosując się do dawnych zwyczajów i praw do in casu nastąpionych, sąd kaptur zwany w naszej Ziemi postanawiamy, i do tego sądu za sędziów z powiatów Dobrzyńskiego, Lipieńskiego [i tak] [1]) zwanego Słońskiego i Rypińskiego, Wielmożnych Ichmściów panów Tomasza Rokitnickiego Stolnika,

[1]) Rkp. »in akte«?

Piotra Paprockiego Łowczego Ziemi Dobrzyńskiej, Adama Sumińskiego Wojskiego Brzeskiego Kujawskiego, Antoniego Kuczkowskiego Łowczego Winnickiego, Macieja Czermińskiego Starostę Zbyszewskiego, Antoniego Murzynowskiego Stolnika Nowogrodzkiego, Władysława Rościszewskiego, Jakóba Trzcińskiego Podczaszego Owruckiego, Bartłomieja Tłubickiego, Michała Ośniałowskiego, Kazimierza Białowieskiego, Michała Czarnomskiego, Stanisława Sierakowskiego Miecznikowicza Dobrzyńskiego, Franciszka Łempickiego, Szymona Sumińskiego Stolnikowicza Dobrzyńskiego, Antoniego Orłowskiego Komornikowicza Dobrzyńskiego, Antoniego Chełmickiego, Tomasza Pinińskiego Burgrabiego Grodzkiego Bobrownickiego, Antoniego Trzcińskiego, Stanisława Ligowskiego, Ignacego Murzynowskiego, Antoniego Łukowskiego, Fabiana Kakowskiego, Kazimierza Rokickiego, Józefa Bromirskiego Miecznikowicza Wyszogrodzkiego, Jana Ciołkowskiego; a za pisarza sądów tych Wielmożnego Imci pana Stanisława Kuczkowskiego pisarza Grodzkiego Bobrownickiego, concives et posessionatos Ziemi naszej pluralitate votorum obraliśmy, i *zaczęcia się tych sądów kapturowych dzień dwudziesty siódmy roku teraźniejszego w mieście Bobrownikach, gdzie sądów grodzkich agitowania podług prawa jest zwyczaj, i z uchwalenia naszego teraźniejszego wyznaczonym naznaczamy. Którzy Ichmć panowie sędziowie kapturowi czyli wszyscy jeneralnie, czyli in parte osób, aby tylko komplet in numero sześciu sędziów był, nieomylnie aby się zjechali, obligujemy, a w czasie tymże Wielmożni Ichmć panowie Sędziowie i na miejscu zwyż wyrażonym wykonawszy przysięgę rota et forma sędziom, Trybunałów koronnych lege praescripta, innym zaś Wielmożnym Ichmciom Sędziom, a kolegom swoim którzyby propter legalitates suas nie przybyli, na tej albo na innej kadencyi sądów tychże kapturowych przysięgi wykonania podobnejże zostawiwszy rezerwę, ordynacyę sądów swoich ad mentem legum postanowić pozwalamy; którzy pieczęci Ziemskiej używać mają, wraz przyzwoitą między sobą sądów tych uczynić dyspozycyą.

Stosując zaś do zwyż wyrażonego uniwersału Jaśnie Oświeconego Księcia Prymasa Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego, a do tego znając i widząc rzecz do ratunku Ojczyzny potrzebną, ażeby in officina legum mieliśmy swoich zastępców: więc na sejm następujący konwokacyjny dnia siódmego maja in anno praesenti zaczynać się mający, obraliśmy itidem pluralitate votorum i uprosiliśmy z Ziemi naszej Wielmożnego Imci pana Józefa Leona Rutkowskiego Sędziego ziemskiego, Wielmożnego Imci pana Fabiana Rościszewskiego, Podstolego Dobrzyńskisgo, viros electos et emeritos ad hoc exequendo aptos; tych bowiem Ichmściów panów posłów obligujemy, ażeby punkta in seorsiva Instructione specificowane ręką Wielmożnego Imci pana marszałka Koła naszego podpisane, które per oblatam ad acta autentica przez Wielmożnego Imci pana marszałka będą podane, pro posse exequi na tymże sejmie, konformując się i układając cum bene sentientibus in Republica, starali się.

A jako przez należytą wdzięczność i rekognicyą vicariae Maiestatis Jaśnie Oświeconemu Księciu Imci Prymasowi Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego legato nato primoque principi, za pieczołowitość około całości ojczyzny naszej dzięki czynić obligowani jesteśmy, tak z obowiązków tych conformi serc * et concordi labio temuż Jaśnie Oświeconemu Księciu Imci dziękujemy, że jako verus pastor patriae indefesso studio pro munere najwyższej prerogatywy swojej non deest wszelkim ratunkiem ojczyznie do szczęśliwej da Bóg nowego

pana elekcyi bezpieczną ścieląc nam drogę, z przezorności swojej wszystkie uprząta obices, i ad avertenda mala et pericula zawczasu modos et media prowiduje saluberrima, a zwykłą swoją i wrodzoną roztropnością ojczyzny miłością animat mutilatum corpus Rzeczypospolitej, ut reviviscat; eoque in passu za posłów do Jaśnie Oświeconego Księcia Imci Prymasa uprosiliśmy i obraliśmy Wielmożnych Ichmściów panów Gabryela Karwosickiego komornika granicznego, Wielmożnego pana Kajetana Czermińskiego Starościca Zbyszewskiego; którzy imieniem Ziemi naszej to podziękowanie Jaśnie Oświeconemu Księciu Imci oświadczywszy, ulteriorem super tranquilitatem publicam vigilandi et rerum in praesenti statu Rzeczypospolitej efficacissimam upraszać będą continuationem.

Tranzakcye generalnie wszystkie podczas terazniejszego interregnum w księgach naszych grodzkich Bobrownickich Ziemi Dobrzyńskiej czynione teraz i na potém wszelką wagę i ważność, aby miały, mieć chcemy.

Co wszystko zupełnie wyżej wyrażonym sposobem przez nas ustanowione, we wszystkich artykułach, punktach, klauzulach, obowiązkach, ligamentach, nierozerwanie obserwować i trzymać deklarujemy, et sub nexu confederationis praesentis przyrzekamy, Wielmożnemu Imci panu marszałkowi podpisać zlecamy, i sam, jako pluralitate votorum conclusum podpisujemy.

Działo się w Lipnie dnia szóstego lutego roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego czwartego.

Piotr Sumiński, marszałek konfederacki Koła rycerskiego Ziemi Dobrzyńskiej.

161.

[Instrukcya posłom na sejm convocationis przez stronnictwo „Familii" obranym w Lipnie dnia 6 lutego 1764 roku dana.]

Instrukcya od nas Rad, dygnitarzów, urzędników, i rycerstwa Ziemi Dobrzyńskiej na sejmik antekonwokacyonalny, dnia szóstego miesiąca lutego w roku terazniejszym 1764, za uniwersałem Jaśnie Oświeconego Księcia Imci Władysława Łubińskiego, Prymasa Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego do Lipna na miejsce obradom naszym zwyczajne zgromadzonych, Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom Józefowi, Leonowi Rutkowskiemu sędziemu ziemskiemu, i Fabianowi Rościszewskiemu Podstolemu Ziemi Dobrzyńskiej, posłom na sejm konwokacyjny sub vinculo confederationis pluralitate votorum obranym, dana.

Głębokie Bogu Wszechmogącemu Panu zastępów złożyć się nam należy podziękowanie, i Jego Najświętszą wielbić i wychwalać opatrzność, że in hac orbitate bez monarchy swego zostającą ojczyznę, w pożądanym dotąd zachować pokoju, i spokojne utrzymanie interregnum, et in extremo statu nostro regit nos, per quem reges regnant.

§ 1. Obligujemy Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów posłów Ziemi naszej, ażeby Jaśnie Oświeconemu Księciu Prymasowi Korony Polskiej, który totum se immolat usibus Reipublicae, et indefesso pracuje studio, obstawając sub interregno ojczyzny in facto * animo, dokłada starania swego, ut bene sit patriae, podziękowali, któremu sit virtus ipsa sibi premium, i aby oświadczyli wdzięczność Ziemi naszej i obligowane serca nasze.

§ 2. Najpierwsze i najpożądańsze każdego państwa uszczęśliwienie: mieć nad sobą takowego rządzcę, [co] w prawach ojczystych wydoskonalony zwyczajów narodu swego, i języka wiadomy, rząd swój podług myśli podanych sobie sprawować może, i toć to wzbudza u postronnych narodów lekce nas ważenie, że po Króla trans mare currunt, czego żaden w Europie naród nie czyni, nawet Rzeczypospolite, które sobie panów obierają, nigdy granicy nie przechodzą, ale indygenę swojego biorą; a więc dołożą swego starania J. W. Ichmć panowie posłowie nasi, i tę myśl Ziemi naszej całej Rzeczypospolitej doniosą, i do tejże jednej myśli zachęcą, ażeby na tron polski, nie inszy był wyniesiony, tylko Polak w Polsce urodzony, z ojca i matki rodowitych szlachty polskich, lecz wolnie i zgodnie od narodu obrany z zachowaniem liberi veto, bo któż przyzwoitszym być może ojczyznie naszej uszczęśliwieniem, i rządzić nią według jej ustaw i umysłu, jak ten, który wraż z życiem pojął wiadomość tych praw, w których się urodził, wychował i do nich przywykł codziennėm posłuszeństwem.

A że nic szkodliwszego dla nas być nie może, jak częste interregna, zważać będzie należało, obierając Króla w tym przecież wieku, w którym spodziewać się można dłuższego lat życia jego przeciągu.

Że zaś każdy naród dla zaszczytu własnego zwyczajny strój zachować, a dla tém większej estymacyi kraju w nim różnicy nie czyni, starać się będą Ichmć panowie posłowie, aby Król przyszły na pamiątkę wdzięczności, że Polaka na tronie mieć żądamy, kochaną ojczyznę swoją, a na znak miłości i poważania, strój Polski, w którym nasi przodkowie granice państwa rozszerzali, praw, swobód i sławy nabywali, nosił, a przez to Polacy większą łatwość mieszczenia się u dworu mieć będą; obwarują także sobie Ichmć panowie posłowie, aby urodzony Polak Król przyszły nam panujący pacta conventa lepiej nad przeszłych Królów nam dotrzymywał, wiarę św. katolicką rzymską kochał, prawa, swobody ojczyste nienaruszenie konserwował; ubezpieczą także ciż Ichmć panowie posłowie, ażeby podług dawnych paktów duo ministeria pacis et belli w ręku jednego domu czyli familii nie były, a tém więcéj w czyich ręku berło Królewskie zostawać będzie; dawnemi także paktami, jeżeli cudzoziemcy nam panujący byli obligowani, cudzoziemców do rady interesów polskich nie używać, i nie przypuszczać, tém więcéj przyrzecze nam Król Imć i przysięże, że do żadnej rady cudzoziemca nie przypuści, i używać nie będzie; ale też i na dworze swoim konserwować plebeae conditionis konsyliarzów Król Imć nie ma, w równości sobie poważając wszystkich obywatelów ojczyzny, czyniąc sprawiedliwe dystrybuty wakansów, nie przywięzując się do jednych z potłumieniem i zapomnieniem zasług drugich, mając na pieczy obowiązek prawa, nie więcej nad dwa Starostwa jednej osobie mieć i trzymać pozwalającego.

§ 3. Mając z oczywistego doświadczenia, że cudzoziemiec, a do tego dyssydent, za panowania Najjaśniejszego Augusta Trzeciego Monarchy naszego rząd wszystek u dworu trzymający, nietylko sam dla siebie, ale i dla innych jednej będących religii z sobą, Starostwa, regimenty, i inne wakanse zyskiwać usiłował, i podług swoich wszystko czynił myśli, co in contrarium legi publicae, mianowicie konstytucyom anno 1424 et 1717, działo się, ponieważ, że wszyscy dyssydenci a ferendo onere funkcyi wszystkich sąrepu [diati] obloquentibus constitutionibus, annorum 1717 et 1733, dla czego żadnych zasług mieć nie mogą, a jakimże sposobem pane benemerentium uti mają. Więc domówią się Ichmć panowie po-

słowie, aby te abusus były zniesione, co teraz ci dyssydenci trzymają, aby pro vacanti było podane, a potém rodowitym orthodoxae fidei Polakom zasłużonym rozdane.

Przeciwko konstytucyom annorum 1632, 1648, 1668, 1674. Zbór w Toruniu nowo wystawiony, o co jak przedtém Województwo Kujawskie, Województwa Pruskie in tempore manifesta zaniosły, i sam naówczas Jaśnie Wielmożny Imć ksiądz Leski biskup Chełmiński, contrariabat, nawet Województwo Płockie i Ziemia nasza w instrukcyi Ichmciów panów posłów oponować i domówić się zleciła, tak i teraz Ichmć panowie posłowie serio urgebunt i mocno obwarować zechcą konstytucyą 1630, 1733 r. z należytym rygorem, aby te abusus były zniesione, które się dotychczas praktykują, unikając kary Pana Boga, a témbardziej niebezpieczeństwa religii dawnej katolickiej w ojczyznie.

§ 4. A że po kilku Ichmć panach Podskarbich ex proventibus Reipublicae nie są odebrane rachunki, więc urgebunt Ichmć panowie posłowie, ażeby solita praxi ten był uczyniony obrządek, i ażeby na cłach ani komorach dyssydenci ani plebeiae conditionis, ani na żadnym skarbowym urzędzie, tylko rodowita szlachta polska osadzeni bywali. Podobnyż rachunek ad mentem legis et iustitiae i teraźniejsi Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie Podskarbowie uczynić debent, którym tam publice quam privatim od Ziemi naszej Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie wyznają wdzięczności rekognicyą za tak rozumne i doskonałe rozporządzenie ex munere eorum dla ojczyzny wynikłe, oraz usilne tch starania w pozbyciu się złej monety.

§ 5. Dopomną się także Ichmć panowie exekucyi prawa, i obostrzą lepiej konstytucye osobliwie 1726, aby duchowny stan ullo praetextu dóbr possesyi szlacheckiej nie ważył się odrywać, a które contrarie temuż prawu dobra possident, lub też iure haereditario aut praesuperanti obligatione mieliby nabyte, aby tak summy jako i dobra konfiskowane zostały, teraz et in post, wyjąwszy i zachowując ile dawne fundacye, ante constitutionem 1631, uczynione i approbowane. Dekret Ziemstwa Warszawskiego authoritatis dekretu Trybunału Piotrkowskiego koronnego, in anno 1754 inter statum equestrem saecularem et statum spiritualem nastąpiony, approbetur, et executioni debitae demandetur; a że dobra Naborów, Trębki, et alia cum attinentiis, przez konstytucyą roku 1677, na fundacyą Theologiae Collegii Varsaviensis Societatis Jesu zapisane, od tejże fundacyi, tąż konstytucyą skasowanej indemnizowane zostały, więc aby odtąd directis successoribus Strzałkowianis przez żadne fundacye i zapisy, jakiekolwiek tak in rem fundacyi, jakoteż in rem kogożkolwiek status equestris, etiam mężowi certis ex rationibus et ex superinductione, cum praeiudicio directorum successorum Strzałkovianorum postąpione, lub nastąpić mogące, ani ptzez przedanie, też dobra nie odpadły, o konstytucyą sejmu przyszłego convocationis Ichmć panowie posłowie starania swego skutecznego dołożą. Przytém o kassacyą wszelkich transakcyi favore seminarii Varsaviensis Clericorum Regularium, in communi viventium Collegiatae Varsaviensis na fundacyą nastąpionych, o których tranzakcyi, lubo ciż księża, urzędownie reces (że jednak defectuose) uczynili, ciż Ichmć panowie posłowie przez konstytucyą instabunt, tak aby też dobra sine quovis onere directis successoribus Strzałkowianis zostały się. Fundacyą Ichmć PP. Kanoniczek Warszawskich Ichmciom panom posłom bronić zalecamy, i jako na fundamencie prawa, a nova radice założona,

z chwałą Boską i zbudowaniem stanowi szlacheckiemu wielce pożyteczna, utrzymywać, promowować, i starać się będą.

§ 6. Ichmć księża Opaci znaczne mając prowenta podług prawa młodzi szlacheckiej nie edukują, legacyi nie odprawiają; zaczém Ichmć panowie posłowie serio się o to domówią.

§ 7. A że in aequali Republica aequalitas być zachowana powinna, dopomną się także Ichmć panowie posłowie, ażeby kiedy Ichmciom obywatelom Województw Pruskich wolno w inszych się mieście Województwach, i w nich wszystkie fere urzędy [piastować] et uti pane benemerentium, a więc żeby i Ichmciom innych Województw obywatelom w tamecznych wolno mieścić się było, i ażeby urzędów wakansów być participes mogli.

§ 8. A że bardzo wiele plebeiae conditionis ludzi po Województwach i Ziemiach przywłaszczają sobie zaszczyt szlachectwa, i dobra ziemskie tak dziedzicznym jako i zastawnym sposobem trzymają, co jest z wielką krzywdą stanu szlacheckiego, zaczém Jchmć panowie posłowie urgebunt, ażeby za dowodem takich ludzi dobra i sumy szły in fiscum, i Laudum Sredense w przyjmowaniu ludzi było utrzymane observata lege.

§ 9. Ponieważ szlachty obfitość w Rzeczypospolitej, którzy chleba i promocyi potrzebują, zaczém Ichmć panowie posłowie na żadną nobilitacyą nie dozwolą observata lege.

§ 10. Instabunt Ichmć panowie posłowie do Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów Hetmanów obojga narodów, ażeby granice Królestwa naszego stante hoc interregno wojskiem obstawione były.

§ 11. A że największa dla ojczyzny naszej nieszczęśliwość ztąd najpryncypalniej wynika, że bez zmocnienia sił wojskowych zostaje Rzeczpospolita nasza, dlaczego aukcya wojska jest de necesse potrzebna, która jakim ma nastąpić sposobem, i sustencya aukcyonowanego, zkąd być ma, wojsko, aukcyonowane zaś czyjej ma podlegać komendzie, zgadzać się w tém będą Ichmć panowie posłowie cum bene sentientibus in Republica.

§ 12. Miasto Gdańsk przeciwnie prawom postępujące i onym nieposłuszne, różne inkonweniencye w mieście tamecznym stanom szlacheckim na różnych osobach praktykowane czyniące, różne exakcye stanowiące cum praeiudicio stanu szlacheckiego, więc ażeby stany Rzeczypospolitej takowe abusus znieść mogły, w tém zniesą się cum bene sentientibus.

§ 13. A ponieważ ustawiczną doznaliśmy experyencyą quae nas premunt mala w Trybunałach Koronnych, a w niektórych materyach prawa niewytkniętych samemi tylko preiudykatami dotąd obchodzić sie musimy, a co większa, że znaczne depaktacye pokazały się: więc subveniendo integritati ojczyzny naszej de necesse starać się będą Ichmć panowie posłowie o korrekturę czyli przyłożenie do korrektury potrzebnych z praktyki wynikających okoliczności, tak względem obierania i przysięgi deputatów, zapobiegając wszelkiej dependencyi, jakoteż i depaktacyom, ażeby Województwa i Ziemie, a przynajmniej Ziemia nasza, na kadencyą regestru Ziemstwo, lub in defectu Gród ad normam innych Województw Ruskich, Małopolskiej prowincyi, do pisania dekretów za zasądzających miała, a Trybunał Koronny continuo w Piotrkowie, a Małopolski continuo w Lublinie dla dojścia prędszej sprawiedliwości i skrócenia procesów exviscerujących fortuny szlacheckie, aby się sądził.

Caetera activitati et probatae virtuti Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom Posłom Ziemi naszej rekomendamus. Tę zaś instrukcyę w Kole naszém dziś ułożoną, et ad laudum publicum electionis referującą się, Wielmożnemu Imci panu Marszałkowi Konfederacyi naszej, i Wielmożnym Ichmciom panom Tomaszowi Rokickiemu Stolnikowi, i Piotrowi Paprockiemu Łowczemu Dobrzyńskiemu, i Adamowi Sumińskiemu, Wojskiemu Brzeskiemu Kujawskiemu, których za Assessorów i Konsyliarzów obieramy, et ad consulendum Wielmożnemu Imci panu Marszałkowi przydajemy, podpisać et ad acta authentica Ziemi naszej per oblatam podać zlecamy.

Działo się w Lipnie dnia szostego miesiąca lutego 1764 roku.

Piotr Sumiński, Marszałek Konfederacyi Ziemi Dobrzyńskiej.

162.

[Instrukcya posłom na sejm electionis, od skonfederowanej Ziemi Dobrzyńskiej dana, w Lipnie dnia 23 lipca 1764 roku.]

Instrukcya Ichmciom panom Michałowi na Podolu* Podowskiemu, Staroście Grodzkiemu Bobrownickiemu, Marszałkowi Konfederackiemu Ziemi Dobrzyńskiej, Szymonowi z Gościszki Zielińskiemu, Chorążemu Ziemi Nurskiej, Józefowi Leonowi dwóch imion z Rutkowic Rutkowskiemu, Sędziemu Ziemskiemu, Tomaszowi na Rokitnicy Rokitnickiemu, Stolnikowi, Piotrowi na Wysławicach Paprockiemu, Łowczemu Ziemi Dobrzyńskiej, Stanisławowi Krzyckiemu, Starościcowi Zelgniewskiemu, posłom na sejm walny Warszawski electionis futuri Regnantis od nas Rad, Dygnitarzów, Urzędników i całego skonfederowanego rycerstwa Ziemi Dobrzyńskiej, z tejże Ziemi obranym i wysłanym, na sejmiku przedelekcyonalnym w Lipnie dnia dwudziestego trzeciego miesiąca lipca, tysiącznego siedmsetnego sześćdziesiątego czwartego roku dana.

A kiedy nas Najwyższego Boga ręka, w której salus populi pax auxilium et omnium iusta Regnorum zostają, z awantur upadkowi podległych wydźwignąwszy, w spokojniejszych o uszczęśliwienie publiczne zostawiła myślach, gdy novella lex sejmu konwokacyonalnego daje o sobie widzieć sposób wszystkich dobrych czynności, należy nam się przed Panem Zastępów najpokorniejsze uczynić podziękowania, że wszystkie rzeczy do tego ściągają się końca, quem rerum conditor ab aeterno sanxit.

§ 1. Gdy zaś oczywiście widzimy, jakiego nam Opatrzność Boska w tym bezkrólewia czasie in vicaria Regis potestate mieć chciała Prymasa, któremu w sprawowaniu pozwolonej władzy nec fata parem, nec saecula [habuerunt] [1]) majorem; a więc obligujemy Ichmć panów posłów, ażeby powolne chęci Ziemi naszej ad usus Jego oświadczywszy, podziękowali za wszystkie staranne koło dobra publicznego czynności, i o kontynuacyą onych dopraszali się.

§ 2. Ponieważ z umówienia naszego na dzisiejszym kongresie conclusum, aby przez wzwyż wyrażonych posłów na następującą Króla elekcyą stawić się, zaczém zlecamy i obowiązujemy tychże Ichmciów panów posłów, ażeby pierwsze przed siebie wzięli starania. I dla tém większego zaszczytu narodu polskiego i uszczęśliwienia publicznego, konformując się do dawnych praw tudzież ad novellam legem

1) Rkp. ma tu zepsucie »Iuryd...«

sejmu konwokacyonalnego, Polaka z narodu polskiego z ojca i matki rodowitych szlachty polskich do tronu polskiego domieszczali koniecznie; który po wolnej i zgodnej elekcyi, ażeby puncta w konstytucyi konwokacyjnej ad Pacta conventa tak dawniejsze jako i te, które praedelegowani z sejmu przeszłego convocationis w projektowaniu cum bene sentientibus one roztrząsnąwszy, oraz to co się zdawać będzie ex evenienti dobrze Ojczyznie życzącym i samymże Ichmć panom posłom naszym, ważając omnes abusus dawniejszych regnantów, poprzysiągł, Ichmć panowie posłowie na sejmie przyszłym invigilabunt, tudzież aby vakanse non per rationem domus, nec per rationem familiae, ale solummodo ex ratione bene meritorum konferowane były, i ażeby na dworze Królewskim rodowita szlachta polska była, in [pactis conventis] [1]) ostrzegą; dokładając i to per iustas rationes legibus nostris conformes, ażeby nunc et in posterum wolna królów polskich bywała elekcya, et nullo titulo Regnum successioni subiaceat.

§ 3. Zapatrując się zaś i znając oczywiście, jakie pomiędzy somsiady naszemi wynikają niesnaski, et litigia iuris mnożą się, kiedy wielu dóbr swoich nie są pewni granic, ani ubezpieczonych dziedzictw dobrego mieć nie mogą wyświadczenia, gdy aktów Ziemi naszej nietylko w Ziemi, ale nec in visceribus regni nie mamy, bo te zabrane z Polski, aż w Królewcu znajdują się; zaczém doprаszać się będą Ichmć panowie posłowie od Najjaśniejszego przyszłego da Bóg regnanta, aby przez jego interpozycyą rekuperowane i napowrót do Ziemi naszej być wrócone mogły.

§ 4. Że zaś pomimo wszystkich punktów użytecznych novellae legis sejmu konwokacyjnego jeden punkt cła generalnego nas wszystkich dotyka, więc obligantur Ichmć panowie posłowie urgere, ażeby gdy cło generalne byćby miało koniecznie płacone, pogłówne, które teraz wszyscy płacimy, aby totaliter et realiter zniesione było; instruktarz zaś dysponowanego cła, ażeby na sejmie taksamo jak od łasztu zboża conclusum, a nie na komisyi ekonomicznej był dany, cum animadversione przecież status nobilitaris.

§ 5. Ponieważ per novellam legem są wielkie wynalazki powiększenia proventów do skarbu Rzeczypospolitej, które ażeby koniecznie pro commodo tej Rzeczypospolitej obrócone były, urgebunt Ichmć panowie posłowie, aby aukcya wojska uchwalona była, fundusz płacy swojej z wynalezionych proventów mieć mogąca; w tym zaś aukcyonowanym wojsku, aby oficerowie szlachta polska religionis orthodoxae umieszczeni byli; zkąd dla młodzi szlacheckiej będzie sposób przyzwoitej krescytywy.

§ 6. A kiedy novella lex sejmu konwokacyjnego wszystkich starostw i królewszczyzn possessorów do sprawiedliwej jaka się ex liquidatione pokaże, przynagliła kwarty płacenia, która gdy likwidowana będzie, należałoby się per iustum, aby i avulsa rekuperowane i do nich wrócone były; mianowicie w Ziemi naszej starostwo grodowe Bobrownickie szczupłe mające proventa, nietylko na płacenie kwarty, ale na obrządek circa acta solito modo być powinny, wystarczyć nie mogą, ale gdy necessitante lege równo z innymi kwartę płacić będzie musiało, urgebunt Ichmć panowie posłowie, ażeby co jest tylko avulsum od tegoż grodowego starostwa, napowrót do niego powrócone było; zkąd gdy będzie powiększony prowent, tém lepsze dla uszczęśliwienia nas wszystkich i fortun naszych ocalenia stanie się bespieczeństwo.

---

[1]) Rkp. ma niezrozumiałe: »Cactis Conoentis«.

§ 7. Uważając zaś w innych województwach i Ziemiach, że każde dla swego zaszczytu starało się instare do stanów Rzeczypospolitej, ażeby pierwszeństwo w województwach i Ziemiach trzymające osoby stalla swoje in officina legum przy zaszczyceniu się krzesłem osiadali, a my gdy Ziemi naszej trzech mamy Kasztelanów: Dobrzyńskiego, Słońskiego i Rypińskiego, a wszystkich in gremio Senatorów krzesłowych stallów niemających, więc Ichmć panowie posłowie starać się evidentissime będą, żeby przynajmniej aby kasztelania Dobrzyńska, jako była przedtém krzesłową, do tegożsamego zaszczytu [in] stallum suum powrócona była.

§ 8. Ponieważ w kraju naszym jest obfitość szlachty, a wielu kiedy nie z fortun to z handlów przyzwoitych, sustentacyą swoję miećby mogących, którym że plebeiae conditionis, tudzież i żydzi są zastępem; więc urgebunt Ichmć panowie posłowie, ut lege [prohibeatur] [1]), żeby nec plebeis, nec Iudaeis [leśnym towarem] [2]) i innym stanowi szlacheckiemu przyzwoitym, handlować nie wolno było, solis tantummodo nobilibus.

§ 9. Gdy zaś taka pomiędzy poddaństwem wzniecona zuchwałość, że będąc prawem dziedziczném poddanymi, z dóbr [właściwych] [3]) panów swoich pertinaciter uchodzą pod innemi osiadając i od nich szukając protekcyi, i częstokrotnie się trafia, że z jednych do innych przenoszą się województw, co się maxime pene dzieje przez dawanie im protekcyi od tych, pod kim osiadają, a więc będą się starać Ichmć panowie posłowie, ut de necesse circumscribatur lege, żeby każdy przyjmujący do swojej wsi człowieka czyli to poddanego, czyli z służby lub z mieszkania zbiegłego, ad primam requisitionem wydać niechcący, in illo foro, gdzie ta wieś zkąd uszli ludzie, consistit, odpowiadali, i bez testimonium żadnego a żadnego człowieka nikt aby nie przyjmował, sub poenis lege describendis. Przyczém jeszcze obligantur Ichmć panowie posłowie o staranność czynności ich, ażeby zapadając eo in passu prawo pod ten czas zostających ludzi w każdej wsi ad perpetuum necessitet subditatum, salva tamen vindicatione et receptione per actuales haeredes [suorum propriorum] [4]) subditorum.

Caetera activitati et probatae virtuti Ichmciów panów posłów recomendantur, ażeby co będą sądzić ea evenienti lub to dla publicznego dobra użytecznego, lub particulariter dla Ziemi naszej pożytecznego i onę zaszczycającego, czy też w powiększeniu urzędów powiatu którego Ziemi naszej, czyli w innych konjunkturach użytecznych, o to starali się znosząc się cum bene sentientibus, ne publica [detrimentum capiant].

Którą to Instrukcyą zleciliśmy panu Marszałkowi konfederacyi Ziemi naszej podpisać i onę per oblatam podać.

Działo się w Lipnie dnia 23 lipca 1764 r.

Niniejszą Instrukcyę ręką własną podpisuję.

M. Podowski, Starosta grodowy jeneralny Ziemi Dobrzyńskiej konfederacyi tejże Ziemi Marszałek, Poseł na sejm electionis.

---

[1]) Rkp. ma tu niezrozumiałe: »piuslicitat«.

[2]) W tém miejscu snadź już pierwotny przepisywacz aktu zamilczyć chciał przedmiot pozazdroszczonego handlu, znacząc go tylko początkowemi literami, a resztę wypunktowując; w ten sposób: »Le..... T.......«.

[3]) Rkp. ma tu zepsucie: »złośliwych«.

[4]) Rkp. ma tu zepsucie snadź z niezrozumienia skróceń pochodzące: »suppremum«.

Rządy Stanisława Augusta.

163.

[Instrukcya posłom na Sejm dana z sejmiku Lipieńskiego dnia 29 października 1764 roku.]

Instrukcya od nas Rad, Dygnitarzów, Urzędników i całego rycerstwa Ziemi Dobrzyńskiej, Wielmożnym Ichmciom panom Adamowi Sumińskiemu, Wojskiemu Brzeskiemu Kujawskiemu, i Józefowi Ośmiałowskiemu, Posłom Ziemi naszej Dobrzyńskiej na sejm blisko następujący koronacyjny obranym; dana w Lipnie dnia dwudziestego dziewiątego października tysiąc siedmset sześćdziesiątego czwartego roku.

§ 1. Wielbiona po wszystkie wieki Najwyższego nad nami Rządcy być powinna Opatrzność, że istotném Swego cudotworstwa dziełem zrządza w chęciach naszych najpomyślniejsze skutki, kiedy troskliwej w bezkrólewiu Ojczyznie podał wydźwignienia się sposoby, skłoniwszy na jednomyślność całego narodu umysły przez wyniesienie na tron polski secundum cor populi króla, dając tego za ojca Ojczyznie, w którym przywiązana miłość ku niej wraz z krwią i życiem pojęta, a wspaniała w nim królewskich przymiotów własność wszystkie dla nas najpomyślniejsze rokuje successa. Więc zalecamy Wielmożnym Ichmciom panom Posłom naszym, ażeby powszechne Ziemi naszej ukontentowanie z szczerą złączone wiernością Najjaśniejszemu oświadczyli Panu.

§ 2. A jako elekcya Najjaśniejszego Pana naszego miłościwego w zachowaniu prawa i wolnego głosu szczęśliwie zaszła w powszechnej obywatelów zgodzie tak, że przy niej i przy dostojeństwie tegoż Miłościwego Pana krew, zdrowie i życie łożyć w pogotowiu jesteśmy, więc urgebunt Wielmożni Ichmć panowie Posłowie, ażeby dla tém gruntowniejszego ubezpieczenia węzeł złączonych konfederacyj obojga narodów, że jest najgruntowniejszą twierdzą, nieprędzej był exvinkulowany, aż się Rzeczpospolita w swoich tak względem zaszłej panującego króla elekcyi, jako też w urządzeniu potrzeb kraju ubezpieczy.

§ 3. Obligantur Ichmć panowie Posłowie urgere o nieodstępną actorum interregni, jako to praw na przeszłym sejmie konwokacyjnym i elekcyjnym ad utilitates Reipublicae przezornie ustanowionych, tudzież konjunkcyi konfederacyi Koronnej i Litewskiej approbacyą. Hoc tamen circa approbandas leges novellas praecustodito, ażeby instruktarz od uchwalonego cła generalnego nie przez komisyą ekomiczną, ale przez Stany Rzeczypospolitej był układany i konkludowany. Punkt zaś de dissidentibus in novella lege sejmu convocationis wyrażony ut illaese* maneat, serio urgebunt Ichmć panowie Posłowie.

§ 4. Jako przez sejm convocationis naznaczeni są do korrektury praw komisarze, tak żeby projekta przez nich ułożone z nieomylnym na każdym sejmie po-

prawowania abusuum sposobem były jak najdoskonalej uważone i postanowione. Tudzież inne sejmu convocationis materie dobra powszechnego tyczące się, a między niemi mianowicie koekwacya Wielkiego Xięstwa Litewskiego z Koroną względem ustanowienia tamże, jako jest w Koronie, komisyi wojskowej jak najlepiej udoskonalonej, w tém invigilabunt Ichmć panowie Posłowie.

§ 5. Projekt do ustanowienia w kraju papieru stemplowego, lubo jest przez Konstytucyę sejmu konwokacyjnego do ułożenia komisyi skarbowej zalecony, jednak Ichmć panowie Posłowie instabunt, ażeby jak najprędzej najprzezorniejszym sposobem mógł być uformowanym.

§ 6. Gdy dotąd z uwolnienia mennicy a iure Regio Rzeczpospolita nie uczuwszy z niej żadnych zysków, i nie mając sposobów do wczesnych na nię nakładów, owszem doświadczając przez ogołocenie kraju z dobrych, a wprowadzenie do niego złych monet, niezmiernej całego narodu szkody, przywróciła per pacta conventa iuri Regio bicia monety, więc jako pro lucro et commodo publico J. K. M. żeby przyjąć w tym raczył na siebie staranie tak, żeby to bicie monety pożyteczny w sprawiedliwym onej walorze wzięło swój skutek, upraszać będą Ichmć panowie Posłowie, i ażeby miasta swoją wolą i domysłem redicyi sobie nie czyniły, która tylko do samych należy Podskarbich, starać się będą panowie Posłowie o ostrzeżenie.

§ 7. Szkoła rycerska przez najsposobniejszą w niej młodzieży edukacyą, jako jest summopere dla Rzeczypospolitej potrzebną, tak gdy w tém podług obowiązków pactorum conventorum Najjaśniejszy Pan przedsięweźmie myśl, więc Ichmć panowie Posłowie na następującym sejmie de modo erectionis onej radzić będą, et cum bene sentientibus zniesą się; lecz bez uciążliwości Województw i Ziem sposób ufundowania i utrzymania onej ułożą.

§ 8. Dyspozycya wygodnego poczt kursu tak, żeby każdy powiat i województwo miały z niej suam commoditatem, jako per pacta conventa poruczona jest J. K. M., tak aby bez uciążliwej od listów płacy do skutku przyprowadzona była, instabunt Ichmć panowie Posłowie; oraz żeby dawany na pocztę podatek i prywatne poczty zniesione były. A jako każdego zasługi być mają sprawiedliwym nagradzane względem, a więc enixissime obligantur Ichmć panowie Posłowie instare jako już przeszłych sejmów zaszła rekomendacya, o oddanie administracyi poczt koronnych Wielmożnemu Imci panu Kazimierzowi Karasiowi Cześnikowi Liwskiemu, zasługami swemi in Reipublicae distingwującemu się.

§ 9. W krzywdach obywatelskich od wojsk Moskiewskich jako jest komisya deklaracyami Najjaśniejszej Imperatorowej assekurowana, tak o tej reassumpcyą cum plena do satisfakcyi possibilitate, domówią się Ichmć panowie Posłowie, oraz upraszać będą włożenia się w to Majestatu.

§ 10. Fundusz Imci Panien Kanoniczek, jako stanowi szlacheckiemu pożyteczny, aby był approbowany, także Kollegium Wielmożnych OO. Jezuitów, ażeby circa iura ac privilegia Regum de propinatione ac iure patronatus było zachowane, tudzież klasztor Ichmci Panien Benedyktynek Toruńskich circa immunitates ut conservetur, urgebunt Ichmć panowie Posłowie.

§ 11. Dla wprowadzonych zbytków pożądana lex sumptuaria quoad plebeias tantummodo personas, żeby na następującym sejmie ułożona była, instabunt Ichmć panowie Posłowie. Na podatki zaś ultimae consumptiae* quocunque titulo et pretextu wprowadzone pozwalać ullomodo nie będą.

§ 12. Zbór w Toruniu contra expressam legis mentem przez Lutrów noviter wystawiony, aby im był odebrany, a Wielmożnym OO. Jezuitom oddany, serio urgebunt Jaśnie Wielmożni panowie posłowie.

§ 13. Reassumując zaś dawniejsze Lauda i Instrukcye Ziemi naszej, lubo bezskuteczne z przyczyny niedochodzenia sejmów, praesentibus obligantur Ichmć panowie Posłowie adimplere contenta dawniejszych Instrukcyj co do punktu zamiany cząstki na wsi Kilkole Królewskiej w Ziemi naszej będącej za inszą dziedziczną Jaśnie Wielmożnego Imci pana Ignacego Zboińskiego Kasztelana Płockiego, i dopraszać się będą, ażeby intuitu commutationis eiusdem portiunculae była wyznaczona komisya, lub też skracając ten interes, aby był Ichmć panom lustratorom do Ziemi naszej wyznaczonym do kommutacyi sprawiedliwej i ich decyzyi oddany; i ażeby tenże Jaśnie Wielmożny pan Kasztelan tej częsci, która za wspomnioną Kikolską zamieniona będzie, gaudeat possessione, instabunt Ichmć panowie.

§ 14. Inhaerendo constitutiom annorum 1620, 1662 osobliwie 1669, urgebunt Ichmć panowie posłowie, ażeby wójtostwa i szołectwa szlachcie rodowitej i zasłużonej oddawane były, które zaś plebeiae conditionis ludzie trzymają, ażeby im odebrane były, et bene meritis in Reipublica oddane.

§ 15. Ponieważ iubente lege constitucyi anni 1674 et aliarum, kaptur generalny w Warszawie tylko podczas elekcyi królów do czasu inauguracyi być sądzony powinien, więc dekreta, które w tych sądach generalnego kaptura post inaugurationem zapadły, aby nachylone* były, instabunt Ichmć panowie posłowie.

§ 16. A ponieważ Starostowie grodowi in castris suis bezpieczeństwo zachować i należytą wszystkiego konserwacyą czynić tenentur, dlaczego intrat swoich pomniejszenia mieć nie powinni, owszem per recuperationem avulsorum powiększyć się im należy; a więc urgebunt Ichmć panowie Posłowie, ażeby avulsa od Starostów grodnych et iura emphiteutica w tych Starostwach grodowych będące, były rekuperowane. Królewszczyzny zaś i duchowne ad pensitaxandam* contributionem z czopowego adstringantur, starać się o to Ichmć panowie Posłowie będą.

§ 17. A że z wielką krzywdą stanu szlacheckiego dzieje się, że miasta dóbr dziedzicznych sobie nabywają, więc domówią się Ichmć panowie posłowie, aby ten abusus in subsequens był zmieniony, które zaś miasta już nabyły, że gaudent bonis terrestribus, aby też in foro terrestri odpowiadały sine ulla exceptione.

§ 18. A kiedy inne województwa te mają dla siebie zaszczyty, że ich senatorowie stalla swoje in gremio krzesłowych mają senatorów; a więc dopraszać się będą Ichmć panowie posłowie, ażeby Ziemi naszej jedna przynajmniej kasztelania Dobrzyńska pomiędzy krzesłowe pomieszczona była. A że zaś Imć pan Bieganowski Kasztelan powiatu Rypińskiego obowiązków z prawa należących się nie uczynił przez wykonanie iuramentu; a więc instabunt Ichmć panowie posłowie do Majestatu, żeby ta kasztelania pro vacanti była podana, i ex terrigenis nostris któremu, merita mającemu, być mogła oddana; powiatu zaś naszego Słońskiego kasztelania, aby także terrigenis in subsequens oddawana była ostrzegą, salvo tamen possessore praesenti tejże kasztelanii Słońskiej.

§ 19. Gdy zaś inne województwa i Ziemie ten dla siebie zyskują zaszczyt przez powiększenie w nich urzędów powiatowych, gdzie i nie mając tyle zasłużonych w Ziemi naszej ludzi, którym choć powiatowemi zaszczycić należałoby się urzędami, a więc dopraszać się będą Ichmć panowie posłowie o powiększenie urzę-

dów w Ziemi naszej, to jest powiatu Rypińskiego, którzy aby stalla pomiędzy dawniejszemi Ziemiami mieli i urzędnikami.

§ 20. A kiedy województwa Brzeskie Kujawskie i Inowrocławskie urgenter starali się oddzielić a corpore Ziemi naszej miasto Nieszawę, et eo intuitu sprawa w Trybunale Radomskim sądzona bywała, i dwiema tegoż Trybunału dekretami jest na sejm ad resolutionem statuum odesłana, dla niedochodzenia zaś sejmów, że per status nie była decydowana, więc teraz pro posse starać się będą Ichmć panowie posłowie (gdy też województwa tentować zaczną), o ubezpieczenie dla naszej Ziemi tegoż miasteczka Nieszawy na następującym sejmie.

§ 21. W handlach sobie przyzwoitych szlachta że od ludzi plebeiae conditionis mają przeszkodę, tudzież i od Żydów: a więc dołożą swego starania Ichmć panowie posłowie, ut praecustodiatur lege, ażeby nikt tak plebeiae będąc conditionis handlem nie bawił się szlachcie przyzwoitym, jako też i żydzi; także ażeby towarów krajowi potrzebnych za granice nie wywozili, ani browarów po wsiach nie trzymali, ostrzegą.

§ 22. Reassumując także dawniejsze prawa, instabunt panowie posłowie, aby nikt usurpative pod zaszczyt szlachectwa nie cisnął się, i z orężem iemu nieprzyzwoitym nie chodził, sub poenis in hunc casum decernendis.

§ 23. Praktykowane u nas extorsye przez zagranicznych ludzi są nadal pamięcią ubezpieczenia siebie; a więc dopraszać się będą u Majestatu Ichmć panowie posłowie, żeby Król Jmć Pan nasz miłościwy z dobrotliwości swojej Ojcowskiej raczył providere dalszemu bezpieczeństwu.

§ 24. Luboli novella lex Sejmu konwokacyjnego praecommittit Województwom i Ziemiom ułożyć sobie sposób concludendae seu potius dignoscendae pluralitatis na sejmikach deputackich, i innych elekcyach, secundum obloquentiam suprascriptae legis; lecz kiedy a plebeis ordinibus zapadająca na to rezolucya większą miałaby animadversyą, więc urgebunt Ichmć panowie posłowie, ażeby per status resolvatur et concludatur. Tudzież officia brachiaque iudicii terrestris, jakie i od kogo być mają distribuowane, dla uniknienia scyssyi, ut per status Reipublicae determinetur, dołożą w tém swego starania Ichmć panowie posłowie.

§ 25. A że sepissime practicatur, iż jedni od drugich za gotowe pieniądze Starostwa i Królewszczyzny kupować zwykli, odprzedanie zaś ich, gdyby miało być zabronione, wielką dający gotowe pieniądze ponosiliby szkodę, więc dopraszać się będą Ichmć panowie posłowie, ażeby Starostwa i Królewszczyzny za gotowe pieniądze nabyte być odprzedawane mogły.

§ 26. Gdy zaś taka pomiędzy poddaństwem wzniecona zuchwałość, że będąc prawem dziedziczném poddanymi, z dóbr właściwych panów swoich pertinaciter uchodzą, pod innemi osiadając i od nich szukając protekcyi, i częstokrotnie się trafia, że z jednych do innych przenoszą się Województw, co się maximopere dzieje przez dawanie protekcyi od tych, pod kim osiadają; a więc będą się starać Ichmć panowie posłowie, ut de necesse circumscribatur lege, żeby każdy przyjmujący do swej wsi człowieka czyli to poddanego, czyli ze służby lub z mieszkania zbiegłego, ad primam requisitionem wydać niechcący, in illo foro, gdzie ta wieś, zkąd uszli ludzie, consistit, odpowiadał; i bez testimonium żadnego człowieka nikt aby nie przyjmował sub poenis lege describendis. Przyczém jeszcze obligantur Ichmć panowie posłowie o staranność czynności ich, ażeby zapadające eo in passu prawo, pod ten czas zostających ludzi w każdej wsi ad perpetuum necessitet subditatum,

salva tamen vindicatione et receptione per actuales haeredes propriorum subditorum.

§ 27. Rozdzielenie trybunałów koronnych dla niektórych Województw jest bardzo użyteczne, dla Ziemi zaś naszej uciążliwość przynosi, z przyczyny odległości miasta Poznania i w tamtym drogości kraju: a więc urgenter dopraszać się będą Ichmć panowie posłowie, żeby Ziemia nasza, albo tak jak bywało, w Piotrkowie się sądziła, lub też zawsze w Bydgoszczy, gdyż wolimy co trzeci rok mieć regestr Ziemi naszej w Bydgoszczy sądzony, aniżeli do Poznania zjeżdżać na częstszą kadencyę w tak odległe od nas i zdrożone miejsca.

§ 28. Znając zaś wielkie i dystyngowane w Ojczyznie zasługi Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów Platera Mścisławskiego, Mostowskiego Pomorskiego Wojewodów, Zboińskiego Kasztelana Płockiego, z Ziemi naszej kilkokrotnie odprawującego publiczne funkcye, Opaleńskiego Starostę Bolesławskiego, Przezdzieckiego Referendarza Litewskiego; więc obligantur Ichmć panowie posłowie Najjaśniejszemu panu do szafunku łaskawego onych zalecać.

§ 29. In reliquis punctis Instrukcyą na Sejm electionis od nas napisaną exequi pro posse starać się będą.

Caetera activitati Ichmć panów posłów recommendantur, ażeby co widzieć będą dla Ziemi naszej użytecznego, lub dla stanu szlacheckiego etiam po innych Województwach uciążliwego, ażeby staranności swojej dokładali, łącząc się cum bene sentientibus.

Tę naszą Instrukcyę tu ułożoną Wielmożnemu Imci Panu Piotrowi Sumińskiemu, Marszałkowi sejmiku dzisiejszego podpisać, et ad acta per oblatam podać zlecamy.

Działo się ut supra w Lipnie dnia 29 października 1764 roku.

Piotr Sumiński Marszałek sejmiku przedkoronacyjnego Ziemi Dobrzyńskiej.

164.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 25 sierpnia 1766 roku.]

L. 49, fol. 4.

Laudum Ziemi Dobrzyńskiej. My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i wszystko rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, zjechaliśmy się do miasta Lipna na miejsce obradom naszym zwyczajne i prawem oznaczone, przez uniwersał Najjaśniejszego Stanisława Augusta Króla polskiego, P. N. M. szczęśliwie nam panującego do Grodu Bobrownickiego dla uwiadomienia powszechnego odesłany, dzień dzisiejszy ad consultationes publicas obwieszczający. Którym to uniwersałem mając sobie opisany czas sejmu walnego w Warszawie determinowanego, a nań ultimam electionem nuntiorum cum desideriis Ziemi naszej: więc przystępując do tych, które dziś się stanowić należy, czynności, w nierozerwanym dotąd trwałości Konfederacyi węźle, po zagajeniu dzisiejszego sejmiku przez Jaśnie Wielmożnego pana Piotra Sumińskiego, Podczaszego Rypińskiego, jako Marszałka Konfederackiego Ziemi naszej, zaprosiwszy do Koła naszego Imci pana Kazimierza Ośniałowskiego w charakterze posła od Najjaśniejszego Pana do nas zesłanego, który produkowawszy instrument

delegacyi swojej, oświadczył myśl chętną Monarchy swego ku pomnożeniu [boni] publici, wyjawił co miał in praemissis przez instrukcyę ad haec agenda sobie opisaną. To wszystko w najwdzięczniejszym i najpokorniejszym przyjąwszy umyśle, losów ludzkich Najpierwszemu Rządcy, Niebios i ziemi Panu głębokie w prawowierności naszej czynimy podziękowanie, że o naszych zaradzając ewentach z ręki swojej nam takiego Króla w Ojczyznie oddał Ojca, który ustawicznym circa bonum publicum pieczołowaniem niespracowane natęża chęci, ut bene sit Patriae, et ad avertenda mala et pericula modos et media providet saluberrima. A tak Panu Bogu powinne i Królowi, a Panu naszemu chętne uczyniwszy należytości, do obrania na Sejm nadchodzący walny Warszawski przystąpiliśmy posłów: I lubo pluralitate votorum jako w ogniwie Konfederacyi zostając czynićby się należało, ale gdy unanimis nostri* accedit assensus, więc uno labio et voto obraliśmy Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów Braci naszych Piotra Sumińskiego, Podczaszego Rypińskiego Marszałka, Tomasza Rokitnickiego Stolnika Dobrzyńskiego, Konsyliarza Konfederacyi naszej, viros emeritos i z swoich czynów w Ziemi naszej consideratos. O których jako nota nobis illorum virtus, niewątpliwe w sobie upewniamy nadzieje, że z tą starannością swoich będą raczyli dopełniać obowiązków, iż Bóg przy Wierze gorliwość, Król przy dostojeństwie wierność, a prawa kardynalne przy swojej całości odbiorą wsparcie. A gdy opisanej dziś przez nas im danej instrukcyi, jako obligantur, zadosyć uczynią, będzie do dawniejszych od nas się im należących i ta czynność przyłączona wdzięczności. To tedy laudum nasze jako i serorsim opisaną instrukcyą, [aby] Jaśnie Wielmożny Imć pan Piotr Sumiński Podczaszy Rypiński, dziś obrany poseł jako Marszałek Konfederacyi Ziemi naszej Dobrzyńskiej wraz cum consiliariis hic praesentibus Konfederacyi Ziemi naszej, to jest Imcią panem ¡Tomaszem Rokitnickim, Stolnikiem Dobrzyńskim, itidem dziś obranym posłem, i z Wielmożnym panem Ignacym Murzynowskim, Wojskim Dobrzyńskim, Imci panem Janem Ośniałowskim, Regentem Grodzkim Bobrownickim, Wojciechem Łempickim, Vices-Regentem Ziemskich Dobrzyńskich, podpisał, a podpisane do ksiąg Grodu Bobrownickiego per oblatam dysponował, zlecamy i obligujemy.

Działo się w Lipnie dnia dwudziestego piątego sierpnia roku Pańskiégo tysiąc siedemset sześćdziesiątego szóstego.

Piotr Sumiński Podczaszy Rypiński, Marszałek Konfederacki, Poseł Ziemi Dobrzyńskiej. Tomasz Rokitnicki, Stolnik Ziemi Dobrzyńskiej, Konsyliarz Konfederacyi i Poseł Ziemi Dobrzyńskiej. J. H. Murzynowski, Wojski Ziemi Dobrzyńskiej, Konsyliarz tejże Ziemi. J. Ośniałowski, R. Grodzki Bobrownicki, Konsyliarz Konfederacyi tejże Ziemi Dobrzyńskiej. Wojciech Łempicki Vice-Regent Ziemski Dobrzyński, Konsyliarz Konfederacyi tejże Ziemi Dobrzyńskiej.

165.

[Instrukcya posłom na sejm, z sejmiku Lipieńskiego, dnia 25 sierpnia 1766 roku dana.]

Instrukcya od nas Rad, dygnitarzów, urzędników, i rycerstwa Ziemi Dobrzyńskiej tu do Lipna na dzień dzisiejszy za uniwersałem J. K. M. P. N. M. zgromadzonych, Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom Piotrowi Sumińskiemu, Podcza-

szemu Rypińskiemu, Marszałkowi Konfederackiemu Ziemi naszej, i Tomaszowi Rokitnickiemu Stolnikowi Dobrzyńskiemu, Konsyliarzowi tejże Konfederacyi, posłom na Sejm walny, dina 6go miesiąca października w Warszawie przypadający, dziś przez nas obranym dana.

Rządzącej nami Najwyższej Opatrzności Boga z gruntu serca najpowinniejsze dziękczynności składamy, iż po troskliwych w bezkrólewiu nadziejach z ręki swojej oddawszy nam najlepszego z Królów Stanisława Augusta za Pana, w bezpiecznym nas aż dotąd zachowuje stanie, i przewidzieć dalsze pozwala uszczęśliwienie, kiedy radzenia o użytkach najpotrzebniejszych, stanowienia rzeczy publico potrzebnych, i oddalenia szkodliwych natarczywości moc w nasze oddaje ręce, a dobrze życzącą narodowi swojemu myślą Najjaśniejszego Króla J. M. P. N. M. napełnia serce.

§ 1. W sercu Najjaśniejszego Króla Imci P. N. M. darem mądrości napełnionėm poznawać można, że Bóg jako przy duchu prawdy założył mieszkanie, kiedy tak je dla swojego być otwartym okazuje narodu, iż widzieć można z niego wszystkie pochodzące a nas szczęśliwiące użyteczności, w ustawicznej circa bonum publicum staraniu, bezpieczeństwo wierze katolickiej Rzymskiej, zysk i sławę narodowi całemu przynoszącym, dni panowania swojego przepędza: a więc Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie złożą u nóg Majestatu J. K. Mci imieniem Ziemi naszej podziękowania, oświadczą nieskazitelną u nas wierność, i chętne zawsze przy dostojeństwie J. K. Mci zdrowia i życia azardowania ofiary.

§ 2. Że jest celem uszczęśliwienia naszego chować wiarę świętą katolicką, powinnością zaś każdego przy jej bezpieczeniu obstawać, a przeto za najkardynalniejszy ten punkt zalecamy Ichmciom panom: utrzymowąć dostojeństwo wiary św. katolickiej rzymskiej; i aby najmniejszej do nadwątlenia jej nie było okazyi, nie pozwolą Ichmć panowie posłowie dopełniać żądzy acatholicorum domieszczania się chcących ad munia et praerogativas nam tylko prawowiernym należące i prawami ubezpieczone; tudzież ażeby żądane per acatholicos nie było wprowadzone »liberum exercitium«, serio obstabunt, pacem tylko inter dissidentes, legibus cautam, ubezpieczą.

§ 3. Wypracowaną przez antecessorów naszych narodową wolnością, opisaniem praw kardynalnych, naród i ojczyznę naszę bezpieczących, gdy najwięcej szczycić nam się należy: przeto Jaśnie Wielmożni panowie posłowie obstabunt, ażeby wolność narodowa et liberum veto, in toto prawo kardynalne, illaesa zostały, na inne zaś generaliter bądź particulariter szkodzące, nie pozwolą.

§ 4. W nierozerwanym dotąd trwając Konfederacyi węźle, gdy do wspólnego złączenia ad status Regni od nas Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie delegowani posłowie: więc ciż urgebunt exvinculationem onej, nieprędzej jednakże, aż przy dokończeniu sejmu, bo na nim mocą tej Konfederacyi i alleviari powinno to, co na przeszłych pod niąż uciążliwego stanowione było.

§ 5. Z postanowionego cła generalnego znając przykrość i widząc malum eventum, gdy ad normam tego i w Kwidzinie dawać musimy, przeto o zniesienie tego cła generalnego dopraszać się będą, i na inne podatki ciążące nas żadne nie pozwolą Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie.

§ 6. Znając zaś statui nostro rzecz uciążliwą, że do handlów nam pozwolonych mieszczanie, chłopi i żydzi cisną się, więc Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie o reassumpcyą eo intuitu prawa stanowionego dopraszać się będą, z do-

łożeniem confiscationis takowych handlów, et poenalitatibus nadających w tej mierze protekcyą.

§ 7. Chcąc odżywić narodu naszego sławę, i kraj nasz ubezpieczyć skutecznie, nie innym to działać możemy sposobem, jako aukcyonowaniem wojska: więc o to dopraszać się będą Ichmć Wielmożni panowie posłowie, ażeby i to co jest płatniejsze, i inne aukcyonowane było, a na punktualną temuż zapłatę podadzą sposób przez wynalezienie kwarty z dóbr biskupich i opackich tylko; wszak to równo cum statu nostro ex pane benemerentium mają, więc też wraz z nami na potrzebne ojczyzny niech udzielą użytki; a o powrócenie władzy Hetmanów obojga narodów nad wojskiem miewanej zniesą się Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie cum bene sentientibus in Republica.

§ 8. Kiedy na Trybunał komisyi Radomskiej przez Województwa i Ziemie obierani komisarze bywali, można było merytujących w Województwach i Ziemiach takową zasługi ich nagradzać funkcyą, a w żądaniach jako ziomków swoich bezpieczne uczynić referencye; a gdy to do Trybunału Radomskiego ekonomiczna skarbu koronnego teraz wyznaczona komissya, więc ażeby na tęż komissyą zasiadający komissarze przez Województwa i Ziemie na Sejmach obrani bywali, urgebunt koniecznie Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie, zkąd wynikać będzie uszczęśliwienie, że każdy sytuacyi Województwa swego i Ziemi wiadomy stanowić może przyzwoite dla kraju swego obrządki.

§ 9. Kiedy jest praktyką, że z ciężkością przychodzi podjęcie się funkcyi deputackiej, gdyż długiego czasu wysiadywanie niemały za sobą pociąga expens, na który ani od Rzeczypospolitej ani od Województw i Ziemie nie mają wsparcia, a więc nie tak pomnażając do tej pracy ochotę, jako bardziej nadgradzając straty, dopomną się Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie, ażeby wszyscy deputaci pensionati a Republica byli, tak ci, którzy następować będą, jako i ci, którzy od początku panowania J. K. Mci namiestniczą jego sprawowali władzę; na którą dla nich pensyą, jeżeli z procentów z ustanowionej recenter per lustrationem kwarty nie dostarczy, owszem by było statibus Regni czasowe z myt i miasteczek tak w Koronie jako i Litwie będących, przez Województwa i Ziemie zawsze wybierane ad generalem skarbu koronnego dysponować; więc w tém znieśliby się Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie cum statibus Reipublicae, nie polegając* jednak pod to Czopowe ullo titulo dóbr ziemskich dziedzicznych szlacheckich w nich będących propinacyi. A Trybunały żeby secundum anteriorem praxim złączone były, a na nich Wielmożni biskupi, aby prezydowali, dopraszać się będą Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie; wszak gdy ex senatorio ordine nietylko Marszałkami, ale i deputatami bywają, przeto Jaśnie Wielmożni Ichmć księża Biskupi tej w namiestniczej Najjaśniejszego Pana władzy nie będą raczyli odmawiać współeczności. Ziemstwa zaś, aby podług ostatniej konstytucyi anni 1704 w czasie kadencyi Województw i Ziem zasiadali i dekreta pisali, praecustodient Ichmć panowie posłowie; dopraszając się także o korrekturę Trybunału, sejmem ostatnim objecaną, do której przy innych, które videbunt, punktach zalecą do dołożenia i to, ażeby przeciwko dekretom post convictionem in contumaciam bez dowodów stronie skonwinkowanej ad allegata, tylko forsą konwinkującej strony ferowanym, wolno było ukrzywdzonej agere stronie, non obstante w tej okoliczności lege contra convulsores decretorum sancita; jeszcze i to adiungent, ażeby kadencya sądów naszych ziemskich Dobrzyńskich post Mathaeam przypadająca, na inny

czas odłożona była, gdyż na kadencyą w Trybunale w tymsamym czasie dla Ziemi naszej przypadającą Imć pan Pisarz Ziemski jubente lege oddalać się powinien.

§ 10. Widząc szczupłość intraty Starostwa Bobrownickiego necessitati castri niewystarczającej, więc avulsa od tego Starostwa, aby powrócone do niego były, dopraszać się będą Ichmć panowie posłowie.

§ 11. Zważając zaś co nas najwięcej dotyka, że monety bądź-to i redukowane równego w kraju nie mają kursu, mianowicie w miastach większych, więc ut necessitentur też miasta do koëkwacyi z redukcyi, urgebunt Ichmć panowie posłowie.

§ 12. A gdy w naszym kraju coraz jest umniejszona liczba dóbr szlacheckich bądź to przez fundacye dawniej czynione, bądź teraz przez wykupowanie przez miasta większe wiosek iuri terrestri podległych, więc praecustodient Ichmć panowie posłowie, aby więcej nie wolno było tymże miastom dóbr nabywać szlacheckich. Rzeka zaś Drwęca navigabilis, że dla zastępu śluzy od miasta Torunia wystawionej do defluitowania z użytkiem być dla nas nie może, więc o zniesienie tejże śluzy dopraszać się będą Ichmć panowie posłowie.

§ 13. A że in aequali Republica aequalitate wszyscy gaudere powinni, więc ubezpieczyć to raczą Ichmć panowie posłowie, ażeby gdy Ichmciom obywatelom Województw Ruskich wolno participare de pane benemerentium u nas, by i nam u nich similiter pozwolone było, quo vero ad alias praerogativas servata de indigenis lege.

§ 14. Do równego chcąc domieścić zaszczytu Kasztelanią Dobrzyńską w Ziemi naszej, najpierwszą z innemi krzesłowemi Kasztelaniami, więc expostulabunt Ichmć panowie posłowie, aby ad ordinem krzesłowych Kasztelanów pomieszczona była. Kasztelanią zaś Słońską do Ziemi naszej należącą, że nigdy terrigenam nostri*, w jej zaszczycie nie widzimy, ani tu circa consultationes przytomnego znamy, więc onę pro vacanti podadzą, z dopraszaniem od Majestatu J. K. Mci, ażeby uni ex terrigenis nostris benigniter conferatur, ac coëquando w urzędach trzeci nasz powiat Lipieński, będą raczyli Ichmć panowie posłowie i dla tego powiatu, zniosłszy się cum statibus Regni, wyjednać urzędy.

§ 15. Że fundusze nowe aby mogły być stanowione, przez konstytucyą novella legis są zabronione, więc te, które są w dawniejszym czasie nadane, aby na przyszłym sejmie potwierdzone były, mianowicie na wieś Rumoka cum suis attinentiis do Collegium [Inowłodzkiego] [1]? Wielmożnych Ojców Jezuitów prowincyi Mazowieckiej należącą, w Ziemi Zaskrzyńskiej leżącą, (jeżeli non cum alienatione directorum successorum nastąpiony) cum praecustoditione, aby podług obowiązków funduszowych dopełnione było.

§ 16. Akademia Lwowska aby mogła gaudere privilegiis Akademii Krakowskiej i Zamojskiej podług dekretu assessorskiego poleca się manutencyi Ichmciów panów posłów.

§ 17. Ubezpieczoną konstytucyą Sejmu coronationis anni 1764 Domowi Jaśnie Oświeconych Książąt Imci Jabłonowskich nadgrodę za wyłożone in necessitate Reipublicae przez niegdyś wielkiej pamięci Jaśnie Oświeconego Książęcia Imci Stanisława Jabłonowskiego Kasztelana Krakowskiego, Hetmana Wielkiego Koronnego, expensa do skutku będą raczyli przyprowadzić Ichmć panowie posłowie, z zalece-

[1]) Rkp. ma: »uno Słuckiego«.

niem oraz meritorum sukcessorów wspomnionego tegoż Hetmana Koronnego, mianowicie Jaśnie Oświeconego Książęcia Jabłonowskiego, Wojewody Poznańskiego, funkcyę marszałkowską Trybunału Koronnego powtarzającego ad praesens. Zalecą także i żądanie zasłużonego w ojczyznie Jaśnie Wielmożnego Jegomości pana Ludwika Mokronowskiego, Strażnika Polnego Koronnego, respectu bonorum Książnic, które w swoim projekcie ułożone będzie.

§ 18. Już to dawniejszemi niegdy bywało zalecono instrukcyami, ażeby cząstka pewna królewszczyzny na wsi Kikole [w dzierżeniu] [1]) Jaśnie Wielmożnego Imci pana Ignacego Zboińskiego, Kasztelana Województwa Płockiego będąca, na inną equivalentiam leżącą w dziedzicznych jego wioskach w Korzeczewie lub Wolencinie zamieniona była, przeto skuteczność in praemissis będą raczyli uczynić Ichmć panowie posłowie.

§ 19. Przez przechody Rossyjskiego wojska i ustawiczne przez czas niejaki w kraju naszym mieszkanie wiele znosząc uciążliwości, dyskrecyą tylko spokoiliśmy się zawsze; teraz jednak znając w nas dotkliwość przez zadanie wielu ran od tegoż wojska ztąd wychodzącego obywatelowi naszemu godnemu, Wielmożnemu Imci panu Józefowi Ośniałowskiemu, Stolnikowi Rypińskiemu, na publicznej jemu zastąpiwszy drodze, więc takową jego krzywdę exponent Ichmć panowie posłowie przed J. K. M. dopraszając się w tej mierze o łaskawe względy. A zaś dla Imci pana Byszeskiego dawnego wojsk J. K. M. pułkownika, procesem sądów Marszałkowskich przyciśnionego o łaskawą Najjaśniejszego Pana et Statuum Regni dopraszać się będą klemencyą.

§ 20. Ad satisfactionem legis recenter constitutae dopraszać się będą Ichmć panowie posłowie, aby po komorach celnych i innych skarbowych officiach ludzie orthodoxae fidei mieścili się.

§ 21. Łaskawym Najjaśniejszego Pana względom polecą Ichmć panowie posłowie familie w Ziemi naszej zasłużone Ichmciów panów Mokronowskich, Zieleńskich, Rościszewskich, mianowicie w niej Fabiana Rościszewskiego Podstolego Dobrzyńskiego, Nałęczów, Rutkoskich, Sumińskich, Rokitnickich, Chełmickich, Ośniałowskich, Koziebrockich, Murzynoskich, Starorypińskich, Łępickich, Czarnomskich, Białowieskich, i wszystkich tej Ziemi obywatelów. Caetera activitati probataeque virtuti Ichmciów panów posłów Ziemi naszej oddajemy, obligując amore boni publici Ichmości, aby de prosperrimis starali się, a nociva nie dopuszczali. Tę więc instrukcyę naszę, aby Jaśnie Wielmożny Imć pan Piotr Sumiński Podczaszy Rypiński, a poseł dziś od nas obrany, jako Marszałek Konfederacki cum consiliariis tej Konfederacyi hic praesentibus, to jest Jaśnie Wielmożnym panem Tomaszem Rokitnickiem, Stolnikiem Dobrzyńskim, itidem posłem obranym, i Wielmożnym Jeomcią panem Ignacym Murzynowskim Wojskim Dobrzyńskim, Janem Ośniałowskim, Regentem Grodzkim Bobrownickim, Wojciechem Łempickim, Vice-Regentem ziemskim Dobrzyńskim, podpisał, i do grodu Bobrownickiego per oblatam podać dysponował, zlecamy i obligujemy.

Działo się w Lipnie dnia 25 sierpnia 1766 r.

Tomasz Rokitnicki Stolnik Ziemi Dobrzyńskiej. Murzynowski Wojski, i Konsyliarz Ziemi Dobrzyńskiej. J. Ośniałowski R. G. B. Konsyliarz Konfederacyi tejże

[1]) Rkp. ma sprzeczność w pojęciu: »dziedziczney«.

Ziemi Dobrzyńskiej. Wojciech Łempicki Vice-Regent Ziemi Dobrzyńskiej, Konsyliarz Konfederacyi tejże Ziemi Dobrzyńskiej.

166.

[Laudum sejmiku Lipieńskiego z dnia 15 września 1766 roku.]

.N. 15, f. 13.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, zjechawszy się na dzień dzisiejszy poniedziałkowy po święcie Narodzenia Najświętszej Maryi Panny najpierwszy do miasta Lipna, to jest na czas i miejsce do obrad naszych uzwyczajone, a do obrania sędziego deputata na Trybunał Główny Koronny prowincyi Wielkopolskiej prawem wyznaczone, w którym zgromadzenia się czasie, gdy pod nierozerwanym konfederacyi węzłem wszystkie nasze kończymy obrady, więc i do dzisiejszych czynności innego nie obierając Marszałka, po zwyczajnym przez Jaśnie Wielmożnego Imci pana Piotra Sumińskiego, Podczaszego Rypińskiego, posła na sejm walny Warszawski, a Marszałka Konfederackiego Ziemi naszej zagajeniu, aby pod laską jego to co w dniu dzisiejszym fieri incumbit działo się, umyśliliśmy; przy którym gdy Wielmożni Ichmć panowie Szymon z Gościszki Zieliński Chorąży Ziemi Nurskiej, Jan Ośmiałowski Regent Grodzki Bobrownicki, Wojciech Łępicki Vice-Regent ziemski Dobrzyński, Konsyliarze Konfederacyi Ziemi naszej, tu są ad consultationes przytomni, więc satisfaciendo legi recenter constitutae ad alterum tantum liczbę assessorów powiększając, obraliśmy Wielmożnych Ichmciów panów: Franciszka Chełmickiego Łowczego, Michała Czarnomskiego Miecznika, Rypińskich, Antoniego Goślickiego Towarzysza znaku pancernego, którzy Wielmożni Ichmć panowie Konsyliarze tu przytomni munus assessoriatus sprawując, jako i dziś przydani assessores, miejsce zwyczajne przy wzwyż wyrażonym Jaśnie Wielmożnym Imci panu Marszałku, aby osiedli obligantur; a tę z zwyczaju i prawa powinną uczyniwszy należytość, gdy e medio nostri na następujący Trybunał prowincyi Wielkopolskiej obrać się należy Sędziego deputata, więc ad haec agenda uważając personam capacem, któryby adimplendo obowiązki swoje równe z poprzedzającemi przez inszych dla Ziemi naszej mógł okazować zaszczyty, a więc to wszystko przewidziawszy w osobie Wielmożnego Imci pana Stanisława Andrzeja dwóch imion Kuczkowskiego, Pisarza Grodzkiego Bobrownickiego, łącząc przytém zasługi jego i chęć ad meritandum zdatną, unanimi voto et omnium assensu obraliśmy tegoż Wielmożnego Imci pana Pisarza Grodzkiego Bobrownickiego na następujący Trybunał deputatem, który eo instanti przysięgę pod wzwyż wyrażonym Jaśnie Wielmożnym Imci panem Marszałkiem jako sejmik ten gającym wypełnił in eam rotam: Ego Stanislaus Kuczkowski juro quia juste secundum Deum, jus scriptum et aequitatem partium controversias judicabo, divitis et pauperis, amici et inimici discrimine sublato, neque favorem neque odium neque poenas, mihi propositas curabo, sed in judicando solum Deum et jus scriptum aequitatemque partium contrariarum considerabo, in hisque omnibus conscientiae meae judicium sequar et audiam, aliaque negotia mihi incumbentia fideliter et pro posse meo faciam, w sprawach żadnych praktyk z nikim czynić nie będę, ani przestrogi ani rady

dawać, ani podarunków brać, secreta stubae non revelabo, juxtaque correcturam Tribunalis Rni judicabo, eamque in omnibus punctis observabo, et ab aliis pro posse observari curabo, nec in electione Marechalcali a quopiam dependentiam habebo; i jako wota na tym sejmiku na mnie dawane ani przezemnie ani przez kogokolwiek z moją wiadomością datkiem lub obietnicą ujmowane nie były, i w sądzeniu od nikogo dependować nie będę, sic me Deus adjuvet et Sancta Crux Christi. A gdy to wszystko disponente lege stało się, obligujemy tegoż Jaśnie Wielmożnego Imci pana dziś obranego i już przysięgłego deputata, ażeby pro decore Ziemi naszej ad satisfactionem legis executionem ejusque swoje obracał staranności. Kiedy zaś lex ultimarie constituta disponit, ażeby po obraniu deputata dyspozycyi do dobrego w Województwach i Ziemiach porządku należące stanowić, więc zważając co nas najszczególniej dotyka, iż pewni być nie możemy czynionych przez siebie transakcyj, które nazwisko choć perpetuitatis mają, ale perpetue conservari nie mogą, gdy Archivum Grodu Bobrownickiego w liczności będące bez żadnego zwłaszcza dawniejsze zostaje dobrego ułożenia i miejsca, w którémby bezpieczna być konserwacya mogła, ubezpieczonego niemasz, a więc znając to, że dobre in praemissis rozrządzenie bez znacznego stać się nie może depansu, więc accedente całej Ziemi consensu łącząc expensy, potrzeby wzwyż wyrażonej cum meritis Wielmożnego Imci pana Jana Ośmiałowskiego Regenta Grodzkiego Bobrownickiego, soli rocznej na całą się naszą należącej Ziemię, która najpierwsza przy brzegach Wisły do dystrybuty naszej zwyczajnej stanie, ustępujemy, którą pro velle sui dysponować będzie, ale przytém enixissime obligatur, ażeby dla Archiwum Grodu Bobrownickiego dobrą ubezpieczywszy konserwacyą, przez to najlepszy wprowadził porządek; a jaka jego czynność z wdzięcznością od nas przyjęta będzie. Czopowe zaś z miast Ziemi naszej, gdy najwięcej dawniejszemi czasy na pogorzel ziemianów disponebatur, więc i teraz równej zażywając klemencyi nad Imci panem Maciejem Łempickim, obywatelem Ziemi naszej, znaczną przez ogień mającym szkodę, całorocznego in anno advenienti millesimo septingentesimo sexagesimo septimo ustępujemy Czopowego z miast wszystkich do tej dla nas importancyi należących, (prócz jednak miasta Bobrownik, bo z niego podług dawniejszych Laudów aliter dispositum, co et praesenti confirmatur), które mocą Laudati* praesentis odbierać będzie, a miasta praesenti dispositioni obedire będą powinny.

Aby zaś do exekucyi było przyprowadzone prawo o reparowaniu dróg napisane, więc obligujemy się wszyscy ziemianie hance adimplere legem.

Ustanowienia dawne Ziemi naszej et praesentibus ponawiając, uchwalamy, aby chłopi ze strzelbą nie chodzili pod wolnym jej przez każdego szlachcica odebraniem, w czém nikt protekcyi takowym dawać nie powinien. Wtedy Laudum nasze, ażeby Jaśnie Wielmożny Imć pan Piotr Sumiński Podczaszy Rypiński, poseł na sejm Warszawski, a Marszałek Konfederacyi Ziemi naszej z wzwyż wyrażonemi Wielmożnymi Ichmć panami Szymonem z Gościszki Zielińskim, Chorążym Ziemi Nurskiej, Janem Ośmiałowskim, Regentem Grodzkim Bobrownickim, Wojciechem Łempickim Vice-Regentem Ziemskim Dobrzyńskim, Konsyliarzami Konfederacyi naszej, tudzież i Wielmożnymi Ichmć panami Franciszkiem Chełmickiem Łowczym, Michałem Czarnomskim Miecznikiem Rypińskim, Antonim Goślickim Towarzyszem znaku pancernego assessorami, podpisał, a podpisane do ksiąg Grodu Bobrownickiego per oblatam podał, obligujemy.

Działo się w Lipnie dnia piętnastego września roku Pańskiego tysiąc siedemset sześćdziesiątego szóstego.

Piotr Sumiński Podczaszy Rypiński, Marszałek Konfederacki i Poseł Ziemi Dobrzyńskiej. Simon a Gościszka Zieliński Terrae Dobrinensis Confederationis C. Joannes Ośniałowski* R. C. Bobroviensis Consiliarius Confederationis Terrae Dobrinensis. Adalbertus Łempicki V. R. T. Dobrinensis Consiliarius Confederationis Terrae Dobrinensis. Franciszek Chełmicki Łowczy Rypiński, assessor dzisiejszego sejmiku, Michał Czarnomski, Miecznik Rypiński, assessor dzisiejszego sejmiku. Antoni Goślicki, assessor dzisiejszego sejmiku.

167.

[Konfederacya zawiązana w Lipnie dnia 25 maja 1767 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i obywatele ziemscy, grodzcy i powiatowi Ziemi Dobrzyńskiej, zjachawszy dnia dwudziestego piątego roku Pańskiego 1767, na miejsce do Lipna, do wiadomości podajemy wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy:

W najdotkliwszym czując sposobie coraz bardziej zbliżającą się ku upadkowi ojczyznę przez gwałtowną zamianę praw fundamentalnych, i ubliżenie prerogatyw uważających* między władzami równość, tłumieni mocą chciwych zatracenia najszanowniejszego zaszczytu wolności, w niemym tę przeciwną chwilę przebyliśmy dotąd milczeniu, w jednej nadziei w przyszłym czasie słodszej odmiany po srogim doświadczeniu wyglądając tęskliwie. Ale kiedy w poufałym związku generalnej Konfederacyi Sejm ostatni niby wolny, szkodliwe ustawy z ujmą praw narodowych, z upadkiem i zniszczeniem obywateli, bez względu na głosy wielu Senatorów i posłów przeczących, jeszcze stwierdził i umocnił, przymuszeni jesteśmy szukać ulgi w uciśnieniu, i ratować się ginąć mający, w tym sposobie, którego przodkowie nasi zwykle zażywali w podobnych przypadkach: łączenia nietylko osób, ale myśli i serc swoich na ratunek ojczyzny. Jako i my łączymy się, wiążemy i konfederujemy, nie wiedząc innego środka do zabieżenia grożącym nam zewsząd w ojczyznie nieszczęśliwościom, innego sposobu podźwignienia upadłych współbraci: Szczególna miłość dobra powszechnego, chwalebna chęć zachowania w całości praw ojczyzny, i podźwignienia wiernych jej synów, ztąd tylko nieszczęśliwych, iż się o całość narodu troskać zdawali, a nad własne honory, mienia, i samo życie, dostojeństwa i uszczęśliwienia współbraci swoich przestrzegali, do tego przywiodły nas związku i złączenia się. Oświadczamy się z tém, iż znamy dobrze należyte Majestatowi uszanowanie, spodziewamy się owszem, że sentymenta patryotyczne J. K. Mci P. N. M., wraz z nami dążą do przywrócenia praw wspierających tron, a oraz ubezpieczających całą ojczyznę w ogólności i każdego obywatela w szczególności szczęśliwość. Któżby tak był nieczułym i niebacznym na współbraci naszych w tej miłej ojczyznie przygodami i przypadkami, jakich najżywszy widząc przykład w osobie Książęcia Karola Radziwiła wielorakiemi uciskami i stratami przytłumionego i pogrążonego, przykład nieszczęśliwy a każdemu temu podobnym codzień grożący upadkiem. Któż z nas zapadłej [przyduszać] [1]) nie będzie iskierki,

[1]) Rkp. ma »przypuszczać.«

ale raczej czekać wszystko w popiół obracającego pożaru? Zabieżyć nam należy wcześnie złośliwej, równych nam, wyniosłości, ażebyśmy potém niebezpiecznej onej nie doznali skutków. Szukamy ulżenia sami w sobie, wraz i w oświadczonej nam łaskawie przyjaźni niezwyciężonej sąsiadki naszej, której znamy nazbyt szacunek, ażebyśmy tego nie zganili tym, co nietylko zachować nie umieli, [Jej] [1]) zaszczytu, ale owszem wszystkich środków i sposobności używali, ażeby nas od niej uczyniwszy dalekiemi, sami się stawili niegodnemi *, wynalazłszy wykwintny sposób, pod płaszczykiem obrony wiary nie odpowiedzenia na żądania Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci oświadczone publicznie w senacie usty pełnomocnego posła jej, Książęcia Imci Repnina, a przez to prawa sąsiedzkiej przyjaźni o dobro nasze troskliwej nie zachowawszy, nie roztrząsnąwszy okoliczności, na tym się [nieszczérym zasadziwszy] [2]) gruncie, że przyszłe Sejmy pod wolnym głosem zerwać się mogące złośliwe ich zamysły ukryją, i do powinnej nigdy nie przystąpią odpowiedzi.

Oświeceni autentycznemi pismami i deklaracyą, którą sobie za powód bierzemy, niedawno przez Książęcia Repnina imieniem Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci ogłoszonemi, chcąc prawa ocalić, potrzebnym dać wsparcie, a mianowicie potrzebną ojczyznie szacowną nam wszystkim przyjaźń z tą Monarchinią zachować do ułatwienia zamięszanych ojczyzny rządów, i uczynienia szukającym sprawiedliwości, tudzież użalającym, między któremi rachować należy greków, dysunitów i dyssydentów wszelkiego stanu i kondycyi, przy gwarancyi i protekcyi Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci, o którą się usilnie [dopraszamy] [3]), do utrzymania praw, wolności i swobód naszych wieczystych, tudzież formy rządów Rzeczypospolitej. Sejmu extraordynaryjnego żądamy, do którego niżeli przyjdzie, do wykonania najczystszych myśli naszych z prawej miłości ku ojczyznie wszystkich współbraci naszych do łączenia się z nami zapraszamy, mniemając, że żaden syn ojczyzny tak odrodny nie będzie, któryby przygotowanym upadkom wcześnie zapobiedz nie chciał, pokoju i szczęśliwości krajowej nie żądał, nakoniec stał się nieprzyjacielem ojczyzny, i tej potencyi, która nas codziennie przeświadcza, jak wiele ma troskliwości o całość praw, swobód i uciśnionych przez moc obywateli.

Oświadczając się z tém, że w tém niniejszém dziele naszém nie jesteśmy tak zapamiętali o pierwszej powinności naszej, ażebyśmy wierze świętej katolickiej panującej, której zachowanie zupełne jest nam warowane przez tęż deklaracyą, i w której żyć i umierać pragniemy, uszczerbek jaki, lub Duchowieństwu zawsze od nas czczonemu i szanowanemu krzywdę, by najmniejszą uczynić zamyślali; i owszem przy tej wierze świętej katolickiej, uszanowaniu Duchowieństwa, przy ucaleniu praw i swobód ojczystych, stawiając się, za powszechną zgodą z pośrodka nas zgromadzonego rycerstwa wybraliśmy i uprosili za Marszałka związku naszego Konfederackiego Wielmożnego Imci pana Józefa Macieja Nałęcza, Podczaszego Ziemi Dobrzyńskiej, dawnością imienia, liczbą cnót, doskonałością talentów, miłością praw, swobód i wolności, żarliwością ku wierze świętej katolickiej, mocno nam zaleconego; którą gdy mile przyjął zasługę ojczyznie, przybraliśmy mu za Konsyliarzów Wielmożnych Ichmciów panów: Kazimierza Ostrowskiego Woj-

---

[1]) Rkp. ma tu tylko literę »y.«

[2]) Rkp. ma tu prawdopodobnie przez pomyłkę przepisywaczy frazes zabałamucający: »na tym się szczerym nie zasadzili groncie.«

[3]) Rkp. ma tu niedorzeczy: »dopuszczamy.«

skiego Rypińskiego, Marcina Chalińskiego Miecznika Ziemi Dobrzyńskiej, tudzież za sekretarza tejże Konfederacyi Imci pana Franciszka Macherzyńskiego [Burgrabiego] Bobrownickiego: przydaliśmy niemniej zacnością krwi i biegłością w publicznych interesach zaszczyconych, polecając im w zupełnej poufałości całość Ziemi naszej Dobrzyńskiej, i uszczęśliwienie znajdujących się w niej obywatelów utrzymywać, i prawa w obrębach ich zachowywać. Który to Jaśnie Wielmożny Imć pan Marszałek Józef Maciej Nałęcz Podczaszy Ziemi Dobrzyńskiej, i Wielmożni Ichmć panowie Marcin Chaliński Miecznik Ziemi Dobrzyńskiej, i Kazimierz Ostrowski Wojski Rypiński Konsyliarze, jakoteż Imć pan Franciszek Machczyński* Burgrabia Grodzki Bobrownicki, Sekretarz Konfederacyi, in facie Jaśnie Wielmożnych Senatorów Ignacego Zboińskiego Dobrzyńskiego, Michała Podoskiego Rypińskiego, Kasztelanów, dygnitarzów i urzędników, i zgromadzonego do tej Konfederacyi Ziemi naszej Dobrzyńskiej rycerstwa, iuramentum distinctim quisque ex persona sui, in verba statuti wykonali.

Którą to Konfederacyą podać do ksiąg Grodzkich Bobrownickich Ziemi Dobrzyńskiej jak najprędzej per oblatam zlecamy, i onęż podpisami rąk naszych stwierdzamy.

Działo się w Lipnie miasteczku J. K. Mci w miejscu do obrad naszych prawem wyznaczoném, dnia 25 Maja roku Pańskiego 1767.

Ignacy z Ossówki Zboiński, Kasztelan Dobrzyński. Michał hr. Podoski Kasztelan i Starosta Rypiński i t. d.

[Przepisywacz Rękopisu dodaje tylko, że] »bardzo liczne są podpisy.«

168.

[Zawiązanie Konfederacyi dyssydenckiej w Lipnie dnia 25 maja 1767 r.]

Wszem wobec i każdemu z osobna, mianowicie Jaśnie Wielmożnym, Wielmożnym Ichmciom panom senatorom, urzędnikom, dygnitaryuszom i całemu rycerstwu Ziemi Dobrzyńskiej.

Z przyczyn całości praw i swobód ojczyzny naszej, tudzież powszechnej i szczególnej każdego z nas wolności oppressyą współobywatelów naszych przyciśnionej tyczących się, na dniu dwudziestym piątym miesiąca Maja na miejsce obrad naszych prawem wyznaczone, to jest do Lipna zjechawszy się, dla wspomnionych przyczyn ubezpieczając ojczyznę i wolność od wszelkich zamachów ścisłym związkiem Konfederacyi, w którym akcie wszystkie wspomnione pobudki obszernie wyrażone są, złączywszy się, mnie Józefa Macieja Nałęcza Podczaszego tej Ziemi Dobrzyńskiej, z pomiędzy związku tego Marszałkiem obrali*: więc ci zadosyć czyniąc obowiązkowi na mnie włożonemu wszystkich Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów obywatelów Prześwietnej Ziemi naszej, w którym tylko duch patryotyzmu, miłość starożytnej wolności, i miłych swobód tkwi dotąd, do wspomnionego związku wzywam, i braterskim affektem zapraszam; i na ten koniec akt niniejszy Konfederacyi w Grodzie Prześwietnej Ziemi naszej Ichmciom panom Regentom lub susceptantowi ingrossować zalecam; tudzież podpisy Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów senatorów, urzędników i całego rycerstwa w też akta

przyjmować obliguję. Niech nikt nie rozumié, aby to celem jakiejkolwiek prywatności lub szkodliwego wierze lub prawom działania dziać się miało; Boga Najwyższego myśli i serc Sędziego, ojczyznę i Króla nam szczęśliwie panującego, świadkami czynności naszych czynimy; ale owszem czując jarzmo niewoli w królestwie naszém tak nagle szerzące się, i widziawszy cząstkę współobywatelów naszych, zapomniawszy co ojczyznie są winni, źrenicę wolności naszej liberum veto znosić zamyślającą, kardynalne prawa ku dogodzeniu myślom i chęciom swoim ad praedominium w wolnym narodzie duszącą i znoszącą, i nowe ustawy jedynym praedominii duchem tchnące pod dobra publicznego zasłoną stanowiącą; widząc mówię te wspomnione, i inne na Rzeczpospolitą naszę nawalnie cisnące się niebezpieczeństwa, innego do salwowania tejże nie widząc sposobu, tym związkiem szczególnie duchem obywatelstwa tchnącym, spoiliśmy się, ktokolwiekby zaś przeciw tak zbawiennemu dziełu postępował, i związkowi naszemu się opierał, za oczywiście dobru publicznemu źle życzącego w umysłach naszych byłby poczytany, i między nieprzyjaciołami ojczyzny rachowany. Niech was zacni miłośnicy ojczyzny nie łudzą płonne niechętliwych umysłów mowy i wieści, mamy w nas z przodków naszych wpojony ku dobru publicznemu obywatelski umysł; mamy oświadczoną przez publiczną deklaracyą Najjaśniejszej [Samsiadki] naszej ku temuż dziełu pomoc, a źle tejże i obłudnie [zaradzającym] [1]) uchyloną; łączcież się więc kochani i mili współbracia z dobrze życzącemi ojczyznie.

Lubo zaś in tali statu Reipublicae silent leges, my jednak biegu sprawiedliwości nie tamując, pozwalamy zwyczajnym sposobem iurisdykcyom przyzwoitym urzędy swoje sprawować, zostawiając sobie moc, wzgląd, czułość i straż nad czynieniem sprawiedliwości obywatelom potrzebnej. Gwoli czemu do ustanowienia sądów i wybrania jedynie duchem świętej sprawiedliwości tchnących sędziów niniejszej Konfederacyi Jaśnie Wielmożnych senatorów, urzędników i całego rycerstwa Prześwietnej Ziemi naszej do zjachania na dzień uchwalony do Lipna na miejsce niniejszym uniwersałem zapraszam, który polecając mnie powszechnej serc obywatelskich przychylności Ichmciom panom Regentom lub susceptantom solite promulgować sub rigoribus in contravenientes solitis zalecam, i tenże zwykle przy przyciśnięciu pieczęci mojej własną podpisuję ręką.

Działo się w Lipnie dnia 25 Maja roku Pańskiego 1767.

Józef Maciej Nałęcz, Podczaszy Ziemi Dobrzyńskiej i Marszałek Konfederacyi.

169.

[Instrukcya przedsejmowa z kancelaryi królewskiej, z dnia 3 lipca 1767 r.]

Instrukcya J. K. Mci P. N. M. na sejmik poselski dnia 24 miesiąca Sierpnia roku Pańskiego tysiąc siedemsetnego sześćdziesiątego siódmego, przed sejmem extraordynaryjnym w Warszawie na dzień piąty Października naznaczony przypadający: Urodzonemu J. K. Mci na tenże sejmik z kancelaryi koronnej dnia trzeciego miesiąca Lipca w roku tymże dana.

---

[1]) Rkp. srodze myłkami przepełniony ma oprócz innych przekręcenia: »Pamiędki«, »zarywającym.«

Jako w uniwersale swoim dosyć dokładnie zacnym Województwom, Ziemiom i powiatom przełożyć raczył J. K. M. P. N. M., że za zdaniem zgromadzonej na dniu dwudziestym piątym Maja Senatu Rady złożenie sejmu extraordynaryjnego uznawszy być szczególnym sposobem zaradzenia skutecznego w terazniejszych okolicznościach, które z związków dyssydenckich i dysunickich dnia dwudziestego Marca w Toruniu i Słucku uczynionych, i wkładających się za niemi postronnych dworów deklaracyi wypływają, tak ten Sejm na dzień piąty miesiąca Października w roku terazniejszym naznaczył i determinował. Za cel i materyą obrady obywatelskiej zgromadzonym na sejmikowy zjazd zacnym Województwom, Ziemiom i powiatom podaje: obmyślenie środków, coby w takowej sytuacyi ojczyzny czynić, żeby jako najskuteczniej w zebraniu trzech stanów odwrócić wszelką od tej Rzeczypospolitej niepomyślność. Do tego, że już po determinowanym ex resultato senatus consilii Sejmie, najprzód Konfederacye partykularne po Województwach, Ziemiach i powiatach, a potém generalne w Wilnie sub die tertia, w Radomiu sub die vigesima tertia dopiero przeszłego miesiąca Czerwca postawały, jest potrzeba, żeby urodzeni posłowie na przyszły Sejm do zaradzenia i w tych circumstancyach instructi byli.

Na własne J. K. Mci P. N. M. rozkazanie:

Antoni Sikorski J. K. Mci i pieczęci sekretarz koronny.

170.

[Laudum sejmiku w Lipnie dnia 24 sierpnia 1767 roku.]

L. 11 Bobr. Ziem. fol. 18.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, i rycerstwo, szlachta, i obywatele Prześwietnej Ziemi Dobrzyńskiej, zjachawszy się dnia dwudziestego czwartego Sierpnia podług wydanego uniwersału Najjaśniejszego Króla Imci Stanisława Augusta Polskiego do Prześwietnych Województw i Ziem Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego na obranie Jaśnie Wielmożnych posłów na sejm extraordynaryjny w Warszawie dnia piątego Października złożony wydanego, do Lipna na miejsce obradom naszym poświęcone: w tym tedy wyznaczonym na sejmiki przed Sejmem extraordynaryjnym czasie i terminie uniwersałem J. K. Mci naznaczonych, obraliśmy z Prześwietnej Ziemi naszej Dobrzyńskiej dla utrzymania dobra pospolitego, ocalenia w dawnych ustawach praw naszych narodowych, Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów Józefa Nałęcza Stolnika i Marszałka Konfederacyi Prześwietnej Ziemi Dobrzyńskiej, i Piotra Sumińskiego Podczaszego Dobrzyńskich, przez zasługi dobrze tej Prześwietnej Ziemi cnotami i utrzymaniem wiary świętej rzymskiej katolickiej, praw, swobód ojczystych zaszczyconych, którym zaleciliśmy obowiązując ich i nietylko przez tę wdzięczność i rzetelność, którą obierającym na funkcyą obrani są zawsze winni, ale i osobliwie przez same Konfederacyi naszej ścisłe spojenie, aby ad mentem tego aktu Konfederacyi generalnej koronnej, cokolwiek do uskutecznienia pożytecznych jego zamysłów w tymże akcie spisanym w Radomiu, i w deklaracyi Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci, tudzież i liście

Jaśnie Wielmożnego Ministra Panina wyrażonych ściągać się może, promowowali i popierali stosując się do zupełnego tenoru tejże generalnej Konfederacyi.

Żądamy dla tego i obowiązujemy Ichmciów panów posłów naszych, aby najpryncypalniej utrzymywali na Sejmie przyszłym oświadczenie od Rzeczypospolitej rekognicyi jako najznaczniejszej Najjaśniejszej Imperatorowej Jej Mci i całej Rossyi, za wspaniałą przyjaźń jej, którą ku Rzeczypospolitej okazać raczyła przez dowody konwinkujące, których w skutkach zbawiennych i uszczęśliwionych* dla wolności naszej doznajemy. Tudzież ażeby przez Rzeczpospolitą jej wielowładna żądana była gwarancya dla zupełnej i wiecznej konserwacyi praw naszych, dla formy rządu naszego, naszych wolności i prerogatyw. Chcemy przytém oświadczyć i wdzięczność naszę, i jak mocno sobie życzymy na zawsze nietylko w dobrém sąsiedztwie, lecz i w stałej z Najjaśniejszą Imperatorową Jejmcią a Rzecząpospolitą zostawać przyjaźni.

Mając wzgląd na tejże interpozycyą za grekami, dysunitami i dyssydentami współbracią i współobywatelami naszymi, zezwalając na to, aby się onymże cała i zupełna stała sprawiedliwość według tego, jako jest pod datą vigesima tertia Junii w akcie terazniejszej generalnej w Radomiu uformowanej wyrażono Konfederacyi, i do utrzymania ich tak jako Najjaśniejsza Imperatorowa Jejmość żądać będzie.

Jako zaś Księcia Imci Karola Radziwiłła godnym i zgodnym zewszechmiar uznaliśmy do objęcia laski Konfederacyi naszej generalnej w Radomiu, życzymy sobie, żądamy i chcemy widzieć także w ręku jego laskę sejmu na dzień piąty Października wyznaczonego, chociażby posłem nie był obrany; a gdyby lub dla słabości zdrowia, lub dla innej jakiej przyczyny tenże Książe Imć Karol Radziwiłł był zatrudniony, mieć chcemy, ażeby Jaśnie Wielmożny pan Stanisław Brzostowski, Starosta Bystrzycki, Marszałek Konfederacyi generalnej litewskiej, na miejscu tego laskę sejmową piastował, chociażby także posłem nie był. Dlaczego na blisko następującym Sejmie elekcyi Marszałka Sejmowego i podnoszenia starej laski nie będzie potrzeba.

A że dla krótkości czasu pożądane obywatelów Ziemi Dobrzyńskiej w tym Laudum nie explanują się negocyacye dla utrzymania praw ojczystych i swobód wolności narodowych przyzwoitych, w dawnych ustawach opisanych, więc rzeczoném Laudum, do instrukcyi przez Prześwietną Ziemię Dobrzyńską obranym Jaśnie Wielmożnym wyżej wyrażonym posłom na Sejm extraordynaryjny w roku terazniejszym przypadający danej, cum pleno tenore onegoż i referować się i regulować mieć chcemy,* i toż Laudum do instrukcyi ziemiańskiej referujące się, podpisać Jaśnie Wielmożnemu Konfederacyi naszej Marszałkowi i Wielmożnym Konsyliarzom zleciliśmy.

Działo się w Lipnie w kościele Farnym na miejscu obradom naszym poświęconém, dnia 24 Sierpnia roku Pańskiego 1767.

J. Nałęcz Stolnik Ziemi Dobrzyńskiej. Kazimierz Ostrowski Wojski Rypiński K. K. Ziemi Dobrzyńskiej, Marcin Chaliński Marszałek Ziemi Dobrzyńskiej, i Konsyliarz tejże Ziemi.

171.

[Instrukcya posłom na Sejm, przez Konfederacyą dyssydencką obranym, dana z sejmiku Lipieńskiego, dnia 24 sierpnia 1767 roku.]

Instrukcya posłom na Sejm extraordynaryjny Warszawski przez Jaśnie Wielmożnych Senatorów, urzędników, dygnitarzów, i całe rycerstwo Prześwietnej Ziemi Dobrzyńskiej w Lipnie w kościele Farnym na miejsce obradom poświęcone zgromadzonych, dnia dwudziestego czwartego sierpnia roku Pańskiego tysiącznego siedemsetnego sześćdziesiątego siódmego uchwalona i do wykonania podana.

Ponieważ w Laudum electionis Jaśnie Wielmożnych posłów Ziemi naszej Dobrzyńskiej dla krótkości czasu potrzebne dla powszechnego uszczęśliwienia ojczyzny nie są wyrażone jaśniej żądania dołożone, jednak jest ostrzeżenie wolnego onych w instrukcyi Jaśnie Wielmożnym posłom przez Prześwietną Ziemię Dobrzyńską obranym danej objaśnienia: więc stosując się do Laudum naszego, takowym sposobem żądania nasze objaśniamy i pomnażamy:

§ 1. Czynności naszych że jest najpierwszym celem całość religii świętej Rzymskiej katolickiej panującej, przy którém istotném zachowaniu wolności, swobody i wszystkie na naród nasz polski ściągają się uszczęśliwienia, przeto Jaśnie Wielmożni posłowie na żadne nowe prawa z uszczerbkiem panującej religii katolickiej nie pozwolą; w pretensyach zaś Ichmciom panom dyssydentom samę sprawiedliwość na fundamencie praw narodowych, konstytucyi, i traktatów z sąmsiedzkiemi mocarstwy zawartych ubezpieczoną, starać się będą.

§ 2. Obowięzujemy Ichmciów panów posłów naszych, aby najpryncypalniej utrzymywali na Sejmie przyszłym oświadczenie od Rzeczypospolitej rekognicyi jako najzacniejszej Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci całej Rossyi za wspaniałą przyjaźń jej, którą ku Rzeczypospolitej okazać raczyła, oraz i wdzięczności naszej, i jak mocno sobie życzymy na zawsze, nietylko w dobrém sąmsiedztwie, lecz i w stałej z Najjaśniejszą Imperatorową Jejmcią a Rzecząpospolitą przestawać przyjaźni.

§ 3. Jako zaś Księcia Imci Karola Radziwiłła godnym i zgodnym ze wszechmiar uznaliśmy do objęcia laski Konfederacyi naszej generalnej w Radomiu, życzymy sobie, żądamy i chcemy widzieć także w ręku jego laskę sejmu na dzień piąty października wyznaczonego, chociażby posłem nie był obrany; a gdyby lub dla słabości zdrowia, lub dla innej jakiej przyczyny, tenże Książę Imć Radziwiłł był zatrudniony, mieć chcemy, ażeby Jaśnie Wielmożny Stanisław Brzostowski Starosta Bystrzycki, Marszałek Konfederacyi generalnej litewskiej, na miejscu tego laskę sejmową piastował, chociażby także posłem nie był. Dlaczego na blisko następującym Sejmie elekcyi Marszałka sejmowego i podniesienia starej laski, nie będzie potrzeba.

§ 4. Władza Hetmanów obojga narodów na wielorakich prawach dla utrzymania wolności i praw kardynalnych nienaruszenie dotąd zachowana, dopięro na Sejmach convocationis i coronationis odjęta*, aby zupełnie przywrócona była.

§ 5. Uważając szkodliwe i niebezpieczne dla wolności naszej ex pluralitate na Sejmach i sejmikach ustanowionej wyniknąć mogące skutki mieć chcemy, aby liberum veto in toto zostawione było. Zgoła Ichmć panowie posłowie nasi o przy-

wrócenie dawnych praw, a nowo ustanowionych poprawienie lub odmienienie jak najusilniej domagać się będą.

§ 6. Nieszczęśliwe skutki przeszłego interregnum na osobie i dobrach J. O. Książęcia Imci Radziwiłła ziszczone, aby nieodwłoczną we wszystkiém otrzymały nadgrodę i uspokojenie, zalecamy.

§ 7. Stosując się do dawnych instrukcyi Ziemi naszej obowięzujemy Ichmciów panów posłów naszych, aby krzesło dla Jaśnie Wielmożnego Kasztelana Ziemi naszej Dobrzyńskiej naznaczone było. Także Kasztelania Słońska do Ziemi naszej Dobrzyńskiej należąca, co dotąd osobom impossessionatom, w Ziemi [dóbr] niemającym, oddawana, a z przyczyny niepłacenia od niej pogłównego o procesa Ziemię naszą przyprawiająca, aby pro vacanti podaną była, a potém vero posessionato terrigeno* konferowaną została.

§ 8. Miasto Nieszawa podług Konstytucyi dawnych, tudzież taryf i ustaw ziemiańskich od kilku wieków w possessyi Ziemi naszej spokojnie zostające, a teraz dopiero od Województw Kujawskich niesłusznie inkwietowane, aby w possessyi Ziemi naszej, zabiegając niesłusznym roztérkom i prawnym postępkom, prawem ubezpieczone zostało, mocno zalecamy.

§ 9. Czopowe z miast i miasteczek na przeszłym Sejmie na skarb uchwalone, ażeby dawnym prawa zwyczajem do dyspozycyi Województw i Ziem było oddane. Czopowe zaś generalne, aby wcale było zniesione, instabunt.

§ 10. Zamiana Królewszczyzny in corpore dóbr wsi Kikoła Jaśnie Wielmożnego Imci pana Zboińskiego, Kasztelana Płockiego dziedzicznych zostającej, za wieś dziedziczną Korzeczewo w Ziemi Dobrzyńskiej powiecie Lipieńskim będącą, ut pro aequivalenti, aby skutecznie nastąpiła.

§ 11. Indigenaty i nobilitacye liczne nad zamiar zasług i dzielności wojennych [starającym] [1]) się, z poniżeniem rodowitej z antenatów zasłużonej krwi szlacheckiej na Sejmie coronationis pozwolone, aby odtąd nikomu nigdy dozwalane i dopuszczone bez zalecenia per Lauda wszystkich Województw i Ziem nie były.

§ 12. A iż złączenie Trybunałów prowincyów* Wielkiej i Małej Polski najwięcej tak względem sprawiedliwości nieinteresowanych* osób, jakoteż w pomnażaniu jednomyślności i poznawania wzajemnego między obywatelami arcy jest potrzebne, przeto Ichmć panowie posłowie o złączenie Trybunałów Koronnych domagać się będą.

§ 13. Komissye skarbowa i wojskowa, aby dawnym zwyczajem w Radomiu a nie w Warszawie odprawiały się, pensye zaś komisarzom, aby ze skarbu koronnego płacone były, ci zaś komisarze, aby przez Województwa i Ziemie obierani zostawali.

§ 14. Zalecamy Ichmciom panom posłom jako najmocniej, żeby się skutecznie dopominali, aby mennica zaprzestała już wcale bicia miedzianej monety, którą kraj z nieskończoną swoją stratą i z niewygodą przewożenia takowego ciężaru czuje i ponosi.

§ 15. Urzędy sędziów ziemskich i Podkomorzych w czasie Konfederacyi teraz trwającej w wielu Województwach gwałtownie poutrzymowane, żeby skasowane były.

§ 16. Ordynacya Ostrogska że tylko do rezolucyi Rzeczypospolitej w tém zostawiona, jeżeli ma być ordynacyą albo dobrami ziemskiemi, nienależycie przeto konstytucya wypadła approbująca transakcye Kolbuszowskie; i ażeby takowa Kon-

---

[1]) Rkp. stoczacym.«

stytucya uchylona była, nowa na to Rzeczypospolitej rezolucya nastąpiła, jeżeli ma być ordynacyą albo nie, a dopiero każdy ius naturae mający, swojego niechaj dochodzi.

§ 17. Ministeria wszelkie, jakoto buławy, laski, pieczęcie i podskarbstwa, aby nietylko na Sejmie rozdawane były za rekomendacyą Województw per Lauda, ale też attenta tychże Laudów pluralitate przywileje wychodziły.

§ 18. Jasna Góra Częstochowska, aby przy dawnych prawach i zwyczajach utrzymaną została.

§ 19. Ichmć panowie Bruehlowie, lubo mający w państwie Saskiém majorat, znak dystyngwowanego swojego urodzenia originaliter, jednak niewątpliwie polscy szlachta, jako rzetelnie świadczą dokumenta, przez które już dawniej za dekretami genealogią ich doskonale wywodzącemi i uznającemi, do sukcessyi sobie należących pochodzili, gdy na Sejmach przeszłych pro extraneis są poczytani, dwóch zaś braci do żądania indigenatu potrzebą utrzymania przy jakiejkolwiek części przynajmniej intraty są przymuszeni, ażeby teraz wszyscy do prawa swojego, urzędów i intrat przywróceni byli, quam urgentissime Ichmć panowie posłowie dopominać się raczą.

§ 20. A jako za panowania Serenissimi Principis Augusti Secundi kościół Panny Maryi w mieście Toruniu J. K. Mci i Rzeczypospolitej dekretem komisyi Wielebnym Ojcom Bernardynom prowincyi Wielkopolskiej przysądzony, i ad promovendum cultum divinum onymże oddany dekretem commissionis, który a statibus Regni dotąd nie jest aprobowany, przeto tenże kościół aby cum toto conventu aedificiis, hortis, ac cunctis fundis od stanów Rzeczypospolitej był aprobowany, o co Ichmć panowie posłowie jako najusilniej dopraszając nieodstępnie domagać się będą.

§ 21. A ponieważ w żądaniach narodu naszego wysłani są [do] Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci całej Rosyi, którzy jeżeliby na czas zaczynającego się Sejmu z rezolucyą nie powrócili, ażeby Ichmć panowie posłowie na Sejm obrani zważywszy okoliczności i potrzebę do niczego nie przystępowali, póki pomienieni posłowie z rezolucyą nie powrócą, i eo intuitu o limitę Sejmu upraszali.

§ 22. Reliqua probatae virtuti et dexteritati Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów posłów naszych oddajemy, najwięcej ich sub fide honore et conscientia obowięzując, aby podług danej sobie instrukcyi i włożonych obowiązków z sumieniem i prawem się zgadzających, a nie podług swojej woli, przezornie, nieodstępnie od wiary świętej panującej, i praw kardynalnych publico raczyli w czasie tak zbawiennym miłej ojczyźnie i wolności prodesse commodo.

§ 23. Zadośćczyniąc żądaniom rady i całego rycerstwa Ziemi naszej Dobrzyńskiej na dniu dzisiejszym, ponieważ na przeszłym akcie Konfederacyi naszej tylko dwóch mianowaliśmy konsyliarzów, do terazniejszej Konfederacyi trwającej przybraliśmy i obraliśmy Wielmożnych Ichmciów panów: Antoniego Orłowskiego Żupnika Ziemi Dobrzyńskiej, Gabryela Święcickiego Komornika Ziemi Dobrzyńskiej, Franciszka Machczyńskiego Regenta Konfederacyi generalnej koronnej, Franciszka Chalińskiego Burgrabiego Grodzkiego Bobrownickiego, Mateusza Święcickiego Komornika ziemskiego Dobrzyńskiego, Damazego Mioduskiego Podczaszyca Rypińskiego, Benedykta Trzcińskiego Podczaszyca Owruckiego, Kajetana Czermińskiego Starościca Zbyszewskiego, Macieja Tarnowskiego.

§ 24. A że w Laudum naszém nie przyszło także wyrazić delegowanych

Ichmciów od Ziemi naszej Dobrzyńskiej, tak do Najjaśniejszego Króla Imci P. N. M. z oświadczeniem najżywszej wdzięczności za ojcowskie koło dobra publicznego pieczołowanie i przykładną troskliwość, jakoteż do Jaśnie Oświeconego Księcia Imci nominata Prymasa z wyrażeniem prawdziwego ukontentowania, iż z powszechném żądaniem obywatelów Ziemi naszej na prymacyalną jest wyniesiony godność; tudzież do Jaśnie Oświeconego Imci pana Kasztelana Krakowskiego, Hetmana Wielkiego Koronnego z attencyą należytą jemu od Ziemi naszej za niezliczone w ojczyźnie zasługi i czułość koło wiary świętej katolickiej Rzymskiej, praw i wolności: Najprzód do J. K. Mci P. N. M. Wielmożnych Ichmciów panów: Józefa Ośniałowskiego Stolnika Rypińskiego, i Józefa Chełmickiego Łowczyca Rypińskiego; do Jaśnie Oświeconego Księcia Imci nominata Prymasa, Wielmożnych Ichmciów panów Cheronima* Zielińskiego Chorążyca Nurskiego, Tomasza Chełmickiego Łowczyca Rypińskiego; do Jaśnie Oświeconego Imci pana Kasztelana Krakowskiego Hetmana Wielkiego Koronnego, Wielmożnych Ichmciów panów Stanisława Chełmickiego Skarbnikowicza Ziemi Dobrzyńskiej, i Jana Kuczkoskiego Łowczyca Winnickiego uprosiliśmy i obraliśmy.

Pomienioną oraz instrukcyą zlecamy Jaśnie Wielmożnemu Imci panu Marszałkowi Konfederacyi ręką własną podpisać, i do ksiąg Grodzkich Bobrownickich do oblaty podać.

J. M. Nałęcz Stolnik i Marszałek Konfederacyi Ziemi Dobrzyńskiej. K. Ostrowski Wojski Rypiński, Konsyliarz Konfederacyi Ziemi Dobrzyńskiej.

172.

[Instrukcya przedsejmowa z kancelaryi królewskiej, z dnia 12 sierpnia 1768 roku.]

Instrukcya J. K. Mci P. N. M. na sejmik przedsejmowy poselski dnia 26 miesiąca września roku terazniejszego 1768 przed Sejmem ordynaryjnym w Warszawie naznaczonym przypadający, Urodzonemu posłowi J. K. Mci na tenże sejmik z kancelaryi wielkiej koronnej dnia 12 miesiąca sierpnia w tymże roku dana.

W terazniejszych każdemu widocznych okolicznościach pragnąc jako najskuteczniej J. K. M. P. N. M. wraz z zgromadzonemi na przyszłym Sejmie ordynaryjnym stanami zaradzić, żeby te wszystkie niepomyślności, które po wielu Województwach słodki pomieszały pokój, i wewnętrzne poruszyły bezpieczeństwo, uspokoić. Jest zawsze o czém w tej Rzeczypospolitej radzić; przecież w czasie terazniejszym J. K. Mć P. N. M. szczególniejszych propozycyi do instrukcyi nie podaje, na czole tylko wszystkich obywatelskich rad okoliczności krajowe położone widzieć pragnie, i żeby Urodzeni posłowie z zacnych Województw Ziem i powiatów wybrani roztropnemi i przezornemi byli obowiązani instrukcyami do gorliwego na przyszłym Sejmie o dobro powszechne starania, ojcowską troskliwością zaleca. Spodziewa się zatém, że każdy dobry syn ojczyzny na sejmik Województwa Ziemi i powiatu swego przybywszy, zbawienne swoje zdanie na ten jedynie koniec kierować będzie, aby wybranych zpośród braci Urodzonych posłów jako najmocniej obowiązać do roztropnego na przyszłym Sejmie rzeczy traktowania.

Na własne J. K. Mci P. N. M. rozkazanie.

Antoni Sikorski J. K. Mci i pieczęci wielkiej koronnej sekretarz.

173.

[Manifest i protestecya Machczyńskiego, przystępującego do Konfederacyi Barskiej, z dnia 26 września 1768 roku.]

L. 11. Bobrownicka ziemska oblat. fol. 557.

Acta sunt in Lipno in positione Actorum Terrestrium Dobrinensium feria secùnda post festum Sancti Matthaei Apostoli et Evangelistae proximo, [26 Septembris] anno Domini 1768.

Przed Imci panem Maciejem Tarnowskim, na miejsce Imci pana Franciszka Machczyńskiego Komornika ziemskiego Dobrzyńskiego, tylko co do aktu terazniejszego dla świadectwa uproszonym i wezwanym subdelegatem, jakoteż aktami tutejszemi ziemskiemi Dobrzyńskiemi na złożeniu onychże, osobiście stanąwszy Wielmożny Imć pan Franciszek Machczyński Komornik ziemski Dobrzyński, Konfederacyi ziemiańskiej w roku 1767 podniesionej konsyliarz i sekretarz generalny, zaś Radomskiej Regent generalny, manifestuje się i solennie protestuje o nieważność wszystkich uchwał i czynności tejże Konfederacyi, jakoteż Sejmu Warszawskiego gwałtownie przez Książęcia Repnina, posła Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci Rosyjskiej pełnomocnego wymuszonych; w niżej opisany sposób:

Przywiedź sobie kto chcesz na pamięć i myśl przeszłych wieków okropne dla ojczyzny chwile, nie bez sprawiedliwego użalenia nad niemi się zastanowisz, gdy w nich docieknieszł, i dowiesz się, o wymyślnych a coraz nowszych do zamięszania ojczyzny i wzruszenia do nowej [nie]spokojności w czasach zawsze bezkrólewia przez Ichmciów panów dyssydentów używanych sposobach; z terazniejszemi jednak daleko krytyczniejszemi przez zwyczajną ambicyą i wyniosłość pokoju niecierpiącą tychże Ichmciów panów dyssydentów zgotowanemi nieszczęśliwościami (których z początku zlekka a coraz dalej cięższej i gorzej doświadczać poniewolnie będziesz musiał), nie zrównasz. Doświadczała wprawdzie Rzeczpospolita nasza za czasów i panowania Królów: Henryka, Batorego, Zygmunta, Władysława, i Jana Kazimierza przykrych dla siebie, a coraz bardziej wzmagających się przez wojny, tak domową jako i postronną wypowiedzianą, przeciwności ciosów, ale i te jej tém znośniejsze były, im żywsza i żwawsza w antecessorach naszych do dania odporu tak ciężkim zamachom okazowała się w jednomyślności ochota. Bo przy wspomagająch Najwyższego Boga, Matki Jego Niepokalanie poczętej Najświętszej Panny Maryi, Królowej naszej, i Świętych Patronów, posiłkach, tudzież dobrych obywatelów ojczyznę swą kochających jednomyślnym męztwie, i postronnych narodów potencye, doznawszy polskiej ręki, ze wstydem z nich ustępować musiały, domowego zaś wzruszycielów pokoju zamysły, z ambicyą prywatnej wyniosłości stowarzyszone, bezskuteczne zostały. Doznawała ojczyzna między innemi nieszczęśliwościami i tej, iż Monarchowie od zdzierstwa, uciemiężeń poddanych, rządy swe zaczynali, ale i w tém sobie poradziła, gdy ich z posłuszeństwa kwitowała, jakoto Mieczysława Trzeciego, starym zwanego, i Konrada Książęcia Mazowieckiego. Widzi taraz każdy z obywatelów światłem rozumu objaśniony, i poznaje, jako i ja sam, że wolność po śmierci Augusta Trzeciego Króla Polskiego szczęśliwie panującego, znacznie a coraz bardziej szwankować poczęła, iż ledwie odgłos jej się obija, że

była kiedy; wolny naród, a nic wolno i bezpiecznie stanowić nie może, wiara święta katolicka Rzymska na sztych wydana, tak dalece, że jej tylko cień został, kiedy sposoby do wykorzenienia onej niejako są podane, a kary na przestępców jej i gwałcicielów wstrzymane przez podanie sprawy honoru Boskiego i wiary pod sąd Lutra, Kalwina, Schyzmatyka, samego jej gwałciciela i przestępcy. Przeto pomimo inne przyczyny mając na pamięci wdzięczność Ziemi mojej za powierzenie mi Konsyliarstwa i Sekretarstwa na Konfederacyą partykularną, gwałtownie przez wojsko Rosyjskie za ukazami Książęcia Repnina po wszystkich Województwach i Ziemiach uczynioną, stawiając tymbardziej przed oczy wiarę i wolność, na których utrzymanie przodkowie moi krew lać, fortuny azardować, za szczęście sobie mieli, z równym i ja się oświadczam przedsięwzięciem, przyrzekając, że mię żadna nie oddali choć najgorsza przeciwność, żaden nie ujmie, ani obietnicami datków udział; dosyć dla mnie będzie szczęścia, gdy najpierwsze ojczyzny zaszczyty, i najdroższe klejnoty, wiarę i wolność do swojej ujrzę przywrócone lub usłyszę sfory; dłuższém zaś milczeniem zuchwałego Ichmciów panów dyssydentów postępku i targnienia się na ojczyznę swoją, jakoteż absolutnego oczywiście w wolnym narodzie rządzenia się Książęcia Repnina i skrytych jego maxym do przyłączenia polskiego narodu pod rząd kraju swego Moskiewskiego pretextem gwarancyi dążących, nie będę tail.

Wiémy my, chocieśmy pamięcią nie zasiągnęli, w dawnych wiekach Ichmciów panów dyssydentów postępki, niechaj i po nas wié potomność, a nas przynajmniej nie wini. Zdawna albowiem przyuczeni bez żadnej przyczyny do wszczynania różnych w ojczyznie zamięszań Ichmć panowie dyssydenci sprzykrzywszy sobie domową spokojność, sprzykrzywszy zachowywaną im we wszystkiém zawsze obywatelstwa przyjaźność, nie szukając prawnej sprawiedliwości w przyzwoitych subselliach na osoby te, które jeśliby ich gwałciły prawa, lub dotrzymywać nie chciały, a jak oni zwykli powiadać; uczyniwszy skryte bunty i spiski między sobą przeciwko ojczyznie, wezwawszy do utrzymania czynności swoich wojska zagranicznego Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci Rosyjskiej, w dwóch miejscach, to jest w Koronie w mieście Toruniu, a w Litwie w mieście Słucku, bez najmniejszej przyczyny i fundamentu podnieśli rokosze, zanosząc zaskarzenie, jakoby im Polacy praw dotrzymywać nie chcieli; Konstytucyi mnogość nacytowali, rozumiejąc, że na papierze wypisane i do druku podane tak przyćmią obywatelski umysł, że do łatwiejszego dojścia żądz zamierzonych skutku, nic nie będzie im na przeszkodzie. Lecz kogo tylko ciekawość uwiodła, jak i mnie samego, rozpatrzyć się w tych prawach niedobrze nacytowanych, nie znalazłem nic we wszystkich voluminach, coby mogło być wsparciem interesu Ichmciów panów dyssydentów. To pierwszy postępek tychże Ichmciów panów dyssydentów uwagi godzien, którym niedość, że obywatelów kraju swego, ale nawet postronne potencye do przychylenia się do ich zamysłów podejść chcieli. Ja zaś śmiele przytoczyć mogę do tej okoliczności prawo dawne, pomimo innych przeciwko nim stanowionych, że ktoby zagranicznego wojska na wsparcie swego interesu ważył się użyć, ten za nieprzyjaciela ojczyzny deklarowanym być powinien; toć jawnie się wydaje, iż gdyby i jakie mieli prawo, którego ze żadnego nie mieli ani mają, na nim dla postępku sprzeciwiającego się dawnemu prawu, obchodząc się z nimi zwyczajną łaskawością, upadać powinni. Dorozumiewam ja się, jaką exkuzę wniosą Ichmć panowie dyssydenci; to pewnie mówić będą, że my Moskwy nie sprowadzili, bo ta sama była,

która konwokacyi, elekcyi, i koronacyi asystowała. Co przeciwko prawu się dzieje, chwalić tego nie można, raczej stęknąć; więc i dzieło Ichmciów panów dyssydentów chwalone być nie powinno. Zaskarzyli dekreta różne trybunalskie, komisyi nawet Toruńskiej; wszakże równa dla wszystkich zwykła być sprawiedliwość, według zasług, tyle równych i podobnych dekretów pozapadało na katolików po różnych subselliach, na śmierć ich skazujących, kiedy na nię zasłużyli. Po uczynionym tym spisku stu osób, jednych ojczyznie nieświadomych, drugich bez indigenatu, jedynie titulo »dyssendent«, proporcyą biorąc naprzeciw milionowi rodowitej szlachcie, wzięli przed się po wszystkich grodach tak szkaradne dzieło oblatować, z którym grody najeżdżać wojsku Rosyjskiemu zlecili, Regentów, Wiceregentów, Susceptantów, do wpisywania w księgi onegoż przymuszać rozkazali, niechcącym zaś przyjmować śmiercią odgrażali, na hakach wieszać chcieli, jakoto w Kaliszu, w Kowalewie, innych po Warszawie, Toruniu wozili, więzili. Nie obiecując sobie jednak przez te postępki prędkiego zamysłów swych skutkowania, a témbardziej trwałego, wzięli przed się daleko skrytsze i niedościglejsze ścieżki, wszedłszy w sekretne z Książęciem Repninem, Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci pełnomocnym posłem, porozumienia, z nim nadrobiwszy za rzecz potrzebną osądzili, aby wszystkie Województwa i Ziemie były skonfederowane. Że tego innym sobem dokazać nie potrafiliby byli, jak tylko przez ogłoszenie pory do poprawy po większej części zgwałconych praw, i nachylonej ku upadkowi wolności podźwignienia, pod tym pretextem rozesławszy Książe Repnin, pełnomocny poseł, wojsko Rosysskie przez Najjaśniejszą Imperatorową Jejmość komendzie swojej poruczone, po wszystkich Województwach i Ziemiach, gwałtownie formował Konfederacyą powabnemi upstrzoną kolorami poprawy praw zgwałconych, i przywrócenia nadwerężonej wolności, nie uważając na kontradykcye; delikatnie w trzech tylko słowach obojętnych niedorozumiewanych i tego nieznaczących, jak tłómaczenie onych nastąpiło, interes dyssydencki [wtłoczył] [1]) zaleciwszy mieć baczność, aby te słowa ani wykryślone, ani opuszczone nie były. Komendanci chętnie exekwując ukazy swej komendy, kazali miasta dokoła obtaczać, nikomu z nich odjazdu nie dopuścili potąd, pokądby konfederacyjnego Laudum jednego po wszystkich Województwach i Ziemiach (jak gdyby do napisania onegoż, zdatnych po Województwach brakowało osób) z Warszawy rozesłanego nie podpisał, po nieprzytomnych komendy chodziły, do podpisów do Grodów po jednemu sprowadzały. Przenikałem ja w samych początkach jakowąś dla ojczyzny zdradę, a tej wcześnie zapobiegając, podpisałem się, bom musiał, z salwą jednak tą: Franciscus Machczyński Burgrabius Terrae Bobroviensis, Terrae Dobrinensis, et Confederationis ejusque Terrae secretarius, circa fidem libertatem et Leges Regni. Gdy na generalną Konfederacyą do Radomia na dzień piętnasty czerwca zgromadzili się wszyscy Marszałkowie i Konsyliarze, tam po obranym generalnej Konfederacyi Koronnej generalnym Marszałku Książęciu Karolu Radziwile, potém w spólnym przez Książęcia Repnina aż do zakończenia zamierzonej roboty trzymanym areszcie, przystąpili do formowania Konfederacyi. Aliści gotową z Warszawy od Książęcia Repnina przysłaną zastali, w której spostrzegłszy na wiarę i wolność szkaradny zamach, jednostajnym wszyscy głosem odezwawszy się, nie pozwolili. W tej zbawiennej zostając robocie, a do niczego i przystąpić niechcący, solwowana sessya do dnia

---

[1]) Rkp. ma tu myłkę przepisywacza »Hoczył.«

drugiego; od drugiego do trzeciego, i dalej. Tu już używa nietylko Książe Repnin, ale Imć pan Karo, pułkownik jak najgorszych sposobów, gdy widzi, że z Warszawy przysłane nie chce być przyjęte Laudum, każe dokoła wojskiem Rosyjskiém opasać miasto Radom, nikogo z niego wypuszczać nie pozwala, pociski i odgrażania utraty życia rzuca, armaty do zamku kierować i wymierzać zleca, zgromadzonych na sessyą do zamku wypuszczać z niego nie pozwala, wartę przy drzwiach stawia, głodem morzyć potąd objecował, pokądby się na nie nie podpisali. W tak nieszczęśliwej toni zostając, podpisać poniewolnie musieli, każdy przy podpisie swoim salwę kładąc, co jawném może być oczywistego przymuszenia docieknieniem. I jakom na punkt dyssydentom faworyzujący, w akt Konfederacyi wtłoczony, nie pozwalał, tak na dowód tego salwę takąm przy podpisie swoim położył: Franciscus Machczyński Burgrabius C. B. J. D. Consiliarius et secretarius ejus Terrae, salvis iuribus Sanctae Romanae Catholicae Fidei, in toto, et toto in Regno nostro existentibus, ac non influentiae dissidentium de religione catholica in statum politicum, uti senatoriatus, ministeriatus, legationis, functionis deputativae, comissariatus et indigenatus, nec liberum exercitium admittendo illis in locis, in quibus ad hucusque non habuerunt, salvis item praerogativis ministrorum belli, et pacis. Jeszcze dotąd patryotyczne serce, chociaż na poły obumarłe, zmolifikowania się czyli spostrzeżenia się i wstrzymania od dalszych czynienia gwałtowności otuchy o Książęciu Repninie czynić sobie nieprzestawało, których i sama Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci pani i pryncypałki jego deklaracya w liście Grafa Panina przez niegoż w Warszawie dość przyjaźnie dla narodu polskiego i łaskawie w oświadczeniu przychylném ogłoszona: »iż wojska jej, komendzie Księcia Repnina poruczone, nie miały być przeciw rządom i ułożeniu Rzeczypospolitej obrócone i zażyte, i że usiłowania tej Monarchini przezacnej i tak wielkiej, nie mogłyby być ochrzczone zamachem na religią katolicką, i że religia, którą Królowie, którą pierwsi in statu, którą część najznaczniejsza narodu naśladuje, jest Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci, objektem uszanowanym, i będzie Najjaśniejsza Imperatorowa Jejmość religią tego charakteru między inszemi umiała dystyngować religiami, nie chcąc ażeby takowy ponosiła uszczerbek, tak w swojej władzy jako i w jednostajności swych obrządków, któryby przez kommunikacyą różniących się od jejże wyniknąć mógł sentymentów, i że Najjaśniejsza Imperatorowa Jejmość, gdyby na tę religią następowano, pierwsza byłaby do tejże obrony« nieomylnie spodziewać się kazała. W przedsięwzięciu dobrego obywatelstwa i szczerej ku ojczyznie miłości zostając, i o sposobach podźwignienia podupadłej wolności zaradzać, poczynają przytomni radzić obywatele. Napisawszy solenny manifest z wyrażeniem gwałtów wolność uciskających, chcąc go [zamieścić] w Aktach Konfederackich; lecz asystujący wszelkiej czynności Imć pan Karo pułkownik wojska Rosyjskiego, (choć wszyscy według prawa i zwyczaju do decydowania nienależący, i nieprzysięgli wychodzili na ustęp, nigdy nie wychodząc) zaraz przerywa zbawiennego dzieła osnowę, publicznie nie dopuszcza, owszem bierze kopiatim, do Warszawy przesyła, czyniąc niejaką nadzieję dopuszczenia zaniesienia tego manifestu, byle tylko Warszawa o kontentach jego wiedziała. Czekają wszyscy z utęsknieniem rezolucyi Warszawskiej, która nadeszła, ale jak? Manifest we wszystkiém odmieniwszy, contenta jego inaczej, i na inszy interes daleko odmienniejszy w sobie zawierający przeformowawszy, na deklaracyą przechrzciwszy. Otóż ów pan pułkownik Karo, co przedtém był sprzeciwiający się, wnet powolność prezentujący staje, a co większa, już

odstępujących od swej intencyi, i wcale niechcących zaniesienia obywatelów, nagli, i przymusza. Lubo i w tej deklaracyi Warszawskiej nie zapomniano o Ichmć panach dyssydentach, bo bardziej favore ich, niźli z przychyleniem się do żądań obywatelskich napisana była, przecież do ostateczniejszego przez wymyślne sztuki ugruntowania i wkorzenienia ich interesu, nadbiega druga z Warszawy do Radomia sztafeta z dokładniejszym napisem i wyrazem, tak jak gdyby Konfederacya w namienionej deklaracyi powinnej dla interesu Ichmciów panów dyssydentów przepomniała względności, a tej niby już dla wyszłych z Akt Konfederakich extraktów poprawić nie mogła. Musiała i tego dopełnić generalna Konfederacya, czego samowładztwo Moskiewskie sądziło, kiedy w oblężeniu, tylko aktualnym atakom przyzwoitém, zostawała. Przez względy starożytnego w ojczyznie imienia i starganego na usługach ich zdrowia, niemniej sędziwych lat, do Jaśnie Oświeconego Imci pana Branickiego, Kasztelana Krakowskiego, Hetmana Wielkiego Koronnego, pierwszego Senatora i Ministra belli, delegowała z pomiędzy siebie generalna Konfederacya Jaśnie Wielmożnego Imci pana Potockiego Wojewodę Kijowskiego, męża równych przymiotów i zasług w ojczyznie, i z nim drugich, do wysłuchania przysięgi i oddania instrukcyi, w opisie przywrócenia mu dawnej nad wojskiem Rzpltej władzy, Hetmanom przez opis wielorakiej Konstytucyi sprawiedliwie należącej, którejby użył według honoru ojczyzny i swego. Po kilku dniach insza i daleko odmienniejsza z Warszawy nadeszła dyspozycya, strzymawszy J. W. Wojewodę Kijowskiego już jadącego do Białego Stoku z dopełnieniem podjętych przez siebie od Konfederacyi obowiązków w Warszawie; tożsamo uczyniwszy i z innymi delegowanemi, instrukcyą odebrawszy, umyślną przysłano sztafetę, aby i przysięgi Rothę i Instrukcyą odmienić, którą gotową przysłano, a na miejsce J. W. Wojewody Kijowskiego, J. W. Gozdeckiego Wojewodę Podlaskiego delegowano. Przymusił pan Karo pułkownik złożyć sessyę na zadosyć uczynienie domaganemu z Warszawy nadesłanemu wynalazkowi; na której gdy przytomni radzie opierali się obywatele, explikując: »Wszak my nic nie czynimy, tylko co nam z Warszawy przyślą: to nic swoim zdaniem i wolą czynić nie możemy. Przysłano nam Rothę przysięgi i Instrukcyą, z którąśmy delegowanych wysłali; drugiej zaś Instrukcyi i Rothy przysięgi nie przyjmujemy, bo i tak wiele o nas potomność wnosić sobie będzie; i choć tego nieszczęścia nie jesteśmy przyczyną, choć duchy nasze szczére są ratowania wolności, szczére bronienia wiary świętej katolickiej Rzymskiej, a cóż dopiero kiedy w jednej materyi dwojakie znajdować będzie w archiwach Rzeczypospolitej rezolucye, bezpiecznie natenczas mogłaby przypisać naszej mniej względnej na wiarę i wolność przezorności.« Przytomny tym dysceptacyom i nieprzełamanemu przedsięwzięciu pułkownik Karo śpieszną do Warszawy Książęciu Repninowi daje wiadomość; odbiera rezolucyą, by koniecznie wymógł; składać drugą sesssyę przynagla, ale i ta bezskuteczna, choć przy żwawych Imci pana pułkownika naleganiach została. Zbliża się pora złączenia się w jedność generalnej Konfederacyi Koronnej z Konfederacyą Wielkiego Księstwa Litewskiego, gdzie Konfederacye obojga narodów do złączenia się życzyły sobie obrać miasto Lublin, a Książę Repnin miasto Warszawę, i na tém kilka spełzło sessyi. Lecz gdy ostatnia z Warszawy nadbiegła od Książęcia Repnina do Książęcia Radziwiłła generalnego Konfederacyi Koronnej Marszałka sztafeta z tą obligacyą, »jeźliby Konfederacya nie chciała, tedy poniewolnie będzie musiała«, składa sessyą na determinowanie miejsca do złączenia się, na której limita z przeniesieniem z Radomia do Warszawy do

dnia trzeciego miesiąca Augusta, tegoż samego dnia reassumowanie iurysdykcyi swojej w Warszawie przez napisany i podpisany projekt oznaczająca, nastąpiła. Książę Repnin dla łatwiejszego dostąpienia uknowanej w swoim przedsięwzięciu satysfakcyi, przed dniem trzecim miesiąca Augusta reassumować sessyą pomimo limitę przymusił, na której czego w Radomiu dopiąć nie mógł, w Warszawie grożąc dóbr niszczeniem, więzieniem ktoby był przeciwny, dokazał. Rothę przysięgi odmienił, J. W. Wojewodę Podlaskiego delegowanym na wysłuchanie przysięgi, już nie Jaśnie Oświeconego Kasztelana Krakowskiego, Hetmana Wielkiego Koronnego, ale i wojskowej komissyi utrzymał. Po złączeniu się z sobą generalnych Konfederacyi obojga narodów za rzecz potrzebną osądzili dobrzy patryotowie, wysłać z pomiędzy siebie posłów do postronnych potencyi z przyzwoitą rekognicyą, a dopraszaniem się od nich bacznych względów nad podupadłą Rzecząpospolitą. Nie przyszły do skutku tak uroczyste intencye, popsuł, i potargał je swą zwyczajną absolutnością Książe Repnin, owszem docieks̈zy sentymentów zbawiennych, zmocnić kazał po nadgraniczu furwakty,* że nietylko nikt nie mógł przejechać, ale nawet' listu choć przez umyślnego przesłać, a cóż mówić o poczcie generalnej. Pozwolił jedynie poselstwa do swojej Monarchini Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci, wprzód napisawszy w swoim gabinecie credentiales, i list do niej, a dopiéro generalną Konfederacyą do przyjęcia swoich czynności przynaglił, by się wydawało dzieło konfederackie, choć w samej rzeczy nie było nic [jak] Książęcia Repnina podziękowanie za użyczone niby posiłki przyjacielskie i sąsiedzkie, w sobie zawierające, a dopraszające się o gwarancyą Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci, czego Rzeczpospolita ani żądała, ani dopraszać się kiedy w myśli miała. Do tak znacznych gwałtów chciał przydać i ten Książę Repnin, wymagając na Konfederacyi, aby wysłała z pomiędzy siebie posłów na zaproszenie spisku Toruńskiego i Słuckiego; lecz mężnie i po obywatelsku w tej i we wszystkich okolicznościach, J. W. Imć pan Józef Puławski Pisarz nadworny koronny, Starosta Warecki, Konsyliarz generalny Konfederacyi Województwa Podlaskiego, terazniejszej Konfederacyi Barskiej przy wierze i wolności podniesionej Marszałek związkowy, nie uważając na przykre i nieprzyzwoite na osobie swej przez Książęcia Repnina dopełnione prześladowania, stanął na przeszkodzie zamierzonej Książęcia Repnina chęci, który obróciwszy wszystkie złości swoje na osobę tegoż męża z imienia i zasług zacnego, wiekopomnej sławy godnego, obrońcy wiary i wolności gorliwego, generalną Konfederacyą do napisania listu do Hersztów pamiętnego spisku Toruńskiego i Słuckiego przymusił. Następuje czas sejmików partykularnych po Województwach i Ziemiach; pewnie obywatele dla siebie co dobrego zrobią, posłów według woli swojej obiorą, i Instrukcyą im napiszą? A jak się przeciwnie dzieje! bo Książe Repnin zrobiwszy z równych sobie sentymentów osób pluralitatem, w Warszawie je posłami obrawszy, (wyjąwszy niektórych cnotliwych), Instrukcyą napisawszy, do Województw i Ziem, pro executione tylko odesłał, i na utrzymanie tych wojska wszędzie porozsyłał; które na dzień sejmikom przepisany stanąwszy, z przytomnymi obywatelami miasta poobtaczawszy, warty u kościołów, gdzie się zwykły sejmiki odprawować, postawiwszy, armaty wycelowawszy, i tak jak do boju uszykowawszy się, sejmikować kazały, nie dając listów żadnych czytać, według zwyczaju do Województw i Ziem od Senatorów pisanych, a z rąk chcących je czytać publicznie w kościołach po sejmikach komendanci wydzierali; Instrukcyi innej prócz z Warszawy od Księcia Repnina przysłanej układać,* posłów nie innych

obierać, tylko od tegoż Księcia Repnina nominowanych. Województwa lub Ziemie, które jeśli przez użyty sposób jaki, posłów dla siebie użytecznych poobierały, tedy drugi raz, choć w kilka dni po upłynionym czasie sejmikowania, drugich posłów jednomyślnością z Książęciem Repninem tchnących obierać przymuszone zostały; negujących i na oczywistą gwałtowność sarkających obywateli bito, kłóto bagnetami, i wielu o śmierć przyprawiono. Jakoto w naszej Ziemi Imci pana Rzeszotarskiego ciężko batożkami skatowano. Mnie zaś samego czternastu żołnierzy po różnych miejscach szukało, i w areszt wziąść chciało, jedynie za to, żem się obraniu Imci pana Piotra Sumińskiego Podczaszego Dobrzyńskiego (na miejsce Wielmożnego Imci pana Ostrowskiego Wojskiego) za posła od Książęcia Repniua nominowanego, kontradykować, tudzież Instrukcyi od tegoż Książęcia Repnina przysłanej sprzeciwiać począł. W Województwie Płockiém w sąsiedztwie leżącém, dwóch szlachty, jednego trupem we drzwiach kościelnych położono, to jest Imci pana Zawadzkiego, drugiego śmiertelnie raniono, Imci pana Podoskiego; i po wielu innych Województwach podobneż działy się inkonweniencye: Jaśnie Wielmożnego Imci pana Czackiego, Podczaszego Koronnego, z imienia i zasług w ojczyznie znakomitego męża, nie życząc go sobie mieć posłem, i nie kontentując się dóbr jego łupieztwem, kilką jeszcze dniami przed sejmikami w dobrach jego własnych Książę Imć Repnin w ścisłym areszcie pomimo względy urodzenia i stanu jego zatrzymać kazał, i dotychczas niewiedzieć, gdzie zatrzymuje. Jaśnie W. J. pani Podczaszynej Koronnej aresztowaniem męża i niedozwoleniem jej się z nim widowania, jakoteż niedaniem wygód przyzwoitych, śmierci przyczyną był; ułożył i to w swoim przedsięwzięciu Książe Repnin, spodziewając się łatwiejszego myśli swoich uskutkowania, aby żadne inne projekta na Sejmie podawane nie były, tylko na któreby się stany skonfederowane na sessyach swoich zgodziły. Jakoż przed samym następującym Sejmem podał pod rezolucyą Konfederacyi generalnej, cztéry projekta, pierwszy, żeby nie kto inny sejmowym Marszałkiem był, tylko Książe Marszałek stanów skonfederowanych, drugi żeby posłom, których Książe Repnin poobierał, kondemnatami zarzucać się nikt nie ważył, sub inanimadvertentia na nie, trzeci, żeby wojsko Rosyjskie Imperatorowej Jejmci za auxiliarne i przyjacielskie uznane było, czwarty, żeby posłowie przysięgli po Województwach i Ziemiach na Instrukcye swoje, byli oddaleni. Kiedy żarliwi o całość wolności w utrzymaniu dawnych praw obywatele sprzeciwnemi pokazywać się i nie dozwalać poczęli na podane od Książęcia Repnina projekta, swoje dając zdania na pierwsze dwa: »Książe Marszałek stanów skonfederowanych jako z imienia i zasług w ojczyznie mąż znamienity być może Marszałkiem sejmowym; jako się u nas praktykowało, Leduchowski Podkomorzy Krzemieniecki będąc Marszałkiem konfederackim był razem i sejmowym; jednakowoż za rzecz potrzebną sądzimy, żeby zachowując dawne prawo obierania sejmowych Marszałków, Książe Imć Marszałek w Izbie poselskiej był ogłoszony“. Na zniesienie zaś kondemnat na Ichmościach niektórych dawno otrzymanych, a teraz w charakterze poselskim zostających, nie zezwolili, mówiąc my Konfederacyą naszą celem uszczęśliwienia krajowego, celem zachowania dawnych praw, a nowo zapadłych począwszy od śmierci Najjaśniejszego Augusta Trzeciego Króla polskiego na wolność dybiących zniesienia, mieć chcemy, tego zaś nie dokażemy, kiedy sami praw gwałcicielami pokażemy się, te zatém, następują konsekwencye, gdy Marszałck od nas [nie] będzie obrany, od kondemnat i processu nimi obciążeni uwolnieni zostaną, nastąpi to, że ani rugi będą, ani też w Izbie

poselskiej postaniemy, co będzie oczywistém bezprawiem; na przyznanie wojska Rosyjskiego za auxiliarne i przyjacielskie, tudzież posiłkowe, żadnym sposobem pozwolić nie możemy; wojny żadnej z postronnemi narodami nie mamy, więc posiłków nie żądamy, ani pomocy wojska Rosyjskiego, dotąd chociaż nieprzyznane za przyjacielskie i auxyliarne wiele bezprawia absolutnie, jakby w podbitym i zawojowanym sobie kraju postępując czyni, więc bije zabija obywatelów, dobra pustoszy, niszczy i do ostatniej klęski ruiny przyprowadza, a jakże potém czynić nie będzie exorbitancyi, mając do nich usłaną drogę. Oddalenie posłów zaprzysięgłych gdyby miało nastąpić, znaczyłaby się w tém jakaś absolutność, jeżelić Województwom i Ziemiom pro honore et decore suo wolno posłów obierać, a za cóż i na nich obowiązków wkładać niema być wolno; kiedy są te, by wolności i wiary bronić. Ale na cóż się przydały tak uroczyste i niebios samych tykające, pełne szacunku i uwagi, a wcale patryotyczne sentymenta, i co wymogły? oto prawda, że projektą prócz jednego względem Marszałkostwa [na tamtej] [1]) sessyi nie utrzymały się. Ale J. W. Franciszek Kozuchowski Cześnik i Konsyliarz generalny Konfederacyi Województwa Kaliskiego notowany przez Kara pułkownika [dla] zbawiennych sentymentów, wyjeżdżając z pałacu Książęcia Marszałka Radziwiłła na ulicy z karéty wywleczony, i jak złoczyńca jaki pojmany, z Warszawy wywieziony, i kilka dni w areszcie ciężkim w obozie moskiewskim trzymany. Po którego wzięciu w areszt projekta wzmiankowane przywiedzione do skutku zostały, z pogróżką równego traktamentu, jeśliby się który ważył im sprzeciwić. Przecież w projekcie przyznawania wojska Rosyjskiego za auxiliarne, pozyskano tyle, że dołożono: »potąd, pokąd Konfederacya trwać będzie.« Projekt zaś oddalający posłów zaprzysięgłych odrzucony ledwie został. Lubo bezpieczeństwo życia i fortun pod bokiem Majestatu zawsze każdemu prawem narodowém jest ostrzeżone, osobliwie jednak w czasie publicznych obrad i sejmowania, na którego fundamencie, jakoteż deklaracyi Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci Rosyjskiej o bezpieczeństwie każdego upewniającej, zacna i znaczna część narodu zjechawszy się do Warszawy na podźwignienie zniszczonych i zgwałconych praw staropolskich, zwyczajem dawnym prawem przepisanym, obrady swe sejmowe zaczynać zamyśla, do Izby poselskiej udać się chce; w czém przeciwności znajduje, bo nie tym trybem, jakby się należało, ale tak jak powszechna* ambicya prawa kardynalne i wolność przewracająca życzyła sobie, przymuszona sejmować została. Nie bywszy w Izbie poselskiej, ani przysięgawszy na sejmowe Marszałkostwo, Książę Marszałek Konfederacki, ani Sekretarz na Sekretarstwo, z Senatem nastąpiło złączenie się, gdzie podany zaraz był projekt limity, projekt mówię nieszczęśliwy, wiarę i wolność z gruntu obalający, z wyznaczeniem posłów, czyli Komisarzów, do traktowania z Książęciem Repninem, Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci pełnomocnym posłem, i z daniem im finalis decisionis; na który gdy zgoda nie nastąpiła, wzburzyła ta gorliwość dobrych obywatelów, przy wierze i wolności obstających, w Książęciu Repninie niezwyczajną i niepohamowaną passyą; tą pałając różne zaczyna ciskać pioruny i pogróżki z oświadczeniem więzienia sprzeciwiających się tej bezbożnej czynności, a gwałtowną i wielowładną mocą i siłą swoją i wojska Rosyjskiego na utrzymanie onej użyć się mającą. Z czém jak się oświadczył, tak dotrzymał; bo jeszcze przed zaczynającemi się przez stany zgromadzone publicznemi obrady miasto Warszawę wojskiem Rosyj-

[1]) Rkp. ma: »notacyie.«

skiém do koła kazawszy opasać, nie mając baczności na prawa narodowe, Senatorów i rycerstwo, wszystkich przez cały czas sejmowy w oblężeniu trzymając, nikogo z zgromadzonych bez swego biletu ordynans dał z Warszawy nie wypuszczać, i póty trzymał, póki gwałtownie nie wymógł, co zamierzył. Nie osłabiły w przedsięwzięciu wiernych ojczyzny synów i te Książęcia Repnina straszne zamachy, owszem ośmieliły na drugiej sessyi z pomiędzy siebie delegować do niego w propozycyach (ubezpieczonych prawami narodowemi i deklaracyą Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci, przyjacielskiej sąmsiadki Rzeczypospolitej, wielce szanownej i poważnej), wolną czy będzie swoje przedsięwzięcia w zaradzeniu o dobru publiczném i wolności bezpiecznie dawać, i czy Książe Imć, pełnomocny poseł ma od Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci pani i pryncypałki swojej te ordynanse, aby wolnemu narodowi tak ciężkie i przykre uczynił gwałty, dobra pustoszył, Konsyliarzów więził, szlachtę kazał bić, zabijać, nic czynić obywatelom nie dopuszczał, tylko żeby sam absolutnie wolnym narodem rządził. Nim nastąpiło delegowanie, wśród szarej nocy, to jest dnia trzynastego miesiąca Oktobra zsyła wojska Rosyjskie: J. O. Książęcia Imci Siewierskiego, Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, z pałacu J. W. Imci pana Marszałka Nadwornego Koronnego, wprzód zleciwszy wojsku komendzie swej oddanemu, dobra jego zrabować, wina z piwnic powypijać, inwentarze powybijać, skarbce postapiać, i wszelkie domowe sprzęty pozabierać, jakoteż krestencye. J. W. Imci księdza Załuskiego, Biskupa Kijowskiego, J. W. Rzewuskiego Wojewodę Krakowskiego, Hetmana Polnego Koronnego, Ministra belli, i syna jego Starostę Dolińskiego, posła Województwa Podolskiego, mężów z najpierwszemi i najprzedniejszemi w ojczyznie domami spokrewnionych, z przymiotów swoich, wiekopomnej i sławy i zaszczytu godnych, słowem mówiąc, gorliwych wiary i wolności obrońców z własnych ich pałaców w areszt wziąść, w ścisłém więzieniu bez najmniejszej stanowi przyzwoitej wygody pozwolenia mienia swego usłużenia, niedopuszczenia między współuczestnikami niewoli, rozmów, a nawet widzenia się, trzymać, potém do Moskwy wywieść rozkazał. Po których wzięciu w areszt archiwa do siebie pozabierać, zabrane rewidować i lustrować z wojskiem ważył się; z tych przyczyn jedynie, że ci godni z najgodniejszych patryotowie jako biskupi z obowiązku powołania swego i charakteru, jako Senatorowie i Hetman z obowiązku senatorskiej przysięgi i praw, poseł jako dobry obywatel i prawdziwy ojczyzny syn, według instrukcyi Województwa i chęci sprawując się, co rozumieli i widzieli wierze i prawom narodowym przeciwnego, mężnie w mianych głosach i mowach swoich drukowanych, nie zezwalając na to, protestowali się. I toż to ma być przewinienie tych przezacnych mężów, że na krok z przepisów powinności dobrego obywatelstwa zdrożnemi się nie pokazali, które ich o tak ciężką i po żadne wieki w żadnym kraju i narodzie niepraktykowaną, a mówię w żadnych historyach niedoczytaną, przyprawiło niewolą. Czyż niewiększe są przestępstwa Książęcia Repnina, kiedy nietylko prawa narodów Królestwa Polskiego, ale nawet według maxym wszystkich potencyi iura gentium przestąpił, w nich bezpieczeństwo zgwałcił, Ichmciów panów dyssydentów do tej ambicyi przyprowadził, aby nietylko przeciw wyraźnym prawom narodowym, ale także tym, które postronnych potencyi katolickich gwarancyą są stwierdzone i umocnione, powstali, i one inaczej przeformowali. Daleko to jest rzecz insza przy prawach narodowych obstawać, i upadku onych bronić, a insza one gwałcić, drugim sposobów i sił do przestąpienia użyczać, jak czynił Książe Repnin. Któreż więc

państwo mogłoby być bezpieczne o prawa swoje, gdyby w nich cudzoziemcy i zagraniczni posłowie tak absolutnie i samowładnie postępować mieli, jak w naszej Rzeczypospospolitej, a co większa, w wolnej i od nikogo niedependującej, postępował sobie Książę Repnin. Zbytnia ta Książęcia Repnina w kraju naszym odwaga i absolutność nie rozumiém, aby nie miała w postronnych potencyach wzbudzić ciekawości rozpatrzenia się w czynnościach jego i gwałtownych postępkach, a w tém, żeby nie była pobudką do dojścia skrycie ułożonych przez niego maxym. Używał tych sposobów i sił wojska Rosyjskiego, których tylko sama przemyślność, na udręczenie i uciążenie patryotów, kraju zrujnowanie i zniszczenie, na upadek wiary, zgwałcenie praw starodawnych, być mogło wynalazkiem.* Miał też zaraz w pogotowiu drugie sposoby, kształtem wymyślone, i z prawdą nie zgadzające się, na pokazanie swoich choć najgorszych za dobre, a przytłumienie i oczernienie obywatelskich choć najlepszych i najzbawienniejszych czynności. Jakoż na przyćmienie, czyli raczej na poprzedzenie swej gwałtownej roboty od wieków niepraktykowanej i niesłychanej, snadź na fundamencie owego przysłowia: »sit ne causa mala, sis prior accusans», drukować kazał w Warszawie, sub data decima quarta Octobris mensis 1767, swoją deklaracyą, obwiniając przezacnych mężów w niewolą wziętych, jak gdyby w swoich czynnościach zapomnieli o godności Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci, czerniąc rzetelnośc jej zamysłów zbawiennych i prawdziwie przyjacielskich dla Rzeczypospolitej. Nie mógł wprawdzie przezorniejszego i kształtniejszego na zatłumienie gwałtownych kroków swoich Książę Repnin użyć sposobu, jak przez oczernienie sposobiących* się zawsze zabranych w niewolą Senatorów i posła do przyzwoitej Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci rekognicyi; nie mogli wzajem przezorni Senatorowie dowodniejszych niewinności swojej po sobie zostawić explikacyi, jak gdy te czynności, w których niby zapomnieli o godności Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci, czerniąc rzetelność jej zamysłów (jak opiewa Książęcia Repnina deklaracya) drukować kazali. Wszak są te mowy drukowane, które mieli w senacie, jak i list Jaśnie Oświeconego Książęcia Sołtyka Biskupa Krakowskiego i do Województw i Ziem na sejmiki przedsejmowe decima Augusti w Warszawie roku tegoż datowany, ordynowany, jest i mowa ostatnia przed wzięciem w niewolą, dnia dwunastego Oktobra na sessyi przez niegoż miana, dla nastąpionej niewoli do druku niepodana; w tych wszystkich czynnościach, mowach tak drukowanych jako niedrukowanych, nikt nic takowego nie znajdzie i nie upatrzy, coby się mogło nazywać czernieniem zamysłów Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci; owszem znajdzie wyznanie głębokiego uszanowania dostojeństwa jej, znajdzie wystawienie wielkich cnót, znajdzie zaszczycenie się wysoką przyjaźnią, i Rzeczypospolitej wielce pomocną. Możeż więc mieć jaką animadversią, postępek ten po mieniony Książęcia Repnina, kiedy oczywiście się wydaje od szczérej absolutności i ambicyi, a nie istotnej prawdy dependujący. Lecz gdyby i tych tak jawnych i oczywistych niewinności nie było przeświadczeń, mogłaby bezpiecznie Rzeczpospolita zaręczyć za synami swymi, mogliby sumiennie postronnych potencyi sami rezydenci o ich niewinności dać świadectwo. A gdy tak jest, na jakimże fundamencie Książę Repnin przykrą imposturę i oczernienie na niewinnych senatorów i posłów wkładać ważył się? Przeto niech każdy osądzi, czy deklaracya jego warta jest lub mieć powinna jaką animadwersyą u świata i ludzi. Choć wszyscy przerażeni tak smutną i okropną, a co mówić można, że nadspodziewaną tragedyą, jednakowoż od zagajonej przez Książęcia Biskupa Krakowskiego przed wzięciem

onego w areszt propozycyi, delegacyi do Książęcia Repnina w dowiedzeniu się o bezpieczeństwie osób swych nie odstąpili. Która nastąpiła lubo nie tak śmiała, jakby interes wyciągał z osób: i ci jak kategoriatim z nim traktowali, taką rezolucyą odebrawszy sejmowemu sekretarzowi publicznie w Izbie senatorskiej do przeczytania podali. A że wielka absolutność w tej się Księcia Repnina wydawała, dopomnieli się jednostajnym głosem wszyscy, aby każdemu posłowi z akt konfederackich przez extrakt była wydana, na pokazanie pozostałym w domach braci, że nie ich w tej mierze, ale Książęcia Repnina absolutnej woli. * Co w tém ostrożny Książę Repnin po sessyi skończonej, zaraz posłał pułkownika Ilgestroma * do sekretarza sejmowego, aby nikomu taż jego rezolucya nie była wydawana, ni też po grodach do oblaty przyjmowana, surowo zakazał. Służył czas, służyła pora, bo co tylko zamyślił, to czynił Książę Repnin: do podpisania aktu limity i plenipotencyi do traktowania z sobą przymusił, komisarzów jednych przekupiwszy, drugich obietnicami ułudziwszy, w sentymentach zgadzających się z sobą dobrał, a to tych, których po sejmikach za ukazami jego wojsko rosyjskie, a nie obywatele, posłami poobierali. Między temi (zrobiwszy pluralitatem z sobie równych) niektórych cnotliwych, a drugich i w Warszawie podtenczas nieznajdujących się, domieścił, na większe uciemiężenie, czyli raczej cnotliwych prześladowanie i wyszydzenie, rygor zakładając wielki w akcie pomienionym limity na sprzeciwiających się gwałtownym czynnościom Książęcia Repnina, i niechcących podpisania onych, konfiskaty dóbr, et incapacitatis omnium honorum et bonorum. Niedość na tém, od niektórych jeszcze, tak posłów, jako komisarzów, wymógł skrypta, czy mam nazwać cerografy, jeżeliby się woli jego w czém mieli sprzeciwić, tedy żeby ich na fortunie i życiu nawet samém wolno było ścigać. Niechże tu każdy zważy, niech cały świat przypatrzy się absolutnym Książęcia Repnina krokom, a do żalących się na nie przyda choć cząstkę kompassyi zlitowania się, kiedyć w wolnym narodzie posłowie bez przewinienia żadnego, sami na siebie, fortuny swe, i życie, dekreta niemal, w cerografach owych pisali, jakież się więc nie musiały dziać inkonweniencye, które ich do tej przyprowadziły rozpaczy. Gdy tak wielkie a coraz nowsze gwałty i absolutności działy się, nie mogła Rzeczpospolita, ani kto z obywatelów dla siebie i potomków swych, uszczęśliwiających ominować losów; z tém wszystkiém mógł tak nieszczęśliwych uknowania praw, wiarę wzruszających, wolności grożących, słowem mówiąc, absolutyzmem grożących spodziewać się, jakie nastąpiły. Bo nie przepuszczając samym traktatom Karłowieckim, między Rzecząpospolitą, a Najjaśniejszą Portą Ottomańską zawartym, Oliwskim na same tylko miasta pruskie ściągającym się, a najjaśniejszych postronnych potencyi gwarancyą, cesarską i francuzką, przy medyacyi Cara Moskiewskiego, Piotra Alexewicza stwierdzoną; i lubo napisano w terazniejszych czynnościach Warszawskich articulo sexto, folio vigesimo sexto [1]), »co tylko w nich jest postanowiono, nie powinno czynić najmniejszego uszczerbku mocy i tenorowi innych traktatów i obowiązków z innem potencyami, mianowicie względem Rzeczypospolitej traktatowi pokoju Karłowieckiego między nią i Portą Ottomańską zawartemu, jakoteż traktatowi Oliwskiemu i wszystkim innym, które ona zawarła z innemi potencyami«, to tylko temi słowy interesowane do utrzymania przy nienaruszeniu onych potencyi kontentować chciał Książę Repnin, w samej zaś istocie z gruntu je przewrócił z Ichmość

---

[1]) Porówn. Voll. legg. VII. 567.

pany dyssydenty. Kto ciekawy, niech czyta traktaty Karłowieckie; z terazniejszych absolutnych czynności pozna, jaki się dla nich gwałt stał; niech czyta Oliwskie, w nich co jest Ichmciom panom dyssydentom ulubionego, to w terazniejszych znajdzie pozwolonego. Czyliż więc większego ich zgwałcenia nad ten szukać trzeba dowodu? Kto nie widzi, że prawa ojczyste zgwałcone, a nawet Boskie, kiedy środki do podstępów oszukania jeden drugiego, i zamięszań wszelkich, jakoteż lubieżności * są pokazane; kto nie poznaje, że wiara święta katolicka Rzymska znieważona i z gruntu wykorzeniona, kiedy pod decyzyą Schyzmatyka, Lutra, Kalwina, sprawy względem honoru Boskiego, sakramentów, i obrządków jej są poddane, tém więcej jeszcze, kiedy articulo primo paragrapho tertio [1]), raz folio vigesimo octavo, drugi raz folio octuagesimo quinto, w policzeniu onej inter iura cardinalia kary grzywny prawem dawném na osoby apostatujące przepisane, zniesione, i dochodzenie onych na tych, którzyby się dotąd w tym defekcie i przestępstwie znajdowali, zakazane. Takie prawo nietylko że się oczywiście wiarę świętą Rzymską katolicką z gruntu wykorzeniać zdaje, ztąd, bo wielu ustawicznością jej odstępować, a brać sub antidata pseudo zapadłego prawa od predykantów testimonia swojego przestępstwa mogliby, i przez tę subtelność win na nich ściągających się [nie] możnaby dochodzić, ale też poznać daje, że wielu kolor tylko katolików prezentujących, a skrytych odszczepieńców, w ojczyznie naszej musieli * się namnożyć. Stał się niemały uszczerbek i przez to wierze świętej katolickiej Rzymskiej, kiedy kolos za dekretem komissyi przez stany Rzeczypospolitej wyznaczonej, na wiekopomną pamięć w Toruniu wystawiony, z wyrazem krzywd honoru Boskiego i Matki Jego niepokalanie poczętej Najświętszej Panny Maryi, przez Ichmciów panów dyssydentów poczynionych, znieść, i na ratusz oddać kazano. Jakimże więc sposobem mogą się utrzymać te czynności niegodziwe Warszawskie, kiedy się pokazują wbrew prawom narodowym z wzgardą iurium gentium, jakoteż postronnych potencyi zdziałane? Kto nie czuje oczywistego wolności upadku, kiedy zamiast począwszy od śmierci Najjaśniejszego Augusta Trzeciego Króla polskiego poprawy uknowanych, a wolność uciskających praw, podług pienia deklaracyi Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci, to ich approbowanie, i jeszcze więcej absolutyzmem grożących ustanowienie nastąpiło. Wszak w tych kilku leciech dość już wolność obarczona była, kiedy źrenica wolności, głos wolny na sejmikach i wszelkich obradach publicznych, braci szlachcie odebrany, a pluralitas ustanowiona; kiedy nowe podatki, a coraz insze w nieudaniu się jednych, bez użytku Rzeczypospolitej na obywatelów wielorakiemi sposoby wkładane; kiedy poczta generalna pod moc i dyspozycyą Monarchy oddana, mennica tożsamo; kiedy władza hetmańska, pośrednictwo między Majestatem i Rzecząpospolitą trzymająca, wielorakiemi prawami ugruntowana, uchylona, na tej miejsce komissya wojskowa, do materyi zaś ekonomicznych komissya skarbowa, ustanowione zostały; jeszcze bardziej, kiedy do sprawowania tych komissyi kandydatów podawanie Najjaśniejszemu Panu w moc jest oddane, a każdy poznać może, że wojsko i skarb w ręku królewskich, przez co stałby się wstęp do oczywistego absolutyzmu. Czyliż bowiem Królowie, mający w mocy swojej podawanie kandydatów, mieli podać z wolą swoją niezgadzających się? jeżeli podadzą to pełniących ich rozkazy, i tak czyli to wojsko i skarb oczywiście byłoby w ręku Królewskich, czyli przez politykę w mocy komissyi od Majestatu dependującej,

[1]) Voll. legg. VII, 571, i 596.

to każdy rozumem się rządzący jednoby osądził. Prawa jak każdy wolności przeciwne być widzi, uzna także najuciąźliwszych na terazniejszym pseudo Sejmie traktatowym przez Księcia Repnina wymuszonych, dowie się, kiedy do tak strasznych na wolność zamachów przydał i ten cios articulo XXImo folio . . . .: »ktoby zaś Króla Imci niesprawiedliwie na Sejmie publicznie obwiniał, według Konstytucyi 1609 r. sądzony i przykładnie karany być ma« [1]), wiele nadal nieszczęśliwych za sobą pociągnąć mogący konsekwencyi; bo nad ten, kiedy wojsko i skarb w ręku Monarchy, nic więcej do oczywistej nie brakowało absolutności. Przy takowém prawie i najlepszy z obywatelów nie śmiałby ust stworzyć w zaradzeniu o dobru publiczném, gdyż zaradzenie jego mogłoby być poczytane za strofowanie, a najczystsze i najuroczystsze myśli za obwinienie Króla, a przeto oczywiste niebezpieczeństwo życia każdego dobrze życzącego ojczyznie, oczywisty absolutyzm. Nie mogą zatém u postronnych potencyi nawet u samej Moskwy takowe prawa, nie z chęcią od narodu przyjęte, ale gwałtem od Księcia Repnina i wojska rosyjskiego nań włożone i wymuszone, na pierwszym Sejmie od senatorów biskupów i posła Grodzińskiego, na ostatnim z limity pierwszego przypadającym od wszystkich, jednych jawnie jakoto Imci Wybickiego posła z Województwa Pomorskiego, a drugich ustawiczném przy czytaniu onych wzdychaniem i jęczeniem, kiedy nie można inaczej było, zakontradykowane, nie mogą i czynności Warszawskie podchwytne jakieżkolwiek one są, dosyć dismembratam niby chcącą pokazać Rempublicam, a przez to gorzej uwikłać naród polski, jakową sprawić animadversyą, i przyćmić zbawienne Konfederacyi Barskiej dzieło, ponieważ Województw i Ziem większa daleko połowa w Polsce skonfederowała się, prócz Litwy, która cała. Wszyscy zaś obywatele po Województwach i Ziemiach, (prócz niektórych odrodnych ojczyzny synów przeciw własnej matce zbuntowanych, a w setnej ledwie z milionowej liczby dobrze rozumiejących, zostających, i tych, gdyby mię nadzieja spostrzeżenia się i poprawy onych nie wstrzymywała, wyraziłbym przezwiska, które przez tyle pism przez różnych napisanych światu są całemu znajome), poznawszy nieochybny upadek wiary i wolności, w życzeniach są dopomożenia tym, którzy przy wierze i wolności krew leją. Ale jakże mają do skutku przywieść uroczyste intencye swoje, kiedy po wszystkich Województwach i Ziemiach nieskonfederowanych rozłożone umyślnie wojsko Rosyjskie patryotów uciemięża i niszczy, Konfederacyi nietylko czynić nie dozwala, ale nawet kwerel zanieść wszędzie strzeże pilnie, a tą swoją machiawelską sztuką ćmi cnotliwe wszystko obywatelstwo, explikując, że nie wszystkie Województwa i Ziemie gwałtownie uknowanym niby prawom są przeciwne. Niechże każdy osądzi, ba cały świat, jak mają Województwa i Ziemie co czynić i konfederować się, kiedy nieprzyjaciel nad karkiem, jedynie tylko łzami się, (jak owi ojczyzny zacni synowie i posłowie na ostatnim pseudo Sejmie Warszawskim, którym kazano tylko słuchać czytanych praw bezbożnych przez pseudo komissyą traktatową z Księciem Repninem udziałanych, ani mówić co przeciwko nim, ani nawet sarknąć i zmarszczyć się), zalewając, nad upadkiem takowym w niebo ręce znosząc, Boga błagając, aby użyczał sił i sposobu na azard dającym patryotom życie swoje przy utrzymaniu najnieoszacowańszych ojczyzny klejnotów: wiary i wolności. O czasy nieszczęśliwe mogłyżeście kryteczniejsze kiedy nastąpić, o ojczyzno postronnym potencyom przez swoje męstwo w uwadze ośobliwszej zawsze

[1]) Voll. legg. VII. 600.

będąca, mogłażeś się spodziewać przyjścia na takową ohydę, że w pośrodku wnętrzności twoich, jeden cudzoziemiec tak zuchwale sobie postępuje, pogardzając prawy twemi, nie uważając na deklaracyą Monarchini swojej przyjazność i bezpieczeństwo tobie oświadczającą, co tylko ambicya każe, czyni, prawa uciążliwe ustanowił, wiarę wyszydził i znieważył, na wolność pęta niewoli włożył, absolutyzm wykierował. Jakże te ciężary zrucić z siebie potrafić, skarb, wojsko w ręku nie twoich, i to na udręczenie większe twoje przeciwko tobie samej zażyte, nieprzyjaciel zaś niema w myśli, aby się spostrzegł i upamiętał, owszem złość swoję coraz dalej rozszerza, nieprawości rozsiewa. Wprzód uderzywszy na synów twoich i z nimi kilkanaście utarczek stoczywszy, wydał deklaracyą swoję, w której wyraża, że zażywa wojska Rosyjskiego jako przyjacielskiego i posiłkowego na poskromnienie buntowników spokojność ojczystą wzruszających. Przypatrz się jak się rządzi, i jak twych synów nazywa; na jakim zaś fundamencie słów zwyż wyrażonych używa, w nazywaniu wojska Rosyjskiego przyjacielskiém, nie rozumiem, chyba przez zwyczajną absolutność, pozwalam. Snadź zapomniał, albo wiedzieć nie chce, o czynnościach konfederackich, czyli mam mówić o towarzyszey * swoich, które ja przypominam: Sejm nic nie miał stanowić, tylko coby pierw przez generalną Konfederacyą stanowionego [było], generalna Konfederacya, jakom zwyż namienił, wojsko Rosyjskie choć przymuszenie potąd mieć chciała posiłkowém, pokąd Konfederacya trwać będzie. Istne słowa są tego projektu przez samego Książęcia Repnina. Po rozwiązanej Konfederacyi śmiał nazywać w deklaracyi swojej drukowanej wojsko Rosyjskie przyjacielskiém i posiłkowém, a czernić dobrych obywatelów mieniąc ich buntownikami; niewzruszających spokojność, ale pokój wiecznemi czasy ojczyznie przynieść chcących, i dawną sławę Rzeczypospolitej odnowić, i więcej jej przyczynić. Przeciw nim ordynanse wydawać, przez to czas i porę do rabunków, łupiestw, uciemiężeń, i ostatniej kraju ruiny podawać wojsku swojej komendzie powierzonemu. Jakoż się tak w samej rzeczy dzieje, kiedy wojska te twych synów pomazańców Chrystusa, więżą, biją, zabijają, kolą. Jakoto Arcybiskupa Lwowskiego straszną ofiarę sprawującego, wytrąciwszy z ręki jego puszkę z Przenajświętszym Sakramentem, komunikanty i hostye po kościele rozrzuciwszy deptały, szydziły, jego szturgały, biły; toż samo czyniły i Kanonikowi Cieszkowskiemu. Kasztelana Sieradzkiego skłóły, w karecie jadącemu na drodze dobrowolnej zastąpiwszy; pannom, mężatkom, wdowom gwałty czynią, zakonnice nawet z poświęconego Bogu panieństwa złupiają, po Województwach i Ziemiach choć nieskonfederowanych obywatelów o najmniejsze przeciw prawu przewinienie nienotowanych chwytają, łupią, więżą, biją, zabijają, pod aresztami trzymają, domy ich najeżdżają, rabują. W Toruniu dwóch, jednego Imci pana Szydłowskiego, drugiego Imci pana Sokołowskiego więżą, w trzeci dzień batożkami biją tak ciężko, że aż ciało obleciało; w Województwie Płockiém Ichmciów panów Klenieskich do szczętu zrabowali, szlachcica Żukowskiego raniwszy, w areszt jeszcze wzięli, do Warszawy zawiosłszy i dobrze namordowawszy się, wypuścili; w Województwie Łęczyckiém W. J. pana Orsetego Pułkownika znaku pancernego J. W. pana Starosty Lanckorońskiego w drodze spotkawszy powracającego do domu w areszt wzięli; w Ziemi Dobrzyńskiej Imci pana Dzierzanowskiego bez najmniejszej przyczyny w Płocku rannego w areszcie trzymali, Ichmciów panów Strusiewskich w nocy najechawszy dwory ojca i syna, wszystko im co mieli zabrawszy, ich związawszy, do Płocka zawieźli, i kilka dni w areszcie trzymawszy wypuścili, nie oddawszy im zabranych rzeczy; i po innych

Województwach podobnież sobie poczynają. Po zabraniu i zrabowaniu kogo, lub wypuszczeniu z pod aresztu, każą sobie kwity dawać, jako żadnej pretensyi do nich niema, inaczej nikogo niezwykli wypuszczać.

Na ukrainie Schyzmatyków, Haydamaków, i Kozaków zbuntowali, że katolików, panów, panie, panny, dzieci, księży, żydów w pień wycinają, i żeby się nie zdawała robota wojska rosyjskiego,wyszły komendy tegoż wojska niby na uskromnienie buntu owego, i pobrawszy łatwo w niewolą owych buntowników, kiedy z nimi jedne porozumienia mieli, dopiéro z tych jednych tracić nie czyniwszy z nich żadnej dla niewydania się indagacyi kazali, pokazując niby niewinność swoją, a drugich lepiej zinformowawszy sekretnie z tejże wypuszczali niewoli. Takieżto, i te mają być przyjacielskiego wojska skutki? każdy przyzna i osądzi, podobniejsze być do nieprzyjacielskiego, domowy pokój bez wypowiedzenia wojny wzruszającego. Pomijam już prawa dawne, ale nawet same swoje traktaty, które gwałtem za ukazami Książęcia Repnina wymuszone, i dotrzymania onych naród nasz przyciska gwałcąc go. Jeźli albowiem chciałoby się utrzymać przy nazwisku przyjacielskiego co nie może, toć powinno tych używać środków, któreby przyjacielskie i ludzkie narodowi były. Jeżeli spokojność domową utrzymującém miało być, toć gwałcącém praw narodowych być nieprzyzwoite; jeżeli utrzymującém prawa i traktaty przez Książęcia Repnina szukającego sławy swej z obalin Rzeczypospolitej na ojczyznę naszą gwałtem i musem włożonych, toć przestępcami onych pokazywać nie zdałoby mi się.

Ale na cóż się przydadzą te remonstrancye, kiedy u Książęcia Repnina nic nie popłacały prawa narodowe, nie ważyła deklaracya Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci. Cóż więc ważyć ma i traktat przez niegoż samego wymuszenie udziałany. Sprawuje tę tylko stroskanej ojczyznie nadzieję, że kiedy sam Książę Repnin i wojsko Rosyjskie przestępuje i przeciwko niemu wykracza, znać nie wart akceptacyi i niedługo ma trwać. Wszak statut Władysława Jagiełła opiewa, tudzież prawa narodowe: neminem captivabimus nisi iure victum; przez wzięcie w niewolą zacnych ojczyzny mężów senatorów duchownych, świeckich, i posła, prawdziwych obrońców wiary i wolności, te były, jako inne o bezpieczeństwie osób na publiczne obrady zgromadzonych stanowione, zgwałcone. Książę Repnin niewiadomością onych explikując się, czyli inaczej, przez przysługę niby swoję sam się starał, by tożsamo prawo w traktaty Warszawskie włożone gwarancyą Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci ztwierdzone było. Prawo to więc w pseudo traktaty Warszawskie włożone, Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci gwarancyą ztwierdzone, jest takowe articulo sexto folio octuagesimo septimo o bezpieczeństwie wolności: »żadnego ziemianina osiadłego o występek i przewinienie imać nie będzie się godziło, chyba że wprzód w przyzwoitym przez należyte dowody będzie przekonany sądzie.« Przecież go Książę Repnin nie trzyma, i wojska do trzymania onegoż nie obowięzuje, bo gdyby trzymał, nie należałoby nikogo z possessyonatów chwytać, bez najmniejszej przyczyny więzić, bić, batożkować, i zabijać kazać, wsie, dwory, domy, najeżdżając rabować, jakoteż miasta palić; tylko podług tego prawa jeśliby kto w czém przewinił, stawiwszy go i zapozwawszy przed sąd jemu właściwy dekretu czekać, nie samemu exekwować absolutnie. Zdaje się pewnie komu, że ja w tej mierze użyczam Książęciu Repninowi i wojsku komendzie jego poruczonemu rady? ma on ją przed sobą, i czyniłby tak, tylko nie znajduje wykraczających przeciwko prawu narodowemu, i o powadze Najjaśniejszej Imperatorowej Jejmci, której Rzeczpospolita

nasza czuje i poważa sąsiedzką przyjaźń; dlatego swą zwyczajną rządzi się absolutnością. Nie masz więc skołatana ojczyzno zbyt czego się troskać i lękać, że w wolnym narodzie twoim nader wolno i płocho Książę Repnin sobie postępuje, wszakci on od absolutnej państwa jego zwyczajnej Monarchini swojej dependującej władzy; przecież zapomniawszy na poddaństwo, posłuszeństwo i wierność, pomimo opis deklaracyi wyżej wyrażonej śmiał sobie postępować, traktaty lubo gwarancyą jej stwierdzone, (nad wolą jednakże, bo pomimo sprawiedliwość tylko dla Ichmciów panów dyssydentów żądaną, absolutnie wymuszone), postponować i gwałcić odważa się, przez to powagi Majestatowi i dostojeństwu Jego Imperatorskiej Mości sąsiadki twojej ujmuje i uwłacza, a zatém nie rozumiej, by te jego postępki absolutnym czynnościom przyzwoitej nie miały odebrać nagrody. Nim to jednak nastąpi, maszże desperować ulubiona ojczyzno, i o sposobach zaradzających podźwignienia się, i wybicia z absolutnej Książęcia Repnina i wojska Rosyjskiego mocy, nie pomyślać, gdy wiesz, że nic na świecie nie jest trwałego, a témbardziej, gdy prawu Boskiemu sprzeciwiającego się, coby odmianie nie podpadało. Doświadczenie tylokrotne uczy, że po sępistych i dżdżystych czasach częstokroć wesołe i pogodne nastepują chwile, z burzliwych zaś nieba obłoków rosiste spadają deszcze: a gdy to zwykło następować, czemuż nie masz sobie pomyślnie ominować tego, że przyjdzie ten czas, którego absolutny zuchwalec i praw twych gwałciciel skłoni głowy swej pod nogi twe z ciężkim wstydem, a wiekopomną dla ciebie sławą.

Ukochani i wierni ojczyzny synowie! macie sposobność nabycia dla siebie sławy, macie porę uczynić szczęśliwymi siebie, i potomków waszych, po wszystkie wieki; nie zasypiajcież więc, bądźcie czujnymi, gdyż nieprzyjaciel wasz krąży ustawicznością, któregoby, a choć wszystkich, mógł pochłonąć. Nie ociągajcie się, i nie czekajcie pleców, macie plecy samego Boga nad wszystkie mocarze najmocniejszego, za którego błogosławieństwem jak za nieprzełamanym murem i niewzruszoną nigdy twierdzą stając, pomyślnego zamysłów zamierzonych dojdziecie skutku; pokażcie to, że jesteście waszych antecessorów prawdziwi potomkowie ojczyznę swą kochający, weźcie się do obrony wiary świętej katolickiej Rzymskiej w ostatniej nieszczęścia toni zostającej, do utrzymania wolności od antecessorów zostawionej, a przez wasze niebaczne w utrzymaniu onej przy całości chodzenie, raczej początkową dyssymulacyą nadwerężonej, i z gruntu wykorzenionej. Przez ten wasz uczynek nietylko dla imienia waszego na wiekopomną zasłużycie sławę przed niebem i światem, ale też przodków waszych odnowicie, a témbardziej w upominku następcom zostawicie pamięć tę, że wiara i wolność nierozdzielność z sobą trzymają, jak na jednę zamach, słabieje druga; i tak gdyby wolność po trosze po śmierci Augusta Trzeciego niewątlała była, wiara święta katolicka Rzymska żadnego nie odniosłaby była uszczerbku; ale wolność powoli coraz gorzej, aż i do szczętu, wykorzeniona, tenżesam sztylet i wiara święta katolicka Rzymska odebrać przymuszona została. Dlaczego przychylając się do salw moich przy podpisach tak partykularnej jako i generalnej Konfederacyi wyrażonych, w niniejszym manifeście wyżej wytkniętych, stosując do wszystkich manifestów przez dobrych patryotów uczynionych, akceptując wszystkie czynności Konfederacyi Barskiej przy wierze i wolności podniesionej, tudzież punkta jej, dopełniam obowiązku powinnego w tym czasie, w którym sposobność otworzyła porę przez wzięcie komornikostwa ziemskiego Dobrzyńskiego, i mienie nad księgami ziemskiemi przez opis prawa władzy pozwolonej, którego w innych aktach przez zatamowanie Książęcia Repnina,

czyli zakaz przyjmowania wszelkich tranzakcyi, jego czynności absolutne objaśniających, dopełnić nie potrafiłbym, i mam Bogu Najwyższemu za co dziękować, że mię w wierze świętej katolickiej Rzymskiej stworzył, i dał oświecenie siebie poznać, mam wdzięczność i ojczyznie, na której łonie wychowanemu swobód jej, to jest drogiego klejnotu wolności zażywać się godzi. Przy tych tedy najnieoszacowańszych narodowych zaszczytach, wierze i wolności utrzymaniu, śmierć raczej ponieść sobie obierając, niżeli najmniejszy uszczerbek ich widzieć, w tém mniemaniu, że lepsza jest dystyngowana śmierć, niżeli poniewolne i biedne życie, z pomienionych więc powodów i przyczyn w terazniejszym manifeście wyrażonych, protestuję się przed niebem i światem, jakoteż wszystkiemi Najjaśniejszemi potencyami: Najprzód przeciwko wszystkim prawom począwszy od śmierci Najjaśniejszego Augusta Trzeciego Króla Polskiego, wolność jakimkolwiek sposobem uciskającym z ohydą narodu, zapadłym; protestuję się przeciwko prawom na terazniejszym pseudo Sejmie Warszawskim i komissyi traktatowej, a bardziej poniewolnej przez Księcia Repnina gwałtownie wymuszonym, już nietylko wolności do reszty grożącym, ale nawet wiarę świętą katolicką Rzymską z gruntu obalającym; protestuję się przeciwko wszystkim nobilitacyom bez danych ku ojczyznie zasług, bez rekomendacyi stanów Rzeczypospolitej od tychże poprzedzać zwykłych, nastąpionym; protestuję się przeciwko indigenatom pomimo dostateczne szlachectwa swego dowody zapadłym; protestuję się przeciwko temuż samemu Księciu Repninowi o zwyż wyrażone gwałty absolutne prawom narodowym, krajowym i traktatom z postronnemi potencyami zawartym poczynione, tudzież inne krzywdy przez wojsko Rosyjskie komendzie jego poruczone z wiadomością jego powyrządzane, jakoto więzienie senatorów, biskupów, posłów, konsyliarzów, i brania onych w areszt, bicia, zabijania obywateli po Województwach i Ziemiach, rabunki, najazdy domów, dworów, wiosek, gwałty panien, mężatek, wdów, i zakonnic; protestuje się o wycinanie w pień katolików, księży, panów, przez schyzmatyków, od wojska Rosyjskiego zbuntowanych; protestuję się o łupiestwa Kościołów, z nich zabierania monstrancyi, kielichów, patyn, puszek, i różnych aparatów kościelnych; protestuję się o krzywdy Bogu samemu przez toż wojsko poczynione w nieuszanowaniu świątnic Jego, a témbardziej w rozrzucaniu przenajświętszych Sakramentów Krwi i Ciała Pańskiego po kościołach tych wzgardą nogami deptane; protestuję się przeciwko wszystkim czynnościom, pismom jakimkolwiek sposobem traktatowi Warszawskiemu mogącym przynieść akceptacyą, a ćmić Konfederacyą zbawienną przy wierze i wolności świętej katolickiej Rzymskiej podniesioną; protestuję się przeciwko tym wszystkim, którzy nie są jej posłusznymi, i absolutnie postępując, ćmią zbawienne dzieło; protestuję się i tym, którzy exekwują nie mówię prawa, ale czynności tak niegodziwego Sejmu Warszawskiego, na fundamencie tych wszystko czynią, funkcyi deputackiej poselskiej podejmowali się, albo li też grody iurisdykcye dla przypodobania się fundowali; protestuję się przeciwko miastom pruskim, polskim, w najmniejszym punkcie niedoznającym traktatów Oliwskich nadwerężenia, a najbardziej miastu Toruniowi o posiłkowanie i podsycanie wszystkiemi sposobami wojska Rosyjskiego, a przez te czynności o zgwałcenie przerzeczonych traktatów Oliwskich; protestuję się przeciwko trybunałom, wszystkim iurisdykcyom ziemskim, grodzkim, wyjąwszy te, które z potrzeby z musu czynią: a per consequens o nieważność wszystkich dekretów i kondemnat; przeciwko Ziemstwu Sieradzkiemu o skasowanie spatii na manifest przeciwko wszystkim czynnościom Warszawskim, przez J. W. Imci pana Wybickiego

posła Województwa Pomorskiego zostawiony i podpisany; protestuję się nakoniec przeciwko Imci panu Ośniałowskiemu regentowi grodzkiemu Bobrownickiemu, dworzaninowi J. K. Mci P. N. M. o ćmienie tejże Konfederacyi po różnych miejscach i przed różnemi osobami odwodząc ich od zbawiennego przedsięwzięcia, tudzież o inne inkonweniencye w czasach terazniejszych Ziemianom czynione; na co wszystko w tym manifeście wyrażone nie z żadnej prywaty i nienawiści lub poduszczenia- ale z samej miłości Boga wiary świętej katolickiej Rzymskiej i wolności, ręką własną podpisuję się w oświadczeniu, o co z kim, i jak będzie należało mienia rozprawy przed stany Rzeczypospolitej.

Franciszek Machczyński Komornik ziemski Ziemi Dobrzyńskiej, Konfederacyi partykularnej tejże Ziemi, Konsyliarz i Sekretarz, generalnej zaś Radomskiej i Warszawskiej Regent generalny.

174.

[Ustawa wypraw i podatków przez Konfederacyę Województwa Płockiego, wydana dnia 6 lipca 1769 roku.]

Arch. Płock. L. 44, fol. 41.

Instruktarz Imci panu Antoniemu Cyndackiemu, Komisarzowi czyli exaktorowi powiatu Raciążkiego Województwa Płockiego, postanowionemu podatki w uchwale z konfederowanego*? ustanowionego krótko opisany dla informowania obywatelskiego, tudzież Imci pana exaktora.

§ 1. Na ustanowioną przez uchwałę wyprawę mają Ichmć panowie exaktorowie Komisarze to obwarować, aby dwie pierwsze części pieszych pachołków, trzecią część konnych dawano, to jest gdzie należy z dóbr dziedzicznych dwóch konnych żołnierzy czyli pachołków z dziesiątka poddanych jednego rachując żołnierza, tam brać należy dwóch pieszych z moderunkiem i rynsztunkiem takim: katanka krótka, spodnie z węgierska, i płaszcz w kolorze granatowym z czerwonemi obszlegami, czapka z czerwonym wierzchem wysokim, buty alias czyżmy z krótkiemi cholewami o dwóch podeszwach. Tagistra czyli kartusz do noszenia przed sobą ładunków z rurkami blaszanemi, i ładunkami czterdziestą cztery, karabin z bagnetem, bardysz szeroki i ostry i udłużny na toporzysku dwułokciowém okowaném do wpołowy* prętami żelaznemi, i żołdu na każdego i dalszą amunicyą złotych polskich dwieście na rok cały. Trzeciego konnego brać należy z moderunkiem i rynsztunkiem takim: żupan koloru i płaszcz granatowego, i jubka tegoż koloru z czerwonemi obszlegami, czapka z czerwonym wierzchem, szarawary z czerwonym obłożeniem, pas czerwony, karabin, pistoletów para, szabla, ładownica z dwudziestą czterma ładunkami prochem i kulami podług zwyczaju napełnionemi, flentpas,* koń valoris czerwonych złotych ośm ad minimum, kulbaka od rzemienia dobra, munsztuk lub z wędzidłami uzdeczka, uzdziennica, torba do obroku, mantulzak, koszul cztéry, ostrogi, szczotka i zgrzebło; i dla takiego żołnierza żołdu całorocznego i na dalszą amunicyą złotych polskich trzysta.

§ 2. Od sum na zastawach, dzierżawach, i prowizyach będących po pięć złotych polskich od sta procentu wybierać należy.

§. 3. Pogłówne, hyberny, kwarty i Czopowe zwyczajem dawnym wybierać.

§ 4. Z komor celnych i żup solnych podług regestrów skarbowych ręką Ichmciów panów superintendentów na ostatnie regestra podpisanych, tudzież oprócz regestrów akcydensowe, które ma Imć pan Pisarz lub Rewizor zaprzysiądz, Ichmć panowie exaktorowie Komisarze wybierać za kwitami [mają.]

§ 5. Od owczarzów wszystkich różnych i poddanych za każdą sztukę w gromadzie liczącą się prócz jagniąt rocznych, po groszy dwanaście.

§ 6. Mlynarze na rzekach i stawach młyny trzymający od koła każdego wodnego po złotych ośmnaście, od koła korzecznika* młyna złotych ośm, od wietrznego młyna złotych polskich cztéry.

§ 7. Z pasiek od duchownych plebejuszów* za każdy pień pszczół i koszyk słomiany po groszy piętnaście.

§ 8. Ichmci duchowieństwa ad mentem Laudi pogłówne duchowne czwartą część prowentu, aby wybrane było, Ichmciom panom exaktorom Komisarzom zaleca się.

§ 9. A lubo konstytucya de expeditione bellica z sześciu szlachty propriae culturae na jednego szeregowego konnego złożyć się mieć chce, jednak zapatrując się na terazniejsze krytyczne nieszczęśliwe czasy przez ruinę nieprzyjacielską, nie więcej ani mniej jak dwunastu mniejszej kondycyi, a większej zaś possessyi ad mentem konstytucyi de expeditione bellica conditae, ducta proportione przerzeczonych possessyi sześciu szlachty, wziąwszy oraz mensuras z podatków Rzeczypospolitej zwykłych, na jednego szeregowego konnego lub dwóch pieszych złożyć się i dostawić, (salva contenciosa Imci pana Komisarza w tym punkcie umiarkowania decisione), będą powinni.

§ 10. Czynszownicy nie poddani od czynszu, który dają dworowi, procent, to jest ośm od sta rachując, zaś ludzie zwyczajem innych miejsc obywatelów uchwały złotych dwa za cały rok oddać i wyliczyć powinni, mianowicie ci, którzy mało wiele przysiewają lub zarabiają sobie na gruncie, dziedzice czyli possessory.*

§ 11. Żydzi od głowy każdej prócz dziecka jednorocznego po złotych polskich ośm na rok cały wypłacać mają.

§ 12. Imci panu exaktorowi Komisarzowi in vim rekompensy za podjętą fatygę pozwala się od każdego złotego grosz jeden kwitowego odbierać, a to do dalszych bonifikacyi względów, a Imć pan Komisarz czyli exaktor wybranego żołdu czyli podatku regestra spisować, i według onychże do skarbu Konfederacyi Województwa Płockiego za kwitami mojemi marszałkowskiemi importować obligowany będzie.

§ 13. Nad te ustawy Ichmć panowie exaktorowie Komisarze nic więcej pretendować nie mają, oprócz furażu proporcyonalnego w ten sposób: to jest na popas ranny dla konia każdego garniec owsa jeden lub innego zboża, na popas południowy garniec jeden, alias na noc garniec jeden, co żeby uczyniło od godziny do godziny, jeżeli żołnierz będzie bawić garncy trzy, siana do każdego popasowego funt jeden, a na noc funtów trzy, dla ludzi zaś na żywność ducta proportione co dom mieć może, bez zbytków i uciążliwości Ichmć obywatele dawać będą. Który to instruktarz do obserwowania zalecając, dla tém większej wiary i waloru ręką własną pod dniem* przyciśnienia pieczęci stwierdzam.

Dan w obozie dnia szóstego lipca, roku Pańskiego tysiąc siedemsetnego sześćdziesiątego dziewiątego.

Po skończonych modo quo supra instruktarza niniejszego punktach, dla sprawowania jak najdostateczniejszego funkcyi swojej Imć pan Komisarz jurament swój już wykonany, aby miał prae oculis zawsze, onegoż kładzie się ta rotha ejusmodi:

»Ja N. N. przysięgam Panu Bogu w Trójcy Świętej Jedynemu, Najświętszej Pannie Maryi zawsze niepokalanie poczętej, i wszystkim Świętym Patronom Korony Polskiej, jako ten urząd mój komisarstwa Konfederacyi względem wybierania podatków kontrybucyi wiernie i uczciwie według uchwały Województwa Płockiego skonfederowanego, a z niego wynikającego uniwersału i instruktarza, sprawować będę, nąd który nic a nic z obywatelów pomienionego Województwa kwitowego mnie in vim rekompensy za fatygę moję i pracę pomienionym uniwersałem i instruktarzem naznaczonego i postanowionego wyciągać nie będę; wybrane podatki kontrybucye do skarbu Konfederacyi praeviis conscribendis regestris i wyprawy cum adminiculo komendy od zwierzchności do wojska przez* szeląga swego zysku będę; też kontrybucye i podatki, tudzież wyprawy ad mentem uchwały bez najmniejszej choćby ojca lub brata czyli przyjaciela ochrony konnotować, zapisować w regestra i one wybierać, i z nich kwitować powinien będę, sekret Konfederacyi we wszystkiém mnie powierzony zachowam, niniejszej Konfederacyi w niczém nie zdradzę. Ordynansom we wszystkiém Jaśnie Wielmożnego Marszałka tegoż Województwa posłusznym będę, i oneż ściśle zachowam.

J. Zieliński Marszałek Konfederacyi Województwa Płockiego, Poseł ziemski koronny.

175.

[Manifest Szlachty Dobrzyńskiej przeciw przeciążeniu, z dnia 7 listopada 1772 roku.]

Lit. Z. fol. 14.

Działo się w Lipnie dnia 7 miesiąca listopada roku Pańskiego 1772. Do ostatniego zniszczenia, ruiny i upadku kraju, (w którym dla nadzwyczajnych i w wystarczeniu niepodobnych wojsk różnego gatunku żołnierza przechodów wyciśnionych i wyciskanych jeszcze furażów, futerażów, podatków, kontrybucyi i tym podobnych bez żadnej ulgi uciążliwości wynalazków dotąd naród polski nieszczęśliwie nurza się i grząźnie), gdy i własny żołnierz nie pełniwszy obowiązku swego nawet, zapłacenia żołdu swego czyli płacy w uchwale podatku publicznego znajdującej się, przedsięwzięciem wybierania, i gwałtowném przez siłę i moc naleganiem na obywatelów o oddanie za cztery lata, wypłaconego już skonfederowanym tegoż publicznego podatku, nie akceptując kwitów, témbardziej przyczynia się: przeto my urzędnicy i obywatele Prześwietnej Ziemi Dobrzyńskiej znając dostatecznie zniszczony zupełnie stan nasz, a przez to widoczną i rzeczywistą niesposobność słabszych i mocniejszych wypłacenia zapłaconego już raz publicznego podatku, drugi raz płacić bez względnego stanów Rzeczypospolitej uznania nie możemy; co więcej nie chcąc się widzieć z reszty do życia sposobu ogołoconych, uroczyście swoim i całej Prześwietnej Ziemi imieniem manifestujemy; a ktoby in praeiudicium

postępując dalszego uciśnienia Ziemi i w niej mieszkańców jakimkolwiek sposobem przyczyną stał się, z tym rozparcie prawne jak będzie potrzeba, sobie i każdemu ostrzegam; a dla zupełniejszego waloru niniejszy manifest rękami własnemi podpisując do akt autentycznych jednemu z nas podpisanych, dla uniknienia w czasie terazniejszym różnych mniemań z licznego zgromadzenia obywatelskiego uróść mogących, podać zalecamy.

Jan Nałęcz Stolnik Ziemi Dobrzyńskiej, Bernard Koziebrodzki Poseł Ziemi Dobrzyńskiej, Piotr Paprocki Łowczy Ziemi Dobrzyńskiej, ... [dalszy szereg podpisów przepisywacz opuścił niestety, dodając na swe usprawiedliwienie]: »i bardzo wielu innych szlachty tu dla wielości podpisów opuszczam.«

176.

[Instrukcya posłom na Sejm, z sejmiku Lipieńskiego, dnia 22 marca 1773 roku dana.]

Instrukcya na Sejm extraordynaryjny w Warszawie die 19 Aprilis anno praesenti 1773 zacząć się mający Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom Piotrowi Sumińskiemu, Podczaszemu Dobrzyńskiemu, Damazemu Mioduskiemu Podczaszemu Rypieńskiemu, posłom Ziemi Dobrzyńskiej dana die 22 Martii millesimo septingentesimo septuagesimo tertio anno.

Kiedy w przeciągu lat kilku zagrzebienia w niepamięci popiołach sejmowania baczności, a w czasie tym ku upadkowi ojczyzny naszej zbliżony najwyższy wszystkich mocarstw i Niebios Rządca pozwala nam do szukania ratunku sposobów, że przecież zaradzać koło dobra publicznego możemy: więc Temuż Najwyższemu Panu zastępów na podnóżku Tronu Jego pokorne złożywszy podziękowania do najskuteczniejszego koło ubezpieczenia wiary świętej katolickiej Rzymskiej, praw i wolności ocalenia, zaradzenia w niżej wyrażonych punktach Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom posłom naszym dajemy instrukcyą.

§ 1. Najgorliwiej obstawać będą Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie, ażeby jak najskuteczniej ocalone były wszystkie wiary świętej katolickiej Rzymskiej w narodzie naszym panujące obrządki.

§ 2. A jako prawa narodowe wolność i swobody nam ubezpieczające, i w nich zdawna używane obrządki mieć uroczyście trwające chciały, więc przy ich ocaleniu i utrzymaniu obstawać będą Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie.

§ 3. Zbliżona w kraju ojczyzny naszej, a każdego obywatela przenikającą dotkliwość przez zagraniczenie wielkich części kraju od sąsiedzkich potencyi, ażeby odwrócona była, suplikować będą Najjaśniejszemu Panu, oraz cum statibus Reipublicae zniesą się Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie, [aby] do zjednania rzeczonych potencyi, i do utrzymania dawnych granic Królestwo Polskie oznaczających, traktatami Welawskim, Oliwskim, i innemi zmocnionych, były obmyślone środki i sposoby, oraz o ewakuacyą wojsk zagranicznych i o wyjednanie komisyi na uznanie pretensyi obywatelskich z uszkodzenia tych wojsk wynikających, domagać się będą.

§ 4. Wiele nasz naród polski to zaszczycało, że panujących nad sobą monarchów mieć chcieliśmy zawsze czczonych, i nas przy ich dostojeństwie zawsze

obstawających; gdy więc niepraktykowana w narodzie teraz okazana królobójstwa scena, przeto ażeby taki postępek teraz czynionym był naganny, a nagana dla potomności przykładem, więc na przekonanych o ten exces o ściągnienie kary przyzwoitej gorliwości, na uwłaczających zaś dostojności majestatycznej secundum qualitatem delicti, zniosą się Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie cum statibus Reipublicae.

§ 5. A jako rzeczy excessujące są naganne, równym więc sposobem dobre być względne* mają, i przeto Jaśnie Wielmożnych panów Jana Ośniałowskiego Regenta Grodzkiego Bobrownickiego, Bachmińskiego Podczaszego Podolskiego, Dworzanów J. K. M. chętną z życia swego obstając przy obronie zdrowia i życia Najjaśniejszego Króla Imci P. N. M. chcących oddać ofiarę, najłaskawszym J. K. Mci P. N. M. polecą względom Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie.

§ 6. Współobywatele nasi, którzy dotąd zamieszkiwają w niewoli Rosyjskiej, ażeby za najłaskawszém J. K. Mci P. N. M. interesowaniem się uwolnieni byli, suplikować będą ad majestatem Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie.

§ 7. Przy wielu dolegliwościach gdy i ta nas dojmuje, że my podatek pogłównego przymuszeni byli oddawać wojsku konfederackiemu, teraz znowu o oddanie tegoż samego pogłównego podatku od regimentu pieszego gwardyi koronnej nalegani jesteśmy, przeto Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie szukać będą sposobów najprzyzwoitszych o oddalenie tej od nas uciążliwości.

§ 8. Z niedostatku soli w kraju naszym, i w zabronieniu sprowadzenia zamorskiej, gdy każdy obywatel i mieszkaniec poznaje dla siebie dolegliwości, więc suplikować będą Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie do N. P. N. M., ażeby my mieć mogli sole w nasz kraj sprowadzone, mianowicie sól Suchedniową dla Ziemi naszej się należącą.

Reliqua activitati et dexteritati Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów posłów oddajem, i tę instrukcyą Wielmożnemu Imci panu Marszałkowi tejże Ziemi naszej i Wielmożnym Ichmciom panom assessorom podpisać, i ad acta per oblatam podać zlecamy.

Dan w Lipnie die 22 Martii 1773 r.

Józef Chełmicki Łowczy Rypiński Ziemi Dobrzyńskiej, Marszałek; Józef Ośniałowski Stolnik Rypiński Assesor z powiatu Dobrzyńskiego; Wojciech Borzewski Assesor z powiatu Lipieńskiego; Michał Czarnomski Miecznik Rypieński, Assesor z powiatu Rypieńskiego.

177.

[Manifestacya Szlachty Dobrzyńskiej przeciw Koziebrodzkiemu, z dnia 13 września 1775 roku.]

L. 32, fol. 326.

Do Urzędu i ksiąg Grodzkich Bobrownickich osobiście przyszedłszy my niżej wyrażeni urzędnicy, obywatele i possessyonati Ziemi Dobrzyńskiej, ubezpieczając całość fortun i majątków naszych, solenny zanosimy manifest; a to w ten sposób, iż my wiedząc dokładnie, jak wiele na tém należy, ażeby akta i księgi wieczystych

tranzakcyi miały bezpieczne opatrzenia i przyzwoitą ich konserwacyą, i ażeby każdy rekwirujący z akt wszelkich tranzakcyi w czasie każdym mógł mieć do nich possibilem adinventum; a gdy księgi i akta ziemskie Dobrzyńskie w miasteczku Lipnie w kościele naówczas już wcale spustoszałym, bo bez pokrycia będącym, dla której to spustoszałości już i zwykle w nim nie były odprawowane nabożeństwa, w tymże kościele złożone bywały, z któremi skrzynie po sądach i pozycyi ich zamkniętemi zostawszy nikt w najgwałtowniejszej potrzebie tranzakcyi, dekretów, do Trybunałów i innych subseliów potrzebnych wyjąć nie mógł, bo nietylko archiwisty nigdy przy nich przytomnego nie było, ale i o kluczach, u kogoby się znajdowały, dowiedzieć się nie można było. Szło za tém, jako kwerele w aktach niniejszych w roku 1747 przez obywatelów Ziemi naszej czynione świadczą, że protokół różnych tranzakcyi tychże ksiąg ziemskich Dobrzyńskich z miejsca konserwacyi onych wywieziony, i dotąd niewrócony, świadczą i inne manifesta de conflagratione ksiąg ziemskich Dobrzyńskich czynione, przy których nie była żadna pilność mająca osoba, perzynie ognia podpadły. Z tych przeto powodów, oraz zapatrując się na wszystkie Województwa i Ziemie, iż w nich księgi ziemskie w miastach Grodowych są lokowane z przytomnym zawsze do wydawania rekwirującym tranzakcyi archiwistą, obligowaliśmy Imci pana Piotra Sumińskiego, Starostę miejsca tutejszego i Konsyliarza Rady nieustającej, i Damazego Mioduskiego sejmowego ziemskiego Dobrzyńskiego Sędziego, bywszych naówczas na Sejmie extraordynaryjnym Warszawskim niedawno skończonym z Ziemi naszej posłów, ażeby ci wyjednali u stanów Rzeczypospolitej uchwałę pozwalającą przenieść rzeczone księgi Ziemi Dobrzyńskiej do miasta Grodowego Bobrownik. Stało się; ciż Jaśnie Wielmożni posłowie annuendo votis et desideriis nostris, (za co szczególniejszą im oświadczamy wdzięczność), zyskali pozwolenie przez prawo przeniesienia tychże ksiąg przez któregożkolwiek z Sędziów ziemskich uskutecznione, i to gdy Wielmożny Imć pan Starorypiński, Pisarz ziemski Dobrzyński, mąż zacnych sentymentów commoditatem publicam zawsze uważający i posłuszeństwo prawu czyniący, zlecił subalternom swoim przywieść wszystkie księgi ziemskie Dobrzyńskie na miejsce przez prawo (jako obloquitur oblata konstytucyi w księgach niniejszych pod aktem poniedziałkowym nazajutrz Święta Najświętszej Maryi Panny Szkaplerznej, to jest dnia 17 czerwca roku terazniejszego będąca) destinowane, i one w kościele nowo postawionym, gdzie i Grodzkie są lokowane tantisper, pokąd Archiwum albo de nova radice in loco commodo, albo stare w zamku przez Jaśnie Wielmożnego Starostę, jako już obrządzającego do tego necessaria, wystawione lub wyreperowane nie będzie, złożone zostały; postanowił zaraz i przysięgłego archiwistę ob commoditatem publicam zawsze przy księgach przytomnego. Gdy zaś Wielmożny Imć pan Bernard Koziebrocki, Podsędek ziemski Dobrzyński, contrariando legi, nie zważając na powszechną wszystkich obywatelów wygodę, swoim tylko podchlebiając się myślom, czyli jaką osobistą chcąc wyrazić niechęć, zaniósł przed księgami niniejszemi, to jest w dniu trzynastym miesiąca września roku terazniejszego manifest rzeczonej stanów Rzeczypospolitej uchwale sprzeciwiający się, z dotkliwością nieskażonego nigdy honoru, owszem z ukontentowaniem powszechnym sprawujących wielorakie funkcye Jaśnie Wielmożnych wzwyż wyrażonych posłów, przeto my obstając przy ustanowionêm prawie, któremu wszyscy in visceribus Regni mieszczący się obywatele winni posłuszeństwo, naprzeciwko temuż Wielmożnemu Kozie-

brodzkiemu, Podsędkowi ziemskiemu Dobrzyńskiemu, o niesłuszne kwereli jego zaniesienie iterum atque iterum manifestujemy się.

Tomasz na Rokitnicy Rokitnicki, Chorąży Ziemi Dobrzyńskiej; Adam Sumiński Chorąży Ziemi Rypińskiej [1].

178.

[Instrukcya Posłom na Sejm z sejmiku Lipieńskiego dnia 15 lipca 1776 roku dana.

Nr. 91.

Instrukcya na Sejm ordynaryjny Warszawski dnia 26 miesiąca sierpnia roku terazniejszego 1776 w Warszawie zacząć się mający Jaśnie Wielmożnym Ichmciom panom Damazemu Mioduskiemu, ziemskiemu Dobrzyńskiemu i sejmowemu Sędziemu, i Janowi Ośmiałowskiemu, Łowczemu Ziemi Dobrzyńskiej i komisyi Rzeczypospolitej likwidacyjnej Komisarzowi, posłom Ziemi Dobrzyńskiej dana i podpisana dnia 15 miesiąca lipca roku 1776.

§ 1. Praw kardynalnych trwałość, wolności i swobód narodowych stałość, funduje się i zasadza na gruncie wiary świętej katolickiej Rzymskiej panującej: tak też najgorliwiej Jaśnie Wielmożni Ichmć posłowie nasi obstawać będą, aby taż wiara święta katolicka przy obronie i powadze Najjaśniejszego Majestatu na zawsze ucalona i ubezpieczona była, a coby jej szkodliwego zdawało się, uchylone zostało.

§ 2. Nic więcej zdobić i zaszczycać narodu nie może, jako najokazalsza i najwspanialsza monarchów powaga; że tedy różność sentymentów Rady nieustającej na przeszłym Sejmie ustanowionej może podczas zatamować zbawienne i uszczęśliwiające Najjaśniejszego Króla Imci P. N. M. zamysły i żądze, więc Jaśnie Wielmożni Ichmć posłowie przełożywszy stanom Rzeczypospolitej skutki i konsekwencye ztąd wynikające, starać się będą o jak najużyteczniejsze w tej mierze środki.

§ 3. Przewidziały stany Rzeczypospolitej na przeszłym Sejmie przymuszającą przywrócenia władzy Hetmańskiej potrzebę, kiedy nie mogąc cierpieć na dawniejszym Sejmie zniesienia jej, z większą prawie tęż władzę prerogatywą dzisiejszym Jaśnie Wielmożnym Ichmciom Hetmanom wróciły i oddały: przeto aby ta materya co się tyczy rzeczonej władzy Hetmańskiej w jak najużyteczniejszym dla ojczyzny sposobie umiarkowana została, starać się będą Jaśnie Wielmożni Ichmć posłowie.

§ 4. Jawne doświadczenie, jak ciężka i nieznośna uciążliwość przez ustanowienie cła generalnego i papiéru stęplowanego, coraz do uboższego i mizerniejszego obywatelów przyprowadza stanu. Którego ustanowienia było przyczyną na przeszłym Sejmie, że na wypłacenie pensyi różnych, dawne Rzeczypospolitej dochody nie wystarczały. Atoli usilnie starać się będą Jaśnie Wielmożni Ichmć posłowie, aby tak pensye wszystkie jednym cale skasowane, drugim zaś podług tylko sprawiedliwych zasług i potrzeby expensu wyznaczane były, jakoteż uciążliwość cła generalnego i papiéru stęplowego niezmiernie obywatelom dokuczająca na zawsze zniesiona została.

---

[1] [Przepisywacz dodaje]: »dalszych podpisanych szlachty jest stu czterdziestu dwóch, których tu opuszczamy«, [niestety!]

§ 5. Lubo na przeszłym Sejmie po zniesieniu zakonu OO. Jezuitów nowa forma i rozrządzenie dla edukacyi młodzi jest ustanowione, że jednak po wszystkich prawie miejscach z przyczyny profesorów bez subordynacyi zostających, czyli też niepłatnych, dokładnego nie masz w naukach ćwiczenia, więc żądać będą Ichmć posłowie u stanów Rzeczypospolitej, aby użyteczniejsze dla edukacyi młodzi narodowej z dokładnym płacy regulamentem opatrzenie było.

§ 6. Wielkie między obywatelami wszczęło się zamięszanie z przepisu prawa do wyrabiania dekretów executionis pochodzące, kiedy w najpartykularniejszej sumie pokontraktowanej muszą dekreta executionis w Trybunałach wyrabiać, z większym na czas kosztem, aniżeli suma wynosi. Starać się więc będą Ichmć posłowie o dokładne objaśnienie tego prawa na przyszłym Sejmie.

§ 7. Znaczna część obywatelów przez wyznaczone na przeszłej delegacyi komisye, czyli dekreta komisarskie i konfederackie, bądź to ex controversiis, bądź in contumaciam uciążliwie zapadłe, od własnych substancyi, od prawa natury odpadła, tak dalece, że albo przez przemoc i większość kresek, albo przez nieprzytomność strony, niepraktykowaną obywatele ponieśli krzywdę. Przeto aby sprawiedliwość do swoich wrócona była obrębów, na której się całość narodów funduje i zasadza, usilnie domówią się Jaśnie Wielmożni Ichmć posłowie, żeby tak komisye jeszcze ad executionem nieprzyszłe, jakoteż dekreta z nich uciążliwe, zaskarżone, i satysfakcyi żadnej niemające, totaliter zniesione były, a pretensye i powództwa stron tam, gdzie sprawa należeć będzie, odesłane.

§ 8. Ponieważ w czasie dawnych rewolucyi wiele ksiąg naszych Grodzkich i ziemskich aktów jakimkolwiek sposobem do państw zagranicznych dostało się, przez co znaczny uszczerbek fortun naszych ponosić musimy, więc na przyszłym Sejmie będą traktować Ichmć posłowie z ministrami sprzymierzonych dworów, mianowicie pełnomocnym posłem Najjaśniejszego Króla Imci pruskiego, o wydanie tychże ksiąg, w Królewcu, w Kwidzinie, lub gdzieindziej lokowanych.

§ 9. Lubo sądy ziemskie Ziemi naszej konstytucyą przeszłego Sejmu z powiatu Rypińskiego do Lipna, a z Lipna do Bobrownik na niejaki czas przeniesione zostały, że jednak przez wybudowanie miasteczka Rypina po spaleniu jego, wygodniejsze będzie w powiatowych miastach dla bliskości tychże sądów podług dawnych zwyczajów umieszczenie, więc starać się będą Ichmć posłowie, aby tak sądy ziemskie Dobrzyńskie na swoich miejscach, to jest na Dobrzyniu, Lipnie, i Rypinie, podług przepisów dawnych praw, jakoteż księgi i akta ziemskie Dobrzyńskie do kościoła Lipieńskiego wrócone były.

§ 10. A gdy wspaniałość duszy panujących, i skłonność wszystkich dobrze żyjących, choć największe do kogożkolwiek miane zkądkolwiek i jakimkolwiek sposobem wynikające niechęci, w wiecznej niepamięci zagrzebywać zwykła, przeto o amnestyą dawnemi czasy praktykowaną, jako o jedyny sposób rozróżnionych umysłów do jedności przyprowadzający, dla obywatelów krajowych w związku Barskim znajdujących się, Ichmć posłowie dopraszać się będą u stanów Rzeczypospolitej.

§ 11. Zuchwałość rozwiozła ludzi poddanych zbiegłych tak zagęściła między obywatelami rozróżnienie i processa, że z okazyi windykacyi ludzi do znacznych przychodzą kosztów; więc aby jak najkrótszy i najłatwiejszy sposób do odzyskania ludzi zbiegłych na przyszłym Sejmie był opatrzony, tudzież aby forum do odpo-

wiedzenia tam, zkąd ludzie zbiegną, wyznaczono, usilnie domagać się będą Ichmć posłowie.

§ 12. Pełna politowania Najjaśniejsza Rzeczpospolita nasza czém większych na każdego nie ma względów, tém ich nie ubliży*; dlaczego widząc skwirk mendicantium ustawiczny przez włożone na nich Czopowe iszczony, przychyli się do odmiany tego prawa. Zaczém będą się interesować Ichmć posłowie do stanów Rzeczypospolitej, aby OO. Bernardynów, Reformatów, Kapucynów obojga prowincyi, tudzież konwent bardzo ubogi OO. Franciszkanów Dobrzyńskich, podług przywileju Książęcia Konrada temu konwentowi nadanego, a przez Królów innych potwierdzonego, od opłacenia czopowego i szelężnego na zawsze uwolniono.

§ 13. Wdzięczność Jaśnie Wielmożnemu Jmci panu Ignacemu z Ossówki Zboińskiemu, Kasztelanowi Płockiemu, przez szacunek dobrego obywatelstwa jego z nas powinna, kiedy nie może być dostatecznie w innym czasie okazana, więc dziś wkładamy na Ichmciów posłów Ziemi naszej obowiązki, aby wyliczywszy znakomite w ojczyznie tegoż Jaśnie Wielmożnego Imci pana Kasztelana Płockiego przed Najjaśniejszemi stanami zasługi, o łaskawą na niego, i przezacne to imię, u Najjaśniejszego Tronu dopraszali się względy, aby mógł mieć w żądaniach swoich względem części niegdyś per fiscum odebranej, na dobrach jego dziedzicznych Kikole znajdującej się, sprawiedliwą konsyderacyą.

§ 14. Tym oraz względom i szafunkom łask Najjaśniejszego Pana polecamy mężów w usługach ojczyzny i wierności ku Majestatowi wiek swój trawiących: Jaśnie Wielmożnych Ichmciów panów Prebendowskich, Wojewodę Pomorskiego, Kazimierza Suffragana Płockiego, Tomasza Kasztelana Rypińskiego na Rokitnicy Rokitnickich, Antoniego Pisarza koronnego, i Maximiliana Podkomorzego Płockiego, Sierakowskich; tudzież Szymona Chorążego Nurskiego, Jędrzeja Podczaszego Rożańskiego Zielińskich, równemi w narodzie zasługami zaszczyconych.

Reliqua activitati et dexteritati Jaśnie Wielmożnych Ichmciów posłów Ziemi naszej oddajemy, i tę instrukcyą Jaśnie Wielmożnemu Marszałkowi i Jaśnie Wielmożnym Ichmciom assessorom podpisać, i do Grodu Ziemi naszej podać per oblatam zlecamy.

Działo się w mieście Lipnie dnia piętnastego miesiąca lipca roku tysiącznego siedmsetnego siedmdziesiątego szóstego.

Michał Kazimierz z Rokitnicy Rokitnicki, Kasztelanic Rypiński, wojsk koronnych Kapitan Lejtnant, terazniejszego poselskiego Marszałek: Kazimierz Ostrowski Wojski Rypiński Ziemi Dobrzyńskiej, jako assessor. Tomasz Chełmicki Miecznik Ziemi Dobrzyńskiej, jako assessor. Stanisław Wyczałkowski Regent Grodu Bobrownickiego Ziemi Dobrzyńskiej, jako assessor.

179.

[Instrukcya przedsejmowa z 20 czerwca roku 1778.]

Instrukcya J. K. Mci P. N. M. na sejmik przedsejmowy poselski dnia 17 miesiąca sierpnia roku terazniejszego 1778 przed sejmem ordynaryjnym tu w Warszawie na dzień 5 miesiąca października naznaczony przypadający, Urodzonemu po-

słowi J. K. Mci na tenże sejmik z Kancelaryi Wielkiej Koronnej dnia 20 miesiąca czerwca w roku tymże dana.

Jako wszystkie J. K. Mci P. N. M. od początku panowania w sprawach publicznych czyny zmierzają zawsze do Rzeczypospolitej i jej zacnych obywatelów uszczęśliwienia, tak nie ma inszego celu i Sejm ordynaryjny w tym roku przypadający, który J. K. Mość na fundamencie sancitum Konfederacyi generalnej w czasie ostatniego Sejmu, moc konstytucyi sejmowej mającego, uniwersałem swoim na dzień 5 miesiąca października składa, tak ku zadosyćuczynieniu prawu, jakoteż żeby na nim doskonale zaradzić o potrzebach Rzeczypospolitej. Że zaś stan tej Rzeczypospolitej jest dobrze zacnym Województwom, Ziemiom i powiatom znajomy, i czego do dobrego rządu nie dostaje, czego do jednania winnej tak sławnemu niegdyś Królestwu w Europie konsyderacyi potrzeba, ztąd jest: że punktów żadnych na sejmiki nie podaje, lecz co czysty obywatelski duch w instrukcyach dla dobra powszechnego Urodzonym posłom ziemskim zaleci, do tego J. K. Mość żądze i starania swoje stosować oświadcza; żąda tylko po zacnych Województwach, Ziemiach i powiatach, ażeby do funkcyi poselskich takich mężów wybrali, którzy dobrém obywatelstwem są znakomici, i którzy prywatnych swoich zysków w pozornej usilności u publiczności szukać nie bądą.

Dan ut supra.

Na własne J. K. Mci P. N. M. rozkazanie:

Antoni Sikorski J. K. Mci i pieczęci Wielko Koronnej Sekretarz.

180.

[Instrukcya posłom na Sejm, z sejmiku Lipieńskiego, dnia 17 sierpnia 1778 roku dana.]

L. 7, fol. 148.

Instrukcya dla Jaśnie Wielmożnych panów Jana Ośmiałowskiego, Stolnika, i Józefa Chełmickiego, Podczaszego Dobrzyńskiego, na Sejm ordynaryjny Warszawski dnia 5 miesiąca października roku 1778 z Ziemi Dobrzyńskiej obranym posłom, na sejmiku Lipieńskim dnia 17 sierpnia roku 1778 zdziałana, spisana, i onym oddana.

§ 1. Gdy Najjaśniejszy Król P. N. M. przez najdelikatniejsze z narodem swoim dzieła i postępki, w instrukcyi swej delegowanemu do Ziemi naszej posłowi, Wielmożnemu Imci panu Józefowi Koziebrodzkiemu, Podsędkowiczowi Dobrzyńskiemu danej, żadnych punktów ani desideriów swoich do instrukcyi Jaśnie Wielmożnym posłom naszym dać mianej * nie zlecił, owszem do samych tylko żądań obywatelskich dobroczynną staranność swoją przyłożyć oświadczył, (za co Jaśnie Wielmożni Ichmć panowie posłowie nasi u Tronu J. K. M. głębokie imieniem Ziemi naszej wyrazić raczą podziękowanie), przeto i my lubo na dopełnienie prawa, dzieło naszą instrukcyą Jaśnie Wielmożnym posłom naszym przepisaliśmy, względem jednak uskutecznienia szczęśliwości i zamysłów naszych najwięcej zadufani jesteśmy w najłaskawszej P. N. M. dobroci, iż przez ojcowską ku swemu narodowi miłość żadnych nie dopuści na wiarę i wolność naszą ciosów i zamachów, o co i Jaśnie Wielmożni posłowie pro principali starać się będą przy swoim Królu

jako walecznym i najpierwszym wiary świętej katolickiej obrońcy, aby taż wiara katolicka Rzymska w dawnych swoich obrządkach nigdy nienaruszenie zostawała.

§ 2. Domówią się także Jaśnie Wielmożni posłowie, aby Rada przy boku J. K. Mci nieustająca w obrębach prawa o niej napisanego na zawsze stanęła, i od wszelkiej legislatii wstrzymaną została.

§ 3. Zbiór praw Jaśnie Wielmożnego Zamojskiego Exkanclerza koronnego, jeżeliby albo prawu dawnemu był przeciwny, albo w jakimkolwiek sposobie w szczególności lub w powszechności obywatelom uciążliwy, tedy Jaśnie Wielmożni posłowie na żaden punkt prawa takowego pozwolić nie mają, owszem o odmianę onych pro quam meliori modo starać się będą.

§ 4. Obligowani są Jaśnie Wielmożni posłowie jak najsolenniej, aby bacząc na wielkie tak przez akcyzy pruskie, jako i przez podatki krajowe wycieńczenie nasze, na żadne nowe podatki pod żadnym pretextem nie pozwalali.

§ 5. Księgi ziemskie Dobrzyńskie, aby zawsze otwarte były, i suscepta wszelkich tranzakcyi w Lipnie in meditulio Ziemi.

§ 6. Przygrodek w Rypinie dla samej suscepty podług prawa 1768 r., aby był powrócony.

§ 7. Rejestra taktowe i expulsowe w Trybunałach koronnych ziemiańskie, aby w czasie rejestru ordynaryjnego ziemiańskiego do odsądzenia wyznaczone były, usilnym sposobem domówią się Jaśnie Wielmożni panowie posłowie.

§ 8. Ponieważ [obywatele dla] różnych swoich legalitates w powszechności zjechać nie mogą, a w obieraniu per vota subdelegatów podług zapadłego już prawa różne między obywatelami praktykować się zwykło zamięszanie, więc starać się będą Jaśnie Wielmożni posłowie u stanów Rzeczypospolitej, aby subdelegaci sądów ziemskich w Ziemi naszej nie per vota electiva, lecz ad libitum każdego Sędziego na miejsce swoje wolno było postanowić subdelegata.

§ 9. Gdy za dowody dobrego obywatelstwa i przyjaźni Jaśnie Wielmożnego Imci hrabiego Sierakowskiego, Kasztelana Słońskiego, dziś tu nam prezydującego, inszej w tym czasie nie możemy okazać wdzięczności, więc przynajmniej dopraszamy się Jaśnie Wielmożnych posłów naszych, aby za konferowaną tak dobremu patryocie Kasztelanii Słońskiej godność, Najjaśniejszemu Królowi Imci panu N. M. podziękować raczyli, dalszym od Najjaśniejszego Monarchy polecając go łaskawym względom.

§ 10. Równej także szacowne i dystyngwowane Imci pana Bernarda Koziebrodzkiego, Podsędka Ziemi Dobrzyńskiej, w tej tu Ziemi od lat kilkudziesiąt zasługi z hazardem zdrowia i fortuny jego pełnione, Jaśnie Wielmożnych posłów konsyderacyi polecają się, aby dla dalszych dla niego względów u tronu przełożone były, jak najusilniej dopraszamy.

§ 11. Gdy w czasie dzisiejszego słodkiego panowania czysta sprawiedliwość, najszczególniej kwitnąć zaczęła, będąc więc żywemi świadkami osobliwszych Wielmożnego Imci pana Micielskiego*, Pułkownika wojsk koronnych, w czasie demarkacyi granic polskich azardów, które wiekopomną na sercach obywatelskich zostały pamięcią, sprawiedliwie usilnie na Jaśnie Wielmożnych posłów naszych wkładamy obowiązki, aby się gorliwie u stanów Rzeczypospolitej o jak najszczególniejsze względy i upoważnienie tegoż Jaśnie Wielmożnego pana Pułkownika wojsk koronnych za tak wielkę dla ojczyzny staranność i przysługę domówili.

§ 12. Takową tedy instrukcyę naszą Jaśnie Wielmożnemu Marszałkowi i asses-

sorom podpisać, i onę do ksiąg Grodzkich Bobrownickich per oblatam podać zlecamy; dnia 17 miesiąca sierpnia roku 1778.

Damazy Mioduski, Poseł Ziemi Dobrzyńskiej, Marszałek sejmiku poselskiego. Antoni Murzynowski, Poseł Ziemi Dobrzyńskiej, Assessor sejmiku poselskiego. Rajmund Rościszewski, W. R. Ziemi Dobrzyńskiej, Assessor sejmiku poselskiego. Józef Tłubicki Assessor sejmiku poselskiego. Ignacy Krzyżanowski Kapitan wojsk kor. Assessor.

181.

[Obiór Deputata na Trybunał Radomski, z dnia 18 sierpnia 1778 roku.]

My Rady, dygnitarze, senatorowie, urzędnicy ziemscy, grodzcy i całe rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, na miejsce obradom naszym prawem przepisane do miasta J. K. M. Lipna podług uniwersału J. K. M. P. N. M. za zdaniem Rady przy boku jego nieustającej dnia dwunastego miesiąca sierpnia roku idącego w Warszawie datowanego, po niedoszłym w czasie prawem przepisanym sejmiku deputackim Ziemi naszej na powtórny sejmik deputacki do tejże Ziemi dysponowanego, i do ksiąg Grodzkich Bobrownickich w poniedziałek po święcie Wniebowzięcia Najświętszej Panny Maryi dnia siedmnastego tegoż miesiąca sierpnia i roku idących, to jest dnia wczorajszego przez oblatę podanego, na dzień dzisiejszy ośmnasty miesiąca tegoż, to jest po szczęśliwie odbytym dnia wczorajszego na tym tu miejscu sejmiku poselskim, i obraniu na Sejm następujący Warszawski z tejże Ziemi naszej Jaśnie Wielmożnych posłów, zjechaliśmy; i w samej istocie oszczędzając baczną troskliwość majestatowi swemu, 'nietylko o dobro powszechne, ale i w szczególności przez nieobranie na Trybunał deputata o nieuszkodzeniu Ziemi naszej w zmiankowanym uniwersale wyrażoną; za co z powinnych obowiązków obywatelstwo Ziemi naszej niosąc jak najgłębsze majestatowi temuż podziękowanie, co jest celem najprzyzwoitszym, do wykonania licznie zgromadzeni, do obrad naszych przystąpiliśmy, które przy zagajeniu przez Jaśnie Wielmożnego Imci pana Teodora Chrabie* Sierakowskiego Kasztelana Słońskiego, pierwszego ex turno w Kole przytomnego Ziemi naszej Senatora, właśnie czystym ojczystym duchem z upoważnieniem majestatu z miłém ukontentowaniem obywatelów wyrażoném, i podaniem kandydatów do laski marszałkowskiej zaczynając, najprzód z pośrodka nas stawających jednostajnemi głosy oraz upragnioną chęcią za Marszałka Koła naszego rycerskiego Wielmożnego Imci pana Tomasza Koziebrodzkiego, Podsędka Ziemi Dobrzyńskiej, zacnością urodzenia, z imienia swego znakomitego, a cnót przymiotami w Ziemi naszej ozdobionego i przysposobionego kawalera obraliśmy; któremu według prawa za assessorów do konnotowania suffragiów elekcyi deputata, jakoto: z powiatu Dobrzyńskiego Wielmożnych Ichmciów panów Stanisława Wyczałkowskiego Regenta Grodzkiego Bobrownickiego, Ignacego Ostrowskiego Wojszczyca Ziemi Dobrzyńskiej; z powiatu Lipieńskiego Wojciecha Brochockiego, Franciszka Sniechowskiego Burgrabich Grodzkich Bobrownickich Ziemi naszej; z powiatu zaś Rypińskiego Andrzeja Swięcickiego Komornikowicza ziemskiego Dobrzyńskiego, i Ignącego Trzcińskiego, zacnych obywatelów Ziemi naszej przydaliśmy, i przysięgą zwyczajną do konnotacyi kresek w przytomności naszej obowiązaliśmy. Po którym takowym rozporządzeniu przychyliliśmy się do elekcyi. A gdy za przezorną dyrekcyą laski

Koła naszego, Wielmożnego Imci pana Marszałka, bez najmniejszej przeciwności, owszem jednomyślnym wszystkich okrzykiem za deputata na następujący Trybunał Koronny został uproszonym i obranym Wielmożny Imć pan Antoni na Steklinku Nałęcz, Łowczy Rypiński Ziemi Dobrzyńskiej, wiadomością i gorliwością praw publicznych zaszczycony, w sentymentach dostatecznych ulubiony w Ziemi naszej mąż i dobry obywatel, który to Wielmożny Imć pan Nałęcz natychmiast przez nas z Ziemi naszej na Trybunał Koronny Piotrkowski obrany deputat, nie występując z miejsca obrad swojej elekcyi, jako prawo mieć chce, w zgromadzeniu Koła rycerskiego, przysięgę swoją super juste judicandas causas rotą prawem opisaną w przytomności pierwszego in ordine na sejmiku tymże znajdującego się Senatora, wzmiankowanego Jaśnie Wielmożnego Imci pana Teodora Chrabi Sierakowskiego Kasztelana Słońskiego, uroczyście przed krucyfixem Pana Naszego Jezusa Chrystusa uczynił i wypełnił. Przeto po takowym uskutecznieniu elekcyi, Laudum niniejsze in publicum wydać umyśliliśmy, i one dla większej twierdzy Wielmożnemu Imci panu Marszałkowi Koła naszego w przytomności naszej podpisać zlecamy, oraz nieodwłocznie do ksiąg Grodu Bobrownickiego per oblatam podać dopraszamy się.

Działo się w Lipnie dnia ośmnastego miesiąca sierpnia roku Pańskiego tysiąc siedemset siedemdziesiątego ósmego.

Tomasz Koziebrodzki, Podsędkowicz Ziemi Dobrzyńskiej, Marszałek Koła rycerskiego. Stanisław Wyczałkowski, Regent Grodzki Bobrownicki Ziemi Dobrzyńskiej, Assessor z powiatu Dobrzyńskiego. Ignatius Ostrowski J. D. Assessor z powiatu Dobrzyńskiego. Wojciech Brochocki, Burgrabia Grodzki Bobrownicki Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Lipińskiego Assessor. Franciszek Łukasz Sniechowski, Burgrabia Grodzki Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Lipińskiego Assessor. Andrzej Swięcicki, Komornikowicz Ziemi Dobrzyńskiej, Assessor z powiatu Rypińskiego. Ignacy Trzciński, powiatu Rypińskiego Assessor.

182.

[Laudum sejmiku deputackiego z dnia 15 lipca 1779 roku.]

Nr. 9, fol. 10.

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo zgromadzone Ziemi Dobrzyńskiej, dopełniając prawa o elekcyach deputatów pod rokiem tysiącznym siedemsetnym sześćdziesiątym ósmym na Trybunał Koronny stanowionego, zjechawszy się na dzień dzisiejszy, to jest piętnasty miesiąca lipca do miasta Lipna J. K. Mci, obradom Ziemi naszej wyznaczonego, po zagajeniu przez Wielmożnego Imci pana Józefa Macieja dwóch imion Nałęcza, Chorążego Ziemi Dobrzyńskiej, pierwszego podtenczas w zgromadzeniu naszém znajdującego się urzędnika, uprosiliśmy do laski marszałkowskiej z pomiędzy siebie Wielmożnego Imci pana Ignacego Alojzego dwóch imion Murzynowskiego, Miecznika Rypińskiego Ziemi Dobrzyńskiej, męża zacnością cnoty przymiotów ozdobionego, któremu podług prawa za assesorów jakoto z powiatu Dobrzyńskiego Wielmożnego Imci pana Stanisława Kuczkowskiego, Józefa Koziebrodzkiego, Podsędkowicza Ziemi Dobrzyńskiej; z powiatu Lipieńskiego Wielmożnego Imci pana Józefa Goślickiego, Podwojewodziego, Wojciecha Kolczyń-

skiego Komornika Ziemi Dobrzyńskiej; z powiatu Rypińskiego Wielmożnego Imci pana Stanisława Wyczałkowskiego, Regenta i Pisarza Subdelegata Grodzkiego Bobrownickiego, Ludwika Borzewskiego, z zasług swych w Ziemi naszej zaszczyconych, którzy oraz z Wielmożnym Imci panem Marszałkiem przysięgą podług prawa na dopełnienie obowiązków swoich w sprawiedliwém konnotowaniu wotów na obieranie deputata na przyszły Trybunał Koronny wykonali. Po której uroczyście wykonanej przystępując do dalszych obrad i podania przez wspomnionego Wielmożnego Imci pana Chorążego Dobrzyńskiego zagajającego, do funkcyi deputackiej kandydatów, jednomyślnemi głosy Wielmożnego Imci pana Nepomucena z Ossówki Zboińskiego, Starostę Rożańskiego, Szambelana J. K. M., tak z własnych rodowitych cnót i przymiotów, oraz wiadomości praw koronnych wydoskonalonego, jakoteż wspaniałością imienia w całej ojczyznie przez antecessorów swoich chwalebnie czyniących zaszczyconego, a mianowicie z ojca Jaśnie Wielmożnego Exkasztelana Płockiego, orderami Białego Orła i św. Stanisława ozdobionego kawalera, pierwszego w znakomitości obywatela, a zdobiącego wysokiemi zasługami w ojczyznie męża, który wiekiem całym nieskazitelnej Królom swoim wierności, dobru publicznemu nieuchronnej gorliwości, w obywatelstwie zaprzyjaźnionej dotrzymuje miłości, tak dystyngwowanych przymiotów ojca, syna za Sędziego i deputata z Ziemi naszej na następujący Koronny Trybunał obraliśmy, który w obecności naszej przysięgę podług prawa cum omni solennitate wykonał.

A po tak szczęśliwie zakończonej elekcyi deputackiej nie przepominając prawa o sejmikach stanowionego gospodarskich, pod laską tegoż Wielmożnego Imci pana Murzynowskiego wyżej obranego Marszałka, do tychże obrad Ziemi naszej przystąpiliśmy. Gdzie Wielmożni Ichmć panowie Jan Ośniałowski Stolnik Dobrzyński, Dworzanin I. K. M., Józef Chełmicki, Podczaszy i Podstarosta Grodzki Bobrownicki, tejże Ziemi Dobrzyńskiej znakomici gorliwością dobra publicznego mężowie, będąc tejże Ziemi posłami na Sejm ostatnio-zeszły, o którym szczęśliwie zakończonym relacyą nam uczynili. A po takowém dopełnieniu prawem obowiązku na nas włożonego, przystąyiliśmy do zaradzenia o dotykających nas względem bezpieczeństwa domów i fortun naszych troskliwości, z okazyi ustawicznego zamięszania niesforności ludzkiej w pograniczu z państwem Najjaśniejszego Króla Imci Pruskiego zostających, gdzie w takowych okolicznościach coraz większą przykrością nam grożących, zasileni będąc nadzieją w pieczołowitej staranności około wewnętrznego w naszym kraju pokoju w osobie Jaśnie Wielmożnego Imci Księdza Młodziejowskiego, Biskupa Poznańskiego i Warszawskiego, Kanclerza Wielkiego Koronnego; zleciliśmy przeto Wielmożnemu Imci panu Marszałkowi Koła naszego, aby z wyrażeniem od nas powinnej rekognicyi listownie do tegoż Jaśnie Wielmożnego Ministra imieniem Ziemi naszej pokorne zaniósł prośby, który aby przez wspaniałość swej duszy raczył mieć względy na sprawiedliwe żądze nasze, a u Najłaskawszego Tronu P. N. M. wyjednał zafundowanie nam sądów pogranicznych; którą okoliczność niniejszą uchwałą naszą Wielmożnemu Imci panu Marszałkowi Koła naszego nieodwłocznie uczynić zleciliśmy, i tę tak rzeczonemu Marszałkowi, jako i wyrażonym assesorom podpisem rąk własnych stwierdzić obowiązaliśmy.

Datum w Lipnie die 15 miesiąca lipca roku 1779.

Ignacy Murzynowski M. R. Ziemi Dobrzyńskiej, Marszałek Koła rycerskiego. Stanisław Kuczkowski, z powiatu Dobrzyńskiego Assesor. Józef Koziebrodzki, poseł Ziemi Dobrzyńskiej, Assesor powiatu Dobrzyńskiego. Józef Goslicki poseł Ziemi

Dobrzyńskiej, z powiatu Rypińskiego Assesor. Wojciech Kolczyński, Komornik Ziemi Dobrzyńskiej, Assesor z powiatu Lipieńskiego. Stanisław Wyczałkowski, Subdelegat, Pisarz Grodzki Bobrownicki, z powiatu Rypińskiego Assessor. Ludwik Borzewski, z powiatu Rypińskiego Assesor.

183.

[Instrukcya przedsejmowa z Kancelaryi Królewskiej, z dnia 22 maja 1780 roku.]

Instrukcya J. K. Mci P. N. M. na sejmik przedsejmowy poselski dnia 21 miesiąca sierpnia roku terazniejszego 1780 przed Sejmem ordynaryjnym tu w Warszawie na dzień 2 miesiąca października naznaczonym przypadający, urodzonemu posłowi J. K. Mci na tenże sejmik z Kancelaryi Wielkiej Koronnej dnia 22 miesiąca maja w roku tymże dana.

Gdy światło nieuprzedzonego pojęcia zarówno z doświadczeniem każdego przekonać powinno, że i przy najlepszych intencyach gorliwość obywatelska omyloną być może w skutku użyteczności powszechnej, gdy zbytnim pośpiechem chciałaby wszystko to razem poprawić i utworzyć, co jest do ulepszenia stanu ojczyzny naszej zgodnym, ztąd wynika żądanie i rada, ażeby obywatele zacnych Województw, Ziem i powiatów na przedsejmowych obradach swoich zbytnim mnóstwem zleceń swoich posłów nie obciążali, ale raczej, ażeby wchodząc w myśl Najjaśniejszego Pana w uniwersałach przedsejmowych wyrażoną, na to całe obrócili starania, żeby mężowie nieskazitelnych cnót i sumienności reputacyą zaszczyceni, i żadnej dependencyi nie podlegli, do funkcyi poselskiej byli wybranymi. Tak dobrze do praw kuźnicy dobrani pracownicy, podobieństwem charakterów i zgodnością gorliwych dla ojczyzny sentymentów do siebie zbliżeni, łatwiej się porozumieją, i gdy w politycznej perspektywie pogodną chwilę dla pożytków powszechnych upatrzą, zjednoczonym z J. K. M. usiłowaniem zbawienne prawa tém prędzej ustanowią, a przez tosamo więcej pożytecznego czasu dla żądań partykularnych ochronią.

Datum ut supra.

Na własne J. K. M. P. N. M. rozkazanie:

Jan Borch Kanclerz Wielki Koronny. Jan Karwicki Podstoli Księstwa Inflantskiego J. K. Mci, i pieczęci Wielkiej Koronnej Sekretarz.

184.

[Laudum sejmiku deputackiego i relacyjnego z dnia 16 lipca 1781 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo Ziemi Dobrzyńśkiej, mając z przepisu prawa dzień dzisiejszy miesiąca lipca piętnasty do obrania na Trybunał główny Koronny prowincyi Wielkopolskiej Sędziego-deputata w mieście Lipnie dla wszystkich obrad zwyczajne wyznaczony, zjechawszy się na czas i miejsce to prawem przepisane, zgromadziwszy się oraz do kościoła tuteiszego farnego, najprzód o zagajenie sejmiku dzisiejszego uprosiliśmy Jaśnie Wiolmożnego Piotra Sumińskiego,

Kasztelana Kowalskiego, orderu św. Stanisława Kawalera, obradom dzisiejszym prezydującego, osobliwemi niebios darami zaszczyconego, ojczyznie wiernego, a Ziemi naszej miłego Senatora. Po którym z należytém każdego ukontentowaniem zagajeniu i podaniu do laski marszałkowskiej znakomitych przymiotów męża Wielmożnego Imci pana Stanisława Kuczkowskiego, Sędziego Grodzkiego Bobrownickiego, tudzież Assessorów, podług prawa szesciu, zaraz natychmiast do obrania tak Marszałka pomienionego, Wielmożnego Stanisława Kuczkowskiego, Sędziego Grodzkiego Bobrownickiego, jako i Assessorów ze wszystkich trzech powiatów po dwóch, to jest: z powiatu Dobrzyńskiego Wielmożnych Michała Czarnomskiego Łowczego, i Michała Chełmickiego Skarbnikowicza Dobrzyńskich; z powiatu Lipieńskiego Rocha Nałęcza Skarbnika, i Stanisława Wyczałkowskiego, Regenta Grodzkiego Bobrownickiego; z powiatu Rypińskiego Jana Orłowskiego, Komornika granicznego Dobrzyńskiego, i Jana Podoskiego Chorążego Kawaleryi narodowej, przystąpiliśmy. Którzy to Wielmożni Marszałek i Assessorowie wykonawszy przed Jaśnie Wielmożnym Prezydującym, i sejmik ten zagajającym, na wierne konnotowanie wotów deputackich, jeżeliby były potrzebne, przysięgi, miejsca swoje, to jest Wielmożny Marszałek przy Dyrekcyi, Assessorowie zaś przy Wielmożnym Marszałku, za jednomyślném dozwoleniem naszém osiedli.

Że tedy obrady dzisiejsze końcem obrania Sędziego-deputata na Trybunał główny Koronny prowincyi Wielkopolskiej odprawują się, więc zmierzając do tego celu, niemniej upatrując zdatność takiego obywatela, któryby uroczyście dopełniając obowiązków funkcyi deputackiej przyzwoitych, mógł równe w Ziemi naszej z poprzedzającemi odebrać zaszczyty. Konsyderowane wszakże w tej tu Ziemi Wielmożnego Imci pana Łukasza Piotrowskiego, Komornika ziemskiego Dobrzyńskiego, zasługi, i nieskazitelny we wszystkich talentach charakter, upewniają nas, iż funkcyą tę deputacką z chwałą Ziemi naszej i imienia swego sławą zdoła odprawić. Przeto tegoż Wielmożnego Imci pana Łukasza Piotrowskiego, Komornika ziemskiego Dobrzyńskiego, za Sędziego deputata na Trybunał przyszły główny Koronny w roku terazniejszym w Piotrkowie zaczynający się, z pomiędzy siebie unanimi voto et assensu wybraliśmy. Który natychmiast przysięgę przed wyż wyrażonym Wielmożnym Marszałkiem in eam rotham: »Ego Lucas juro, quia iuste secundum Deum, ius scriptum et aequitatem partium controversias judicabo, divitis et pauperis, amici et inimici, civis et peregrini discrimine sublato, neque favorem neque odium neque praemium neque poenas mihi propositas curabo, sed in iudicando solum Deum, et ius scriptum, aequitatem partium controversias* considerabo, in hisque omnibus conscientiae meae iudicium sequar et audiam, aliaque negotia mihi incumbentia fideliter et pro posse meo faciam; w sprawach żadnych praktyk z nikim czynić nie będę, ani przestrogi ani rady dawać, ani podarunków etiam ab ultro offerentibus brać nie będę, secreta stubae non revelabo, i w sądzeniu od nikogo dependować nie będę; o kondemnacie gdziekolwiek i przez kogokolwiek na mnie otrzymanej nie wiem; Sic me Deus adjuvet et sancta Crux Christi«, wykonał. A to wszystko disponente lege stało się. Obligujemy tegoż Wielmożnego dziś obranego deputata, ażeby pro decore Ziemi naszej włożonych na siebie dopełnił obowiązków, czyniąc jak najprzyzwoitszą egzekucyą napisanego prawa. Kiedy zaś lex ultimarie constituta disponit, ażeby po obraniu deputata desideria Ziem i Województw stanowione i uskutecznione były, przeto gdy Ziemia nasza zostaje na pograniczu kraju Najjaśniejszego Króla Imci Pruskiego, gdzie różne z obojej

strony między obywatelami tak polskimi jako pruskimi trafiają się dotkliwych pokrzywdzeń przypadki, aby więc wzajemna sprawiedliwość dopełniana była, umyśliliśmy wybrać z pomiędzy siebie do Najjaśniejszego Króla Imci P. N. M. delegatów: Wielmożnych Ichmciów panów Józefa Podczaszego, i Onufrego Skarbnikowicza Ziemi Dobrzyńskiej, Chełmickich, którzy to Wielmożni Ichmć delegowani jako wybór cnót i zasług w sobie mający, niemniej miłością dobra powszechnego tchnący mężowie, szczérze obowiązków delegacyi swojej dopełniając, tak w materyi nieuchronnej potrzeby sądów pogranicznych, jako i w innych okolicznościach, podług instrukcyi od nas wziętej o łaskawe u Najjaśniejszego Majestatu względy dopraszać się będą. Gdy zaś przy dokończeniu obrad dzisiejszych Wielmożny Imć pan Damazy Mioduski, Sędzia ziemski Dobrzyński, na Sejm przeszły ordynaryjny Warszawski z Ziemi Dobrzyńskiej poseł, swoim i Jaśnie Wielmożnego Jana Ośmiałowskiego Stolnika Dobrzyńskiego, komissyi wojskowej Litewskiej Pisarza, naówczas kolegi swego, imieniem, przełożył nam zbawienne Sejmu przeszłego uchwały, jako przeto miła nam jest tych wielkich mężów na wybór znakomitych, w narodzie zasługi mających, przeszło sejmowej czynności justyfikacya, tak nieskończoną dla nich w sercach naszych zapisując wdzięczność, wysoki osób ich szacunek wielbić, potomności zostawić winni jesteśmy. Takowe tedy Laudum nasze, ażeby Wielmożny Imć pan Marszałek wraz z wyż wyrażonymi Wielmożnymi Ichmć Assessorami podpisał, podpisane do ksiąg Grodu Bobrownickiego per oblatam podał, obligujemy.

Działo się w Lipnie dnia 15 miesiąca Lipca 1781 roku.

Stanisław Andrzej Kuczkowski, Sędzia Grodzki Bobrownicki Ziemi Dobrzyńskiej, Marszałek Koła rycerskiego. Michał Czarnomski, Łowczy Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Dobrzyńskiego Assessor. Michał Chełmicki, Skarbnikowicz Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Dobrzyńskiego Assessor. Roch Nałęcz, Skarbnik Rypiński Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Lipieńskiego Assessor. Stanislaus Wyczałkowski, Regent Castr. Bobr., ex districtu Lipnensis Assessor. Jan Alojzy Orłowski, Komornik graniczny Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Rypińskiego Assessor. Jan Podoski, Chorąży Kawaleryi narodowej, z powiatu Rypińskiego Assessor.

185.

[Instrukcya posłom do Króla dana z sejmiku w Lipnie dnia 15 lipca 1781 roku.]

L. 17, fol. 48.

Instrukcya dla Wielmożnych Ichmciów panów Józefa Podczaszego, i Onufrego Skarbnikowicza, Ziemi Dobrzyńskiej, Chełmickich, do Najjaśniejszego Stanisława Augusta Króla polskiego in desideriis Ziemi Dobrzyńskiej obranych delegatów, na sejmiku deputackim dnia 15 lipca 1781 roku w Lipnie agitującym się spisana i onym oddana.

§ 1. Lubo wszystkie narodu polskiego części doświadczając osobliwszej J. K. M. P. N. M. dobroci, winne są wiekami nieskończoną wdzięczność za jego troskliwą staranność, którą w każdym momencie względem powszechnego dla obywatelów dobra okazuje, Ziemia jednak Dobrzyńska szczególniejszym sposobem w najwyższych zawsze ku Majestatowi zostaje obowiązkach, przypominając co moment powrócenie

kilkudziesiąt wsi ad corpus państw J. K. M. i Rzeczypospolitej obywatelów, których największym jest zaszczytem być pod panowaniem tak łaskawego Króla, i kosztować tej miłej wolności, w jakiej kraj cały żyje, od której już byli odpadli, a staraniem J. K. Mci odzyskani. Za te więc i inne nieprzeliczone powszechne i szczególne Najjaśniejszego Pana względy, nigdy Ziemia nasza nie przestanie głębokiego wyznawać podziękowania, które Wielmożni ich delegowani przed tronem J. K. Mci złożyć raczą.

§ 2. Że spokojność wewnętrzna i szczęśliwość kraju jest najzbawienniejszém dla obywatelów dobrem, która wtenczas być może długo trwającą, gdy dobrą harmonią między granicznemi z sobą państwy w przypadkach na pograniczu często wypadających czynienie sprawiedliwości otrzymywać może, a przeto Wielmożni Ichmć delegowani dopraszać się będą Najjaśniejszego Króla Imci P. N. M. o przyśpieszenie ustanowienia sądów pogranicznych, gdyż ludzie z państw J. K. Mci jedni popełniający kradzieże, inni zuchwałością poduszczeni, wychodzą z inwentarzami gruntowemi za granice, ogałacają i bezludne czynią wsie, pola, odłogi zostawione upadek w gospodarstwach przynoszą. Co jest szkodą nietylko partykularnych obywatelów, lecz i całego kraju, bo przez umniejszenie ludzi będzie uszczerbek i w dochodach skarbowych. Odzyskanie zaś tych ludzi zawsze jest bezskuteczne, niemasz kogo o uczynienie sprawiedliwości prosić. Niemasz się przed kim w przypadku rzeczonych pretensyi przez ludzi zagranicznych do obywatelów państw Rzeczypospolitej, justifikować. Są tylokrotne w Ziemi naszej nocnych najazdów i zabojów praktyki; więc Wielmożni Ichmć delegowani przełożywszy u tronu J. K. M. P. N. M. aktualną potrzebę sądów pogranicznych, które czyniąc obojej stronie sprawiedliwość, dobrą harmonią i spokojność wewnętrzną utrzymać potrafią, w pewnej Ziemia nasza zostanie nadziei, że dobrotliwe Najjaśniejszego Pana serce nie mogąc cierpiéć ucisku obywatelów narodu swego, prośby nasze łaskawie uskutecznić raczy. Takową tedy jednomyślność naszą, aby Wielmożny sejmiku dzisiejszego Marszałek wraz z Wielmożnymi Assessorami podpisał, i do ksiąg Grodu Bobrownickiego podał, obligujemy.

Stanisław Andrzej Kuczkowski, Sędzia Grodzki Bobrownicki Ziemi Dobrzyńskiej, Marszałek Koła rycerskiego. Michał Czarnomski, Łowczy Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Dobrzyńskiego Assessor. Michał Chełmicki, Skarbnikowicz Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Dobrzyńskiego Assessor. Roch Nałęcz, Skarbnik Rypiński Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Lipieńskiego Assessor. Stanisław Wyczałkowski, Regent Grodzki Bobrownicki, z powiatu Rypińskiego assessor. Jan Alojzy Orłowski, Komornik graniczny Ziemi Dobrzyńskiej powiatu Rypińskiego. Jan Podoski, Chorąży Kawaleryi narodowej, z powiatu Rypińskiego Assessor.

186.

[Instrukcya posłom na Sejm z sejmiku Lipieńskiego, dnia 16 sierpnia 1784 roku dana.]

Lib. 7, fol. 37.

Instrukcya Jaśnie Wielmożnym Janowi Ośniałowskiemu, Pisarzowi koronnemu wojskowemu, i Damazemu Mioduskiemu, Wicekomendantowi Brygady Kawaleryi

narodowej dywizyi Wielkopolskiej, na Sejm ordynaryjny w Grodnie przypaść mający posłom, z Ziemi naszej Dobrzyńskiej na dniu dzisiejszym szesnastego sierpnia roku terazniejszego 1784 dana, podpisem rąk tegoż Sejmiku Wielmożnych Marszałka i Assessorów stwierdzona.

Lubo każdego na łonie słodkiej wolności wychowanego obywatela zbliżające się Sejmu obrady czułym zwykły czynić i troskliwym o losy ojczyzny, aby przykrych nie doświadczała ustaw, gdy jednak Najwyższa Opatrzność takiego na tronie osadziła nam Króla, iż onego naród nie panującym tylko, ale też najukochańszym ojcem wiekami wysławiać powinien, przeto w tej ojcowskiej Najjaśniejszego Pana Miłościwego o powszechne dobro staranności zapewnieni, takowe tylko na Jaśnie Wielmożnych posłów Ziemi naszej Dobrzyńskiej wkładamy obowiązki, aby z najwyższą Najjaśniejszego Pana przezornością, która zawsze do powszechnego dąży dobra, a więcej poznaje, niż my przenikać kiedy możemy, jednomyślnie i nieodstępnie swe zdania łączyli, żądania zaś obywatelskie dawniejszemi instrukcyami zlecone podług możności uskuteczniać starali się, zaręczając najuroczyściej, iż każdy krok dla ójczyzny i obywatela uczyniony zmnażać będzie w sercach naszych niewygasłą wdzięczność.

Którą instrukcyą podpisać Wielmożnym Marszałkowi i Assessorom zleciliśmy.

Działo się w Lipnie dnia szesnastego miesiąca sierpnia roku Pańskiego tysiąc siedemset ośmdziesiąt czwartego.

Antoni Nałęcz, Łowczy Rypiński Ziemi Dobrzyńskiej, Koła rycerskiego Marszałek. Stanisław Chełmicki, Assessor powiatu Dobrzyńskiego. Karol Rosciszewski, Assessor powiatu Dobrzyńskiego. Stanisław Wyczałkowski, Regent Grodzki Bobrownicki, Assessor z powiatu Lipnickiego. Ludwik Borzewski. Melchior Chlebowski, Poseł Grodzki Bobrownicki, z powiatu Rypińskiego Assessor, Robert Kampenhauzen, Poseł Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Rypińskiego Assessor.

187.

[„Zażalenie" o gwałty na sejmiku zaszłe.]

[Bez daty; według zdania przepisywacza] »prawdopodobnie z r. 1787 lub 1788.«

Nr. 30, Z.

Jeżeli prawa najuroczystsze sposób sejmikowania i obrad publicznych przepisujące, całość życia, zdrowia, i majątku dla każdego w szczególności, a ile w czasie obrad publicznych, obywatela zabezpieczające, jeżeli nakoniec cześć winna Bogu mianowicie w błagalni Jego przytomnemu z religii wypływająca temi zostają, tedy w wolności urodzonemu obywatelowi raczejby despotyzmu w kraju wolnym więcej życzyć sobie przychodziło, aniżeli mniemanej tylko wolności, z czego praw imienia, a nie skutków onego kosztować. Bo pod jednego rządem zostając, łatwiej się okropnych dla siebie skutków, aniżeli pod praw niby obroną będąc każdego w szczególności przemocy używać pracującego* ustrzedz możnaby. Przypadek w Ziemi naszej na dniu dzisiejszym w ufności, że się tak, jak innemi czasy czynione bezprawia uda, ziszczony, okropny obraz gwałtowności nieledwie podobny znaleść się mogący wystawiający, gdy dalej byłby skutkowanym, tedy z rozpaczy złorzeczyć

losowi, że nam się w wolnym mniemanie tylko, a nie w skutkach przyszło urodzić narodzie, należałoby słusznie. Ten mówię przypadek rozmyślnie sporządzony, nie wiem kogoby przez czułe obywatelstwo równość zachowującego nie miał słusznie zastanowić, kiedy uważy, iż obywatelstwo Ziemi naszej w dniu dzisiejszym na obrady sejmiku uniwersałem J. K. Mci P. N. M. nakazane do miasta Lipna sejmikowania tejże Ziemi naszej zwykłego przybywszy, po godzinie dziewiątej rano do kościoła farnego tego miasta zebrawszy się, podług zwyczaju z religii, aby obrady od uczczenia Najwyższego w odsłuchaniu mszy świętej, do której odprawienia ksiądz znajdujący się w zakrystyi tegoż kościoła już się ubierał, zaczętemi były, tejże mszy świętej przed wyniesieniem jeszcze sanctissimi czekało, i obywatele niektórzy celem uczczenia tej bezkrwawnej ofiary poklękli, Jaśnie Wielmożny Jan Ośmiałowski Starosta Grodzki Bobrownicki orderu św. Stanisława kawaler, Jaśnie Wielmożny Józef Ośmiałowski Chorąży Rypiński, Komisarz cywilno-wojskowy Ziemi Dobrzyńskiej, tudzież Łukasz Ośmiałowski Cześnik Radziejowski, bracia rodzeni, Jan, Łowczy i Komisarz cywilno-wojskowy, i Andrzej, Sędzia Grodu Bobrownickiego Ziemi tejże, Kuczkowscy, Jan Orłowski, Komornik graniczny Dobrzyński, Łukasz Piotrowski, Podstoli Dobrzyński, Józef Stumiecki Profesor*? [1]) Starostwa Dobrzyńskiego, Franciszek i Andrzej bracia rodzeni Rokiccy, Jan Rokicki, Joachim i Stanisław Ośmiałowscy, Jan Chaliński, Marceli Białowieski, Antoni Chaleński, Michał Lukowski, tudzież kilka osób z palestry Grodu Bobrownickiego, oraz z wielu obywatelami nawet obcych Województw i Ziem sobie przybranemi z imion i nazwisk [.... [2])] po tym wyrazie się mianemi* zdobytemi szablami do tegoż kościoła za przewodniczeniem wspomnionego Jaśnie Wielmożnego Ośmiałowskiego Starosty Bobrownickiego, odkazy dobywania wnętrzności z obywateli czyniącego, w jak najspieszniejszym zapędzie wpadłszy, najprzód pomieniony Jaśnie Wielmożny Starosta Bobrownicki klęczącego za innemi obywatelami urodzonego Józefa Okońskiego w głowę ztyłu ciąć zamierzywszy, gdy tenże ręką się zastawił, w rękę szkaradnie raniwszy, dalej w tym pośpiechu i zwyżej wyrażonemi osobami na obywatelstwo niczego się jako bez najmniejszego na to zadatku niespodziewające, a przeto bezbronnie mszy świętej tylko czekając, częścią stojące, częścią klęczące, w najgwałtowniejszym zapale postępując urodzonego Antoniego Okieńskiego w twarz i ręką obciął, i urodzonemu Maciejowi Nadrowskiemu niewiadomo kto od Jaśnie Wielmożnego Starosty z wyżej wymienionych przybranych kontusz przeciął, oraz Wielmożnego Imci pana Walentego Białoskurskiego w głowę ciął; i w takim zapale dalej postępowali sobie, że gdyby obywatelstwo do obrony życia i zdrowia zabierające się bardziej ostrzeganiem, aniżeli takim bronieniem się, jakiegoby użyć należało, nie powodowało się, toby właśnie od napastujących rozsiekanemi być przyszło. Dopiero gdy się to uskromiło, a ksiądz mszy świętej już nie odprawiwszy z sanctissimum do zakrystyi wyszedł, wtenczas Imć pan Starosta sam osobą swoją usunął się, i potém dopiero zagajenie sejmiku nastąpiło. A gdy z kolei wybranie Marszałka następowało, a na Marszałkowstwo dwóch kandydatów, to jest Jaśnie Wielmożnego Chełmickiego, Stolnika Dobrzyńskiego, Komisarza cywilno-wojskowego Ziemi tejże, i Wielmożnego Mikołaja Chełmickiego Skarbnikiewicza Dobrzyńskiego urząd Komisarza dziesiątego grosza odbytego* podano, a gdy na jednego

[1]) Pewnie to znaczyć ma: »possessor.« [2]) Tu, (choć Rkp. jednym ciągiem pisany), zdaje się, iż jakąś część opowiadania niebacznie opuszczono.

którégokolwiek z nich jednomyślnie nastąpić nie mogło zgodzenie się, obywatelstwo do laski Wielmożnego Mikołaja Chełmickiego Skarbnikiewicza Dobrzyńskiego żądające, raz gwałtowności doznawszy, drugi raz unikając podobnej, sposobem przez prawo przepisanym, o kreskowanie się prosiło, strona przeciwna mniejszość głosów na swoją stronę przewidując, do kresek wcale przystąpić jak prawo przepisuje nie chcąc, usunęła się z miejsca, i tam na ustroniu Jaśnie Wielmożnego Tomasza Chełmickiego, Stolnika i Komisarza cywilno-wojskowego Dobrzyńskiego, w mniejszej liczbie osób tam podówczas przytomnych na Marszałka ogłosiwszy, zaraz wyrażonych Jaśnie Wielmożnego Jana Ośmiałowskiego Starostę Bobrownickiego, który z dawnych poselstw wedle prawa na sejmikach dotychczas nie dał Ziemi naszej relacyi, a z czynności Rady nieustającej na Sejmie terazniejszym zniesionej, w której po roku 1786 zasiadł, nie będąc zakwitowanym, a nawet na miejscu tém, gdzie się przerzeczona strona usunęła, podczas obierania nieprzytomnego, oraz Jaśnie Wielmożnego Ignacego Działyńskiego, Szefa regimentu pieszego polowego, na posłów w mniejszej liczbie osób ogłosili.

Niech więc sądzi powszechność jak prawa pogwałcone, gwałtowność bez najmniejszego dania na to zadatku dopełniona, miejsce i obrad publicznych i kościoła znieważone, krzywda obywatelstwu równością zaszczyconemu przez używanie przemocy, i szczególnym osobom przez porąbanie onych uczyniona, zostają, a przeto z początków przez stronę przeciwną użytych do legalności całego dzieła niech miarę stosuje.

O co wszystko, tudzież przeciwko czynnościom niby postać sejmikowania strony przeciwnej okazującym, niżej podpisane obywatelstwo stawając przy ważności Laudum pod sterem Jaśnie Wielmożnego Mikołaja Chełmickiego, Marszałka Koła rycerskiego uknowanego, znowu i znowu jak najuroczyściej i najsolenniej zażala się; nawet i o nieważną czynność strony przeciwnej, jako bezprawnych.

Mikołaj Chełmicki, Marszałek Koła rycerskiego, sejmiku Ziemi Dobrzyńskiej. Jan Rutkowski, w sądzie Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Dobrzyńskiego Assessor. Mikołaj Ciołkowski, z powiatu Dobrzyńskiego Assessor. Marek Zieliński, z powiatu Lipieńskiego Assessor. Paweł Chmielewski, z powiatu Lipieńskiego Assessor. Juliusz Cissowski, z powiatu Rypińskiego Assessor. Antoni Straszewski, z powiatu Rypińskiego Assessor, i wielu innych.

188.

[Instrukcya posłom na Sejm, z sejmiku Lipieńskiego, dnia 18 sierpnia 1788 roku dana.]

Nr. 33. Z.

Instrukcya Prześwietnej Ziemi Dobrzyńskiej Rady na Sejm ordynaryjny w Warszawie dnia 6 miesiąca października, roku Pańskiego 1788 naznaczony, Janowi Nepomucenowi z Ossówki Zboińskiemu Niszawskiemu* orderu św. Stanisława Kawalerowi, i Antoniemu Nałęczowi Podstolemu Rypińskiemu na sejmiku poselskim dnia 18 miesiąca sierpnia roku Pańskiego 1788 w Lipnie odprawionym per ordinem obranym w następujących dana wyrazach:

§ 1. Utwierdzająca całość Rzeczypospolitej naszej, Najjaśniejszego Stanisława Augusta, Króla i P. N. M. przezorność daje nam poznawać jako dozieranie praw, rozsądne wewnętrznego pokoju rządzenie, troskliwe o dobro publiczne uprzątaniem trudnych zawad starunki, i przewidzenie trafnych przypadków, najpierwsze są własności najmędrszego z Królów P. N. M., którego najrozstropniejsze zaradzenia rozwaliny Pruósw w nieprzełamane usiłują zamieniać twierdze, te nad wszystkie udziały wszechwładna Opatrzność w szczęśliwie nam w najdłuższe lata panującym Monarsze osadzić raczyła darunki, że najsilniejszą panowania treścią, najusilniejszą wyszukania narodowego sądzi potrzebę.

Przeto Jaśnie Wielmożni posłowie Ziemi Dobrzyńskiej unikając wszelkich dyssydencyi, a umysły swoje z najwierniejszymi ojczyznie synami łącząc: Najjaśniejszemu Królowi i P. N. M. za prace i trudy jego około dobra publicznego podjęte, najwinniejszą od Ziemi naszej oświadczą wierność, i ojcowskiej też Ziemię naszą polecą pamięci.

A jako tron i berło za namiestnicze Boga ziemskie władze ludu prawowiernego rozsądkiem są uznane, które żadnemu nie podlegają skażeniu, a cóż dopiero gdyby złośliwego czyjego serca pod pretextem głosu wolnego przejęte być miały żywością, i ztąd dotkliwe o tron odbijały się głosy; przeto Jaśnie Wielmożni posłowie Króla swego Pana i Rządcę Rzeczypospolitej (śledząc jego panowanie) wielbić najznakomitsze będą przymioty, i okazania takowych żywości wnieść nie dopuszczą.

§ 2. Uszczęśliwienie ojczyzny, że przez położenie zabezpieczonej w Królu swoim ufności najsilniej wtenczas okazuje się, kiedy Król wiarą ludu swojego wsparty, najzbawienniejsze zamyśla wynaleść dla narodu środki. Doświadczamy zaś tego, kiedy rozróżnione na obradach sejmowych umysły, najważniejsze tłumem walą czyny. Przeto widząc porę nie bez korzyści wyniknąć mającą, nadeszłą, a znając, iż wzmocnienie sił narodowych tak dawno od nas żądanych najmocniejszą dla ojczyzny naszej ocalenia byćby mogło twierdzą, Jaśnie Wielmożnych posłów obowięzujemy, ażeby wszystkie starostwa i królewszczyzny prawem dóbr pojezuickich rozrządzone były, i z nich cztery kwarty podług lustracyi 1765 roku ustanowionej, na powiększenie sił narodowych i aukcyę wojska, ażeby wszyscy possessorowie płacili, uchwałą sejmową nakażą, i dawne prawa o popisach stanowione reassumując, o dopełnienie ich wystarają się. Nadto w materyi podatków z tym Królem, którego prawdziwie ojcowskiego doznajemy starania, jednomyślnie zdania swoje przytoczą, i pewne obrony całemu krajowi obmyślą sposoby.

§ 3. Że ziemskie dobra większe podatki już to przez odmianę nowych dziedziców nabyciem onych, w opłaceniu stęplowego papieru na kwity de praetio, tudzież zapisy i zastawy, do skarbu publicznego wnoszą corocznie, a zaś dobra biskupie, opackie, metropolii obojga obrządków, takowych dotąd nie importowały do skarbu Koronnego podatków, oraz miasta i miasteczka tak królewskie, jakoteż duchowne z ulżeniem znacznem place, ogrody, grunta, role, łąki, i rozległe w dobrach folwarki posiadają, przeto Jaśnie Wielmożni posłowie na dobra pomienione podatek nowy, to jest połowę intrat wypłacać corocznie do skarbu publicznego mianyeh uchwalą.

Charakter i stan duchowny gdy jest nad wszystkie inne szanowniejszej prerogatywy, a ten w osobach biskupich, opackich, metropolii obojga obrządków, prelatur, kanonii i proboszczów, przez wstęp w dobra po rodzicach dziedziczne z wy-

zuciem najbliższej krwie, pomijając prawa de alendis et instruendis nobilibus stanowione, też majątki dzielnicze i prawem natury spadłe nietylko różnemi cięży długami, ale też one oddala, przeto Jaśnie Wielmożni posłowie favore stanu świeckiego Konstytucyi w tej mierze uknowania od stanów Rzeczypospolitej dopraszać się będą.

§ 4. Miasta Gdańsk i Toruń jako do ciała Rzeczypospolitej należą, a przez zabór prowincyi Pruskiej znacznej ruinie (osobliwie Toruń) podległe zostały, do których przez wprowadzenie naszych produktów, i wyprowadzenia z nichże towarów na komorach Nieponie, Dybowie, Kroli, Złotoryi i innych, obywateli tejże Rzeczypospolitej ciążeni w opłatach cła zostają, wstrętu zaś brania od nich towaru dla wymuszonego cła doznają, a ztąd większemu upadkowi podlegają, przeto Jaśnie Wielmożni posłowie zniesieniem takowego cła, jako w miastach innych kraju naszego niepraktykowanego, dopraszać się będą.

§ 5. A że żądania ziemiańskie dawniejszemi instrukcyami wyrażone, dla niewystarczającego na Sejmach czasu dotąd swego nie wzięły skutku, przeto Jaśnie Wielmożni posłowie zaczynając dawne desiderium od Ziemi naszej, dopomną się, i żądania nasze uskutecznią, oraz o zamianę cząsteczki na Kikole leżącej Królewszczyzny na inne dobra w wyrównywającym szacunku dla Jaśnie Wielmożnego pana Ignacego z Ossówki Zboińskiego, Exkasztelana Płockiego, orderów polskich Kawalera, tych dóbr dziedzica, dla ojczyzny naszej tak w stanie rycerskim, jakoteż w Senacie z potomkami swemi wysługującego się, prosić będą.

§ 6. Doznana imienia Jaśnie Wielmożnych Małachowskich do ojczyzny swojej prawdziwie przywiązana miłość, tę u nas okazać postanawia wdzięczność, ażeby Jaśnie Wielmożni posłowie radość ziemską z oddanej pieczęci wielko-koronnej Jaśnie Wielmożnemu Hiacinthowi Małachowskiemu, którego i własne patryotyczne czyny, i całej jego familii z powszechną satysfakcyą odbywanie to na Sejmach, to w Trybunałach wysługi, odżywiają pamięć wielkiego Ministra Jana Małachowskiego, którego na wzór następnym Konstytucya Sejmu konwokacyjnego podała, i traktatu Karłowickiego niegdyś pełnomocnika, Stanisława Małaehowskiego Wojewodę Poznańskiego, Najjaśniejszemu Panu oświadczyli.

§ 7. Złożą także winne podziękowania Najjaśniejszemu Panu za oddanie pieczęci mniejszej Jaśnie Wielmożnemu Księdzu Maciejowi Garnyszowi, Biskupowi Chełmskiemu, mężowi cnotą, nauką i znajomością krajowych interesów zaszczyconemu; niemniej polecą łaskawym względom J. K. M. Jaśnie Wielmożnego Lubowidzkiego, Generała Majora wojsk koronnych azardownie pociski bez oszczędzenia majątku i życia w okoliczności pilnowania granic wytrzymującego.

Którą to instrukcyę na obradach dzisiejszych ułożoną Jaśnie Wielmożnemu Marszałkowi i Wielmożnym Assessorom podpisać zleciliśmy.

Dan w Lipnie dnia 18 miesiąca sierpnia roku Pańskiego 1788.

D. Mioduski, Sędzia Ziemi Dobrzyńskiej, Koła rycerskiego Marszałek. Józef Chełmicki, Stolnik Ziemi Dobrzyńskiej, Assessor powiatu Dobrzyńskiego. Józef Humięcki, Cześnik Dobrzyński, Assessor powiatu. Ignacy Murzynowski, Podczaszy Dobrzyński, Assessor powiatu Lipieńskiego. Onufry Chełmicki, Assessor powiatu Lipieńskiego. Melchior Chlebowski, Pisarz Grodzki Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Rypińskiego Assessor. Piotr Kozicki, Burgrabia Grodzki Bobrownicki Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Rypińskiego Assessor.

189.

[Laudum, i obiór Posłów na Sejm, stronnictwa urzędowego i liczniejszego; w Lipnie dnia 16 listopada 1790 roku.]

My Rady, dygnitarze, urzędnicy, rycerstwo i obywatele Ziemi Dobrzyńskiej, za doszłym uniwersałem Najjaśniejszego Pana szczęśliwie nam panującego sejmiki posłów dodawczych na dzień szesnasty miesiąca listopada roku niniejszego wyznaczającym, celem ułożenia instrukcyi na Sejm teraźniejszy pod węzłem Konfederacyi obojga narodów odprawujący się, i dodania dwóch posłów, na dzień wyżej rzeczony szesnasty miesiąca i roku niniejszego do miasta J. K. M. Lipna obradom Ziemi naszej zwyczajnego, zjechaliśmy się; gdzie w kościele farnym za wezwaniem Pana Zastępów najsilniejszej pomocy do zagajenia sejmiku dzisiejszego przez Jaśnie Wielmożnego Adama Sumińskiego, Podkomorzego Ziemi Dobrzyńskiej, orderu św. Stanisława Kawalera, zasługami w Ziemi naszej zaszczyconego i doskonałością praw wsławionego męża przystąpiliśmy. Po którego zagajeniu i oświadczeniu swego ku wszystkim w powszechności obywatelom przywiązania, nadto po zachęceniu i użytych wszystkich do jedności pobudkach, lubo niektórzy obywatele Ziemi naszej z przybranemi z innych Województw, od wotowania usunąwszy się po wszczętym (jako świadczy skarga ziemiańska dnia dzisiejszego o zgwałcenie praw zaniesiona) tumulcie, od zjednoczonych umysłów miłość narodu prawa i wolność utrzymujących, oddzielając się, od całości obywatelskiej odstąpili. My jednak pragnąc uskutecznić obrady Ziemi naszej, jednomyślnym głosów zdaniem Jaśnie Wielmożnego Tomasza Chełmickiego, Stolnika i Komisarza cywilno-wojskowego Ziemi Dobrzyńskiej, publicznej usługi kilkakrotnie odprawieniem funkcyi poselskiej i deputackiej dowód okazującego, i wierność nieskażoną Najjaśniejszemu Panu dochowującego, za Marszałka Koła rycerskiego; tudzież za Assessorów z powiatu Dobrzyńskiego Wielmożnych Józefa Chełmickiego Podsędka Ziemi Dobrzyńskiej, i Jana Kuczkowskiego Łowczego Rypińskiego; z powiatu Lipińskiego Wielmożnych Ignacego Murzynowskiego Podczaszego Dobrzyńskiego, i Melchiora Chlebowskiego Pisarza Grodzkiego Bobrownickiego; z powiatu Rypińskiego Jaśnie Wielmożnego Raymunda Rosciszewskiego Wojskiego Rypińskiego, i Jana Orłowskiego Komornika Grodzkiego Ziemi Dobrzyńskiej; jednostajnemi podobnież głosy obraliśmy. Których podług prawa przysiąg wysłuchawszy, obrady Ziemi naszej tym sposobem uskutecznić przedsięwzieliśmy: Przyjąwszy Wielmożnego Imci pana Michała Łukowskiego, Chorążego Kawaleryi narodowej od J. K. M. do Ziemi naszej wysłanego posła, z najżywszym zamiarem oddania tej wdzięczności, która się w szczególności od każdego wiernego należy Najjaśniejszemu Panu obywatela, stosując się do prawa instrukcyą posłów Ziemi naszej tak dawniej obranym, jakoteż dnia dzisiejszego obierać mianym, jednomyślném umysłów zdaniem ułożyliśmy; a uskuteczniwszy dzieło instrukcyi, Jaśnie Wielmożnych Jana Ośniałowskiego Starostę grodowego Ziemi naszej, i Ignacego Działyńskiego Wojewodzica Kaliskiego, wojsk koronnych regimentu pieszego szefa, mężów pełnych wiadomości praw narodowych, i gorliwych o dobro publiczne obywatelów, za posłów do dawniej obranych, to jest Jaśnie Wielmożnych Nepomucena Zboińskiego, Starosty Mszańskiego, i Antoniego Nałęcza Stolnika Rypińskiego obraliśmy; pewni będąc, iż doskonałość praw i przy-

mioty w tak zacnych umieszczone mężach, łącznie z najgorliwszymi posłami trwałość religii, i ojczyzny miłość na zawsze utwierdzić starać się będą, a my zaręczając przywiązanie nasze, dowody skutkiem okazane sławić, i potomności jako wiernych ojczyznie i nam podać przyrzekamy mężów.

Które to Laudum Jaśnie Wielmożnemu Podkomorzemu Dobrzyńskiemu sejmik dzisiejszy zagajającemu, tudzież Jaśnie Wielmożnemu Marszałkowi i Wielmożnym Assessorom podpisać, i sposobem oblaty do ksiąg podać zlecamy.

Dan w Lipnie dnia szesnastego miesiąca listopada, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego dziewięćdziesiątego.

Adam Sumiński, Podkomorzy Ziemi Dobrzyńskiej, jako primus in ordine sejmik dzisiejszy zagajający. Tomasz Chełmicki, Stolnik Ziemi Dobrzyńskiej, dzisiejszych obrad Marszałek. Józef Chełmicki, Podsędek Ziemi Dobrzyńskiej, Assessor powiatu Dobrzyńskiego. Jan Kuczkowski, Łowczy Rypiński, Assessor powiatu Dobrzyńskiego. Ignacy Murzynowski, Podczaszy Ziemi Dobrzyńskiej, Assessor z powiatu Lipieńskiego. Melchior Chlebowski, Pisarz Grodzki Bobrownicki Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Lipieńskiego Assessor. Raymund Rościszewski, Wojski Rypiński, Assessor powiatu Rypińskiego. Jan Alojzy Orłowski, Komornik Grodzki Ziemi Dobrzyńskiej, z powiatu Rypińskiego Assessor.

190.

[Laudum, obiór Posłów i instrukcya „strony przeciwnej", osobno sejmikującej tegoż dnia 16 listopada 1790 roku.]

My urzędnicy, dygnitarze, i całe rycerstwo Ziemi Dobrzyńskiej, pobudzeni najprzód uniwersałem J. K. M. P. N. M. pod dniem siedmnastym miesiąca października roku bieżącego w Warszawie datowanym, a dnia dwudziestego drugiego miesiąca tegoż do ksiąg Grodzkich Bobrownickich Ziemi Dobrzyńskiej sposobem oblaty wniesionym, i baczną dla narodu naszego na każdy raz tchnąć pragnącą czułością zachęceni, tu do miasta J. K. M. Lipna, miejsca obradom Ziemi naszej prawem wyznaczonego na dzień dzisiejszy, to jest szesnasty miesiąca listopada zjechawszy się, i po godzinie dziewiątej do kościoła tutejszego farnego Lipieńskiego przybywszy, najprzód cześć Najwyższemu Bogu należytą oddać, i Jemu najwinniejszy hołd przez wysłuchanie ofiary Bożej dzieło porządnego sejmikowania poprzedzać zwykłej wyrządzić umyśliliśmy; w tém do tej ofiary przygotowaniu, tumultem przeciwnej partyi zdobytemi szablami przybyłej, a gwałtowności domowi Bożemu i niniejszym obradom nawet na osobach wielu obywateli dopełniającej, (jak zaświadczy manifest nas wszystkich względem takowych bezprawiów na dzisiejszym dniu uczynić mianej*) przerażeni, unikając większych gwałtowności celem przyspieszenia i rozpoczęcia obrad, o zagajenie sejmiku Jaśnie Wielmożnego Podkomorzego Ziemi naszej jako pierwszego ex ordine urzędnika uprosiwszy; po zagajeniu i podaniu do laski marszałkowskiej dwóch pretendentów, to jest Jaśnie Wielmożnego Tomasza Chełmickiego Stolnika Dobrzyńskiego, Komisarza cywilno-wojskowego Ziemi naszej, i W. Mikołaja także Chełmickiego, Skarbnikiewicza Dobrzyńskiego; gdy się na jednego z onych z przeciwną partyą zgodzić nie można było, do wotowania przystąpić chcieliśmy, w tém po odstąpieniu na stronę z miejsca przeciwnej partyi

większość głosów naszych poznającej, i dlatego wotować się niechcącej, gdy partya przeciwna w mniejszej liczbie obywateli dwoić obrady przedsięwzięła, my nie ruszając się z miejsca, na Marszałka Wielmożnego Mikołaja Chełmickiego, Skarbnikiewicza Ziemi Dobrzyńskiej większością głosów wybraliśmy; po którego wybraniu i przed Jaśnie Wielmożnym Bonawenturą Paprockim, Cześnikiem Dobrzyńskim, komisyi cywilno-wojskowej Ziemi Dobrzyńskiej Komisarzem, przysięgi uroczystéj prawem przepisanej wykonaniu, na Assessorów zaś Wielmożnych Ichmciów panów: z powiatu Dobrzyńskiego Jana Rutkowskiego, Sędzica ziemskiego Dobrzyńskiego, Mikołaja Ciołkowskiego; z powiatu Lipieńskiego, Marka Zielińskiego, Podczaszyca Rożańskiego, Pawła Chmielewskiego, Komornika ziemskiego Zawskrzyńskiego; z powiatu Rypińskiego Juliusza Cissowskiego, Staróścica Staro Rypińskiego, i Antoniego Sraszewskiego zaprosiliśmy. Po których obraniu i przed Jaśnie Wielmożnym Marszałkiem przysięgi podług przepisu prawa wykonaniu, za podaniem przez pana Jaśnie Wielmożnego Marszałka do funkcyi poselskiej, Wielmożnego Pawła Paprockiego, Łowczego Dobrzyńskiego, Maryana Rutkowskiego, Sędzica ziemskiego Dobrzyńskiego pretendentów, tychże samych Wielmożnych Paprockiego Łowczego i Rutkowskiego Sędzica za posłów na Sejm terazniejszy jednomyślnością głosów, a większością od przeciwnej strony, i to przytomnych, wykrzyknęliśmy, i tych za aktualnych Ziemi naszej posłów mieć chcemy; którzy podług danej instrukcyi, jako wiarą nieposzlakowaną służyć ojczyznie będą, mamy nadzieję, tak raczą wedle polepszenia sytuacyi kraju najmocniejsze czynić starania. Zważając zaś czułą Najjaśniejszych teraz sejmujących stanów ku uszczęśliwieniu narodu troskliwość, oraz Jaśnie Wielmożnych i Jaśnie Oświeconych Marszałków obojga narodów światłej, i aż do brania przykładu patryotycznej myśli, do ugruntowania tej narodu szczęśliwości wypływające dążenia, w liście onychże pod dniem 17 października roku bieżącego wydanym jawnie okazujące się. Stosownie do myśli w pomienionym liście wyrażonej, tychże Jaśnie Wielmożnych posłów naszych obowięzujemy, aby na uczynienie elekcyi na tym Sejmie na osobę Najjaśniejszego Elektora Saskiego pozwolili, nie przecinając na dalsze czasy wolnej elekcyi następców tronu wedle woli swojej; którym to Jaśnie Wielmożnym posłom tak teraz, jak dawniej od nas wybranym za jednomyślną obywateli zgodą takową dajemy instrukcyę.

§ 1. Jako klejnot szlachectwa nie na przewyższającym majątku, ale na równości urodzenia zasadza się, tak Jaśnie Wielmożni posłowie starać się będą, aby na sejmikach i zjazdach publicznych obywatele bez possessyi będący klejnotem szlachectwa zaszczyceni, równie z obywatelami osiadłemi wotowali.

§ 2. Gdy stan szlachecki celem polepszenia sytuacyi kraju liczne podatki opłaca, i więcej płacić z ustawy Sejmu terazniejszego spodziewa się, przeto uwalniając stan rycerski od dalszego a większego podatkowania, wszystkie Starostwa et quovis titulo królewszczyzny, aby na skarb odebrane były; na które kontrakty sześcioletnie sposobem dzierżawy z obowiązkiem nałożenia reparacyi na rzecz szlachty osiadłych lub kaucyą mających od skarbu Rzeczypospolitej per plus offerentiam wychodzić mają. A gdyby które Starostwo lub królewszczyzna przez kogo za poprzedzającą urzędową tranzakcyą kupione okazały się, tedy skarb Rzeczypospolitej summy za takowe kupno wyłożone przysięgą super quantitatem ewinkować miane, wrócić winien: a tak wojsko do sta tysięcy skompletowane będzie, i płaca na one wydostarczy.

§ 3. Zabezpieczając całość praw kraju naszego, a znając, jak wysoko klejnot

szlachectwa ceniony być winien, przeto Jaśnie Wielmożni posłowie domawiać się będą, aby za granice do jakiegokolwiekbądź mocarstwa od trzeciego pokolenia szlachta rodowita wysyłana była.

§ 4. Gdy bezpieczeństwo Archiwów Rzeczypospolitej skład praw i pamiątkę wolności mających, opatrzone być winno, przeto aby metrykanci i inni officyaliści dla straży tychże Archiwów szlachta rodowita od trzeciego pokolenia, pignus responsionis mająca, stanowieni byli.

§ 5. Domawiać się i starać będą, aby wojskowi urzędów sędziowskich nie nosili, lecz aby ex nunc inni na miejsce onych obrani lub ustanowieni byli.

§ 6. Gdy przez obrócenie skór na skarb, podatek regularnie do tegoż skarbu nie wchodzi, i obywatele uciążonymi być się sądzą, przeto aby zamiast brania skór rzeczonych do skarbu, podatek od wołu na rzeźników był ustanowiony.

§ 7. Gdy przez handel kraj każdy najwięcej zwykł się ubogacać, a ten przez ustanowienie wysokiego, a często narzucenie arbitralnego cła zmniejszony okazuje się, przeto Jaśnie Wielmożni posłowie domagać się będą, aby Rzeczpospolita z sąsiedzkiemi potencyami traktaty handlowe zmniejszając cła zawarła.

§ 8. Gdy na tém wiele krajowi zależy, aby szlachta wzrost brała, a pomniejszoną nie była, przeto aby mieszczanom, pod żadnym pretextem, dóbr kupowanie zabronione było.*

§ 9. Gdy przez utratę XX. Jezuitów wiele kraj nasz szkodować zdaje się, którzy wpajając w młodzież ducha religii rozumnych i zdatnych do usług ojczyzny przez danie przyzwoitej edukacyi dawniej wystawiali mężów, przeto Jaśnie Wielmożni posłowie stanów Rzeczypospolitej prosić będą, aby te udawszy się do Ojca świętego, zakon ten Jezuitów być przywróconym wyjednały, którzyby kontentując się, acz małym funduszem przez stany Rzeczypospolitej obmyślić mianym, szkoły dla edukacyi młodzieży rozpoczęli.

§ 10. Ponieważ szkoły przez komisyę edukacyjną ustanowione, znacznie są odległe od Ziemi naszej, przez co obywatele ubożsi nie są w stanie posyłania swych synów, przeto aby Ojcom Bernardynom w Skąpem, jako tej usługi i pracy podejmującym się, uczenie szkół* pozwolone było.

§ 11. Gdyby na Sejmie terazniejszym prawo szkodliwe całości kraju, wolności, oraz prerogatywom dla stanu szlacheckiego służącym, quovis modo ustanowione było, tedy Jaśnie Wielmożni posłowie przeciwko takowemu prawu przed aktami krajowemi manifestować się powinni.

§ 12. Gdy usługi Wielmożnego Bernarda Koziebrodzkiego, bywszego Podsędka Ziemi naszej, na urzędzie tym ciągiem lat trzydzieści dziewięć, jakoteż na wielu funkcyach nieskazitelnie z ukontentowaniem i sławą Ziemi dopełnione, wdzięczności od serc obywateli wymagają, przeto zlecamy Jaśnie Wielmożnym posłom, aby onego imieniem Ziemi naszej łaskawym Najjaśniejszego Pana względom zalecili.

Względem dopełnienia czego wszystkiego pewną w onych i nieomylną pokładamy nadzieję, że cnotą swoją dobrze nam, nawet z poprzedników swoich znaną, naszej w sobie położonej nie zawiodą ufności.

Które to Laudum podpisami rąk Jaśnie Wielmożnego Marszałka i Wielmożnych Assessorów stwierdzone, oraz manifest przez nas na dniu dzisiejszym uczyniony do akt grodu Bobrownickiego sposobem oblaty podać zleciliśmy.

Działo się w Lipnie w kościele farnym dnia 16 listopada 1790 roku.

Mikołaj Chełmicki, Marszałek Koła rycerskiego sejmiku Ziemi Dobrzyńskiej. Jan Rutkowski, z powiatu Dobrzyńskiego Assessor. Mikołaj Ciołkowski, z powiatu Dobrzyńskiego Assessor. Marek Zieliński, z powiatu Lipieńskiego Assessor. Paweł Chmielewski, z powiatu Lipieńskiego Assessor. Juliusz Cissowski, z powiatu Rypińskiego Assessor. Antoni Straszewski, z powiatu Rypińskiego Assessor.

191.

[„Skarga i zażalenie" przeciw „stronie przeciwnej", z dnia 6 grudnia 1790 roku.]

Z K. 40. Bobr. Gr. Rel. f. 688.

Do urzędu i ksiąg Grodzkich Starościńskich Bobrownickich Ziemi Dobrzyńskiej, my niżej na podpisach wyrażeni osobiście stanąwszy od dnia blisko przeszłych sejmików okropnym widokiem przeniknieni, widząc swobód ojczystych i prawem zabezpieczonych obaliny, niemniej od dnia oblaty i zelżywego opisu, jakoby na miejscu obrad był tworzony, nieuleczoną na sercach naszych do tego momentu czując ranę, nie możemy dłużej zamilczyć niesłychanych zapędów na osoby nasze ściągnąć zamierzonych* czystą duszą i umysłem istotną wynurzając postępowania sejmikowego prawdę, objaśniając oraz zażalenie: w kościele parafialnym Lipieńskim nie z ujmą sławy, nie z oczernieniem honoru, bez wyszczególnienia podług prawa w akcie publicznym osób, lecz tylko o zgwałcenie w powszechności prawa nastąpione, w głos obywatelstwu czytane, przez zagajającego Jaśnie Wielmożnego Adama Sumińskiego, Podkomorzego Ziemi Dobrzyńskiej, orderu świętego Stanisława Kawalera, i urzędników w Ziemi naszej, tudzież obywateli ziemianów w liczbie blisko pięciuset osób nieodstępnie na miejscu obrad podpisane, solenną zanosimy w następujących wyrazach protestacyą przeciwko Jaśnie Wielmożnym, Wielmożnym i Urodzonym, Bernardowi Koziebrodzkiemu, Ex-Podsędkowi ziemskiemu Dobrzyńskiemu; Bonawenturze Paprockiemu, Cześnikowi, Komisarzowi cywilno-wojskowemu; Pawłowi [Paprockiemu] Łowczemu Ziemi Dobrzyńskiej; Franciszkowi Machcińskiemu Wojskiemu i Komisarzowi cywilno-wojskowemu Ziemi Dobrzyńskiej; Stanisławowi Miecznikowi, Onufremu Komisarzowi cywilno-wojskowemu, i Mikołajowi, Skarbnikowiczom Ziemi Dobrzyńskiej, braci rodzonym Chełmickim; i Komisarzowi cywilno-wojskowemu tejże Ziemi Janowi i Juliuszowi, braciom rodzonym Cissowskim; Pawłowi Komornikowi ziemskiemu Zawskrzeńskiemu, i Leonardowi braci rodzonym Straszewskim; Kajetanowi Romockiemu, szambelanowi J. K. Mci; Szczęsnemu Burgrabiemu Grodzkiemu Płockiemu, i Kazimirzowi Łukowskim; Konstantemu i Mikołajowi braci rodzonym Ciołkowskim; Antoniemu ojcu, Michałowi synowi, i Józefowi synowcowi Okońskim, Jakubowi Ligowskiemu Burgrabiemu Grodzkiemu Bobrownickiemu; Tomaszowi Turskiemu; Walentemu ojcu, Michałowi i Józefowi synom Bromirskim; Jakubowi ojcu, Kazimierzowi, Maciejowi synom Nadroskim; Andrzejowi Marcinowi i Michałowi braci rodzonym Olszewskim; Janowi Uleńskiemu, Piotrowi Uwsińskiemu*?; Ignacemu stryjowi, Albinowi synowcowi Krzyżanowskim; Walentemu Skulskiemu; Szymonowi Potrzuskiemu*; Franciszkowi i Dominikowi Ostrowskim; Janowi Dóbr-

skiemu; Piotrowi i Marcinowi Czermińskim; Tomaszowi Tłubickiemu; Szymonowi Kapuścińskiemu; Szymonowi Krzywkowskiemu; Janowi Czermińskiemu; Janowi Smolińskiemu; Franciszkowi Kętfińskiemu*, Regentowi cywilno-wojskowej komisyi Ziemi Dobrzyńskiej; Michałowi Kozickiemu; Kacprowi Jasińskiemu; Kacprowi Trzcińskiemu; Marcinowi Okońskiemu; Adamowi i Mikołajowi Zagrobskim; Józefowi i Maciejowi Zdziemborskim; Bartłomiejowi Gorzechowskiemu; Janowi Krajewskiemu; Waleryanowi Michałowi i Jakóbowi Białkowskim; Józefowi Zdunowskiemu; Andrzejowi i Antoniemu Wiadrowskim; Wojciechowi Strusińskiemu; Jakóbowi i Franciszkowi Dzierzeńskim; Łukaszowi Niekrasiowi; Melchyorowi, Michałowi, i Karolowi Brzeskim; Franciszkowi i Michałowi Jaworskim; Janowi Rzeszotarskiemu; Wojciechowi, Janowi, i Piotrowi Sulińskim; Tomaszowi Chodubskiemu; Wojciechowi Trzcińskiemu; Maciejowi Kraszewskiemu; Piotrowi Koziorowskiemu; Wojciechowi Olszewskiemu; Mikołajowi i Janowi Kraiewskim; Piotrowi Sułockiemu; Jakóbowi Mioduskiemu; Janowi de Rojewo Rzeszotarskiemu; Michałowi i Stanisławowi Sułkowskim; Adamowi i Franciszkowi Wolskim; Franciszkowi Dobrzenieckiemu; Maciejowi i Konstantemu Tłuchowskim; Janowi de Gilno Olszewskiemu; Janowi i Marcinowi Boboleckim; Janowi i Antoniemu Gronwaldom; Szymonowi i Bartłomiejowi de Borzymino Kisielewskim; Kazimierzowi Sniechowskimu; Felicyanowi Mazowieckiemu; Michałowi Pląskowskiemu; Mateuszowi, Maciejowi, i Antoniemu Siecińskim; Bartłomiejowi i Stanisławowi Cetkowskim; Wojciechowi Radomińskiemu; Wawrzeńcowi i Janowi Bętlewskim; Wojciechowi Sierakowskiemu; Bartłomiejowi i Pawłowi Księżopolskim; Ignacemu Ostrowickiemu; Wawrzeńcowi, Stanisławowi, i Kazimierzowi Zglenickim; Gabryelowi i Janowi Chlebowskim; Tomaszowi Wilkosłowskiemu; Józefowi, Antoniemu, i Bartłomiejowi Goyskim; Janowi Sumińskiemu; Walentemu Józefowiczowi, Burgrabiemu grodzkiemu płockiemu; Ignacemu Czerminskiemu; Józefowi i Janowi Machcińskim; Józefowi Stanisławowi, Walentemu, Łukaszowi, Piotrowi, Waleryanowi i Tomaszowi Paprockiemu; Antoniemu Strupczewskiemu; Maciejowi, Jakubowi, Wojciechowi, Filipowi i Rochowi Kisielewskim; Franciszkowi Ładzie; Kazimierzowi i Józefowi Miłodrowskim; Józefowi, Janowi, Franciszkowi, Michałowi, Kazimierzowi, Pawłowi, Wojciechowi i Walentemu Malanowskim; Szymonowi Rybickiemu; Chylaremu* Rokickiemu; Pawłowi Strusiowi i innym napotém wyrazić się mianym,* tudzież urodzonym Mateuszowi, Franciszkowi i Andrzejowi Święcickim:

Iż rzeczeni Jaśnie Wielmożni, Wielmożni i Urodzeni, partykularną niechęcią uwiedzeni, rzuciwszy najprzód na niektóre z naszej strony osoby znakomite przed następującemi sejmikami pewną w dalszym czasie wyrażoną potwarz, odważyli się publiczną mięszać spokojność, i zebrawszy z obcego województwa część niejaką obywateli pociskiem swoim uprzedzonych, zjechali w wilią sejmików do Lipna, w którym nocując w dobrych humorach będąc, z strony naszej gdzie napadli przyjaciół, jakoto Urodzonych: Walentego Ośmiałowskiego i Macieja Bledzewskiego, niewinnie spoliczkowali, niemniej Starczewskiego i Kłobukowskiego szablami w ręce* obcięli, a nazajutrz, w dzień sejmików, równo ze dniem tamtejszemu księdzu o oddanie kluczy do kościoła silne naprzykrzenia czynili, którym gdy ksiądz, że nie było zwyczajem w tak rannym czasie odprawiać sejmiku, nadto bez zjechałych w większej daleko części urzędników i obywatelów, kluczy dać nie chciał ani kościoła otworzyć, trwała ta utarczka względnie otworzenia kościoła blisko do godziny ósmej; na którą, gdy z nas żałących się niektórzy blisko nocując przybywszy

do Lipna, zastaliśmy stronę przeciwną w jedném zgromadzeniu na rynku stojącą, z naszej zaś strony niektórzy urzędnicy i obywatele w stancyach swoich zostawali, do których i my częścią dla oddania wizyt, częścią oczekując Jaśnie Wielmożnego Podkomorzego Ziemi naszej, wkrótce przybyć mającego, w dobrej ufności, iż nic podstępnie działaném nie będzie, udaliśmy się. Lecz ledwie w jednej stancyi wizytę odbywszy, wychodząc z niej, usłyszeliśmy silny głos w kościele przez przeciwną stronę »vivat« nieustannie wołający. Na ten odgłos, opuściwszy inne wizyty, zostawiwszy oraz w stancyach naszych wielu obywatelów, z niektórymi tylko do kościoła iść zaczęliśmy. Jaśnie Wielmożny Starosta w osób trzy przed nami do kościoła wszedłszy, aby zjednoczył przeciwnej strony serca, jak zawsze do tego słońca dąży, nie spodziewając się w kościele żadnych zasadzek; natychmiast ze wszystkich stron szablami na niego uderzono, w którym tak wielkim tumulcie szlachty, zdradziecko, bo z tyłu, od kogoś w twarz ranionym został. Obywatele nasi dlatego razem do kościoła z Jaśnie Wielmożnym Starostą przyjść nie mogli, że się przez furtkę ciasną u cmentarza przecisnąć nie łatwo im było. Potém, gdy wchodzić do kościoła mieli, z przeciwnej strony szlachta z dobytemi szablami z kościoła wypadłszy, nieco onych wstrzymała. Dopiero gdy się jedni w ucieczkę udali, drudzy do kościoła cofnęli, nasi obywatele w kościół weszli. Zastaliśmy wszystkich z dobytemi szablami; jednych na ołtarzach stojących, które ciężko, nie jak ludziom przystoi, znieważyli i podeptali, drugich na gradusach i innych miejscach, krzyczących nie jak w kościele, ale w jak najpodlejszém miejscu, ile jeszcze, że Sanctissimum do zakrystyi nie było przeniesione. Obywatele zaś nasi w większej nierównie liczbie będący, ujrzawszy zdradliwy przypadek na osobie Jaśnie Wielmożnego Starosty wykonany, tyle w sercach ich wzruszył czułości, [że] gdybyśmy byli wszystkich nie użyli sposobów wstrzymania takowych zapędów, pewnieby obrady sejmikowe na samym rozlaniu krwi ukończone zostały. Ksiądz tameczny, gdy się uspokojenia tumultu przez stronę przeciwną czyniącego* doczekać nie mógł, przymuszonym bez odprawienia Mszy świętej przez stronę przeciwną z dobytemi szablami przed wielkim ołtarzem stojącą, przecisnąć się i Sanctissimum do zakrystyi przenieść, został. W tém gdy Jaśnie Wielmożny Sumiński, Podkomorzy Ziemi naszej, do kościoła przybył, i zagaiwszy podał za kandydatów do marszałkostwa Jaśnie Wielmożnych Tomasza Chełmickiego Stolnika i Komisarza cywilno-wojskowego Ziemi Dobrzyńskiej, publiczne i liczne funkcye odprawującego (po odstąpieniu pierwej przez niego funkcyi poselskiej); drugiego Wielmożnego Imci pana Mikołaja Chełmickiego, Skarbnikiewicza Ziemi Dobrzyńskiej. Gdy z tych większość głosów, samych tylko urzędników wyższych i obywatelów Ziemi Dobrzyńskiej Posessyonatów złożona, a nie obcych, Jaśnie Wielmożnego Stolnika Dobrzyńskiego, a zaś strona przeciwna Wielmożnego Pana Skarbnikiewicza w tejże Ziemi, w mniejszej daleko liczbie, i to jeszcze z innych województw, za Marszałków okrzyknęli, a w tej mierze z kandydatów ktoby był Marszałkiem, godzić się nie chcieli, ale bardziej na samych okrzykach, tumulcie i dobywaniu szabel czas trawili, tak, iż Jaśnie Wielmożny zagajający słowa wymówić nie mógł; i lubo stronę przeciwną do wotowania zachęcał, lecz ta, widząc się być w małej liczbie obywateli Ziemi Dobrzyńskiej, przystąpić przez żaden sposób nie chciała. Dlaczego Jaśnie Wielmożny zagajający uważając większość głosów, za Marszałka Jaśnie Wielmożnego Stolnika Dobrzyńskiego oraz z Assessorami na środku kościoła, jak zwyczaj jest dawny sejmikowania, obrać wraz z obywatelami umyślił; a zaś strona przeciwna nie chcąc się łączyć

przed Wielkim ołtarzem, także swego Wielmożnego Imci pana Mikołaja Chełmickiego jakoby Marszałkiem wraz z assessorami wbrew prawu ogłosiła. Tudzież niby za posłów Wielmożnych Imci panów: Pawła Paprockiego Łowczego Ziemi Dobrzyńskiej, drugiego Maryana Rutkowskiego Sędzica ziemskiego Dobrzyńskiego, żadnej funkcyi publicznej ani usługi ziemiańskiej nie odbyłego,* nadto pierwszy raz na sejmiku będącego, którego prawo od poselstwa oddala, w liczbie osób mniejszej, i to jeszcze z obcych województw sprowadzonych, niektórych po dwa i trzy razy piszących się, niektórych na sejmiku nie będących, nie napisawszy wprzód instrukcyi, ani nie miawszy credenciales od posła J. K. M., wybrała, i zaraz z kościoła bez żadnej swojej czynności napisanej, jedynie od niektórych tylko szlachty na goły membran podpisy odebrawszy, niebawnie wyszła. Dopiéro po stancyach wmówiwszy w niektórych obywateli już poprzedniczo na Manifest strony naszej o nielegalność wszelkich czynności strony przeciwnej napisany piszących się. Ciż obywatyle dobrym duchem tchnięci nie wiedząc o tém, żeby się mieli na Manifest przeciwko stronie naszej pisać, ale raczej na elekcyą następnego Króla podpisy od nich wymuszała,* i z takich to swoich przemysłów część niejaką szlachty, jednak mniejszą ogromadziła.* Strona zaś nasza po obraniu Marszałka wraz z Assessorami, przyjąwszy posła J. K. M., odebrawszy od niego credenciales, napisawszy instrukcyą i Manifest w kościele, i onże podpisawszy, niemniej posłami Jaśnie Wielmożnych Jana Ośmiałowskiego, Starostę Bobrownickiego, orderu Świętego Stanisława kawalera, przytomnego, nie tak jak strona przeciwna w swojem zażaleniu pisze, że nie był przytomnym, który od lat swoich uzupełnionych na usługach publicznych Ziemi naszej z azardem zdrowia i majątku funkcye odbywa, i z nichże obywatelstwu na sejmikach relacyą czynności swej zawsze czynił; stąd nigdy i w niczém nie był szlakowany; tudzież Ignacego Działyńskiego Generała i Szefa regimentu pieszego wojsk koronnych, orderu Świętego Stanisława kawalera, równemi cnoty i przymiotami zaszczyconego, na kilku sejmikach upewnienie funkcyi poselskiej mającego, w liczbie daleko większej urzędników wyższych i obywatelów Ziemi Dobrzyńskiej, possessyonatów, utworzyła, a po obraniu Laudum napisała. Uzupełniwszy swoje takie prawne dzieła, tegożsamego dnia każdy w dom swój odjechał; nie tak, jak strona przeciwna dopiero dnia drugiego po sejmiku z Lipna w wieczór odjechała, a w czasie siedzenia swego podpisy od szlachty w stancyach wymuszała i wszystkie swoje bezprawnie czynności pisała. Przeto żałący się o nieważność instrukcyi, Laudum obrania niby posłów i Manifestu strony przeciwnej, samo czernidło i opis w sobie mającego, sprowadzenia szlachty z obcych województw, szczególnie dla czynienia tumultów, rzucenie nienależytych pocisków, nieuszanowanie świątnicy Boskiej, odłączenie się od zagajającego sejmik. Stojąc przy instrukcyi, manifeście, obraniu posłów i Laudum, prawnie i legalnie nastąpionych, znowu a znowu niniejszą niesiemy skargę i zażalenie.

J. Ośmiałowski, Chorąży Rypiński Ziemi Dobrzyńskiej. Lukasz Piotrowski, Podstoli i Komornik ziemski Ziemi Dobrzyńskiej. Jan Kuczkowski Łowczy Rypiński Ziemi Dobrzyńskiej. Jan Aloyzy Orłowski, Komornik graniczny Ziemi Dobrzyńskiej. Łukasz Ośmiałowski, Cześnik Radziejewski. Jaśnie Wielmożny z Rycht Junosza Humiecki, S. D. Michał Łukowski. Antoni Norbert Chaliński. Marceli Białowieski. Joachim Ośmiałowski. Jan Chaliński.

Działo się w zamku Bobrownickim dnia 6 Grudnia 1790 roku.

192.

[Obiór Komisarzy magazynów wojskowych i przystąpienie do Konfederacyi Targowickiej.]

W Lipnie dnia 23 Sierpnia 1792 roku.

My urzędnicy, dygnitarze i obywatele Ziemi Dobrzyńskiej, do miasta Lipna obradom Ziemi naszej zwykłego, dnia i roku niniejszych, przez Jaśnie Wielmożnego Michała Kazimierza Rokitnickiego, Starostę Rożańskiego, szambelana J. K. M., orderu św. Stanisława Kawalera, Konfederacyi Ziemi Dobrzyńskiej Marszałka, wezwani, zjechawszy się:

Ponieważ już kommendy wojsk w Ziemi naszej dyslokowane zostają, i pewnymi nie można zostawać, aby więcej komend ordynansowych na stojenie* w Ziemię naszą nie było, a potrzeba ogólna tak wojska jako i obywateli wymaga, iżby magazyny dla wojska w czasie, a względem obywateli w równym co do proporcyi rozkładzie dostarczane były, a do tego dzieła uproszenie* obywateli wypada, przeto my na czas konsystencyi wojska w Ziemię naszą przybyłych i przybyć mogących, uproszonych Wielmożnych Jana Kuczkowskiego Podczaszego Rypińskiego, Pawła Paprockiego, Łowczego, Sędziów ziemiańskich; Tomasza Koziebrodzkiego, Skarbnika Ziemi Dobrzyńskiej, do powiatu Dobrzyńskiego; Michała Czarnomskiego, Cześnika Rypińskiego, Tadeusza Chełmickiego, Skarbnikiewicza Dobrzyńskiego, Szymona Rutkowskiego, Komisarza cywilno wojskowego Ziemi Dobrzyńskiej, do powiatu Lipińskiego; do powiatu zaś Rypińskiego Jakuba Straszewskiego, Sędziego ziemiańskiego, Jana Cisowskiego, Komisarza cywilno wojskowego Ziemi Dobrzyńskiej, Ignacego Krzyżanowskiego, wybieramy; którzy podług okoliczności wypadać mogących miejsca i czasy zasiadania pomiędzy sobą ułożą.

Magazyn z dymów rolniczych do ułożonych w Komisyi cywilno wojskowej taryf i uniwersałów generalności wyszłych i potém wyjść mogących stosując się, na Ziemię naszą rozdyspartymentują, a zakładając na ich nieposzlakowanej cnocie zaufanie, z komendami podług potrzeb wypaść mogących znosić się będą. Którzy tak wybrani Wielmożny Kuczkowski, Paprocki, Koziebrodzki, Chełmicki, Straszewski, Krzyżanowski, przytomni przysięgi rothą dla Komisarzów przepisaną wykonali, a Wielmożny Czarnowski, Cisowski i Rutkowski, nieprzytomni, w kancelaryi Konfederacyi Ziemi naszej takąż wykonać obowiązani zostaną. Niemniej na delegatów do generalnej Konfederacyi pod laską Jaśnie Wielmożnego Stanisława Szczęsnego Potockiego, Generała artyleryi Koronnej utworzony, Jaśnie Wielmożnych Gabryela Podoskiego, Kasztelanica, orderu św. Stanisława Kawalera, i Mikołaja Chełmickiego, Skarbnikiewicza, i Konsyliarzów Konfederacyi Ziemi Dobrzyńskiej, dla uczynienia imieniem Ziemi naszej rekognicyi wybieramy, a tym instrukcyą Jaśnie Wielmożny Marszałek wraz z Jaśnie Wielmożnymi Konsyliarzami podpisze.

Działo się w Lipnie dnia 23 Sierpnia 1792 roku.

Michał Kazimierz Rokitnicki, Marszałek Konfederacyi Ziemi Dobrzyńskiej.

193.

[Wzmocnienie liczby Konsyliarzów do sądów Konfederacyi Targowickiej.]

W Dobrzyniu, dnia 26 września 1792 roku.

My dygnitarze, urzędnicy i obywatele Ziemi Dobrzyńskiej, na dzień dzisiejszy sądom Konfederacyi Ziemi naszej wyznaczony, do miasta Dobrzynia zjechawszy się, znając potrzebę przez wzgląd bycia przedtém w sądach ziemskich i grodzkich kadencyi siedmiu gęstych odbywania się, a przez to dla ulgi Jaśnie Wielmożnemu Marszałkowi i Konsyliarzom Ziemi naszej powiększenia liczby Konsyliarzów postanowienie kadencyi podług przepisu uniwersałów Najjaśniejszej Konfederacyi Generalnej Jaśnie Wielmożnego Marszałka do żądań obywatelów zawsze z dogodnością Ich przychylającego się, a Konsyliarzów urządzenie zostawiwszy, powiększając liczbę Konsyliarzy, za Konsyliarzów Wielmożnych Józefa Koziebrodzkiego, Pisarza ziemskiego Dobrzyńskiego, Michała Humieckiego, Generała wojsk Koronnych, Jakuba Straszewskiego, Pawła Chmielewskiego, Kazimierza Milodroskiego, Wojciecha Goczkowskiego wybieramy, którzy jednomyślnością wszystkich obywateli wybrani, na tę rothę: »Ja obrany Konsyliarz Ziemi Dobrzyńskiej przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy świętej jedynemu, iż ja urząd mój Konsyliarski dla odzyskania swobód ojczystych według Boga, sumienia, ustaw Konfederacyi niniejszej, sprawować będę; na Radzie wiernie radzić będę, Konstytucyą Trzeciego Maja, jako grobem wolności i Rzeczypospolitej będącą, wszystkiemi siłami niszczyć będę, sukcessyą Tronu i Monarchii wszystkiemi siłami odwracać będę; władzy Królów polskich rozszerzenia dopuszczać nie będę; tych, co przeciw wolnościom szlacheckim za sukcessyą Tronu, za rozszerzeniem władzy Królów, intrygować i namawiać lub machinować będą, przed Konfederacyą i publicznością wydawać będę; na oderwanie najmniejszej cząstki kraju lub jego attynencyi dozwalać nie będę; wiarę świętą katolicką rzymską bronić będę; wolność i równość szlachecką utrzymywać i bronić będę; z adherentami Konstytucyi Trzeciego Maja żadnego porozumienia się na zgubę Rzeczypospolitej lub swobód ojczystych mieć nie będę; Sądy Konfederackie według Boga, prawa i sumienia sądzić będę; recessu od Konfederacyi czynić nie będę, póki sukcessya Tronu i Konstytucya Trzeciego Maja skassowana nie będzie, póki Rząd Republikański się nie wróci, i póki Konfederacya rozwiązana nie będzie; a od tej przysięgi mojej żadnego uwolnienia ani rozgrzeszenia od nikogo żądać nie będę, a choćby mi było od kogokolwiek ofiarowane, tedy nie przyjmę; tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna męka Jego;« w obecności Jaśnie Wielmożnych Marszałka i Konsyliarzów, oraz wszystkich obywateli przysięgę natychmiast wykonali.

A że zaś w żądaniach naszych z potrzeby najkonieczniejszej wynikających, w czasie terazniejszym nigdzie udać się jako do związku naszego ogólnego Naczelnika pierwotnie nie możemy, przeto dopraszamy się, aby uniwersał Najjaśniejszej Konfederacyi generalnej pod dniem 21 czerwca roku niniejszego względem exakcyi wydany, co do wszystkich artykułów był uiszczony, to jest, aby exakcya przez Jaśnie Wielmożnego Marszałka urządzoną była, a ona w mieście Lipnie jako miej-

scu najdogodniejszém ile środkowym Ziemi naszej odbywała się, oraz iżby zaradzenie względem tego nastąpiło, aby obywatele przez przetrzymywanie w odbieraniu podatków, wyciąganie zbytnich nad zamiar do złota dodatków, i innych skrzywdzeń, (wyrazić się, gdy tego potrzeba będzie wyciągała, mianych), krzywdzeni nie byli; tudzież aby reszta wyciągniętych w racie Septembrowej roku zeszłego nad opis prawa na futeraż pieniędzy obywatelom powróconą została; niemniej, iżby baczne w to wejrzenie nastąpiło, gdzie pobór w racie czerwcowej roku teraźniejszego przez obywateli wniesiony obróconym zostaje; także żeby kalkulacya z kassy komissyi porządkowej, cywilno-wojskowej, od kogo należyć będzie, całkowicie złożoną została.

Nakoniec, aby troskliwe zaradzenie tam, gdzie należy, o złożenie ksiąg Grodzkich w mieście Lipnie, powszechności Ziemi naszej dogodném, bo środkowém, i przy składzie ksiąg Ziemskich do tego sporządzonym wystarane było. Co wszystko starunkom i troskliwości onych zostawujemy.

Dan w Dobrzyniu dnia 28 września 1792 roku.

Paweł Paprocki. Tomasz Koziebrodzki. Onufry Koziebrodzki. Franciszek Karol dwóch imion Rosciszewski. Albin Krzyżanowski. Jan Brochocki. Andrzej Wolęcki. Andrzej Strysczewski. Jan Krajewski. Marcin Boblewski. Chryzostom Paprocki. Adam Chlebowski. Paweł Paprocki. Waleryan Paprocki. Antoni Sieciński. Franciszek Sieciński. Tomasz Strupczewski. Józef Machczyński. Tomasz Paprocki. Kazimierz Łukowski. Stanisław Paprocki. Franciszek Bojanowski. Jan Krajewski. Walenty Białoskorski. Marcin Ruszkowski. Walenty Jurski. Jan Kuczkowski. Jakub Słupecki. Michał Paprocki. Jozefat Paprocki. Łukasz Paprocki. Walenty Paprocki. Paweł Kotarski. Józef Borzewski. Jan Osiecki. Michał Białkowski. Jan Czachowski. Józef Strupczewski. Dyonizy Strupczewski. Walenty Jurski.* Fabian Gorzechowski. Wojciech Tłuchowski. Marcin Strupczewski. Stanisław Sułkowski. Maciej Sieciński. Mateusz Sieciński.

194.

[Delegaci do umów z generałem Kochowskim.]

L. 40, fol. 88.

W Rypinie dnia 26 listopada 1792 r.

Konfederacya Ziemi Dobrzyńskiej.

Widząc Ziemię swoję przez nieproporcyonalną Wojska Rossyjskiego dyslokacyą, a ztąd przez układ dostarczania znacznych dla tegoż Wojska futerażów naturze gruntów ile nieurodzajnych, a szczególniej w siana nieobfitych, nieodpowiadający, obarczoną: przeto domagania się sprawiedliwej dla Ziemi ulgi, obieramy Jaśnie Wielmożnych Mikołaja Chełmickiego, Konsyliarza Konfederacyi swojej, i Maryana Rutkowskiego, którzy z Jaśnie Wielmożnymi Delegowanemi od Najjaśniejszej Konfederacyi Generalnej obojga narodów dla ułożenia ceny i innych traktowania z Jaśnie Wielmożnym Kochowskim, Generałem Wojsk Rossyjskich okoliczności znosić się mają, potrzeby Ziemi, ciężkość i niemożność onej, temuż

Jaśnie Wielmożnemu Kochowskiemu Generałowi przełożywszy, słusznego wymiaru sprawiedliwości i ulgi dopraszać się będą; zgoła w okolicznościach dobra Ziemi naszej z kim będzie należało traktować nie zaniechają; który usługę dla obywateli Ziemi naszej końcem zaspokojenia ich troskliwości nieodwłocznie odbędą.

Działo się w Rypinie dnia dwudziestego szóstego miesiąca listopada tysiąc siedmsetnego dziewięćdziesiątego drugiego roku.

M. W. Rokitnicki Ziemi Dobrzyńskiej Marszałek. Franciszek Machczyński Wojski i Konsyliarz Konfederacyi Ziemi Dobrzyńskiej. Mikołaj Chełmicki Konsyliarz Konfederacyi Ziemi Dobrzyńskiej. Paweł Chmielewski Konsyliarz Konfederacyi Ziemi Dobrzyńskiej; omnes manu propria.

195.

[List do Króla proszący o zaradzenie uciskom ze strony Wojska Pruskiego.]

W Lipnie dnia 20 lutego 1793 r.

Najjaśniejszy Królu, Panie Nasz Miłościwy!

Kto kocha własną ojczyznę, kto pragnie w niej umierać, nie może na nieszczęśliwe jej obroty obojętném zapatrywać się okiem. Z kolei nieszczęść naród polski otaczających nie jest wyłączona Ziemia Dobrzyńska, która będąc publiczną narodu klęską znacznie wyniszczoną, tém znośniej onę przyjmowała, im szczególniej nadzieja przyszłego dla całego narodu szczęścia obłąkane umysły cieszyć i osładzać zdawała się. Lecz kiedy nowe przez zamiary Najjaśniejszego Króla Pruskiego naród polski obarczać zdają się nieszczęścia, nieomieszkała Konfederacya Ziemi Dobrzyńskiej i dawniej przez pocztę uwiadomić W. K. M. P. N. M. o wojnie i rozlokowaniu się Wojska Pruskiego w całej Ziemi Dobrzyńskiej, dla którego wszelką sustentacyą mimo możności swojej dostarczać jest obowiązaną. Gdy zaś wspomnione Wojska Pruskie tu konsystujące, a szczególniej Jaśnie Wielmożny Wolki * Generał komenderujący, nakazawszy celem ułożenia futerażów i wszelkiej sustentacyi zjazd obywatelom do Lipna, oświadczył, iż ludzie z kraju Pruskiego od jakiegokolwiekbądź czasu nawet przed i po pierwszym zaborze tu osiedli, aby tylko z kraju zabranego zbiegli, będą wybierani, z którego powieści domyślić się można było, iż obywatele Ziemi do oddawania i przystawienia onych będą przymuszeni, z tego powodu nie można nie być tkliwym, zastanawiając się nad dalszym losem narodu. Niemałą zaiste nota tegoż Jaśnie Wielmożnego Generała Wolki * w umysły obywatelskie wpoiła bojaźń, kiedy z każdego powiatu Ziemi Dobrzyńskiej dwieście fur czterokonnych na najpierwsze zawołanie pod surową exekucyą gotowe mieć do przystawienia nakazał. Domyślają się obywatele, iż te fury pod ludzi wybierać mianych * przystawiane będą. Jeżeliby więc takowy zabor ludzi do kraju Pruskiego miał nastąpić, Ziemia Dobrzyńska zostawałaby bezludną, ile poddani właściwi Ziemi w większej nierównie liczbie do kraju Pruskiego pouciekali, i tam osiedli. Z takowych pobudek Konfederacya Ziemi Dobrzyńskiej czuła o dobro powszechne Ziemi, ma honor uczynić niniejsze doniesienie, dopra-

szając się Waszej K. M. P. N. M. o wczesne w tym zaradzenie, w którém jedyną pokładając nadzieję, wszystkie przykrości dotychczas sobie osładza. Przytém taż Konfederacya ma honor być z najgłębszém upoważeniem. *

Dan w Lipnie dnia 20 lutego 1793 r.

W. K. M. P. N. M. wiernemi poddanemi.

Franciszek Machczyński Wojski, Komornik ziemski i Konsyliarz Konfederacyi Ziemi Dobrzyńskiej, podtenczas miejsce Marszałka zastępujący. Józef Koziebrodzki Pisarz Ziemski i Konsyliarz Konfederacyi Ziemi Dobrzyńskiej. Paweł Chmielewski Konsyliarz Konfederacyi Ziemi Dobrzyńskiej.

Wykaz usterek przeoczonych i myłek drukarskich do poprawienia.

na stronie,	w wierszu,	zamiast:	być powinno:
19	15 od d.	każdemn	każdemu
32	2 od g.	oto	o to
40	5 »	belii	belli
52	1 »	53	52
77	7 »	tribanalitia	tribunalitia
81	18 od d.	Dobrzyńskiego	Bobrownickiego
»	17 »	Sochockiego	Łochockiego
86	16 od g.	sędziego	Sędzica
87	8 »	sędziego	Sędzica
»	9 od d.	kasztelan	Kasztelanic
101	7 »	kasztelanowi	kasztelanicowi
111	2 »	sędziego	sędzica
112	11 od g.	sędziego	sędzica
147	4 od d.	przyszłego	przeszłego
149	18 od g.	kasztelanowi	kasztelanicowi
152	6 »	Ostrowski	Orłowski
163	20 »	instantiaies	instantiales
164	6 »	leudach	laudach
172	17 »	fuudis	fundis
173	15 od d.	kasztelana	kasztelanica
178	22 od g.	zacém	zaczém
220	16 od d.	na na każdy	na każdy
240	21 od g.	13 września	30 września
246	11 »	1813	1713
256	24 »	Insstrukcya	Instrukcya
262	6 od d.	eges	leges
»	11 »	szlachsica	szlachcica
267	15 »	deputacyą	depaktacyą
269	12 »	sab	sub
285	8 »	pomeiścić	pomieścić
»	18 »	Ruźkowskiego	Rutkowskiego
»	8 »	Łowczego	Łowczyca
298	7 od g.	nie nie płacą	nic nie płacą
308	10 »	o tonie	o to nie
310	8 od d.	scribeendae	scribendae
318	11 »	komitarze	komisarze
329	3 »	sąrepu [diati]	są repu[diati]
332	5 od g.	Rokickiemu	Rokitnickiemu
337	3 od d.	gdzie i nie mając	gdzie mając
363	10 od g.	Repniua	Repnina
392	24 »	Poseł	Pisarz
395	6 »	Pruósw	Prusów
399	12 »	Sraszewskiego	Straszewskiego.

UWAGA. Zamieszczone na str. 392 pod Nr 187 »zażalenie« należy do roku 1790; dotyczy bowiem gwałtów na Sejmiku d. 16 listopada 1790 popełnionych: stanąć przeto powinno bezpośrednio przed »skargą i zażaleniem« strony przeciwnej, umieszczoném pod Nrem 191, gdzie do wyrozumienia sprawy się przyczynia.

Spis alfabetyczny imion i spraw.

A.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

I. J.

K.

Ł.

M.

O.

P.

R.

S.

U, V, W.

Z, Ż.

WYDAWNICTWO KOMISYI HISTORYCZNEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE.

Scriptores rerum Polonicarum:

1. Tom. I. Dyaryusze sejmów koronnych 1548, 1553 i 1570. Wydał J. Szujski 1872.
2. Tom. II. Chronicorum Bernardi Vapovii pars posterior. Ed. I. Szujski 1874.
3. Tom. III. Księga pamiętnicza Stefana z Proszcza Medekszy (1654—1668). Wydał Dr Wł. Seredyński 1875.
4. Tom. IV. Archiwum Komisyi historycznej. Tom I, 1878.
5. Tom. V. Archiwum Komisyi historycznej. Tom II, 1880.
6. Tom. VI. Pamiętnik pierwszego zjazdu historycznego polskiego im. Jana Długosza. 1881.
7. Tom. VII. Historici diarii domus professae S. I. ad s. Barbaram Cracoviae anni viginti (1579—1599). Ed. I. Szujski 1881.
8. Tom. VIII. Epistolae ex archivo domus Radzivillianae depromptae. Ed. Dr Aug. Sokołowski 1885.
9. Tom. IX. Archiwum Komisyi historycznej. Tom III, 1886.
10. Tom. X. Historici diarii domus professae S. I. ad s. Barbaram Cracoviae, anni octo (1600—1608). Ed. L. Chotkowski 1886.

Monumenta medii aevi historica:

11. Tom. I. Cathedralis ad s. Venceslaum eccl. Cracov. codicis diplomatici pars I (1166—1366). Ed. Dr Fr. Piekosiński 1874.
12. Tom. II. Codex epistolaris saeculi XV. Ed. Dr A. Sokołowski et Dr I. Szujski 1876.
13. Tom. III. Codex diplomaticus Poloniae Minoris (1178—1386). Ed. Dr Fr. Piekosiński 1876.
14. Tom. IV. Libri antiquissimi civit. Cracovien. (1300—1400). Ed. Dr Fr. Piekosiński et Dr I. Szujski 1878.
15. Tom. V. Codicis diplomatici civit. Cracovien. (1257—1506) pars I. Ed. Dr Fr. Piekosiński 1879.
16. Tom. VI. Codex epistolaris Witoldi M. D. Lithuaniae (1376—1430). Ed. Dr A. Prochaska 1882.
17. Tom. VII. Codicis diplomatici civitatis Cracoviensis (1257—1506) pars II, III et IV. Ed. Dr Fr. Piekosiński 1882.
18. Tom. VIII. Cathedralis ad s. Venceslaum ecclesiae Cracoviensis codicis diplomatici pars II (1367—1423). Ed. Dr Fr. Piekosiński 1883.
19. Tom. IX. Codex diplomaticus Minoris Poloniae. Tom. II. (1153—1333). Ed. Dr Fr. Piekosiński 1886.

Acta Poloniae historica:

20. Tom. I. Epistolarum libri Andreae Zebrzydowski epi. Vlad. et Cracovien. (1546—1553). Ed. Dr W. Wisłocki 1878.

21\. 22. Tom. II. Acta Ioannis Sobieski, Tomi I pars 1 (1629—1671), Tomi I pars 2 (1672—1674). Ed. Fr. Kluczycki 1880, 1881.

23. Tom. III. Acta regis Ioannis III. Tom. I. Archiwum spraw zagranicznych francuskie (1674—1677). Ed. Dr K. Waliszewski 1879.
24. Tom. IV. Stanislai Hosii Epistolae. Tom. I (1525—1550). Ed. Dr V. Zakrzewski et Dr Hipler 1881.
25. Tom. V. Acta regis Ioannis III. Tom. II. Archiwum spraw zagranicznych francuskie (1677—1679). Dr K. Waliszewski 1881.
26. Tom. VI. Acta Ioannis III. R. P. ad a. 1683. Ed. Fr. Kluczycki. 1883.
27. Tom. VII. Acta regis Ioannis III. Tom. III. Archiwum spraw zagranicznych francuskie (1686—1683). Ed. Dr K. Waliszewski 1884.

28\. 29. Tom. VII. Leges, privilegia et statuta civitatis Cracoviensis (1507—1795). Tomus I. (1507—1586). Ed. Dr Fr. Piekosiński, vol. 1. 1885, vol. 2. 1886.

30. Tom. IX. Cardinalis Stanislai Hosii epistolarum tomus II (1551—1558). Ed. Dr V. Zakrzewski et Dr Fr. Hipler. 1886.
31. Tom. X. Lauda conventuum particularium terrae Dobrinensis. Ed. Fr. Kluczycki. 1887.

Starodawne prawa polskiego pomniki:

32. Tom. III. Correctura statutorum et consuetudinum Regni Poloniae a. 1532 confecta. Ed. Dr Michael Bobrzyński 1874.
33. Tom. IV. Statuta synodalia episcoporum Cracoviensium XIV et XV saeculi. Ed. Dr Udalricus Heyzmann 1875.

(Dalsze wydawnictwo tych pomników przeszło od roku 1877 w ręce Komisyi prawniczej Akademii).

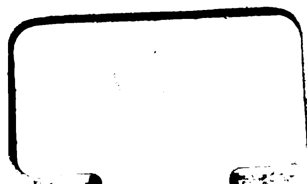
Monumenta Poloniae historica:

34. Tom. III. Lwów 1878.
35. Tom. IV. Lwów 1885.

3 2044 048 108 534

